KRİZ

İki Büyük Dış Politika Krizinin Anatomisi

HENRY KISSINGER

Çevirim: Beyza Sümer Aydaş

ODTÜ Yayıncılık

HENRY KISSINGER

KRİZ

İki Büyük
Dış Politika
Krizinin
Anatomisi

ODTÜ
Yayıncılık

KRİZ
ISBN 975-7064-84-X

ODTÜ Geliştirme Vakfı
Yayıncılık ve İletişim A.Ş. Yayınları
ODTÜ Yayıncılık

©2003 Tüm yayın hakları **ODTÜ** Geliştirme Vakfı **Yayıncılık ve İletişim A**.Ş.'nindir.
Yayıncının izni olmaksızın, hiçbir biçimde ve hiçbir yolla, bu kitabın içeriğinin
bir bölümü ya da tümü yeniden üretilemez ve dağıtılamaz.

Orijinal Adı: *"CRISIS: The Anatomy of Two Major Foreign Policy Crises"*

©2003 by Henry A. Kissinger. All rights reserved.
Published by arrangement with the original Publisher, **Simon & Schuster, Inc.**

Çeviren
Beyza Sümer Aydaş

Yayına Hazırlayan
Melih Pekdemir

Kapak Tasarımı ve Sayfa Düzeni
Emrullah ÖZ

1. Baskı Ekim 2004
Semih Ofset Matbaacılık Yayıncılık ve Ambalaj San. Tic. L. Ş.

ODTÜ Geliştirme Vakfı **Yayıncılık ve İletişim A.Ş.**
İnönü Bulvarı, ODTÜ Yerleşkesi 06531 ANKARA
Tlf.: (312) 210 38 70 - 210 38 73
Faks: (312) 210 15 49
E-posta: odtuyayincilik@odtuyayincilik.com.tr
Internet: www.odtuyayincilik.com.tr

Torunlarım Sam, Sophie, Will ve Juliana ya...

İçindekiler

Giriş 1

1973 Ortadoğu Savaşı 5

Bir Strateji Belirlemek *12* • BM Menüeti *34*

7 Ekim 1973 *74* • 8 Ekim 1973 *98*

9 Ekim 1973: Yeni Bir Durum:
İsrail Krizi, Havadan Sevkıyat, ve Ateşkes Diplomasisi *126*

10 Ekim 1973 *142* • 11 Ekim 1973 *158*

12 Ekim 1973 *170* • 13 Ekim 1973 *189*

14 Ekim 1973 *218* • 15-16 Ekim 1973 225

17 Ekim 1973 *240* • 18 Ekim 1973 *249*

19 Ekim 1973 2,57 • 20-22 Ekim 1973 *266*

23-27 Ekim 1973: ABD Alarmı ve Krizin Sonu *270*

Çin Hindi'nin Son Ayı *371*

Sonun Başlangıcı *379* • Sihanouk Arası *405*

Tahliyenin Gerçekleştirilmesi *411*

Teşekkürler 481

Dizin 483

Giriş

Richard M. Nixon ve Gerald R. Ford yönetimlerinde Ulusal Güvenlik Danışmanı ve ardından Dışişleri Bakanı olarak görev yaparken, 1973'ten 1975'in sonuna kadar her iki görevi de aynı anda sürdürdüğüm dönemde, sekreterlerim telefon görüşmelerimin çoğunluğunu kaydettiler. Daktilo edildikleri sırada, nüshaların asıllarının redaksiyonları hiç yapılmadı. Kayıtların tutulmasının amacı, verilen sözleri ya da varılan anlaşmaları takip etmemi sağlamak ve Başkan'a iletilecek bilgi notları ve diğer kayıtlarla birleştirmekti. 1977 yılında, bu çalışma evrakını Kongre Kütüphanesi'ne emanet ettim ve 1980'de de Dışişleri Bakanlığı tarafından incelenmesine hazır hale getirdim. 1997'den beri bu konuşmalar dış politika serilerinde yayımlanmak üzere Dışişleri Bakanlığı'nın tarih bölümü tarafından kullanılmaktadır. 2001'de ise Ulusal Güvenlik Kurulu'nun tüm görüşmelerini ve Dışişleri Bakanı olarak yaptığım görüşmeleri, bu kurumların bunlardan ortaklaşa şekilde yararlanabilmelerini sağlamak üzere, kolaylıkla ulaşabilecekleri Ulusal Arşivlere teslim ettim.

Bu konuşmalar, önemli kararların alındığı ruh halini ve ulusal politikanın harcını oluşturan yaklaşımları gösteriyor. Telefonda alınan kararlar o andaki acil durumu yansıttığından, bunlar her zaman asıl mülahazaları tam olarak içermemektedir. Tam bir tarihsel döküm, kurumlar arasındaki çeşitli toplantı kayıtlarını ve Başkan'la yapılan özel görüşmelerin nüshalarını gerektirir. Yine de bu konuşmalar, kararların alınmasına neden olan zorunlulukların —özellikle bu kitapta anlatılan hızla gelişen olaylar sırasındaki— doğru bir resmini sunuyor. Her bir bölüm, telefon kayıtlarının eksik olan yerlerinde devam eden özet bir hikaye ile sunuluyor. Devamlılığın sağlanması gereken yerlere, bakanlıklar arası ilgili görüşmelerin özetlerini de dahil ettim.

Bu kitap, büyük ölçüde telefonda yönlendirilen iki krizle ilgilidir. Ekim 1973 Ortadoğu Savaşı ve 1975'te Hindiçin'den nihai geri çekilme. Ortadoğu Savaşı sık sık telefonun kullanılmasını gerektirdi; çünkü savaş başladığında ben Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na katılmak amacıyla New York'taydım ve sonrasında da zaman baskısı daha resmi iletişim yollarının kullanılmasını zorlaştırmıştı. Vietnam'dan nihai geri çekilmenin ise sık sık tekrarlanan telefon temasını gerektiren acil durum koşulları altında gerçekleştirilmesi gerekiyordu.

Bu kitapta anlatılan iki krize Birleşik Devletler'deki iç krizler eşlik ediyor. Ortadoğu Savaşı Watergate krizinin tam ortasında patlak verdi; aslında bu krizin en önemli iki olayı savaş döneminin tamamını kapsadı. 6 Ekim'de çarpışmaların başladığı sırada Başkan Nixon, Başkan Yardımcısı Spiro Agnew'in istifasıyla ilgilenmek zorundaydı. İkinci haftada ise Nixon, Beyaz Saray kayıtlarının yayınlanmasına ilişkin bir prosedürü görüşüyordu. Bu, Elliot Richardson'un başsavcılık görevinden istifa etmesine ve özel savcı Archibald Cox'un görevden alınmasına neden oldu. Cumartesi Gecesi Katliamı olarak bilinen olay, 20 Ekim'de Moskova'da bir Ortadoğu ateşkesini görüştüğüm sırada gerçekleşti. Kısa bir süre sonra bu, Temsilciler Meclisi'nde Başkan Nixon'a karşı meclis soruşturmasının başlamasına sebep oldu. Neticede, bu çabalar sarf edildiği sırada Alexander Haig — konuşmaların gösterdiği üzere— benim açımdan bile Nixon ile temas kurmanın başlıca yoluydu.

Vietnam'dan geri çekilme, Amerikan tarihindeki en şiddetli bölünmelerden birinin sona ermesi anlamına geliyordu; ve her ne kadar fiili geri çekilme sırasında meydana gelen olaylar bu bölünmelerin önüne geçmiş olsa da, başlıca kişilerin tümünün konumları, daha önce benimsedikleri tutumlara göre şekilleniyordu. Yine de tartışmanın temel bölümleri, Hindiçin'in felaketin içine çekildiği son ayda bile devam etti.

Okuyucu konuşmaların kriz anlarının ruh halini yansıttığını aklından çıkarmamalıdır. Dolayısıyla Dışişleri Bakanlığı ve Savunma Bakanlığı arasındaki mutat gündelik anlaşmazlıklar, nihai sonuçlarından çok daha çarpıcı görünmektedir. Temel konularda, Savunma Bakanı James Schlesinger ve ben, belli bir noktaya büyük ölçüde başını çektiğimiz bürokrasilerden etkilenen dolambaçlı yollardan ulaşsak da, genel olarak aynı tarafta yer aldık. Bunun güzel bir örneği, gelişimi bu sayfalardan takip edilecek İsrail'e hava köprüsü kurulması olayıdır.

Ulusal Güvenlik Konseyi bu konuşmaları yayımlanabilir hale getirmek için [gerekli] ayıklamaları yaptı; personelinin titiz incelemesinden dolayı Dr. Condoleezza Rice'a teşekkür etmek isterim. Önerdikleri çıkarmaları yaptım ve yerlerini [...] şeklinde parantez işaretleriyle gösterdim. Konuşmaların tekrarlarından kaçınılmak üzere bir miktar redaksiyonu yapıldı. Bu çıkarmalar ise ... şeklinde gösterildi. Konuşmaların başında ve sonunda yer alan selam ve veda gibi sıradan incelikler de metinden çıkarıldı.

Gösterilen tüm zamanlar Doğu saatine göredir.

1973 Ortadoğu Savaşı

1973'te savaşa dönüşen Ortadoğu krizinin pek çok bileşeni vardı: Arap-İsrail çatışması; ılımlı Araplarla radikal Araplar arasındaki ideolojik mücadele; ve süper güçler ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki rekabet. Bu bileşenlerin de birbirini besleyerek büyüyen farklı kökenleri bulunuyordu; birinin çözümüne diğerlerinin üstesinden gelinmeden ulaşılamıyordu.

1948'de İsrail devletinin Amerikan (ve o dönemde Sovyet) desteğiyle oluşturulması, Arap milliyetçiliğini alevlendirdi ve sonunda sınırların ateşkes hatlarına göre belirlendiği bir savaşa neden oldu. Silah zoruyla kurulan bir devlet olan İsrail, ondan sonra komşuları tarafından tanınmayan, dışlanan ve şiddetli bir öfke duyulan bir durumda varoldu. İsrail, 1956'daki İngiliz-Fransız Süveyş operasyonuna katılarak Sina Yarımadası'na girdi. Birleşmiş Milletler tarafından 1947'deki sınırlarına geri çekilmeye zorlanan İsrail, askerden arındırılmış bir Sina ve Kızıldeniz limanı Elat'ta denizcilik yapma özgürlüğü elde etti. Sovyetlerin yanlış bilgilendirmesiyle kışkırtılan Mısır'ın, Devlet Başkanı Cemal Abdül Nasır liderliğinde Elat'ı ablukaya aldığını ilan etmesinin ve ordusunun askerden arındırılmış Sina'ya girmesinin ve İsrail'e doğru hareket ettirmesinin ardından; İsrail de, Haziran 1967'de ateşkes hattının ilerisine geçti. İsrail'in Mısır'dan Sina Yarımadası'm, Batı Şeria'yı ve Suriye'den Golan Tepelerini almasıyla altı gün içinde sona eren savaş, Arap hüsranını ve utancını da şiddetlendirdi.

Hiçbir zaman kabul edilen sınırlar dahilinde varolmayan İsrail, sınırlarını kabul edilmeyen bir bölgede ya da bir diğerinde belirlemek arasında önemli bir fark görmedi; Arapların düşmanlığına maruz kaldığı için mümkün olan en geniş güvenlik şeridine sahip olmaya çalıştı

ve fetihlerine dört elle sarıldı. Yenilginin ardından Arap ülkeleri, Mısır Devlet Başkanı Nasır liderliğinde meydan okuyan tutumlarını sürdürdüler. Hartum'da düzenlenen bir Arap zirvesinde, "Barışa, görüşmeye ve İsrail'in tanınmasına hayır" prensibini benimsediler. Sovyetler Birliği'nin Süveyş Kanalı boyunca karadan havaya füze hava savunma sistemi inşa etmesinin de parçası olan bir yıpratma savaşı başladı. 1970'de, Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) Ürdün'de bir ayaklanma başlattı. Suriye FKÖ'ye destek vermek için Ürdün'ü işgal etti; ABD kuvvetleri alarma geçti ve kriz FKÖ'nün Ürdün'den ihraç edilmesiyle sona erdi.

Bundan sonra, Arap ülkeleri, İsrail devletinin mevcudiyeti karşısındaki ideolojik ve dinsel itirazları ile statükoyu diplomasinin bir yolu dışında değiştiremeyecekleri şeklindeki fiili gerçeklik arasında sıkışıp kaldılar. Ürdün ve (kafası karışık haldeki Nasır liderliğinde) Mısır gibi ılımlı Arap hükümetleri, İsrail'in savaş öncesi (1967) sınırlarını (yani 1947'deki ateşkes hattını) kabul etmeye yönelik ihtiyatlı bir formül benimsediler. Ancak Arap Filistinlilerin statüsüne ilişkin bir çözümü muallakta bırakarak İsrail'in talep ettiği tam anlamıyla bir barıştan ziyade, sadece düşmanlık durumuna son vermiş olmaktan öte —başka bir çeşit ateşkes— bir şey yapmamış oldular.

Filistin meselesi, İsrail'in meşruluğunu hiçbir şekilde kabul etmeyen Filistinli milliyetçilerin tutumuyla daha da içinden çıkılmaz bir hal aldı. Suriye hiçbir koşulda görüşmeyi kabul etmedi; İsrail'in sınırlarına değil varlığına karşıydı. Irak faal bir şekilde, Libya ve Cezayir'in yaptığı gibi radikallerin tarafında yer aldı. Tüm Filistinlileri temsil etme iddiası henüz Arap ülkeleri tarafından tanınmamış olan FKÖ ise, Filistin'de seküler bir devlet kurulmasını —bir başka deyişle İsrail'in yok olmasını— istiyordu. Bu arada İsrail, giderek artan bir biçimde güvenliğini Batı Şeria'daki varlığıyla özdeşleştirmeye başladı. Bu çıkmaz, 1967 ve 1973 savaşları arasında geçen yıllar boyunca Ortadoğu diplomasisini engelledi.

Çıkmazın sembolü, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 22 Kasım 1967 tarihli ve 242 sayılı kararıydı. Söz konusu karar "güvenli ve kabul edilen sınırlarda adil ve devamlı bir barış"tan bahsediyor, ancak bu sıfatların hiçbirini tanımlamıyordu. Bazı Arap ülkeleri tarafından reddedilip İsrail'in yanı sıra diğer kabul edenler tarafından da önyargılarına uygun olduğu şeklinde yorumlanırken, bir karardan ziyade bir pata durumunun ifadesi haline gelmişti. Müzakere taraftarı

olan Arap liderler bunu, İsrail'in tamamen Haziran 1967 öncesi sınırlara geri çekilmesini gerektirdiği şeklinde yorumladılar. İsrail ise, savaş öncesi sınırlarının hiçbirinin güvenli olmadığını ileri sürdü; her bir komşusunun işgal edilmiş topraklarının bir bölümünü elinde tutmak konusunda ısrar etti. Çıkarlarının korunduğundan iki misli emin olmak için İsrail, görünüşte makul, ancak aslında gerçekleştirilemez bir talep öne sürüyordu: Arap ülkelerinin doğrudan kendisiyle müzakere etmeleri. Diğer bir deyişle İsrail, müzakerenin önkoşulu olarak tanınmayı şart koşmuştu.

Arap ülkeleri de bundan aşağı kalmamak için diplomasi yolunu düşünmeden önce, toprak taleplerinin kabul edilmesini istediler. Ne kadar ılımlı olursa olsun hiçbir Arap lider İsrail'in taleplerine razı olarak dönemin aşağılama, radikalizm ve Sovyet etkisi ortamında hayatta kalamazdı. Hiçbir İsrail başbakanı da, görüşmelere başlama bedeli olarak işgal altındaki bazı topraklarda hak iddiasından vazgeçmesi halinde, görevde kalamazdı. İsrail hem kayda değer miktarda toprak elde edebileceği, hem de barış sağlayabileceği yanılsamasının peşinden gitti. Arap düşmanları ise tam ters yönde —barış önermeden topraklarını yeniden kazanabileceklerine ilişkin— bir başka hayali izlediler.

Mısır Ortadoğu diplomasisinde kilit bir önem kazanmıştı. Taktik gereklilik, Mısır'ın büyüklüğü, geleneği, kültürel nüfuzu ve bir dizi Arap-İsrail savaşında verdiği kayıplarla elde ettiklerini güçlendiriyordu. Mısır en çok nüfusa sahip Arap ülkesi ve bölgenin kültür merkeziydi. Öğretmenleri, Arap dünyasının eğitim sisteminin belkemiğini oluşturuyordu; üniversiteleri bölgenin her yerinden öğrencileri cezbediyordu. Çin hariç, bir ülkenin sahip olabileceği en uzun ve sürekli tarihe sahipti. Ayrıca Arap-İsrail anlaşmazlığının asıl yükünü taşımaktaydı. Hem monarşi hem de cumhuriyet döneminde, kendi sınırlı ulusal çıkarlarını aşan bir mücadeleye girmişti. Arap birliği ve Filistin'in kendi kaderini tayin etmesi ülküsü için gençlerini feda etmişti. İşte bu süreçte Sina Yarımadası'nı da kaybetti ve tekrar tekrar milli birliğini riske attı. Mısır barışı tesis etme hakkını kazanmıştı.

Ancak Nasır, cumhurbaşkanlığı süresince kararsızlıkları nedeniyle Mısır'ı felce uğrattı. Bir taraftan —uygulanamaz bir programla da olsa— barış sürecine katılma arzusunu ifade etti. Mısır'ın düşmanca tutumundan vazgeçmesi karşılığında, İsrail'in 1967'deki sınırlarına geri çekilmesini talep etti; barış İsrail'in Filistinlilerle bir uzlaşmaya

varmasına bağlı olacaktı, ondan sonra da Yahudi devletinin yok olması istenecekti. Nasır İsrail ile doğrudan görüşmeyecekti. Bunun yerine Nasır'ın diplomatik ilişkilerin yeniden başlaması lütfunu bize bahşetmesi karşılığında, Amerika'nın İsrail'in geri çekilmesini sağlaması isteniyordu. Bu arada Kahire radyosu tüm Ortadoğu'da ABD karşıtı —aslında Batı karşıtı— propagandanın merkezi olmaya devam etti. Kısaca Arap militanlığı tarafından zorlanan, Sovyet silahlarıyla desteklenen ve Sovyet diplomatik desteğini alan Nasır, bu şekilde sağlamış olduğu tüm imtiyazları kullanarak, Amerikan karşıtı bir tutumla Arap dünyasına liderlik etmek istiyordu. ABD'nin ise böyle bir yönelimi haklı çıkarmakta hiçbir çıkarı yoktu.

Hasıl olan pata durumunda Sovyetler Birliği'nin rolü habis olmak ile şaşkın olmak arasında gidip geliyordu. Sağladığı silah desteği, Arap anlaşmazlığını teşvik etmekteydi. Ancak bu, çıkmazın tehlikelerini artırmaktan başka bir işe yaramadı, çıkmaz yok edilemedi. Moskova hiçbir zaman ikilemleri arasında seçim yapmayı beceremedi. Tek taraflı olarak Arap uydu devletlerinin tüm tutumlarını desteklediği sürece ne müzakere sürecini ilerletebilir, ne de rolünü artırabilirdi. Bizi kınayan Arap radikallerin programlarını desteklememiz için hiçbir sebep olmadığından ve tutumumuzun değişmesi de mümkün olmadığından, Sovyetler Birliği'ne arabulucu olarak ihtiyacımız yoktu. Diğer bir deyişle Moskova ancak belli ölçüde kendini Arap taleplerinden ayırabildiği ve böylece Arap dünyasındaki dostluklarının bazılarını tehlikeye atabildiği takdirde, çözüme etkili bir biçimde katkıda bulunabilirdi. Ancak bu şekilde davranmazsa, ulaşamayacağı amaçları destekleme şansını tehlikeye atar ve böylece aciz kaldığı gerekçesiyle hor görülürdü. Moskova krizin közlerini ateşleyebilirdi; ancak bunlar büyük bir yangına dönüştüğünde, kendi amaçları için kullanabilmesi için büyük devlet çatışmasını da göze alması gerekirdi, oysa bu, şimdiye dek Sovyetler Birliği'nin özenle kaçındığı bir şeydi.

Diğer taraflar gibi Sovyetler Birliği de karar vermeyerek vakit kazanmaya çalıştı. Arapların avukatı gibi davrandı ama davalarına yardım edemedi; silah sağlama yoluyla zaman kazandı ancak bu, temelde yatan gerçekleri değiştirmeden sadece olası şiddet düzeyini artırdı.

Amerika'nın radikal bir baskı altında İsrail'e bir anlaşmayı zorla kabul ettirmekte hiçbir çıkarı yoktu; çünkü bu, Amerika'yla anlaşmanın en iyi yolunun zorlama olduğu inancını güçlendirirdi. Arap dünyası içinde, radikallere karşı ılımlıları, Batı'yla ilişkili olan hükümet-

leri, Sovyetler Birliği'nin uydu devletlerine karşı güçlendirmek zorundaydık. Bu nedenle prensip meselesi olarak, Nasır (ya da hatta halefi Enver Sedat) Batı karşıtı söyleme güvendiği, Sovyet muharip birliklerinin varlığıyla desteklendiği sürece, Mısır'a herhangi bir taviz vermeyi reddettik. Ayrıca Moskova'nın tutumu radikal Arap programıyla aynı olduğu müddetçe, Sovyetler Birliği'yle beraberce ilerlemek için de bir neden görmedik. Er ya da geç, Mısır ya da başka bir ülkenin, Sovyet desteğine olan güvenin ve radikal söylemin amaçlara ulaşılmasını engelleyeceğinin farkına varacağına inanıyorduk. Bu noktada, Sovyet askeri varlığını yok etmeye —26 Haziran 1970'te epey eleştiri alan bir brifingde kullandığım kelime "kovmak"tı— ve erişilebilir hedefleri dikkate almaya razı olunabilirdi. İşte bundan *sonradır ki,* gerektiğinde İsrailli dostlarımıza yeni yaklaşımlar konusunda da ısrarlı olunarak, asıl Amerikan girişiminin zamanı gelmiş olacaktı.

1970'te Nasır öldü ve Enver Sedat, henüz belirsiz olsa da, bu yönde ilerlemeye başladı. Bir yandan ihtiyatlı bir şekilde diplomatik alternatifleri araştırırken, Sovyet askeri gereçlerine güvenmeye devam ediyordu. 1971'de BM temsilcisi İsveçli diplomat Gunnar Jarring himayesinde Süveyş Kanalı boyunca bulunan birliklerin dağılması konusunda bir anlaşmaya varılması için çaba gösterildi. Bu girişim çıkmaza girdi; çünkü İsrail Süveyş Kanalı boyunca yaklaşık 20 bin Sovyet askeri "teknisyeninin" konuşlandırılması sonrasında bir takım tavizlerde bulunmakta bir yarar görmedi; ABD'nin baskı kullanma isteği yoktu ve Sovyetler Birliği de ABD'ye doğrudan meydan okumak için hazır değildi.

1972'de Sedat, Sovyetler Birliği'nin Moskova'daki Richard M. Nixon-Leonid Brezhnev zirvesi sırasında Ortadoğu konusunda diplomatik bir ilerleme kaydetmeyi başaramamasının ardından Sovyet askeri teknisyenlerini kovdu. Ancak koşullar halen büyük bir hamle için uygun değildi. ABD'deki başkanlık seçimleri ve Vietnam Savaşı'nın sonuçlarının üstesinden gelme gerekliliği, 1972'de ilerleme sağlanmasını engelledi. 1973'te, İsrail'de seçimler vardı ve Nixon İsrail Başbakanı Golda Meir'a, 1 Kasım seçimleri yapılana kadar herhangi bir diplomatik girişimi erteleme sözü vermişti. Bununla birlikte ABD'nin daha sonra büyük bir diplomatik çaba üstleneceğini de açıkça ifade etmişti. Hazırlıklar sırasında 1973'te Sedat'ın güvenlik danışmanı Muhammed Hafız İsmail ile iki kere görüştüm ve ayrıca aynı şekilde savaş başlamadan bir gün önce, 5 Ekim 1973'te Mısır Dışişleri Bakanı Muhammed el-Ziyad'la da görüştüm.

Yine de Sedat 6 Ekim 1973'te savaşa girerek tüm tarafları şaşırttı. Şaşkınlık, siyasi analizin başarısızlığı hakkındaydı. Ekim 1973'ten önceki bütün Amerikan ve İsrail değerlendirmeleri, Mısır ve Suriye'nin silah gücüyle topraklarını yeniden kazanmak için gerekli askeri yeterliliğe sahip olmadığı konusunda hemfikirdi. İlk başta kimsenin anlamadığı, Sedat'ın amacının fetih değil de başlamak niyetinde olduğu müzakerelerin dengesini değiştirmek olmasıydı. Savaş şokunun *her iki* tarafın da, İsrail'in yanı sıra Mısır'ın da, İsrail kendinin askeri açıdan üstün olduğunu düşünürken ve Mısır ulusal aşağılanma nedeniyle felç olmuşken, imkansız olan esnekliği göstermesini sağlayacağını düşünüyordu. Farklı bir şekilde biz de aynı sonuca ulaşmıştık.

Siyasi varsayımlar istihbarat tahminlerine renk katar. 5 Ekim gecesi gibi geç bir zamanda, saldırıya 24 saatten az bir süre kala; CIA, Başkan'a şunu bildirmişti:

> Görünüşe göre her iki taraf da birbirinin faaliyetlerinden artan bir endişe duyuyor. Söylentiler ve ajanların raporları artmakta olan endişeleri besliyor olabilir. Yapılmakta olan askeri hazırlıklar herhangi bir tarafın savaş başlatmak niyetinde olduğunu göstermez.

Durum böyleyken Ortadoğu Savaşı Ekim 1973'te beklenmedik bir şekilde başlayıverdi.

Bir Strateji Belirlemek

6 Ekim 1973 saat 06:15'te, Yakın Doğu ve Güney Asya İlişkileri'nden sorumlu Dışişleri Bakan Yardımcısı enerjik ve zeki Joseph J. Sisco yatak odama daldığında, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun yıllık oturumu sırasındaki merkez bürom olan New York'taki Waldorf Kuleleri'ndeki süitimde uyuyordum. Kendimi uyanmaya zorlarken Sisco'nun İsrail ile iki Arap ülkesi Mısır ve Suriye'nin savaşa girmek üzere olduklarında direten kalın ve kaba sesini duydum. Ancak bunun tamamen bir hata olduğundan emindi; her iki taraf da diğerinin niyet-

lerini gerçekten yanlış anlıyordu. Hemen ve kararlı bir şekilde onlara gerçekte durumun nasıl olduğunu anlatırsam, savaş başlamadan işleri kontrol altında alabilirdim. Bu yeteneklerime ilişkin övgü dolu bir tahmindi. Maalesef, daha sonra abartılı olduğu anlaşılacaktı.

Sisco'yu tetikleyen, ABD'nin İsrail Büyükelçisi eski senatör Kenneth Keating'den gelen acil bir mesajdı. İki saat önce, Başbakan Golda Meir, Keating'i Tel Aviv'deki bürosuna çağırmıştı. Yom Kippur, Kefaret Günü'nde, Yahudiler için yılın en kutsal gününde bir İsrailli liderin işte olması olağan dışıydı. Oruç tutularak, dua edilerek ve tefekkürle geçirilen, kişiye Tanrı karşısındaki değersizliğini hatırlatan ve inanışa göre Tanrı'nın tüm ölümlülerin gelecek yılki kaderlerine karar verdiği Fısh Bayramı'nın son günüdür.

Golda'nın çok şaşırtıcı mesajı aslında İsrail'in kaderiyle yüzleşmesinin çoktan başlamış olduğunu gösteriyordu: Keating'e "Başımız belada olabilir" demişti. Hem İsrail hem de ABD'nin basit askeri tatbikatlar sandıkları Mısırlı ve Suriyeli birliklerin harekatları, ansızın tehdit edici bir hal almıştı. Keating ona, sadece 12 saat önceden İsrail savunma yetkililerince kendisine durumun tehlikeli olmadığına dair güvence verildiğini hatırlattı. Bayan Meir, bunun artık doğru olmadığını söyleyerek cevap verdi; İsrailliler artık eşgüdümlü bir Mısır ve Suriye saldırısının bu öğleden sonra başlayacağına inanıyorlardı. Meir, Arapların yenilgiye uğrayacakları kesin olduğuna göre, krizin sebebinin İsrail'in niyetlerinin yanlış anlaşılması olması gerektiğini ileri sürdü. ABD acilen, Sovyetler Birliği'nin yanı sıra İsrail'in Arap komşularına, İsrail'in ne Mısır'a ne de Suriye'ye saldırmak gibi bir niyeti olmadığını iletecek miydi? İsrail "bazı" yedek askerlerini çağırıyordu; ancak niyetinin barışçı olduğunun bir kanıtı, genel seferberlik ilan etmemiş olmasıydı. Keating İsrail'in önleyici bir saldırı planlayıp planlamadığını sordu. Golda kesin olarak, İsrail'in kan dök-mekten uzak durmak istediğini tekrarladı; hiçbir koşulda savaş başlatmayacaktı.

Sisco beni uyandırdığında Ortadoğu için sadece 90 dakikalık bir barış ortamı kalmıştı. Mısır ve Suriye savaş hazırlıklarını o kadar becerikli bir şekilde gizlemişlerdi ki, bu aşamada bile İsrailliler saldırının aslında belirlenen zamandan dört saat sonra başlaması beklentisi içindeydiler. Eğer bir Arap saldırısı önceden tasarlandıysa, hiçbir diplomasinin işe yaramayacağını biliyordum. Ancak görüşüm hala, böyle bir saldırının neredeyse imkansız olduğuna dair ABD istihbarat

raporlarınca da doğrulanan tutarlı İsrail raporlarına inanmaktı. Bu yüzden bir çatışmaya engel olmak için, Mısır ve Suriye'nin eylemlerinin İsrail'in niyetlerinin yanlış anlaşılmasından kaynaklandığına tam inanmasam da, çılgın bir yoğun diplomasi sürecine atıldım.

İlk hamlem İsrail Başbakanı'nın rica ettiği üzere, Sovyet Büyükelçisi Anatoly Dobrynin'i aramak oldu, belli ki onu uyandırarak:

SOVYET BÜYÜKELÇİ ANATOLY DOBRYNIN-KISSINGER
6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 06:40

K: Seni nerede bulduk?
D: Evde.
K: Maryland'de misin?
D: Büyükelçilikteyim.
K: İsraillilerden, Arapların ve Suriyelilerin önümüzdeki altı saat içinde bir saldırı gerçekleştirmeyi planladıkları ve sizinkilerin de sivilleri Şam ve Kahire'den tahliye ettiklerine dair bir bilgi aldık.
D: Suriyeliler ve kim?
K: Ve Mısır altı saat içinde bir saldın gerçekleştirmeyi planlıyorlar.
D: Evet.
K: Ve sizinkiler bazı sivilleri Şam ve Kahire'den tahliye ediyorlarmış.

D: Sizden bunu bize söylemenizi mi istediler?
K: Bizden bunu size söylememizi istediler. Bu mesajı az önce İsraillilerden aldım.
D: Söyledikleri bu mu?
K: Doğru.
D: [Duyamaz]
K: İsrailliler bize Mısır ve Suriye'nin çok kısa bir zamanda saldırmayı planladıklarını ve sizinkilerin Şam ve Kahire'yi boşalttıklarını söylüyorlar.
D: Evet.
K: Tahliye etmenizin sebebi—
D: Ne etmemizin—
K: Evet. Sovyet tahliyesi, İsrail'in saldırması korkusuyla, sonra İsrailliler bizden size ve Araplara haber vermemizi istediler.
D: İsrailliler mi?

K: Evet. Saldırmak gibi bir planları yok.
D: Evet.
K: Ancak Mısırlılar ve Suriyeliler saldırırlarsa İsrail'in cevabı aşın derecede sert olacaktır.
D: Evet.
K: Ancak İsrailliler askeri bir gerginliğin yatıştırılması için işbirliği yapmaya hazır olacaklar.
D: Ne?
K: Askeri gerginliğin yatıştırılması için işbirliği yapmaya.
D: Evet.
K: Peki. Bizden söylemesi. Başkan sizin ve bizim, kendi dostlarımızı dizginleme konusunda özel bir sorumluluğumuz olduğuna inanıyor.
D: Evet.
K: Acilen İsraillilerle temasa geçiyoruz.
D: Siz?
K: Evet.
D: İsraillilerle temasa geçmek?
K: Eğer bu şekilde devam ederse, sen benim mesajımı anlayana kadar savaş başlayacak.
D: Anlıyorum. Araplarla ve İsraillilerle temasa geçeceksiniz.
K: Evet, ve özellikle İsrail'le, fevri bir harekete karşı uyararak.
D: Anlıyorum.
K: Ve umarız siz de aynı şeyi yapabilirsiniz ve dostlarınıza nüfuzunuzu mümkün olan en üst düzeyde kullanırsınız.
D: Bir dakika. Bu mesajın sonu mu?
K: Evet doğru. Sana şunu söylemek isterim ki, senin de şüphen olmayacağı üzere, bu bizim ilişkimiz bakımından çok önemli, Ortadoğu'da hemen şimdi bir patlama istemiyoruz.
D: İlişkimiz ne demek?
K: Bir saat öncesine kadar bunu ciddiye almamıştım; ama şimdi Kudüs'ten, İsraillilerin bunun altı saat içinde gerçekleşeceğine inandıklarını ve harekete geçtiklerini belirten acil

D: Kim? İsrailliler mi? İsraillilerin kendi başlarına birşeyler yapmaya çalıştıklarını düşünmüyor musunuz?
K: Eğer öyleyse, onlara bunu yapmamalarını söyleyeceğiz. Bunu takdir edemem. Dünkü değerlendirmemiz Mısırlıların ve Suriye-

lilerin askeri hazırlıklar yapmakta olduğuydu; ancak bunun blöflerinden biri olduğunu düşündük. Anlıyor musun?

D: Anlıyorum.

K: Düne kadar öğrendiğimize göre İsrailliler herhangi bir hazırlık yapmıyorlardı; ancak biliyorsunuz ki çok hızlı hareket edebilirler.

D: Anlıyorum, bu mesajı da ileteceğim. Bunu yapacağım ve gerekli olan tüm önlemleri alacağım.

K: İsrail'den en acil mesajları aldığımız hususunda Moskova'yı temin edebilirsin.

Aradığım bir sonraki kişi Washington'daki İsrail Büyükelçiliği Müsteşarı Mordechai Shalev'di (Büyükelçi Simcha Dinitz o sırada Yahudi tatili dolayısıyla İsrail'deydi).

İSRAİL BÜYÜKELÇİLİK MÜSTEŞARI MORDECHAİ SHALEV-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 06:55

K: Keating'den [ABD'nin İsrail Büyükelçisi] sizin altı saat içinde askeri operasyonlar olmasını beklediğinize dair bir bilgi aldık.

S: Evet.

K: Her şeyden önce şunu söylemeliyim ki, dün mesajınızla beraber gelmeniz gerekiyordu. Ben buradayken bunu Washington'da halledebileceğinizi sanmamalıydınız. [Mesaj ABD'den, Mısır ve Suriye'nin, İsrail'in saldırmak gibi bir niyeti olmadığını dikkate almasını istiyordu.]

S: O anda yanımda değildi. Beni bir daha göremeyeceğinizi bana söylemişlerdi.

K: Şaka ediyor olmalısın. Bunun için endişelenmeyelim.

S: Mesajı almadınız mı?

K: Aldım ama gece çok geç saatte.

S: Onbeş dakika önce tedbirler aldığımızı ve bazı askerlerin seferber edilmesi de dahil ordunun alarma geçirildiğini açıkladık.

K: Şunu söylemek istiyorum. Sovyetlerle ve Mısırlılarla temas halindeyiz ve kendilerine hakim olmalarını istedik. Dobrynin bizimle işbirliği yapacaklarını söyledi. Özel haberleşmeler ayarlıyoruz. Sizden herhangi bir önleyici saldırıda bulunmamanızı istiyoruz, çünkü harekete geçmeniz halinde durum çok ciddileşecektir.

S: Evet.
K: Bunu iletebilirsin.
S: Bunu derhal ileteceğim.
K: Aldığımız herhangi bir cevaptan ve yaptığımız görüşmelerden sizleri haberdar edeceğiz. Kulağınız telefonda olsun.

Beş dakika sonra New York'ta bulunan Mısır Dışişleri Bakanı ile temasa geçtim.

MISIR DIŞİŞLERİ BAKANI
MUHAMMED EL-ZİYAD-KISSINGER
6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 07:00

K: Sayın Dışişleri Bakanı, rahatsız ediyorum kusura bakmayın. Çok güvenilir görünen bir haber; İsraillilerden kuvvetleriniz ve Suriye kuvvetlerinin önümüzdeki birkaç saat içinde saldırıda bulunmayı planladığınıza dair bir başvuru aldık.
Z: Önümüzdeki birkaç saat mi?
K: Evet. İsraillilerle irtibat halindeyiz. İsrailliler bizden size durumun ciddiyetini ve saldırmak niyetinde olmadıklarını bildirmemizi istediler; dolayısıyla eğer hazırlıklarınız bir İsrail saldırısından duyduğunuz korkudan kaynaklanıyorsa, bunlar temelsiz.
Z: Evet.
K: Ve diğer taraftan, eğer saldırmayı planlıyorsanız, oldukça güçlü tedbirler alacaklar. Bu size benim İsrail'den aktardığım bir mesaj. Az önce İsrailli Bakan'la [Müsteşar Shalev] görüştüm ve ona şayet önce İsrail saldırırsa durumun çok ciddileşeceğini ve ABD adına, provokasyonun ne olduğunu düşünürlerse düşünsünler, İsrail'in saldırmaması gerektiğini söyledim. Şimdi sizden Sayın Dışişleri Bakanı, bunu hükümetinize iletmenizi rica ediyorum.
Z: Bunu yapacağım.
K: Acilen. Ve onlardan bizim adımıza, kendilerine hakim olmalarını rica ettiğimizi; en azından bizim tam da başlamakta olduğumuz—
Z: Bunu hemen yapacağım, her ne kadar bunun İsrail için bir bahane olduğundan şüphe etmesem de.
K: Eğer bu bir bahaneyse, buna karşı etkili bir tedbir alacağız.

Neler olup bittiğini anlamayı amaçlayan diğer konuşmalar, aslında kendi kendini açıklıyor. Aranan bir sonraki kişi, yardımcım Brent Scowcroft'tu.

ULUSAL GÜVENLİK DANIŞMANI YARDIMCISI GENERAL BRENT SCOWCROFT-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 07:15

K: Dobrynin [Moskova ile] konuşurken mesaj önünde miydi?
S: Muhtemelen yoldaydı, ama henüz kendisine ulaşmamıştı.
K: Gerçekten yoldalar mı?
S: Evet, onlara söyledim.
K: Tamam.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNİN'İN YARDIMCISI OLEG YEDANOV-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 07:25

K: Büyükelçinin Moskova ile konuştuğunu biliyorum. Ondan bilgi almasını istiyorum. Biz işimizi bitirene kadar hattan ayrılmamasına dikkat edin. Az önce isteğimiz üzerine önleyici bir saldın başlatmayacaklarına dair İsraillilerden güvence aldık.
Y: Evet, anlıyorum.
K: Ve bunu Moskova'nın da bilmesini istiyoruz ve Moskova'dan Mısır ve Suriye üzerindeki nüfuzunu aynı doğrultuda kullanmasını istiyoruz.
Y: Tamam.
K: Bizim de arkasında durduğumuz güvenceler söz konusu.
Y: Evet.

ALFRED L. (ROY) ATHERTON, YAKIN DOĞU VE GÜNEY ASYA İLİŞKİLERİNDEN SORUMLU DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 07:30

A: Birkaç saat önce Bayan Meir ile görüşen Büyükelçi Keating'den bir rapor aldık. Önemli olan şu ki, bizden şu mesajı Mısırlılara ve Sovyetlere iletmemizi istedi: İsrail, Suriye ve Mısır'a saldırmayı planlamıyor ve yabancı bir saldırı ihtimaline karşı kuvvetlerini

konuşlandırıyor ve her ihtimale karşı bazı yedekleri çağırdı. İsrail Mısırlıların ve Suriyelilerin saldırganca hislerinin gayet farkında. Saldırmaları halinde, her ne kadar saldırganlar zarar verebilecek olsa da, kaybedeceklerdir; ki İsrail bundan kaçınmak istiyor. İsrail bir saldırı başlatmayacak— tekrar ediyorum başlatmayacak; ancak saldırıya uğraması halinde başarıyla kendini savunacaktır; İsrail hükümetinin kan dökülmesinden kaçınmak istediğini de özellikle vurguladı.

K: Bu ne zaman elimize geçti?

A: Bugün erken saatlerde Büyükelçinin Bayan Meir'le yaptığı görüşmeye dayanarak, yeni geldi.

K: Bu en önemli kısmı. Hemen Scowcroft'a ilet; Roy, bunu mümkün olduğunca gizli tutabilir miyiz?

A: Evet, bunu yapacağız.

K: Ve ben de dükkanımda kepenkleri indireceğim. Tamam, teşekkür ederim.

DIŞİŞLERİ BAKANI ZİYAD-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi

Saat 07:35

K: Sizi tekrar rahatsız ettiğim için kusura bakmayın. Sizi bilgilendirmeye devam etmek istedim. İsraillilerden herhangi bir askeri harekat başlatmamalarına dair isteğime bir cevap aldım. Bir saldın başlatmayacaklarına ve askeri bir harekat başlatmak niyetinde olmadıklarına dair resmi güvence verdiler. Size, bize verdikleri sözü tutmadıkları takdirde en ciddi tepkiyi göstereceğimizi söylemek isterim.

Z: Teşekkür ederim. Bu 1967'de yaşanan duruma benziyor [İsrail Mısır'a karşı önleyici bir saldırıda bulunmuştu]. Çünkü Ruslar bize sınırda bir yığılma olduğunu söylüyorlardı.

K: Ruslar bir yığılmanın olduğunu mu söylüyorlar?

Z: Dün heyetten birisi bize Suriye sınırında bir yığılma olduğunu söyledi.

K: 1967'den ders almamız gerekmesinin sebebi de bu. Önleyici bir saldırıda bulunmayacaklarına dair İsraillilerden söz aldık ve sahip olduğumuz tüm bilgiyi size iletiyoruz. Onların kendilerine hakim olmaları için elimizden geleni yapıyoruz.

Z: Size nasıl temas kurduğunuzu sorabilir miyim? [İsrail Dışişleri Bakanı Abba] Eban burada mı?
K: İsrail Büyükelçisi Washington'da. Onun haberleşmeleri daha iyi....

BAKAN SHALEV- KISSINGER
6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 07:45

K: Herhangi bir önleyici eylemde bulunmayı planlamadığınızı ve buna dair güvenceler verdiğinizi Sovyetlere ilettik. İsraillilerin razı olması halinde, belirli sorumluluklarımız var.
S: Evet.
K: Mısırlıların Kahire ile haberleşmelerini kolaylaştırıyoruz. Sovyetler Moskova'yla bizim bazı hatlarımızı kullanarak irtibat kuruyorlar.
S: Ya Suriyeliler?
K: Onlarla herhangi bir haberleşme aracımız yok. Bunu Sovyetlerin yapması gerekecek. Suriye Büyükelçiliği'ne birini gönderebilirim.
S: Güzel. Diğer mesajı gönderdim. Emrinizdeyim.
K: Güzel. Yaptığımız her şeyden haberiniz olacağından emin olabilirsiniz.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 07:47

D: [Sovyet Dışişleri Bakanı Andrei] Gromyko ile görüştüm ve mesajınızı ilettim.
K: Size verdiğimiz mesajları gördün mü?
D: Henüz değil.
K: Eline geçmedi mi?
D: Hayır.
K: Eğer bazı insanları gebertirve cesetlerini sana gönderirsem, onları şehirden çıkarabilir misiniz?
D: Ha ha ha.
K: İsrail'in teminatını aldığımıza dair mesajı aldın mı— önleyici saldırı olmayacağına dair?
D: Evet. Çoktan ilettim bile.

K: Size iletilen mesajlar olaylar tarafından aşılıyor.
D: Senin mesajını ve Scowcroft'unkini çoktan Moskova'ya ilettim.
K: Yani son gelişmelerden haberdarsınız. Mısır Dışişleri Bakanı ile görüştüm ve İsrail'in mesajını ona ilettim. Ona aynca İsrail'in önleyici saldırı olmayacağına dair verdiği güvenceden de söz ettim ve bunun nasıl yürüyeceğini izleyeceğimizi de söyledim. Bana bunu acilen Kahire'ye bildireceğini söyledi. Suriyelilerle temas halinde değiliz. Bu durumdaki en zayıf nokta bu.
D: Anlıyorum.
K: Suriye üzerindeki etkimiz Kudüs'te olduğu kadar iyi değil.
D: Anlıyorum.
K: Eğer bilmiyorlarsa bunu da Moskova'ya iletebilirsin. Şu ana kadar yaptığımız bu.
D: Bana yapmamı söylediğin her şey yapıldı.
K: Konuyu Mısır Dışişleri Bakanı ile görüşmemiz dışında.
D: Kendisiyle telefonda mı görüştün?
K: Kendisi New York'ta. New York'ta olumlu bir görüşmede bulunduk. Dün dostça bir toplantı yaptık, ancak bir neticeye varamadık. Sana söylediğim gibi, herhangi bir oyun oynamayacağız. Yaptığımız her şeyden haberiniz olacak. Bu konuda Moskova'yı temin edebilirsin.

KRİZ ODASINDA HABERLEŞMEYLE İLGİLENEN KOMUTAN JONATHAN HOWE-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 07:51

K: Sizden bir şey yapmanızı istediğimde bu anında yapılmalı. Sovyet Büyükelçiliğine iki mesajın iletilmesini istedik ve oraya henüz ulaşmamış.
H: Bir bakarım.
K: Kıçlarını kaldırsınlar biraz. Daha gönderilmemiş olmaları için nasıl geçerli bir neden olabilir?
H: Bilemiyorum, ancak rötuş edilmeleri gerekmiş olabilir.
K: Anladığım kadarıyla bu bir fotokopi sorunu.
H: Bununla ilgileneceğim.
K: Mesajların ellerine ulaşmasını ve sonra rapor verilmesini istiyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI ZİYAD-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi

Saat 08:15

Z: Başkan'a ulaşamadım. Harekat odasında. Şu bilgiyi aldım: Bu sabah 06:00'da bazı donanma birimleri ve uçuş birimleri vardı—İsrailliler Mısır sınırında bazı tahriklerde bulundular. Aslında onları geri püskürtmeye çalıştık ve hala çalışıyoruz.

K: Kanal'ı geçmeye çalıştılar mı?

Z: Süveyş Körfezi'nde; uçak destekli bir deniz eylemi. Bu bizim topraklarımızda. Suriye sınırından ve Süveyş Kanalı'ndan çok uzak. Yayımlanmış bir ilk tebliğ var.

K: Bunlar İsrail donanma birimleri mi?

Z: Uçak destekli bir deniz harekatı olduğunu söyledi. Tam olarak bilmiyorum. Daha fazla bilgi istedim. Görünüşe göre bu askeri temas Zafarana ve Sohna'daki Mısır sularında gerçekleşiyor. Süveyş Kanalı'ndan uzakta. Kanalın güneyinde.

K: Tamam.

Z: Buradaki İsraillilerden biliyorum, bir dışişleri bakanları toplantısı istiyorlar.

K: Size söylediğim gibi, İsrail'in [veya] herhangi başka birinin saldırganca bir eylemine karşı çıkacağız.

Z: Mesajınızı aldım.

K: Bu konuyla hemen ilgileneceğim. Bu arada sizden mümkün olduğunca sakin olmanızı ve herhangi bir eylemi başladığı yerle sınırlı tutmanızı istiyorum.

Z: Mısır içinde biraz zor.

K: Eğer Mısır içinde olursa elbette püskürtmek istersiniz ve topraklarınızı savunmamanızı istemiyoruz, sadece sınırlı tutmaya çalışmanızı istiyoruz, biz de hemen İsraillilere ulaşacağız. Eğer isterseniz, hemen irtibat kurmak isterseniz Kahire ile bir haberleşme ayarlayacağız.

Z: Onlara söyledim. Ne tür bir haberleşme?

K: Komutan Howe sizi veya yardımcılarınızdan birini arayacak ve nasıl hızlı haberleşme sağlayabileceğinizi anlatacak.

Z: Büyükelçi Mecid'i [Ahmet İsmet Abdül Mecid, Mısır'ın daimi Birleşmiş Milletler temsilcisi] aramalı.

K: Onunla temas kuracağız ve nasıl hızlı haberleşme sağlanabileceğini bildireceğiz. İçten selamlarımı iletin; biz de elimizden geleni yapacağız.

İSRAİL DIŞİŞLERİ BAKANI ABBA EBAN-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi

Saat 08:25

K: .. .Bize dün gece iletilen mesajdan haberdar mısın?

E: Evet. Bu konuda bir mesaj aldım ve hem Kuzey'de hem de Güney'de hazır olmalarından korkuyoruz. Üç saat önce hazır beklemem ve daha fazla ayrıntı verileceği söylendi.

K: Bu sabah neler yaptığıma dair bilgileri güncellemek istiyorum. Bu sabah saat 06:00'da Büyükelçi Keating'den kendisine bu güvenilir haberlerin iletildiğine ve bizden nüfuzumuzu kullanmamızı istediğine dair bir telefon aldım. Önce Rusları aradım ve onlara azami düzeyde sakin olmalarını söyledim ve Moskova'yla haberleşmelerini sağladık. Mısır Dışişleri Bakam'nı aradım ve ondan da azami seviyede sakin olmasını istedim. Büyükelçi Keating aracılığıyla İsrail Başbakanı'ndan, İsraillilerin önleyici bir saldırı başlatmayacaklarına [yani, tırmandırmayacaklarına! dair güvence verdiği bir mesaj aldık. Bunu Sovyetlerin yanı sıra Mısırlılara da ilettim ve bunun İsraillilere çok acil tavsiyemiz olduğunu ve bu güvenceleri almış olmaktan mutlu olduğumuzu ve bu koşullar altında çok daha fazla sakin olunması gerektiğini söyledim. Mısırlıların Kahire ile haberleşmelerini sağladık. (Dışişleri Bakanı Ziyad) İsmail [Muhammed Hafız İsmail, Sedat'ın Güvenlik Danışmanı] ile görüştü. Bana Süveyş Körfezi'nde bir deniz harekatından söz ediyor. Eğer vaziyet buysa, bu çok talihsiz bir durum; Mısır sularında.

E: Deniz harekatı nedir?

K: Ateş etmek.. İsraillilerin— hava ve deniz saldırıları. Durumun aciliyeti nedeniyle bu konuda seninle konuşmam gerektiğini düşündüm. Eğer sizinkiler böyle bir şey yapıyorlarsa, bunun nerede olduğunu bileceklerdir. Sizden şiddetle bu koşullar altında herhangi bir İsrail harekatı başlatmamanızı istemek zorundayım.

E: Bu beni şaşırttı. Önleyici saldırı olmayacağına dair teminatımız var. Sana nereden ulaşabilirim?

K: Waldorf'tan ulaşabilirsin. Eğer bu [hatlar] meşgulse Beyaz Saray'ı arayın.

BAKAN SHALEV-KISSINGER*

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 08:29

S: Kabine oturumdayken Mısırlılar ve Suriyeliler tarafından ateş açıldığı şeklinde haberler geldiğine dair Kudüs'ten bir telefon aldık. Görünüşe göre esasen sınır boyunca hava bombardımanı şeklinde.

K: Mısırlılardan Süveyş Körfezi'nde, Mısır tarafında deniz harekatına giriştiğinize dair bir telefon aldım.

S: Şey, bu konuda bir şey bilmiyorum.

K: Bu geçmişte sizin tercih ettiğiniz harekat yöntemi değildi.

S: Hayır.

K: Bu geçmişte işleri başlattığınız gibi değil. Ne yapıyorsunuz?

S: Sanırım, bu konuda dikkat ediyoruz.

K: Sizden tekrar mümkün olan azami şekilde sakin olmanızı istiyorum.

S: Sanırım bizim başlatmayacağımıza dair bizden güvence aldınız, ancak onlar çoktan başlatmış gibi görünüyorlar.

K: Ne olduğunu biliyor musunuz?

S: Hayır. Bütün her şey sadece yirmi dakika önce başladı.

K: Lütfen beni gelişmelerden haberdar eder misin?

S: Bunu yapacağım.

Daha sonra Key Biscayne'de Başkan'la birlikte olan Nixon'un Genelkurmay Başkanı General Alexander Haig ile görüştüm.

GENERAL ALEXANDER HAIG, GENELKURMAY BAŞKANI, BEYAZ SARAY-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 08:35

K: Bugün bir Ortadoğu savaşı çıkabilir.

H: Gerçekten mi?

K: Neler olup bittiğini bilmeni isterim. Başkan'a ve sana bu sabah olan olaylara dair bir rapor gönderiyorum. Bu sabah saat 06:00'da

Kitabın orijinalinde de önceki bölümde olduğu gibi "SHALEV"in unvanı İsrail Müsteşarı olarak belirtiliyor, ancak sonraki bölümlerde "Bakan (Minister)" olarak geçiyor. [Editör notu.]

İsraillilerin Suriye ve Mısır'ın altı saat içinde saldırmasını beklediğine ilişkin bir rapor aldık.

H: Evet.

K: Önce bunun, bu kutsal bir gün olsa da bir saldırı başlatabilmeleri için İsraillilerin bir hilesi olduğunu düşündüm. İsraillileri aradım ve sakin olmaları konusunda uyardım. Mısır Dışişleri Bakam'm aradım ve ondan da sakin olmalarını istedim. Dobrynin'i aradım. Tüm haberleşme imkanlarımızı Dobrynin'e verdim, o da Moskova'yı aradı. İsrailliler geri arayarak önleyici bir İsrail [saldırısı] olmayacağına dair bize güvenceler verdiler. Mısırlılar, İsraillilerin Süveyş Körfezi'nde, bir deniz saldırısı başlattıklarını söylemek için beni tekrar aradılar; onbeş dakika sonra da İsraillilerden Mısırlıların ve Suriyelilerin cephe boyunca bombardıman yaptıkları ve hava saldırısı düzenledikleri haberini aldım. Şimdi, İsrail'in Süveyş Körfezi'nde tek bir eylemle bir saldırı başlatması mantıklı değil. Bu bir tahmin olmalı ve bunun başında olduğumuzu bilmeni isterim. Başkan'm sabah 06:00'dan beri bilgilendirildiğini söylemelisin; neler olduğunu da sana bildireceğim.

H: Herhangi bir sınırı geçme olayı oldu mu?

K: Şimdilik sadece İsrailli bakan tarafından Kudüs'ten gönderilen bir haberi biliyorum—Mısır ve Suriye cepheleri boyunca hava saldırıları. İsraillilerin karşı saldırısının ne olduğunu bilmiyorum. Mısırlılardan İsrail donanma birimlerinin Süveyş Körfezi'nde onları bombaladıkları ve onların da İsraillileri geri püskürtecekleri haberini aldım.

H: Sence Sovyetlerin tutumu ne olacak?

K: Bunu sakinleştirmeye çalıştıkları ve şaşırdıkları görüşündeyim.

H: Buna inanıyor musun?

K: Evet. Bunu başlatmış olmaları çok çılgınca olur.

H: Asla bilemezsin. Burada pek çok zorluklar var [Başkan Yardımcısı Spiro T. Agnew'in yakındaki istifasını kasteder].

K: Bu da başka bir faktör. Sanırım iç politik durumumuz [yani Watergate] buna davetiye çıkardı. Sanırım Sovyetler Mısırlılara.. .Ortadoğu'da karışıklık olmazsa bir ilerleme kaydedilemeyeceğini söylemiş ve o manyaklar da biraz fazla karışıklık çıkarmış olabilirler. Bana öyle geliyor ki İsraililler şimdi kesinlikle çok daha şiddetli karşılık verecekler. Halihazırda kısmen seferber olmuş durumdalar. Muhtemelen Washington'a döneceğim ve birkaç saat içinde bir karar vereceğim. Scowcroft'tan bir Washington

Özel Harekat Grubu (WÖHG) toplantısı ayarlamasını istedim. Altıncı Filo'yu konumlandırıyoruz. Asla iki gemi tek bir yerde olmayacak. Denizcileri toparlamamız muhtemelen bir hafta sürecektir. Eğer bir şeyler oluyorsa yarın harekete geçirmeliyiz.

H: Tamam Henry.

K: [Başkanlık Basın Sözcüsü Ron] Ziegler bilgimiz dışında ağzından birşey kaçırmasın. Senin tavrın da, Başkan'ın durumun başında olduğu ve bu sabahtan beri BM'den [New York] düzenli bilgi aldığı şeklinde olsun. Söyleyecek başka bir şeyimiz yok. Eğer yapılacak herhangi bir açıklama olursa buradan mı yoksa Beyaz Saray'dan mı yapılması gerektiğine seninle birlikte bakarım.

H: Başkan'ın saat 06:00'da bir bilgi aldığını söyleyeceğim.

K: 06:30'da aldığını söyle. Tüm bu insanlarla benim temas halinde olduğumu ve yorum yapmayacağımızı söyle. Suudi Arabistan'a ve Ürdün'e [bir] mesaj gönderdik ve sakin olmalarını istedik.

H: Tamam.

K: Telefonun yanında kal. Başkan'la beraberseniz santrale beni bağlamasını söyle.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GENEL SEKRETERİ
KURT WALDHEIM-KIS3INGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 08:40

K: Sayın Genel Sekreter, size bu sabah olan ve muhtemelen kontrolden çıkabilecek bazı olaylar hakkında bilgi vermek istedim. Bu sabah saat 06:00'da Kudüs Büyükelçimizden, İsraillilerin Mısır ve Suriye kuvvetlerinin yakında bir saldırıda bulunacaklarına inandıklarına dair bir telefon aldım ve o zamandan berijsrail Dışişleri Bakanı [ve] Mısır Dışişleri Bakanı ile, tüm tarafların azami düzeyde sakin olmalarını isteyerek, birkaç kez telefonda görüştüm ve İsraillilerden önleyici bir saldırı başlatmayacaklarına dair söz aldım. Mısırlılar geri aradılar ve Süveyş Körfezi'nde İsraillilerin bir deniz saldırısında bulunduklarını söylediler— ki bu İsrail'in her zamanki saldırma yöntemi değildi. Telefonu kapar kapamaz İsraillilerden Mısırlı ve Suriyelilerin cephe boyunca hava saldırılarında bulunduklarına dair bir haber aldım. En azından henüz herhangi bir birlik sınırı geçmedi. Şu ana kadar bildiğim bu kadar; işte sizinle konuşmak ve işbirliği kurma çabamızı ifade etmek istemiştim.

W: Çok teşekkür ederim.
K: Henüz nasıl bir eylemin icap ettiğini bilmiyorum. Sanırım mümkün olduğunca durumu sakinleştirmeye çalışmalıyız, fakat kontrolden çıkabilir. Eğer Mısırlılardan önce Suriyelilerle temasa geçerseniz, bunun faydası olabilir.
W: Dün Suriye Devlet Bakanı ve Dışişleri Bakanı'nın yanında oturuyordum, ama bununla ilgili hiçbir şey söylemediler.
K: Ben de dün Mısır Dışişleri Bakanı ile beraberdim, ancak hiçbir şey söylemedi.

DIŞİŞLERİ BAKANI EBAN-KISSINGER
6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 08:50

E: En az onbeş dakika önce Suriyelilerin saat ikide Golan ve Şimona'dan— yani Suriye'den— topla ve bombalarla saldırdıklarını haber aldım ve bir sonraki haber de Mısırlıların da Sina'da [zor anlaşılır] adlı bir yerde bir hava saldırısı başlattıkları ve Kanal'ı geçmek için girişimde [bulundukları] yönünde.
K: Sizin ne tepki verdiğinize dair bir bilgi aldın mı?
E: Hayır, bu aldığım ilk haberdi.
K: Mısırlılardan, bazı petrol yatakları civarında Suriye yakınlarında bir deniz saldırısıyla her şeyi sizin başlattığınızı iddia eden bir haber aldım.
E: Böyle bir şey yok.
K: Ben, kendi adıma, sizin tek bir yerde bir deniz saldırısıyla genel bir savaş başlatacağınızı sanmıyorum, ancak her zaman şaşırtıcı şeyler yapıyorsunuz. Bana gerçekleri söyleyebilir misin?
E: İlk hareketin bir deniz saldırısı olduğunu mu söylediler?
K: Dediler ki ilk hareket—
E: Süveyş'in güneyinde?
K: Kanalın güneyinde. Mısır Dışişleri Bakanı beni aradı ve bir isim verdi, ama Arapça bir isimdi. Eğer bir yere saldırıyorsanız, sanırım bunun neresi olduğunu bilirsiniz.
E: Evet. Bu hiç inandırıcı değil. Bundan önce gelen habere göre— Sovyetler çılgın gibi [Suriye'den] çekiliyorlarmış. Bunu biliyor muydunuz?
K: Haberim var ve bunu Sovyetlerin dikkatine sundum.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER
6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 08:50(?)

S: Başkan'la konuştun mu?
K: Evet. Mesajı Dobrynin'e ulaştırdın mı?
S: Evet. Mesajlar eline ulaştı. İki dakika içinde WÖHG toplantısı var.
K: Onlara sessiz kalmalarını söyle. Herhangi bir açıklama Key Biscayne veya [Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Robert] McCloskey tarafından yapılacak. Filoyu konuşlandırın; eğer hareket etmelerini istersek, edebilirler; ve toplanmalarının ne kadar süreceğini öğren. Hangi takviye birliklerinin müsait olduğunu da. İşler kontrolden çıkarsa ne yapabileceğimizi görmek için öğlene kadar [Müşterek Kuvvetler Komutanı Amiral Thomas] Moorer'dan bir plan al ve Savunma Bakanlığı'na askeri harekat ya da herhangi başka bir konuda sessiz kalmalarını söyle. Şayet bir Başkanlık emri gerekiyorsa onlar için yazılı bir tane alacağım.
S: Tamam. Savunma Bakanlığı'na ve CLA'ya bunu söyledim.
K: CLA sorun değil ama komutanlara da bildir. Moorer'dan Atlantik boyunca harekat için hangi kuvvetlerin hazır olduğunu ve bunun ne kadar hızlı yapılabileceğini öğren.
S: Hafta sonu olduğu için bu iki kariyer gemisi sanırım birlikleri geri getiremez.
K: Öğlene kadar bunun ne kadar süreceğini öğren. Ayrıca hangi ilave güçlerin kullanılabilir olduğunu da öğren. Hiç kimse bir şeyi harekete geçirmeyecek, ancak harekat etmeye hazır olmalılar. Öğlene kadar birlikleri geri çağırmayacağım. Kendilerini emir almaları halinde harekete geçmek üzere hazırlamalılar.

BAKAN SHALEV-KISSINGER
6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 09:00

S: Son aldığım bilgiye göre, Mısırlıların bize doğru sınırı geçmeye çalışmalarıyla Kanal boyunca tam anlamıyla bir savaş başlamış durumda. Sina'da çok sayıda yeri bombalıyorlar. Deniz savaşı hakkındaki hikaye ise harekat için bir paravan.
K: Tamam. Hiç olmadıysa bile, deniz savaşı hakkında bana verebileceğiniz her türlü bilgiye ihtiyacım var. Fazlasıyla ikna oldum,

Sayın Bakan. Asıl harekatın Kanal'da ve Golan Tepeleri civarında olduğu açık. Mümkün olduğunca çok bilgi sağlayabilirsek çok makbule geçer.

S: Elimdekilerin hepsini iletiyorum. Doğrudan size ileteceğim.

K: Güzel. Burada mı kalacağıma yoksa Washington'a mı döneceğime henüz karar vermedim. Muhtemelen gün içinde Washington'a gideceğim. Size bilgi vermeye devam edeceğiz.

S: Teşekkür ederim.

DIŞİŞLERİ BAKANI EBAN-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi

Saat 09:07

E: Başbakan benden, Süveyş Körfezi'nde bizim tarafımızdan bir deniz harekatı yapıldığına dair verilen bilginin yanlış olduğunu sana söylememi istedi. İbranice'si çok iyidir ve döktürdü. Şimdiye kadarki hareketimizi sordum. Şimdiye kadar tepkimiz savunma şeklinde. Sanırım bu da bizim bölgemizde devam ettiği anlamına geliyor.

K: Güvenlik Konseyi'ne mi gidiyorsunuz?

E: [Başbakan -çn.] Benden biraz beklememi ancak Genel Sekreter'e bilgi vermemi istedi.

K: Güvenlik Konseyi'ne başvurmak konusundaki görüşünüz nedir?

E: Bunu soracağım. Mantıksız değil. Eğer bunu yaparsak sanırım bizim için artı puan olacaktır. Bunu önerdim ve eğer kabul edilirse mağdur taraf biz oluruz.

K: Bizim yapmamamızı öneriyorsunuz.

E: Bizim hızla yapmamız ihtimali olduğu sürece bunun daha normal bir yol olacağını düşünüyorum.

K: Beni haberdar eder misin? Bu konuyu öğrenin.

E: Elbette.

GENEL SEKRETER WALDHEIM-KISSINGER

6 Ekim 1 973,Cumartesi

Saat 09:12

W: Gözlemci birimlerimizden aldığımız son bilgileri size iletmek istiyorum. Tüm bölgelerde çarpışma var. Mısır kara kuvvetleri beş noktadan Kanal'm öbür tarafına geçti. İzlenimimiz bunun gerçekten büyük çaplı bir harekat olduğu yönünde; Suriye kuvvetleri-

nin de Kanetra güneyinde ve yakınında sınırı geçtiklerini haber aldık. Bu beş dakika önce aldığımız bir telgraf mesajı.

K: Çok teşekkür ederim. Çok makbule geçti ve biz de öğrendiklerimizi size bildirerek karşılık vereceğiz.

Waldheim ile görüşmem sırasında Washington Özel Harekat Grubu (WÖHG) saat 09:00'da toplandı. (Bu, Güvenlik Danışmanı'mn başkanlık ettiği ve Dışişleri ve Savunma bakan yardımcıları, Merkezî İstihbarat Servisi [CIA] Başkanı, Genelkurmay Başkanından oluşan Nixon yönetiminin kriz yönetim grubu idi. Ben New York'tayken Brent Scowcroft beni temsil etmekteydi.) O sıradaki mevcut bilgiyle bile, katılımcılar, krize dahil oldukları sıradaki önyargılarını değiştirmeyi imkansız bulmuşlardı:

> Biz [istihbarat kurumları], Kanal'da ve Golan Tepeleri bölgesinde büyük bir Mısır/Suriye ortak saldırısı olduğuna dair kesin kanıt bulma durumunda değiliz. Kanıtlar daha ziyade, her iki tarafın da algılanan tehditlere verdikleri bir dizi karşılığın, karşı karşıya gelmeleri bakımından oldukça tehlikeli bir potansiyel yarattığı etki-tepki durumuna işaret etmektedir. Olayların sıralamasını açıklayacak bir konumda olmasak da, şimdiki çatışmalar görünüşe göre bu durumun bir sonucudur. Mısırlıların ve Suriyelilerin, özellikle ikincisinin bir baskın ya da küçük çaplı bir harekat hazırlığında olması muhtemeldir.

Ayrıca Suriye ve Mısır'ın iki yüz mil uzakta olan cephelerden nasıl "etki-tepki" döngüsünde eşzamanlı bir saldırı başlatabildiklerinin bir açıklaması da yoktu. CIA Başkanı William Colby, uyum içinde, Şam radyosuna göre, saldırıyı İsrail'in başlattığını bildirdi. Savunma Bakanı James Schlesinger, Suriye'nin dürüstlük şöhreti çok iyi olmasa da, yirmi yıldır ilk defa İsrail'in bir Ortadoğu Savaşı başlatmamış" olduğu yorumunda bulundu: "Mısır-Suriye açısından bir neden görmüyorum."Amiral Moorer, İsrail'in Mısır ve Suriye'deki daha gelişmiş hava savunma teçhizatını etkisiz hale getirmek için saldırmış olabileceğini düşünmekteydi. Sadece Sisco'nun yardımcısı Alfred L. (Roy) Atherton ortak karara karşı çıkmıştı: "Bu, yıl içinde, İsraillilerin

* Mantıken "başlatmış olduğu" demesi gerekir, ancak orijinal metinde "olmadığı" ibaresi üstelik altı çizili halde yer alıyor. [Editör notu.]

bir şeye başlamayacakları tek gün ve İsraillilerin daha önceden hazırlandıklarına dair bir işaret de yoktu."

Dobrynin ile yaptığım aşağıdaki telefon konuşmasında görüldüğü üzere, neler olduğuna dair hiçbir bir kuşkuyu gideremiştim.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 09:20

K: Aldığımız bilgiye göre Mısırlılar ve Suriyeliler tüm cephelerinden saldırıyorlar ve ayrıca—

D: Kanal'dan mı?

K: Kanal ve Golan Tepeleri. Ziyad İsraillilerin Süveyş Körfezi'nde tek bir noktaya bir deniz saldırısı başlattıklarını ve her şeyi bunun tetiklediğini ileri sürüyor.

D: Ben de bana iletilen bilgi notlarında gördüm, saldırıyı İsrail'in başlattığını iddia ediyorlar. Ziyad'ın sana dediği [gibi].

K: Kanal boyunca değil de Süveyş Körfezi'nde olduğunu söyledi. Hepimiz resmi pozisyonlar almak zorunda kalacağız. İkimiz bunun saçma olduğunu biliyoruz; eğer saldıracak olsalar, Süveyş Körfezi'nde ya da önemli noktalarda bir saldırı başlatmazlar. Bu onların tarzı değil.

D: Anlıyorum.

K: Suriyeliler ve Mısırlılar aynı dakikada nasıl başladılar— tüm cephe boyunca? Eğer bu bir İsrail deniz saldırısıyla başladıysa, bunu nasıl durduracağımız konusunda ikimizin de bir sorunumuz var demektir. Sakin olmaları için İsrailliler üzerindeki tüm nüfuzumuzu kullanıyoruz. Şimdiye kadar tepkilerini hattın kendi taraflarında tuttuklarını ve Arap topraklarına çok fazla girmediklerini bana söylediler. Ama benim tanıdığım kadar sen de onları tanırsın ve bu [İsrail'in sakinliği] çok uzun sürmeyecektir.

D: Tamam. Moskova'ya ilave mesajı ileteceğim. Gerçekten delilik.

K: Topyekün bir delilik. Muhtemelen gün içinde Washington'a döneceğim ve seninle hemen görüşmeliyiz. Bu durumu, öncelikle başardığımız her şeyin her iki taraftaki çılgmlarca yok edilmemesi ve bunu yatıştırdıktan sonra olumlu yönde ne yapılabileceğini görmek için kullanmamız gerektiğini düşünüyorum.

D: Tamam. Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN RICHARD M. NIXON-KISINGER
6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 09:25

N: Merhaba Henry. Tüm raporların başında durmaya devam ettiğimi bilmeni isterim. Ruslar şaşırdıklarını ileri sürüyorlar.

K: Ruslar şaşırdıklarını öne sürüyorlar; benim izlenimim de, şaşırmış gibi görünmeleri gerektiği yönünde, çünkü aslında son iki veya üç gündür vatandaşları hava yoluyla bölge dışına taşınmaktaydı.

N: Katılıyorum.

K: Dolayısıyla bundan haberdar olduklarını ya da bunun mümkün olduğunu bildiklerini düşünüyoruz. Bizi uyanmadılar.

N: Şimdi neler oluyor? Durum nedir?

K: Golan Tepeleri ve Sina'da çatışma başladı. Mısırlılar, İsraillilerin Süveyş Körfezi'nde her şeyi tetikleyen bir deniz saldırısı düzenlediklerini iddia ediyorlar. Benim inanamadığım da bu. Neden bir deniz saldınsı? İsrailliler şimdiye kadar çatışmaların hala çoğunlukla İsrail topraklarında olduğunu ve kendilerini savunma saldırılarıyla sınırladıklarını söylüyorlar. Bunun neredeyse kesinlikle Araplar tarafından başlatıldığı kanısındayım. İsraillilerin buna gerek yokken, Yahudilerin en kutsal gününde bir saldın başlat-maları anlaşılmaz bir durum ve İsraillilerin hava saldırılan başlattıklarına dair bir kanıt da yok; bize de, önleyici bir saldırı başlatmayacaklarına dair bir güvence verdiler —bu sabah ilettiğimiz— ve biz de Araplara İsraillilerin önleyici bir saldırı başlatmaları halinde buna karşı çıkacağımızı ve sakin olmaları gerektiğini söyledik. Bence en önemli sorun savaşı durdurmak ve daha sonra bir anlaşmayı zorlayıp zorlamayacağını görmek için fırsatı kullanmak.

N: Daha büyük sorunun [tüm Ortadoğu krizi] diplomatik çözümünü mü kastediyorsun?

K: Aynen. Bugün büyük ihtimalle bir Güvenlik Konseyi toplantısı olacak; biz ise hala bizim mi yoksa İsraillilerin mi toplantıyı istemesi gerektiğini tartışıyoruz. Önümüzdeki bir saat içinde birisi bunu yapmalı.

N: Sanınm biz yapmalıyız. İnisiyatifi ele almalıyız. Rusları da getiremez miyiz? Bence inisiyatifi ele almalıyız ve sen de benimle konuştuğuna işaret etmelisin.

K: Bu konuda Dobrynin'i arayayım. Tartışmada çok fazla suçlama olacak.

N: Taraf tutmayın. Orada savaşları kimin başlattığını hiç kimse asla bilmez.

K: İki sorun var....Uzun vadede, sanırım artık mevcut durumu sürdürmek mümkün değil. Şimdi ise, Sovyetlerin Arapların tarafında olaya dahil olmasını engellemek zorundayız. Her ikimizin de savaşı kimin başlattığını bilmediğimizi, ancak durdurmak istediğimizi söyleyeceğimiz tarafsız bir yaklaşım benimsemek konusunda bize katılırlarsa, en iyisi bu olur —şayet bunu Araplar tarafında da savunurlarsa. Ama öncelikle tarafsız yaklaşımımıza katılıp katılmayacaklarını görmemiz gerek— en iyisi bu olacaktır.

N: Beni gelişmelerden haberdar edin.

K: Bir saat önce size bir rapor gönderdik ama çoktan eskidi. Bugün Washington'a dönebilirim.

N: Tamam, teşekkür ederim.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi

Saat 09:35

K: Az önce Başkan'la görüştüm ve benden size şu öneriyi yapmamı istedi. Hiç şüphesiz bugün bir Güvenlik Konseyi toplantısı olacaktır, sen ne düşünüyorsun?

D: Sanırım. Çünkü durum çok tehlikeli.

K: Konsey'de tarafsız bir tavır benimsemeye hazırlanıyoruz, gerçekten de kimin başlattığını bilmediğimizi ancak daha önceki durumdan yana olduğumuzu söyleyeceğiz.

D: Öneriniz [1967] ateşkes hattına [savaş öncesi hatta] geri dönülmesi.

K: Ateşkes hattına ve ateşkese geri dönülmesi ve daha sonra kanıt toplayan bir komisyon oluşturulması. [Sovyet Dışişleri Bakanı Andrei] Gromyko'nun ve benim ve Başkan'ın bir uzlaşma konusunda anlaşmaya vardığımız görüşmelere devam etmeye hazırız.

D: Güvenlik Konseyi dışında mı?

K: Evet.

D: Sadece bizim aramızda?

K: Doğru. Vaziyetin tümüne bakmak istiyoruz. Arapları savunmak zorunda kalacağınız bir tutum benimserseniz, biz de inandığımızı savunmak durumunda kalırız— saldırıyı Arapların başlattığına inandığımızı açıkça ifade ederiz ve sonra Allah'ın cezası bir pisliğe sürükleniriz. Bu ilişkimizin büyük bir bölümünü etkiler.

D: Anlıyorum.
K: Her ikimiz de neyi kimin başlattığını tartışmanın zamanı olmadığı [zamanımız olmadığı] yaklaşımını benimsersek, Moskova'nın yaklaşımı yapıcı olacaktır. Savaşı durduralım ve ateşkes hattını yenileyelim ve tüm taraflardan ateşkes hattına uymalarını isteyelim.
D: Sanırım bu başlamak için olumlu bir yol.
K: Sizden bir haber alana kadar her şeyi erteleyeceğiz. Bize hızlı bir cevap verebilir misin?

BM Meniietı

Açıkça bir savaş çıkmıştı. Ancak barışın korunmasına ya da yeniden kurulmasına yardımcı olma kararı alan Birleşmiş Milletler organı, pasif bir durumdaydı.Yetkililerinin dahil olmaktaki isteksizlikleri, tarafların Birleşmiş Milletlerin bir tutum benimsemesi konusundaki isteksizlikleriyle birleşmişti. Ancak savaş devam ettiğinden, sadece bir sonucu onaylaması için meselenin Birleşmiş Milletlere aksetmesi kesindi. Bu iki konuyu gündeme getirmekteydi: Uygun forum ve taktikleri. Foram konusunda ise iki seçenek vardı: Genel Kurul ya da Güvenlik Konseyi. Genel Kurulu bir tartışma alanı olarak istemedik, çünkü Bağlantısızlar (sekiz ülkeden oluşan bir grup) Arap tarafını destekleyecek, Avrupalılar en iyi ihtimalle değişken olacak ve Sovyet blokunun da, Sovyetler Birliği başı çekmese de gelişmekte olan ülkelerin çoğunluğuyla taraf olmaktan başka bir şansı olmayacaktı. Dolayısıyla dengeli bir sonuç alınması imkansıza yakın olacaktı. Güvenlik Konseyi'nin bileşimi ise daha iyi bir fırsat yaratacak ve her halükarda veto hakkımız olacaktı. Stratejimiz —Nixon ile saat 09:25'te yapılan görüşmede aksettiği üzere— Sovyetler Birliği'yle ortak bir yaklaşım çabasıyla hakim olan detant* politikasını kullan-

17. ve 18. yüzyıldan kalma üç tempolu ağır ve tempolu bir dans; bu dans için çalınan müzik parçası. [Editör notu]
İlişkileri iyileştirme. [Editör notu.]

maktı. Bu, Sovyetler Birliği'nin bizi İslam dünyasında tecrit edecek ve bizi Avrupa'dan ayıracak şekilde Arap tarafının sözcüsü olarak ortaya çıkmasını engelleyecekti. Her şeyin ötesinde, hala hızlı bir İsrail zaferinin siyasi sonuçlarıyla ilgilenmek zorunda kalacağımıza inandığımız için, askeri durumun açıklık kazanması için de zaman sağlayacaktı.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANI SÖR LAURENCE McINTYRE-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 10:08

K: Sizinle, hiç şüphesiz bildiğiniz üzere Ortadoğu sorununa ilişkin genel bilgi durumumuzu görüşmek istiyorum.

M: Evet.

K: Bu sabah İsrail Büyükelçimizden, bir saldırının yakın olabileceğini düşündüklerine ve bizden nüfuzumuzu kullanmamızı ve ayrıca diğer ilgili tarafları önleyici bir saldırıda bulunmayacaklarına ilişkin temin etmemizi istediklerine dair acil bir telefon aldık. Bunu yaptık; ben de Mısır Dışişleri Bakanı'm ve Sovyet Büyükelçisini ve diğerlerini aradım. Olaylar bizi aşmış görünüyor. Şimdi çeşitli taraflarla görüşüyor ve bir Güvenlik Konseyi toplantısı için en iyi zamanın ne olduğuna bakıyoruz. Herhangi bir sonuca ulaşırsak sizi haberdar ederiz. Siz de bir sonuca varırsanız minnettar oluruz. Bir Güvenlik Konseyi toplantısına girmeden önce orada neyin ortaya çıkabileceğini hesaplamak istiyoruz. Ne yaptığımız konusunda sizinle çok açık konuşuyorum.

M: Gerçekten çok teşekkür ederim. İsrail daimi temsilcisinin beni bir toplantı için değil de, ancak basitçe kendi anladığı şekilde, ne olduğunun ana hatlarını bildirmek için aradığını ve buradaki misyonunuzla görüştüğünü, bir müzakerenin sürdüğünü ve aynı şekilde bir gelişme olursa beni haberdar edeceğini belirttiğini söyleyebilirim. Benim bulunduğum nokta böyle. Mısırlılardan ya da diğer Arap temsilcilerden bir şey duymadım.

K: Ne yaptığımız konusunda kendisini bilgilendirmek için Genel Sekreter ile kısa bir görüşme yaptım. Tabii ki bunun bir Genel Kurul değil Güvenlik Konseyi meselesi olduğuna inanıyoruz.

M: Evet. Siz nereden konuşuyorsunuz?

K: Waldorf'tan. Burada dünyada barışa adanmış bir konuşma hazırlıyordum— uygun konularda önerilerde bulunmak isterseniz.

M: Bunu düşüneceğim.

K: Bütün dikkatim bunun üzerinde değil. Aslında söylemek istediğim tek şey şu; eğer bir toplantı olursa ve olduğu zaman, elimizden geleni yapacağız ve alabileceğimiz her türlü yardımı, bunu elde edilebilir en üst düzeyde tutmak için takdir edeceğiz ve haksız ve bel altından vurmaktan kaçınacağız. Abartmalarla dolu bu durumu anlayın; işte biz de bundan kaçınmaya çalışıyoruz.

GENEL SEKRETER WALDHEIM-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 10:22

W: Size şunu söylemek istiyordum. Ortadoğu'daki gözlemcilerimiz sizin bana söylediğiniz Mısır ve Suriye hatlarında ağır bir savaş olduğunu doğruladılar. Ürdün sınırında çatışma yok. Gözlemcilerimiz, daha fazla bilgi alır almaz daha detaylı raporlar göndereceklerini belirttiler. [Mısır Dışişleri Bakanı] Ziyad ile bir görüşme yaptım ve kendisi bir Genel Kurul'un toplantıya çağrılmasını istiyor. Ona bunun yapılabileceğini— teknik olarak— pek sanmadığımı söyledim. Bu kadar çabuk toplanabileceğimizden kuşkuluyum. Ona Güvenlik Konseyi toplantısı istenmesi konusunu sordum. Şimdilik [kendisine bu yönde bir - çn.] talimat yok, ancak bize bir belge gönderecek ve bu belgenin dağıtılmasını istiyor.

K: Bunun öncelikle Güvenlik Konseyi'ne gitmesi gerektiği görüşündeyiz.

W: Kesinlikle. Genel Kurul şansı olduğunu sanmıyorum. Bu teknik olarak pazartesiden önce mümkün değil. Bana da bu bir Güvenlik Konseyi meselesi gibi geliyor. Kendisine [Ziyad] bu soruyu sordum ve bu bağlamda bir talimat olmadığını söyledi. Derin endişelerimi ifade ettim ve durumu yatıştırmak için her şeyi yapmaları gerektiğini söyledim. Oldukça sinirlendi ve "Biz saldırmayız. Diğerleri saldırır" ve benzeri şeyler dedi.

K: Bilgimiz —izlenimimiz— aksi yönde. Aramızda kalsın ve bunu diğerleriyle paylaşmayın, Güvenlik Konseyi'nde ortak bir yaklaşım geliştirip geliştiremeyeceğimizi görmek üzere Sovyetlerle görüşüyoruz. Bu olana kadar, birisi henüz söz konusu olmayan bir toplantı için zorladığında, küçük bir erteleme olabilirse, Sovyetle-

rin cevabını alana kadar biraz ayak sürürsek, yani Sovyetlerin cevabını alabilmek için. Anladığım kadarıyla bunu kimse istemedi.

W: Hiç kimse.

K: Anlatmak istediğimiz bu bir barış ve güvenlik meselesi ve bu Güvenlik Konseyi'nin işi; Genel Kurul toplantısı da anlamsız olacaktır ve biz buna karşı çıkarız.

W: Ben de Ziyad'ın bir hayli cesaretini kırdım.

K: Buna pazartesi günü bile karşı çıkarız. Bunu açıkça ifade etmek istiyorum.

W: Bana söylemenize memnun oldum.

K: Yapıcı bir Güvenlik Konseyi toplantısı ortaya çıkarmaya çalışıyoruz; size de kişisel bilgilendirme bakımından söylüyorum, yapmaya çalıştığımız, ateşkes ve ateşkes hatlarının eski haline dönmesi için Sovyetlerle ortak bir yaklaşım geliştirilip geliştirilemeyeceğini görmek. Eğer bu yapılabilirse, birisi artık bir Güvenlik Konseyi toplantısı isteyebilir.

W: Bu en iyi yaklaşım olacaktır. Umarım işe yarar. Eğer bir sorun olursa, sizi arayacağım.

K: Beni ararsanız— ve bu iki hükümete birlikte hareket etme şansı verecektir.

W: Doğru. Sanırım yakın temasta olmak önemli. Sovyetlerin Araplarla ilişkileri dolayısıyla bunu yapmaktan korkacağını düşünmüyor musunuz?

K: Bizimle olan ilişkilerinden korkmaları yüzünden de endişelenmeleri gerekecek.

W: Yaklaşımın çok iyi olduğunu düşünüyorum ve umarım ortak bir yaklaşım benimsenir.

K: Tekrar, özel olarak söylüyorum, benim tahminim de bunu kabul etmeyecekleri yönünde sizinkiyle aynı.

W: Tecrübelerimden biliyorum ki, Araplara karşı çalıştıkları izlenimi yaratacak hiçbir şey yapmamak ya da Araplarla ilişkilerini olumsuz etkileyecek bir şey yapmamakla ilgileniyorlar.

K: Sanırım buna bir şans vermeye çalışmak çok önemli. Şimdiye kadar hiç kimse bir toplantı istemedi ve Sovyetlerden cevap alana kadar biz de istemeyeceğiz. Eğer bunu önleyebilirseniz— durumunuzu da biliyorum. Sovyetlerden bir cevap alana kadar bir toplantıyı erteleyebilirseniz, yani birisinin istemesi halinde—

GENERAL HAIG-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi

Saat 10:35

K: Geldiğimiz son durumumuz konusunda seni bilgilendirmek ve sana stratejimi bildirmek istedim. Bazı kişileri yatıştırmanız gerekebilir.

H: Güzel. Başkan'la beraberim.

K: Tamam. Mısırlılar beş noktada Kanal'm karşısına geçtiler ve Suriyeliler iki yerden Golan Tepelerine girdiler. Bunu BM gözlemcilerinden öğrendik. Gerçeklere ilişkin bizim düşüncemiz, İsraillilerin saldırısının [eğer varsa] iki saat içinde püskürtülmesinin ve Mısırlıların Kanal'ı geçmelerinin anlaşılmaz olduğu yönünde.

H: Buna şüphe yok.

K: Anlaşılmaz. Bir Arap saldırısı varsaymak zorundayız.

H: Sanırım Başkan da aynı fikirde.

K: Çözümlenmemiş sorun, bunun Sovyetlerle beraber bir dolap mı yoksa Sovyet muhalefetine rağmen mi olduğu. Bu konuda henüz bir cevabımız yok. Öncelikle, açık tutumumuz nedeniyle, harcadığımız tüm gayretleri anlatmak için, süzgeç misali sürekli [bilgiçn] sızdıran Genel Sekreteri aradım ve kendisine Sovyetlerle temas halinde olduğumu söyledim. Dobrynin'le görüşüyorum; ve ona birlikte bir Güvenlik Konseyi [toplantısı] çağrısında bulunmamız gerektiğini söyledim. Sovyetler ve biz. Ve savaşın sona ermesi ve 1967'de oluşturulan ateşkes hatlarına geri dönülmesini isteyen bir kararı birlikte önermemizi. Onlara her ikimiz hakkında bunun bir iyi niyet işareti olacağını ve onlardan cevap alana kadar Güvenlik Konseyi [toplantısı] istemeyi geciktireceğimizi söyledim. Bu konuda Genel Sekreteri bilgilendirdim. Sovyetler Moskova'dan bir cevap alacaklarını söylediler. Bu bir ölçüde onların foyasını açığa çıkarmak için. Eğer savaşın durmasını istiyorlarsa, böylesi daha hızlı durduracaktır. Eğer bunu yapmayı reddederlerse, bu durumda bir dolap çevrildiğini varsaymak zorundayız. Şimdi, eğer bunu yapmayı reddederlerse, iki sorunumuz var. Birincisi savaşı durdurmak ve ikincisi uzun vadede politikamızın ne olacağı. Savaşın durdurulması için Sovyetlere ve Araplara, İsraillilerden çok fazla ayrıldığımız izlenimini yaratamayız. Bu devam etmesine sebep olacaktır.

H: Doğru.

K: Dolayısıyla meselenin gerçeklerine göre, şayet Sovyetler bizimle işbirliği yapabilirlerse tarafsız bir tutum benimseyeceğiz. Gerçekleri bilmediğimizi ancak savaşmayı kesmeleri gerektiğini söyleyeceğiz. Neyi kast ettiğimi anladın mı?

H: Evet.

K: Eğer Sovyetler bizimle işbirliği yapmazlarsa ve savaş konusunda samimi bir şekilde Arapları desteklerlerse, bana göre İsraillilere yanaşmak zorundayız.

H: Doğru.

K: Bu sebeplerle: 1) Savaşı durdurmak için; 2) Sovyetlerin en azından yüksekten atmalarını ve belden aşağı vurmalarını engellemek için; 3) bir anlaşma sağlanması için sonraki çabalar çerçevesinde İsraillilerden ayrılarak eşeğimizi sağlam kazığa bağlamak için. Bunların hepsi şimdi Sovyetlerin cevabına bağlı. O zaman savaş durduktan sonra diplomasinin başlaması bakımından bu krizi bir araç olarak kullanmalıyız. Şimdi artık bir erteleme için bir mazeret kalmıyor. Ateşkese geri dönüşün iki yönü olacak. Eğer bugün sorun Arapların biraz topraktan vazgeçmeleri anlamına gelecekse— benim tahminim [askeri yenilginin sonucu olarak] yarın akşamdan başlayarak [Arapların] topraktan vazgeçmek zorunda kalacakları. Bana göre eğer İsrailliler toprak elde ederlerse, bundan vazgeçmeye zorlamak için onlara baskı yapmak zorunda kalacağız. Anlıyorsun.

H: Evet.

K: Bunu Araplara karşı yapmak zorundayız, ancak sanırım çok uzun zamanımız olmaması rahatsız edici.

H: Evet. Orada korkunç bir aşınma yaşanmazsa.

K: Benim önerdiğim strateji de bu. Sanırım başka şansımız yok. Bana kalırsa yapabileceğimiz en kötü şey savaş devam ederken şimdi bir çeşit tarafsız tutum benimsemek, Sovyetler bizimle beraber bir tarafsız tutum benimsemedikçe. Eğer bizimle olurlarsa tarafsız bir tutum takmmalıyız. İdeal olan bu. Bize katılmazlarsa ve diğer tarafta yer alırlarsa öbür tarafa eğilmek zorundayız.

K: Eğer Sovyetler diğer tarafta elinden geleni yapıyorsa zarar verici bir hile durumu var demektir; işte o zaman Eylül 1970'i [Sovyet müttefiki Suriye Ürdün'ü işgal ettiğindeki durumu] baştan yaşarız ve bu durumda çivi gibi sağlam olursak iyi olur.

H: Başkan ciddi olarak Washington'a geri dönmeyi düşünüyor.
K: Bence bu vahim bir hata olur. Şu anda yapabileceğimiz hiçbir şey yok. Olayların nasıl geliştiğini görmek için beklemelisiniz. En azından bu öğleden sonraya kadar bekleyin. Şu ana kadar bir Güvenlik Konseyi toplantısı bile istenmedi.
H: Buna katılıyor. Başkan'ın sorunu, şayet bu büyük bir savaşsa, bu ortamda burada oturuyor olmasının çok, çok kötü olacağı.
K: Sovyetlerin cevabını bekleyelim. Eğer Sovyetler bizimle işbirliği yapmayı reddederse, bir ihtilaf durumunun söz konusu olduğunu bileceğiz ve o zaman liderliği ele almak zorunda kalacak.

K: Başkan'm bu strateji konusunda içinin rahat olmasına dikkat et. Sanırım bu bizim muhtemel tek yolumuz; işte bu onun harekete geçme yeteneği ve bunu sonradan neyin takip edeceği genel bağlamında görülmeli.
H: Filoyu iyi bir pozisyona yerleştirmek için bir çaba var mı? Başkan bu konuda endişeli.
K: Aynen. Filoya belli bir pozisyon alması konusunda talimat verildi, sadece gemiye geri çağrılmaları eksik. Adamlarını yerleştirecek ve birkaç saat içinde ilerlemeleri bildirilecek.
H: Gerekmesi halinde uygun harekat için mümkün olan en kısa sürede toplanmalarını istiyor.
K: Bu yapılıyor, ancak bilgiler doğrulanana kadar beklemek istedik ve bu da bir saat içinde sonuçlanacak. Adamlarını yerleştirmek için bu zamana ihtiyaçları var.
H: Başkan'la görüştükten sonra tekrar sana döneceğim.

Ardından, stratejiyi uygulamaya koyan birkaç telefon görüşmesi geldi.

BAKAN SHALEV-KISSINGER
6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 10:55

S: Başbakan saldırıların diğerleri tarafından başlatıldığına dair sizin ve onun arasında var olan mevcut güven temelinde, size kişisel bir güvencede bulunmak istiyor.
K: Bizim kanımız da böyle ve bunu az önce Başkan'a da bildirdim.
S: Mısırlıların bahsettiği bir deniz çatışmasına dair belirli kuşkular konusunda hiçbir doğruluk payı yok.

K: Sizin bir deniz çatışması başlatacağınıza ve Arapların Süveyş Kanalı'm geçmesine izin vereceğinize inanamam.
S: Birkaç dakika içinde radyoya gidecek.
K: Sadece Başbakan'a iletilmek üzere kişisel düzeyde sana, Sovyetlere ortak —ABD ve Sovyetler— bir Güvenlik Konseyi toplantısı çağrısında bulunmayı ve ateşkes hatlarına geri dönülmesini önerdiğimizi söylemek istiyorum. [Bu] olayların arkasında olup olmadıklarını öğrenmek amacıyla onların foyasını ortaya çıkarma çabası, bize de gerçek tartışmada sizin tarafınızda olmak için bir dayanak veriyor. Bu sadece Başbakan'm [bilgisi-çn] için.
S: Bunu ileteceğim. Bu konuda bir cevap almadınız mı?
K: Hayır. Bir cevap alır almaz seni arayacağım.
S: Söylemek istediğim bir şey daha var— askeri personelimiz çok acil olarak ihtiyaç duydukları maddelerin bir listesini göndermişler.
K: Bu gece geri dönüyorum, bunu da bizzat daha iyi konuşuruz.

SENATÖR JACOB JAVITS (CUMHURİYETÇİ-NEW YORK) - KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 11:01

J: Ne Yom Kippur ama. Raporun nedir?
K: Benim tekrarlamanı istemediğim kişisel tahminim— bu açıkça bir Arap saldırısı...
J: Bunun bu şekilde patlamasına sence ne sebep oldu?
K: Şimdi belirlememiz gereken, Jack, bir Sovyet hilesi olup olmadığı. Sovyetlere, İsraillilerin de onayıyla ateşkes sağlanması ve ateşkes hatlarına geri dönülmesi için Güvenlik Konseyi'nde ortak hareket etmeyi önerdik. Bu onların foyasını ortaya çıkaracaktır.
J: Tüm bunlar hükümsüz kalacak şayet bu herifler— şayet herhangi bir çaba sarf ederlerse.
K: Karar ateşkes hattına geri dönülmesi yönünde.
J: Diplomasinin bu şekilde işleyeceğini biliyorum, ama Araplar başarı sağlarsa her şey çok, ama çok şiddetli bir biçimde zarar görecektir. Onların hakkından gelmek çok zor olacak.
K: Tahminimiz, İsrailliler tamamen şaşırmadıysa, ki bu Yom Kippur dolayısıyla imkansız değil, şimdiye kadarki en düşük tutumlarını takınacaklardır.

J: Başkan'in herhangi bir tepkisi var mı?

K: Kendisiyle konuştum ve eğer bunun bir Sovyet hilesi gibi göründüğünü kabul ederse, Eylül 1970'i yeniden yaşamak zorunda kalırız [ABD Suriye'nin Ürdün işgaline karşı direniş organize etmişti]. Eğer bir Sovyet hilesi varsa, çok zor durumda kalırız. Eğer Araplardan ayrılırlarsa biz de ayrılacağız ve tarafsız kalırız. İsraillilerin kendi başlarının çaresine bakabileceğini varsayıyoruz. Eğer bu yanlışsa, her şeye sıfırdan başlarız.

J: Duyduğum şey beni pek memnun etmedi.

K: İsraillilerle çok yakın temas halindeyiz. Onlarla tartışmadan herhangi bir eylemde bulunmayız.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi

Saat 11:25

K: Güvenlik Konseyi konusunu gözden geçiriyorum. Mısırlıların Genel Kurul toplantısı çağrısında bulundukları söylendi. Ancak Genel Kurul'u Pazartesiden önce toplamak imkansız ve her halükarda bu barış ve güvenliğe yönelik bir tehdit ve biz bunu Genel Kurul'da görüşmeyeceğiz.

D: Anlıyorum.

K: Bu epey yanlış bir öneri. Bunu kabul edemeyiz.

D: Anlıyorum.

K: Başkan'la tekrar görüştüm ve benden seni aramamı ve bunun yaratmamızın üç yıl sürdüğü her şeyi yok etmek için kullanılmaması konusundaki ciddi endişelerini tekrar vurgulamamı istedi.

D: Kim tarafından?

K: Herhangi birimiz.

D: Gerçekten kim?

K: Araplardan yana olmak gibi bir tutum benimserseniz, bu aslında bize açıkça bir Arap saldırısı gibi görünen saldırıyı teşvik etmek olacaktır; aklı başında hiç kimse Mısırlıların Kanal'ı beş yerden geçmiş olabileceğine inanmaz. Bu konudaki askeri analizinizi öğrenmekten memnun olurum. Tüm çatışma İsrail topraklarında olduğu için sanırım gerçekler ortada. Eğer siz de bunu yaparsanız,

biz Güvenlik Konseyi'nden önce tarafsız bir tutum benimsemeye hazırız ve sadece ateşkes hattına [geri dönülmesi] çağrısında bulunan ortak bir karar almaya da hazırız.

D: Anlıyorum, bunu da ilettim.

K: Bugün Araplar İsrail topraklarında, ama bunun 72 saat süreceğini sanmıyoruz ve ondan sonra sorun İsraillileri ateşkes hattına geri çekmek olacak.. Bu konuda anlaşırsak, askeri harekatların ne olduğu, İsraillilerin ne kadar başarılı olabilecekleri fark etmez, bu öneriye sadığız ve onlara karşı çıkmaya hazır olacağız.

D: Söylediğin gibi, ateşkes hattına geri dönülmesi. Anlıyorum.

K: Doğru.

D: Aslında bahsettiğin bu.

K: İsraillilerin acil ek askeri malzeme isteğine henüz bir cevap vermedik. Eğer kontrolden çıkarsa, bunu yapmaya mecbur kalacağız. Tüm bu sebeplerle bizim ilişkimiz açısından yapabildiğimiz kadar ortak şekilde ele alınması çok önemli olacak; Başkan adına bunu da Genel Sekreter'e [Brejnev'e-çn] söylemelisiniz— kendisi [Nixon -çn] az önce benimle konuştu. Bu öğleden sonra Washington'a dönüyorum, o zaman da seninle temas kurarız.

D: Tamam.

K: Çözeceğimizden umutlu olmamın sebebi şehirden ayrılmamış olman.

D: Saat 09:00'a kadar senden bir telefon almamış olsaydım, bugün gitmiş olurdum. Maryland malikanemizde güzel bir akşam yemeği yemeyi planladık, tatil için ayrılıyorduk. Nasıl olduğunu görüyorsun. Umarım köntrol altında tutabiliriz.

K: Arap dostlarınız son derece hileci. Ziyad bana en azından üç aylık bir sessizlik olacağını ve benimle Kasım ayında tekrar buluşacağını ve gelecek hafta Washington'a gelmek istediğini söylemişti; Gromyko ile bizim konuşmalarımız ve Başkan'm konuşmaları nedeniyle bu defa makul bir yaklaşım belirlemek için süremiz olacağını düşünmekteydik.

D: Benim de izlenimim böyle.

K: Bu meseleyi çok ciddiye alıyoruz. Eğer meslektaşların bunu bilirlerse memnun oluruz— mümkün olduğunca çabuk.

SÖR DONALD MAITLAND,
İNGİLTERE'NİN BM BÜYÜKELÇİSİ-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 11:35

K: Güvenlik Konseyi'ne ilişkin görüşleriniz hakkındaki mesajınızı az önce aldım. [Savaşçıların] ateşkes hattına ve ateşkese geri dönmelerini ve tarafsız bir tutum benimsemelerini isteyerek, bizimle ortak bir pozisyon almaları için Sovyetlere konuyu açtığımızı bilmenizi istiyorum.

M: Kesinlikle.

K: Sovyetlerden bir cevap alana kadar bir toplantıyı ertelemeye çalışmamız konusunda hemfikir misiniz?

M: Düşüncenizi anlıyorum.

K: Kafamızda bir tek sorun var. Biz gerçekleri saptarken böyle bir karar almak çok daha zor olabilir. Arapların başlattığına dair bir kuşkumuz yok gibi.

M: Oldukça muhtemel. Hükümetimiz herhangi bir müzakereyi kesmeden ya da diğer ikili ilişkileri—

K: Bizim önerimiz, bunu Güvenlik Konseyi'nde yapmak. İzlenimimiz biz bunu yaparken, kendimizi olayın içinde gösterebilirsek; ateşkes ve asıl hatta geri dönülmesi çağrısında bulunabileceğimiz ve asıl işimizin devam etmesi için ara verebileceğimiz şeklinde.

M: Sovyetlerin bunu kabul edeceğinden emin değilim. Ancak bunu ne zaman yapmayı düşünüyordunuz?

K: Bugünün geçmesine izin vermememiz gerektiği kanısındayız.

M: Bu konuda hemfikirim.

K: Bu sabah hiçbir şey için acele etmiyoruz. Bu öğleden sonra için bir şeyler düşünüyordum.

M: Bu konuda sizinle aynı fikirdeyim şayet diyorsanız ki—

K: Washington'a geri dönmeye çalışıyorum ve bunu yapmak için rahat iki saat kazanmaya çalışıyorum. Genel bir öneri olarak şayet, saat iki veya üçte diyelim, bir toplantı istemeye niyetliyseniz, bu bize mantıksız gibi gelmez.

M: Bizim düşündüğümüz de böyle.

K: Bugün birkaç saat daha istedik.

M: Bunu engellemem. Dünyanın, böyle büyük çaplı harekatlar devam ederken bizim kılımızı kıpırdatmadığımızı sanmasının yanlış olduğunu düşünüyoruz.

K: Bu konuda bizim için sorun yok.

BAKAN SHALEV-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 11:55

K: Başkan'la ve Sovyetlerle tekrar görüştüm. Ne yapmakta olduğumuzu bilmeni istiyorum. Filomuzu Akdeniz'e gönderiyoruz ve Doğu Akdeniz'e doğru hareket ettirmeye başlayacağız.
Bu yaklaşık 12 saat sürecek . . . .Yarın ihtiyacınız olabilecek makul düzeyde askeri malzemenin onaylanması neredeyse kesin, özellikle Sovyetler Araplardan yana olursa, o zaman kesinlikle yapacağız.

S: Yapacaksınız.

K: Şayet Sovyetler BM'de Araplardan yana olurlarsa, bunu muhakkak yapacağız, ama olmazlarsa bunu muhtemelen yapacağız, ancak sadece görmek istiyoruz. Ancak gerçek askeri durum hakkında bize verebileceğinizi düşündüğünüz bilgileri verebilirseniz memnun oluruz; böylece değerlendirmelerimizi yapabiliriz, ve ayrıca herhangi bir planınız varsa bunları da. Güvenlik Konseyi toplantısı olduğunda, Sovyetler kabul etse de etmese de, ateşkese ve ateşkes hatlarına geri dönülmesi gerektiğini önereceğiz.

S: Ve bunu onların kabul edip etmemesine bakmaksızın yapacaksınız.

K: Anlaşmayı kabul etmeleri için birkaç saat daha bekleyeceğiz. Eğer olmazsa, İngilizlerle işbirliği yaptık; onlar da bir toplantı çağrısında bulunacak ve biz de bunu önereceğiz.

S: Güzel.

K: Bugün öğleden sonra 5:00 ya da 6:00'da yapılacak bir toplantı için, bu öğleden sonra yaklaşık saat 2:00 ya da 3:00'e kadar bir şey yapmayacağız. Ve yapacağımız şey ateşkese ve ateşkes hatlarına geri dönülmesini istemek. İngilizler Arapların bunu başlattığını düşündüklerini söylemeye hazırlar.

S: Sanırım bu oldukça açık. Ayrıca BM gözlemcileri de her iki cepheden bildiriyor.

K: Pratik niyetler konusunda hiçbir sorun yok.
(...)

GENERAL HAIG-KISSINGER
6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 12:45

H: Washington'a dönüyoruz.
K: Ne yapmayı düşünüyor?
H: Başkan Yardımcısı hakkında bir açıklamada bulunmamız düşünülebilir. İlk şey bu.
K: Bu biraz farklı bir sorun.
H: Sen öyle san ama bana göre ikisi de aynı kapıya çıkıyor. Başkan Yardımcısı şeyi böyle ortalıktayken, burada oturup güneşin keyfini çıkaramaz herhalde. Henüz kesin değil ama çok kısa zamanda öğreneceğiz.
K: Eğer o diğer şey oluyorsa o zaman diplomasi açısından geri dönmeniz için bir sebep görebilirim. Dönüşünü sonraya saklayacağım. Sovyetlerin sertleştiğini farz edersek ve o zaman geri dönerse bu iyi bir hareket olur. Eğer erken geri dönerse kontrolsüz bir hareket gibi görünür. Sana samimi fikrimi söylüyorum. Eğer Sovyetler bizi hayal kırıklığına uğratırsa, böyle bir durumda [Başkan'ın] geri dönmesi işlerin ciddileştiğinin bir işareti olarak görülebilecek. Saat 15:00'a kadar bir haber almayacağız. Muhtemelen sabahın ilk ışıklarına kadar bir şey öğrenemeyeceğiz.
H: Tamam. Bu işi buradan yürütmeye çalışacağım.
K: Sabahın ilk şeyine kadar onu tutarım.
H: Tamam.
K: Sabahki tüm telefon konuşmalarına onu dahil ettik. Ron [Ziegler] da bunu bozabilir.
H: Doğru. Tamam.
K: Şahsen konuşmak konusunda aynı fikirde değil misin?
H: Biliyorum, ama diğer sorunu da biliyorum.
K: Sen daha iyi takdir edersin. Kafamı kurcalayan husus şu ki Karar vermeye çalıştığım sorun, bu bir krizmiş gibi davranıp davranmadığımız —hiçbir şey söyleme, sert davran, galeyana sebep olmadan.
H: Haklısın. Temas halinde olacağım. Bu konuyu da ona ileteceğim.
K: Teşekkür ederim.

GENEL SEKRETER WALDHEIM-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 13:20

W: Buradaki gelişmelerden sizi haberdar etmek istedim. Ziyad [Genel Kurul] Başkanı'nı görmeye geldi ve benim huzurumda görüştü. Kendisinden acil bir Genel Kurul toplantısı çağrısında bulunmasını istedi. Bana bunu daha önce önerdiğinden size bahsetmiştim... Başkan benim gösterdiğim tepkiyi gösterdi. Bunun teknik olarak mümkün olmadığını söyledi— Bunu bu kadar hızlı yapamazdı. Uzun bir görüşmenin ardından el-Ziyad ona hazırladığı ve Başkan'm bürosunda imzaladığı bir mektubu göndermeyi kabul etti ve özel bir Genel Kurul toplantısı yerine bu mektubun dağıtılmasını istedi. Bu, İsraillileri savaşı başlatmakla suçlayan ve buna cevap vermek zorunda kaldıklarını belirten iki sayfalık bir mektup; İsraillileri de Mısır-Suriye sınırı boyunca bu savaşı başlatmakla ve Arap topraklarını işgal etme politikasını sürdürmekle ve Arap topraklarını kullanmayı artırmakla suçluyorlar.

K: Sanırım bunu er geç göreceğiz

W: Bu İsrail'in BM [242] kararını kabul etmediğine dair bir suçlama ve saire. Durum bu ve bu mektup el-Ziyad'm isteği üzerine bir Genel Kurul belgesi olarak dağıtılacak; Pazartesi sabahı da Genel Kurul'da görüşülecek. Benim büroma geldi ve bana hala bir Güvenlik Konseyi tartışması isteği olmadığını söyledi. Bu doğru mu? Sanırım bunu istemiyorlar.

K: Bu öğleden sonra geç bir zamanda bir Güvenlik Konseyi tartışması olabileceğini seziyoruz ve biz konunun Genel Kurul'da görüşülmesine karşı çıkacağız.

W: Bu bir Güvenlik Konseyi vakası.

K: Genel Kurul'un yeterli olduğunu düşünmüyoruz.

W: Bir Genel Kurul toplantısı yapılması ihtimali azaldı. Bu sorun halledildi, en azından hafta sonuna dek. Eğer el-Ziyad bir söz hakkı istiyorsa Başkan ona söz hakkı vermek zorunda. Bunu kendisine sorduğumda, bana söz hakkını sadece olayların gelişimini gördüğünde isteyeceğini söyledi. Sanırım askeri harekatların nasıl geliştiğini görmek istiyor.

Saat 14:10'a kadar, Sovyet liderliğinden bir ön cevap aldık. Üslubu dostaneydi, eşgüdümlü hareket ihtimalini açık bırakıyor; ancak

herhangi bir seçeneği dikkate almıyordu. Sovyetlerin bir önbilgiye sahip oldukları konusuna yaklaşımları da aynı şekilde muallaktı. Sovyet liderler çatışmaların başlamasını bizimle aynı zamanda öğrendiklerini iddia etmekteydiler. Bu teknik olarak doğru olabilirdi. Ancak sivillerini Mısır ve Suriye'den iki gün önce geri çekmişlerdi, açıkça bir savaşın yakın olduğu tahminiyle.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN TARAFINDAN GENERAL SCOWCROFT'A YAZDIRILMIŞTIR

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 14:10

[Sovyet Hükümeti'nden Başkan Nixon ve Bakan Kissinger'a mesaj, Büyükelçi Dobrynin tarafından yazdırılmıştır]

D: "Sovyet yönetimi Ortadoğu'daki askeri harekatların başladığına dair bilgiyi sizinle aynı zamanda aldı. Gelen bilgiler çelişkili olduğundan, o bölgedeki olayların durumunu aydınlatmak için mümkün olan tüm önlemleri aldık. Ortadoğu'daki durumun büyümesi hakkındaki endişenizi tamamen paylaşıyoruz. Geçmişte tekrar tekrar bölgedeki tehlikeli duruma işaret etmiştik.

"Şimdi sizin yaptığınız gibi atılacak muhtemel adımlar üzerinde düşünüyoruz. Tutumların muhtemel eşgüdümü için yakın zamanda sizinle tekrar temas kurmayı umuyoruz."

ABD'NİN BM BÜYÜKELÇİSİ JOHN SCALI-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 15:45

K: [Sovyetlerden] bizim onlarla irtibat kurduğumuz aynı zamanda bilgi aldıklarını söyleyen bir çeşit cevap olmayan cevap aldık. [Arap tarafıyla] eşgüdümlü eylemde bulunmak istiyorlar ve bizimle temas kuracaklar. Sanırım bir saat daha ya da ben Dobrynin'le konuşabilene kadar beklemeliyiz.

S: Bu burada edinmekte olduğumuz izlenimin tam tersi. Buradaki bilgi, Malik [Sovyetlerin BM Büyükelçisi Yakov Malik] [zor anlaşılır] Güvenlik Konseyi.

K: İstikamet bu olabilir. Güvenlik Konseyi'nde koordineli eylemden bahsetmezler.

S: Doğru, Mısır'ın da bir Güvenlik Konseyi toplantısı istemediğini kesinlikle biliyoruz.

K: Onları arayacağız. Sadece Dobrynin'den bir yorum daha almak istiyorum.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 15:50

K: Anatol, mesajınızı aldım. Bunun bir dayanışma modeli oluşturduğunu söyleyemem. Hatta bu sizin kafanızın karışık olduğu ya da onlarla işbirliği yaptığınız anlamına geliyor.
D: Kiminle?
K: Araplarla.
D: Neden?
K: Ne anlama geldiğini düşünüyorsun? Bunu açıklayacak mısın?
D: [Sovyet liderlerin] neler olup bittiğini tam olarak bilmedikleri çok açıktı; ancak kendi açılarından bunu mukayese edecekler— her ikimiz de birlikte mukayese edeceğiz— [ancak] kesin planlarına gelince, bunu daha sonra yaparız.
K: Ne kadar sonra? Biz kesin kararlıyız ve ben de tepkinizi bileyim. Mısırlılar Genel Kurul'da tartışılmasını istiyorlar, biz ise bunu gereksiz bir hareket olarak görüyoruz. Eğer bu bir Genel Kurul toplantısına dönüşürse, olacağına varmasına izin vereceğimizi söylemeliyiz. Bunun İsrailliler için askeri bir zafere dönüşeceğinden eminiz. O zaman herkes bize gelecek. Eğer çirkinleşirse bir süreliğine haberleşmemizi keseriz [yani, İsraillilerin serbestçe hareket etmesine izin veririz]. Bunun Güvenlik Konseyi'nde görüşülmesi gerektiğini düşünüyoruz.
D: Evet.
K: Fakat sizden haber alana kadar bunu erteledik. Sizden haber alana kadar ne kadar beklemek zorundayız?
D: Bir saat. Orada toplantı halindeler.
K: Bir karar vermek için saat 17:00'ye kadar bekleyeceğim. Seni temin ederim, sizinle işbirliği yapmak istiyoruz.
D: Bizim cevabımız da böyle.
K: Senin cevabından edindiğim izlenim bu. Size söylediklerim dostlarınızın yararına. Hiç kimse bizi kandırabileceğini düşünmemeli.
D: Hayır. Hayır.
K: Salı günü büyük bir propaganda toplantısı olacak. Düşündüğümüz

şey, Güvenlik Konseyi'ni toplantıya çağırmak. Hiçbir tarafı kınamadan bir ateşkes ve ateşkes hattına geri dönülmesini önereceğiz.

D: İşte bu kadar.

K: Sana bir karar taslağı göndereceğim.

BAKAN SHALEV-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 16:00

K: Nasılsın?

S: Açım [çünkü Yom Kippur oruç tutma günü].

K: Doğrusu takdir ediyorum. Kriz döneminde yiyebilmek için muafiyet alamaz mısın?

S: Aldım bile ve şimdi bir şeyler hazırlıyorlar.

K: Ya pilotlar? Umarım yiyorlardır.

S: Merak etmeyin. Bu tür şeyler için özel yiyecekleri var.

K: Bana söyleyecek başka bir şeyin var mı?

S: Umarım daha sonra olacak. Biraz önce bazı telefon görüşmelerine dayanan bir takım bilgiler aldım.

K: Konuşmamızdan sonra mı?

S: Evet— yavaş yavaş çıkarıyorlar— iki köprübaşı mevzii— tespit edebildiğimiz. Sanırım düşürdüğümüz uçak sayısı Mısır tarafında yaklaşık yirmi ve Suriye tarafında bunun yarısı civarında.

K: Tamam. Stratejik açıdan, lütfen bunu Bayan Meir'a iletin— daha başkaları bilmesin, yani tüm Kabine'ye değil.

S: Tamam, buradaki hiç kimse—.

K: Mısırlıların özel bir Genel Kurul toplantısı istediklerini biliyorsun. Pazartesi günü tartışmaya girilecek. Bizim düşüncemiz Genel Kurul'un sizin için kötü —oldukça kötü— bir forum olduğu. [Stratejimizi] etkili kılmak için bir Güvenlik Konseyi toplantısı istemeliyiz.

S: Evet.

K: Öneri konusunda Sovyetlerden bir cevap aldık— şu noktada ne olumlu ne de olumsuz. Meseleyi araştırdıklarını ve öğrenmeye çalıştıklarını söylüyorlar. Sovyetlere, Genel Kurul berbatlaşırsa, bir propaganda alanına dönüşürse, tutumumuzu sertleştireceğimizi çoktan söyledim.

S: Evet.

K: Yeni bir bilgi olur da iletirsen memnun olurum, ancak yapmaya karar verdiğimiz böyle.
S: Bunu Bayan Meir'a ileteceğim. Daha önceki görüşmeden Sovyetlerin cevabının pek de—
K: Sovyetlerin cevabının ne olduğunu tam olarak bilmiyoruz.
S: [zor anlatılır]
K: Sana söylediğim, şu anda Sovyetlerin cevabının dostça ancak muğlak olduğu. Sizin stratejiniz konusunda bir şeyler öğrenmek isteriz.
S: Bunu derhal ileteceğim.
K: Kudüs'te yapmaları gereken başka şeyler olduğunu biliyorum, ancak şayet bize mümkün olduğunca sık rapor verebilirlerse—yani, aptal gibi görünmememizi sağlamak için. Dinitz ne zaman dönüyor?
S: Bir sonraki gün ya da yarın, emin değilim.
K: Bizi haberdar edin.

GENERAL HAIG-KISSINGER
6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 16:15

K: Dobrynin, birkaç saat içinde tekrar haber alacağını söylüyor ve New York'ta bildiğimiz kadarıyla Mısırlılar bir Güvenlik Konseyi toplantısına karşı çıkıyorlar ve bilgileri olmayan Sovyetler Mısır'ı destekliyorlar. Konsey toplantısından yana olan İngilizler ise çekiniyorlar. Başkan'a hala Sovyetlerin cevabını beklediğimizi söyleyin. Saat 18:00'e kadar almazsak, bir Güvenlik Konseyi toplantısı isteyeceğiz.
H: Tamam.
[…]
K: Buradan gerçekleştirilebilir. [Başkan] tam olarak ne yaptığımızı bilmek isteyecektir. Saat 18:00'de bir Güvenlik Konseyi toplantısı isteyeceğiz. Başkan'ın bana Washington'a geri dönme talimatını verdiğini söyleyeceğim. Ve Başkan'm daha sonra söyleyecekleri olduğunu belirteceğim.

H: Başkan bu yaklaşım konusunda hemfikir. Sanırım bu iyi, Henry. Buradaki tek endişemiz Sovyetler hakkında.
K: —ve bunun için onlarla karşı karşıya gelmeye hazırlıklı olmalıyız.

Bu konuda yardımcı olmaya hazır olmak zorunda kalacaklar... bu krizde iyi polis olamayız.

H: Buna hiç şüphe yok. Bunu kabul edemeyiz.

Kapsamlı stratejinin oluşturulmasıyla, İngiltere Büyükelçisi'nden başlayarak müttefikler ve Kongre ile istişarelere başladım. Joe Sisco [Yakın Doğu ve Güney Asya İlişkilerinden Sorumlu Dışişleri Bakan Yardımcısı] diğer müttefiklerle müzakereleri yürütmekteydi.

İNGİLTERE BÜYÜKELÇİSİ GEORGE ROWLAND STANLEY BARING, CROMER KONTU-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 16:25

K: Size genel stratejiyi bildirmek istedim— ve bu sadece Başbakan'm [bilgilendirilmesi-çn] için. Eylül 1970'de yaptığımız gibi yakın çalışabilmeyi umuyoruz.

C: Bizim de bunu yapmayı arzu ettiğimiz muhakkak.

K: ...Bizim durumdan ne anladığımızı aktarayım. Bunu Arapların başlattığından oldukça eminiz ve Mısırlılara ve Sovyetlere önleyici bir saldırı başlatmamaları isteğimizi aktardığımızda, aslında bize bir takım güvenceler verilmişti. Onlara İsrail'in bir saldırı başlatması halinde açıkça karşı çıkacağımızı söyledik.

C: Bu yakın zamanda mı oldu?

K: Gece oldu ancak çok geçti— biz bilgiyi alır almaz kararları etkilemek bakımından. Şimdi... —bizim durumu değerlendirmemiz böyle. Sovyetlere yanaştık ve bir Güvenlik Konseyi toplantısı çağrısında bulunmayı ve ateşkese ve ateşkes hatlarına geri dönülmesini isteyen bir karar alınmasını önerdik. Bunu yapıyoruz, çünkü bu kınama gerektirmeyen tarafsız bir karar ve kararımız yanlış değilse birkaç gün içinde, Arapların diz çöküp bunu yapmamız için bize yalvaracaklarını sanıyoruz. Ondan önce ise bu yönde ilerlediğimiz bir platforma sahip olmak istiyoruz.

C: Ondan önce, evet.

K: Eğer Sovyetler bizi bu konuda desteklerse, bu iş hallolur. Eğer desteklemezlerse, bu özel durumda Arapların saldırganca davrandığını açığa çıkarmak amacıyla oldukça sert davranmak zorunda kalırız ve az çok İsraillilerden yana oluruz. Bunun sebepleri — size söylediğim gibi— en azından biraz ilerleme kaydedebilme

çabası çerçevesinde bir dizi diplomatik girişime— gazetelerden görebileceğiniz üzere, başlıyoruz— ve bu eylem, diğer güvenlik güvencelerini sağlamak için İsraillileri ikna edebilmeye bağlı.

C: Ben—

K: Eğer ne yapabileceğimizi gör[e]mezlerse, o zaman bizim vereceğimiz hiçbir, güvence en ufak bir önem taşımayacaktır. Olayların yatıştırılmasında Sovyetler bize katılmazlarsa, bir danışıklı dövüş olduğunu önceden varsaymaksınız. Onlarla karşı karşıya gelmeye hazırız. Bu özel durumda bize denk gelmemek herkesin çıkarma, buna Batı Avrupa da dahil.

C: Güvenlik Konseyi ne zaman toplanacak?

K: Dobrynin'i aradım. Sovyetlerden halihazırda bir cevap aldık— ve hiç kimseye bunun tam içeriğini vermeyeceğim: Eğer Genel Kurul bir propaganda savaşına dönüşürse, haftanın geri kalanında yoldan çıkmış olacağız. New York'ta ne kadar güzel konuşmalar yapıldığı hiç fark etmez. Ondan sonra, şimdi olduğu kadar kolay baş edilebilir olmayacağız. Oysa şimdi, tarafsız bir çizgide ilerlemek için işbirliği yapma arzusundayız.

C: Elbette.

K: Bekleyeceğiz. [Dobrynin'e] saat 17:00'ye kadar zaman verdim ve bir saat de fazladan bekleyeceğiz, bu akşam saat 18:00'e kadar, Moskova'dan bir cevap almak için. Eğer alamazsak, Başkan, Büyükelçi Scali'den Güvenlik Konseyi toplantısı çağrısında bulunmasını istememi söyledi. Sovyetler Araplara yanaşmadıkça toplantıda kınayıcı olmayacağız. Eğer temsilcinize destek koordine etme talimatı verebilirseniz, çok memnun oluruz.

C: Bunu derhal ileteceğim.

K: Temsilcinize ne talimat verildiğinden beni haberdar edin.

C: Bu benim düşündüğüm gibi durup dururken mi oldu?

K: Oh, evet, ilk kez— ve bu Başbakanınız'm [bilgisi-çn] için- [...] bilgi istediğimizde, İsrail Büyükelçisini bile çağırdık [...], bunun tamamen savunma hazırlıkları olduğunu söylediler. Bu sabah bir haber aldım. Dün gece bile hala bunu iddia ediyorlardı. İlk doğrulamayı bu sabah aldık. O zaman telefona sarıldım, herkese güvenceler verdim— fakat üç saat sonra başladı.

C: Kuzey Vietnam ve dünyanın diğer yerlerinde olduğu gibi dostlarınız var; biraz güvenilmezler.

K: Moskova'da mı demek istiyorsun?

C: Hayır, Araplar içinde diyorum. Akıllı olduklarını düşünmüyor musun?

K: Ha, evet, çok akıllılar. İntihar edip etmedikleri— askeri operasyonun nasıl gideceğine bağlı. Her ne kadar her şeyi bilmesek de, bizim bilgimiz beş noktada karşıya geçtikleri, sadece iki tane [köprübaşı mevzii] kaldığı yönünde.

Geç saatlerde Moskova'dan ilk önemli telefonu aldık.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-GENERAL SCOWCROFT
6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 17:45

D: Başkan'la Güvenlik Konseyi'nin toplanması konusunda iki veya üç görüşme ile ilgili olarak Moskova'dan bir cevap aldım. Özeti şu:

Hemen şimdi Güvenlik Konseyi toplantısının alelacele yapılmasıyla ne tür sonuçlar elde edilebileceği konusunda ciddi endişelerimiz var. Bildiğimiz kadarıyla ihtilaf içindeki taraflardan hiçbiri Güvenlik Konseyi'nin toplanmasını istemedi.

İkincisi, çatışan taraflarla henüz net iletişimler kurulamaması bağlamında koşullar pek de açık değil. Neler olup bittiğini öğrenmek için çatışmanın taraftarıyla sağlam bir iletişim sağlayabilmek bakımından ne sizin ne de bizim şartlarımızın bulunmadığını tahmin ediyoruz. Bu koşullar altında, toplantının yapılmasının oldukça sakıncalı olacağını düşünüyoruz; çünkü bu toplantı Ortadoğu'daki bilinen konumumuz nedeniyle sizinkiler ve bizimkiler arasında açık polemiklere neden olacaktır. Ve tutumumuz bu özel Güvenlik Konseyi toplantısı için değişmeyecektir. Bilinen tutumumuzu açıklamak ve sizinle açıkça karşı karşıya gelmek zorunda bırakılacağız.

1967'den beri uzun yıllardır Ortadoğu'daki tutumumuz— Arap topraklarını işgal eden İsrail ve topraklan işgal edilen, saldırganlığın kurbanları olan Arap ülkeleri. Bunun bir yere varacağını düşünmüyoruz. BM örgütünde halihazırda iyi kararlar bulunduğunu söylemek zorunda kalacağız. Mesele bunları yerine getirmek. Güvenlik Konseyi'ni toplantıya çağırmanın sakıncalı olduğunu düşünüyoruz. Aynı zamanda bu karmaşık ve oldukça tehlikeli durumda, aramızda yakın istişare bulunması ve Ortadoğu

sorununun nasıl halledileceği işi devam eder. Telgrafın özeti bu. Ben burada olacağım. Bana ulaşabilirsiniz.

DIŞİŞLERİ BAKANI EBAN-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 18:00

E: Detaylı rapor—

K: Şayet bana mümkün olduğunca kısa sürede ulaştırabilirseniz. Bizimkilere kopyalar halinde verirseniz— onlar yapacaklar— ve ben görmeden önce Şam'da alacaklar.

E: Suriye'nin ilerleyişi akşam karanlığı nedeniyle durdu. Bir garnizon Harmon Dağı'nda kuşatıldı. Bu kişilerle bağlantı yok. Altmış tankı yok ettik. Bizimkilerin bazıları da saf dışı kaldı. Suriyeliler Frog tipi üç füze fırlattılar, yani—

K: Onun ne olduğunu biliyorum.

E: Hedef aldıkları yere düşmediler. Küçük bir vadiye [Mikal] düştüler. Kolektif çiftliği bombaladılar— kuzeyde on kişi öldü ve otuz kişi yaralandı.

K: Kaç uçak düşürüldü?

E: Bunu bilmiyorum. Mısır cephesinde konumumuz zor. Doğu kıyısında bir yeri emniyet altına aldık. Bir köprübaşı mevziine sahibiz ve geceleyin kuvvetleri öteki tarafa geçirmeyi deneyeceğiz. Tel Aviv doğrultusunda havadan karaya bir füzeyi fırlattılar. Bir uçağımız onu havadayken vurdu— düşürdü—. Onların yaklaşık on beş helikopterini düşürdük. Mısır cephesinde üç uçak kaybettik. 50 kişi öldü ve 140 kişi yaralandı.

K: Bu bilgi— herhangi bir plana dair fikriniz yok— bir çeşit saldırıya dair.

E: Savunma Bakanımız bunun birkaç gün süreceğini söyledi; ancak konumumuzu iyileştireceğiz. Bunu yapacağımızdan hiç şüphem yok.

K: Telaş içinde olmamamız gerektiğini düşünüyorsunuz— kişisel görüşünüz nedir—

E: Bu benim kişisel görüşüm.

K: — telaş içinde olmamamız mı? Hükümetimizin telaş içinde olmama becerisi test edilmiştir.

E: Tartışma başlarken bile her düzeyde telaş vardır.

K: Bu gece mi yoksa yarın mı harekete geçilmeli diye düşünüyorum.

E: Ben yarın derdim—

GENERAL HAIG-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 18:05

K: Atmakta olduğumuz muhtemel adımları düşünüyoruz. Dobrynin bir saat içinde tekrar haber alacağımızı söylüyor. New York'ta Mısırlılar Güvenlik Konseyi toplantısına karşılar. Sovyetlere verilmiş talimat yok. İngilizler çekiniyorlar. 18:00'e kadar Sovyetlerden haber bekleyeceğim. Eğer haber alamazsak, Güvenlik Konseyi'ni toplantıya çağıracağız. Yarma kadar eğer onları durduramazsak tuzak kurmakla suçlanacağız. [O zaman] Genel Kurul'da vahşi bir propaganda savaşı olacak; telefonlarımızı kapatırız. Bize şimdi gelselerdi daha iyi olurdu— Savunma Bakanlığı İsraillilere tavır almak istiyor....

H: [Savunma Bakan Yardımcısı William] Clements'in işi gibi görünüyor.

K: Buradan idare edilebilir. Saat 18:00 civarında Güvenlik Konseyi toplantısı isteyeceğim. New York'tan ayrılırken önüme bir mikrofon uzattılar. Onlara Başkan'ın bana Washington'a dönme talimatı verdiğini söyledim. Eski yardımcım olarak— bu yaklaşıma katılıyor musun?

H: Sanırım bu iyi. [Hakkında] endişelenmemiz gereken tek değerlendirme Sovyetlerin bizi nasıl anladığı.

K: Bu durumda iyi polis olamayız....

H: Hayır, olamayız.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 18:20

K: Henüz mesajınızın metnini görmedim. Bana yorumunuzu söyleyin. Ne düşünüyorsunuz? Gerçekten ne söylüyorsunuz? Tartışmalı olacak.

D: İzlenimim Araplardan bilgi almadığımız yönünde. Yarın iyi olur. Tartışmalı bir oturum olacağını düşünüyorlar— küçük bir birim ve ilk sırada siz ve biz olacağız. Bu düşünceden hoşlanmazlar.

K: Ne diyorsun?

D: Katılımcıların hiçbiri Güvenlik Konseyi istemiyorlar, dolayısıyla gerçekten ne yapacağız? — o zaman bu sizi, bizim konumlarımız hakkındaki eski hikayeyi anlatmaya zorladı.

K: Bir askeri saldın durumu söz konusu. Zor bir durum— yani bir müzakere sorunu. Sovyetler Birliği için ön görüşmede yer almak başka; savaş başladıktan sonra yer almak başka bir şey. Üç gün içinde bunun [Güvenlik Konseyi toplantısı] için bize yalvarıyor olacaksınız.
D: Anlıyorum— konumumuz. Moskova'da hemen dahil olmak istemiyorlar. Toprak geri almaya çalışacaklar—
K: Onlara özel olarak ne söylüyorsunuz?
D: Bu düşünceden hoşlanmıyoruz.
K: Ama— eğer bunu biliyorduysanız, neden bizimle istişare etmediniz?
D: Mesele bu değil.
K: Gromyko'ya ne yapmak niyetinde olduğumuzu söyledik. Dedik ki—
D: Mesele ne kadar ileri gittiğimiz ya da gitmediğimiz. Durum tartışılabilirdi ...
K: Sizin tarafınızdan bir tahliye olup olmadığı
D: Bu bilgiye sahip değilim—
K: İki sonuç.
D: Sadece bizim bu düşünceyi sevmediğimizi söylüyorum.
K: Üç şeyden bahsedeceğim: Birincisi kamuoyunun düşüncesi, ikincisi Kongre, ve aramızda olduğunu düşündüğümüz ilişki. Pazartesi günkü tartışmada eğer bize söylerseniz —bunu anlarız— bize beklememizi söylüyorsunuz, gerçekten herkesin katıldığı bir kavgaya dönüşecek— bunun ne anlama geldiğini biliyor musunuz? Genel Kurul'da herkesin önünde tartışacağız ve o zaman bunu çözülemez kılacağız. Bombalama konusunda İsraillileri engelliyoruz. Bunu sürdürebilir miyiz bilmiyorum.
D: Bu açık.
K: Ziyad pazartesi günü söz hakkı istiyor.
D: Sana söyleyebileceğim tek şey, Moskova ile konuşacağım.
K: Key Biscayne ile görüşeceğim ve sana ne yapacağımızı söyleyeceğim. Seni tekrar arayacağım, bu yüzden Maryland'e gitmeyin.

BÜYÜKELÇİ SCALI-KISSINGER
6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 18:40

S: Güvenlik Konseyi şimdi toplantıda— konumumuzu koruyacak mıyız?

K: Resmi bir toplantı yapmayacaklarını, ama gayrı resmi istişarelerde bulunacaklarını duydum. Aynı konum— ateşkese ve eski duruma geri dönülmesi, ve —şu noktalara— dikkat çekmelisiniz:

Sadece bir ateşkes istersek BM'yi saldırıyı kabul ettirmesi için kullanmış oluruz— toprak gasp edebilir, BM'den bir ateşkes istemesini talep edin ve o zaman eğer kurban— tehlikeli bir emsal teşkil eder.

Eğer askeri durum değişirse ve İsrail Araplara saldırmaya başlarsa, o zaman bile eski duruma geri dönülmesi konusunda bir karara bağlı kalmaya hazır olduğumuz unutulmamalı.

BM için kendisini buna çevirmek uygunsuz olacaktır— bu bizim tutumumuz ve kriz boyunca bunu koruyacağız. Popper'm [David Popper, Uluslararası Organizasyon İşlerinden Sorumlu Dışişleri Bakan Yardımcısı] işaret ettiği üzere, buna 67'de uymadık, ama 73'te uyacağız. [1967'de yerinde bir ateşkes vardı.]

S: 73'te bunu yerine getirecek olmamız asıl nokta.

K: Evet, asıl nokta, fakat bence sakin olmalı ve bunu tartışma konusuna çok fazla bulaşmamalıyız. Bu gece doğrudan bir Güvenlik Konseyi [toplantısına] girmeye karar verip vermediğimizi haber vereceğim, daha çok bilgi aldığımızda.

GENERAL HAIG-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 19:10

H: Başkan'la az önce konuştum. Kendisi karar [bir ateşkes ve eski duruma geri dönülmesi] konusunda harekete geçmek bakımından, önce Sovyetlerin cevabı için belki çok fazla beklemememiz gerektiğini düşünüyor.

K: Kesinlikle doğru. Birincisi, yani bir Sovyet cevabı şimdi gelecek olsa da. İkincisi, benim önerim bu gece harekete geçilmesi; cevap ne olursa olsun, en yakın zamanda Güvenlik Konseyi'ne gidelim— bir ateşkes ve savaş başlamadan önceki eski duruma geri dönülmesi talebinde bulunuruz....[Aksi takdirde] saldırganı ödüllendiriyor oluruz— İsrailliler Arapları yenmeye başlayınca— İsrailliler Arap topraklarını gasp eder— geri çevrilse [bile] bir ateşkes ve eski duruma geri dönülmesini önermemiz gerektiğini düşünüyorum— en iyi tutum Çinliler ile. — Toprağa el koyabilen ve ondan sonra ateşkes çağrısında bulunan— yani emsal oluşturanlayız

H: Henry, bizim buradan yapacağımız basın açıklaması konusunda ne düşünüyorsun, öncelikle bu konuda?

K: Bu iyi. Sadece Başkan'ın Dr. Kissinger'a hemen harekete geçme talimatı verdiğini söyleyin— Sovyet cevabını bekleyin. Şimdi gelecek, fakat sizin duyuruyu oradan yapmanıza fırsat tanıyacağım. Cevabı alır almaz sizi arayacağım.

Hemen ondan sonra, ABD-Sovyet ilişkilerine yönelik tehlikeye işaret ederek Dobrynin'le mevcut durumu gözden geçirdim. Strateji neticede Arapların Sovyetlerin tutarlığından kuşku duymasını sağlayarak, Sovyetlerin nüfuzunu azaltacak bir sonuç için koşulları oluşturmak üzere Sovyetleri kendilerini sınırlamaya teşvik etmekti.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi

Saat 19:20

K: Yapacağımız şu. Bize gönderdiğiniz mesaja saygı göstererek, bu gece Güvenlik Konseyi'ne gitmeyeceğiz, her ne kadar [niyetimiz] aslında saat altıda gitmek olsa da. Yarın dokuza kadar nasıl ilerleyeceğimiz konusunda bir karar bekleyeceğiz.

D: Sabah mı?

K: Evet. Sana kiliseye gitmek için bir şans vereceğiz. Şayet bana Moskova'dan bundan biraz daha spesifik bir cevap getirebilirsen.

D: Hangi konuda?

K: Tam olarak niyetiniz nedir? Benim izlenimim— alenen bir ayrılma içine girmek istemediğinizi anlıyorum.

D: Bunu oldukça dostça bir şekilde anlatacağım. Biz alenen oldukça zor bir durumdayız.

K: Özel olarak ne yaptığınıza dair bize biraz ipucu verebilseydin. İkimiz bu işleri özel olarak ele aldık. Biz sonuçlarla ilgileniyoruz. Bir ateşkes ve eski duruma geri dönülmesini istiyoruz. Tekrar ediyorum: Salı gününe kadar bunu bizden istiyor olacaksınız. Bu bizim iyilik istediğimiz bir mesele değil. İlişkimizin kızışmasını önlemek istiyoruz— ki bu ülkede ve Kongre'de çok ciddi sonuçları olacak bir durum. Eğer bize Mısırlılarla ve Suriyelilerle birlikte çalıştığınızı söylerseniz, Pazartesiye kadar bu sona erecek, daha fazla tartışmaya da gerek yok.

Eğer bize Pazartesi sabaha kadar bir ateşkesin ve eski duruma geri dönülmesinin yürürlükte olacağına inandığınızı söyleyecek-

seniz. Bunun aleni bir meseleye dönüşmesini istemiyoruz. Bize anlayabileceğimiz bir şey söyleyin. Bu gizli tutulacak, her şeyin ikimizin arasında kaldığı gibi. Sizden ortak bir aleni hareketi kabul etmenizi istemiyorum. Sizden yarın sabah ortak bir fiili eylem istiyorum, istediğimiz sonucu sağlayacak [bir tanesini]. Gerçekten inanıyorum ve Gromyko ve Brejnev'e en geç Salıya kadar durumun farklı olacağını söyleyeceksin. Tamam mı? Hayır mı?

D: Anlıyorum.

K: Bizim durumdan anladığımız Arap saldırısının tamamen kontrol altına alındığı, şimdi geri püskürtülecekler ve [İsrail'in] seferberliği tamamlandığında bu süreç hızlanacak, ki bu Pazartesi sabahından daha geç olmayacak ve ondan sonra önceden gördüğümüzü göreceğiz. Bu bizim durumdan askeri olarak ne anladığımız. Meselenin yarın sona erebileceğini düşünüyoruz. Araplar maksatlarını kanıtladılar. Kanal boyunca saldırdılar. Kendiliklerinden geri çekilebilir ve eski duruma geri dönebilirler. Her ikimiz de iyi bir Güvenlik Konseyi tartışmasından kârlı çıkabiliriz.

D: Politik anlamda ne düşündüğünüzü anlamıyorum? Bizim— [İsrail'in 1967 sınırlarına geri döndüğü] 1967'nin başından beri bir prensip olan— görüşümüzden, konumumuzdan ne istiyorsunuz?

K: Tutumunuzu biliyorum.

D: Sana söylediğim de, bunun aleni bir tartışma olmadığı. Bizim için Araplara söylemek çok zor. Daha çok Moskova'dan biliyorum, ama konumumuzu anladığım kadarıyla, şimdi karşı karşıya olduğumuz zorluklar Arapların İsrail tarafından işgal edilen topraklarını geri almaya çalışıyor olmaları. Bu argümanı bize karşı kullanıyorlar, bizim açımızdan da, onlara topraklarınızı kurtaramayacaksınız demek, bu saçma.

K: Durumun farkındayım. Bunun çok kolay olduğunu söylemiyorum. Bizim farklı bir durumumuz var. Şam ve Kahire'ye herhangi bir saldırı olmadı, ancak yarın için hiçbir şeyden emin değilim.

D: Anlıyorum.

K: Politbüro'nun özel olarak üzerinde anlaştığımız tam bir hareket tarzı tasavvur etmesi mümkün mü?

D: Güvenlik Konseyi dışında önerdiğiniz hareket tarzı nedir?

K: Eski duruma fiili bir dönüş, ateşkese fiili bir dönüş. Mısırlılara İsrail seçimlerinden sonra bir çaba göstereceğimi zaten söyledim.

Gromyko'ya kendisiyle Ocak ayında görüşeceğimi söyledim.Bu baskılar devam ederse bunların hiçbirini yapmayız—

D: Anlıyorum.

K: [İlerlemeyi] belirginleştirebileceğimiz bir çerçevemiz var. Araplar artık maksatlarını hasıl ettiler.

D: Henry, bunu nasıl yapmış olabilirler?

K: Görüyorsun işte kaybedecekler. İstediğimiz durum bu değil....

D: Anlıyorum.Askeri bakış açısı. Seninle tartışamam. Sen durumu daha iyi biliyorsun. Ben ise durumu politik açıdan daha iyi anlamaya çalışıyorum.

K: Hemen hemen hiçbir şeyleri yok [yani toprak kazanımları],

D: Sorun nedir— eğer bir şeyleri yoksa bir yere geri dönmelerini istemek mi?

K: İki tercihimiz var: Bu savaşın İsraillilerin [Arapları] tüm topraklardan attıkları, ama tam da Şam'a doğru gitmeye başlamadan öncesine ayarlanmış ana kadar bu savaşın sürmesine izin verebiliriz. Şanslıysak ve o anı tam zamanında yakalayabilirsek, o zaman ateşkes sağlanmasını başarabiliriz. Muhtemelen Araplar bir 24 saat daha dayanabilir ve sonra başkentlerine geri çekilir ve kışı beklerler.

D: Durumun gerçekten ne olduğunu anlıyorum. Ancak bizim için [bunun anlamı -çn] Araplara gidip, 'buraya bakın, ne kadar yolunuz kaldı bilmiyorum— bir ya da iki mil, ama geri dönmek zorundasınız' demektir. Derler ki, bizi, bize ait olan toprakları geri vermeye mi davet ediyorsunuz?

K: Sizin anlayışınızın görüşmeler için bir çaba harcamak olduğunu söyleyemez misiniz? Maksatlarını, buna verdikleri önemi kanıtladılar ve bu çarpışmaların sonucunu beklemektense, bu an cömert bir jest yapmaları için iyi bir psikolojik an. Pazartesi akşamına kadar her halükarda oradan atılmış olacaklar.

D: Anlıyorum.

K: Bu yeni bir strateji— birinin kendi yenilgisi tehlikesini kullanma stratejisi.

D: Biliyorum. Söylenebilecek pek çok [şey] var. Sorun uygulama açısından. Tatbiki açıdan, çünkü bize çalım satıyorlar. Ruslara, çünkü halihazırda söylediğimiz toprakları geri vermelerini istedik.

K: İkileminizi anlıyorum.

D: ABD ve İsrail ile birlikte dolap çevirdiğimizi söyleyecekler.

K: Kim ilk olacak?

D: Kahire. Görüştüğünüz bir adamdan [yani Ziyad]. Ruslar ABD ve [zor anlaşılır] ile birlikte dolap çeviriyorlardı.

K: Eğer siz ve biz bunu şimdi halletmenin bir yolunu bulabilirsek, o zaman bu ilişkimizin pratik sonuçlarının ne olduğuna uygun olarak, onayladığımız tüm şeylerde [detant hakkında] karşı konulamaz bir argüman olacaktır.

D: Anlıyorum.

K: Sanırım bu karşı karşıya olduğumuz her şeyi tek darbede bastıracaktır. Eğer öbür türlü olursa ve Pazartesi siz ve biz kürsüde birbirimizin ismini haykıracaksak, bu bir felaket olacaktır.

D: Bizim ABD'nin adını haykırıyor olmayacağımıza dair seni temin edebilirim. İsraillilerin ne diyeceğinden emin değilim.

K: Biliyorsun, yerel halkın bir kısmı bu ikisini her zaman ayırt edemez.

D: Bu özel Amerikan çizgisinde onları ülke dışına çıkarmaya çalışırız. Anlıyor musun?

K: Anlıyorum.

D: Buna dikkat edebiliriz.

K: Bu yine de objektif durumu değiştirmeyecektir. Sizi rahatsız eden muhtelif kişiler daha da öfkelenecekler.

D: Biliyorum. Uygulama meselesine sürekli dönmemin sebebi bu. Anlıyor musun?

K: Bunu anlıyorum.

D: Diyecekler ki siz [1967 ateşkesinden sonra] özgürleştirmekten bahsetmiştiniz. Bu bizim için imkansız.

K: Anatol, tüm saygımla, önümüzdeki 48 saat içinde bir yerde bu sorunla karşı karşıya geleceğiz. Sizin hiçbir şey yapmadığınızı ve bizim de hiçbir şey yapmadığımızı farz edin. Salıya ya da en geç Çarşambaya kadar, tahminlerimiz yanlış değilse, Araplar yenilgiye uğrayacak. O noktada ne yapacağız?

D: Mısırlılara bir kere daha yanaştınız mı?

K: Hayır. Sence yapmalı mıyım?

D: Sanırım yapmalısın. Onlara tahmininizi söyleyin. Aksi takdirde bu bir nevi davetiye olacaktır. Siz [zor anlaşılır] ve biz dostları, kendi topraklarınızdan geri çekilin diyoruz.

K: Onlara bu gece ulaşacağım ve onlarla konuştuktan sonra da seni arayacağım.

D: Sanırım bu çok daha iyi olacak. Biz yaparsak, onlara kabul ettirmeye çalışıyormuşuz gibi görünür.

K: Burada bırakmalıyız. Bu gece Güvenlik Konseyi'ne gitmeyiz— yani düşünmek için kendimize bir şans vermek bakımından. Siz düşünün ve biz de düşüneceğiz. Sabah 09:00'a kadar bana Moskova'dan bir açıklama getirmeye çalışırsın.
D: 09:00 mu? Bu saat 05:00 demektir [Moskova saatiyle].
K: Onlara erken toplanmak zorunda kalacaklarını söylersin.
D: Bu tür tartışmaların hafta sonu boyunca devam etmesini tuhaf bulacaklar.
K: Orada ne tür bir tartışma sürdüğünü hayal edebilirim. Anlıyorum [zor anlaşılır] — bugün çok mutludurlar.
D: Bu temel bir sorun. Maharetini de anlıyorum.
K: Şayet herhangi bir fikrim olursa seni arayacağım.
D: Akşam değil. Biraz erken yatarım.
K: Şimdi yatmaya gitmiyorsun değil mi?
D: Hayır.
K: Anlaman gereken şu ki, eğer bu Pazartesi günü Genel Kurul'da bir propaganda savaşına dönüşürse, o zaman tek güvencemiz aşırı derecede sert olmak ve büyük konuşmalar yapmak isteyen kişilere hayatın gerçeklerini öğretmek; neyin daha önemli olduğunu da görürüz— bir konuşma mı yoksa hakikat mi. Çok acımasız olacağım. Stratejimiz böyle olacak. O zamandan önce bunun halledilmesini istiyoruz, en azından bir anlayış gösterilmesini.

GENERAL HAIG-KISSINGER
6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 19:30

K: —ve Rusların İsraillileri ima ettiğini öne sürdü. Onlara [Ruslara] üç gün içinde [İsraillilerin] [Mısırlıları] topraklarından atacaklarını ve bize geleceklerini söyledim.
H: Kesin.
K: Onlara [Ruslara] eğer Güvenlik Konseyi'nde başlamazsak, Pazartesi günkü Genel Kurul tartışmasının başlayacağını söyledim — şayet epey aksini düşünmüyorsan, benim tavsiyem işte böyle. Kendisine [Dobrynin] benden aksini duymazsa, bu ikilemi önlemek için yarına kadar zaman tanıyacağımı söyledim.
H: Evet.
K: Eğer olmazsa, Konsey'e gitmek zorunda kalacağız. Bunu yapmazsak pazartesi günü Genel Kurul'da hapı yutarız.

H: Sanırım durumu anlamışlardır; bu gece müsait.

K: Dobrynin'e eğer bu Genel Kurul'a giderse ve eğer ABD tenkit edilirse, onlara karşı göze göz dişe diş bir tutum benimseyeceğimizi bilmelerini istediğimi ve sözüne sadık kalanların birkaç gün için esnek olmalarına izin verileceğini söyledim. Başkan'ın her şeyden haberdar edildiğinden emin olmalısın.

H: Elbette. Onun sabah bir şey yapmak için hevesli olduğunu biliyorum.

K: 10:00'a kadar onun Güvenlik Konseyi'ne aktarılmasını istediğini açıklayabileceksin.

H: Sovyetlerin ne kazanacaklarını zannettiklerini anlamıyorum.

K: Aslında, [Mısırlılar] [İsraillilerin] imkan dahilinde gördüğünden çok daha büyük bir kuvvetle harekete geçmiş görünüyorlar.

H: Gerçekten mi?

K: İsrailliler Kanal'ın karşısında gerçek bir köprübaşı mevzii olduğunu söylüyorlar. 60 ölü ve 110 yaralı. Amerikan kayıplarının karşılığını bulmak için bunu yüzle çarpmaksın. Eğer bir günde 6 bin ölü ve 15 bin yaralı olsaydı. Şaka değil. İsrailliler askerleriyle birlikte altı helikopter düşürdüklerini söylüyorlar. [Buradaki bilgiyle Dışişleri Bakanı Eban ile saat 18:00'de yaptığım görüşme arasındaki farklılık ancak daha sonraki istihbaratla açıklanabilir.]

H: Bir helikopterde genellikle 10 ila 15 kişi bulunur.

K: Tamam. Bu temelde ilerleyeceğiz.

H: Şayet bir değişiklik ihtiyacın olduğuna inanıyorsan.

K: Bundan memnunum.

H: Keşke bunu yarın yapsaydın?

K: Evet.

H: Yarın çok daha iyi haberler alırsın. Siyasi açıdan, Ruslara birkaç saat daha vermek ve arkaya yaslanmak daha iyi.

K: Bunun hesabını tutsak iyi olur. Bunu zor yoldan yaparlarsa, neye karşı olduğumuzu biliyoruz. İki şey var: Birincisi sanırım Sovyetlerin kaprisli olduğunu bildiğimize göre ve bu şekilde olduğunu kanıtladıklarından dolayı, yapabileceklerimizin sınırı olmayacak. Eğer yumuşak davranır ve gevşek olurlarsa sert olmak çok zor olacak.

H: Başkan'la.

K: Aynen.

H: Bir hata yapıyor olacak.

K: Bu şeyle ilgilenirken düşünmelisin, eğer Sovyetler bizi kullanıyorlarsa gerçekleri sakınmadan söylemek ve bedeli ne olursa olsun onlarla birlikte davranmamak zorundayız.
H: Ben de böyle düşünüyorum.
K: İyi durumdayız.
H: Tamamen aynı fikirdeyim. Buna karşı yumuşak davranabileceğimizi sanmıyorum.
K: Buna bu şekilde davrandığın sürece.
H: Yumuşak davransalar da, yine de gerçekleri sakınmadan söylemek zorunda kalacağız.
K: Bu da tamam. Üzerinde bir zaman sınırlaması var. Onlara yarın sabah 09:00'a kadar zaman verdim. Sanırım bu bir hata olacaktır [erken harekete geçmek] çünkü kuyrukta bekleyen hiç kimsemiz yok [Güvenlik Konseyi'ndeki oylar].
H: Kesinlikle. Bunu kendisine söyledim.
K: [Nixon] bu gece mi gidecekti?
H: Bana öyle geliyor ki, öyle. Kendisine İngilizlerin eski duruma geri dönülmesi yönünü tavsattıklarını ve diğerleri bu konuda düşünene kadar onlarla ters düşmemek bakımından senin çok dikkatli olmamız gerektiğini düşündüğünü söyledim. Dobrynin'e döndüğünde yapacağımızın bu olduğunu söylersin.
K: Bunu onlara zaten söyledim.
H: Yapabildiğin kadar.
K: Onlara bunu Key Biscayne'de beğendirmeye çalışacağımı söyledim.
H: Tamam Henry.

GENERAL HAIG-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 20:00

K: ...İngilizler sadece ateşkes kararını destekleyecekler, fakat eski ateşkes durumuna geri dönülmesini değil. Bu bizi bir sorunla karşı karşıya bırakıyor. Bir sonraki hamle— bir ateşkesi reddettiği için İsrail'e karşı yaptırım uygulanması. Salı ya da Çarşambaya kadar İsrail Arap topraklarında olabilir, işte o zaman bunu kabul edecekler. Üçüncü nokta— toprağa el koyabilen birisi olmak ve sonra bir ateşkes teklif etmek— Birincisi bu gece Güvenlik Konseyi'ne gidiyor muyuz, ikincisi ne tür bir kararla.

H: Benim içgüdülerim bugünden yana..
K: Sovyetlere yarın sabah saat 09:00'a kadar süre tanıyabiliriz. Eğer şaşkınlarsa kafaları karışıktır— şaşırmamışlarsa, o zaman vakit kazanmaya çalışıyorlardır.
H: Savaşın nasıl gittiğini bilmiyorum.
K: Mütecavizler. İsrailliler son derece korkak.
H: Kuşatılmış değiller— Suriye.
K: Öyle— ama diğer tarafta herhangi bir füze saldırısı yok.
H: Bir füze saldırısı istemiyorlar. Sanırım Mısırlılar onların füzelerine karşı oraya gelmelerini istiyorlar— ve İsrailliler bunu yemedi. Muhtemelen sabaha kadar bekleyebiliriz— enayi yerine konulmadığımız sürece, çok istekli değiliz.
K: Sabah saat 09:00'a kadar harekete geçmeliyiz.
H: Benim düşündüğüm de bu.

BÜYÜKELÇİ W.TAPLEY BENNETT,
ABD'NİN BM TEMSİLCİ YARDIMCISI-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 20:45

K: Scali ile beraber miydin?
B: Evet, beraberdim efendim.
K: Ne oldu?
B: Bu gece bir açıklama yapılmasını önlemekte başarılıydık.
K: Birisi bir açıklama mı yapmak istedi?
B: Evet. Avustralya Cumhurbaşkanı'nın yarın— görüşmeler için istişarelerde bulunduğumuzu— belirtecek önceden hazırlanmış bir açıklaması vardı— hemen önümde duruyor. Eğer isterseniz size okuyabilirim.
K: Evet.
B: "Güvenlik Konseyi Başkanı 6 Ekim'de aynı gün Ortadoğu'da patlak veren savaş konusunda Konsey üyeleriyle acilen istişarelerde bulunduğunu açıklamıştır. Paragraf. Şimdiye kadar elde edilen bilgilere dayanarak, Konsey üyeleri, gelişen durumdan duydukları ciddi endişelerini dile getirmiş ve çatışmaların ateşkes ihlal edilerek yeniden başladığı gerçeğine esef etmişlerdir. Paragraf. Başkan, Konsey üyeleri tarafından, ilk adım olarak Genel Sekreter'den tüm taraflara acilen tüm askeri harekatlarını durdurmaları çağrısında bulunmasını istemek ve cevaplarını Konsey

üyelerine derhal rapor etmekle yetkilendirilmiştir. Paragraf. Konsey üyeleri ilgili tarafların haklarına ve iddialarına ya da konumlarına ilişkin bir önyargı bulunmaksızın [zor anlaşılır] gündeme uygun bir biçimde bu geçici önlemlere müsaade vermişlerdir." John Scali, aynı zamanda bizim görüşümüze göre ateşkesle eşit düzeyde olan bir geri çekilme olmaksızın, bunun bizim tarafımızdan tamamen kabul edilemez olacağına işaret etti.

K: Çok güzel.

B: Ve bunun kesin sonucu İngiliz, Fransız, Avusturyalı ve Avustralyalılarla müzakere oldu ve neticede hiçbir surette bir bildiri yayınlanmamasını kabul ettiler; John da sabah saat 10:00'a kadar talimat almayı umduğunu söyledi.

K: Güzel. Mükemmel.

B: Çinliler ne Suriye ne de Mısır Güvenlik Konseyi faaliyeti istediklerinden, herhangi bir açıklama yapılmasını kabul etmeyecekleri yönünde bir tutum benimsediler.

K: Yarın bir toplantı yapılmasını kabul edecekler mi?

B: Buna karşı çıkacaklarını tahmin ediyorum, ancak her üye toplantıya çağırma hakkına sahip.

K: Ancak bu herhangi bir şekilde fiili veto edecekleri anlamına mı geliyor?

B: Sonuç bu olabilir.

K: Tamam. Hoşça kal.

B: Biz burada olacağız, John da Waldorf'ta Kolombo Günü konuşmasını yapıyor.

K: Evet, ona harika bir iş çıkardığını söyleyin.

DIŞİŞLERİ BAKANI ZİYAD- KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi

Saat 20:48

K: Sadece büyük bir kargaşanın sonunda sizinle temas kurmak istedim ve siz ve hepimiz için oldukça yorucu bir gün olduğuna eminim. Size samimiyetle değerlendirmemizin ne olduğunu söyleyeyim; her zaman olduğu gibi sizinle açık yüreklilikle konuşacağım. Öncelikle, dünkü görüşmelerimizin [barış sürecinin ocak ayında başlaması konusunda] karşılıklı güven için bir temel oluşturmak açısından oldukça faydalı olduğunu düşündüm, sizi de burada görmek ve Kasımda görüşmelerimize kaldığımız yerden devam etmek için sabırsızlanıyorum. Şimdi, eğer makul bir zaman içinde

savaş durdurulamazsa, olayların tekrar kontrolden çıkabilmesi gibi zor bir durum içindeyiz. Şimdi, değerlendirmemiz savaş devam ederse İsraillilerin muhtemelen hakimiyeti ele geçirecekleri yönünde. Biliyorsunuz, buna katılmayabilirsiniz ama bizim tahminimiz böyle ve dolayısıyla bir ateşkes artı önceki duruma geri dönülmesini tercih edeceğimizi ileri sürdüğümüzde, ben—

Z: Anti ne Sayın Kissinger?

K: Hayır önceki, son raunt başlamadan önce.

Z: Çok ilginç.

K: Sorununuzu anlıyorum, Cuma günü de bu konuda konuştuk; ancak şayet gelişme olabilecekse o zaman bu, zamanla Arapların faydasına işleyecektir. Sadece kişisel olarak, eğer savaşın kaderi diğer yöne gitmek zorundaysa, İsrail'in daha fazla toprak elde etmesini uygun görmediğimizi bilmenizi istiyorum. Ve bunun tartışma için daha iyi bir imkanın başlangıcı olarak düşündüğüm şeyin yeniden başlamasını daha da zorlaştırmayacak bir şekilde sonuçlanmasını arzu ediyoruz. Çok somut bir önerim yok, belki de bir gelişme olabileceği umuduyla bugün kontrol altına almaya çalışıyoruz.

Z: Tabii ki, sorun, biliyorsunuz beş bin Mısırlının öldürüldüğünü ve sonra başladığımız yere geri dönmemizi düşündüğünüzde, Kahire'de [böyle-çn] bir şey söz konusu bile olamaz. Kahire'de olsaydım bunun delilik olduğunu düşünürdüm.

K: Kaç Mısırlı öldürüldü?

Z: Kaç kişi bilmiyorum, ama kaç kişinin öldürüldüğünü bilmiyorum, ama binlerce olabilir.

K: Elbette, izlenimimiz bu defa harekatın muhtemelen sizin tarafınızdan başlatıldığı yönünde, ama yanılıyor olabiliriz.

Z: Öyle olsa bile, bunu yaptıktan sonra [beş bin ölü varken] birine nasıl başladığı yere geri dönmesini önerebilirsiniz? Demek istediğim, bu tamamen akıl dışı. Ve onlar ateş kestiği için onlara ne verebileceğimizden bahsettiğinizi hatırlayın. Her şey o kadar iyiydi ki. ateşkesi başlattılar, yedi yıldır, altı yıldır işgal edilmeleri gerçeği ateşkes nedeniyle oldukça kabul edilebilirdi. Bence bu onlar için daha iyi ve gerçekten bir savaş olduğunu bulmak için gelişme ve dolayısıyla bunun için bir çözüm bulmak.*

İfade bozuklukları Ziyad'a aittir. [Editör notu]

K: Bu konuda size tamamen katılıyorum.

Z: Çok memnundular ve ateşkes olduğu için bir şey yapmak istemediler. Ve size sözünü ettiğim ise bize her gün pahalıya mal olan ateşkes. Bunu kimin başlattığını bilmiyorum ya da nasıl başladığını, ama şimdi sahip olduğumuz [zor anlaşılır] en iyisiyle hareket etmeliyiz.

K: O nedir?

Z: Bilmiyorum, ama başladığımız yere geri dönme gibi bir pozisyon— elbette, bunu kimse hükümete öneremez, yani ben bile, fakat başka hangi pozisyonların söz konusu olduğunu bilmiyorum. Konsey'e gitmedim, çünkü gerçekten ben ... ben Konsey'de ne yapacağımı bilemedim, Konsey'in benden yana oyları olabilirdi, ama bir vetoyla.

K: Düşünceniz nedir?

Z: Bilmiyorum. Herhangi bir öneriniz var mı? Bir süredir bunun üzerinde çalışıyorsunuz ve diğerlerini de biliyorsunuz; bizim onlarla ilişkimiz yok

K: Görüyorsunuz, teorimiz bir ya da iki gün içinde diğer tarafın çok şiddetli bir saldırı başlatacağı, ve o zaman uğraşmamız gereken başka bir önemli sorunumuz olacak, işte diplomasiye bir fırsat tanımak için savaşın mümkün olduğunca sınırlı tutulmasını istiyoruz. Demek istediğim, durumun hoş görülemez niteliği konusunda bana zaten anlatmış olduğunuz derdinizi kesinlikle ifade ettiniz.

Z: Durum bizim için gerçekten imkansız. Bu tekrar tekrar söylendi, burası Mısır toprağı. Hiç kimse [zor anlaşılır]. İsrail için su kanalıyla güvenlik garantilenmişti ve bu yüzden güvenliği nasıl bırakabilirler?

K: Hayır, sanırım o pek çok açıdan etkili bir operasyondu.

Z: Orada güvenlik yok. Güvenlik ancak birlikte varoluşun kabul edilmesiyle mümkün.

K: Maalesef somut bir planım yok, Sayın Dışişleri Bakanı, ama çok [güzel bir noktaya] temas ettiğinize inanıyorum. Bugünkü olaylar çok güçlü bir anlam taşıyordu ve şimdi sorun bu noktadan, meydana gelen pek çok şeyi tersine çevirebilecek şekilde savaşın büyümesinden ziyade olumlu bir sonuca nasıl gidileceği.

Z: Kahire'nin— Her şeyi yapacağım. Savaş için çok endişelenmiyorum, ya da tüm bu tür şeyler için.

K: Bakın, ben gerçekten— dün beni niyetinizin ciddiyeti ve iyi niyetinizi konusunda oldukça ikna ettiniz.

Z: Her dünyada, barışa nasıl ulaşılacağı en önemli şey.
K: Size daha fazla katılamayacağım.
Z: Şimdi som, ben ne önerebilirim? Dünkü [hattı] kurmak için geri çekilmeyi mi? Bunu fısıldayabileceğimi bile sanmıyorum.
K: Bunun bir günde ya da iki, her neyse olduğunu farz ederek.

Z: Evet. Öyleyse sanırım şayet hiçbir yerden fazladan yardım yoksa, yeteneklerimizin en iyisiyle sahip olduklarımızı savunuruz; ama bir husus var, bu güvenlik sorunu çok masraflı ve belki de koruma söz konusu değil. Bunu şimdi söyleyebiliriz, ve bir şeyler istemeye, belki bir şeyler yapmaya başlayabiliriz.
K: Bunu anlıyorum ve bu bakış açısından şayet şimdi devlet adamı ilişkisi gösterirsek, tüm bunlardan olumlu bir şeyler ortaya çıkabilir. Eğer somut ve pratik bir şekilde yapılırsa. Sizi aramamın sebebi bu, biliyorsunuz; ben gerçekten bilmiyorum. Ben sadece tartışmaya açık olduğumu ve zorluk çıkarmak için saf oluşturmuş olmadığımızı bilmenizi istedim.
Z: Peki, olmadığını ummalıyım, çünkü bu hiç kimse için iyi değil.
K: Ama görüyorsunuz şimdi bu Genel Kurul'a mı gidecek?
Z: Genel Kurul'a gitmiyorum. Bu konuda bir hata var. Yapmak istediğim Genel Kurul'a bugün onlara verdiğim notu vermek. Pazartesi günü [notu] tekrar vereceğim ve hepsi bu. Genel Kurul'da bir tartışma istemiyoruz.
K: Bir tartışma istemiyor musunuz?
Z: Hayır.
K: Şey, bu bir yanlış anlama. Ben sizin istediğinizi düşündüm.
Z: Hayır. Kasıma kadar istemiyorum, size bir şans vermek için. Benden yapmam beklenen, ne olduğuna dair bir bildiri şeklinde okuması için bugün [Genel Kurul] Başkanı'na verdiğim mektubu okumak ve oturmak ve diğer konuşmacıları dinlemek... nasıl isterlerse. Bugün toplantı olmadığı için bir tartışma talebini ya da isteğini [erteledim]. Radyonun farklı şeyler söylediğini biliyorum, ama umarım [zor anlaşılır] bakarsınız. Ama bir tartışma istemedim ve hatta bu konudan bahsetmedim bile. Eğer yardımı olacaksa. Ancak bu [zor anlaşılır] bir şey. Onlara spotta ne olacağını sorun, bu çok daha önemli.
K: Şimdi bu fırsatı vereceğimizi söylediğimizi bildiğinizi varsayarsak. Şimdi bu savaşı nasıl durdurabiliriz?

Z: Gerçekten bilmiyorum. Siz uzaktasınız. Çok daha soğukkanlı olabilirsiniz, ne düşüneceğimi söyleyebilirsiniz ve Başkan'ı [Sedat] görmek için yarın sabah bir uçak kiralamayı ve sonra geri dönmeyi planlıyorum. Her şeyi yapacağım, çünkü sonuna kadar tüm savaşların bir çeşit barışla ve bizim istediğimiz barışla biteceğine içtenlikle inanıyorum. Bunun için sanırım anlayış var; bunu tekrar tekrar söylediniz.

K: Bunu bana Cuma günü açıkladınız.

Z: Evet, ve sizin açıkça söyleyebilmenizden daha önce de söylendi, belki siz bunu söyleyemezsiniz ama bu bir gerçek. Bu yüzden şayet Amerika tarafından bunun herhangi bir şekilde onaylanmasına ilişkin cesaretlendirilebilirsek, örneğin siz [zor anlaşılır] tüm ülkelerin ödüle karşılık ödülü sürdürmesini [zor anlaşılır] açıkça düşünebilirsiniz. Bunun gibi bir şey. Kendi adıma konuşmuyorum. Bil-miyorum, yarına kadar bu konuda düşünebilir misiniz, biz de sizi tekrar ararız ve ne yapılabileceğini görürüz.

K: Bunu bu gece düşünmeme izin verin, ben de sizi yarın ararım.

BM stratejisi açısından en önemli mesele ayrıntılı bir kararın geçirilmemesiydi; amaç ABD'nin izole edilmesini, Arap dünyasının daha fazla öfkelenmesini ve Avrupa ve Sovyetler Birliği'nin Arap dünyasıyla bir koalisyon oluşturmasını önlemekti. Belirli bir biçimde: [1] Yerinde bir ateşkese karşıydık, çünkü bu BM'nin askeri saldırı yoluyla sağlanan kazanımları haklı göstermek için kullanılması bakımından bir örnek oluştururdu. [2] Tüm istihbarat servislerinin tahmin ettiği üzere kaçınılmaz bir İsrail zaferi olduğunda, ABD politikası ve BM eylemi için bir temel arıyorduk. [3] Sovyetler Birliği'nin, ABD ve İsrail'e karşı ideolojik ve jeopolitik bir kampanyaya öncülük etmesini önlemeye çabalıyorduk. [4] Çatışmaların bitmesinin ardından diplomatik bir barış sürecine hakim olma opsiyonunu kontrol etmeye çalışıyorduk. O nedenle, Mısır Dışişleri Bakanı ve Sedat'la yakın temasta olmaya devam etmekteydik. Bu hiçbir zaman kırılmayan bir hat oluşturacaktı, savaşın en şiddetli döneminde bile.

Kahire'den Moskova'ya gidebilecek şaşırtıcı sinyalleri engellemek amacıyla, Ziyad ile görüşmelerimden Dobrynin'i haberdar ettim. Bu ayrıca, diplomatik ilişkimiz bulunmayan ve hala Sovyet müttefiki olan bir ülkeyle kendi haberleşmemizi geliştirdiğimize dair bir uyarı görevi de görmüştü.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 21:10

K: Merhaba, müttefikinizi aradım, el-Ziyad.
D: Evet, tepkisi ne oldu?

K: Kendisinin tartışma konusunda ısrar etmediğini söyledi, Pazartesi günü; şayet biz bunu yapmamasını söylersek, yapmayacak.
D: Ona söylersek?
K: Eğer ben—
D: Eğer sen söylersen.
K: Evet.
D: Ama sen ona söylemişsin. Ama sen ona [zor anlaşılır] bunu yapmasını söyledin, eminim.
K: Ona yarın arayacağımı söyledim.
D: Neden ona en başından söylemedin?
K: Karşı olduğumu ona söyledim.
D: Ama eğer kendisiyle konuşursan bunu yapacağını söyledin, o halde ne bekliyor?
K: Ondan biraz düşünmesini istedim. Tartışmaya karşı olduğumu söyledim.
D: Neden bekliyor o zaman?
K: Eğer bitirmeme müsaade edersen, istediği başka bir şey daha var. Kendisine değerlendirmemizin en azından oldukları yere geri dönmek zorunda bırakılacakları olduğunu söyledim; o da Kahire'ye geri çekilmeyi öneremeyeceğini, aksi takdirde kendisini kovacaklarını söyledi. Ama kendisine herhangi bir şey önerirsem, yeni düşüncelere açık olduklarını da söyledi.
D: Bu sanırım benim gerçekte— sana söylemeye çalıştığım, sadece geri çekilme önermemeniz ama onlara bir şeyler sağlamanız.
K: Geceleyin bir formül için bir fikir verebilir misin?
D: Ne tür şeyler önerebileceğimiz konusunda mı?
K: Evet, ben bilmiyorum. Eğer bir fikrim olsaydı, bunu sana söylerdim.
D: Tamam, bunu bu şekilde koyacağım, Henry, çünkü bu gerçekten [zor anlaşılır] bağlı, ama ben daha çok eğer 09:00'a kadar Kahire [?] ile temas kurma şansınız varsa, ancak bunu yapmaya çalışacağım.

K: Pekala, ya da belki de bize.

D: Bu durumda anlıyorum, ama her iki öneriniz de Kahire'ye danışılsın— kabul etmeyecekleri bir öneri değil— kafalarında gerçekten ne var— düşünüşlerini özetleyen işaretlerden bahsetmek bakımından.

K: Evet.

D: Böylece bu tür bir şey, her ikimizden de bir çeşit açıklama mı, yoksa buraya bakmalarını söylemek için hazırlanmalarını söylememizi mi istiyor, o zaman ben, ama benden birlikte yapmam istendi— bilmiyorum— petrol müzakereleri ya da bu tarz bir şey, işte görüyorsun.

K: Kesinlikle.

LORD CROMER-KISSINGER

6 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 21:38

K: ... Düşüncemiz, yarın belli bir zamanda Güvenlik Konseyi'ni toplantıya çağırmaktan muhtemelen kaçınamayacağımız şeklinde.

C: Evet. Bu iyi.

K: Ancak biz gerçekten basit bir ateşkesin mevcut koşullarda öngörülü olmadığını düşünüyoruz, size de nedenini söyleyeceğim. Kanaatimizce, 72 saat içinde İsrailliler Suriye içerilerine doğru ilerliyor olacaklar. Girmeyebilirler— Süveyş Kanalı'ndan ötesine, ama orada ne varsa yok edecekler. Ve o zaman böyle bir kararı onları geri çekmek için son derece kullanışlı bulabiliriz. Ha, ayrıca—

C: Ha, ayrıca, sanırım—

K: Daha önce belirttiğim genel prensiplere ilave olarak. Şimdi İsraillilerin mevcut ateşkes hatlarının ötesine geçmeleri halinde, onları geriye itmek konusunda oldukça kararlıyız.

C: Evet, benim anlatmaya çalıştığım da buydu. Eğer bunu yaparlarsa, o zaman sanırım yeni bir durumla karşı karşıya kalacağız.

K: Evet, ama şayet şimdiden kendimizi konumlandırmazsak. Sana söyleyeyim, Eban Güvenlik Konseyi toplantısı yapmaya istekli değil.

C: Eminim değildir.

K: Ve...şayet yapılacaksa, eski duruma geri dönülmesini istiyor [•••]

C: Evet....

C: Sanırım bu çok zor.
K: Şimdi yapacağımız— yarın Güvenlik Konseyi'ne gidecek ve bunu sizlere söylüyorum ki böylece bu konuda düşünebilsinler. Yarın oy almak için kılıçlarımızla saldırmak niyetinde değiliz.
C: Hayır.
K: Yapacağımız şey, teklifimizi sunmak olacak. Ve sonra müthiş bir hızda ilerlemeye aldırmayız.
C: Hayır, sanırım bu muhtemelen çok mantıklı, sence?
K: Ancak ihtiyacımız olan, bunun Güvenlik Konseyi'nin önünde olması; böylece [eğer] [zor anlaşılır] Genel Kurul'da çıldırırsa, bunun Güvenlik Konseyi'nden önce olması nedeniyle buna muhalefet ederiz ve Genel Kurul tartışmasına katılmayız.
C: Hayır. Genel Kurul toplantısı gerçekten her şeyin en kötüsü.
K: Kesinlikle, ancak [zor anlaşılır] bir tutum benimsemeliyiz; çünkü herhangi bir şey değilse Kurul'dan önce konuşmak zorundayız.
C: Evet, sana katılıyorum. Kesinlikle bu noktayı görüyorum.

7 Ekim, 1973

Gün Haig ile bir tartışmayla başladı. Haig, Key Biscayne'de Nixon'la birlikteydi ve Nixon Başkan Yardımcısı Spiro Agnew'in istifasıyla çok meşgul olduğundan, görüşülmekte olan süreçte onun adına hareket etmekteydi. İsrail için askeri malzeme meselesi daha ısrarcı bir şekilde ortaya çıkıyordu. Daha önceden vaat edilmiş ya da boru hattında bulunan parçaların dağıtımını sürdürmeyi önerdim. Artık New York'tan Washington'a döndüğümden, bakanlıklar arası mübadeleler genellikle Ulusal Güvenlik Konseyi'nde ya da WÖHG düzeyinde oluyordu. Günün büyük bir bölümü yerinde saymakla geçti. Özel olarak barış ihlalleriyle ilgilenmek üzere tasarlanmış bir kurum olan Güvenlik Konseyi, tüm tarafların engellemesiyle felce uğramıştı. Sovyetler işleri mahsus yavaşlatıyordu; hangi büyükelçiye inanıldığına bağlı olarak Mısır ya işleri yavaşlatıyor ya da yerinde bir ateşkes

için hazırlanıyordu; İsrail seferberliğini tamamlamak için zaman istiyordu; Suriye'den ise haber alınamıyordu. Sadece ABD Güvenlik Konseyi'ne gitmek için hazırdı, ancak tercih ettiğimiz önerge sadece gelişkin bir erteleme taktiğinden ibaretti, çünkü başka hiçbir Konsey üyesinin bizi desteklemesi ihtimal dahilinde değildi. Herkes zaman istediğinden ve biz de meseleyi Genel Kural dışında tutmak istediğimizden, tartışmayı ertesi güne kadar ertelemek için ve Salı ya da Çarşamba günü bir oylama yapılmasını amaçlayarak akşama doğru resmi bir Güvenlik Konseyi toplantısı istemeye karar verdik. Ondan sonra, şayet bizim istihbarat tahminlerimize inanılırsa İsrail en azından orijinal hatları geri alacaktı. O zaman herkes yerinde bir ateşkesi kabul etmeye hazır olabilirdi.

GENERAL HAIG-KISSINGER

7 ***Ekim 1973, Pazar***
Saat 09:35

K: Neredesin?

H: Odamdayım, patronu görmeye gitmek üzereydim.

K: Sovyetlerden haber alamadık. Sanırım öğlen civarı [basın sözcüsü Ron] Ziegler Güvenlik Konseyi'ne gideceğimizi söylemeliydi. Bu yapılmadan önce, tekrar kontrol edin. Hemen hemen hiç desteğimiz yok. Diğer taraftan, Araplar düşünülebilecek olandan çok daha iyiler. Az önce İsraillilerle konuştum. Çarşamba ya da Perşembeye kadar ihtiyaçları olacak. Bir Güvenlik Konseyi toplantısı için hiç de istekli değiller. Aslında, hiç kimse değil— İsrailliler, Sovyetler, Mısırlılar, İngilizler. Diğer yandan, sanırım gösterişli olmayan bir toplantı yapılabilir. Savaş devam ederken Güvenlik Konseyi'nin hiçbir şey yapmaması kesinlikle hoş görülemez ve sanırım devam etmeliyiz. Eski duruma geri dönülmesine çabalamalıyız.

H: Evet.

K: Eğer gidersek, [eski duruma] geri dönülmesini istemeliyiz— İsrailliler sıradan bir ateşkes halinde bizi asla affetmeyecekler ve buna hiçbir şekilde uymayacaklardır.

H: Eğer yapayalnızsak bu oldukça güç olacak.

K: Diğer taraftan basit bir ateşkes isteği İsraillilerin aleyhine dönmüşüz gibi görünmeye yol açacaktır ve bunun içeride sayısız sonuçları olacaktır— ve uluslararası sonuçları da; dünkü tutumumuzu da değiştirmemiz gerekecek.

H: İsraililer panikliyorlar mı?
K: Hemen hemen. Onaylanan ve Savunma'daki bazı orospu çocuklarının engellediği ve hakkında bir şey bilmediğim malzemenin bir kısmını almak konusunda endişeliler. Ben kendi adıma bunun bir kısmını salıvermemiz gerektiğini düşünüyorum
H: Bence de öyle.
K: Sanırım eğer Araplar yenerse, çekilmez olacaklar ve hiçbir görüşme olmayacak. Bir değişiklik ise bizim kendi iç politik krizimize [Watergate] atfedilecektir.
H: Doğru, katılıyorum. Sanırım prensibimize bağlı kalmalıyız. Bu şeyi çabucak— iki ya da üç gün— dengeleyemedikçe taahhüt ettiğimiz malzemeleri sağlamamız gerekecek.
K: Onların düşündüğü de bu. Eğer bugün harekete geçmezsek, başkası basit bir ateşkes önergesiyle harekete geçecek.

H: Patronun bilmesi gereken başka bir şey var mı Henry?
K: Hayır, ana şeyler bunlar.
H: İlginç bir rapor. Arapların güvenleri İsraillileri şoke etti.
K: Evet, aynen.
H: Belki bu görüşmelerin daha kolay olmasını sağlayabilir.
K: Bu bizim tavrımıza bağlı. Şimdi onların [İsraillilerin] tarafında olmalıyız ki böylece sonrasında kaybedecekleri bir şeyleri olsun. Bu nedenle sanırım malzemeyi vermeliyiz.
H: Neden bahsediyoruz, cephane ve yedeklerden mi?
K: Bir bakayım, burada var. [Listeden okur.] Yapabileceğimiz halihazırda onaylanmış olanları göndermek.
H: Havadan mı nakledeceğiz?
K: Biz hiçbir şey yapmak zorunda değiliz. Bir uçak gönderiyorlar ve bunu karadan yapabiliriz— zaten sipariş verdikleri şeyleri alacaklar. Benim derin inancım, eğer bunu zora sokarsak, bizi son kez dinleyecekler [İsraililer], Eğer onları hor görürsek, kaybedecek hiçbir şeyleri yok. Sonradan onları desteklersek Yahudi göçü ya da ETEÜ [En Tercih Edilen Ülke] ya da diğer konularda yardım etmek isteyeceklerdir. [Sovyet ticareti için En Tercih Edilen Ülke statüsü Senatör Henry Jackson (Demokrat-Washington) ve Temsilci Charles Vanik (Demokrat-Ohio) tarafından önerilen bir değişiklikle Sovyetler Birliği'nden Yahudi göçü konusunda şarta bağlanarak bloke edilmekteydi.]

H: Öğleden önce irtibat kurarız.
K: Ziegler bana bildiriyi okusun.

DIŞİŞLERİ BAKANI EBAN-KISSINGER

7 ***Ekim 1973, Pazar***
Saat 10:00

E: Shalev'in sana söylediklerine ekleyecek iki şeyim var. Çok yakında askeri bir toparlama alıyor olacaksınız. Bazı telefon görüşmeleri yaptım— gece özellikle iyi değildi. Daha fazla kuvvet gönderildi.
K: Sina'dan mı bahsediyorsun?
E: Sina'dan bahsediyorum; ama kuzeyde bile daha fazla sızma var, Harmon bölgesinde. Garnizonumuz Harmon Dağı'nda düştü. Dünkü özel koşullar nedeniyle tam kapasitede değiliz. Askeri raporları alacaksın ve sanırım mesajdaki sonuçları destekleyeceklerdir.
K: Az önce bunu meslektaşlarımla görüştüm— mesajı değil fakat genel stratejiyi.
E: Anlıyorum bu gece özel bir Güvenlik Konseyi toplantısı istiyorsunuz, önlemek için—
K: Evet, başka birilerinin sıradan bir ateşkes önergesi teklif etmesini önlemek için.
E: Bir toplantı isteyebilirsiniz ve bu gece bir önergeyi müzakereye sunarsınız. Sonra yarın bir tartışma istersiniz.
K: Peki, eğer bu yapılabilirse. Bizim kanaatimiz ayakta kalabileceğimiz bir platforma ihtiyacımız olduğu.
E: Az önce İngiltere'nin bir toplantı çağrısında bulunmak için talimat aldığına dair bir radyo haberi aldım. Belki onlara acele etmemelerini söyleyebilirsiniz. Eğer Büyükelçinizden temas kurmasını isterseniz, bunu gözden geçirebiliriz.
K: Kendisine talimat vermedik. İngilizlerin bu yönde ilerleyip ilerlemeyeceklerini kontrol edeyim. Onların bizimle görüşmeden harekete geçeceklerine inanamam.
E: İki noktaya işaret edebilirsiniz: [a] bir toplantı isteyeceksiniz, [b] tüm gerekenin bu olduğu sizin düşünceniz. Bunun önleyici bir etkisi olacak ve zaman kazandıracak. Tam bir askeri rapor sana ulaşacaktır ve mesajdaki sonuçları destekleyecektir. Büyükelçi bu öğleden sonra dönecek ve seni görmek isteyecek.
K: Gelir gelmez kendisini göreceğim; İngilizlerle de kontrol ederiz.

BAŞKAN-KISSINGER

7 Ekim 1973, Pazar

Saat 10:18

K: Az önce Dobrynin'den, Brejnev'den size önümüzdeki iki saat içinde bir mesaj geleceğine dair bir telefon aldığımızı söylemek istemiştim, dolayısıyla sanırım bu mesajı alana kadar bu şeyi ertelemeliyiz. Biliyorum bu sabırsızlandırabilir—

N: Ne konuda?

K: Bu ertelemelerin zor olduğunu biliyorum, ancak sorun sonunda bütünüyle desteksiz kalabileceğimiz.

N: Bunu yapamayız.

K: Bence Güvenlik Konseyi'ne gitmeden önce çok aktif olduğumuza dair bir tutanak tutmalıyız ve tamamen tecrit olmamalıyız. Bu kartların nerede olduğunu bilmek en iyisi. Sanırım biraz eleştiri alsak da bekleyebiliriz. Eğer bunu görebilirsek, büyük bir platformumuz olur.

N: Bunu yapmak zorunda kalacağız. Brejnev'le pek bir şey öğrenebileceğimizi sanmıyorum.

K: — Arapların tarafında olan birisi basit bir ateşkes önergesi koyacak.... Basit bir ateşkese karşı oy kullanarak ya da veto ederek çok kötü bir duruma düşeceğiz. Malzemelerini Çarşamba ya da Perşembeye kadar alacaklarına dair bir mesaj aldık; ancak onları atmadan bir ateşkesi kabul etmeyecekler. Benim düşünceme göre, şayet bu kriz sırasında safları bölemezsek, bunu gerçekten sonrasında yapabiliriz, çünkü o zaman kaybedecekleri bir şeyleri olacak.

N: Aklımızdan çıkarmamamız gereken bir şey, petrol ülkelerinin— savaşa dahil olmayan Araplar— saflarını bölecekleri kadar İsrail yanlısı olmak istemediğimiz.

K: Şimdiye kadar hiçbir şey yapmadık.

N: Scali'yi haberdar ediyor musun?

K: Evet.

N: Daimi temsilci aşırı derecede önemli. Hiçbir şey yapmasak bile— bırak Scali gitsin— çok şey yapabilir ve gevezelik edebilir, sorun da çıkarmaz.

K: Dört daimi temsilciyle ve diğerleriyle bir toplantı yaptık—

N: Bir adım önde olmaya devam edin— seni güç mücadelesi için kullanabiliriz.

K: Sovyetlerin mesajını alır almaz bir Güvenlik Konseyi toplantısı istediğinizi açıklamanızı öneririm. Dobrynin'e bir Güvenlik Konseyi toplantısında kararlı olmadığımızı söyledim— eğer Sovyetler Güvenlik Konseyi dışında anlaşabileceğimiz bir öneride bulunursa, bunu düşüneceğimizi de. Dün gece Mısır Dışişleri Bakanı'nı aradım. Bu ülkedeki bazı petrolcülerimiz [metnin sonu].

GENERAL HAIG-KISSINGER

7 ***Ekim 1973, Pazar***
Saat 12:35

K: Sana meselelerin nerede durduğunu söyleyeyim. Mısırlılar İngilizlere— bir Güvenlik Konseyi toplantısı istemediklerini ama eğer yapılırsa tamamen yalnız kalacağımızı söylemişler— Benim önerim duyurumuzu öğleden sonra saat 16:00'ya kadar bekletmemiz. Bir oylamayı zorlamak ve her şeyi kışkırtmak mantıklı değil. Acele etmek ve bundan hiçbir şey sağlayamamak akıllıca değil. Çarşamba ya da Perşembeye kadar, bana göre bitmiş olacak— bu yüzden BM madem ki var, duruma katkıda bulunabilir. İsrailliler ve Araplar henüz bir toplantı istemediklerinden, sanırım bu öğleden sonra yaklaşık 16:00'ya kadar beklemeliyiz.

H: Evet, sanırım bu iyi.

K: Hazır olduğumuzu söyleyeceğiz— yarın sabah ya da bu gece. Bu gece resmi olmayan istişarelerde bulunmak iyi olabilir. Henüz Sovyetlerden haber almadık, ama yakında alırız.

H: Sana katılıyorum.[Nixon] rahat. [Savaşın] kısa süreceğini biliyor ve oraya gidip madara olmak istemiyor.

K: Doğru. Şimdi alacağımız tek şey [bir] ateşkes, ama— sonraki dönemi halledebilecek pozisyon elde etmeliyiz. Araplar beni bunun içine sokmak istiyorlar.

H: Güzel, Henry. Sanırım bu iyi. Yaklaşık 16:00'ya kadar bekleyeceğiz. Sovyet şeyinde sana geri döneceğim.

K: Önümüzdeki bir saat içinde erişilebilir durumda mısın?

H: Ha, evet, buradayım.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-K1SSINGER

7 ***Ekim 1973, Pazar***
Saat 12:40

D: Gerçekten çakıldım kaldım. Hala bir mesaj bekliyorum.

K: Sanırım Gromyko'ya mutat duyarlılığına çok alışkın olduğum için bunun beni endişelendirdiğini söylemelisin.

D: Söyleyeceğim.
K: Sizden haber alana kadar her şeyi yapmayı durdurduk. Key Biscayne ile görüştüm ama bu idare edilebilir. Senin bir dostun olarak, tek taraflı bir harekette bulunduğunuz takdirde— hiçbir harekette bulunmayacağımızı söylemek istiyorum. Etkenleri hesaba katmayabilecek hareketlere karşı kendimizi korumaya çalışıyorum.
D: Bu mesaj için bekliyorum. Neyi kapsadığını bilmiyorum.
K: Şimdi Moskova'da saat 22:00.
D: Onlar [zor anlaşılır].
K: Hala oradalar [zor anlaşılır] mı? Bu bir Ortadoğu krizine rağmen çocuklar için iyi mi?
D: [Kahkaha] Onlar için iyi. Ben oturuyor ve bekliyorum.
K: Biraz daha bekleyeceğiz. Bana haber verirsin. Beni telefonla ararsın ve geldiğini söylersin. Bir sebebim yok— sizin kanaatinizde, bununla, benim mülahazalarımın dostlarımı yatıştırabilmesine şans verilmesinden başka.
D: Gromyko'ya tavsiye edeceğim ve söyleyeceğim.
K: Tamam. Temas halinde olacağız.
D: Belirgin bir şey yok.
K: Sizin mesajınızı bekliyoruz. Sizden bir haber alana kadar İngilizleri yaklaştırmıyoruz. Sizden haber alana kadar onlarla konuşmak istemiyoruz.
D: Tamam, seni çeviriden bile önce arayacağım.
K: Güzel.

GENEL SEKRETER WALDHEIM-KISSINGER
7 ***Ekim 1973, Pazar***
Saat 12:55

W: Günaydın.
K: Nasılsınız?
W: Endişeli ve meşgul. Acaba bana yaptıklarınız ve kararlarınız hakkında bilgi verebilir misiniz?
K: Sizi arayacaktım. Ne yapılabileceğini görmek için Sovyetlerle fikir alışverişinde bulunuyoruz. Sovyetler çok fazla bir şey yapmak istemiyorlar.
W: Bence de. Üyelerin çoğunluğu— bugün bir Güvenlik Konseyi toplantısı yapmıyorlar.

K: Beni endişelendiren, ortada büyük bir askeri çatışma olması ve Güvenlik Konseyi toplanamıyorsa, hangi işe yaradığı?
W: Bu yüzden sizi aramam gerektiğini düşündüm. Bunu uzmanlarımıza açıklayabiliriz; ama kamuoyuna ne deriz?
K: Sovyetlerden bir haber bekliyoruz. Sizi 16:00 civarında aramak ve Güvenlik Konseyi'ni harekete geçirmek konusunu görüşmek istiyorum.
W: Güzel.
K: Bunu yarın sabah isteyebiliriz.
W: O halde Genel Kurul'da bir tartışmadan kaçınabiliriz—prosedür kurallarına göre Güvenlik Konseyi toplanıyorsa Genel Kurul toplanamaz.
K: Ziyad bana o kadar da ısrarlı olmadığını söyledi.
W: Eğer bir Güvenlik Konseyi toplantısı olursa, Genel Kurul'da bir tartışmadan kaçınmak daha kolay, özellikle eğer Ziyad konuşmak istemiyorsa.
K: Eğer Ortadoğu tartışmasının alevlenerek başlamasını önlemek için [Genel Kurul] Başkan üzerindeki etkinizi kullanabilirseniz—
[Bağlantı kesilir ve görüşme yeniden başlar.]
K: Bir şey yapılması için herhangi birinden bir istek almadınız değil mi?
W: Az önce Batı Almanya ve İngiltere'nin Güvenlik Konseyi'nin acilen toplanmasını istediklerine dair bir haber aldım. Bu haberi aldığımda İngiltere Büyükelçisi tesadüfen burada yanımdaydı. Meselenin doğruluğunu saptamaya çalışıyorum.
K: Temas halinde kalmalıyız. Diğer haberi alır almaz...hazırlıklıyız. Tartışmayı Genel Kurul dışında tutmak için nüfuzunuzu kullanırsanız, bunun faydası olacaktır. Yarın bir Güvenlik Konseyi toplantısı çağrısında bulunacağız.
W: Batı Almanya ve İngiltere'nin girişimini aydınlatabileceğiz. Bunun doğru olup olmadığını bilmiyorum. Çok teşekkür ederim. Sizi haberdar edeceğim.
K: Erişilebilir durumda mısınız? Sizi en geç 16:00'da arayacağım.

DIŞİŞLERİ BAKANI EBAN-KISSINGER

7 ***Ekim 1973, Pazar***
Saat 13:15

E: İlerlemenin en iyi yolu dün sizin önerdiğiniz yol.
K: Muhtemelen bu öğleden sonra harekete geçeceğiz.

E: [İngiltere Başbakanı Edward] Heath ve [Alman Şansölye Willy] Brandt'in bir toplantı çağrısı yapacaklarına dair bir haber aldım—

K: Az önce aynı haberi bana veren Waldheim'la görüştüm. Karar tasarısını bugün müzakereye sunmamız ve sabah bir toplantı istememiz gerektiğini düşünüyoruz. Başkan'a ulaşana kadar birkaç saat daha beklemem gerekiyor. Biz— bugün önceden yaptığımız tartışma yönünde ilerliyoruz.

E: Bence acil olan şey ABD tarafından Konsey'i toplantıya çağırmak konusunda aleni bir karar alınması. Karar tasarısının müzakereye sunulması konusundaki sorun, siz davranmazsınız, önceliğiniz olmayacak.

K: Ama eğer bir toplantı istersek, önceliğimiz olacak.

E: Evet. Son birkaç saat içinde askeri durumun iyileştiği izlenimini edindim. Köprübaşı mevziilerindeki saldırılar başarılı oldu.

K: Evet.

SAVUNMA BAKANI JAMES SCHLESINGER-KISSINGER

7 ***Ekim 1973, Pazar***

Saat 13:30

K: Nerede durduğumuz konusunda tüm sabah boyunca Başkan'la konuştum. İsraillilerden cephane ve kırk Phantom da dahil, tabii bu söz konusu bile olamaz, listeden muhtelif kalemlerin sağlanması için acil bir istek daha aldık; ancak Başkan'm eğilimi, eğer İsrailliler bunları alabileceklerse onlara diğer bazı malzemenin verilmesi, diplomatik bir talepte bulunarak—

S: Şu anda en çok Sidewinder'larla ilgileniyorlar, Henry.

K: Sence bunu Savunma Bakanlığı'nda halledebilir misin? Böylece sızmamasını sağlayabilirsin.

S: Sanırım bunu yapabiliriz.

K: 67'de yapmıştık.

S: Bunu alabileceklerini ve bizim nakliyemizin dahil olmasına gerek olmadığını belirttiler.

K: WÖHG zamanına kadar bana haber verebilir misin?

S: Evet, efendim.

K: Belki onlara verebileceğimizi düşündüğün şeylerin listesini gözden geçirebilirsin.

S: Şimdi en çok ilgilendikleri şey Sidewinder'lar; aslında, bu konuda biraz da umutsuz gibiler.

K: Şimdi Başkan'a üç ayrı başvuruda bulundular. Kayıplarının çok ağır olduğunu söylüyorlar.

S: SAM'ler [karadan havaya füzeler] nedeniyle uçak kayıpları oldukça fazla. Mısır cephesi konusunda çok özel olan bir şey var. [İsrailliler] Mısır'ın içeri girmesini istiyor gibi görünüyorlar— Mısırlılar dün gece kuvvetlerini Kanal'ın karşısına çok miktarda hareket ettirmediler. İsrailliler geride duruyor gibi görünüyor. Karşıya geçirdikleri kuvvetleri nispeten küçük. Suriye cephesi ise çok daha fazla problemli. Her iki durumda da onlar— kurnazca, kabadayıdan başka bir şey olmadıklarına dair tüm dünyadaki hissiyat karşısında, bu defa gerçekten savunmasız olduklarını göstermeye çalışma oyununu oynuyor olabilirler.

BAŞKAN-KISSINGER

7 ***Ekim 1973, Pazar***
Saat 14:07

K: Bu sabah Dobrynin'le konuştum. Henüz bir mesaj almamış. Bence saat 16:00'ya kadar haber alamazsak her halükarda harekete geçmeliyiz ve yarın için bir Güvenlik Konseyi toplantısı istemeliyiz. Waldheim, Eban'la görüştüm— ha, herkesle konuştum ve bu bir çeşit kaleydoskop. Hiç kimse ne olacağını bilmiyor-

N: En azından bir Güvenlik Konseyi toplantısı istemek biraz hareket yaratıyor ve fakat biz yarın yine de hiçbir şey yapmamaya karar verebiliriz....Brejnev'den haber almak zorunda değiliz. Eğer fikrimizi değiştirmek istiyorsak, fikrimizi değiştirebiliriz.

K: Aynen. Ancak BM toplantı bile yapmadan bir savaşın iki gün boyunca nasıl sürdüğü hiçbir şekilde açıklanamaz. Sanırım Ziegler bu tür bir şey söylemeli, savaşın iki gündür devam ettiğine; bir Konsey toplantısı olması gerektiğini düşündüğümüze dair.

N: Kesinlikle doğru.

K: Ve ABD—

N: Ron ile ne karar verirseniz verin bana uyar. Savaş yaklaşık olarak olduğu gibi mi devam ediyor?

K: Aslında Araplar beklendiğinden çok daha iyi savaşıyorlar—

N: Hangisi, Mısırlılar mı Suriyeliler mi, yoksa ikisi de mi?

K: Her ikisi de, aslında Suriyeliler ilerliyorlar, Mısırlılar Kanal boyundalar— biliyorsunuz dün bir Yahudi tatiliydi. Mısırlılar İsraillileri hazırlıksız yakaladılar—

N: Pearl Harbor gibi, değil mi?
K: Doğru— yarma kadar ve o zaman daha önceki ateşkes hattına geri dönülmesi düşüncesini önereceğiz. Yarına kadar İsraililer akışı tersine döndürüyor olacaklar.
N: Sence yapacaklar mı?
K: Yarına kadar akışı tersine çevirebilirler— İsrail'e karşı çalışmak. Şayet fikri bugün sunarsak, Araplar onları geri püskürtmeye çalıştığımızı iddia edecekler. En geç Çarşamba sabaha kadar İsrail Arap topraklarında olacak.
N: Sence bunu yapacak malzemeye sahipler mi? İsrail bunu yapabileceklerine güveniyor lakin—
K: İsrail'den yeni dönen İsrail Büyükelçisini göreceğim; 18:30 civarında gelmeye söz verdi bana en son—
N: Oğlum, Rabin'in [İzak Rabin, yakın zamanda İsrail'in Washington Büyükelçiliğinden emekli oldu ve daha sonra Başbakan oldu] şimdi orada olmasını istemez miydin?
K: Oh, aman tanrım—
N: Bilmeyecek şeyi— Oradaki birinden bir mesaj alamaz mısın, Moşe Dayan [İsrail Savunma Bakanı] veya— ?
K: Dayan ile temas halindeyiz— daha uysal— ve zor bir cambaz ipinde olmamızın sebebi bu. Bir krizde çözülmemek.
N: Anlıyorum, doğru.

N: Orada birlikte iyi çalışıyor musunuz?
K: İyi çalışıyoruz— fark etmişsinizdir— gazeteler, bir ekip olarak, Beyaz Saray'a karşı Dışişlerinin tarafını tutmayı tercih ediyor.
N: Doğru. Devam edin ve Ziegler'e istediğini söyle.
K: Eğer bir mesaj alırsak, size hemen iletirim.
N: Brejnev'den bir mesaj alacağını mı düşünüyorsun?
K: Evet. Eğer bir şey olursa size haber veririm.

GENERAL HAIG-KISSINGER

7 ***Ekim 1973, Pazar***
Saat 15:10

K: Moskova'daki orospu çocuklarının bizi enayi yerine koyduklarını düşünmeye başlıyorum. Sanırım saat 17:00'de harekete geçmeliyiz.
H: Evet, saat 17:00'de yapabiliriz. Saat 19:30'a kadar ayrılmayacağız, o yüzden bunu yapabilirler.

K: Bazı telefon görüşmeleri yapmam gerekiyor. Ziegler'e hazırlanmasını söyle.
H: Ona McCloskey [Robert McCloskey, Dışişleri Bakanlığı halkla ilişkiler sorumlusu] ile temas kurmasını söyledim.
K: Hayır, benimle temas kursun. Beni dil konusunda araması gerekiyor— McCloskey konunun özüne ilişkin şeyleri bilmiyor.
H: Ona basit bir açıklama yapmasını söyledim. Yine de aramasını sağlayacağım.
K: İsraillilerden Sidewinders için çılgınca istekler alıyoruz ve Savunma Bakanlığı onları oyalıyor.
H: Onlara Başkan'ın bunu yapmalarını söylediğini iletebilirsin.
K: Düşünce, malzemenin bir hava üssüne bırakılması ve onların El Al [İsrail sivil hava yolları - çn] içinde gelerek almalarıydı. Bu, eşeği sağlam kazığa bağlamak. Şimdi görüşmelerde ne olursa olsun şayet Araplar başarılı olurlarsa tamamen kontrol edilemez olacaklar. Bu şekilde, eğer onlara [İsraillilere] yardım etmezsek, başarılı olamayacaklar, biz de avucumuzu yalayacağız.
H: Bunu Başkan'la görüştüm, o da tamamen katılıyor.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

7 ***Ekim 1973, Pazar***
Saat 15:25

D: Metni aldım. Sana okuyabilirim ama sonra sana sözlü kısmını söyleyebilirim, nasıl istersen.
K: Özü nedir?
D: Bu diyor ki -bu patrondan patrona bir mektup [Brejnev'den Nixon'a] — burada her zaman bir şeyler yapmaktan yana olduğumuzu ama hiçbir şeyin yapılmadığını söyleyerek sorunun onlar arasmdâ, bakan bakana, nasıl tartışıldığına dair hatırlatmalardan söz ediyor. Bunun sizi rahatsız etmesinden çok müteessiriz.Ve ondan sonra— bu şeyler, sonra şöyle devam ediyor. Bu konuda daha pek çok şey söylemek mümkündür; ancak şimdi asıl mesele savaşın nedeninden kurtulmak için acil etkili önlemlerin alınmasıdır. Ortadoğu'daki durumla— daimi bir tehlike kaynağı olmaya devam edecektir. İsraillilerden görüşmeye hazır olduğuna dair bir açıklama yapılırsa bu çok önemli olacaktır. Aynı zamanda İsrailliierin [ve diğer] ülkelerin güvenliği hatırda tutulmalıdır ki böy-

lece bölge garanti altına alınacaktır— İsrail için kabul edilebilir olan, İsrail halkının kendi çıkarına olan. Ve eğer her halükarda mümkünse, yabancı toprakların zapt edilmesi durumunda ülkelerin güvenliğini sağlamaya çalışmak. Bildiğiniz üzere, Bay Başkan, biz her zaman sınırlama uyguladık.*

Uygulamada İsrailliler için böyle bir [garantinin] geçerliliği— Ortadoğu'daki tehlikeli durumda bir dönüm noktası sağlayan Arapların topraklarında hak iddiası, BM kararları [Güvenlik Konseyi'nin 242 nolu kararı] temelinde anlaşma sürecinin başlangıcı olabilir. Şimdi tam da durum özellikle acilken, talepler gerekli imkanları kullanacak— İsrail'in bu yönde hareket edeceğini ummak isteriz. Söylemeye gerek yok ki, tüm Ortadoğu sorunu konusundaki gizli Amerikan istişarelerini, Sayın Başkan sizinle görüşmemiz sırasında üzerinde konuştuğumuz doğrultuda devam ettirmeye hazırız. Özellikle Ortadoğu'daki şimdiki faaliyetlerin [Sovyet-] Amerikan ilişkilerinde geliştirdiğimiz her şeyi [bozmaması] gerektiği önermesinden hareket edeceğimizin altını çizmek isteriz. Bunun aksine bir düşünceye bile izin vermeyiz.

Ondan sonra sözlü bir şey var: Bizim Araplara tavsiyemizde, Arap liderliğine, söylemek istediklerim— bu bende yok— bir sonraki haberleşmede gelecek.

K: Şimdiki durumda uygulanabilir olmayan bir ihtimal gibi görüyorsunuz. Sen de benim kadar iyi biliyorsun ki bu bir şey söylemiyor.

D: Size şunu açıklıyor ki biz— İsrail'den sadece Mısırlıları ve Suriyelileri dikkate almıyoruz, BM ve Şili, sizin de aynı şeyi yaptığınız meydanda. Mısır ve Suriye hükümeti ile bir ön görüşme yapmadan bu hamleyi yapmaya karar verdik. Onların onayını almadan.

K: Peki, Anatoly, bu hafta çok kritik bir dönem geçireceğiz; bu bence açık.

D: Umarım bu [bir] kriz olmaz.

K: Bu bittikten sonra İsrail'den hızlandırılmış diplomatik girişimlerde bulunmasını istemeye çok hazır olduğumuzu sen biliyorsundur.

D: El Ziyad tarafından yapılan açıklamayı gördün mü?

K: Bu da hiçbir şey ifade etmiyor.

* İfade bozuklukları Dobyrynin'e aittir. [Editör notu]

D: Telgrafta gördüm—
K: Tamam, Anatoly. Bunu yazdırabilir ve General Scowcroft'a gönderebilir misin?
D: Tercüme de edilsin mi?
K: Evet, tercüme de edilsin; General Scowcroft'a gönderin.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

7 ***Ekim 1973, Pazar***
Saat 15:45

K: Başkan'la teçhizat sağlama konusunu yeniden görüştüm. Devam etmeye karar verdi.
S: Dikkat çekmeden bunu yapabileceğimizi garanti edemem.
K: 67'de yaptık.Onlardan gelip almalarını isteyeceğiz.
S: ABD uçaklarını kullanmak istiyor musun?
K: Hayır; onlar buraya geliyorlar.
S: Bir planım var. Sana sonra toplantıda anlatırım.
K: Onların gelip almalarını istiyoruz.
S: Peki, bu konuda seninle konuşmak istiyorum, oraya geldiğimizde.
K: Toplantıyı saat 18:00'e almam gerekiyor. Sovyetlerden etkili bir ret aldım. Şimdi bir karar alınmasını sağlamanın tek yolu, İsrailli-leri bizim de yardımımızla ateşkes hattına geri döndürmek ve sonra görüşmelerin bilahare devam etmesini sağlamak. Eğer onları ateşkes hattına geri dönmeye zorlarsak [o zaman] Araplarla görüşürüz, onları İsraillilerden kurtarırız. Ayrı bir toplantı ayarlayabilir misin, sen, Brent ve ben?
S: Elbette. Sana sunacak bazı alternatiflerimiz var.

LORD CROMER-KISSINGER

7 ***Ekim 1973, Pazar***
Saat 16:25

K: Başkan'la görüşüyordum, biz bir Güvenlik Konseyi toplantısı isteyeceğiz.
C: Bugün için mi?
K: Hayır. Yarın için önereceğiz ve hemen bir karar elde etmek için kendimizi zorlamayacağız. Sana anlattığım doğrultuda bir karara yöneleceğiz.

C: Evet, ciddi ilerleme hakkında bir şey.

K: Ciddi ilerleme, doğru. Sanırım Salı gününe kadar fiili bir durum yeniden başlamış olabilir.

C: Çok muhtemel.

K: Üzerinde anlaşamadığımız bölümü çıkarmaktan memnun oluruz. Bunu şayet fiili durum Arapların aleyhine dönerse elde tutarız— Belki çok şiddetle karşı çıkmayız— şaşırtmak için daha büyük kullanım—

C: Anlıyorum.

K: Eğer bir şey bulabilirsem müzakere edebiliriz, şayet adamlarınız da tartışmayı devam ettirmek konusunda bizimle işbirliği yapabilselerdi— bir sonraki gün fiili durum konusunda sizin tarafınıza geçebiliriz— ya da siz bizim tarafımıza geçersiniz, Araplara karşı. Perşembeye kadar, [bu] tamamen yeni bir durum olabilir.

C: Doğru.

K: Tüm bunlar, tabii ki sadece Başbakan ya da Dışişleri Bakanı [tarafından bilinmesi-çn] için.

C: Evet. Maitland [Sör Donald Maitland, İngiliz BM Büyükelçisi] ile görüşmem gerekecek. Bunun etik olarak daha doğru olduğunu düşünüyoruz, diğer türlüsüne Arap dünyası gücenecektir.

K: Anlatmak istediklerini çok iyi anlıyorum. Sorun şu ki, Araplar yenilgiye uğrayacaklar.

C: Evet.

K: Şayet durum buysa, o zaman temsilcimizin işbirliği yapma sorunu böylece meseleyi— o kadar çabuk anlatmaz, bu da her ikisine daha büyük bir imkan tanır.

C: Sizce diğer Güvenlik Konseyi üyeleri bizi destekleyecekler mi?

K: Nasıl reddedebilirler? — karmakarışık bir tartışma. 48 saattir devam eden bir savaş olması ve Güvenlik Konseyi için buna hakim olamaması tehlikeli bir emsal.

C: Oldukça. Sana katılıyorum. Ruslar bir görüş bildirdiler mi?

K: Bize eleştirilerini bizim üzerimizde değil İsrail üzerinde yoğunlaştırmaya söz verdiler.

C: Tartışmayı kışkırtmaya çalışmayacaklar mı?

K: Şayet bunu yaparlarsa itiraz etmem. Şu anda bizi rahatsız etmez. Dün söylediğinden anladığım böyle değil mi?

C: Ha, evet—

K: Bir tartışma devam ediyor— ve bir çerçeve. Arapları durdurma fikri Çarşamba günü bizim sorunumuz olmayacak— Bu gerçekten—
C: Tamamen katılıyorum.
K: Eğer İsrailliler yenene kadar beklersek ve sonra ortaya çıkarsak, başımız belaya girer.
C: Katılıyorum. Bunu Londra'ya ileteceğim, o zaman.
K: Taktiklerimizin desteklendiğine güvenebiliriz değil mi?
C: Evet.
K: Güzel. Teşekkür ederim.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

7 Ekim 1973, Pazar
Saat 16:40

K: Anatoly, Başkan'm ne yapmaya karar verdiğini bilmeni istemiştim. Saat 17:00'de bir Güvenlik Konseyi toplantısı istediğimizi açıklıyoruz.
D: Ne zaman açıklayacaksınız?
K: Yaklaşık 45 dakika içinde, ondan önce TASS telgraflarında olmamalı. Henüz bir karar tasarısı önerip önermeyeceğimize ya da ne olacağına karar vermedik. Sadece bir tartışma da olabilir. Ancak bir oturum istemekten nasıl kaçınabileceğimize bakmıyoruz. Bence faydalı—dün konuştuğumuz prensibe bağlı kalın, birbirimize karşı da sakin olalım. Eğer Büyükelçiniz aynı şekilde davranırsa, günü atlatırız. Sabah sana haber vereceğim— yarın bir tane sunacak olsak da, bu gece bir karar tasarısı sunmayacağız— ki bunu tartışabilirz. Bunu yapmadan birkaç saat önce sana haber vereceğim.
D: Tamam.
K: Başkan bu gece dönüyor, onunla da konuşma şansım olacak. Düşüncenizi anlıyorum— olaylarda tartışmamızı bastırabilecek kesin bir sapma söz konusu.
D: Tamam.
K: Bu yüzden bir şey sunmuyoruz. Bu bize ne yapacağımıza karar verecek birkaç saat kazandırır.

BÜYÜKELÇİ SCALI-KISSINGER

7 Ekim 1973, Pazar

Saat 16:45

K: John, nasılsın? Neredesin?

S: İyiyim. Ofisimdeyim.

K: Şimdi duruşumuz, Başkan'm Güvenlik Konseyi için bir toplantı istediğimizi açıklayacak olması şeklinde. Bunu yarın sabah için isteyeceğiz. Stratejiyi Popper'a [David Popper, Uluslararası Organizasyon İşlerinden Sorumlu Dışişleri Bakan Yardımcısı] açıkladım ve seni arayacak— ama asıl mesele durumu karmaşık hale getirmek amacıyla mümkün olduğu kadar uzun süre ertelemek. İngilizlere genel doğrultumuzun ne olduğunu söyledim, onlar da sorun çıkarmadan işbirliği yapacaklarına ve bunu sürdüreceklerine söz verdiler. Eğer durum iyileşirse düşüncemizin ikinci bölümü— tartışmalı hale gelir. Bir karar tasarısı sunacağımızdan bahsetmezsin. Sadece toplantı isterin.

S: Tamam.

K: Bırak onlar tahmin etsin. Birincil amacımız Kurul'u çalkalamak. David [Popper] seni arayacak ve ayrıntıları verecek.

S: Tamam.

K: En önemlisi çok fazla şeyi çok hızlı yapmamak.

S: Çok güzel, Henry.

DIŞİŞLERİ BAKANI ZİYAD-KISSINGER

7 Ekim 1973, Pazar

Saat 16:55

K: Burada bir televizyon yıldızısınız. Aynısını yapamam. Şayet beni Mısır radyosuna çıkarsaydınız, kimse beni, ne söylediğimi anlamazdı.

Z: Tabii, elbette, ama eğer ülkeme gelirseniz—

K: Gelebilmeyi umarım.

Z: Mektubu [Sedat'ın güvenlik danışmanı Hafız İsmail'den bana] aldınız mı?

K: Önemli mi yoksa özel mi?

Z: Sanırım önemli. Mütemadi barış arayışımızdan bahsediyor.

K: Oh, bu çok yapıcı, memnun oldum. Olumlu bir şekilde cevap vereceğimizden emin olabilirsiniz. Size ne yapmayı planladığımızı söylemek istiyorum— yani sizin durumu ele alma biçiminiz

hakkında. Anladığım kadarıyla, bir açıklama yapacak ama bir tartışma istemeyeceksiniz— böylesi, konuşmamızın ruhuna çok uygun.

Z: Tabii ki. Size bu konuda söz verdim—

K: Önümüzdeki bir saat içinde yarın için bir Güvenlik Konseyi toplantısı istiyoruz. Aslında bir karar tasarısıyla ortaya çıkıp çıkmayacağımıza karar vermedik— BM'de önemli bir tartışma olmaması mümkün değil diye düşündük. Bizimkisi— ölçülü olacağı ve ilişkimizin yapıcı koşullarına izin vermeye karar verildiği için aynı olacak. Size anlatmak istediğim tek sebep, bunu BM'de tartışması bile yapılmamış bir savaşın sürmemesi prensibi meselesi olarak yapıyor olmamız. Kendi adımıza, tartışmayı hiçbir ülkeyi eleştirmeden yürüteceğiz. Henüz bir karar tasarısı ortaya koyup koymamaya karar vermedik. Eğer verirsek, sizi haberdar ederim.

Z: Bu epey sıkıntı yaratacak.

K: Bunu anlıyorum, ve— duruma göre, yeni bir bakış benimseriz.

Z: Elbette, bizim tepkimiz— itiraz etmek— olacak. Biliyorsunuz biz—

K: Sizden destek istemiyoruz. Sizi temin ederim, her ne kadar, gelecek hafta taktik açıdan ne olursa olsun, stratejimiz sizinle görüştüğüm şekilde olacak— yani bizim tarafımızdaki havayı devam ettirmek—

Z: — mektubu alın—

K: Kesinlikle, mektubu alınca, bunu gördükten sonra sizi arayabilirim.

SENATÖR J. WILLIAM FULBRIGHT (D.-ARK.),
SENATO DIŞ İLİŞKİLER KOMİTESİ BAŞKANI-KISSINGER

7 ***Ekim 1973, Pazar***
Saat 17:00

K: Size önümüzdeki yarım saat içinde bir Güvenlik Konseyi toplantısı isteyeceğimizi söylemek istiyordum, muhtemelen sabah.

F: Hımmm.

K: Ve bunun o zaman BM'yi de kapsayacağını. Bu öğleden sonra ayrıca Genel Sekreter ve diğerleriyle de konuştuk. Sanırım böylece Genel Kurul'da bir tartışma yapılmamasına da karar vermiş olduk.

F: Güzel. Genel Sekreter de mutabık mı?

K: Aslında, bu henüz çok açık değil. Galiba özellikle ABD'ye karşı kavgacı olmayan bir ruh hali olacak.
F: Sanırım bu umut verici görünüyor. Savaş cephesinde yeni bir gelişme var mı?
K: Şimdi gece.

SENATÖR GEORGE AIKEN (CUMHURİYETÇİ- VT.),
SENATO DIŞ İLİŞKİLER KOMİTESİ
KIDEMLİ ÜYESİ-KISSINGER

7 ***Ekim 1973, Pazar***
Saat 17:05

A: İşler daha iyi mi?
K: Sanırım bu hafta sonuna kadar bu iş geride kalmış olacak. Yarın için bir Güvenlik Konseyi toplantısı istiyoruz.
A: Yarın için istiyorsunuz?
K: Evet, bu gece ise resmi olmayan istişarelerde bulunmayı.
A: Anlıyorum. Rusların hoşgörülü olduklarını söylüyorsunuz.
K: Ruslar şaşkın durumda ve zaman harcıyorlar. Belki de ne yapacaklarını bilmiyorlar.
A: Bilmiyor olmaları muhtemel. Her şeyin bu üç günlük tatile sıkışması çok kötü oldu, en başta da Yom Kippur'un. Bunlar her zaman olur, tıpkı 7 Aralık gibi.
K: Evet, bu doğru, her zaman haftasonuna rastlar.
A: Bunun üstesinden pekala gelebileceğiniz inancına sahibim.
K: Sanırım bunu yatıştıracağız.
A: Dün gece beni basından biri aradı ve Mike'ı [Senato Çoğunluk Lideri Mike Mansfield (D.-Mont.)] ve beni aradığınızı söylediğinizi iletti. Eğer hallettiğinizi söylediyseniz tabii ki halletmişsinizdir. Yine de, bunun üstesinden geleceğinize inanıyorum, belki de daha önce yaptığınızdan daha iyi görünüyordur.
K: Sanırım uzun vadede bunu kullanabiliriz.
A: Ruslar Mısır'dan geri çekildiler mi?
K: Tüm danışmanlarını geri çektiler. Bir şeyin olmasını bekliyorlardı, ama dahil olmak istemediler.
A: Bence gayet iyi yapıyorsunuz.

DIŞİŞLERİ BAKANI EBAN-KISSINGER

7 ***Ekim 1973, Pazar***

Saat 17:08

K: İyi günler. Artık daha önce konuştuğumuz doğrultuda ilerlemeye karar verdik. Dolayısıyla hiçbir şey yapmamalısınız. Başkan— Başkan'ın kendisi değil ama Key Biscayne— bir Güvenlik Konseyi toplantısı istediğimizi açıklayacak. Ondan sonra, 17:30 civarında, Güvenlik Konseyi Başkanı'ndan yarın için bir toplantı isteyeceğiz. Bu gecelik bu kadarla bırakacağız. Bugün bir karar tasarısı sunup sunmayacağımızı ya da bunun ne olacağını belirtmeyeceğiz. Çok fazla olay yaratmak istemiyoruz. Bir karar tasarısı sunacağız— bu aramızda kalmalı— konuştuğumuz doğrultuda. Konsey'den önce konuşmanız gerekeceğini biliyorum.

E: Çok önce konuşmam gerekecek.

K: Konsey'de— senin hatipliğine güveniyoruz— böyle bir durumda konuşmayı uzatmak uğruna hatipliğini kurban etsen bile bu bizim için fark etmeyecek.

E: Ha, evet, katılıyorum; çapraz ilişkilerde böylesi sık sık olur. Ben sadece— tam anlamıyla ateşkes— istediğimizi söyleyeceğim.

K: Durumu detaylı bir şekilde tartıştığın sürece herhangi bir öneride bulunman gerekli değil.

E: —Mısır ve Suriye'nin bize saldırdığını ve bizim onlara saldırmadığımızı söyleyeceğim. Bana güvenin, gözümüz diğer Batı Avrupalıların üzerinde; sizin de böyle yaptığınızı varsayıyoruz.

DIŞİŞLERİ BAKANI ZİYAD-KISSINGER

7 ***Ekim 1973, Pazar***

Saat 18:20

K: Saym Dışişleri Bakanı.

Z: Evet, Sayın Kissinger. Sizi bu kadar küçük bir mesele yüzünden aradığım için özür dilerim.

K: Önemli değil.

Z: Ancak burada Büyükelçiliğimizin önünde gösteriler yapılıyor, tüm camları kırıyorlar ve sadece bizim hayatlarımız söz konusu olsaydı önemli değildi, ancak diğer tüm ülkelerin dışişleri bakanları da burada ve onlar—

K: Hayır, hayır, hayır, bu mazur görülemez. ABD hükümeti adına sizden özür dilememe izin verin.

Z: Aslında bu bir özür meselesi değil, bu bir—
K: New York polisinin yetki alanında. Vakit geçirmeden önlemler alacağız.
Z: Biliyorum, ama New York ya da San Francisco'nun yetki alanında olması bizi ilgilendirmiyor—
K: Hayır, hayır, Sayın Dışişleri Bakanı; acil önlemler alacağız.
Z: Tamam. Çok teşekkür ederim.
K: Derhal.

NEW YORK BELEDİYE BAŞKANI JOHN LINDSAY-KISSINGER
7 ***Ekim 1973, Pazar***
Saat 19:10

K: Merhaba, John.
L: Belediye Başkanı Lindsay buyurun.
K: Evet, nasılsın?
L: Sanırım buradaki Arap Büyükelçi histerik.
K: [gülüşmeler] Büyükelçi değil; kendisi Dışişleri Bakanı.
L: Arayan her kimdiyse.
K: Bana kendisinin yaşamını değil ama pek çok masum insanınkini umursadığını söyledi.
L: Gösteri yapan 6 bin kişi var. Olay tamamen kontrol altında. Olay tamamen mahkemelere intikal etti, çünkü polisimiz bir sürü kişiyi tutukladı, hem YSB'den [Yahudi Savunma Birliği] hem de Araplardan. Dolayısıyla kalabalık şu anda adliyeye sevk edilmiş dulumda ve kodese tıkıldılar. Artık tutuklandılar.
K: Tamam.
L: Tamamen kontrol altında olduğunu sanıyoruz. Yaklaşık bin kadar polis orada. Fazla mesai için faturayı Dışişleri Bakanlığı'na göndermekten memnuniyet duyacağım.
K: Oo, heyecanına hakim ol bakalım.
L: Sanırım her şey yolunda. Değişen herhangi bir gelişme olursa, elbette seni ararım.
K: Binlerce teşekkür.
L: Scali ile temas halindeyim, Waldheim'la telefon konuşmamı da az önce bitirdim. Bu yüzden sanırım şu anda oldukça sakinler.
K: Çok teşekkürler.
L: Ve tüm gece boyunca ve yarın tüm gün alarmda olacağız.
K: Güzel.

SENATÖR MIKE MANSFIELD (D.-MONT.),
SENATO ÇOĞUNLUK LİDERİ-KISSINGER

7 ***Ekim 1973, Pazar***
Saat 20:15

K: Sizi ne yapmaya karar verdiğimizi söylemek için daha önce de aramıştım. Şimdi halihazırda sorunu Güvenlik Konseyi'ne taşıdık. Tüm gün boyunca İngilizlerle, İsraillilerle, Araplarla görüşmelerde bulunduk, tartışmalara başlamak için de şimdi koşulların uygun olduğunu düşünüyoruz—

M: Rusların tutumu nedir?

K: ...Benim izlenimim, dürüst olmak gerekirse, bu defa Arapların yaptığı şeye şaşırmış durumdalar. Bu gizli bir bilgi, ama bize savaş başlamadan önce ülkelerin isteklerine rağmen tüm danışmanlarını geri çektiklerini bildirdiler.

M: Savaş başladıktan itibaren mi?

K: Savaş başlamadan önce, yaklaşık iki gün önceden bunu biliyorlardı. O yüzden işin içinde hiç Rus yok.

M: Bu iyi. Yarın benimseyeceğimiz tutum, savaş başlamadan önceki duruma geri dönülmesini istemek olacak. İsraillilerin de başarılı olmasıyla tahminimiz şimdi bunun oldukça cazip görüneceği—

BAŞKAN-KISSINGER

7 ***Ekim 1973, Pazar***
Saat 22:30

K: Merhaba.

N: Merhaba, Henry. Ne var ne yok?

K: Olayı oldukça iyi bir şekilde organize ettik Sayın Başkan. Güvenlik Konseyi yarın öğleden sonra 15:30'da toplanıyor.

N: Bizim isteğimizle.

K: Evet, bizim isteğimizle.

N: Yani birileri bize katılıyor mu?

K: Toplantıya çağırırken mi? Hayır, ama kimsenin bize katılmasına ihtiyacımız yok— Oldukça iyi konumlanmış durumdayız. Bence, Sayın Başkan, sadece reddedilecek bir karar tasarısı sunmamalı, ama felsefemizi geliştirmeliyiz— nasıl sona ermesi gerektiği konusunda.

N: [...] sen mi gidiyorsun yoksa Scali mi gidiyor?

K: Hayır, Scali yapabilir.
N: Şayet BM başarısız olacaksa, bizsiz olsun.
K: Perşembe akşamına kadar o karar tasarısını sunmamız için herkes bize yalvarıyor olacak. Ruslara bir karar tasarısı sunmadığımızı— görüşmede bulunmamızı söyledim.
N: Brezhnev'den bir mesaj yok di mi?
K: Ha, evet. Kendisinden haber aldık.
N: Ne söylemiş?
K: Dostça bir mesajdı, ama hiçbir şey söylemiyordu. Söylediği tek şey Arap hükümetlerinin isteklerine rağmen Rusların tüm danışmanlarını geri çektikleri, biz de kendi kaynaklarımız yoluyla bunu doğruladık. Ayrıca Akdeniz'deki filolarını da geri çektiler.
N: Bizim filomuz nerede?
K: Şey, aslında iki filomuz birbirlerine çok yakın. Bizimkiler doğuya ve onlarınki batıya gitti. Onlar geri çekiliyor ve biz ilerliyoruz— Askeri durum kafi derecede açık. Herkes bir anlaşma istiyor. Ayrıca İsraillilerin bağlı kalacağı düzenlemeler— [eski hatların] ötesine geçtikleri takdirde. Eğer onlardan geri dönmelerini isterseniz, geri dönmek zorundalar. Bunu Bayan Meir'la teyit ettim, kendisi de hemfikir.
N: Anlıyorum. Okumakta olduğum rapor hususunda, uçakla saldırmak, muhtemelen şimdi demode, ama lanet olası Suriyeliler beni şaşırttı. Düşündüğümden çok daha iyiler.
K: İsrailliler henüz yedeklerini kullanmadılar. Allah'ın cezaları iyiler, [zor anlaşılır] ele geçirdiler, iki noktaya ve o dağa sızdılar. Oradayken görmüş olmalısınız.
N: Evet, hatırlıyorum.
K: Oldukça iyiydiler. Yerleştirme yarına kadar tamamlanmaz. Sonra İsmail [Sedat'ın güvenlik danışmanı] bana görüşmeler için muhtemel [bir] çerçeve öneren mesaj gönderdi. Henüz müsait değil. Kuzey Vietnam'ın ilerlemeden dört ay önce olduğu noktada. Aynı mesaj [İran] Şahı aracılığıyla gönderilmişti, ama henüz müsait değil ve [bunu] yapmanın pek sırası da değil. Önce savaşın sona ermesini sağlamalıyız. Sonra— diplomasi.
N: Şimdi yapılacak şey savaşın sona ermesini sağlamak. Bu büyük [bir] başarı olacak. En büyük başarılardan biri. Bu ülkedeki insanlar— gerçekten zor— olduğuna inanacaklar.
[...]

K: Biraz vakitsiz. Genellikle kokusu, birisi uzlaştıklarını gördüklerini söyleyebildiğinde çıkar. Çarşamba ya da Perşembe belki. BM'ye gitmeye karar vermenizin ardından, sizin adınıza pek çok senatörle görüştüm.
N: Sabah orada olacağım. Yarın Beyaz Saray'da olacak mısın?
K: 08:00, 08:30 civarında olacağım.
N: Güzel. Neden buraya gelmiyorsun, biraz laflardık, açığa kuvuştururduk.

Sedat adına, Mısır Ulusal Güvenlik Danışmanı Hafız İsmail'den gelen —Ziyad'ın da daha önce bahsetmiş olduğu— bir mektuba yapılan referans, diplomasinin hızını kontrol edebilecek bir konumda olduğumuza inanmamıza yol açan sebeplerden biriydi. Savaşın ilk gününde, Sedat bizimle bağlantı kurmak gibi olağandışı bir harekette bulunmuştu. İstihbarat kanallarıyla, bana yönelik bir mesajında, İsmail Mısır'ın savaşı bitirme koşullan hakkında bize bilgi vermişti. İsrail'in 1967'deki sınırlarına geri çekilmesini gerektiren koşullar kabul edilebilir değildi. Ancak açıkça bir başlangıç pozisyonunda bulunmaktaydılar. Bizimle bağlantı kurmak yeterince riskliydi. Sedat ise, Suriye'yi ortak mücadeleden vazgeçirebilecek ya da Sovyetlerin teçhizatı azaltmasına neden olabilecek tavizler önererek Suriye ve belki de —savaşın sürmesi için desteği gerekli olan—Sovyetler Birliği'ni yabancılaştırma riskini de hemen göze alamazdı.

Önemli olan mesajın gönderilmiş olması gerçeğiydi, muhtevası değil. BM'de ordularının yeni ele geçirdiği topraklardan vazgeçmesinden yana olduğumuz gerçeğine rağmen, Sedat, ABD'yi barış sürecinin sorumluluğunu üstlenmeye çağırıyordu. Mesaj, Sedat'ın neyin elde edilebilir olduğunun sınırlannı çok iyi bildiğini gösteren bir itiraf içermekteydi: "Çarpışmaları artırmak ya da savaşı genişletmek niyetinde değiliz." Eğer bu cümlenin herhangi bir anlamı varsa o da, Mısır'ın zaten elde edilen toprakların ötesinde saldırgan operasyonları sürdürmek ya da Amerika'yı —Nasır'm 1967'de yaptığı gibi— bir şamar oğlanı olarak kullanmak niyetinde olmadığıydı. Ancak Sedat'ı doğru anladıysak, Mısır'ın askeri eğilimleriyle siyasi niyetleri arasında kaçınılmaz olarak bir boşluk oluşmaktaydı; bu ise er veya geç siyasi bir pazarlığa neden olacaktı.

Günün sonunda, bir WÖHG toplantısında stratejimizi şöyle özetledim:

Mısır BM'de bizimle karşı karşıya gelmek istemez ve Sovyetler bu dönemde bizimle bir ihtilaf istemez. Genel pozisyonumuz ateşkes hatlarına geri dönülmesi olacak. Araplar haklarından mahrum bırakıldıklarından yakınacaklar, ama Perşembeye kadar [11 Ekim] bize bir ateşkes için diz çökmüş yalvarıyor olacaklar.... Araplarla ve Sovyetlerle olan ilişkilerimize çok sınırlı bir zararla, buna son vermeye çalışıyoruz. İsraillilerle de daha sonraki görüşmelerde sürdürmek üzere bir takım şeyleri güvence altına alabilirsek, iyi ve güzel.

Gün ilerledikçe, stratejimiz onaylanmış gibi görünüyordu.

8 Ekim 1973

CIA ve DIA'nın (Savunma İstihbarat Servisi) ortak bir tahminine göre, İsrailliler Salı gecesine kadar Golan Tepeleri'nde olayların gidişatını bütünüyle değiştirmek zorundaydılar: "Suriyelilere karşı saldırıyı bastırmak bir ya da iki gün daha sürebilir" —tahminen Suriye ordusunun yok edilmesini tamamlamak bakımından. Mısır cephesinde ise en geç Çarşambaya kadar sonucun açıklık kazanacağı tahmin edi-

Ancak aşağıdaki görüşler erken bir İsrail zaferine dair istihbarat tahminlerimiz hakkındaki şüphelerimin başlangıcını yansıtmaktadır:

KISSINGER: Keyif başladı.

COLBY [CIA BAŞKANI WILLIAM COLBY]: Suriyeliler iyi halde olduklarını düşünüyorlar. Uzun vadeli bakmıyorlar. Mısır ise Kanal karşısına sadece sınırlı bir harekat düzenlemek niyetinde olabilir.

KISSINGER: Neden kazanımlarını perçinlemiyorlar ki? Sedat'ı bugün gören bütün yabancı büyükelçilere Mısır'ın İsrail sınırına varana kadar bir ateşkes istemediği söylenmiş.

SCHLESINGER: Mantıklı düşünüyorsun. Ama bu tür bir mantığı onlara atfedemezsin.

RUSH [DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI KEN RUSH]: Sedat'ın Süveyş'i geçeceğini ve sadece orada kalacağını düşünmek zor.

KISSINGER: Benim düşünceme göre Süveyş'i geçecek ve sadece orada kalacak. Daha fazla ilerleyeceğini sanmıyorum.

liyordu. Bu görece tarafsız açıklama, ihtimale dair çok az kuşkuya işaret edilerek şöyle kuvvetlendirilmekteydi: "İsrailliler Mısır ordusunun mümkün olduğunca büyük bir bölümünü yok etmek için çalıştıklarından, şiddetli çatışmalar birkaç gün daha devam edebilir."

Bu koşullar altında, diplomatik erteleme ihtiyaçlarımıza uygun görünüyordu. Her geçen saatte, olaylar bizi Güvenlik Konseyi'nin geri kalanından ayıran fark —yerinde bir ateşkes olması ya da eski duruma geri dönülmesi gerekip gerekmediği konusunda gösterdiğimiz çabalar— olaylar tarafından aşılmış olacaktı. İsrail ordusu savaşın başladığı hatlara ulaşır ulaşmaz, basit bir ateşkesi kabul edebilirdik. Eğer İsrail hatların ötesine geçerse, bir Güvenlik Konseyi çoğunluğunun, bizim eski duruma geri dönülmesi şeklindeki asıl tutumumuzu benimsemesi beklenebilirdi ve biz de bunu kabul ederdik. Olması yakın İsrail zaferi, dostumuz olan Arap ülkelerini öfkelendirmesin ya da Sovyetleri gayretkeşliğe ya da askeri tehditlerle olayların gidişatını tersine çevirmeye sevk etmesin diye, her şeyi mümkün olduğunca sakin tutmak bizim menfaatimizeydi ya da öyle görünüyordu. Sovyetler Birliği de, kendi gerekçeleriyle, zaman kazanmaya çalışıyordu. Dolayısıyla netice, duruma dair hangi değerlendirmenin daha isabetli olduğunun kanıtlanmasına tabi olacaktı.

Bu ihtimalleri daha da ilerletmek için, Hafız İsmail'e, Sedat'ı fevri davranmamaya ikna etmek amacıyla hazırlanmış bir cevap gönderdim. Özünde Mısır'ın anlatmak istediğini anlattığını; askeri olarak daha fazlasının elde edilemeyeceğini; ABD'nin ise diplomatik olarak bununla ilgilendiğini belirtiliyordu:

ABD'nin mücadele eden tarafların savaşa bir son vermelerine yardım etmek için elinden gelen her şeyi yapacağını tekrarlamak isterim. Ayrıca ABD, ve bizzat ben, çok uzun süredir Ortadoğu'yu rahatsız etmekte olan sorunların adil bir çözümüne ulaşılması için taraflara yardım etmek üzere sürece aktif olarak dahil olacağız.

Günün geri kalanı Kongre liderlerine bilgi vermekle, Sovyetler Biıiiği'nin Birleşmiş Milletler'de ve Arap dünyasında bize karşı bir suçlamaya öncülük etmesini engellemek amacıyla onun sürece diplomatik olarak katılımını sağlamakla ve Amerika'nın Ortadoğu'da bir barış sürecine liderlik etmesi ihtimalini açık tutmakla geçti.

TEMSİLCİ THOMAS "DOC" MORGAN (D.-W.VA), MECLİS DIŞ İLİŞKİLER KOMİTESİ BAŞKANI-KISSINGER
8 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 09:46

K: Sayın Başkan, bir araya gelmekte zorlandık.

M: Evet, etrafta dolaşıyordum.

K: Ben de bir toplantıdaydım. Sadece size nerede durduğumuz konusunda kısa bir özet vermek istiyorum.

M: Tamam.

K: Sayın Başkan, savaşın yaklaşmakta olduğuna dair bilgi aldığımız andan beri, yapmaya çalıştığımız şey, — önce engellemeye çalışmaktı ve bu başarısız oldu, ve sonra bunu durdurmaya çalıştık— Şimdi tüm daimi Güvenlik Konseyi üyeleriyle temas halindeyiz ve sürekli Mısır ve İsrail dışişleri bakanları ile haberleşiyoruz, Sovyetler Birliği'yle de irtibat halindeyiz. Cumartesi günü savaşa bir son verilmesini isteyerek, bir Güvenlik Konseyi toplantısının yapılmasına çalıştık, ama bunun için hiç kimseden hiçbir destek sağlayamadık, işte bu yüzden bu çağrıda bulunmak açık bir şekilde karar tasarısı çıkmayacağı anlamına gelecekti, durumumuz daha da kötüleşecekti. Dolayısıyla tüm zamanımızı insanların kabul edebilecekleri bir kararda uzlaşma sağlamaya çalışmak için harcadık, ayrıca Güvenlik Konseyi Başkam'ndan resmi olmayan görüşmelerde bulunulmasını istedik; o da hiçbir destek elde edemedi, bu nedenle dün bütün gün boyunca bu süreci gözden geçirdik ve sonunda öğleden sonra geç saatlerde, bunu bizimle birlikte hiç kimse yapmayacağından, kendimiz bir toplantı istemeye karar verdik. Şimdi bu öğleden sonra bir toplantı yapacağız ve savaşın durmasını sağlamaya çalışacağız, ancak şunu bilmenizi isterim ki—

M: Şimdi karar tasarısı— sadece—

K: Durumun ne olduğunu görmek istiyoruz, desteği olmayan bir karar tasarısı sunmanın iyi bir fikir olduğunu sanmıyoruz, çünkü o zaman daha kötü duruma düşerdik, ve Sovyetlerle ve Mısırlılarla karşı karşıya gelmekten kaçmabilecekken, bunlar ihtilaf istemiyoruz, işte bu sayede şimdi tüm taraflarla temas halinde olan tek ülke konumundayız— ve onaylanmasına yetecek kadar desteğe sahip olduğunu düşünür düşünmez de, bir karar tasarısı sunacağız.

M: Evet, e-eee.

K: Ama çok aktif olduğumuzu bilmenizi istiyorum, işe yarayabilecek herhangi bir şeyin biçimlendiğini görür görmez, bunu teklif edeceğiz; ancak sanırım siz de kabul edersiniz ki, durumu daha da kötüleştirecek bağrış çağrış bir ihtilaf istemiyoruz.
M: Buna katılıyorum.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
8 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 09:54

D: Az önce sözlü bir mesaj aldım -çok kısa bir tane, ama sanırım oldukça acil. Brezhnev'den Başkan'a sözlü bir mesaj, bunu da sana kişisel olarak iletmemi istedi. Mesaj çok kısa, hemen okuyorum: "Ateşkes sorunu ile ilgili olarak Arap ülkelerinin liderleriyle temasa geçtik. Kısa sürede bir cevap almayı umuyoruz. Barışın korunması ve Sovyet-Amerikan ilişkilerinin gelişmesi gibi büyük menfaatlerin yol göstericiliğinde, sizinle işbirliği içinde hareket etmemiz gerektiğini düşünüyoruz. Başkan Nixon'un da aynı şekilde davranacağını umarız."
K: Buna, senin için hemen cevap verebilirim çünkü Başkan'm yanından yeni geldim. Bu, bizim niyetimizi yansıtıyor, biz de ayrıca— barışın sağlanmasında işbirliği yapma isteğindeyiz. Seni arayacaktım. Yani sırf sana yol göstermek için— yani yaptığımız görüşmelerle ilgili olarak; bu öğleden sonra Güvenlik Konseyi'nde bir karar tasarısı sunmayacağız.
D: Sunmayacak mısınız?
K: Hayır, sadece genel bir tartışma yapacağız. Ancak biz böyle yaptığımıza göre, sizler de tartışma çıkarmadan önümüzü kesmediğiniz takdirde, buna müteşekkir kalacağız.
D: Bilmiyorum— bir telgraf aldım— Birleşmiş Milletler'deki heyetteki Büyükelçimize gönderilmek üzere— talimatlarla birlikte— henüz bilmiyorum.
K: Ne yapacağınızı haber verecek misin?
D: Ama sizin herhangi bir teklif sunmayacağınızı hemen ileteceğim— bugün [Konseye-çn] gitmiyorsunuz, evet?
K: Önemli bir değişiklik olmadıkça, bugün bir teklif sunmak gibi bir niyetimiz yok.
D: Durum hakkında.
K: Siz önerimiz konusunda bizimle mutabık kalmayacağınızdan ve

biz de sizinle anlaşmayacağımızdan, en iyisinin genel bir tartışma yapılması olacağını düşündük.

D: Sanırım. Belki bir cevap gelir ve o zaman elbette seninle temas kurarız. Ama şimdilik kişisel görüşüm, yapılacak en iyi şeyin genel bir tartışma olduğu—

K: Neden bu konuda Moskova'yı bilgilendirmiyorsun?

D: Bunu derhal yapacağım.

K: Ayrıca, uzlaştırıcı bir— biliyorsun işte uzlaştırıcı değil de—

D: Anlıyorum— bu koşullar altında.

K: Size saldırmadığınız takdirde biz de aynı yolu izleyeceğiz.

D: Anlıyorum.

SENATÖR JOHN STENNIS (D.-MISS.), SENATO SİLAHLI HİZMETLER KOMİTESİ BAŞKANI-KISSINGER

8 Ekim 1973, Pazartesi

Saat 10:20

K: Heyecan hiç eksik olmaz Sayın Başkan.

S: Yine de doğru yerdesiniz. Bir yol bulacaksınız.

K: Sayın Başkan, sadece neler olup bittiği konusunda gelişmelerden haberdar etmek için sizi aramak istemiştim.

S: Ne büyük incelik.

K: Yapmakta olduğumuz şey, kapalı tribün oyunları oynamıyoruz. Cumartesi günü bir Güvenlik Konseyi toplantısı istemiş olabilirdik, ama önce Ruslara kendilerine ayak uydurmak istediğimizi ve onların da buna uygun davranmasını istediğimizi söyledik. Sonra Mısırlılara ve İsraillilere ve İngiliz ve Fransızlara gittik; ve hiçbir konuda bir uzlaşma olmadığı ortaya çıktı.

S: Ne olmadığı.

K: Hiçbir şey yapmak için anlaşma olmadığı, bu yüzden azınlıkta kalacağımız bir ihtilafı zorlamaktansa, onlarla irtibat halinde kaldık ve hizmet teklifinde bulunmaya devam ettik. Sonra dün öğleden sonra bu işe devam ettik; tek taraflı olarak bugün için bir Güvenlik Konseyi istedik ve şimdi bu sabah Ruslardan bize ayak uydurmak istediklerini ve durumun kontrolden çıkmaması için ellerinden geleni yapacaklarını söyleyen bir mesaj aldık. Bu nedenle, her ne kadar çok bariz bir hareket göremeseniz de, sanırım krizi kontrol altına aldık, önümüzdeki birkaç gün içinde de bunu sakinleştireceğimizi düşünüyoruz.

S: Bu güzel.

K: Böylece, İsraillilerin askeri durumu düzelteceklerini düşünüyoruz, ve aramızda kalsın, savaş başladığmdaki haliyle olan ateşkes hatlarına geri dönülmesinden yana olacağız. Cumartesi öğleden sonra Araplar toprak kazanırken pozisyonumuz bu şekildeydi. Yarın İsrailliler toprak kazanmaktayken de bizim tutumumuz böyle olacak. Tamamen yansız bir şekilde bunu uygulayacağız.

LORD CROMER-KISSINGER

8 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 11:00

K: Ne yaptığımız konusunda seni son gelişmelerden haberdar etmek istedim.

C: Teşekkür ederim.

K: Bu öğleden sonra bir karar tasarısı sunmamaya karar verdik. Bir ateşkes hattı ve 6 Ekim'den önceki pozisyonlara geri dönülmesi doğrultusundaki genel amacımızı ifade edeceğiz; ama bir karar tasarısı şeklinde değil de sadece felsefi bir açıklama biçiminde. Bunun size bir fırsat vereceğini düşündük— o zaman oylar ve çatışan görüşler olmayacak. Hissiyatımız şu ki, yarma kadar tüm bu sorun tartışmalı olacak.

C: Bu kadar çabuk mu?

K: Çarşamba diyelim. Benim kişisel görüşüm, yarın. Benim size önerim açıkça bir ateşkes için zorlamamanız; çünkü İsrail topraklarını tekrar onaylıyor duruma düşebilirsiniz. Sanırım yarın gece, Cumartesi günkü pozisyonumuz size daha iyi görünür.

C: Durumun bu olabileceği konusunda uzunca düşündüm.

K: Şunu istiyorum ki— bizimkileri yapıcı ve muğlak bir şekilde öne süreriz. Keşke Londra'daki şeytan teknik adamlarınızın da aynı şeyi yapmalarını sağlayabilsen—

C: Güzel. Beni haberdar ettiğin için teşekkür ederim. Aklıma gelmişken, AP bandında Fulbright ve İngiliz Büyükelçinin neler olup bittiği konusunda isteksiz olduklarını bildiren bir şeyler olduğunu öğrendim. Ben isteksiz değilim. Neler olup bittiği konusunda el eleyiz.

K: Bunu görmedim, Fulbright'm da [işbirliğini-çn] sürdüreceğine inanıyorum. Bence ikimiz birlikte iyi bir konumdayız.

C: Doğru.
K: Başka bir konuma geçmemize mahal verecek bir nüansı önemsemeyiz. Günün geri kalanında da böyle devam edelim, yarın ise neyin belirginleşeceğini görürüz.
C: Kendileri adına İsraillilerle araya girme konusunda Lübnan'ın size yaptığı ricaya dair bir girişimde bulunmaya karar verdiniz mi?
K: Bundan haberdar değilim.
C: Sanırım resmi bir başvuruda bulundular.
K: Bize mi?
C: Benim anladığım böyle. [Lübnan Devlet Başkanı'nın] bize yaptığını söylediği şey bu.
K: Eğer öyleyse, ya bunu almadık ya da yardımcılarım nüfusu 10 milyondan az olan ülkeler konusunda bana bilgi vermiyorlar. Eğer Lübnanlılar böyle bir başvuruda bulundularsa, onların adına araya gireriz.
C: Adamlarımdan sizinkilerle daha aşağı düzeyde temas kurmalarını isteyeceğim.
K: Sizinkilere Sisco ile irtibat kurmalarını söyleyin.
C: Tamam, Henry.

SENATÖR MANSFIELD-KISSINGER
8 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 11:25

K: Nasılsınız Senatör? Mevcut durum konusunda size özet bir bilgi vermek istiyordum. Şimdi Ruslardan [Araplan-çn] dizginlemek için nüfuzlarını kullanmakta olduklarını ve bizim de aynı şeyi yaptığımızı umduklarını söyleyen bir bilgi aldık. Tabii ki, biz zaten bunu yapıyoruz. Ayrıca çok gizli olarak, bu alışverişi Mısırlılarla da yaptım, ve bunun bir bağrış çağrışa dönüşmesini engellemek amacıyla da, bu öğleden sonra Güvenlik Konseyi toplantısını İngilizlerle ve Ruslarla birlikte kararlaştırdım. Resmi olarak bir karar tasarısı sunmamamızın sebebi, hepsi de başarısız olmaya mahkum bir dizi karşıt karar tasarısının bir faydası olmayacağından dolayı. Bir uzlaşmayı netleştirmeye çalışıyoruz, işte ben de stratejimizi anlamanızı istiyorum. Bir uzlaşma ortaya çıkar çıkmaz, bunu destekleyeceğiz, Cumartesiden beri bunu yapmaya hazırız. Aramızda kalmasını rica ediyorum, herkesin savaş başladığındaki konumuna geri dönmesi gerektiği tavrını benimsemiş du-

rumdayız. Araplar bunun onlar için çok yetersiz olacağını bize söylediler. Bu tutumu benimsedik, çünkü İsrail'in pozisyonunun değişeceğini farz ediyoruz.

M: Geçen Cuma demek istiyorsunuz.

K: Karar tasarısı sırasında kim önde olursa olsun, Cuma günkü pozisyonlara geri dönülmesini istiyor olacağımızı bilmenizi istiyorum. Benim düşünceme göre, bu yakın zamanda Arapların aleyhine dönecek. Bu konuda bir takım eleştiriler yakalıyor olabilirsiniz. Başka bir toprak gaspını nasıl değerlendirebiliriz, bilemiyorum.

M: Aiken [Vermontlu senatör] beni aradı. Bir karar tasarısını haber almış ve buna büyük ölçüde karşı. Sizin pozisyonunuzu desteklemek istedi ve sizin yapmaya çalıştığınıza ters bir şey takınmak istemedi. Azınlık lideri Scott [Senatör Hugh Scott (C.-Penn.)] daha sonra geldi ve durumu kabul etti. Bu pozisyonu alacağımızı söyledik. Siz tutumunuzu açıklamak için bir şans yakalayana ve bu görüşmeleri yapana kadar, burada herhangi bir karar tasarısı olması imkansız.

K: Yarına kadar kesinlikle bu pozisyona ulaşılacağını ve ondan sonra İsraillilerin Arap ülkesine doğru ilerleyeceğini düşündüğümüzden, Cuma günkü pozisyona geri dönülmesini isteyen bir karar tasarısına itiraz etmeyiz.

M: Anlıyorum. Tamam. Bu temelde Scott ile konuşabilirsiniz ve umarım yaparsınız da.

K: Bunu benim zorladığımın ifade edilmesini istemem.

M: Scott'la konuşurum ve ona bunu sizden benim istediğimi söylerim. Şayet sizi aramak isterse.

K: Onunla konuşmaktan memnun olacağımı da söylersiniz.

M: Güzel, Henry.

SENATÖR HUGH SCOTT (C.-PENN.),
SENATO AZINLIK LİDERİ-KISSINGER

8 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 11:35

K: Aklımdan geçeni okumuşsunuz. Sizi arayacaktım.

S: Mike ve ben konuşuyorduk da ve tabii ki Aiken hakkında Mike'm da size söylediği gibi, her ikimiz de tüm süreç boyunca ihtiyacınız olan tavrı benimsiyoruz.

K: Tamam.

S: Tanrı bilir kaç senatör kaç karar tasarısıyla gelecek ve asıl sorun— yani şimdi Mike'm burada benimle olmasının sebebi, karar tasarısı yok demeye devam mı edeceğiz, yani bize bırakıldığında, ya da sizi destekleyen bir karar tasarısına biraz görüş mü katmalıyız.

K: Şayet bizim doğrultumuzda ve Senato'nun bir ateşkesten ve tarafların cuma günkü pozisyonlarına geri dönmeleri görüşlerimizi ifade eden bir Senato kararı elde edebileceğinizi düşünüyorsanız—

S: Bizim tutumumuz böyle.

K: —savaş başlamadan önceki duruma. Bunu kamuoyuna açıklamadık, ama benimseyeceğimiz tutum böyle olacak. Şayet güçlü bir Senato desteğini arkamıza alabilirse, bu epey işe yarayacaktır.

S: Tamam. Mike hemen burada. Bunu yaptığımızı farz edin. Karar tasarılarının çoğunluğu bana gönderiliyor, çok ateşli ve partizancalar.

K: Sanırım en iyisi, bizim kendi menfaatimizi gözeten bakış açımıza göre ve ulusal bakış açısına göre, keşke Senato krizin ele alınış biçimine desteğini ifade edebilse ve yönetimin erken bir ateşkes ve savaş başladığı zamanki pozisyonlara geri dönülmesi için çabalayacağını umduğunu dile getirse.

S: Tamam. Sanırım bu Mike için de uygun. Ortak bir karar tasarısı planlarız. Bunu yaparız.

K: Bunun çok yararı olur.

BAŞKAN-KISSINGER

8 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 11:50

N: Scott ve Mansfield hakkında, onlara gerçekten söyledin mi— yani bizim böyle bir karar tasarısını desteklediğimizi söyleyecekler mi?

K: Evet. Bunu söylüyorlar— yani bunun bir karar tasarısı olduğunu söylemiyorlar. Amacımızın bu olması gerektiğini söylüyorlar.

N: Yönetimin bu amaçtan yana olduğunu belirtiyorlar.

K: Bu amaçtan yana olmamız gerektiğini. Bunun bizim yapmaya çalıştığımız hiçbir şeye dolaşmayacağını söyledim. Bunu yapmalarını söylemedim. Aksi takdirde daha güçlü bir şey yaparlardı.

N: Evet. Onlara baskı yapmamın ve çok ileri gitmemelerini söylememin bir faydası olur mu?

K: Hayır. Sayın Başkan, bu çok ileri gitmek değil.

N: Onlar açısından.
K: Hayır. Hayır. Onlar açısından çok ileri gitmiyor. Onların elinde kabul edilen bu karar tasarısı gibi herhangi bir karar tasarısı bulunmadan önce Scali zaten konuşmuş olacak. Bu aslında bizim pozisyonumuz. Sizi destekliyorlar.
N: Şayet onlarla temas kurmam gerekirse, kendilerine bu desteği takdir ettiğimizi söyleyebilirim.
K: Bence bu takdir edilmeye değer. Böylesi güzel bir jest olur.
N: Güzel. Güzel. Tamam.

SENATÖR JAVITS-KISSINGER

8 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 12:55

J: Hugh Scott bu karar tasarısı hakkında sizinle görüştü mü?
K: Evet.
J: Onunla herhangi bir şey planladınız mı?
K: Onları sıkıntıya sokmayacağımı teyit etmek üzere, onunla ve Dinitz ile görüştüm. Şu doğrultuda bir karar tasarısını memnuniyetle karşılıyoruz: Savaştan önceki hatta ateşkesin yeniden tesisini destekleyen ve bunu onaylayan bir öneri.
J: Burada bunu tamamen diplomatik bakımdan uygulayan bir tane var— yani savunulabilir bir sınırı elde edebilmek için herhangi bir yerde uygulayan. 242'nin ifade biçimi ne olursa olsun. Bu sizi rahatsız eder mi?
K: Hayır.
J: İki bölümden oluşuyor. Krizin ele almış biçimini onaylayor ve üzerinde anlaşılan ateşkes hattının yeniden tesisini destekliyor.
K: Bana kalsa ateşkes hattını kullanmazdım— bu 67'de olduğu gibi karmaşa yaratır.
J: Yeniden tesisini desteklemek.
K: Savaş başlamadan önce iki tarafın işgal ettiği pozisyonlara dair.
J: Sonuncusu pragmatik ibare. Tamam?
K: Güzel.
J: Bugün uygun mu?
K: Evet iyi olur.

Meydandaki ordulara ilave olarak Kongre'deki lejyonları da bertaraf ettiğini bana hatırlatmak için eline geçen fırsatı nadiren kaçıran İsrail Büyükelçisi'nden ise periyodik brifingler geliyordu.

İSRAİL BÜYÜKELÇİSİ SIMCHA DINITZ-KISSINGER

8 Ekim 1973, Pazrtesi

Saat 13:14

D: İzninizle elimdeki en son bilgiyi ve Başbakan'dan özel bir şeyi size ileteceğim. Cephedeki durum oldukça iyi görünüyor. Engelleme pozisyonumuzdan saldın pozisyonuna geçtik, hem Sina'da hem de Golan Tepeleri'nde. Askerlerimiz iyi bir ihtimalle Suriyelileri ateşkes hattı boyunca püskürtebileceğimize inanıyorlar, ayrıca Sina'daki Mısır kuvvetlerini de çıkarıyoruz.

K: Kanal'ı geçtiğinize dair bir haber gördüm.

D: Ben de gördüm, bir saat önce de Başbakanlıkla görüştüm ve herhangi bir teyit alamadım. Bu konuda bir teyit bekliyordum. Sonradan gelecek bu mesajı [aldığımda] size okurum. Askeri durumu gözden geçirmeye devam edersek: Bizim için en önemlisi, işi tamamlamak için zaman kazanmak. Sadece şeyi reddetmekle kalmıyoruz— Başbakandan talimatları bekliyorum— sadece ateşkesi donduran değil gerçekçi olmayan ve geri dönüş çağrısında bulunan bir ateşkesi de reddediyoruz, çünkü onların kuvvetlerinin geri çekilme garantisi yok.

Çok ağır bir şekilde hem insan hem malzeme kayıplan verdiğimizi de size söylemek istiyorum— uçaklarımıza karşı çok etkili olan SAM-6'lardan dolayı. Dün size bildirdiğim 35 uçağa ilave bir sayı elimde yok. İnsan kayıpları sanırım yüzün hatta belki yüzlerin üstünde. Herhangi bir teyit yok.

K: Yüzlerce mi?

D: Evet. Yüzlerce. Kanal'ın diğer tarafında bazı askeri mevziler ele geçirmemiz oldukça muhtemel. Bunu doğrulama olmaksızın söylüyorum. Başbakan'dan daha önce gelen mesaja göre, kendimizi yeni saldırılara karşı emniyete almak amacıyla ve dün konuştuğumuz şekilde kullanabileceğimiz bazı yeni siyasi kartlara sahip olmak bakımından, Kanal'ın diğer tarafında ve Golan Tepeleri'nin iç kısımlarında, önceki ateşkes hattındaki askeri mevzileri ele geçirmemiz muhtemel. Böylesi bir harekata dair bir teyit yok; çünkü savaş hala, bildiğime göre, hala ateşkes hattının bizim tarafında. Şimdi Başbakan'dan size okuyacağım özel bir mesajım var; birbirimizi gördüğümüzde bunu Peter'a da [Rodman, önemli bir kurmay yardımcısı] ileteceğim. "Başbakan size sadece yardımınızdan dolayı değil akıl hocalığınız için de derin takdirlerini ifade etmek

istemektedir. Telgrafta şunu söylemektedir ki, siz kafamızdaki durumu sanki burada bizimleymişçesine tam olarak anlamaktasınız. Bizim mücadelemizin amaçlan sizin açınızdan kesinlikle belirgindir. Amacımız, işgalcilere indireceğimiz ağır darbeler sayesinde, onları gelecekteki herhangi bir saldırıdan alacakları zevkten mahrum bırakmaktır. Olağanüstü askeri çabalarımız, özellikle uçaklar açısından paha biçilmez bir bedel yaratmıştır (metinden aynen). Nicelik olarak çok büyük bir eksikle karşı karşıya bulunmaktayız. Uçaklarımız vuruldu ve harap oldu. Başbakan acilen sizden en azından Phantom uçaklarının bir kısmının sevkıyatının hemen başlamasını istemektedir." Mesajın sonu.

K: Elimden geleni yapacağım ve onun bilgisine sunulmak üzere, ona bu sabah Başkan'la ve General Haig ile uçak kayıplarının telafi edilmesi konusunda konuştuğumu iletin; bildiğiniz gibi, bu konuda dün muhalefetle karşılaşmıştı, ama prensip olarak bu talebi kabul etti.

D: Anlıyorum. Nasıl adım atalım? Sizden haber mi bekleyeyim?

K: Benden haber beklerseniz iyi olur. Sizin kendi hesaplarınıza etkisi olabilir.

D: Bu çok önemli. Derhal bir mesaj gönderiyorum.

K: Sizi yanıltmak istemem. Şimdiki askeri operasyonlara dair bir önyargıy akapılmaksızm, ateşkes hattı konusundaki pozisyonumuzu muhafaza edeceğiz— bunu dün görüşmüştük. Bu Güvenlik Konseyi'nde benimseyeceğimiz tavır. Bir karar tasarısı sunmayacağız, sadece felsefi bir konuşma olacak.

D: Elbette.

K: Birşey daha. Bu sabah Sovyetlerden, bizden fevri davranılmamasını istememizi talep eden çok daha uzlaştırıcı bir mesaj aldık; biz de zaten fevri davranılmamasını istediğimiz şeklinde cevap verdik. Her halükarda, herhangi bir harekata karşı onları uyarıyoruz, bu gece de, *Pacem in Terris* konferansında bir konuşma yapacağım, detantın soramsuzca eylemleri kurtaramayacağına dair iki anlamlı göndermelerde bulunacağım. Yeri geldiğinde, özellikle Ortadoğu'dan bahsediyorum. Bu konuşmada ayrıca bizim ESÜ [En Sevilen Ülke] pozisyonumuzdan da bahsedeceğim; Tanrıdan dilerim ki, her Yahudi birliğinin bu pozisyondayken bana saldırmaya başlayacağı bir hafta olmasın.

D: Bir ölçüde kendi adıma, bunun bu hafta hiçbir şekilde hafta olacağını sanmadığımı söyleyebilirim.

K: Bunun çok akıllıca olacağını sanmıyorum. Bu benim asıl sorunum değil. Benim son sorum Sayın Büyükelçi, Lübnanlılar bizden egemenliklerini ihlal etmemeniz gerektiği konusunda size başvurmamızı istediler, büyükelçilik vasıtasıyla size bir mesaj göndermektense bizzat size söylemenin ve çok fazla bürokrasiyle uğraşmamanın daha kolay olduğunu düşündüm.

D: Egemenliklerini ihlal etmek gibi bir planımız olmadığından eminim.

K: Eğer böyle bir planınız yoksa, onlara ve İngilizlere iletebileceğim böyle bir mesajı bana gönderebilirseniz, ihtiyacımız olan tüm havayı yaratmakta işe yarayacaktır.

D: Size bunu teyit ederim. İngilizleri bu işin dışında tutacağız.

K: Bana teyit edin, bunu en kısa sürede yapabilirseniz, bir işe yarar.

D: Sizin için bir nokta var—ek bir nokta. Sabah bir çok senatörden pek çok telefon aldım. Hepsi anlayışla yaklaştı ve yardım önerdi. Amerikan hükümetinin barış, istikrar istediği ve her konuda anlaştığımız ve hiçbir sorunumuz olmadığı konusunda hepsinin dikkatini çektim. Bazıları bir karar tasarısına kefil olmak istiyor, bunun yerine de sanırım bu düzeyde bir açıklama yapılacak. Scott sizinle kısa sürede temas kuracak.

K: Temas kurdu, kendisine de bir nevi karar tasarısına karşı olmadığımı söyledim, bunu onunla dün görüştüm. Bunu zorlamıyorum.

D: Her neyse ben de zorlamıyorum. Senatör Bayh [Birch Bayh (D.-Ind.)] ve Californialı Senatör' [Alan Cranston (D.-Calif.)] ve Kennedy [Senatör Ted Kennedy (D.-Mass.)] bir açıklama yaptılar. Hepsi de bir saf oluşturuyor. Onlardan herhangi bir girişim istemiyorum. Sadece onları bilgilendiriyorum, çoğu zaten madden yardımcı olup olamayacaklarını soruyor. Onlara, hükümetle yakın temas halinde olduğumu ve önemli bir sorunumuz olmadığını söylüyorum.

K: Doğru.

D: Dün Ruslar ve Suriyeliler hakkında, kendi istihbaratımızdan gelen bilgiyi size iletmiştim. Bir düzeltme aldım. Bundan emin değiller, benden de daha fazla doğrulama almadıkça bunu kullanmamanızı size söylememi istediler.

K: Tamam.

D: Uçaklar ve diğer malzeme konusunda ne yapılabilirse, minnettar kalacağız ve bize yardımı olacak.

K: Diğer malzeme konusunda bugün bir şeyler yaparım.
D: Sizden haber almayı bekleyeceğim, Başbakan'a da bana söylediklerinizi ileteceğim.
K: Tank savar ve elektronik malzemeyi bugün almaya çalışırım.
D: Belki birbirimizi ne zaman göreceğimizi programlayabiliriz— siz—
K: Bu öğleden sonra ilerleyen saatlerde bunu yapabiliriz.

SENATÖR SCOTT-KISSINGER
8 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 13:15

K: Siz telefonu kapattıktan sonra, bana öyle geldi ki, sanki biraz belirsizlik söz konusu. Ateşkes hattına geri dönülmesi Cuma gecesi, 6 Ekim'de ortaya çıkan durumdu, 1967'de değil.
S: Yasama kayıtlarında, zaten yapmış olduğunuzun yanı sıra gelecekte yapmaya çalıştığınız şeyi desteklediğimiz gerçeğini de müdafaa ettik. Javits toplantıda. Ben şimdi Vietnam dönemi meclis üyeleriyle beraberim [Vietnam konusunda]. Daha çok bu konudan bahsedecek. Karar tasarısı şöyle— "Ortadoğu'da savaşın başlamasına esef ederek. Senato'nun düşüncesi şudur ki, Ortadoğu'da savaşın başlamasına esef ediyoruz ve ABD Başkam ve Dışişleri Bakanı'nm katılımcılardan bir ateşkes sağlamaları ve dahil olan tarafların şu andaki savaş başlamadan önceki hatlara ve pozisyonlara geri dönülmesi şeklindeki talep ve çabalarını destekliyoruz; ve ayrıca Senato bölgede barışı sağlayacak daha istikrarlı bir koşula dair umutlarını ifade etmektedir."
K: Mükemmel.
S: Daha barışçı demedik— barışı sağlayacak daha istikrarlı bir konum, dedik.
K: Bana göre, daha iyi olamazdı.
S: Yaptıklarınızın yanı sıra yapmaya çalıştıklarınızı da desteklediğimizi söyleyerek, yasama kaydına geçirdik. Sanırım Javits, faal olmak istiyor. Ancak kürsüde sizin ne kadar büyük bir adam olduğunuzu söyleyecek.
K. Buna itiraz edemem. Bunu kabul ettiğimi ona söyleyin.
S: Elbette. Zevkle.
K: Güle güle, teşekkürler.

SENATÖR TED KENNEDY (D.-MASS.)-KISSINGER
8 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 13:40

HAK: Seni son gelişmelerden haberdar etmek istedim. Cumartesi günü, öncelikle çabalarımız savaşın başlamasını önlemeye yönelikti ve ondan sonra son verdirmekti. Karşı karşıya olduğumuz zorluk, Arapların bir Güvenlik Konseyi toplantısına karşı olmalarıydı ve kendi gerekçeleriyle İsrailliler de karşıydı. Sovyetlerle, İngilizlerle teması korumaya çalıştık, Güvenlik Konseyi üyelerinden hiçbiri de bir toplantıya hazır değildi. Bu nedenle, hiçbir karar tasarısı onaylanamazdı, biz de sadece herkesi daha da öfkelendirecek bir karar tasarısını zorlamaya çalışmanın bir hata olacağını düşündük. İşin garibi, Araplar, İsrailliler, İngilizler ve Sovyetler bizden bu yönde adım atmamızı rica ediyorlardı.

TK: Bir Güvenlik Konseyi toplantısı yapılmaması konusunda demek istiyorsun.

HAK: Resmi bir tane yapılmaması konusunda. Cumartesi gecesi boyunca resmi olmayan görüşmelerde bulunduk, bu da Sovyetlerin bizimle karşı karşıya gelmemelerini sağladı, ve bizim de Mısırlıların yanı sıra İsraillilerle yakın temas halinde olmamıza imkan tanıdı. Dün öğleden sonra ise BM'ye gitmeme kararı aldık. Bu BM'yi tamamen itibarsız kılacağından, bir Güvenlik Konseyi toplantısı talep ettik, burada resmi bir karar tasarısı değil de savaşın sona ermesi gerektiğine ve tarafların çatışmaların başlamadan önceki konumlarına geri dönmesine dair kendi görüşümüzü sunacağız. Bu teklif Araplara bugün Cumartesidekinden olduğundan çok daha cazip gelecek, çünkü İsrailliler üstünlük kazanıyor ve bu teklif yarın çok daha cazip gelecek. Desteklenmesi halinde, bunu bir karar tasarısına dönüştürmeye de hazırız. Bu arada, Sovyetlerle aktif bilgi alışverişlerine bulunduk. Onları bunun dışında tutmaya çalışıyoruz, şimdi oldukça iyi durumdaymışız gibi görünüyor.

TK: Ne düşünüyorsun— bu bipin ne olduğunu bilmiyorum—

HAK: Kayda mı alıyorsun?

TK: Hayır. Devam etme ihtimallerinin neler olduğunu bilmiyordum. İsraillilerin yavaşlamaları için üzerlerindeki baskılar neler olacak? Bu gerçek mi?

HAK: İsraillilere zaten şimdiki pozisyonların ötesinde, düşmanlarına karşı bir temizlik harekatın filan kendilerini destekleyemeyeceğimizi söyledik. Ancak bizim kanaatimize göre, bu hafta sonuna kadar bu iş bitmiş olacak. Her iki taraf da çok ağır kayıplar veriyor.

TK: Tahminimce tüm bunlar İsraillilerden yana gelişiyor?

HAK: Bu öğleden sonra İsrailliler üstünlük elde ediyor gibi görünüyor.

TK: Mansfield tarafından hazırlanan karar tasarısını gördün mü?

HAK: Evet. Bana uygun göründü. Eagleburger [Lawrence Eagleburger, Yönetimden sorumlu Dışişleri Müsteşarı ve üst düzey bir yardımcı] ve senin asistanın bir öğlen yemeği ya da bir toplantı ayarlıyorlar.

TK: Evet.

HAK: Bunu destekleyeceğim.

TK: Teşekkürler Henry. Bunu takdir ediyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI ZİYAD-KISSINGER

8 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 13:45

K: Sayın Dışişleri Bakanı, iki şey var. Yapacağımız açıklamayı neredeyse fark edilmeyecek kadar yumuşattım, Ortadoğu'da barışın tüm BM kararlarına uyulmasını gerektirdiğine dair, ki eminim İsraillilerin bu konuda hevesli olmayacaklarını fark edeceksiniz, başka bir nokta ekledim.

Z: Teşekkür ederim. Bunu öğreneyim.

K: Buradaki koşullarımız göz önüne alındığında bunun yapabileceğimiz en asgari açıklama olduğunu fark edeceksiniz.

Z: Öğrenmem gerekecek.

K: Size sadece şunu söylemek ve sizi temin etmek isterim ki, İsmail ile olan haberleşmemizde de göreceğiniz üzere, biz bunu sağlamaya çalışmaktayız.

Z: Şimdi çok hayal kırıklığına uğradım.

K: Sayın Dışişleri Bakanı, daha önceki görüşmeleri akılda tutarak düşünmelisiniz. Bunun şimdiye kadar yapılanın en azı olduğunu göreceksiniz.

Z: ***Life*** dergisine bakıyordum ve fiziksel güvenliğin ne kadar gerekli olduğunu görmemiz gerektiğine dair sizden bir şeyler okuyordum—

K: Aynen.

Z: Şimdi siz onların bu sahte güvenlik meselesinde takılmalarına gerçekten yardım ediyorsunuz.
K: Benim tutumum Cuma günü size açıkladığım şekilde ve bu pozisyon muhafaza edilecek. İkincisi, açıkladığımız prensipler İsrailliler toprak elde ediyor olsalar dahi korunacak.
Z: Söylediğim gibi, buna izin vermeyeceğiz.
K: Anlıyorum. Bunu anlayacak hiç kimse olmayacak.
Z: Kimse anlamayacak mı?
K: Bu konuda bir sorum yok. Sizi anlıyorum. Bu mesajı İsmail'e nereye göndermeliyim?
Z: Ben burada Waldorf Kuleleri, 37F'deyim.
K: Tamam. Sizin almanız için saat kaç uygun olur?
Z: Herhangi bir zaman. Karım her zaman burada.
K: Ona verebilir miyiz?
Z: Evet.
K: Waldorf 37F'ye göndeririz, delegemize de talimat verdik— bir cevap vermeyi planlıyor musunuz?
Z: Elbette. Eğer topraklarımızda kalmak istiyorlarsa cevap da vereceğim.
K: Sanırım durumun böyle olmadığını göreceksiniz. Tam tersini söyleyecek diğer karar tasarılarına dair yeterince referans bulacaksınız. Elimden geleni yaptım, bizim de burada çok büyük bir Kongre baskısı ile karşı karşıya olduğumuzu göreceksiniz, ama elimizden geleni yapıyoruz. İkimiz irtibatı korumalıyız, çünkü ikimiz de görüştüğümüz doğrultuda hareket etmek isteriz. Bugünkü açıklamanız, okudum, ve çok yapıcı buldum.
Z: Teşekkür ederim.
K: Başından beri tam bir devlet adamı gibi davrandınız.
Z: Umarım öyledir.
K: Elimizden geleni yapacağız.
Z: Tamam.
K: Bu iş sürerken, ikimiz her gün konuşmalıyız.

DIŞİŞLERİ BAKANI EBAN-KISSINGER
8 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 14:40

K: Sayın Dışişleri Bakanı, Genel Sekreter bana sen konuşmadığın takdirde Güvenlik Konseyi'nde Mısırlıların da konuşmamayı kabul ettiklerini söyledi.

E: Ben de kabul ediyorum.
K: Bence bu işe yarayacak.
E: Bu gerçekleştirmeye çalıştığımız şey konusunda işe yarar.
K: Beklenmedik bir şey olmadıkça Güvenlik Konseyi'nde olacak olan böyle. Scali bizim konumumuzu ortaya koyar ve sonra da ertelenir.
E: Avusturya Başbakanı ile görüştüm, o da işbirliği yapmak istiyor.
K: Güvenlik Konseyi'nden önceki tek unsur, genel olarak ifade ettiğimiz şeyler olacak. Bu işi Mısırlıların ve Suriyelilerin başlattığını söylüyoruz. Burada kimseyi töhmet altında bırakmak için bulunmuyoruz. Bizim prensibimiz, hükümetlerin bir ateşkes yapmaları gerektiği ve "hükümetler asıl pozisyonlara geri dönmelidir" ile biten bir sürü söz. Bence bunu bir süre zorlamazsanız, işe yarar, böylece de bir Amerikan hilesiymiş gibi görünmez.
E: Sanırım. Maksadımız hasıl oldu. Bugün hiç kimseye hiçbir şey söylememiz gerektiğini sanmıyorum, ya da basına.
K: Biz de burada Kongre'ye ait bir karar tasarısının onaylanmasını temin ediyoruz.
E: Ben bunu Büyükelçiden duydum.
K: Ki istenen bu.
E: Evet.
K: Sizin bu noktayı tekrar etmenize gerek olduğunu sanmıyorum. Mısırlıların hile iddiasında bulunmalarını kolaylaştırmak istemeyiz.
E: Sükunetin ne zaman işe yarayacağını bilmek isterim.
K: Altı saatlik bir konuşmaya mı, sükunete mi hazırsın?
E: Doğru. Senin önerin de her zaman ifrat ile tefrit arasında olur zaten.
K: İfrata vardırma eğilimindeyimdir. Çok haklısın.
E: Senden aksini duymadıkça konuşmayacağım. Nezaketen orada olurum, ama söz hakkı istemem.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
8 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 15:00

K: ... Bu sabah ne söylediysem ona sadık kaldığımızı sana söylemek istiyorum. Kimseyi töhmet altında bırakmak istemediğimizi söyleyen bir açıklamada bulunuyoruz, çok genel geçer bir anlaşmanın bazı prensiplerinden söz ediyoruz— sana bildirdiğim fikirleri kap-

sıyor, ama öyle müphem ki sadece daha sonra başvurulmak üzere olduğu belli oluyor. Şayet temsilciniz kendini frenleyebilirse, sanırım sakin bir oturum yapabiliriz. Mısırlının konuşmayabileceğin! biliyorum, biz de İsrailliden Mısırlı konuşmadıkça konuşmamasını istedik. Ve anladığım kadarıyla Mısırlı konuşmayacağını söyledi. Eğer ikisini sessiz tutabilirsek, kısa bir oturum olabilir.

D: Bir karar tasarısı teklif etmeyeceksiniz.

K: Hayır. Felsefi bir açıklama yapıyoruz. Almanca'dan yeni tercüme edildi.*

D: Güzel.

K: Sizlerin de bir karar tasarısıyla gelmeyeceğiniz konusunda size güveniyorum.

D: Bildiğim kadarıyla hiç yok.

K: Anladığım kadarıyla Malik [Yakov Malik, Sovyetlerin BM Büyükelçisi] Merkez Komite'nin bir üyesi değil, seni çiğnemeye de cüret edemez.

D: Kesinlikle.

K: Şaka bir yana, Malik'le herhangi bir ihtilafa düşmekten kaçınmak [bakımından] senin talimatlarını bilmek isterdim. Açıklamamız Arapların bile tepkisine yol açmayacak şekilde hazırlandı. Önceki pozisyonlara geri dönülmesinden bahseden sadece bir tek cümlemiz var. Bir öneri gibi değil ama güzel bir atmosfer yaratacak şekilde. Bizim kanaatimize göre, yarın akşam itibarıyla dostlarınız bunu ziyadesiyle memnun şekilde karşılayacaklar

D: Yarın akşam itibarıyla?

K: Ya da Çarşamba.

D: Ateşkesi kastediyorsun.

K: Ateşkes isteyip istemeyeceklerini bilmiyorum; ama askeri durum böyle, yarın akşama kadar İsrail topraklarının çoğunu artık işgal ediyor olmazlar. O zaman pek fark etmez; vazgeçebiliriz. Herhangi bir karar tasarısı sunmuyoruz. Bu konuşmadan sonra, hiçbir şey yapmayacağız. Seni temin ederim, bugün başka hiçbir şey yapmıyoruz. Şimdi bir karar tasarısı sunmayı düşünmüyoruz.

D: Asıl olan bu.

K: Brezhnev'in bu sabahki mesajından anladığım kadarıyla, şöyleydi: Bununla uyum içinde kalmalıyız. Bizim buna cevabımız evet. Sizden haber alana kadar hiçbir şey yapmıyoruz.

" Aksanım konusunda bir şaka.

D: Ziyad'la konuşma şansın oldu mu?
K: Onunla iki kere görüştüm.
D: Bugün mü?
K: Evet.
D: Savaşı kazanacak mı?

K: Benim izlenimim, kazanıyor olabileceklerini sandıkları yönünde.
D: Bir resmi bir de gayri resmi düşüncesi var. Bunu söylemek zor.
K: Özel bir öneride bulunmadı. İtici değildi. Özel bir önerisi yok, o kadar. Bu yeni bir savaş teorisi. Bunu sizin personel okulunuzdan öğrenip öğrenmediklerini bilemem. Şayet bir savaş başlatırsanız, başınıza geleceği bildiğiniz konusunda ikna oldum.
D: Tamam. Temas halinde olalım.

BÜYÜKELÇİ SCALI-KISSINGER
8 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 15:15

K: Açıklamayı aldın. Dünyayı sarsmayacak. Bizim buradaki bilgimize göre, herkesin konuşmama şansı var; ancak Mısırlıların konuştuğu ve sizin kendinizi cevap vermek zorunda hissettiğiniz herhangi bir durumda dahi, onlara karşı çok nazik olun. Cevap vermeniz konusunda ısrar etmiyorum; ama çok nazik olun, benim barış konusundaki konuşmamın ruhunun korunduğu gerçeğinden bahsedin. Mısırlılarla karşı karşıya gelmek istemiyoruz. Benim anladığım Sovyetlere de bizi rahat bırakmaları talimatı veriliyor.
S: Sudan Dışişleri Bakanı ve daimi temsilci Malik ile öğlen yemeğindeydim, erken ayrıldı; zira kendini konuşmaya hazırlamış.
K: Bunu ne zaman yaptı?
S: Yaklaşık 40 dakika önce, öğlen yemeğinden ayrıldığında.
K: Kendini hazırlamak için mi?
S: Evet. Güvenlik Konseyi Başkanı'ndan anladığım böyle.
K: Durumu değerlendirmek zorunda kalacaksınız. Bu öğleden sonra Sovyetlerle bir sorun yaşamak istemeyiz. Şayet saldırganlaşırsa, bizim de saldırmamız gerekecek. Şayet bir şey yapacaksa, bana göre bu İsraillilere saldırmak şeklinde olacak. Açıklamamıza herhangi bir suçlama koymaktan taammüden imtina ettiğimizi, bu kadar hatalı bir şekilde geçmişe yüklenilmesinden üzüntü duydu-

ğumuzu söyleriz ve geleceğe konsantre olunmasını isteriz. Tamam mı?

S: Tamam. Suriyelilerin ve İsraillilerin toplantıya katılmak istediklerini biliyoruz; ama bugün konuşacaklarına dair bir işaret yok.

K: Benim İsraillilerden aldığım bilgiye göre, Mısırlılar konuşmazsa, Suriyeliler konuşsa bile, Eban konuşmayabilir. Eban kendini sırf bu sabah söylediklerini ifade etmekle sınırladı.

S: Çok güzel. Önümde bu şeyin metni var. Öğle yemeğinde orada olmamın benim için gerekli olduğunu düşündüm.

K: Bunu yapman lazımdı.

S: Tamamıyla talimatları izleyeceğim.

K: Çok iyi bir iş çıkarıyorsun. Sanırım yarın bu kesinlik kazanacak. Bence Araplar askeri risklerin neler olduğunu henüz anlamadılar.

S: Eğer atmosferi koklayabildiysem, kazanmakta olduklarına ve üste geçtiklerine inanıyorlar.

K: Bu haberleşme eksikliğinden olmalı. Bizim bilgimiz bu yönde değil.

S: Öğle yemeğinde edindiğim çok kesin bir inanç böyle.

K: Salıya ya da Çarşambaya kadar bu değişir.

GENEL SEKRETER WALDHEIM-KISSINGER
8 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 16:55

W: Büyükelçi Mecid [Mısır'ın BM daimi temsilcisi] ile görüştüm. Bu hususta dikkatinizi çekmek istediğim iki gelişme var. Askeri durum göz önüne alındığında, Büyükelçi Mecid'den Port Said'in İsrail uçaklarının saldırısına uğradığını ve bu konuda oldukça üzgün olduğunu ve hükümetinden bunu benim ve [Genel] Kurul'un ve Güvenlik Konseyi'nin dikkatime sunma talimatı aldığını belirten bir telefon aldım.

K: Hangi gerekçeyle?

W: Sanırım hala savaşın savaş olduğunu anlamıyorlar. Eğer bir savaştaysan, sivil hedeflerden kaçınamazsın ki.

K: Bu sivil hedefler.

W: Port Said'in sivil nüfusu yani.

K: Sivillerin bombalanmasına itiraz ediyorlar.

W: Aynen.

K: Ve her hakka sahipler.

W: Büyükelçiden konuşmasını isteyip istemeyeceklerini bilmiyorum, yani İsrail uçaklarının saldırısına uğradıklarını ve benim ve [Güvenlik] Konsey Başkanı'nın dikkatine sunmak istediklerini söylemesini. Ziyad öğleden sonra bu konuda bir açıklama yapacak. Bütün üyelerin hazır bulunduğu genel oturumda müdahale etmek istiyor. Ona bu açıklamayı Güvenlik Konseyi'nde yapıp yapamayacağını sordum. Hayır dedi, Güvenlik Konseyi'nde konuşmayacaklar. Başlangıçta planlandığı üzere bu prosedüre göre siz de konuşacaksınız.

K: Hiç böyle bir diplomasi görmedim. Ne yaptıklarını sandıklarına dair bir fikriniz var mı? Tüm bilgimiz, savaşta yenilgiye uğrayacakları şeklinde. Savaşı kaybetmekte olan bir taraf neden zaman konusunda ısrar eder, bunu hiçbir zaman bilemedim. Kim kazanıyor olursa olsun pozisyonumuzu muhafaza edeceğiz.

W: Aramızda kalsın, Büyükelçi bana bir nevi sır olarak— bunu neden vurguladığını da anlamış değilim— ama Süveyş Kanalı'ndaki iki köprü göz önüne alındığında, ordunun iyi bir pozisyonda olduğunu söyledi. Askeri durumun onlar için kötü olmadığını söyledi. Ben farklı bir bilgi aldım, ama sanırım bu düşüncenin ışığında Güvenlik Konseyi toplantısı onlar için iyi değil.

K: Bence tartışma yarma kadar büyür.

W: Kesinlikle. Benim düşüncem durumun farklı olacağı ve şeyden hoşnut kalacaklar—

K: Benim görüşüm de böyle.

W: Size vermek istediğim diğer önemli bilgi, dün akşam gözlemcilerimizden Mısır Başkomutanlığı'nm Süveyş Kanalı boyunca, oradaki gözlemcilerimizin tamamının geri çekilmesini istediğine dair bir haber aldım. Talep sizin hükümetiniz ya da Genel Sekreter tarafından yapılmalı. Bu, söz konusu gözlemcilerin Kanal Bölgesi'ne gönderildikleri Altı Gün Savaşı'nm ardından 10 Temmuz 1967'de Güvenlik Konseyi'nin vardığı bir uzlaşmaydı.

K: Kesinlikle doğru.

W: Gece boyunca bir talep bekledim ama gelmedi. Bu sabah aradım ve ona sordum; bu konuda bir bilgisi olmadığını ve bunu Kahire'den araştıracağını söyledi, bundan kısa bir süre sonra da temas kurdu [zor anlaşılır] ve beni görmeye geldi. Kendi güvenlikleri için Kanal boyunca geri çekilmeye dair talimat aldığını söy-

ledi. Şimdi bizim hatlarımızın ötesindeler; artık herhangi bir amaca hizmet edemiyorlar, bize geçmişte yapılan iyi hizmetlerden ötürü teşekkür ediyor ve diyorlar ki 'artık onlara [gözlemcilere-çn] ihtiyaç yok, geri çekilmenizi istiyoruz.' Bu sabah 10:00 civarında Başkan'a [Güvenlik Konseyi] bu talep konusunda bilgi veren bir mektup gönderdim, bu konuda Mclntyre'ı da bilgilendirdim. Bu arada, bu da önemli, [gözlemcilerden-çn] bazılarına— iki ya da üçüne— Mısır kuvvetleri tarafından Kahire'ye kadar eşlik edildiğine dair bir haber aldık. Geri kalanı ise görünüşe göre hala oradalar. Son bir haber almayı bekliyoruz. Epey uygunsuz olan durum işte böyle.

K: Bu konuda yapabileceğiniz bir şey yok.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

8 Ekim 1973, Pazartesi

Saat 17:05

D: Size iletmek üzere bugünkü çatışmaların tam dökümünü aldık. Bunu daha sonra aktaracağım. Şimdi size, açık soruya cevap olarak, kara kuvvetlerimizin Kanal'ın batı tarafında faaliyet göstermediğini —tekrar ediyorum, göstermediğini— söylüyorum.

K: Güzel. Neden güzel dediğimi bilmiyorum. Bu size bağlı.

D: Genelkurmay Başkanımızın o soruya cevap olarak ne söylediğine dikkatinizi çekiyorum: Henüz değil dedi. Sözünü ettiğim telgraf henüz işleme konulmadı. Şu anda Kanal'ın bizim tarafımızda bulunan Mısır kuvvetlerinden kalanları temizlemekle meşgul olduğumuzu tahmin ediyorum.

K: Bir başka öneride daha bulunabilir miyim? New York'taki Dışişleri Bakanınız bir teklifte bulunmazsa, faydası olacaktır.

D: Ben de bundan bahsetmek istiyorum. Bana sizin kendisiyle konuştuğunuzu söyledi.

K: Böyle bir şey, kendimizi, sizinle aynı safta olduğumuz konumuna koyuyor, ki buna itiraz etmiyoruz, ama [danışıklı dövüş suçlamalarına] neden olmaktan sakınmak da ortak menfaatimizdir.

D: Eban'a kimsenin konuşmayacağı konusunda hemfikir olduğumuzu söyleyeceğim. Eğer Suriyeliler konuşursa ve o da kendini bir şeyler söylemek zorunda hissederse, bu sabahki gelişmeler hakkında bir şeyler söyler.

K: Somut teklifler yok. Açıklamamızı aşırı derecede yumuşak bulacaksınız, ancak asıl amacımız Rusların cevap vermesini önlemek. Ne kadar az yaparsak o kadar fazla iyisini elde ederiz.
D: Uygulama, çok muhafazakar olmak.
K: Evet.
D: Çatışmalardan haberler için sizi daha sonra arayabilirim.
K: Scowcroft'u arayın ve ona benimle konuştuğunuzu söyleyin. Onunla mühimmatın ve elektroniklerin bir kısmının gönderilmesi konusunu görüşün.
D: Onu şimdi ararım.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
8 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 17:40

[Kopyada ilk cümleler eksik.]

D: ...Konsey'de hiçbir şey yapmayacağız— Güvenlik Konseyi'nde hiçbir şekilde karar tasarısı yok. Güvenlik Konseyi'ndeki temsilcimiz Amerikalı temsilciyle herhangi bir polemiğe girmemesi yönünde talimat aldı. Bu arada Arap tarafıyla acilen görüşmeye devam ediyoruz. Bu bağlamda, Güvenlik Konseyi'ni herhangi bir karar tasarısı kabul etmeye zorlamamak için elinizden geleni yapmanızı istiyor ve bunu bekliyoruz—
K: Buna güvenebilirsiniz.
D: — yani müttefiklerimizle istişarelerimizi bitirene kadar.
K: Sana bir öneride bulunabilir miyim. Arap dostlarınız New York'ta benim kendilerine bir ültimatom verdiğimi söyleyerek dolaşıyorlar.
D: New York'ta mı?
K: Evet. Belirli bir biçimde bir anlaşmamız olduğunu sanıyordum.
D: Güvenlik Konseyi toplantısını ertelemeye çalışıyorlar.
K: Henüz başlamadı.
D: Başlamadı mı?
K: Ertelendi. Benim kişisel tavsiyem, gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesiyle çok fazla ilgilenmiyoruz. Yapalım, üstünden geçelim ve bitirelim. Sana söz veriyorum, biz bir karar tasarısı sunmayacağız.
D: Bu cümleler doğrultusunda talimatlar verebilirim...
K: Ne olacağını görelim. Moskova'ya açıkça yakın gelecekte bir karar tasarısı olmayacağını vaat edebilirsin. Bir karar tasarısı olmayacak. Çok ılımlı bir açıklamada bulunuyoruz.

D: Anlıyorum.

K: Birbirimize haber vermeden hiçbirimizin bir karar tasarısı sunmayacağına dair bir anlaşma yapalım.
D: Moskova'dan aldığım talimat da kesinlikle böyle.
K: Moskova ile görüşmen için sana zaman tanımadan bir şey yapmayacağız, sana söz veriyorum. Siz de bizim için aynısını yapın.

BAŞKAN-KISSINGER
8 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 19:08

N: Selam Henry. Son haberler neler? Askeri haberleri aldım.
K: Evet. Şey, diplomatik cephede Brezhnev'den, bir karar tasarısı sunmamamızı isteyen ve bizimle görüşmeden bir karar tasarısı sunmayacağına söz veren, Araplarla ilgili çok büyük çaba harcadıklarını belirten bir başka mesaj daha aldık.
N: Evet.
K: Her şeyden önce, şayet bu doğru çıkarsa— Pekala, her şeyden önce, hiçbir şey sunmak için acelemiz yok.
N: Yok.
K: Biz kendi hesabımızı tutuyoruz. Bir şeyler için zorlayan sadece biziz.
N: Ya evet, evet.
K: Ama bir de başarırsak— benim görüşüme göre, Perşembeye kadar bu bitmiş olur.
N: Hah, kesinlikle.
K: Eğer bunu başarırsak Sayın Başkan, eğer bu şey bir patlama olmadan, ne Araplar ne de Sovyetler olmadan biterse, bu bir mucize ve zafer olur.
N: Doğru. Endişelenmemiz gereken bir şey, senin de benim de önemli olmadığını bildiğimiz bir şey, İsrailliler Mısırlıları ve Suriyelileri yendikten sonra, ki bunu yaparlar, onlarla baş edebilmek öncesinden çok daha imkansız olacak, ikimizin de kafa patlatmamız gereken şey, orada diplomatik bir çözüm sağlamak zorunda olmamız.
K: Size katılıyorum.
N: Sağlamalıyız. Bunu kendilerine şimdi söylememeliyiz, ama bunu sağlamak zorundayız. Biliyorsun, bunun sonucunda kendilerini

çok güçlü hissedebilirler, diyeceklerdir ki: Neden anlaşmak zorunda olalım ki? Anladın mı? Vermemeliyiz, kazanacakları zaferden dolayı hiçbir koşulda onlara fırsat tanımamalıyız— ve kazanacaklar, tanrıya şükür, kazanmalılar— ama sadece bu şeyi dört sene daha sallantıda bırakacak ve Arap dünyasıyla aramızı açacak şekilde kenara çekilmemeliyiz. Asla bunu bir kez daha yapmayacağız.

K: Buna tamamen katılıyorum Sayın Başkan. Ancak bu hafta yapmakta olduğumuz şey, bizi şey yapma konumuna sokuyor—

N: Bir şey yapma konumuna, bu doğru.

K: Bir şey yapma konumuna.

N: Ve Ruslarla da bir şeyler yapma konumuna.

K: Kesinlikle.

N: İsrailliler konusunda katı değilim. Allahtan, İsrailliler bu adamları o kadar kötü bir şekilde yenilgiye uğratırlar da, umarım biz de bir nevi makul [öneride] bulunabiliriz— Her ikimiz de diğer [1967] sınırlarına geri dönemeyeceklerini biliyoruz. Ancak diğer taraftan İsrailliler sırf 67 savaşını kazandıkları şekilde bu savaşı da kazandıklarından, bizim bu statükoyu sürdürdüğümüzü onlara söylememeliyiz. Böyle şey olmaz.

K: Bu noktada size katılamayacağım. Bence bu hafta yaptığımız şey gelecek ay bizim işimize yarayacaktır.

N: Belki. Umarım. Ancak her halükarda, Brezhnev konusunda, o da şeyi istiyor olabilir— Tabii ki, Brezhnev'in aklına gelebilecek diğer şey şöyle olabilir: Kendi müvekkilleri yenilgiye uğrayacak. Biliyorsun, bu, [Sovyet Başbakan Alexei] Kosygin'in [Başkan Lyndon] Johnson'ı [1967 savaşından sonra] görmeye gelmesinin tek sebebi buydu.

K: Evet, ama 1967'de filolarını etrafta dolaştırıyor, savaş tehdidinde bulunuyor, Güvenlik Konseyi'nde bizi kınıyorlardı— İsrail'le diplomatik ilişkileri kesiyor, petrol tesislerimizi tehdit ediyorlardı. Ve henüz hiç kimse bize gıkını çıkarmadı.

N: Bu harika.

K: İşte bu, politikamız için büyük bir zafer, ve bunu ESÜ mücadelesinde kullanabiliriz [Yahudi göçü önündeki engelleri kaldırmadıkça Sovyetler Birliği'nin ESÜ statüsünü engelleyen Jackson-Vanik],

N: Tanrıya şükür, evet. Kongre formda ve—

K: Stennis [Senatör John Stennis, Senato Silahlı Hizmetler Komitesi Başkanı] ile iyi bir görüşme yaptım.
N: Ne kadar iyi? Doğru şeyi yaptığımızı düşünüyor mu?
K: Ha, takvimine işaretlediğini söylüyor. Bunun büyük bir gün olduğunu söyledi?
N: Nedenmiş o?
K: Nedeni şu ki bizim işe hakim olduğumuza ve üstesinden iyi geldiğimize inanıyor.
N: Doğru. Güzel, güzel, güzel. Bu güzel. Aslında, yine de, İsrailliler şimdi gerçekten hareket ediyorlar, değil mi?
K: Yarın sabah ediyor olacaklar. Yani şimdi harekete geçecekleri konumdalar—
N: Mısırlıların önünü kesecekler. Zavallı şaşkın Mısırlılar, Kanal'ın karşısına geçilecek ve tüm köprüler havaya uçurulacak. Hepsinin yolu kesilecek— otuz ya da kırkbininin. Devam edin ve SAM mevzilerini yok edin. Suriyeliler muhtemelen aceleyle karşıya kaçacaklar şimdi.
K: Hayır, Suriyeliler— Çarşambaya kadar keklik gibi avlanacaklar.
N: Ya evet, evet— teslim olacaklar.
K: Ya teslim olacaklar ya da korkunç bir yenilgi olacak.
N: Yeter ki İsrailliler bize söyledikleri noktaya gelmesinler: Elde ettiğimiz her şeyin esası haricinde, anlaşmayacağız. Bunu yapamazlar Henry. Bunu bize tekrar yapamazlar. Bunu bize dört yıl boyunca yaptılar, ama artık olmaz.
H: Yapmamız gereken ilk şey, onları ateşkesten önceki hatlarına geri göndermek.
N: Katılıyorum.
K: Ki bunun için bize söz verdiler. Ama başka hiç kimse bunu kullanacağımızı bilmiyor. Ve bir sonraki adım, diplomatik hücuma başlamak olacak.
N: Doğru.
K: Bugünden itibaren iki hafta sonra yapılacak [İsrail] seçimlerinin hemen ardından.
N: Haklısın. Ha, biliyorum, sonrasına kadar beklemen gerekiyor. Yani 1 Kasıma.
K: Doğru.
N: Güzel. Eğer bir şey olursa bana haber verin.

JOSEPH SISCO, YAKIN DOĞU VE GÜNEY ASYA İLİŞKİLERİNDEN SORUMLU DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI MÜSTEŞARI-KISSINGER

8 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 19:20

K: Joe, [Güvenlik] Konseyi toplantısı başladı mı?

S: Evet başladı. Scali konuştu ve o şekilde devam etti. Şimdi Ziyad konuşuyor, ama onu yakalayamadım, hala devam ediyor..

K: Ha, Ziyad cevap mı veriyor?

S: Bunun bir cevap olup olmadığını bilmiyorum. Gerçekten yaptığı —biraz duyduğum kadarıyla— barışı sağlama çabalarının -geçmişinden söz ediyor, ki bu aşağı yukarı Genel Kurul'da da yaptığı şey. Yani konuşuyor.

K: Tamam. Bu iyi. Sonra ertelerler, ya sence?

S: Sanırım. Biraz daha uzun sürecek. Şimdi, bir başka gelişme. Hüseyin'den gelen o küçük mesajı ikimiz okuduktan sonra ne oldu. [...] Yani sizin için yaptığım—

K: Şimdi, bak, konuşmama başlamalıyım. Bana durumu bir dakikada özetleyebilir misin?

S: Elbette. 30 saniyede de özetlerim. Alacağınız mesaj ikimizin bunun hakkında konuştuklarımızdan daha ayrıntılı olacak; çünkü cevaplanması gereken birkaç soru var, mesaj da bunları cevaplamaya çabalıyor. Yani bu yüzden—

K: Sorular neler?

S: Bir tanesi, demir tavındayken saldırmak ve siz bir pazarlık sürecini başlatamayacağınız takdirde ne olacağını görebilmek için vaktin iyi olduğunu düşünüyor; ben de cevapta gereken patırtıyı çıkardım, bilirsiniz işte, şey etmeden—

K: Sadece bunu çoktan Mısırlılara önerdiğimi söylersin.

S: Tamam, bunu ekleyeceğim. Ona ayrıca New York'ta araştırmalara başladığınızı ve kendi Dışişleri Bakanı'nın gerçekten sizin ne gördüğünüzü bildirmesini umduğunuzu da hatırlattım.

K: Ya evet.

S: Ama anlatmak istediğim şey, siz bu gece geri geldiğinizde mesajı gözden geçirseniz. Sizin alabilmeniz için Beyaz Saray'a bırakırım.

K: Tamam.

S: Güzel.

K: Tamam, teşekkür ederim.

S: Çok teşekkür ederim. Ve iyi konuşmalar.
K: Bir dakika. İsrailliler resmi olarak Lübnan'a cevap verdi.
S: Ha, güzel.
K: Bir mesaj gönderebilirsin. Egemenliğini ve bağımsızlığını garanti etmeye söz verdiler.
S: Egemenliğini ve bağımsızlığını garanti ettiler.
K: İstedikleri tek şey, bunun Lübnan'ın tek başına İsrail'e karşı askeri harekat düzenlememesi şartına bağlı olması.
S: İsrail'e karşı tek başına herhangi bir askeri harekat gerçekleştirmemesi şartıyla. Tamam.
K: Bize de bunu Lübnan'a iletme yetkisi verdiler.
S: Güzel. Bunu gönderirim.

9 Ekim 1973: Yeni Bir Durum: İsrail Krizi, Havadan Nakil, ve Ateşkes Diplomasisi

Kibir ilahları gücendirir. Olayların tamamen tahmin edilebileceği ve yönlendirilebileceği şeklindeki tahmine de içerlediler. Stratejimiz ezici ve hızlı İsrail zaferine dayanıyordu— her noktasında istihbarat kaynakları ve İsrail haberleşmeleriyle desteklenen bir varsayıma. Bu diplomasimizin aceleci olmamasına yol açmıştı, çünkü zamanın müzakere konumumuzu iyileştirdiğini düşünmekteydik. İşte bu varsayım Dinitz'den 9 Ekim Salı günü saat 01:45'de gelen bir telefonla çürütülmüştü.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER (EVDE)
9 Ekim 1973, Salı
Saat 01:45

D: Umarım sizi uyandırmadım.
K: Sorun değil.
D: Sizi uyandırmak istemezdim, ama sekreteriniz dedi ki— Sizi rahatsız etmemin sebebi, geceyarısına kadarki durumun bir değerlendirmesini aldık. Burada bizim [zor anlaşılır] komutanı olan

askeri ataşeyle oturuyorum. Durum gerçekten bizi pek çok zor duruma sevk ediyor, sözün kısası, uçakların yanı sıra ihtiyacımız olan parçaları alıp alamayacağımıza bağlı. Ama düşündüm ki, şimdi mümkün değilse, belki sabah çok erken saatte vaziyetin tamamını anlamanız için askeri ataşeyi, gerekli materyalle beraber size getirmek istiyorum, ve beraberce, karşı karşıya olduğumuz durum hakkında Başbakan'a bir telgraf çekebiliriz.

K: Tamam. Bir bakayım, yaklaşık saat 08:00 diyelim— 08:00'i biraz geçe Beyaz Saray'ın Harita Odası'nda.

D: Tamam, orada olacağım.

K: Zor bir durum mu?

D: Karşı karşıya olduğumuz seçenekler açısından zor. Basitçe söylemek gerekirse, Kanal'da— beş piyade bölüğümüz var ki bu da yaklaşak 50 bin kişi [Mısırlı] eder ve 700 de tank. Her ne kadar arkalarındaki köprüler yok edilmiş olsa da, tek seçenek Kanal'dan ileriye arkalarından zorlamak kalıyor. Karşı karşıya olduğumuz sorun, durumla nasıl başa çıkacağımız hakkında, ve bu da ne alabileceğimize bağlı— yani uçaklar ve benzerleri.

K: Kısa vadede tanksavarlar uçaklardan daha kolay.

D: Sabaha kadar beklememizi öneririm. Eğer ben generalimi getirdiğim için Haig'in de katılmasının uygun olduğunu düşünebilirsiniz.

K: Sabah ne göreceğime bakalım.

D: Çok teşekkür ederim. Sabah görüşmek üzere.

Saat 08:20, Dinitz Beyaz Saray'a kendisine eşlik eden İsrail silahlı kuvvetler ataşesi Mordechai Gur ile geldi. General Scowcroft da bana eşlik ediyordu. Dinitz ve Gur ümitsizce İsrail'in bu güne'kadarki kayıplarının hayret verici ve tamamen beklenmedik olduğunu anlattılar. 14 Phantom da dahil 49 uçak yok edilmişti. Bu rakam yüksekti, ama tam olarak şaşırtıcı değildi; çünkü hem Suriye hem de Mısır çok miktarda Sovyet yapımı karadan havaya füzeye sahiptiler. Asıl şok 500 tankın, yani sadece Mısır cephesinde 400 tane tankın kaybedilmiş olmasıydı. Dinitz benden sayıların Başkan haricinde herkesten gizli tutulmasını rica etti. Eğer bilinirse, şimdi uzakta duran Arap ülkeleri bir nakavt darbesi için savaşa katılabilirlerdi. Pek çok eksik parça birden bire açıklık kazanmaktaydı. "Demek Mısırlıların bu kadar kendini beğenmiş olmalarının sebebi bu" diye haykırdım. "Bu nasıl oldu?" Gur, önemli miktarda İsrail tankının, yeterince yedek depo

bulunmamasına rağmen çölde çok hızlı sürülünce, savaşa giderken kaybedildiğini açıkladı. Kaba bir şekilde Dinitz'e iki gece önceki, Çarşambaya kadar zafere dair tahminini hatırlattım. "Açıkça bir şeylerin yanlış gittiğini" kabul ediyordu.

Dinitz'in rapor etmekte olduğu şey, stratejimizin esaslı bir şekilde yeniden gözden geçirilmesini gerektirmekteydi. Suriye ordusu, her ne kadar ciddi kayıplar veriyor olsa da, dağılmamıştı. Dolayısıyla İsrail açısından kuvvetlerini Golan'dan Sina'ya aktarmak zor olacaktı. Ve İsrail'in Mısır cephesindeki malzeme kayıpları da aşağı yukarı Mısır'ınkilere eşitti. İsrail insan gücü farkı göz önüne alındığında, kazanması mümkün olmayan bir yıpratma savaşının eşiğinde duruyordu. Gur İsrail'in en fazla şansının Suriye'ye karşı olduğunu ileri sürdü. Mısır zırhlılarını karadan havaya füze bölgesinin ötesine geçirmeye cesaret etmedikçe, Sina'da bir İsrail saldırısı çok maliyetli olacaktı.

İki sonuca varıldı: ABD'nin sınırlı miktarda özel yüksek teknoloji malzeme ile desteklediği mevcut stoklara dayalı bir İsrail zaferi artık mümkün değildi. Eğer savaş hızlı bir sonuca bağlanmak isteniyorsa, İsrail'e yeniden önemli miktarda teçhizat sağlanması gerekli olacaktı. Ve yakın zamanda da farklı bir diplomasiye ihtiyaç duyulacaktı. Çünkü sürüncemeli bir belirsiz sonuçlar savaşında, diplomasinin askeri bir çıkmazın aşılmasında ivme sağlaması gerekebilirdi.

En acil mesele yeniden teçhizat sağlanmasıydı.

İsrail o kadar şaşkındı ki, Dinitz ve Gur uçaklar dışında İsrail'in önceliklerinin tam olarak neler olduğunu dahi bilmiyorlardı. İsrail'in umutsuzca ihtiyaç duyduğu tanklar, yetersizdi ve hızlı bir şekilde nakledilmesi de zordu. Gur bazılarının Avrupa'dan gemiyle nakledilmesini önerdi; ama bu bile birkaç hafta sürerdi. El Al uçaklarının daha çok sarf malzemesi ve elektronik malzeme almaya hemen başlamasına karar verildi. Ancak açıkça İsrail'in yedi sivil uçaktan oluşan küçük filosu ağır malzemeleri taşıyamazdı. Daha büyük parçalar için, özel bir WÖHG toplantısı yapma ve Dinitz'e cevabımızı gün bitmeden bildirme sözü verdim.

Gur istihbarat bilgisi talep etti. Scowcroft'a "sahip olduğumuz her türlü istihbaratı vermesi" talimatını verdim. İsrail'in Sovyet silahları tarafından yenilgiye uğratılmasının ABD açısından jeopolitik bir felaket olacağından hiç şüphem yoktu. BM diplomasisi her yerde Arapların toprak kazanımlarını onaylamadan önce, hiç olmazsa bir cephede hızlı bir zafer istedim. Dinitz, "Şimdi hızlı bir Suriye zaferine yoğunlaşıyoruz" diye cevapladı. "Mısırlılarla, daha uzun sürecek."

Sonunda Dinitz benimle beş dakikalığına yalnız görüşmek istedi. Bana, Başbakan Meir'm Başkan Nixon'dan acil silah yardımı talep etmek üzere, bir saatliğine bizzat ABD'ye gelmek istediğini söyledi. Bu gizli bir ziyaret olabilirdi. Ziyareti ilk elden ve Nixon'a danışmadan reddettim. Böyle bir öneri sadece ya histeriyi ya da şantajı yansıtabilirdi. Bir ziyaret Golda'yı en az 36 saatliğine İsrail'den uzaklaştırırdı. Önemli bir savaş sürerken ülkeden ayrılmak hala işin dışında olan Arap ülkelerini işin içine sokabilecek bir panik işareti sayılırdı. Bu, tam da Golda'nm yılmaz cesaretine en çok ihtiyaç duyulan ve önemli kararların alınmasının gerekebileceği bir zamanda İsrail'in lidersiz bırakılması demekti. (Savaştan sonra Savunma Bakanı Moşe Dayan'ın tam o sırada Sina içerlerine kadar geri çekilmeyi önermekte olduğunu öğrenecektim.) Ve ziyareti gizli tutulamayabileceğinden, savaştan sonra herhangi bir arabuluculuk ihtimalini de yok edebilecek açık siyasi tutumlar benimsemek zorunda bırakılacaktık. Arap dünyası bize karşı öfkelenecekti. Sovyetler Birliği açık bir alan elde edecekti.

O salı saat 09:40'da, en üst düzey bakanlık temsilcilerinin katıldığı özel bir WÖHG toplantısı gerçekleştirdim. Güvenlik bakımından katılım sınırlanmıştı. Tank kayıplarına dair rakamları silerek Dinitz ve Gur ile yaptığım görüşmeyi anlattım. İş arkadaşlarım kuşkucuydular. CLA Başkanı William Colby, İsrail'in Suriye cephesinde iyi durumda olduğunu ve Sina'da kendi hatlarını muhafaza ettiklerini söyledi; savaş döneminden ziyade, savaş sonrası için sınırsız desteğin bir işareti olarak, İsrail açıkça zaferden önce bizden alabileceği azami askeri yardımı elde etmeye çalışıyordu. Başkan vekili olarak toplantıya ben başkanlık ettiğimden, Dışişleri Bakan Yardımcısı Kenneth Rush Dışişleri Bakanlığı adına konuşmuştu. Herhangi bir talimat vermeye vaktim olmamıştı; Rush da Colby'i destekledi. Schlesinger Amerikalı teknisyenler dışında, yardımcı teçhizat göndermekte bir soran görmedi. Ancak endişesi İsrail'in isteklerinin karşılanmasının ve böylece Arapların kazanmakta olduğu bir savaşı tersine çevirmenin, Araplarla olan ilişkilerimizi çok uzun bir süre için mahvedebileceğiydi. Schlesinger İsrail'in 1967 öncesi sınırları içinde hayatta kalmasını savunmakla, İsrail'in 1967 savaşından elde ettiklerini korumasına yardım etmek arasındaki farkı vurguladı. Diğer katılımcılar da aynı fikirdeydi.

Benim kendi görüşüm, olayların böyle bir ince ayarın ötesine geçtiği şeklindeydi. İsrail'in Sovyet silahlarıyla yenilgiye uğratılmasının Ortadoğu'da siyasinin yanı sıra stratejik dengeyi de bozacağı

konusunda fikir birliği vardı. İsrail'in yenilgiye uğramasından sakınmak, bu nedenle Amerika'nın stratejik çıkarına uygundu. Savaş sırasında değil de belli bir noktada, bir yandan savaş sonrası diplomasisini yürütürken, Arap ülkelerine de başvurabilirdik. Günün ilerleyen saatlerinde Fildişi Sahili Develt Başkanı Félix Houphouet'nin resmi ziyaretinin tamamlanmasının ardından, Başkanlık kararı için altı seçenek hazırlanmaktaydı.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI KENNETH RUSH-KISSINGER
9 Ekim 1973, Salı
Saat 09:20

R: Merhaba.
K: Ken, az önce İsraillilerden pek de iyi olmayan ama seninle paylaşmak istediğim ve telefonda tekrarlamak istemediğim Başkan için çok özel bir bilgi aldım.
R: Tamam.
K: Ama sadece WÖHG temsilcileriyle [Şefler ile-çn] bir toplantı yapıyorum ve bu nedenle hiçbiriniz [yoksunuz-çn]. Belki bu amaçla sana bir Şef muamelesi yapabiliriz. Neden buraya geliniyorsun?
R: Saat kaçta?
K: Hemen. Ve Dışişlerinden hiçbir bilgi sızdırmadan. Buraya sırf beni görmeye geldiğini söyle.

Aynı zamanda Sovyet diplomatların şimdiye kadar savaşa dahil olmamış Arap ülkelerinin mücadeleye girmesini istemekte olduklarına dair haberler alıyorduk.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
9 Ekim 1973, Salı
Saat 11:29

K: ...Anatol, az önce Amman'dan bir mesaj aldım.
D: Evet, ne söylüyor? Orada ne oluyor?
K: Aslında, Elçi Yardımcınız hakkında— sana okuyayım.
D: Tamam.
K: "Sovyet Elçi Yardımcısı Kral'ı görmeyi istedi ve bu sabah kabul edildi. Elçi Yardımcısı Sovyetlerin İsrail'le olan savaşta Arapları

tamamen desteklediğini söyledi. Sovyetler Birliği'nin bütün Arap ülkelerinin şimdi savaşa girmesi gerektiğini düşündüğünü bildirdi."

D: Sovyet ne?
K: "Sovyetler Birliği bütün Arap—"
D: Sovyetler Birliği mi?
K: Evet.
D: Düşündü mü, savaştı mı?
K: Kral'a tavsiyede bulunuyor.
D: An-hıh.
K: "Kral bunu kendisinin ordusunu harekata göndermesi için bir Sovyet isteği olarak görüyor."
D: Kral'dan harekete geçmesini mi istedik?
K: Ya evet.
D: İnanılmaz hikaye. Bizimki miymiş—? Hiçbir surette bir bilgim yok. Ben onlarla görüştüğümüzü [kolaylıkla kabul edebilirim] ve bizim [zor anlaşılır] Arap ülkelerini desteklememizin yeni bir şey olmadığını söylemek anlamında. Ama senin söylediğin gibi Kral'dan göndermesini istediğimiz— evet?
K: Aynen.
D: Hemen şimdi Moskova'dan kontrol edeceğim. Bizim girişimimiz mi yoksa—
K: Evet sizin girişiminiz.
D: İnanılmaz bir hikaye olduğunu söylemeliyim.
K: Biliyorsun, herhangi bir sonuç çıkarmıyorum, ama biz gerçekten sizden insanları sakin tutmanızı istiyoruz.
D: Hayır, hayır. Bir kere daha ikinci kez deneyebilir miyim? Sovyetler Birliği düşünüyor ki—
K: "Sovyetler Birliği bütün Arap ülkelerinin şimdi savaşa girmeleri gerektiğini düşünüyor."
D: Savaşa girmek mi?
K: Evet.
D: Bunu gerçekten Kral'a mı söylemiş?
K: Evet.
D: Tamam, bunu hemen Moskova'dan kontrol edeceğim. Bu inanılmaz bir hikaye.
K: Tamam.
D: Eminim bu ülke hakkında olsa bilmem gerekirdi, (gülüşmeler)

Bence bu gerçekten inanılmaz, yani bunu yapmasını istemesi. Sadece genel anlamda söylemiş olabilir. Şey, Moskova'dan kontrol edeceğim, sonra sana dönerim tamam mı?

K: Tamam, güzel.

Sabahleyin, Moskova'nın Cezayir Cumhurbaşkanı Bumedyen'e de aynı şekilde tavsiyede bulunduğuna dair ek bilgi aldık.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

9 Ekim 1973, Salı

Saat 11:37

K: Merhaba.

D: Dr. Kissinger?

K: Evet, Sayın Büyükelçi. Başkan'la buluşmak zorundayız. Fildişi Sahili Devlet Başkanı'nın bu öğleden sonra 16:00'ya kadarki ziyareti nedeniyle bu mümkün olmayacak. Ondan sonra bir ara benden haber alırsınız.

D: 16:00'dan sonramı?

K: Evet.

D: Tamam.

K: O zamandan önce gerçek askeri durum konusunda bana verebileceğiniz en doğru bilgi çok önemli olacak.

D: Tamam. Saat 16:00'da bunu alırsınız.

K: Eğer mümkünse benim için saat 15:00'e kadar elde edin.

D: Tamam. Bunu yapacağım, o halde görüşmeden sonra bana dönersiniz.

K: Görüşmeden sonra size geri dönerim. Buradaki iç politik duruma dair doğru bir değerlendirmeye sahip olup olmadığınızı bilmiyorum. Siz sahip olsanız da, Kudüs'tekilerin olduklarını sanmıyorum.

D: Ne hakkında?

K: Hükümette neyin mümkün olduğu hakkında.

D: ...Size sormak istediğim, Salı sabahı Senato ve Temsilciler Meclisi'nden bir sürü telefon aldım— ne yapabileceklerini ve durumun ne olduğunu soran kişilerden.

K: Şey, bunu sizinle telefonda tartışamam.

D: Anlıyorum. Öyleyse sizi gördüğümde konuşur muyuz?
K: Tamam. Biliyorsunuz, destek isteyen senatörlere ve kongre üyelerine karşı değiliz, yeter ki spesifik olmasınlar.
D: Tamam.

SENATÖR FRANK CHURCH (D.-IDAHO)-KISSINGER
9 Ekim 1973, Salı
Saat 11:48

K: Merhaba Frank, nasılsın?
C: İyiyim. Çok meşgul bir adam olduğunu biliyorum Henry, fazla da vaktini almayacağım.
K: Önemli değil, seni dinlemekten her zaman mutlu olurum.
C: Daha ziyade Ortadoğu hakkında. Şimdi patlak verdi işte, sen de bunun tam ortasındasın, bence bundan çıkabilecek tek iyi şey, Mısır ve Suriye kuvvetlerinin uzun bir süre için tehdit olmaktan çıkmak üzere yeterince bertaraf edilecek olmaları. İsrail hükümetinin havada uğradığı kayıpları merak ediyordum, acaba bu kayıpların telafi edilmesine yardım etmek için ne yapabiliriz ki.
K: Elbette iki sorunumuz var Frank. Savaşın devam ediyor olması çok daha ciddi bir meseleyken, birincisi yardım etmek ve ikincisi de büyük bir malzeme akışı başlatmak.
C: Ama Phantomlar, bunların dikkat çekmeden gönderilmelerinin bir yolu var mı? Çünkü anladığım kadarıyla Mısır ve Suriye kuvvetleri Arap müttefiklerinden süratli bir ikame sağlıyorlar.
K: Şey, açıkçası, bunu bugün araştırıyoruz. Ve aklıma gelmişken, diğer malzemeyle uğraşıyoruz, yani hiçbir şey yapmıyor değiliz.
C: Hıı-hı.
K: Ve bunu telefonda tartışmak zor bir şey.
C: Anlıyorum.
K: Ama ne demek istediğini anlıyorum.
C: Şey, sırf bu konudaki endişemi ifade etmek istemiştim, bence bunun tekrar patlak vermesi bir trajedi ama oldu işte. Eğer daha kararlı davranırsak, bence bu koşullarda zafer daha iyi olur.
K: Katılıyorum.
C: Tamam.
K: Sanırım strateji konusunda temel noktalarda hemfikiriz.
C: Peki Henry. Sırf düşüncemi ifade etmek istemiştim ve ben—

K: Hayır, memnun oldum. Biliyorsun, yapılması gereken şeyin türünden bahsetmediğin sürece bir şeyi açıkça söylemiş olmandan hiç beis duymam.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER
9 Ekim 1973, Salı
Saat 15:45

K: Merhaba.
D: Dr. Kissinger?
K: Evet.
D: Eagleburger'e mevcut durum hakkında bazı noktaları açıkladım—
K: Ya evet, haydi, çok acelem var. Nedir?
D: Karada önemli bir değişiklik yok. Asıl önemli olan bugün yüz Suriye tankını yok ettik. Golan Tepeleri'nde sadece otuz tank kaldı.
K: Bugün yüz tank mı yok ettiniz?
D: Bugün yüz tankı yok ettik. Golan Tepeleri'nin bize ait olan bölgesinde sadece otuz Suriye tankı kaldı. Dışarıda daha çok var. Savaşın başından beri olan uçak kaybımız 49'a yükseldi. Bugün 11 tane kaybettik. Hepsi altı [zor anlaşılır] Suriye. Geri kalanı— yani değişikliklerin geri kalanı anlamlı değil. Mısır cephesi hala sağlam. Bugün köprüleri geçmeye çalışırken birkaç düzine tank kaybettiler. Karada ise bir değişiklik yoktu.
K: Şam'daki Sovyet Büyükelçiliği'ni vurduğunuza dair bir haber aldık.
D: Birisi az önce radyoda duymuş, ama bu konuda herhangi bir haber almadık. Elbette İsrail'den araştıracağım.
K: Tamam. Başkan'ı görmek için acele etmek zorundayım.
D: Tamam. Sizden haber almayı bekleyeceğim. Teşekkür ederim.

Başkan'la görüştükten sonra, onun kararını saat 18:10'da Dinitz'e ilettim. Nixon, hemen başlanması kaydıyla, tedarik malzemelerinin ve günde iki tane gönderilmek üzere uçakların teslimatının hızlandırılması talimatı vermişti. Ağır teçhizat —tanklar gibi— savaş bitmeden İsrail'e ulaşamayacaktı. İsrail'in ağır teçhizat kayıplarını yenileme garantisi verecektik; böylece İsrail savaş sırasında yedek stoklarını muhafaza etme gereğinden kurtarılacaktı. Schlesinger'a da, savaş hala devam ederken İsrail'in ihtiyaç derecesini belirleme yetkisi verildi.

Eğer savaş sırasında İsrail'in tanka ihtiyacı olduğuna karar verirse, hemen gemiyle nakledilmesi gerekiyordu. Dinitz İsrail'in bandıralı olmayan El Al uçaklarıyla mümkün olan her şeyi almasını teklif etti. Teklifinde Amerikan hava yoluyla taşınmasından bahsedilmiyordu— acil bir durumda tankların hemen gerekli olması hariç.

Günün geri kalanı bu kararların teknik uygulamasına ayrıldı. Saat 19:25'te Dinitz'e malzemelerin sağlanması konusunda Schlesinger ile temasa geçmesini önerdim. Ayrıca yeni askeri durumun yeni bir diplomasi gerektirebileceği konusunda da kendisini uyardım.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

9 Ekim 1973, Salı
Saat 19:25

K: Sayın Büyükelçi. Schlesinger ile konuştum. Artık devam edebilirsiniz. Sana anlatmak istediğim tek diğer şey, yeni gelişmekte olan ve bizim için yerinde bir ateşkes önerisine direnmenin çok zor olduğu bir durum. Dolayısıyla stratejinizi belirlerken bunu aklınızda tutmalısınız.

D: Yerinde bir ateşkes; hatlara geri dönülmesini mi kastediyorsunuz—?

K: Her ne hattalar ise orada ateşkes— Eban ve ben görüşmüştük. Salı gecesi kabul etmeye hazır olabilirsiniz.

D: Gelecek hafta mı?

K: Taktik pozisyona bağlı. Bu ABD'nin alacağı lanet olasıca bir pozisyon— Bizim taktik değerlendirmemize göre, sizden 67'deki sınırlarınıza geri dönmenizi isteyen bir karar tasarısını veto edeceğimiz [zorunda kalacağımız] bir konumda olabiliriz.

D: Evet, ama hiç kimse bunu ciddiye almaz.

K: Belki almaz, ama [bize karşı] çoğunluğun oyunu alabiliriz. Ciddi olmayabilir, ama biz veto etmedikçe geçecektir— hatlarına geri dönülmesinin, ayrıca haftalarca süren savaşın ardından oldukları yerde kalmalarının, kamuoyunda savunulması çok berbat bir şey olacak. Bunun oluşacağını varsaymak için bir sebep yok. Eğer ben dengeli bir Mısırlı olsaydım, bir noktada Ruslara şöyle diyebilirdim—

D: Eban'la en son konuştuğumda, böyle bir karar tasarısının sizin tarafınızdan veto edileceği fikrindeydi.

K: Bu pazar günüydü. Bana kendisinin— Salı günü. Bugün Salı—

Perşembe ya da Cumaya kadar. Kendisinin bu noktada son derece katı olacağını söylemişti.

D: Kuşkusuz elimizden geleni yapacağız.

K: Senin yaptığın özel bir yorumdan bahsediyorum.

D: Fırsat tanımak konusunda—

K: — durumun tedricen gelişmesine fırsat tanımak konusunda.

D: Kendi inisiyatifimize bırakılsaydı, bunun tedricen olmasını istemezdik. Sadece gerektiği kadar zamanı kullanırdık, gerekenden fazlasını değil—

K: Bunu telefonda tartışmamız gerektiğini sanmayın; ama bence Kudüs'tekiler taktik durumun nasıl gelişmekte olduğundan haberdar olmalılar. Uzatabiliriz ama yapılabilecek olanın da bir sınırı var. Biz, tabii ki, bunu özel bir şey olarak sunmayacağız; bu konuda endişeniz olmasın.

D: Elbette yok. Onları durumdan haberdar edeceğim, hem New York'ta Eban'ı hem de Kudüs'tekileri.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

9 Ekim 1973, Salı

Saat 19:30

K: İkimizin konuştuğu doğrultuda Dinitz'le görüştüm, senin adamlarınla temasa geçecekler. Kendisi ayrıca, bazı konularda personelinden birinin seninle görüşmesini önerdi ve bana göre de böylesi mutlaka gerekli.

S: —ben de.

K: —ağır malzeme konusunda neyin aciliyet kesbettiğini de tayin edebilirsiniz.

S: Doğru. Biliyorsun, M28'ler [tanklar] için [zor anlaşılır] malzemelerini devralmamız gerekecek. Bir bölüğü çekmemiz gerekecek.

K: Onlara birkaç M48 [yeni bir çeşit tank] verin.

S: Bu konuyu büyük ölçüde hallettik.

K: Yeterince uçağa sahip olmak istiyor gibiler— arzu ediyorlar.

S: Bu tür bir hareketle bunu gizli tutamayız. Tüm İsrail uçakları etrafta uçuşurken Arapların bunu öğrenmemesi imkansız.

K: Bunu elimizden geldiğince gizli tutmamız son derece önemli.

S: Doğru.

K: Arapları kızdırmadan şu krizi bir aşabilsek.

S: Ruslar caka satıyorlar.

K: Evet, beş dakika içinde Dobrynin'in ödünü patlatacağım.

Gece geç saatlerde, henüz yeni askeri durumdan haberdar olamayan ve İsraillilerin çok ilerlemesinden ve daha sonra savaşın başlangıcının ötesinde bir hatta duracak olmasından korkan İngiliz Büyükelçi'den bir telefon aldım. İsrail'i savaş öncesi hatta kalmaya ikna etmenin ve işini sağlama bağlamanın yollarını arıyordu. Ancak savaşın başında razı ettiğimiz —ve o zaman İngiltere tarafından reddedilen— eski duruma geri dönülmesi stratejisi, tüm gün boyunca aldığımız bilgiler ışığında artık isabetli değildi. İngiltere'nin yeni gerçekleri kendilerinin keşfetmesine fırsat tanımanın en iyisi olduğunu düşünüyordum.

LORD CROMER-KISSINGER
9 Ekim 1973, Salı
Saat 23:38

C: ...İkimiz, şu veya bu şekilde ateşkes hatları arasındaki şeyi görüşmüştük. Eban New York'ta şayet İsrail'deki politikacılar işlerini yoluna koyarsa, hatta duracaklarına ve bunu yapmaları durumuna dair bazı yorumlarda bulundu; bu tamamen [kişisel] görüşümdür. Majestelerinin Hükümeti'nin değil. Bence ABD ve/veya Batı'nın onları bu hatta durdurmak için işi sağlama bağlamaları çok önemli. Sanırım bunu ifade edecek bir tarzı düşünmek istemekteyiz.

K: Hele şunu bir anlayayım.

C: İsrailliler Arapları hatta geri püskürtebilir ve orada dururlarsa ve ötesine gitmezlerse (daha önce konuştuğumuz şey). Şayet mümkünse, bu konuda ABD ve hepimiz için, tam da bunu yapmaya başlamalarını sağlamak konusunda *güvence* almak istiyoruz.

K: Katılıyorum. Başından beri bizim stratejimiz böyleydi.

C: Ama buna uygun bir ifade ediş tarzı hazırladık mı? Çünkü bu her an olabilir.

K: Böyle mi sanıyorsun?

C: Bu benim kişisel görüşüm. Hükümetimin görüşü değil. Apansız gerçekleşebilir; ve çok yakında, İsrailliler ateşkes hatlarına gelebilir, oldukları yerde de kalırlar. Daha önce konuşmakta olduğumuz bu tür bir strateji ise gerçekten çok iyi işlemiyor. Ne demek istediğimi anlıyor musun?

K: Evet. Ne demek istediğini anlıyorum.

C: O şekilde de olsa bu şekilde de olsa, ikimizin tartışmış olduğu bir sorun var— o da şu ki, şayet İsrailliler onları hatların gerisine püskürtürlerse, ve ardından İsrailliler bu hatta kalırlar ve daha ilerisini zorlamazlarsa, işte o zaman bizler açısından yeni bir durum söz konusu olacaktır, bu durumda Araplarla yeni durumumuzu gözden geçirmeden önce diplomatik bakımdan bir yol bulmaya ihtiyaç duyacağız. Şayet bu yönde bir çaba göstereceksek, şimdiden bu işi sağlama almalıyız demek istiyorum.

K: Benim için bu kadarı yeterli.

C: Kafalarımız aynı şekilde çalışıyor.

K: Ve size şunu da söyleyebilirim, şayet İsrailliler hattı geçerlerse, bize karşı hamle yapmış olacaklar.

C: Yani böyle yaparlarsa.

K: Anlıyorum, ama yapmazlarsa, bunun için bizim [daha önceki durumun devamı bakımından] güvence almamızı istiyorsunuz.

C: Bu benim önerim. Bu [hükümetimin] görüşü değil.

K: Ama bunu nasıl yapacağız?

C: Bilmiyorum. Doğrudan şekilde olmasını umduğumuz ifade tarzına kafa yormak istememizin sebebi sanırım bu.

K: Görüşün nedir— şimdi zaten olan oluyor.

C: Eban'ın bunu yapabileceklerini ima eden New York'taki sözleri. Bugün şunu söylemekteydi—

K: Hatta durabileceklerini mi?

C: Evet.

K: Ha, evet, sanırım bu mümkün ve böyle olmasını da kendisinden şiddetle istemiştik.

C: Ha, zaten istemiştiniz.

K: Evet.

C: Öyleyse bunun için güvence alabilirsiniz.

K: Ha evet bunun için güvence alabiliriz.

C: Tamam, bu iyi.

K: Sizin bir çeşit aleni açıklama istediğinizi sanıyorum.

C: Evet, olsa iyi olur; çünkü sanırım İsrail'de siyasi sorunları olacak. Bence ordu daha ileri gitmek isteyecek.

K: Güvenlik Konseyi'nde ne olacağını düşünüyorsun? Sizler bazı karar tasarıları sunmayı planlıyor musunuz?

C: Hayır, katiyen.

K: Çünkü veto edileceğini düşünüyorsunuz.

C: Sunacak belirli bir teklifimiz olduğunu sanmıyorum.
K: Düpedüz bir ateşkes anlamında mı.
C: Şey, bunu yapabilirdik ama sanırım hissettiniz, bence bu çok basit kaçardı. Ama sanırım İsrailliler hatta dururlarsa, birkaç gün önce ikimizin tartışmakta olduğumuz türdeki statüler biraz olayların gerisinde kalır. Çünkü şu veya bu şekilde [durumun-çn] değişeceğini sanıyorduk.
K: Doğru.
C: Ama eğer yaparlarsa, yani, bugüne dek yaptıkları şekilde kendilerini sınırlamış olmaları baki kalmak üzere, bunu bu yoldan yaptıklarında, Batı diplomasisi epey zorlanacaktır. Araplar ile, demek istiyorum.
K: Aynı fikirdeyim.
C: Bu sorun hala kafamızı beklenmedik ihtimallere yormamızı gerektiriyor, keşke bir fikrimiz olsaydı. Londra'ya gitmedim, sana hatırlatayım. Eğer bu konuda herhangi bir fikrimiz olursa, biliyorsun [gelişmeler-çn] oldukça aniden meydana gelebilir, Arap dünyasıyla ve herkesle olan ilişkilerimizde bundan faydalanmamız gerekir.
K: Savaşın gidişatına şaşırdın mı?
C: Hayır. Sanırım bizim umduğumuzdan daha yavaş hareket ediyorlar.
K: Biz de öyle düşünüyoruz.
C: Şaşılacak tek unsur buydu [yani yavaş hareket etmeleri-çn],
K: Ama işte bu yüzden durum farklılaşıyor.
C: Evet, ama bu sayede de ne yapacağımızı düşünmemiz için bir parça fırsatımız oluyor.

Tüm karar alıcılar Washington'da olduğundan ve zaman baskısı olmadığından, tartışmaların çoğu yüz yüze gerçekleşiyordu, telefonda değil.

Teçhizat sağlama kararı üç meseleyi kapsıyordu: (a) sevkıyat şekli; (b) Arap dünyasıyla ilişkiler; (c) değişen askeri durumun ışığında siyasi çerçeve.

9 Ekim'de, sevkıyat tarzıyla ilgili bir mesele ortaya atılmamıştı. Varsayım, İsrail ticari hava yollarının tedarik malzemelerini alabileceği ve geri kalanın Başkan'm söz verdiği üzere bir ateşkesten sonra sevk edilebileceği şeklindeydi.

Arapların tepkisi bakımından ise, İsrail ve ABD arasında perspektifte bir farklılık oluşmuştu. İsrail en fiyakalı sevkıyat yollarından yanaydı; tüm Amerikalı kanaat önderleri Arap dünyası ile —özellikle de bunlar arasındaki ılımlılarla— karşı karşıya gelmemek için elimizden geleni yapmamız gerektiğinde hemfikirdi, ama bunu da Amerika'nın stratejik çıkarlarına zarar verme noktasına getirmemek kaydıyla. Sonuç İsrail'in kendine güveni kadar silahlarına da bağlıyken, İsrail'e önümüzdeki birkaç önemli günü karşılayabilecek güveni ve araçları vermeye çalışmaktaydık. Ancak el altından teçhizat sağlamanın yönteminde de ısrarlıydık; Amerika'nın Arap dünyasındaki konumunu koruma gerekliliğinin bilincindeydik.

Bu amaçla, Sedat adına İsmail'den 9 Ekim sabahında gelen ve ABD hükümetinin "iyi niyeti"nden duyduğu memnuniyeti ifade eden bir başka mesaja daha cevap verdim. ABD'nin "şimdi bir barış anlaşması bağlamında Mısır'ın konumunu açıkça anladığını" vurguladım. Bu anlamda ABD

> Ortadoğu'da adil bir barış anlaşması sağlamak için ilgili taraflarla acilen istişarede bulunma arzusunu tekrarlamak istemektedir. Bu zorluklarda, biz mevcut krizi çözmeye çalışırken, bu uzun vadeli perspektifi akılda tutmak ve ihtilaflardan ve şiddetli tartışmadan kaçınmak önemlidir...

En karmaşık sorun, ateşkes meselesi etrafında gelişen diplomatik strateji konusuydu. 1948 ve 1967'deki Arap-İsrail savaşları ABD tarafından desteklenen yerinde bir ateşkesle sona ermişti. Savaşın dördüncü gününde henüz böyle bir hamle önerilmemişti. Aslında, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi meseleyi en istikrarsız şekliyle ele almıştı. ABD toplantıyı sembolik nedenlerle istemiş, ama İsrail'e eski duruma geri dönülmesi için bir şans vermek üzere, bir karar tasarısını da zorlamamıştı. Yerinde bir ateşkes isteyen bir karar tasarısını veto etmeye —savaşın ilk günlerinde— hazırdık. Ancak savaş yıpranmaya dönüştükçe, bu tavrı muğlak bir halde sürdürmek mümkün olmayacaktı.

Erken başarılarının sarhoşluğunu yaşayan Arap ülkeleri, kazanımlarını artırmak amacıyla, bir ateşkes talebinde bulunmuyorlardı. İsrail ise nihai bir zafer seçeneğini korumak kaygısıyla, bir karar tasarısı çıkarılmasına çabalamıyordu. Arap müttefiklerinden ayrılmak konusunda isteksiz, ancak ABD'den alınan yakın İsrail zaferine dair

uyarılardan dolayı da endişeli olan ve ABD ile ilişkilerini tehlikeye sokmamaya dikkat eden Sovyetler Birliği de kendini olayın dışında tutuyordu.

Biz de, İsrail'in —fiili müttefikimizin— Sovyet silahları tarafından yenilgiye uğratılmasının, Ortadoğu'nun istikrarına zarar vereceğini ve Batı menfaatlerini hedef alan ve Sovyet silahlarıyla sürdürülen bir savaşın devam etmesini sağlama bağlayacağını düşünmekteydik. Sovyetlerin bir savaşı kışkırtabilecekleri ancak diplomatik bir ilerleme sağlayamayacakları konusunda Arap devletlerini ikna ederek, bir barış süreci başlatılmasında bir fırsat elde edebileceğimizi gördük; böylece Amerikan diplomasisi vazgeçilmez hale gelecekti. Diplomatik ilerleme sağlanması bakımından bir İsrail askeri başarısı gerekliydi; ancak Arap dünyasını Amerika'ya karşı birleştirecek şekilde de değil. Amerika'nın savaş sonrası diplomasiye hakim olmasına imkan tanımak ve böylece Sovyetlerin nüfuzunu azaltmak açısından, Sovyetler Birliği'ni de savaş sırasında sakinleştirmemiz gerekiyordu. Ancak savaş kazananın ve kaybedenin olmadığı bir duruma dönüşürken, geciktirme tutumu sürdürülebilir olmayacaktı. Tüm taraflar yeni stratejik durumu anladıklarında, bir çeşit ateşkes önerisi ihtimali vardı. Biz İsrail her iki cephede toprak kaybetmişken bunu kabul ettiğimizde ise, savaş Amerika'nın müttefikinin açık yenilgisiyle bitmiş olacaktı. ABD'nin savaş sonrası diplomasideki pozisyonu da ciddi biçimde zayıflayacaktı. Süper güçlerden biri olan Amerika'nın tek başına ilerleme sağlayabileceği yargısı gözden düşecekti. Sovyet silahları başarı kazanmış olacaktı; Sovyet diplomasisi konumunu muhafaza etmiş sayılacaktı. İsrail önceki üstünlüğünü gen kazanmak isteyeceğinden, başka bir savaş ihtimali yüksek olacaktı; Araplar da kendilerini silahları sayesinde her tür görüşme çıkmazının aşılabileceğine inandıracaktı. Dolayısıyla, İsrail'in bir cephede ilerleme kaydetmesi, ateşkes diplomasisi ivme kazanmadan önce zorunluydu. Bu, kuzeyde Suriye'ye karşı ilerleme kaydedilmesi gerektiği anlamına geliyordu. Mısır kuvvetleri, hava saldırılarına karşı Sovyet yapımı SAM füzeleriyle korunan Süveyş Kanalı boyunca uzanan bölgede kaldıkları sürece, güney cephesinin pata durumunda kalması ihtimal dahilindeydi.

10 Ekim 1973

10 Ekim'e kadar, Moskova eline geçen fırsatı fark etti. İsrail bir yıpratma savaşına dayanamazdı; yerinde bir ateşkes sayesinde Arap kazanımları onaylanırdı. İsrail için ne şansı vardı da, Sedat savaşı uzatarak daha fazla tavizler elde edebileceğine inandığından, henüz böyle bir sonuca hazır değildi. Bu nedenle Dobrynin, üçüncü bir devlet tarafından sunulması halinde, Moskova'nın bir ateşkese itiraz etmeyeceğini bildiren bir mesaj getirdi. Sovyetler Birliği ve ABD tarafından ortaklaşa çekimser kalma önerilmekteydi. Sovyetler Birliği böyle bir öneriyi hayata geçirmeye hazır değildi; çünkü henüz Sedat hazır değildi. Ancak Dobrynin bunun yüzeysel bir sorun olabileceğini öne sürüyordu: Başka biri tarafından sunulması halinde, Sedat da bir ateşkesi kabul edebilirdi.

Böyle bir ortamda, İsrail'e, Suriye'ye karşı güneydeki kayıplarına karşılık, herhangi bir görüşmede dengeleyebileceği kazanımlar elde etme fırsatı vermek amacıyla, Sovyetlerin ateşkes girişimini ertelemeye karar verdik. Müşkül bir durumdaydık, çünkü Dobrynin'in önerisi Başkan Yardımcısı Spiro Agnew'in istifasıyla aynı döneme rastlamıştı.

BÜYÜRKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

10 Ekim 1973, Çarşamba

Saat 08:13

D: ... Henry, Genel Sekreter'den Başkan ve senin için bir mesaj aldım. Henüz tercüme etmedim ancak telgraftan okurken çeviririm.

K: Ama aslını birazdan bana gönderir misin?

D: Tamam. "Bu çizgide Başkan'la ulaşılan karşılıklı anlayışa uygun şekilde hareket ederek, geçtiğimiz günlerde Mısır ve Suriye liderleriyle ateşkesin düzeltilmesi konusunda istişarelerde bulunuyorduk. Açıkça konuşmak gerekirse, Araplarla yapılan bu görüşmeler zor geçti ve uzun sürdü; ancak şimdidir ki, Başkan'a Sovyetler Birliği'nin ateşkesten yana bir Güvenlik Konseyi karar tasarısına itiraz etmemeye hazır olduğunu söyleme fırsatına sahibiz. Elbette Başkan şunu anlamıştır ki şimdiki durumda Sovyetler Birliği'nin Güvenlik Konseyi'nde ateşkese dair bir karar tasansı için de çalışamayacaktır; ama asıl olan şu ki buna itiraz da etmeyeceğiz. Veto etmeyeceğiz. Temsilcimiz oylama sırasında çekim-

ser kalacak. Bu karara varmak- gerçekten kolay olmadı. Bu özel durumu, bunu ve diğer gelişmeleri desteklemekteki belirleyici unsur, geçen yıllarda Sovyet/Amerikan ilişkilerinde ve genel olarak uluslararası durumda meydana gelen tüm artıları muhafaza etmek ve geliştirmekteki menfaatimizi göz önünde tutmamrz oldu. Bir diğer koşula daha, Başkan, dikkat çekmek istiyoruz. İlk defa ateşkes kararının varlığını sınırlandırmak lazım; ve bu konudaki ilave koşullarla, örneğin belli türde koşullar yaratmaları ya da bir şarta bağlı olarak askerleri [eski duruma geri dönülmesi düşüncesiyle] geri çekmek konusundaki karar tasarılarını genişleteceğiz. Bu çok açıkça gerçekten önemli olacak bir başarısızlığa (?) neden olacak. Bu ortak hareket etme yeteneği sağlayacaktır. Sadece son Güvenlik Konseyi toplantısı sırasında ABD temsilcisi tarafından yapılan bir konuşmada duyulan bu tür bir karara dair işaretler olduğu için, biz de bu konudan bahsediyoruz. Eğer bu tür bir pozisyon ortaya konulursa bu bizi çok zor bir duruma sokacaktır ve Sovyet temsilcinin bu koşulda itiraz etmesi ve veto etmesi kesin olacaktır. Bunun olmasından sakınılacağım ve Sovyetler Birliği ve ABD ortak eyleminin Ortadoğu'da bu çizginin oluşturulmasını, siyasi bir anlaşmaya varılmasını amaçlayan şimdiki çabaların devam etmesini kolaylaştırmasını ve katkıda bulunmasını umuyoruz. Bir açıklama konusundaki bu iş ya da belki de İsrail'e teçhizat sağladığınıza ilişkin iddialar. Bu gerçekten çok önemli bir adımdı ve elbette tüm ulusal durumu mahvedebilir ve biz de bu konuda oldukça kızgınız. Tüm Güvenlik Konseyi'nin dikkatini çekiyoruz ve bizimle birlikte hareket etme şansını denemelerini umuyoruz."*

K: Mülahazada bulunmak için birkaç saate ihtiyacımız var; bugün daha sonra size haber veiriz.

D: Sizden haber bekleyeceğim.

K: Benden haber alana kadar beklersin, ancak bunun yapıcı bir mesaj olduğunu söyleyebilirsin.

D: Tamam.

K: Benden haber alacaksınız. Başkan'la buluşmak zorundayım. Bana bu metnin gönderilmesini sağlayabilir misin.

D: Tamam. Bir saat ya da o civarda sürer.

Cümle bozuklukları Dobrynin'e aittir. [Editör notu]

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

10 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 08:39

K: Sadece, Mobutu 11:30 civarında ayrılana kadar sistematik bir değerlendirme yapma şansımızın gerçekten olmayacağını söylemek istemiştim.

D: 11:30 mu?

K: Evet. Dolayısıyla öğleden sonra bir zamanda bir cevap alırız.

D: Tamam.

K: Ve sizi uyarmamız da gerekirdi— çünkü şimdi ayrıca bir sürü görüşme de yapmak zorundayız.

D. Anlıyorum. Hayır, hayır. Eğer doğru anladıysam, sadece tartışmak için herhangi bir şey yapmak istemiyorsunuz—

K: Bunu burada tartışma imkanımızı kullanmadan, sizler de şu anda herhangi bir şey yapmazsanız size minnettar kalırız. Ardından, öğleden sonra sularında cevabımızın ne olduğundan seni haberdar ederim.

D: Tamam.

K: Şimdi başka bir şey söyleyebilir miyim— önemli miktarda Sovyet teçhizatının Mısır ve Suriye'ye havadan nakledildiğini haber aldık.

D: Havadan nakil?

K: Havadan nakil. Sana uçakların sayısını ve tiplerini verebilirim, ama eminim Grechko bunu biliyordur.

D: Sen biliyorsan o da biliyordur. Bazen daha iyisini de bilir, belki, öyle değil mi?

K: Ancak bunun gerçekten pek işe yarayacağını sanmıyoruz, çünkü bu da bizim en azından aynısını yapmamızı getirecek.

D: Tamam, Moskova'ya bildiririm—Moskova'ya tekrar ararım.

K: Ve biz— gerçekten böyle, Anatol.

D: Ağır mı kaçmış diyorsun?

K: Ağır kaçmış— yaklaşık 22 uçak, bunun oldukça ağır kaçtığını düşünüyorum.

K: Budapeşte'den geliyorlar, sırf en son hangi havaalanına inecek olmaları durumundan yola çıkarak—

D: Anlıyorum.

K: Onlar bulmak kolay olur.

D: Anlıyorum.
K: Şurası hakikaten mühim Anatol, yani bizim eylemlerimiz de sonradan manevra yapılıyor ya da aldatmacaymış gibi sunulmamak—
D: Evet, anlıyorum. Bu konuda günün ortasına doğru—
K: Öğleden sonra ilerleyen saatlere dek bekleyeceğim.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
10 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 11:45

K: Anatol, sana sadece şunu söylemek istiyorum. Çok önemli bir iç politik sorunumuz var, ki sen de göreceksin zaten, hatta bunun ehemmiyetini de fark edeceksin, bu öğleden sonra bizi epey meşgul edecek.
D: Ya evet.
K: Ve dolayısıyla sana ulaşabilene kadar bir karar ertelemesi söz konusu— Ama resmi cevabını alacaksın.
D: Bugün mü yarın mı olur demek istiyorsun?
K: Gün sonuna kadar sana bir cevap veririm.
D: Gün sonuna kadar.
K: İşte haberin olsun diye aradım. Bunun bir erteleme taktiği olmadığını göreceksin.
D: Ya evet. Ama kriz nedir? Bana bundan söz edebilir misin?
K: Aslında, bu Başkan Yardımcısı'yla ilgili.
D: Ha, anlıyorum.
K: Bu nedenle işte bundan haberin olsun istedim; bu öğleden sonra saat 16:00 ya da 17:00 civarında seninle irtibat kurarım.
D: 16:00 ya da 17:00'de.
K: Evet.
D: Tamam.
K: Söylediklerinizüzerinde çok ciddi şekilde düşünüyoruz.
D: Evet, sanırım bu her ikimiz için de gerçekten bir şans.
K: Hayır, hayır, bunun farkındayım. Ancak, şimdi sizden, gerçekten siz ve sizin dostlarınızdan, bizi zamansız bir şeye zorlamamanızı isteyebilir miyim.

K: ...Şimdiye kadar bilen tek kişi Başkan.
D: Anlıyorum.
K: Ve, çok yakında göreceğiniz üzere, Başkan muhtemelen bu sorunu birkaç saat içinde ele alamaz.
D: Anlıyorum.
K: Ama sana bu iç politik durum hakkında söylediğim, Anatol, sana olan büyük güvenimin bir işareti.
D: Hayır, hayır, hayır. Anlıyorum. Ancak bu herhangi bir şekilde etkileyecek mi—
K: Hiçbir şeyi etkilemez.
D: Hiçbir şeyi. Demek istediğim dış politika bakış açısından.
K: Dış politika bakımından, bu, ille de bir şey yapacaksa, bizim kapasitemizi güçlendirir.
D: Halkla ilişkiler değil kapasite bakımından konuşuyorum çünkü bazen—
K: Dış politikamız açısından, bunu ya hiç etkilemez ya da güçlendirir.
D: Tamam.
K: Ancak bir karar alma açısından ve Başkan'ın buna zaman ayırması açısından, öğleden sonraya kadar şimdi çok zor.
D: Anlıyorum. Tamam. Gün sonuna kadar.
K: Ve, bu yüzden, diğer pek çok ülkeyle herhangi bir şey başlatmak istemiyoruz.
D: Evet, anlıyorum.
K: Güzel.
D: Çok teşekkür ederim. Senin aramanı bekleyeceğim.
K: Bunu henüz İsraillilerle de görüşmedik.
D: Anlıyorum.
K: Çünkü burada kulis faaliyetlerinin işlemeye başlamasını istemiyoruz.
D: Ya evet, sanırım bu akıllıca.
K: Şey için bir şansımız olmadan önce—
D: Kendi kararınızı vermek için.
K: Bunu nasıl ele alacağımız konusunda kendi kararlarımızı vermek için.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
10 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 17:40

K: Malik'e New York'ta kimsenin bir şey bilmediğini söyleyin, ona kimseye hiçbir şey söylememesini söyleyin.
D: Evet, Henry. Tamam.
K: Evet, az sonra irtibat kurarım.
D: Beni arayabilirsin.
K: Seni arayacağım. Bizim için çok önemli sorunlar arz ediyor. Ayrıca sizin için de. Sizi zorlamayacak. Anlıyorum, aramızda kalsın, birkaç— sorun nedeniyle bekliyorum. Biz bunu ciddi bir öneri olarak kabul ediyoruz; bu şeye nasıl cevap vereceğimizi düşünmek için de düşünmek zorundayız.
D: Henry, haberlerde gördüm— yığınak yapmayı.
K: Aramızda kalsın, neredeyse hiçbir şey yapmıyoruz.
D: Haberlerde yığınağın devam ettiği söyleniyor, yeni bir şeyin başlamasından şüpheleniliyor...Malik'le bir şey yapılıp yapılmadığına bir göz atm.
K: Anatoly, benimle birlikte pek çok kriz yaşadın. Bu şeyi yatıştırmaya çalışıyoruz. Akşamleyin bizden haber alacaksın.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
10 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 21:45

K: Anatoly, bugünün tüm olayları ve diğer bazı kişilerle konuşmamız gerektiği göz önüne alındığında, yarına kadar size bir cevap veremeyeceğiz.
D: Tamam, yarın ararsın.
K: Evet. Arayacağım; şunu da belirtmeliyim ki, aldığım tüm bilgilere dayanarak, seninkiler benimkilerden çok daha disiplinliler. Gelecek aylarda benim burada bulunmam nedeniyle çok iğrenç bir dış politikamız olabilir, ama disiplin de olur.
D: Anlıyorum. Bunu oldukça iyi beceriyorsun. Rusların sorumsuzluğu konusunu abartmayın.
K: Rusların sorumsuzluğuna dair kim bir şey söyledi ki?
D: Biliyorsun işte, senin konuşmandan.

K: Bu sadece küçük bir ikazdı. Henüz sorumsuzca davrandığını söylemedim.

D: Bak sana söylüyorum —seninle tartışmak istemem— sen nasıl konuşursan karşındaki de öyle konuşur.

K: Bu da nereden çıktı, bak şimdi, şayet Marvin Kalb'i kast ediyorsan— ben onunla konuşmadım.

D: Bilmiyorum— radyodaki konu Dışişleri Bakanlığı'nın istediği—

K: Yarın işlerin kontrol altına alınmasını sağlarım. Sana söz veriyorum, Rusların sorumsuzluğu ya da başka bir şey konusunda Dışişleri Bakanlığından bir yorum yapılmayacak.

D: Ama bu yine de devam eder— brifinglerde— bazıları gayrı resmi, bazıları resmi.

K: Kim tarafından? Sen ne zannediyorsun— kimseye bir yetki verilmedi— bir dakika Anatoly, yine hiddetli suçlamalarından birine başlamadan evvel.

D: Sen yine de biliyorsun ki—

K: Ortadoğu'da büyük bir havadan nakil işine bulaşmışsınız; ama bunun da bir faydası yok, biz de kendimize hakim olmaya çalışıyoruz.

D: Bilmiyorum.

K: Sana rakamları göndermekten keyif alırım. Tüm günü Beyaz Saray'da geçirdim ama yarın sana söz veriyorum.

D: Hatta McCloskey [Robert McCloskey, Dışişleri Bakanlığı'nda halkla ilişkiler sorumlusu] resmi yada gayrı resmi bir açıklama yaptı. Kendisini severim —çok hoş biri— ama açıklamalarda da bulunuyor.

K: Ne dedi?

D: Hatırlamıyorum ama resmi olarak, Rusların hangi faaliyetlerinin kısıtlandığının sorulduğunu söyledi— Bu konuda bilgi veremeyeceğini söyledi.

K: Şeye dikkat etmek zorundasınız— Genel Sekreter'in Cezayir'e gönderdiği [Cezayir'in savaşa katılmasını isteyen] mesaj bize keyif vermedi.

Eşzamanlı olarak Sovyetlerin 20 uçağının Suriye'ye havadan nakil yapmakta olduğunun farkına varmıştık. Ve ayrıca bir Suudi tugayı da Suriye'ye doğru harekete geçiriliyordu. Bu olaylar Schlesinger'in,

Suudi Arabistan'ın ya da belki Birleşik Arap Emirlikleri'nin bir kısmının işgal edilerek, böylesine çok daha geniş kapsamlı bir adım lehine mevcut yaklaşımımızdan öyle vazgeçmemizi önermesine yol açmıştı.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER
10 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 08:27

[İlk dakika kaydedilmemiş.]

S:' —Sovyetler operasyonlara teçhizat sağlıyor.
K: Ya evet.
S: Bu şimdi aşikar, ve özellikle Suudi kuvvetlerinin Suriye'ye doğru manevrası—
K: İlerliyorlar mı?
S: Ya evet, Ürdünlülerin ilerlemesine izin vermeyecekleri asıl tugayı hatırlarsın.
K: Ya evet.
S: Şimdi Suudi topraklarından Ürdün üzerinden diğer tugayları harekete geçirme izni istediler; Ürdün de buna hakikaten direnemez.
K: Ya evet.
S: Dolayısıyla, sanırım Suudi Arabistan'daki tüm menfaatlerimizin riske atıldığı bir pozisyona girmekteyiz, tavrımızın esaslarını değerlendirmemizin lüzumu hasıl olabilir.
K: Pekala, gördüğün kadarıyla, tavrımızın esasları neler?
S: Aslında, esaslar şunlar ki, İsrail'i desteklemek ve Suudi Arabistan'ı kaybetmek arasında yer alan insafsızca bir tercih yapmak zorunda kalabiliriz, Ortadoğu'daki menfaatler tehlikedeyse, işgal ya da onları seyretmek arasındaki tercih de boşa çıkabilir.
K: Kimin işgali?
S: Bunu göreceğiz— kısmi olabilir.
K: Ama hangi ülkeyi işgal ediyoruz?
S: Bu konuşmak istediğimiz şeylerden biri.
K: Biz kimmiş yahu?
S: Ben.
K: Tamam, Başkan'la değerlendirmem gereken acil bir mesaj aldım; bu sabah daha sonra sana dönerim, zaten bu sabah toplanacağız.
S: Tamam.
K: Bir dakika bekle, teçhizat sağlama işlerimiz nasıl gidiyor?
S: Tamam. Uçak konusundaki sınırlama göz önüne alındığında oldukça iyi.

K: Doğru.
S: Uçak sağlayabilirlerse, elbette malzemeyi çok daha hızlı taşıyabilirler.
K: Tamam, sana dönerim.

BÜYÜKELÇİ SCALI-KISSINGER
10 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 12:15

S: — Sana yeni bir şey söylemek istiyorum...Hoveyda, İran'ın [BM] Büyükelçisi hala El Ziyad ile dostane ilişkiler içinde olmayı beceriyor; El Ziyad'a, bana çoktan bir zafer kazanmışsınız gibi geliyor, şimdi bir sonraki adımı düşünüyor olmalısınız, dedi. El Ziyad da, "Barışa yönelik bir harekete açığız ve bunu araştıracağız" dedi.
K: Bu iyi. Sadece sıkı dur John. Tüm parçaları bir araya getirmek zorundayız. Ama sen de bana bu tür bilgi vermelisin.
S: Benim kişisel bilgim bakımından, bana biraz yol gösterebilir misin?
K: Henüz bilmiyorum— bugün daha sonra bir şeyler duymayı bekliyorum. Bunu doğrulatır doğrulatmaz sana haber veririm.
S: Larry Mclntyre, Güvenlik Konseyi Başkanı, şimdi biraz baskı altında Güvenlik Konseyi'nin delikanlılık göstermesi gerektiğini düşünüyor. Bugün pek bir şey yapmak istemiyor ama yarın onun işe koyulmasını engelleyebileceğimi sanmıyorum.
K: Kesinlikle benim güvendiğim de bu.
S: Mümkün olursa, bugün engelleyelim mi?
K: Bugün bununu engellemeye çalışın. Tüm parçaların yerinde olduğundan emin olmaya çalışın ve yarın harekete geçmeye hazır olun. Bugün biraz daha çapraz kontrol yapacağım.
S: Tamam.
K: Temas halinde olduğumuz —tüm asli taraflar ile— orada işgüzarların bu işi aceleye getirmesini önlemek amacıyla.
S: Hiç kimse aceleye getirmeyecek—
K: Seni kastetmiyorum— olanları sezinliyor olabilen oradaki diğer kişiler.
S: Sadece bir dakika önce Suriyeliler çok önemli bir şeyi görüşmeleri gerektiğini söyleyerek acilen Malik'e [Sovyetlerin BM Büyükelçisi] gittiler.

K: Sanırım İsrailliler Suriye'yi yine bombalıyorlardı.
S: Çok acil olduğunu ifade ettiler.
K: Tamam, John, bir şey öğrenir öğrenmez—
S: Ama şunu da bilin, diğer uç noktada benden yapmam gerekeni yapamayabilirim—
K: Aslında John, muhtemelen benim bildiğimden birazcık daha fazlasını biliyorsun. Ancak tüm parçaları bilene kadar harekete geçmek istemiyorum. Daha fazla bilgi alır almaz, seni arayacağım.
S: Bunu biliyorum. Anlıyorum ve tasvip ediyorum.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER
10 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 12:25

K: Dobrynin'le konuştun. Sert miydin?
S. Serttim. Bana Malik'i hemen arayacağını ve ona susmasını söyleyeceğini bildirdi.

S: Ben de ona böyle söyledim.
K: Öyleyse benim onu aramama gerek yok.
S: Sanmıyorum. Hayır.

DIŞİŞLERİ BAKANI EBAN-KISSINGER
10 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 12:35

E: Seninle birkaç düşünceyi paylaşmak istiyorum. Güvenlik Konseyi Başkanı ve diğerleriyle konuştum. Ondan önce bulunmakta olduğumuz bazı isteklere verdiğiniz cevaptan ötürü sana ve hükümetinize çok teşekkür etmek isterim. İsrail'deki herkes bundan çok mütehassis oldu. İkinci konu, çok garip bir durum çıkmazın muhtemelen devam edeceğine işaret ediyor. Üçüncüsü, yedi yıl önceki duruma [1967 sınırlarına] geri dönülerek bir ateşkes sağlanmasını talep eden Sovyet-Arap tutumu. İleri sürülmedi. Uzlaşma yok. Bunun benimsenmeyeceğini biliyorlar.
K: Bunu veto ederiz.
E: Böyle bir şeyin, herkesi bir öneride bulunmaktan caydıracağı kafi derecede kavranmış durumda. İkincisi, Büyükelçiniz şunu önerdi-
K: Anlıyorum, beni bekleyen birkaç kişi var— ve üçüncüsü bu yerinde ve sıradan bir ateşkes, değil mi?

E: ...Sedat Avrupalı Büyükelçilere, orada 1 milyon kişi kaybetseler de— [yerinde] bir ateşkes yapmayacaklarını söyledi. Sovyetler değişmedikçe bir ateşkes sağlanamayacağı fikrine alışmamız gerekiyor.

K: Büyükelçimize ne söylediğimi anlamak zorundaydım Hiçbir şey öne sürmüyoruz. Eğer birisi bir şey ileri sürerse, bu işleri bizim açımızdan çok zorlaştıracak.

E: Katılıyorum; burada ona dair bir işaret görmedik. Arzu etmeyiz—

K: Az önce Scali'ye bugün hiçbir şey yapmaması talimatı verdim, ki bu onun mizacına ters.

E: Mclntyre'ın ofisindeyken Waldheim aradı ve bir toplantı olması gerektiğini söyledi. Basın toplantı yapılamaması eksikliğinden söz ediyor. Avustralyalıların tuzu kuru—

K: Güzel, Sayın Dışişleri Bakanı. Burada olayları daha net görebildiğimizde bu öğleden sonra seni arayacağım.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER
10 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 16:50

K: [Dinitz'i] arayabilir ve bugün kesinlikle hiçbir toplantı yapmamaya karar verdiğimizi söyleyebilirsin; kiralama servisini de yetkilendirdik. İsrail'e uçak kiralamaktan yanayız.

S: Kafanda neler olduğuna dair bir ipucu vermeyecek misin?

K: Diyelim ki— ortak bir ABD-Sovyet karar tasarısı çıkmadı. Uzak durmaya çalışacağız— Ona hiçbir şey yapmamasını söyledin mi?

S: Dedim ki* sıkı şekilde mücadeleyi sürdür; ama Başkan'dan önce davranmak adına herhangi bir şey yapmak da felaket olur— Kahire şehir merkezini bombalamak gibi aptalca bir şey. Başbakan, 'saldırganlıkları dolayısıyla onları şiddetle cezalandırana kadar durmayacağız' demiş; bunu söyledi.. Ben de ona, Başbakan'ın ne söylediğinin farkında olduğumuzu söyledim. Onu tekrar ararım ve söylerim.

K: Doğru şeyi yaptığımızı mı düşünüyorsun?

,S: Evet öyle. Denedim— zaman çizelgeleri konusunda herhangi bir fikirleri varsa yardımı olur— Tek unsur biz değiliz. Cevap vermedi. Haftanın geri kalan itibarıyla bozuk olan 40 uçağı daha ol-

duğunu söyledi— bu da hava kuvvetlerinin üçte birinin saf dışı olduğu anlamına gelir. İki tane aldığını ve buna ilave olarak beş tane daha alacağını söyledi. Ben hayır, toplam beş olması için üç daha olacak dedim.

K: Schlesinger^ ara ve ödülü cazip kılmak zorundaysak bunu yapmak için kaç tane uçak ayırabileceğimizi sor. Ama güvenli hattan ara.

S: Evet.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER
10 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 19:15

S: Göndermeden önce iki Phantom hakkında seninle görüştüğüme işaret ettim. Bir ABD [uçak] tankeri ile göndermekten başka bunu yapmanın pratik bir yolu yok.

K: Bunu ne zaman yaparsın?

S: Yarın saat 06:00'da gitsin. Gazetelere çoktan yansıdı. Bazı sözcüler teçhizat göndermeye devam ettiğimize işaret ettiler.

K: Şey, onların da gitmesine izin verebilirsin.

S: İkincisi, Akdeniz'e bir miktar deniz kuvveti göndermeye hazırlanıyorduk — normal transfer— Norfolk'ta hazırlar.

K: Bana kalsa, bunu bir hafta için yapardım.

S: Bunu yapar miydin?

K: Evet, yani onları bir hafta için göndermezdim demek istiyorum. Orada şeyi— tutuyorsunuz.

S: Cebelitarık'a ulaşmak on gün alır.

K: Pekala, lanet olsun, on gün içinde bitmiş olacak.

S: Bundan emin misin?

K: Eğer bitmezse, onlara ihtiyacımız olacak. Tüm yaptığın bu mu?

S: Ve kırk USAF'm (ABD hava kuvvetleri) şeyini— duydum.

K: Jim, haber vermeden o doğrultuda bir harekette bulunmayacağımıza dair sana söz verdim— kayıplar için seçenek, bir artı beş artı ikameler [Phantomlar] ve ağır malzemenin ikamesiyle sen ilgileniyorsun.

S: Evet.

K: Scowcroft'tan mı duydun bilemiyorum?

S: Hayır.

K: İsrailliler için ödülü artırmak istediğim bir durumda— hangi uçakları bir araya getirebilirsin?

S: Bilemiyorum.
K: Bak, bu muharebe olmaması varsayımına dayalı.
S: Sadece Phantomlar—
K: İsrailliler bana bu öğleden sonra, kaybettiklere uçaklara ilave olarak kırk tanesinin de bozuk olduğunu söylediler.
S: Denemeleri ve tamir etmeleri için yedek parça topluyoruz— Sovyet teçhizat sağlama operasyonu.
K: Güzel, bizimkinden çok daha büyük. Dobrynin beni aradı ve bana Henry, ben de seni iyi tanıyorum dedi. Kendi teçhizat sağlamamız hakkında konuştuğunda, bunu senin de yaptığını biliyordum.
S: Sen de onu iyi tanırsın.
K: Bu doğru, belki de bizi bundan böylesi kurtaracak. Bence burada bir şeyleri tuzağa düşürebiliriz.
S: Güzel. Sorunların neler olduğunu biliyorsun.

GENEL SEKRETER WALDHEIM-KISSINGER
10 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 20:27

W: Sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim ama sizi buradaki durumdan haberdar etmem gerektiğini düşündüm. Toplantı tatmin edici değildi. Bildiğiniz gibi— yani Malik'le münakaşa. Ziyad Bağlan-tısız ülkeleri şeyi yapmamaları konusunda bilgilendirdi— yani Güvenlik Konseyi'nde herhangi bir karar tasarısından kaçınmalarını, çünkü savaşmaya devam etmek istiyorlar ve herhangi bir karar tasarısı da bunu engelleyecek. Bağlantısızların bir karar tasarısı hazırlamak için çalışmakta ısrar etmemelerinin sebebi de bu. Bildiğiniz üzere, İsrailliler bir karar tasarısı çıkarmakla ilgilenmiyorlar. Eban'la konuştum ve bana Konsey oturumunun devam edemeyeceğini söyledi —bir karar tasarısı konusunda— yarm öğleden sonra— toplamak niyetindeler— üç konuşmacıları olacak.
K: Kim?
W: Peru, Kenya ve Gine.
K: Kim?
W: Gine.
K: Gine'nin Güvenlik Konseyi'nde olduğunu bilmiyordum.
W: Henüz kesin değil. Buradaki durum, her iki tarafın da bir karar tasarısı istemediği şeklinde. Her iki taraf da bir ateşkes istemiyor çünkü her ikisi de kazanacağını düşünüyor—

K: John Scali'den buraya geri gelmesini ve bana tüm hikayeyi anlatmasını istedim, sizinle de irtibat halinde oluruz.
W: Savaşın durdurulması konusunda tüm taraflara kısa bir açıklama vermeyi umuyorum.
K: Durumun ne olduğunu görelim, ben de size kararımı bildireceğim.
W: Ne düşündüğünüzü bana bildirebilirseniz minnettar kalırım.
K: Benim düşüncelerimle bağlı değilsiniz ama neden sabah konuşmuyoruz?
W: Hükümetten giderek daha çok kişi bana Sekreter'in [BM Genel Sekreteri Waldheim] savaşı durdurmak için ne yaptığını soruyor— yani neden Sekreter'in savaşı durdurmaya ve onları müzakere masasına geri döndürmeye çalışmadığını. Psikolojik geriplan böyle.
K: Anlıyorum, itiraz da etmiyorum. Keşke size kendi düşüncemi söyleyebildikten sonra ne isterseniz yapsaydınız.
W: Çok müteşekkirim ve anlıyorum. İzlenimim, [Rusların-çn} Arap ülkelerinin isteklerine karşı bir şey yapmak istemedikleri yönünde. Ve Brejnev'in [zor anlaşılır] mesajı konusunda çok endişeliyim, Suriye'ye de havadan nakil çok tehlikeli— tehlikeli gelişmeler.
K: Katılıyoruz, bu konuda da yarın bir şey söyleriz.
W: Çok teşekkür ederim.
K: Lütfen irtibat halinde kalın, sabahleyin sizinle haberleşme fırsatı yakalayacağım.

Öğleden sonra esnasında, Dinitz'e, Sovyetlerin, ABD ve Sovyetlerin bu konudaki karar tasarısında çekimser oy kullanmasının yol açacağı bir ateşkes önerisinde bulunduklarını bildirdim. Zamanlamaya göre kararımız büyük ölçüde, hakkında net bir karar elde etmenin zor olduğu askeri ihtimallere dayanıyordu. Karar ne olursa olsun, İsrail'e teçhizat sağlanması da lazımdı.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER
10 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 20:59

K: Brent, bak, Savunma Bakanlığı'ndakilerin ayak sürümeyi bırakmaları lazım. Birincisi, İsrailliler kuduruyor. Kendilerini arkalarından vurduğumuzu düşünüyorlar.

S: Gerçekten çok gerginler.
K: Evet, neden olmasınlar ki? Kişisel fikrin nedir?
S: Keşke önümüzdeki 48 saat içinde neler olacağına dair biraz fikrimiz olabilseydi. Şayet bir pata durumuna girersek, bizim çok büyük bir sorunumuz olacak. Eğer başlarlarsa, ilerleyebiliriz, ama başlamazlarsa, bir ateşkes için güçlü bir baskı olur. Ya bir ateşkese ya da büyük bir teçhizatlandırmaya gitmeliyiz. [Dinitz] ne olabileceği hakkında [İsrail'in bir ateşkese tavrı konusunda] sana herhangi bir fikir verdi mi?
K: Hayır. Golda Meir'ın cevap vermesi için fırsat tanımamı istedi. Dobrynin bekleyebilir.
S: Hala bir mazeretin var.
K: Bir mazerete ihtiyacım yok; sadece ona bir karar elde edemeyeceğimi söylerim.
S: Bence bu geceye kadar elde edebilirsin.
K: Ama 48 saat içinde aynı sorunla karşı karşıyayız. Eğer 48 saat içinde bir karar tasarısı olmazsa, haftasonunu atlatabilir miyiz?
S: Atlatabileceğimizi sanmıyorum.
K: Bizi koruyan tek şey hepsinin vetomuzdan korkuyor olması.
S: Haftasonunu atlatabileceğimizi sanmıyorum [ateşkes konusunda bir BM oylaması olmadan], ya sen?
K: Hayır.
S: Bakışlarını bilmeden— kesin bir şey olursa, cumaya kadar atlatabiliriz. Belki 48 saate dayanabilirsin ama 4 saat erteleyenleyiz çünkü bence birileri bir şeyler yapacak.
K: Doğru, bunu veto da edemeyiz.
S: Bence bu feci olur.
K: Tamam, güzel. Teşekkür ederim.

GENERAL HAIG-KISSINGER
10 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 21:14

K: Az önce İsrail Büyükelçisi'yle kanlı bir oturum gerçekleştirdim;
• diyor ki, Bayan Meir'a Başkan'a ulaşma şansı vermeden bunu kabul edemezmiş, dolayısıyla yarın sabaha kadar beklemek zorundayız. Benim düşüncem, onlara 12 saati vermemiz gerektiği şeklinde [Dobrynin'in önerdiği ve benim ertelediğim, üçüncü bir kişi tarafından ateşkes önerilmesi konusunda].

H: Kesinlikle, kesinlikle.
K: Hemen Dobrynin'i ararım ve onlara bir cevap veremeyeceğimizi söylerim. Diğer bir şey, ne olur şayet—
H: Eğer bu şey [ateşkes önerisi] olacaksa anlamaları gerekiyor, işte bu kadar. Bir yolu olduğunu düşünüyor musun—
K: Ayrıca nihai sonucun Sovyet silahlarıyla elde edilmiş bir zafer olacağını ve Kanal'ın her iki tarafının Mısırlıların elinde kalacağını da söylüyorlar.
H: Sonuç ne olacak?
K: [Mısırlılar] kazanacaklarını düşünüyorlar.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

10 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 22:00

K: Yarın bir ara. Söylediğimde anlamalısın- Pazartesi veya Salı, benim kabusum şu ki, Mısırlılar veto etmek zorunda kalabileceğimiz bir karar tasarısı ile gelebilirler ve— eğer Mısırlılar bir ateşkes isterlerse— bu çok hazin olacak— dolayısıyla bilmeni istediğim gerçek budur. Bunu kabul etmen gibi bir talebim yok.
D: Anlıyorum. Şimdi İsrail'den bu konuya ışık tutabilecek bazı telgraflar alma sürecindeyim.
K: Ne kadar zamana ihtiyacınız olacağı konusunda benim bir fikrim olmalı. Eğer bunu Eagleburger'a iletmek istiyorsan—
D: Yapamam çünkü operasyonlar hakkında.
K: Seni arayabilir miyim?
D: Her zaman, her zaman. Tüm gece boyunca ofiste olacağım. Kiralama konusunda personelimle görüştüm— hava kuvvetlerinden Phantomlarm yarın ayrılmalarının fırtına nedeniyle erteleneceğini öğrendim.
K: Pekala, bu konuda bir şey yapamam.
D: Biliyorum. Bu az önce öğrendiğim bir şey ve—
K: Bu beşinin Cuma günü gideceği anlamına geliyor.
D: Bu nedenle, belki beşi birden Cuma günü gidebilir. Size sadece bunu söylüyorum— Ama halledilebilir. Bu yüzden, sizin telefonunuzu bekleyeceğim.
K: Evet, sizi arayacağım, teşekkür ederim.

11 Ekim 1973

10 Ekim Çarşamba öğleden sonraya kadar, yedi El Al uçağının gerekli olan tüm tedarik malzemelerini alamayacağı aşikardı. Onun için WÖHG şefleri arasındaki istişarelerden sonra, İsrail'e ilave malzemeyi taşımak üzere özel uçak kiralama şirketlerini kullanmaları için ABD hükümeti izninin ve desteğinin verilmesi gerektiğine karar verildi.

Uçak kiralamaya başvurulması tam bir fiyaskoya dönüşmüştü. Hiçbir kiralama şirketi Arap boykotu ya da uçaklarının bir savaş bölgesine girmesi riskini göze almak istemiyordu. Savunma Bakanlığı, Pentagon'la iş yapmaya mahkum olan kiralama şirketlerine baskı yapabilirdi; ama bir böyle bir zorunluluk hissetmedi, çünkü İsrail'in hala iki haftalık —askeri operasyonların herhangi bir projeksiyonundan daha uzun bir süre— stoku olduğu tahmin ediliyordu. Ulaştırma Bakanlığı (diğer bir seçenekti) askeri bir ihtilafın dışında kalmak peşindeydi. Bir gün içinde, iki bakanlık da ustalıkla topu birbirlerinin sahalarına bir ileri bir geri atmıştı.

Ne Dışişleri ne de Savunma Bakanlığı bürokrasisi, Arap dünyasındaki sonuçlarından korktuklarından, Başkan'ın kararı ve özellikle de bir havadan nakil konusunda hevesli değillerdi. Savunma Bakanlığı, buna ilave olarak, bir endişesi daha vardı; ağır malzemenin gemiyle nakledilmesi işi Amerikan muharip birliklerinden derhal alınması gerekiyordu. Aslında, yukarıda bahsedilen strateji gerekli olduğundan, ben teçhizat sağalama konusunda ısrar ediyordum. Ancak bunu mümkün olduğunca el altından yapmak istemekteydim. Schlesinger bu zorunlulukları asla reddetmiyordu. Aslında ABD'nin havadan nakliyesinin tümü İsrail'in kullanımına sunulmadan kırksekiz saatlik bir gecikmeye makul bir şekilde erteleme denebilseydi, sorun teknik düzeyde kalmış olacaktı. Yorulmak bilmeksizin uçak kiralama işini organize etmeye çalışan Brent Scowcroft ve Joe Sisco'nun ise hakikaten soluk almalarına dahi izin verilmemişti. Ancak temeldeki sorun şuydu ki, hiçbir özel şirket İsrail'e uçak kiralamayı kabul etmeyeceğinden ABD hükümetinin ya havadan nakli kendi üstlenerek ya da uçakları kendi adına kiralayarak riski almak zorunda olacağı gerçeğiyle yüzleşmeden önce, aslında tüm alternatiflerin araştırılmış olmalıydı.

Ancak 10 Ekim'de, teçhizat sağlama sorununu algılayışımız nasıl olursa olsun, ateşkes diplomasisini de, savaş cephesinde değişiklik

olana kadar ertelemek zorundaydık. Planladığımız savaş sonrası diplomasisi için en uygun askeri koşulun, İsrail'in savaş öncesi durumu yeniden tesis etmesi ya da belki de bunun ötesine geçmesi olduğunu düşünüyorduk. Bu Sovyet silahlarıyla desteklenen askeri opsiyonun bir illüzyon olduğunu ve diplomatik ilerlemenin Amerikan desteğine bağlı olduğunu gösterecekti. Başarısızlığa uğradığında ise, diğerinde kötüleşme olsa da tek bir cephedeki İsrail askeri başarısı temelinde müzakere etmek imkan dahilinde olabilirdi— her ne kadar böyle bir şey işlerin durumunu daha da zorlaştıracak olsa da.

Ne var ki, 10 Ekim'de, bu koşulların hiçbiri henüz oluşmamıştı. İsrail, Hermon Dağı bölgesindeki bazı Suriye ileri karakol mevkileri dışında Golan'ı güç bela ele geçirmişti. İki Mısır ordusu ise Süveyş Kanalı karşısına kesin bir şekilde yerleştirilmişti. Mısır zırhlıları Süveyş Kanalı boyunca füze savunma siperi arkasında kaldığı sürece Sina'da bir saldırı gerçekleştirme ihtimali yoktu; ki bu durumda da İsrail'in hava kuvvetlerinin bombardımanını engellemekteydi. 1967 savaşındaki tecrübesine güvenen İsrail kara topçularını yerleştirmeyi ihmal etmişti; ve bunu gerçekleştirmek için hava gücüne güvenmişti. İsrail'in tek seçeneği Suriye'ye karşı önümüzdeki sabah (Cuma) için planlanan bir saldırıydı. Bu operasyonun sonuçları netleşene kadar, Sovyet önerisini erteleyecektik. (İsmail'in bize aynı gün —10 Ekim— Mısır'ın İsrail'in Sina'dan tamamen geri çekilmesi talebinde ısrar ettiğini söylediği unutulmamalıydı. Ve Suriye'den hiçbir haber almıyorduk.)

BAŞKAN-KISSINGER
11 Ekim 1973, Perşembe
Saat 11:00

N: Bakanlığa döndün mü?

K: Evet.

N: Söylemek istediğim şey şuydu. Bu stratejiyi izlerken, İsrail Büyükelçisi'ne şiddetle baskı yapmanı [ve] bu hikayelerden dolayı çok sıkıntılı olduğumu ve bilgim olduğunu— basınla görüşüyorum— söylemeni istiyorum. Bu kendisinden kaynaklanmıyor ama İsrail'i desteklemediğimiz sonucunu çıkaran daha aşağı düzeyde kişilerden böyle bir hava geliyor. Bunu hoş görmeyeceğim; şayet bunu bir daha duyarsam, kendisini sorumlu tutacağım. Ona iletir misin?

K: Evet.

N: İkimiz İsrail'in bu savaşı kaybetmeyeceğini biliyoruz, ama her iki

cephede savaşamayız. Eğer böyle şeyleri daha fazla duyarsak, ülke içindeki durum nedeniyle onlara arkamı dönmekten başka seçeneğim olmayacak. Bu kişilerin isimlerini öğrenebilirim.

K: Bunları yazan kişiler—

N: Biliyorum, ama bu insanlar [gazeteciler-çn] oraya gitmişler. Bunun İsraillilere faydası olacağına inanıyorlar ama böyle şey olmaz. Büyükelçilik personeli onların sakin olmalarını sağlamalı.

K: Bunu derhal yapmalarını sağlayacağım.

N: Onlara yardım ediyoruz; kendisi bunu biliyor değil mi?

K: Evet.

N: Tıpkı Agnew şeyi gibi. Pek de güzel konuştu ama aşağı düzeydeki adamları böyle yapmadı. İsrailliler bize güvenmek zorundalar ya da oyun yok.

K: Kendisini hemen arayacağım.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

11 Ekim 1973, Perşembe

Saat 11:00 [kaydedildiği gibi]

S UPI (UNITED PRESS INTERNATIONAL haber ajansı) telgrafını gördünüz mü? Savaş tankları ve tankerlerin sınırı geçtiğini söylüyor—

K: Hayır.

S: Moşe Dayan bunu Şam'a kadar uzanan bir hücum olarak tanımladı. CIA sorti düzeyinin yüksek olduğunu söylüyor.

K: Dinitz'i arayayım.

S: Tamam.

BAKAN SHALEV-KISSINGER

11 Ekim 1973, Perşembe

Saat 11:10

K: Büyükelçi [Dinitz] Perşembe günü sinagogda ne yapıyor?

S: [Sukkot'un] ve bar mitzvah törenlerinin ilk günü; o da moral bulmak için birkaç dakikalığına gitti.

K: Benim moralim bakımından, bir taraftan BM'yi yavaşlatmamı isterken diğer yandan Dayan'ın radyoda ve TV'de Şam'a doğru ilerlediğinizi söylemesi sizin için hiç de iyi değil. Savunma Bakanınız tarafından bu tür bir açıklama yapılırken, BM'de işlerin ağırdan alınmasını nasıl sağlayabiliriz?

S: Bir sorununuz var.
K: Çok büyük zorluklarla Başkan'ı işleri yavaşlatmaya ikna ettim, şimdi şu haber konusuyla karşı karşıyayım. Şimdi Sovyetlere ne diyeceğim?
S: İsrail'e bağlantı kuracağım.
K: İkinci sorun. Başkan [sizler tarafından-çn] telkin edildiğini düşündüğü gazete yazılarından dolayı çılgına dönmüş durumda; senden adamlarını basına söyledikleri konusunda kontrol altında tutmanı istiyorum. Şayet birisinin İsrail personeli ile görüştüğü Beyaz Saray'dan duyulursa, bunun bedeli cehennem olacaktır.
S: Elinizde belirli bir şey var mı?
K: Ben de hiçbir şey yok ama kendisi olduğunu söylüyor. Aslında bekleyecek ve elimde hakkında konuşacağım bir şey olduktan sonra seni bu konuda arayacaktım. Eğer bizimle diplomatik olarak işbirliği yapmak istiyorsanız bu konuda da bizimle işbirliği yapmalısınız. [Dayan'ın] açıklaması varken BM'den [ateşkes konusunda] yavaşlamasını isteyemeyiz. Bu telgrafı aldığımızda burada yardımcılarımla oturmuş bu 36 saatlik erteleme konusu üzerinde çalışıyorum. İkincisi, şimdi ben Ruslara ne diyeceğim. Bu, dalaverenin ve kötü niyetin en korkunç biçimi gibi görünüyor. Eğer sessiz kalabilseydiniz, bu gerçeğin açıklık kazanması için sekiz saatiniz olacaktı. İsrail'de işleri yatıştırabilmek için neler yapabileceğinize hele bir bakın ve tanrı aşkına radyo ve TV'den uzak durun. Bana haber verecek misin?
S: Vereceğim.

MÜSTEŞAR SISCO-KISSINGER
11 Ekim 1973, Perşembe
Saat 14:40

K: İsrailliler bu kiralama meselesinde cinnet geçiriyorlar.
S: Biliyorum. Sana hangi noktada olduğumuzu söyleyeyim. Bu, müdahale etmenizin daha iyi olacağı bir nokta. Kiralama şirketinin adamları onları [nakliye uçakları] bulmaya çalışarak etrafı kolaçan etmek anlamında epey işbirliği yaptılar. Sorun şu ki, orta yerde büyük bir sözleşme varmış gibi görünmüyor. Bunun bir şekilde bu insanlar için siyasi bir motivasyon olup olmadığını bilmiyorum. Daha önce yapılmış olan şu ki, böyle bir şey diğer acil durumlar bağlamında gündeme geldiğinde — sanırım VN [Vietnam] ile ilgili böyle bir şey olmuştu— bizi bunu yapmaya sevk eden

şey, Savunma Bakanlığının Ulaştırma Bakanlığı ile koordinasyona geçerek, bu çeşit Savunma Bakanlığı acil durumlarına destek verilmesinde ikiyüz kadar uçağı seferber etmede yetkiye sahip olmasıydı. Sivil tarzda bir iş olmalı. Savunma Bakanlığı bunu üstleneceği şeklinde tehdit ettiği vakit, sivil paçaları sıvamak zorunda kalmışlar ve bir şeyler yapmışlardı. Elbette söz konusu olan İsrail değil de VN olunca pek mukayese edilebilir bir durum olmuyor.Pentagon tarafında bir sorunumuz var. Ayak sürüyorlar. Bizim izlenimimiz böyle. Schlesinger ile bir dakika görüşmenizi ve bu konuda ne düşündüğünü sormanızı öneririm. Sivil taşıyıcılar kuyrukta beklemiyor.

K: Onları araşan ve bulsan ve kendilerine yapmak zorunda olduğumuzun bu olduğunu söylesen, olmaz mı?

S: Sizi tekrar arayacağım.

K: Ve ben de Schlesinger'i arayacağım.

MÜSTEŞAR SISCO-KISSINGER

11 Ekim 1973, Perşembe
Saat 15:00

S: Şu anda Schlesinger ile diğer telefondayım.

K: Sana yarın sabah Temsilciler Meclisinden önce bilgi vermeye söz vermiştim.

S: Evet. Rusların eğilimi ve teçhizat konularında sizinle konuşmak istiyorum. Onun dışında gerisini halledebilirim.

K: Güzel.

S: Bundan Jim'e [Schlesinger] bahsettim. Bana Beyaz Saray'ın Ulusal Hava Derneği'ni dürtükleme sözü verdiğini söylüyor. Beyaz Saray'dan kiminle konuşabilirim, Brent'le [Scowcroft] mi?

K: Evet.

S: Şimdi telefonda Jim'e geri döneceğim.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

11 Ekim 1973, Perşembe
Saat 15:05

D: Az önce Golda'dan bir telgraf aldım. Yatıştırmak için gücü dahilinde olan her şeyi yaptığını söylüyor.

K: Fiiliyatta değil ama lafta.

D: Uyarılarınızın eyleme değil sözlere yönelik olduğunu söylemiştim. Durumu anlıyor ve, şey şimdi siz söyleyin.

K: İki şey: Birincisi, az önce orduya 20 uçak kiralamaları emri verdim; sonra siz onları alacaksınız. Bizim tarafımızdan kiralanmış sivil uçaklar olacak.
D: Güzel.
K: İkincisi, Güvenlik Konseyi toplantısını bu gece sonuna kadar erteleyebilirim. Ama Ruslarla bir şey yapmaktan kaçmamam. Her yarım saatte bir aramasına rağmen, tüm sabah boyunca Dobrynin'den kaçtım. Sanırım yarın geceye kadar o doğrultuda adım atmamız lazım. Bir "evet/ama" stratejisi geliştirmelisiniz.
D: Yani işlevsiz bir karar tasarısı— aklınızdaki bu mu?
K: Aklımdaki şey bu.
D: Rusların yarın geceye kadar işlevsiz bir karar tasarısı talep edeceğini düşünüyorsunuz— yani Rusların karar tasarısını şimdi istediklerini.
K: Şey, bu sabahtan beri beni çılgına çevirdiler.
D: Bana onun kafasında ne olduğunu söyleyebilir misiniz?
K: Elbette. Başkan öfkelenmeye başladı, çünkü sizin basını çalkaladığınıza inanıyor.
D: Gerçek bir ikileme saplandık. Onlara karar tasarısının tamam olmadığını söylemiyoruz. Başkan'm her zamanki gibi olduğunu söylediğimizde ise, onlara hiçbir şey söylemiş olmayız. Tüm bu durum— çelişki ardına çelişki; herkes spekülasyon yapıyor, ama Başkan'ı temin edebilirsiniz ki—
K: Bak, sorunun ne olduğunu biliyorsun. Jackson [Senatör Henry Jackson (D. Wash.)] soruna yeterince itina göstermediğim konusunda beni aradı.
D: Konuştuktan sonra sizi aradı— Ona lojistikle ilgili bir sorunumuz olduğunu söylemiştim— arama sebebi bu; dedi ki Dr. Kissinger— değil de Schlesinger korkmuş durumda.
K: Öyle.
D: Kahretsin doğru. Kiralamadan dolayı minnettarız. Uçaklar konusunda bir şeyler yapabilir misiniz?
K: Yarın hareket edecekler.
D: Beşi.
K: Evet.
D: Kapsamlı şeyi elde edebilir miyiz— Schlesinger ile görüşmeli miyim?
K: Ben konuşurum.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER
11 Ekim 1973, Perşembe
Saat 16:30

D: Durum hakkında saat 5:00'e kadar (İsrail'de altı saat önce) olan gelişmelerden sizi haberdar etmek istedim. 12 km genişliğinde ve Şam yolunun 10 km içerisinde bir cepheye sızdık.

K: Tamam.

D: Başka bir telgraf aldım.

K: İş işten geçtikten sonra Paul gibi Şam yolunda esmiş olacaksınız.

D: Peter gibi esmediğimiz takdirde. Diğer bir telgraf 20 km ilerlediğimizi bildiriyor. Muhtemelen 20 km bazı yerler.

K: Anlamışsındır sana demiyordum ki—

D: Sizi tamamen anlıyorum, ama patronumun anladığını sanmıyorum. Sizinle konuşmadan önce bile. O zamandan beri, Suriye askerleri tasfiye ediliyor. Suriye askerleri ve zırhlıları kargaşa içinde.

K: Güzel.

D: Sizi bombaladığımız hava alanlarını anlatarak rahatsız etmek istemiyorum. Suriye hava kuvvetlerinin bilhassa aktif olmaması önemli, yedi tanesi daha düşürüldü. Sovyetlerden 5 ila 12 uçağın Şam'a doğru gelmekte olduğunu fark ettik. Hava alanındaki tanklarımız nedeniyle Avrupa'daki üslerine döndüler. Öğleden sonra yeniden geldiler ve bu defa yere indiler. 12 tanesi malzemeleriyle birlikte Suriye'ye indi. 5:00'e kadar iki cephedeki kaybımız 10 uçaktı— üç Phantom, altı Hava şahini, ve bir Süper [zor anlaşılır].

K: Kaç tane?

D: 10 uçak- üç Phantom, altı Hava şahini ve bir Süper [zor anlaşılır],

K: Onları nasıl kaybettiniz?

D: Hepsi de füzeyle. Mısır cephesinde bir değişiklik olmadığına ilişkin bilgi aldık. Hava kuvvetlerimiz orada aktifti. Kanal'ın doğu kıyısında 700 ila 800 tank olduğunu tahmin ediyoruz. Adaz'a gitme girişimleri başarılı olmadı. A [zor anlaşılır] bazı kuvvetlerini kuzeydeki hava alanında yoğunlaştırdıklarına dair bilgi edindik. Niyetlerini bilmiyoruz. Sanırım hepsi bu. Ağır malzeme konusundaki konuşmanıza dair Schlesinger'den bir cevap aldınız mı?

K: Kendisine bundan söz ettim, programa tekrar bakacağını söyledi.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER
11 Ekim 1973, Perşembe
Saat 16:40

S: Brinegar [Claude Brinegar, Ulaştırma Bakanı] ile görüştüm, bu konuda bir rol oynayacak ve beni arayacak.
K: En iyi çözüm bu olacaktır. Saat 18:00'deki WÖHG'ü iptal edin— Sabah için programım nedir? Bana söyleyecek gibi görünmüyorlar.

MÜSTEŞAR SISCO-KISSINGER
11 Ekim 1973, Perşembe
Saat 17:35

K: Muhtemel talimatlar konusunda Scali'ye ulaşamadım. Güvenlik Konseyi'nin bu gece toplandığına dair güvenilir bir bilgi aldım. Bir konuşma yapmak isteyen Kenyalılar çağrıda bulunmuş. Ziyad bir şeyler ifade etmesi gerektiğini düşünüyor; bombalama ve şey çağrısı konusundaki öfkesini dile getirecek—
S: Şüphesiz, tamam.
K: Şimdi, hiçbir koşulda Scali bir şey söylemeyecek.
S: Şayet basın sorarsa— Basın yok. Scali telefon etti ve Malik'i görmek istediğini söyledi. Ben de ona ben Henry'le konuşana kadar onu görme dedim.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER
11 Ekim 1973, Perşembe
Saat 19:55

S: Her halükarda bu akşam buraya geliyor musun?
K: Hayır, ama sabah ilk işim olacak.
S: Schlesinger ile yarın için tarifeli F-4'ler hakkında konuştun mu?
K: Bence günde iki tane iyi.
S: Günde iki tane—
K: Başka bir tane daha ekle ve şunu altı yap.
S: Kafalarında günde iki tane programını sürdürmek var. Buradan iki tane gönder ve iki tane de Avrupa'dan ve sonra yine buradan iki tane.

K: Belirsiz bir süre için mi?
S: En azından altıdan.
K: O zaman Dinitz'e en az altı tane aldığını ama buna devam edebileceğimizi söyle.
S: Oldu, tamam....

Teçhizat sağlama ve ateşkes tartışmalarına kısa süreyle yan bir sorun nedeniyle ara verilmişti: Ürdün bir İsrail tepkisini tetiklemeyecek şekilde Suriye'nin yardım çağrılarına cevap verme arzusundaydı.

İNGİLTERE BAŞBAKANI EDWARD HEATH-KISSINGER
11 Ekim 1973, Perşembe
Saat 20:00

K: Merhaba.
H: Henry?
K: Sizden haber almak ne güzel.
H: Kanallarımız vasıtasıyla Hüseyin'den bir mesaj aldık; çok büyük bir baskı altındaymış. Şeye bir tugay göndermek için ne yapabileceğini görmeye çalışıyor—
K: Sanırım mesajın içeriğini biliyorum. Büyükelçiniz bizim oradaki Büyükelçimizle konuştu. Benim anladığım, bizim İsraillilerle konuşmamızı istiyorsunuz.
H: Bunu yapabilseniz, bunu asgari ölçüde yapmasına imkan tanınmasını söyleseniz, yani saldırı amaçlı olmadığını. Böylece sanırım kendisi [Kral Hüseyin-çn] de üzerindeki baskıya karşı koyabilir.
K: Evet, anlıyorum. Sanırım bu mümkün olur. Şayet benden aksini duymazsanız. Pekala, her halükarda benden haber alacaksınız. Buna olumsuz bir cevap vermemiz gerektiğini sanmıyorum. İsrail Büyükelçisini hemen arayacağım.
H: Gerçekten bence bu en iyi düzenleme. Bırakalım, [Hüseyin] zevahiri kurtarsın.
K: Kesinlikle doğru. Yarın geliştirmekte olduğumuz bazı fikirleri Rowley [İngiltere Büyükelçisi, Lord Cromer] ile görüşmek isteyebiliriz. Bunu akşamdan önce yapabilmek istiyoruz, bu da sizin saatinizle yaklaşık 18:00'e tekabül ediyor. Size ulaşabilir miyiz? Bundan önce de diğer konuda size bir cevabım olur.
H: Evet, gelecek hafta görüşürüz. Çok teşekkür ederim.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

11 Ekim 1973, Perşembe

Saat 20:10

K: ...Ürdünlüler, baskılardan kaçınmak için, Suriye'ye hiçbir şekilde zararlı olmayacak bir tugay göndermek istiyorlar. Ne yaptığınızla ilgilenmiyorlar, ama onlara saldırmayacağınızdan emin olmak istiyorlar.

D: Bu bir piyade tugayı mı?

K: Bir zırhlı tugay.

D: Bizimle savaşacaklar mı, yoksa sadece orada mı duracaklar?

K: Sadece orada duracaklar.

D: Bunu hükümetime iletmem gerekecek.

K: Size bölgenin ismini de veririz.

D: Buna, Dr. Kissinger, tam bir konforla savaşmak denir.

K: Ormanlık bir bölge olduğunu ve uygun olmadığını söyledi. Eagleburger sizi arayacak. Beni Beyaz Saray masasından arayın. İngilizlere bu gece için bir cevap sözü verdim. Ateşkesi desteklemek zorundalar ve ziyadesiyle sabırsızlanıyorlar. Onlara yarma kadar beklemelerini söyledim. Şimdiki planım, İngiliz Büyükelçiye bize bir 48 saat daha kazandırmak için Cumartesiye ertelemek zorunda kalacağı bir araştırmaya başlamaları gerektiği gibi bir şey söylemek.

D: Ateşkes dediğinizde, hem İngiltere hem de Rusya açısından, bu ateşkes ve hareketsizlik mi?

K: — Ama iyi bir pozisyonda olmalısınız.

D: Benim düşüncem, sizin daha iyi durumda olmanız gerektiği— bu geceden sonra kuzeyin ucundaki durum nedeniyle, Rusların yarın bir hareketsizlik ile ilgilenmeyeceklerinin kokusunu alıyorum.

K: Pekala, bu onların sorunu. Aynı anda sadece bir tek şeyle ilgilenebilirim.

D: Sayın Bakan, umarım Ruslar sizin gibi düşünmüyorlardır.

K: Eğer şimdi yeni bir önerileri olursa, bunu düşünmem gerekecek ve bir 48 saatimiz daha olmalı. Sanırım uygulamaya konulmasını sağlamalıyım.

D: Bence şimdi önemli olan zaman kazanmak. Görüşmek istediğim birkaç şey daha var.

K: Sadece yarım saat önce Scowcroft bana uçakların yola çıkacaklarını söyledi.

D: Bu öğleden sonra Ulaştırma Bakanı'nı aramam söylendi, yoktu. Bana yardımcı olacağını ve bana geri döneceğini söyleyen Müsteşarla görüştüm. Scowcroft bana geri döneceğini söyledi.
K: Yarım saat önce bana gelecekleri söylendi. Şu anda gerçekten ilgilenemem. Ignatius ve [Ulaştırma Bakanı] Claude Brinegar bunu halletmek için buluşuyorlardı. El Al uçakları nerede?
D: Dün iki tane gönderdiler ve bir ya da iki tane de bugün uçtu.
K: Burada yeri göğü birbirine katıyorum— sana başka bir şey söylemek istiyorum. Yarın iki tane, iki tane bir sonraki gün, ve öbür gün de iki tane gönderiyoruz. Bu günde bir taneden daha iyi, çünkü sevkıyatın sürmesini sağlıyor.
D: Anladığım kadarıyla bu da üç günde altı tane eder— Başbakan'dan bir mesaj daha aldım, ertelemeyi anlayamıyor. Tanklar konusunda bir hareket var mı?
K: Başka bir şeyle kendimizi çok dağıtmadan, önce mevcut materyalin taşınmasını sağlayalım. Seni gece yarısı civarında arayabilir miyim? İngiltere konusunda haber veririm.
D: Tamam.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
11 Ekim 1973, Perşembe
Saat 20:25

K: İngilizlerle birlikte hareket etmemiz gerektiği düşünüyoruz; bu anlamda Başbakan'dan bir telefon aldık. Kendisine ilk iş sabah konuşacağımızı söyledim.
D: Güvenlik Konseyi sabah toplanacak.
K: Sabah mı? Önce bunu düzenleyeyim.
D: Şimdi, İngilizler konusunda tam olarak ne söyleyebilirim?
K: Bir bilgim yok— şimdi onlarla görüşmelerime yeni başladım.
D: İlk izlenim iyi miydi?
K: İlk izlenim olumluydu.
D: Şimdilik, ilk tepki iyiydi, ama son cevap yarın verilir.
K: Bu doğru, ama onlara sizin dahil olduğunuzdan bahsetmedim. Londra'daki Büyükelçilik personelinizden işgüzar birinin koşuşturmasını istemem— Bırak bunu ben halledeyim. En geç yarın akşam civarında sana dönerim. Saat 1:00'e kadar sana söylerim. Güvenlik Konseyi'nde sizinle tamamıyla koordine edilmemiş hiçbir şey olmayacak. Ancak sizin onaylamanızın ardından adım ata-

cak şekilde düzenleme yapıyoruz, dolayısıyla siz onaylamadıkça bir toplantı çağrısı olmayacak. Bir karar tasarısı hazırlamaya çalışacağız, şayet onaylarsanız birilerinin bir toplantı istemesini sağlayacağız. İngilizlerin toplantı çağrısında bulunmalarını sağlayacağız.

D: Bu iyi. Bizimkilere de söylesem sanırım iyi olur.

K: İngilizler sıraya girene dek Scali'nin buna dahil olmasına izin verememem.

D: Yarın telefon edersin. Bu arada Moskova'ya bunun üzerinde düşünmeleri gerektiğini açıklayacağım.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

11 Ekim 1973, Perşembe
Saat 23:37

K: Elinde ne var— sadece üç satırlık UPI haberi mi?

S: Evet, bu ve az önce İsrail Konsolosluğu'ndan bir haber aldım. 1600 İsrail tankçı ve piyadesinin Suriye hattı boyunca darmadağın olduğunu bildiriyor. Zırhlı taburlar şeyin 4 km doğusunda—

K: Bununla ilgilenmiyorum.

S: Diğer haber ise Dayan'm açıklamayı Tel Aviv'de bir basın toplantısında yaptığına dair—

[•••]

K: Tamam. Açıklamayı bir basın toplantısında yaptı.

S: Evet.

K: Tamam.

11 Ekim ayrıca Sedat'la şimdiye kadar düzenli olarak devam etmiş olan mesaj teatisiyle de geçti. İsmail Sedat adına bizden, İsrail'in Mısır sivil hedeflerine yönelik hava saldırılarını dizginlemesini istedi. İsteği iletmeyi kabul ederek iki noktaya daha değindim. Herhangi bir şekilde Sovyetlerin askeri katılımına izin verilmesine karşı uyarıda bulundum. Böyle bir hareketin ABD'nin doğrudan şekilde Mısır'ın karşısında yer almasına yol açacağı kesindi. Ve bir kere daha İsmail aracılığıyla Sedat'a, aslında kendisinin çoktan karar verdiği —ama benim henüz bilmediğim— bir şeyi; savaş sonrası görüşmelerin başarılı olması için Mısır'ın ABD'ye duyacağı ihtiyacı hatırlattım:

Hiçbir ABD kuvveti askeri operasyonlara katılmamıştır. Diğer güçler bölgenin dışından doğrudan askeri bir eylemle

müdahale etmedikçe de hiçbir ABD kuvveti hiçbir şekilde katılmayacak-tır... ABD Mısır'ın düşmanlıklara son vermeye ilişkin herhangi bir önerisini anlayış ve iyi niyetle düşünmeye hazır bulun-maktadır. Savaş sona erdiğinde yardımcı olmaya çalışacaktır. Şu anki kaçınılmaz baskılar ne olursa olsun ABD her iki tarafın bu amacı unutmayacaklarını ummaktadır.

12 Ekim 1973

Biz kendimizinkinin başlamasını sağlamak konusunda sıkıntı yaşarken, Sovyetlerin havadan nakliyesi devam ediyordu. Nixon yeni bir Başkan Yardımcısı seçmekle meşguldü; ki böylece ilk defa görevdeki bir Başkan kendi halefini atamış olacaktı. Kendisine uçak kiralamaları ve şu anda 48 saatlik olan Sovyet ateşkes önerisini yavaşlatmamızla ilgili olarak nerede durduğumuzu anlattım.

Hırçın bir öğle yemeğinde Dobrynin, şıı anda Sovyet filosuna yakın bir şekilde Girit yakınlarına yerleştirilmiş olan Amerikan Altıncı Filosu'nun doğuya doğru konuşlandırılmasına itiraz etmişti. Sovyetler Birliği'nin Şam'a yönelik tehditlere ilgisiz kalamayacağını vurguluyordu. Şayet İsrail ilerleyişini sürdürürse, olaylar kontrolden çıkabilirdi. Herhangi bir Sovyet askeri müdahalesine karşı koyulacağına ve ABD-Sovyet ilişkilerinin bütün dokusunu bozacağına dair uyarıda bulundum.

O sabah Dinitz bize, İsrail'in öbür gün İngiltere tarafından sunulacak bir yerinde ateşkes karar tasarısına hazır olduğunu bildirdi.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER
12 Ekim 1973, Cuma
Saat 08:35

D: Ürdün şeyi konusunda. Maalesef cevap hayır. Kendisi ayrıca Başbakan'ın saha direktörü ve savaşmakta olan çok fazla kuvvetin bulunduğu oradaki durum [zor anlaşılır] aynı cevabı alacak. Yani orada Ürdünlü askerleri savaşa bulaşmaktan korumanın zor olduğu şeklinde.

K: Ama bu Ürdün'e saldıracağınız anlamına mı geliyor?

D: Hayır, hayır. Bu sadece bizim onlara birlik göndermemelerini tavsiye ettiğimiz anlamına geliyor. Cevap Ürdün alayının ya da Ürdün bölüğünün Suriye'ye [hareketine] kesinlikle karşı olduğumuz şeklinde.
K: Ya evet, ama elbette eğer hareket ederse Ürdün'e saldırırsınız?
D: Şey, buna bir cevap yok ve ben, biliyorsunuz, sorun şu ki Kral da Başbakan'a aynı soruyu sormuş ve dolaylı olarak bunu yapmamasını istemiş. Ama bunun Ürdün'ü uyaracağımız anlamına geldiğini sanmıyorum, hayır. Buna daha da açıklık kazandıracağım. Cevap bu fikre karşı olduğumuz—
K: Pekala, bu açık. Soru şu, eğer birliği transfer ederse Ürdün'e saldıracak mısınız?
D: Tamam. Buna açıklık kazandırılmasını sağlayacağım—
K: Şimdi, ikincisi, az önce Sedat'tan bir talep aldık; sizin sivil nüfusları bombaladığınızı söylüyor.
D: Bu konuda hiçbir bilgim yok.
K: Pekala, sizden bombalamamanızı isteyebilir miyim—
D: Mısır'da mı?
K: Ya evet.
D: Tamam. Bunu da öğrenmeye çalışacağım.
K: Sivil hedeflerin bombalanmaması.
D: Oldukça eminim ki—
K: Olduğuna inanmıyorum, ama isteği ilettiğimizden emin olmak istiyorum.

BAŞKAN-KISSINGER
12 Ekim 1973, Cuma
Saat 08:38

K: Sayın Başkan.
N: Sabah raporu.
K: Sayın Başkan, sadece bizimkileri kontrol ediyordum ve ne olduğunu öğrenmek için İsraillilerle konuşuyordum. Her ne kadar şimdi ağır karşı saldırılara maruz kalmış olsalar ve Irak zırhlı birliği onlara karşı savaşmaya başlıyor olsa da, İsrailliler hala Suriye içerlerine ilerliyorlar.
N: Burada CIA'den aldığımız şey, Golan Tepeleri'nde işlerin oldukça zor olduğundan ve bu tür şeylerden bahsediyor. Dolayısıyla görünüşe göre orada oldukça iyi bir savaş veriyorlar.

K: Aynen. Ama onlar [İsrailliler] ilerlediklerini ve hedeflerine ulaştıklarını iddia ediyorlar. Elbette tüm savaşın İsrailliler için daha önce olduğundan çok daha zor geçtiği aşikar.

N: Tabii ki.

K: Dün Heath'den [İngiltere Başbakanı Edward Heath], Suriye'ye zırhlı bir birlik göndermeye zorlanması halinde, İsrail'den kendisine saldırmayacaklarına dair güvence alıp alamayacağı hususunda bizim de zaten doğrudan Ürdün'den almış olduğumuz bir ricayı ileten bir telefon aldık.

N: Ürdün'den mi?

K: Sorulacak en berbat soru buydu işte.

N: Elbette saldırırlar.

K: Şey, sordum, bunu İsraillilere ilettim ve Suriye'de karşılarına çıkacak birlikleri çoğaltmaya niyetleri olmadığını söylediler; ama Ürdün'e saldırmak için de bir bahane aramıyorlar.

N: Hayır, bir başka ülkeyle savaşmak istemezler. Şey, gerçekten devam ediyor, değil mi?

K: Ha evet, Sedat'tan İsrail'in sivil hedeflere yönelik saldırılarım önlememiz hakkında bir istek aldık; İsraillilerden bu istekte bulunduğumuzu söyleyen bir cevabı gönderiyoruz. Sonra Kral Hüseyin'den bir talep aldık. Bugün diplomasi kımıldanmaya başlayacak. Basit bir ateşkes koyup koyamayacaklarına bakmak için, akşam İngilizlerle görüşeceğim.

N: Sovyetlerin gerçekten çekimser kalacakları düşüncesiyle mi?

K: Aynen. Ama yine de geçer.

N: Çinliler şey yapmadıkça, Sovyetler kesinlikle yapmayacaktır— Ama Sovyetler, neden böyle bir şeyde çekimser kalsınlar ki? Demek istediğim—

K: Şey, onlar sırf, çünkü şimdi bir nevi denge olduğundan böyleler, çünkü İsrailliler Suriye'de kazanıyor ve Mısır'da kaybediyor.

N: Görünüşe göre Suriye'de umduğumuz kadarını elde edememiş olsalar da.

K: Bu konuda net bir rapor alamadım.

N: Şimdi yeniden teçhizat sağlama vesaire konusundaki faaliyetlerimiz ne alemde. Bu konuda ilerleyen bir şey var mı?

K: Şey, dün gece sonunda Schlesinger'e sadece bu sivil uçakların bazılarını, Savunma Bakanlığı için sivil hava yollarından uçakları kiralamasını ve sonra İsrail'e yönlendirmesini söyledik.

N: Güzel.
K: Her şeyi denedik; ama bu sivil havayolları İsraillilere doğrudan uçak kiralamayacaklar.
N: Öyle olsun.
K: Bu nedenle bugün hareket etmeye daha sonra başlayacak.
N: Ama aslında henüz malzemeleri tükenmedi?
K: Hayır. Ve elbette onlara sizin verdiğiniz en önemli güvence malzemenin yerini dolduracağınız şeklindeydi.
N: Uçaklar ve tanklar, doğru mu?
K: Doğru. Böylece daha fazlasını elde edeceklerini bilerek ellerindekini harcayabiliyorlar.
N: Olması gereken ifade, bana öyle geliyor ki, keşke sen— açıkçası biz ne yapılacağını tartışmayız, ama Başkan her zaman o bölgede güç dengesinin korunmasının gerekli olduğunu söylemiştir, deseydin.
K: Bugün bir basın toplantısı düzenliyorum.
N: Ancak güç dengesinin korunması, sence de bu çok kışkırtıcı değil mi?
K: Hayır, biz her zaman demişizdir ki—
N: Demek istediğim de bu. Bunun İsraillilere bir işaret olduğu vesaire.
K: Bugün bir basın toplantısı düzenliyorum. Onu gözden geçirmem gerekiyor.
N: Ya evet. Pekala, yapılacak başka bir şey yok. Yaptığımız işler konusunda bizden daha akıllı birinin olacağını hiç sanmam.
K: Yapılacak başka bir şey yok Sayın Başkan. Yine de—
N: Müdahale konusuna gelince, söz konusu bile olamaz.
K: İmkansız.
N: İsrail'e büyük açık destek konusunda ise, bu sadece Rusların büyük açık desteğini getirir.
K: Ve bahsettiğimiz önümüzdeki iki ya da üç günde durumu değiştirmez.
N: —İsrailliler iki ya da üç gün peşinde değiller. Bizim sorunumuz da bu değil mi? Gerçekten bu insanları yenmeye başlayabilmek için, belki de iki ya da üç haftaya ihtiyaç duyuyor olabilirler.
K: İki ya da üç haftada ise uluslararası baskılar baş edilemez hala gelir.

N: Anlıyorum. Pekala, o zaman, eğer iki ya da üç günde bitmesi lazımsa, İsraillilerin Suriye cephesinde hemen bir şeyler kazanmaları gerekiyor. Doğru mu?
K: Aynen.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI SÖZCÜSÜ
ROBERT McCLOSKEY- MÜSTEŞAR SISCO-KISSINGER
12 Ekim 1973, Cuma
Saat 08:46

M: Günaydın, efendim.
K: Nasılsınız?
M: İyiyim. Joe Sisco da benimle beraber hatta.
S: Günaydın Sayın Bakan.
M: Bu sabahki oturum için, özellikle İsrail'e silah gönderilmesi sorunu konusunda Joe için biraz tavsiye almak amacıyla arıyoruz. Joe, devam et.
S: Sayın Bakan, bu sabah yayımlanan tüm bu makalelere bakılırsa— bana Pentagon kaynaklı gibi göriindüler. Bizim açımızdan bunun kasıtlı olmadığını varsayıyorum. Bu doğru mu?
K: Ben hiçbirini görmedim ama—
S: Ya evet, şey, *Washington Posf*ta bir Getler makalesi var.
K: Ha, şu orospu çocukları.
S: Evet. Makalelerin sıkıntısı şu ki, bir karara yaklaşıyormuşuz. Benim biraz tavsiyenizi istediğim konu şöyle: Bunu mümkün olan en ölçülü şekilde yapmam gerekir.
K: Aynen.
S: Her ne kadar gizli bir oturum olsa da, pek çok Kongre üyesinin hazır bulunması nedeniyle gizli bir oturum olmayacak. ABD İsrail'in askeri malzeme kayıplarını karşılayacak mı? Ben sadece sizin normal olarak bu konuda alenen söyleyeceğinizi aktaracaktım. Ben gerçekten bu konuya ve çabalarımızın odak noktasının savaşın durmasını sağlamak olduğuna girmeyeceğim; ve gerçekten bu işi tutmak istediğimiz yer burası. Şimdi, elbette, sizin de çok iyi bildiğiniz üzere, bu konuda Hill'de (Kongre muhiti) çok büyük bir öfke var. Biraz daha ileri gitmemi ister misiniz, istemez misiniz?
K: Biraz daha ileri nasıl gideceksin, Joe?
S: Pekala, bunu bir deneyeyim. Politikamızın ne olduğunu biliyorsunuz—

K: Benim de bir basın toplantım olduğundan, istemiyorum—
S: İşte bu yüzden kontrol ediyorum ya. Çünkü, ben bir şey söylerim ve sonra ikimiz farklılaşırsak, bu— İşte şöyle bir şey söyleyecektim: Politikamızın ne olduğunu biliyorsunuz ve ben politikamızdaki herhangi bir değişiklikten haberdar değilim.
K: Askeri teçhizat sağlama ile ilgili.
S: Şimdi biz de bundan konuşuyorduk. Bu kulağınıza nasıl geliyor?
K: Böylesi güzel; ben de aynı şeyi söyleyeceğim.
M: Bence bu kadarını söylemelisiniz.
S: Şimdi Ruslarla ilgili, Bob'un [McCloskey] söylediği ile birlikte esasında ölçülü olmaya bağlı kalabilir miyim?
K: Ya evet. Ama onları uyardığımızı ve aslında sorumsuzca davranıp davranmadıkları konusunda bir karar vermek için çok erken olduğunu söyle.
S: Ya evet. Çok erken ve elbette, iş büyürse, Bob'un söylediği cümleyi de ekleyebilir miyim— yani beni sıkıştırırlarsa, söylemem gerekenden daha fazlasını söylemeyeceğim— açıkça, bu olaya yeni bir boyut katacağından.
K: Aynen.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER
12 Ekim 1973, Cuma
Saat 11:04

K: Basın toplantısına gitmek üzere yoldayım.
D: Tamam, size sadece Şam'dan 30 km uzaklıkta olduğumuzu söylemek istiyordum. Şehrinkini değil askeri bir hava alanı olan Şam hava alanını top ateşine tutuyoruz.
K: Tamam.
D: Bir şey daha, size söylemek istediğim diğer şeyler, ama geri döndüğünüzde size söylerim.

GENERAL HAIG-KISSINGER
12 Ekim 1973, Cuma
Saat 12:55

K: İşler nasıl gidiyor?
H: İyi, iyi. Senden ne haber, basın toplantısı nasıl gitti?

K: Ben bir nevi çok tarafsızdım, bu nedenle Yahudi toplumu— çılgına dönebilir. Bana göre, benim görevim [BM sürecini] yavaşlatırken Arapları ve Rusları sakin tutmak—

H: Biliyorsun, Sovyetler üç hava bölüğünü alarma geçirdiler.

K: Pekala, öğle yemeğinde Dobrynin'i göreceğim. Eğer bunu yaptılarsa, bitti bu iş.

H: Bizi karşılık vermeye zorlayacaklar. Bunu bilmezlikten gelemeyiz.

K: Bunu nereden öğrendin?

H: En son durum raporundan.

K: Kesinlikle. Eğer bunu yaptılarsa, giriyoruz. Bunu öğle yemeğinde Dobrynin'e söyleyeceğim, ama bizimkilerin bazılarını da uyarsak iyi olur.

SENATÖR HUBERT HUMPHREY (D.-MINN.)-KISSINGER

12 Ekim 1973, Cuma

Saat 14:30

CHazır bulunan Büyükelçi Dobrynin'le birlikte sekizinci kattaki yemek odasında)

H: Çok meşgul olduğunu biliyorum, Henry, ama bu öğleden sonra Senato Dış İlişkiler Komitesi toplantısında üstesinden gelemeyeceğim için, seni aramam gerektiğini düşündüm. İsrail için gerekli uçakların acil sevkıyatını temin etmemiz gerektiğine şiddetle inanıyorum. Şu anda sevkıyat yaptığımızı biliyorum, ama oldukça yavaşlar ve bu iş birkaç aya sarkabilir. Acilen birkaç uçağın hazır olduğunu görmek istiyorum.

K: Hubert, tama olarak yapılan bu değil. Biliyorsun, onlara ne verirsek verelim bir sonraki gün beş kat fazlasını isteyeceklerini unutma.

H: Ama Rusların Arap stoklarını tekrar doldurduklarını biliyorum. Kongredeki bazı senatörler onların SAM-6 füzeleri aldıklarını ve birkaç Antonov uçağının her gün indiğini duymuşlar.

K: Söyleyebileceğimiz şu ki, [Sovyet] sevkıyatlarının çoğu tedarik malzemesi. Eğer yanılıyorsak, bu icabına bakmak zorunda kalacağımız bir şey olur.

H: Ben sadece çok fazla yatırım yapmış olduğumuz o küçük ülkenin yenilmesine izin verebileceğimizi sanmıyorum.

K: Hubert, sana bir dost olarak bir şey söyleyeyim: Çok dikkatli yol almak zorundayız.
H: Peki Rusların bizi aldatmadıklarını nereden biliyoruz ki?
K: Şayet Ruslar bizi aldatıyorlarsa, ne yapmak zorunda kalacağımızı da biliyoruz. Herhangi bir öneriniz olursa, beni rahatlıkla arayabilirsiniz.

BAKAN SHALEV-KISSINGER
12 Ekim 1973, Cuma
Saat 15:15

K: Eagleburger'a gönderdiğiniz mesajı kontrol etmek istiyordum.
S: Evet.
K: Bu herhangi bir zamanda harekete geçebileceğimiz anlamına mı geliyor? Çünkü şimdiye kadar erteliyorduk.
S: Bunun anlamı şu, bizi bir şekilde yarın akşama kadar zorlayacak olan zaman çizelgesi konusunda bize yaptığınız son önerinin, düşündüm de—
K: Kabul ettiğiniz bu mu?
S: Bunu kabul ediyoruz. Sizden daha fazla [erteleme] talep etmiyoruz—
K: Güzel. Benim bağlı kalacağım doğrultu da böyle. Teşekkür ederim. Elimde senin için bazı bilgiler var.
S: Evet.
K: Sovyetlerin üç hava bölüğünü harekete geçirdiklerine dair bir bilgi aldık; bunu Sovyet Büyükelçinin dikkatine sunduğumda son derece tehditkar bir takım sözler sarf etti. Kendisine bunu hoş göremeyeceğimizi söyledim.
S: Evet, efendim.
K: Sizin bu gelişmeden haberdar olmanızı istedim. Eğer müdahale ederlerse, sert bir şeyler yapmaya mecbur kalırız. Ama bunu bilmelisiniz. Ayrıca Şam'a yaklaşıyor olmanıza karşı olduklarını da bilmenizi istiyor. Bunu sadece bilgi olarak sana iletiyorum. Eğer siz benim aracılığımla onlara [Sovyetlere] bir şey iletmek isterseniz, bunu yaparım. Kendisine bunun bizimle ilişkilerinin kötü bir şekilde bozulmasına neden olacağını ve eğer muharebe birliklerini gönderirlerse, harekete geçeceğimizi söyledim.
S: Bunu ileteceğim.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER
12 Ekim 1973, Cuma
Saat 17:40

S: Toplantının— çizgisine uygun olarak 500 milyon dolar değerinde bir ikame paketimiz var. Jackson 24 saat içinde 50 Phantom istiyor.
K: Ona gidip kendini becermesini söyle. Hangi paket makul görünüyorsa ona dair taahhütte bulunmanızın benim için bir mahsuru yok. Ben hala bir şeylerin hareket etmesini sağlamamız gerektiğini düşünüyorum, ama bunun kesinlikle bizi madara edecek miktarda olmaması lazım.
S: Azores'e giriyoruz. Onunla kontrol ettikten sonra seni tekrar arayacağım. Başka bir şey var mı?
K: Sen beni aramışsın diye aramıştım.
S: Güzel. 65 M-60 ve tüm diğer şeyleri, üç Şahin avcı uçağı ve falan filanı kapsayan 30 Hava Şahini A-4, 16 Phantom, 125 tanktan oluşan paketle devam ederiz.
K: Şayet kendisine bunların Beyaz Saray emirleri olduğunu söyleyebilirsen, bunun bize epey faydası olur.
S: Böyle söylerim . Seninle konuşmak bir zevkti.

BÜYÜKELÇİ SCALI-KISSINGER
12 Ekim 1973, Cuma
Saat 17:50

K: Selam John. Nasılsın?
S: İyiyim. Aramanın sebebi neydi?
K: Sen beni aramıştın.
S: Beni tam Konsey katında durdurdun. Malik az önce İsrailliler, Suriye ve Mısır'daki sivil hedefleri ve Sovyet gemileri ve hedefleri gibi şeyleri vurmaya devam ederlerse bunun ağır sonuçları olacağını söyledi.
K: Buna cevap vermeyiz.
S: Hayır, cevap vermek niyetinde değilim.
K: Onların herhangi bir tepkisi açık bir tehdide dönüşürse, kendilerini uyarsan iyi olur.
S: Uyarırım— Sadece ağır sonuçları olacağını söylediler ki buna cevap vermeyeceğim. Eğer bu toplantı biterse, bu gece Başkan Yardımcısı meselesi için şehirde olabilirim.

K: Senin de katılacağını sanıyordum.
S: Belki katılırım. Bana da gelmem söylendi.
K: Bana da. Sonra görüşürüz, John.
S: Temas halinde olacağım.

DIŞİŞLERİ BAKANI EBAN-KISSINGER
12 Ekim 1973, Cuma
Saat 17:53

E: Şu anda çok muhtelif sorunlarınız olduğunu biliyorum.
K: Aynen .
E: Güvenlik Konseyi'nden [ateşkes önerisi konusunda] ne sonuç çıkması gerektiği konusunda Bakan Shalev'den size bu sabah göndermesini istediğim mesajdan bahsediyordum.
K: Tamam.
E: Herhangi bir şey yapılmadan— sizinle istişarede bulunma şansına sahip olmayı çok isterim, belki—
K: Benim bu konuda bildiğim, yarına kadar olmayacağı şeklinde.
E: Evet, hala bir konuşma turu daha var— dikkat çekmeden— keşke yarın sabah gelebilseydim.
K: Yarın öğleden sonraki ilerleyen saatlerden önce olmaz.
E: Sabah gelemez miyim, ayarlayabilmenizin bir yolu yok mu—
K: Alenen gelmenizin bir mahsuru yok.
E: Belki böyle yapabilirim. Bayan Meir'ın size iletmemi istediği bir ya da iki şey var—
K: Bunu yapmak için tek ihtiyacım olan şey zaman. 09:00 nasıl?
E: Daha geç olsa daha iyi olur.
K: Maalesef 10:00'da Burgiba Jr. [Habib Burgiba, Jr., Tunus Devlet Başkanı'mn oğlu] geliyor; zaten iki kere saatini değiştirdim.
E: Tamam, 09:00'da öyleyse.

LORD CROMER-KISSINGER
12 Ekim 1973, Cuma
Saat 18:50

C: Londra'dan hiçbir haber almadık. Buralarda olacak mısın—
K: Beyaz Saray masasından ulaşabilirsin.
C: Tamam. Bir haber alır almaz sana haber veririm. Bana verdiğin ikinci şeyi [ateşkes zamanlaması] ilettim—
K: Bunu bu gece yapmak zaruri değil ama bir ön tepki almanın faydası olacak. Senin kişisel tepkiniz nedir?

C: Benim kişisel tepkim lehte. Yapılması makul bir şey gibi görünüyor. Bence bu rolü oynamamız bir işe yarayabilir.
K: Başımıza bela oldukları takdirde, ikimiz, neden sadece kendi başımıza devam etmiyoruz.
C: Doğru. Bu işi BM'deki kendi ofisimizle tesis etmeye çalışırım. Sorunlardan biri— lojistik olarak ülke içinde yavaşlatan Blackpool'daki lanet olası parti konferansı ama iletişim oldukça iyi, bu akşam bir haber almayı umuyorum.
K: Güzel, çünkü stratejimizi planlamamız gerekiyor.
C: Bence geleceğe dair opsiyonlar oldukça zor. Teminatlar konusunda New York'ta size verdiğimiz belgeye— göz atmamışsındır.
K: Ha evet, sonra olacağına şimdi olması çok daha önemli.
C: Demek istediğim de bu.
K: Aslında bu konuda seninle konuşmak istiyorum. Bu konuda Alec'le [Sör Alec Douglas- Home, İngiltere Dışişleri Bakanı] konuşmayı umuyordum.
C: Ne zaman konuşmak istersen emrindeyim—
K: Önce operasyonun uygulanmasını sağlayayım, sonra enerjik bir şekilde bu yöne döneriz—

Saat 19:00'da, Sovyet Müsteşar Yuli Vorontsov, bana ulaştırması gereken "acil" bir mesajı olduğunu söylediği Dobrynin adına acil bir randevu istedi. Nixon Başkan Yardımcısı olarak Gerald Ford'u seçtiğini açıklarken Beyaz Saray'da olmam gerektiğinden, mesajın bana saat 20:00'de ulaştırılmasını istedim. Bu olayda Dobrynin, Sovyet gemilerinin vurulmasına dair bir protesto sunmuş ve Sovyetlerin "gemilerini ve diğer ulaşım araçlarını savunmaya" hazır olduğunu ifade etmişti. Ben de herhangi bir Sovyet askeri müdahalesine —bahanesi ne olursa olsun— karşı koyulacağı uyarısında bulunarak, protestoyu reddettim.

SOVYET MÜSTEŞAR YURI VORONTSOV-KISSINGER
12 Ekim 1973, Cuma
Saat 19:00

V: Şehirde ne işin var?
K: Sadece zaman harcıyorum— lanet olası Ortadoğu şeyi için—
V: Kalmaya ve bu işi bitirmeye karar verdim.
K: İşte bu şimdiye kadar bana karşı yapılan en kötü tehditlerden biri.
V: Ben gizli bir silahım ve beni kullanırlar—

K: Büyükelçi nerede?
V: Bir gençlik sergisi açılışında, ama bu akşam seni ziyaret etmeyi planlıyor. Acilen seninle konuşmak istiyor. Bir saat içinde— sana ulaşmak mümkün olacak mı?
K: Bak, 20:30'da Beyaz Saray'da olmam gerek. Kendisine de ki, şayet benim bir Politbüro üyesi olmamı sağlayabilirse, ben de onu Başkan Yardımcısı yapabilirim.
V: Demek ki bir karar vermek için sadece bir saati var.
K: Saat 20:00'de Dışişleri Bakanlığı'na gelmesini söylersin.
V: Ve 20:30'da Beyaz Saray'da olmak zorundasın?
K: Oradan da bana ulaşamazsınız ki. Mesaj sende mi?
V: Evet, mesaj bizde ve şimdi tercüme ediliyor. 20:00'ye kadar bunu alır— Dışişleri Bakanlığı'na getirir.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER
12 Ekim 1973, Cuma
Saat 19:45

D: Dr. Kissinger. Clements'in [William Clements, Savunma Bakan Yardımcısı] yanından geliyorum. Yani, Schlesinger ve Clements oradaydılar, ayrıca Başbakanla da görüştüm. Beni ne zaman görebilirsiniz?
K: Bu gece birkaç başka sorunumuz daha var [Gerald Ford'un Başkan Yardımcısı olarak atanması].
D: Bunu biliyorum. Şeyi yapmaya çalışmıyorum— elimde siyasi duruma dair bazı önemli şeyler bulunduğunu düşündüm.
K: Çok önemli bir mesajla beş dakika içinde Dobrynin gelecek.
D: Bağlantılı olabilir.
K: Bana bu konudan şimdi bahsedebilir misin?
D: Adamlarınızın bize gönderdikleri mesajı çok ciddi bir şey olarak algıladık— [üç Sovyet bölüğünü harekete geçirmek] hakkındaki tehdit konusunda— ve Başbakan buna çok sert tepki göstereceğinizi umuyor.
K: Buna hiç şüphe yok. Bu öğleden sonra Yahudi yanlısı senatörlerin tacizlerine çok sinirlendim. Sanki yeterince şey yapmamışız gibi.
D: Komite [Senato Dış İlişkiler Komitesi], ya da iki ya da üç üye, ne yaptığınızı çok iyi biliyordu. Günde iki Phantom konusunda endişelilerdi ve şu gemi nakliyesi bugün bile hallolmadı. [Stuart]

Symington (D.-Missouri) ve [Jacob] Javits'di (C.-N.Y.). Onlara söylemem gerektiğini düşündüm—ayrıca sizin yardım etmek için yaptıklarınızı da vurguladım.

K: Sovyet tehditlerini önemsemeyeceğiz, seninle konuştuğumuz planı izliyoruz.

D: Başbakan [ateşkes için] plana bugün başlayabileceğimizi söyledi.

K: Şimdi bunun için çok geç. Özellikle tehditten sonra asabi olmaktan kaçınmamız lazım.

D: [Ateşkes önerisine] herhangi bir zamanda başlayabilirsiniz.

K: Bir kere tehdit edilmişsiniz artık, en iyisi rotanıza bağlı kalmanız. Javits'in söylediği bir şey de şu, diplomatik kazanımlarınızın bedelini ödeyeceksiniz. Çarşamba sabahı Sovyetlerin mesajını aldık [bir ateşkesle ilgili] ve bugün Cuma.

D: Hiçbir surette siyasi arenaya girmedim.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

12 Ekiml973, Cuma

Saat 20:25

K: Yine çok kısa kesmem gerekiyor çünkü Beyaz Saray'a yetişmek zorundayım.

D: Biliyorum.

K: Dobrynin'le bir konuşma yaptım. İki mesajı vardı. Birincisi, teçhizat sağlamamızı protesto etmek hakkında ve ikincisi, sivil hedefleri bombalamanız hakkında oldukça tehditkardı ve eğer bu devam ederse Tel Aviv'in kurtulamayacağı tehdidinde bulunuyordu. Eğer bölgede herhangi bir Sovyet uçağı görülürse— doğrudan Amerika müdahalesinin olacağını söyledim.

D: Bunu not edeceğim.

K: Cebelitarık'tan şeye— doğru bir uçak gemisi hareket ettiriyoruz. Eğer bölgede herhangi bir Sovyet personeli, uçağı ya da kara personeli görünürse, ABD müdahale edecek. Bunu söylemeye yetkim yok. Dayan'ın bir basın toplantısı düzenlemesini istemem.

D: Dayan'ın söyledikleri hiçbir zaman bizim telgraflarımızla ilgili olmadı. Sorun da bu.

K: Bunun doğru olduğuna inanabilirsiniz. Bunu bu öğleden sonra Başkanla görüştüm, ama [bunun] sızmasını istemem, özellikle Kongre'nin Savaş Yetkileri Yasası'nı onayladığı bir günde.

D: Ne?
K: Başkan'ın savaşma yetkisini sınırlayan bir kanun. Senaryodaki ikinci bir sorun, sizinle görüştüğüm üzere [ateşkes]. Hiçbir koşulda bu gece başlatmıyoruz....
[...]

LORD CROMER-KISSINGER

12 Ekim 1973, Cuma
Saat 21:33

C: Ee, bak, Dobrynin'den bir haber var mı?
K: Evet, Dobrynin'le iki laf ettik. Ve şunu söylüyor: Dedi ki, sizin bilginiz doğruymuş, ancak önemsizmiş.
C: Bununla ne demek istiyor?
K: Şunu demek istiyor, benden şunu aktarmamı istedi; kendilerinin Mısırlıların kabul edeceklerini açıkça söylemeye hakları yokmuş, ama kendileri şunu diyebilirmiş ki, sizler bunu Mısırlıların kabul edecekleri varsayımıyla ileri sürerseniz, böylesi de çok iyi bir kumar olurmuş.
C: Çok iyi bir kumar mı?
K: Ya evet. Ama aslında bana söylemeye çalıştığı şey şuydu, şimdi İsrail'in tavrını biliyorum ki bu evet olacak, ama. İki veya üç şey ortaya atabilirler—
C: Şey, evet, biz bunu Tel Aviv'deki Büyükelçimize açıklamıştık. Elbette ona neler olup bittiğini söylemedim, ama günün erken saatlerinde Dış İlişkiler Bakanlığı Genel Direktörü [Avraham] Kidron'u görmüş. Kazanmak için sert oynuyorlardı. Dediler ki, elbette, kendileri de beklendiği üzere çok büyük ordu baskısı altmdalarmış. Buna göğüs germek zorundalar.
K: Sizlerin aklında tutması gereken şey, bunun şayet makul bir ihtimal olduğunu düşünmeseydik, biz de sizden bunu yapmanızı istemezdik.
C: Hayır, hayır, hayır, bunu yüzde yüz anlıyorum. Yani bununla ilgili asla bir sorun yok. Biraz kontrol etmek zorundaydık. Bu sizin verdiğiniz bilgiye güvenmediğimizden değil.
K: Hayır, hayır, bu tamamen size bağlı. Ben sadece aldığım cevapları sana aktarıyorum.
C: Evet, elbette. Bilgi doğru ama önemsiz dediğinizden dolayı biraz kafam karıştı.

K: Mısırlıların şey konumunda olmak istemediklerine ikna olmuş görünüyorlar, şeyi istemiyorlar—
C: Neyi istemiyorlar—
K: Bunu talep etmiş olma konumunda olmak istemiyorlar. Ama görünüşe göre, Güvenlik Konseyi onların istediğini belirtmeden onaylarsa, bunu kabul edecekler. .
C: Evet. Güvenlik Konseyi tarafından düzenlendiği takdirde. Yani, onlar bunu istemiş olmadan.
K: Aynen.
C: Ben de böyle hissettim, diğer bir deyişle buna karşı çıkarak ortaya çıkmayacaklar, açıkça. Demek istediğim, kamuoyu önünde kötü bir gösteri yapabilirler ama gerçekte yapmayacaklar.
K: Sonunda kabul edecekler.
C: Hala bunun doğru olduğunu düşünüyorsun, Henry, öyle değil mi?

K: Benim şahsi düşüncem bunu yapmanın doğru şey olduğu. Bunun barışa giden yol olduğuna inanıyorum, ya da en azından bu konuda [oynanması gereken-çn] iyi bir kumar olduğuna; bunun işe yarayacak bir rol olduğunu da düşünüyorum, size sormamızın nedeni de, sizin Güvenlik Konseyi üyeleri arasında en güvenilir olanı olduğunuzu düşünmemizdir.
C: Teşekkür ederim, efendim.

LORD CROMER-KISSINGER

12 Ekim 1973, Cuma
Saat 21:43

K: Dobrynin'in bana verdiği sözlü nota olarak adlandırılan şeyden size okuyayım. "Başkan ile ilişkilerimizin karakteri olan anlayış ruhuna göre hareket ederek (lütfen kusmayın) geçtiğimiz son birkaç gündür Mısırlı ve Suriyeli liderlerle savaşın sona ermesi sorununu istişare ediyorduk. Açıkça konuşmak gerekirse, görüşmeler uzun sürdü ve kolay geçmedi; ama yine de şimdi Başkan'a Sovyetler Birliği'nin Güvenlik Konseyi'nde ateşkes karar tasarısının benimsenmesini engellememeye hazır olduğunu söyleyebiliyoruz. Başkan, elbette, mevcut durumda Sovyetler Birliği'nin Güvenlik Konseyi'nde ateşkes karar tasarısı lehinde oy kullanamayacağını bilmektedir, ama önemli olan buna karşı oy kullanmayacağımız-

dır. Temsilcimiz oylama sırasında çekimser kalacak." Şimdi bu, elbette, bütünüyle tam güven beyanı.

C: Tabii ki. Şimdi, katılımcılar oybirliği içinde olduklarına göre, biz de açıkça çizgimizin oldukça güvenilir olmasını sağlamalıyız.

K: Bence siz adım atmaya karar verdikten sonra, biz de o zaman Scali'ye Maitland [Sör Donald Maitland, İngiltere'nin BM Büyükelçisi] ile konuşması talimatı veririz.

C: Böylesi uygun. Beni endişelendiren ise oralarda olup bitenler.

K: Oralarda olup biten şey şu ki, muhtemelen [karar-çn] onaylanana kadar savaşmaya devam edecekler.

C: Eminim edecekler. Buna hiç şüphe yok. Soru şu, sonrasında da devam edecekler mi ve bunlardan herhangi birine itiraz edecekler mi? Ama kişisel olarak, böyle yapacaklarına inanmıyorum.

K: Benim sezgime göre Rollie, bu bunu yapar.

C: Bence harcanan çabaya değer.

K: Ne kaybetmemiz gerektiğini görmüyorum.

Biz bir ateşkesin desteklenmesi konusunda Londra'nın kararını beklemekteyken Dinitz 23:20'de Beyaz Saray'daki ofisime geldi ve havadan bir nakil işleminin üstlenilmesi kararıyla noktalanacak bir süreç başlamış oldu. Dinitz, askeri hazırlıkları gözden geçirdi ve İsrail'in yerinde bir ateşkese doğru ilerleme arzusunu yineledi. Aynı zamanda, İsrail'in silahlı kuvvetlerinin gün boyunca kayda değer ölçüde ilerlemedikleri de açıklık kazanmıştı. Bu durum aşağıdaki görüş alışverişine neden oldu:

KISSINGER: Bu gece [diplomasiyi] başlatmamızı istiyor musun? Bugün saldırıyı gerçekleştirdiniz mi? Kanaatimce hayır.

DİNİTZ: Hayır.

KISSINGER: Keşke hareketlerinizi daha iyi senkronize edebilmiş olsaydık— Sanırım yarın askeri harekat olmadığı takdirde, aciliyet ortadan kalkar. Eğer bugün saldırı olmadığını bilseydim daha erken başlardım.

DİNİTZ: Size söylemek zorundayım: Yeni bir saldırıya başlayıp başlamama kararımız bizim gücümüze bağlı. Şimdiye kadar İsrail'de bunu yapacak araçlara— bombalar, füzeler, vesaire— sahip olacağımızı düşünüyorduk.

Diplomatik ve askeri araçları birlikte hareket ettirme konusundaki aşikar kabiliyetsizlik, havadan naklin hızlandırılmasına yol açmaktaydı.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

12 Ekim 1973, Cuma

Saat 23:45

K: Az önce cephanelerinin hakikaten tükenmekte olduğunu söyleyen Dinitz ile acilen bir görüşme yaptım. Stratejilerini, Başkan'm Salı günü onlara söz verdiği üzere, bu hafta mühimmatın sağlanacağı varsayımına dayandırmışlar; Suriye'deki saldırılarını durduruyorlar çünkü teçhizat eksikliği nedeniyle hareket edemiyorlarmış. Mısırlılar da ağır silahlarını transfer etmişler, şimdi de Sina'ya büyük bir hamlede bulunma problemi olduğunu söylüyorlar. Kendilerine güvenceler verdiğimiz doğru.

S: Pekala, ne yapmak istiyorsun?

K: Şey, ne yapmak istediğimi bilmiyorum. Sadece bazı vaatlerde bulunduğumuzu düşünüyorum— biliyorsun işimize yarardı. Biz diplomasi senaryosunu belirlerken, ben de saldırılarını bir gün süreyle devam ettiremedikleri için kıyameti koparıyordum. Şimdi ise bunu durdurmak zorundalar.

S: Şey yapabiliriz—

K: Sizinkilerden emin misin...

S: Şey—

K: Ben inisiyatifi bulamıyorum. Eğer bir şey olmasını istedilerse, o zaman olacaktır.

S: Kiralık uçak uçuşlarının sağlanmasını mı kastediyorsun?

K: Sadece almaları için— biliyorsun işte, dört gün içinde bir yol bulunabilir. Bunun ne olduğunu bilmiyorum; bu benim işim değil. Ben sadece şeyi görmüyorum— sen hariç, orada bunun gerçekleşmesini sağlamak niyetinde olan hiç kimse tanımıyorum...

S: Pekala, bizim sadece ABD uçaklarına neye ihtiyaçları varsa götürmelerini söyleme imkanımız var.

K: Birisinin onlara salakça bir şeyler söylemediği sürece, bütün şirketlerin kiralamayı reddettiklerine inanmak zor.

S: Bu konudaki sorun, başka işlerinin yolunda gitmesi. Diğer koşullardan farklı olarak, Vietnam savaşı sırasında kiralamayı kabul

ettiklerinde, etrafımızda dolanıyorlardı— kiralık uçak uçuşlarının neredeyse yarısı boş gerçekleşmekteydi.

K: Örneğin, Continental Havayolları'nın müdürüyle— benim arkadaşımla— kimse konuştu mu? Six ile?

S: Six, doğru.

K: Bob Six. Lanet olsun, onun çok büyük bir vatansever olduğunu biliyorum ama, şayet birisi kendisine uçaklara ihtiyacımız olduğunu söylediyse, yani siz ona göz kırpıp söylemediyseniz bunu yapmayacağına inanamam, ama eğer gelecek haftaya kadar olmazsa kalbim de kırılmaz.

S: Şey, bu —her neyse— kaynakları ne zaman tükenmeye başlayacak?

K: Şu anda tüketmiş durumdalar. Saldırıyı durdurdular. Ve şimdi Sina'da başları büyük dertte. Bunu Başbakan'dan Başkan'a gelen bir mesaja dayanarak söylüyorum. Biliyorsun belki de doğru değildir ama böylesi de üstlenilecek berbat bir sorumluluk.

S: Eğer şimdi başlarsak ve gerçekten bu adamlar üzerinde baskı uygularsak, sanırım yarın için birkaç uçak toplayabiliriz. Ama bence bu konuda bir şey yapmak istiyorsan, bütün bunların bir ABD uçağı tarafından yapılmasına izin vermen daha iyi olur.

K: Bunu Balkan'la tartışmam gerekecek.

S: Ya da yapabileceğimiz bir diğer şey—

K: Bu kiralama şirketlerine baskı yapamaz mıyız? Eğer baskı uygulanırsa, bunu yapacaklarına inanıyorum.

S: Bence bu doğru olabilir. Askeri Havadan Nakil Komutanlığı ile şeye hareket etme kararı yüzünden onlara bir kez daha başvurmamıştık—

K: Pekala o zaman [zor anlaşılır]. Eğer istiyorlarsa o zaman Azores'ten alabilirler. Zaten orada.

S: Malzeme Azores'te mi? Onlar derken kimi kastediyorsun? Kiralama şirketlerinden mi bahsediyorsun?

K: Eğer kiralama şirketleri buradakileri alır ve İsrailliler de zaten Azores'te olanı alırsa, bu en azından biraz hız kazandırır.

S: Ne kadara ihtiyaçları var?

K: Bu konuda elimde tahmin yok.

S: Tamam. Ne yapabileceğime bir bakayım. Yapabileceğimiz bir şey, onlara vermeyi planladığımız on ya da oniki C-130'u alabilir, yükler ve gönderebiliriz.

K: Pekala, hadi bunu yapalım. Dinitz'i arayacağım ve askerlerinin seninle temas kurmasını sağlamasını söyleyeceğim.
S: Tamam.
K: Ama İsa aşkına [General Gordon] Sumner'e [Savunma Bakanlığı teçhizattan sorumlu subay] kıçını kaldırmasını söyler misin, çünkü bir felaket olursa hesap vermek gerekecek. Bizim bakış açımızdan, İsrail taarruzunun ilerlemesine ihtiyacımız var. Eğer İsrailliler yarın gece diz çökmüş olurlarsa, şey yapmayacağız—
S: Pekala, Henry, cephanelerinin biteceğini bize söylemeleri gerekirdi.
K: Diğer yandan, sana söylemem gerek, onlara her gün bu malzemenin gelmekte olduğunu biz söyledik. Onlara sabah 20 uçak alacaklarını söylemediğimiz ama ardından onların da akşama alamadıkları bir gün bile yaşanmadı.
S: Ben gerçekten evvelki geceye kadar durumun böyle olduğunu söyleyemem; bu adamların toplayacakları uçaklarla beraber kendi başlarına nakledebilecekleri varsayılıyordu. Düne kadar— yani geçen gece— bu uçak arayışını onlar adına başlatmamıştık ki. Bu nedenle, eh, durum—
K: Yanlış giden şeyi daha sonra düzeltebiliriz. Buraya giderek ne elde edebileceğimizi görelim.
S: Tamam.
K: Çünkü güçsüz görünürlerse tüm bu diplomasi darmadağın olur. Kaybediyorlarmış gibi değil ancak kazanıyorlarmış gibi görünürlerse işleyebilir.
S: Tamam. Yapılacak ilk şey cephane taşıma işini devrettiğimiz C-130'lan almak. C-130'lan ABD pilotlarının mı uçurmasını istersin? Böyle olmaması için herhangi bir sebep görmüyorum.
K: Bu konuyu daha önce hiç bu açıdan düşünmedim. Neden bu konuyu askeri ataşeleriyle halletmiyorsun?
S: Tamam, çok güzel.

13 Ekim 1973

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER
13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 00:49

S: ...Henry, bu insanlarla daha beş saat önce konuştuk. Günlük ikmallerinin ne olduğunu sorduk; bu konuda hiçbir şekilde bir rahatsızlık sergilemediler.
K: Çünkü odadaki insanlara güvenmiyorlar.
S: General Gur General Sumner ile baş başa olduğu zaman, ona güvenmediğini mi söylemek istiyorsun?
K: Hayır, Gur ile Sumner ile, ona güvenmeli.
S: Sumner beş gündür bunu Gur'dan koparmaya çalışıyordu ve Gur günlük ikmal konusunda çok rahatlamıştı.
K: Gur şunu iddia ediyor ki, —yani Dinitz— Gur'u ben tanımıyorum— Dinitz bunun, her gün onlara 20 uçağın sevk edilmesinin sağlanacağını, ki bu doğru, söylememizden kaynaklandığını öne sürüyor. Ama her gün bu gerçekleşmedi. Eğer sevk edilmiş olsaydı, o zaman iyi olacaklardı. Böyle söylüyorlar.
S: Her gün bir gece geriye gidiyor.
K: Şimdi, onlara Salı gecesi, Sisco'nun verdiği güvenceye dayanarak, ki senin yapabileceğin hiçbir şey yoktu— bir sonraki gün 20 kiralık uçak alacaklarını söyledim. Ve onlara Çarşamba gecesi, eğer her şey başarısızlıkla sonuçlanırsa bunun MAC [Askeri Havadan Nakil Komutanlığı] yoluyla isteneceğini söyledik. Sonra Perşembe gecesi, bunun artık MAC yoluyla isteneceğini bildirdik ve sonra Cuma sabahı bunun işe yaramadığını söyledik.
S: Aynen. İki gün—
K: Bu yaklaşık 48 saat, ama sen 24 saatten sorumlusun; ben ise şeyden sorumluyum— bırak olacağına varsın, olup biteceklere artık kafayı takmayalım. Bana bu opsiyonlarımız var gibi görünüyor. Yükleyebileceğimiz on C-130 var.
S: Doğru. Artık [zor anlaşılır] cephane var.
K: Evet, ama onun ne zaman serbest bırakılacağını bilmiyoruz.
S: [Azores üzerinden transit için] Portekiz ile görüşmeleriniz nasıl?
K: Daha iki saat önce bir telgraf gönderdik.
S: Tamam. Pekala, gerçekten bu kadar cephanesiz kalmış olamazlar,

Henry. Teçhizatlarının ne olduğunu bilmemelerine imkan yok— ama birdenbire hepsi tükeniveriyor.

K: Bak, açıkça gerçekleştirdikleri her saldırıyı berbat ettiler. Kendi başlarına sorumluluğu üstlenmek durumunda değiller. Ne olursa olsun kendi başarısızlıkları nedeniyle bizi suçladıklarından hiç şüphem yok.

S: Doğru.

K: Ama bu işi burada halletmeye çalış. Her şeyden önce de, ben hakikaten bunun yüzde 90'ının halledilmiş olduğuna inanıyorum...Ve ortalığa benim Suudileri deli ettiğimi yayan [Bakan Yardımcısı'na] Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı'ndan bir söz aldığımı da söyle—

S: Onlara bu akşam 18:00 civarında söyledim— biraz rahatlamış görünüyor. Bana bunu daha önce söylemiştin— yani ona söylememi. Bunun bu şekilde halledilmesini umduğunu söyledi.

K: Bu şekilde halledilmeyebilir, ama halledilmesinin tek yolu savaşın hemen sona ermesini sağlamamız— neredeyse tüm parçalar yerine oturmuşken. Ama bir İsrail saldırısına da ihtiyacımız var.

S: Tamam. Şimdi, Henry, şayet yarına kadar dayanacak yeterince cephaneleri varsa, yarın akşama kadar cephaneyi ulaştırabiliriz. Ama her şeyden önce, ikmal durumlarının ne olduğunu öğrenmek zorundayız.

K: Yarın ilerlemelerini bir sağlayabilsem, kendilerine istedikleri her şeyi veririm, böylece bu iş Güvenlik Konseyi'ne gittiğinde orada apışıp kalmazlar.

S: Bunu yapmanın tek yolu, bu gece içinde cephane göndermek. Ve bu neredeyse— orada neredeyse gün ağarmış olmalı.

K: İsrail'de şafak söktü. Saat sabah 08:00.

S: Cephaneleri bitmiş mi bitmemiş mi?

K: Ben nereden bileyim. Saldırılarını durdurduklarını söylediler. Yarın için diplomasiyi senkronize etmek amacıyla bu gece onlarla buluşuyordum. Dedim ki, yarın gece nerede olacaksınız? Kendilerine bir gün daha vermemi rica ettikten sonra beni aradıklarında, artık ben de kuşkulanmaya başlamıştım; beni bu öğleden sonra saat 16:00'da aradılar ve bu gece her şeyi [ateşkes önerisi] başlatabilirsiniz dediler. Bunu yapamadım çünkü şey edememiştim— yani kendi zamanlamamı tüm parçaları bir araya getirecek şekilde ayarlamıştım. Bunu dün ayarlamış olabilirdim— İlerleme sağlanması için 24 saate ihtiyacım var.

S: Bu benim için hayret verici— onlarla 5:30'dan 6:30'a kadar oturdum, cephane sorunlarından hakikaten bahsetmediler— bu konuda hiçbir meseleye işaret etmediler. Bahsettikleri tek şey yeniden teçhizat sağlanması ve iki gün içinde almalarıydı.

K: Şimdi çok dehşet içindeler— ya da İsrail'in Sina saldırısından dehşete düştüklerini ileri sürüyorlar— Mısır'ın saldırısı demek istedim.

S: Kendileri açısından inanılmaz bir planlama.

K: Bak, her şeyi bombok ettiler.

S: Hı-hı. Tamam, lanet olası teçhizat durumlarının statüsünü öğrenmeye çalışayım. 15 günlük teçhizatları olduğu kanaatindeyiz.

K: Bahse girerim Teçhizatlarını Altı Gün Savaşı tecrübesine dayanarak saymışlardır.

S: Olabilir.

K: Emin ol tüm Altı Gün Savaşı boyunca bu saldırının bir gününde harcadıkları kadar harcamadılar.

S: Bu olabilir Henry. Bence bu oldukça muhtemel. Er ya da geç bize gelebilir ve sorunlarının ne olduğunu söyleyebilirlerdi.

K: Şey, kendileriyle yüzleşmek zorunda olduklanndandır; şunu da söylemeliyim ki onların savunmasında— onların ve bizim hiçbir zaman anlaşamadığımız uçaklar konusunda değil— ama diğer konuda, biz kendilerine defalarca tüm sarf malzemelerini alacaklarını ve malzemeler geliyormuş gibi savaşmaları gerektiğini söyledik.

S: Doğru. Ama bize asla malzemelerinin tükendiğini söylemediler.

K: Ne olduğunu sen de —benim kadar— iyi biliyorsun. Bu adamlar her şeyi berbat ettiler— her seferinde. 1967'de yaşıyorlar. Dün tüm gün boyunca bana Şam'a doğru ilerlediklerini ve dolaylarında duracaklarını söylüyorlardı. Bu sabah bana eğer yapabilirlerse kamu taşımacılığını kullanacaklarını söylediler. Şimdi bunu yapamayacakları aşikar.

S: Tamam.

K: Kabahatin yüzde 80'inin onlara ait olduğuna hiç şüphem yok. Ama bunun bana yarın gece yardımı olmaz. Ve biliyorsun, bu devam ederken onların şiddetli bir güce sahip şekilde ilerlemelerine ihtiyacım var.

S: Eğer şimdi cephaneleri tükenmişse, bugünkü saldırı için oraya gönderme konusunda yapabileceğimiz hiçbir şey yok. En yakın adım Azores'te ve biliyorsun ABD uçaklarını havalandırıp oraya

göndermedikçe bu iş bir şekilde berbat olacak. Beş saatten önce de olmaz—

K: En azından C-130'lara ne dersin. Bence yapmamız gereken onların on C-130'u almalarını sağlamak. Kiralama şirketlerine asla başka bir savunma anlaşması alamayacaklarını söyleyerek tepelerine binmeliyiz— yani ancak böylesi sonuç verir.

S: Aynen, malzemeleri göndeririz tamam, ama oraya Cumartesiden önce ulaştıramayız.

K: Hayır, ama şu var ki, en azından, harekete geçmelerini sağlarız. Hadi yapalım bu işi— Azores [zor anlaşılır], on C-130 ve zoraki kiralama şirketlerinin bir birleşimi....

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

13 Ekim 1973, Cumartesi

Saat 01:03

D: Askeri ataşemiz yanı başımda duruyor. Ofisime az önce geldi ve General Sumner'in kendisini aradığını ve General Sumner'in Golan Tepeleri'ni bu gece ya da yarın [zor anlaşılır] yapamayacağımız için hemen şimdi fena halde ihtiyacımız olan cephanenin bir kısmını hemen gönderme emri aldığını söylemiş.

K: İstediğiniz de buydu değil mi?

D: Evet, cephane istedik ama Sumner'in [zor anlaşılır] yapmasını istedik. Bu yüzden tam olarak nedir— kaç tane uçak ya da herhangi bir şey olduğu konusunda bir fikriniz var mı?

K: Üç ayrı şey yapacağız. Size on C-130'u derhal göndereceğiz.

D: On C-130. Doğrudan.

K: Hemen. Şimdi Savunma ile şeyi halletmelisiniz— şayet Azores'e İsrailli pilotları verebilirseniz, biz bunu tercih ederiz.

D: Anlıyoruz.

K: Eğer mümkünse tabii.

D: Keşke öğrenebilsem.

K: Pekala, bunu öğrenin. İkincisi, havayolları dışındaki bazı kiralama şirketlerini zorlayacağız. Ve, üçüncüsü, sizin El Al'ınız ile Azores'i kullanacağız, dolayısıyla üç farklı operasyonel—

D: Sadece anladığımdan emin olmak için: Ya doğrudan ya da Azores'den İsrail'e ulaşacak on C-130, bu iş ise İsrailli pilotların şeyi almaya devam etmek için hazır bulunmasına bağlı—

K: Ya evet, ama İsrailli pilotları göndermek için büyük bir çaba harcayın—
D: Elbette, harcayacağız; İsrailli pilotlara şey için ihtiyacımız olacak— kiralama şirketi İsrail'e kadar gidecek mi?
K: Evet.
D: Kaç tane olduğu hakkında bir fikriniz var mı?
K: Hayır; ama onları zorlarız— yirmi tanesini zorlamaya çalışacağız.
D: Anlıyorum. Ve şimdi Azores'ten uçmak zorunda kalıyoruz. Bu yüzden görmemiz gereken şey—
K: Eşzamanlı olarak giden üçünü de alacaksınız.
D: El Al ve on C-130 için yeterince pilotumuz olup olmadığını bilmek ve bu konuda çabalamak zorunda kalacağız— bunu kontrol edeceğiz ve Savunma'ya söyleyeceğiz. Savunma'yla temasa geçmek zorundayız, değil mi?
K: Evet, çünkü— ama şayet herhangi bir sorun çıkarsa General Scowcroft'u arayın.
D: Tamam, bu noktada Scowcrof'u ararım. Tamam; teşekkür ederim, Doktor.
K: Şimdi, bir dakika; ben bunun diplomasi yönüyle ilgilendiğimden, askeri operasyonları nasıl yürüteceğinizi size söyleyemem ama, bence yarın durmanız sizin için bir felaket olacak.
D: Doğru. Bu bilgiyi, bana az önce söylediğiniz unsurlar da dahil hemen Başbakan'a ileteceğim.
K: Çünkü güçsüz göründüğünüz takdirde, ne olacağını söylemeye hiç gerek yok.

O gün savaşın dönüm noktası oldu. ABD'nin baskı uygulayarak sağlayacağı kiralama şirketlerini kullanımı ile doğrudan bir havadan nakil arasında hiçbir fark olmadığı anlaşılmıştı. Schlesinger ve ben C-130'ların doğrudan İsrail'e uçmaları emrini verdik. Gün içinde, Nixon dev C-5A'ların doğrudan İsrail'e uçmaları emrini verdi ve ertesi sabaha kadar tüm havadan nakil Amerika tarafından sağlanmış oldu.

Aynı zamanda Dobrynin'in 10 Ekim'de önerdiği ve bizim askeri durumun gelişmesine imkan tanımak için ertelediğimiz yerinde ateşkes diplomasisini uygulamaya çabalıyorduk. Ancak Sovyet önerisini uygulamaya kalkıştığımızda, Sovyetlerin ve Amerika'nın çekimser kalmalarıyla birlikte benimsenen bir İngiliz ateşkes karar tasarısı

stratejisi dağılmaya başlamıştı. Londra Sedat olmadan adım atmayacaktı; Sedat ise (şayet kabul etmeyi şu ana kadar istediyse bile) fikrini değiştirmişti ve ertesi gün için —kısmen Suriye üzerindeki baskıyı hafifletmek amacıyla— Sina'ya bir saldırı planlıyordu; Moskova'nın tutumu ise ya durumu yanlış değerlendirdiğinden ya da hiçbir zaman uygulamak niyetinde olmadığından belirsizdi. Bu girişimin büyük bir bölümü telefonda sürdürüldü.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 09:37

K: İngilizlerden hala bir haber alamadım. Neler olduğunu öğrenmek için Home'a [Sör Alec Douglas-Home] telefon yazdırıyorum.
D: Onunla telefonda mı konuştun— telefonla başvurmak— ?
K: Bugün olması gerektiği konusunda anlaştık. Eğer onlar yapmazsa belki Avustralyalıları denemeliyiz.
D: Tamam.
K: İkinci şey; az önce Mısırlıların Sina'ya havadan indirme harekatı planladıklarına dair bilgi aldık.
D: Bunun önemini bilmiyorum—
K: Hepimiz şunu anlamalıyız ki, şayet yapmak zorunda olduğumuz herhangi bir şey hile gibi görünürse— bu şeyleri etkiler.
D: Her ikimizin anlaştığı bir şeyi yapmak daha iyi. Gerçekten Sina konusunda hiçbir şey bilmiyordum—

K: İsraillilerden hiçbir haber almadık.
D: İsraillilerden hiçbir haber yok mu? Bu bilgiyi Moskova'ya iletebilirim, ne dersin?
K: Şayet öğlene kadar İngilizlerden bir haber almazsak Avustralyalılara gideriz.
D: Bu kararlaştırıldı mı?
K: İçişleriyle konuştuktan sonra seninle gözden geçiririm.
D: Moskova ile çek etmeliyim ama ben gerçekten bir fark göremiyorum.
K: Hayır, onlarla çek etmeniz gerektiğini sanmıyorum. İngilizlerin ne yapacağını görmeliyiz.
D: Akşama kadar senden haber almayı bekliyorum. Aramanı bekleyeceğim.

SÖR ALEC DOUGLAS-HOME,
İNGİLTERE DIŞİŞLERİ BAKANI-KISSINGER

13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 09:38

K: Üzgünüm, yarın buluşamayacağız. Az önce Başkan'la dün Rowley [Lord Cromer, İngiliz Büyükelçi] ile tartıştığım konuyu görüşüyordum. Görüştüğümüz o meseleyi halletmek için önünüzü iyi görebilmeniz gerektiğini umuyorduk.

DH: Evet. Sedat'ın dün gece ne dediğini gördünüz mü ya da İsrailliler size söylediler mi? Sedat yerinde bir ateşkesin mümkün olabileceğini ama İsrail'in 67 sınırına geri döneceğine dair bir anlaşma sağlanması gerektiğini söyledi. Tekrarladıkları tek koşul bu. Kahire Büyükelçimizi onu görmesi için geri gönderdim. Dedim ki, hemen yerinde bir ateşkes önerisi sunacağımızı varsayın, bunu uluslararası bir gücün sunulmasının takip ettiğini, hemen bir konferansın ya da Genel Sekreter tarafından düzenlenen bir çeşit uluslararası inisiyatifin izlediğini. Bu ona cazip gelir mi?

K: Bu konuda henüz işbirliği yapamayız. Bunun için hazır değiliz. Tamamen aldatılmadıysak onun kabul edeceğini düşünüyoruz. Birilerine boyun eğdiklerini ileri sürdükleri sürece diğer şeyin işe yarayacağına inanıyoruz.

DH: Farz edin ki Sedat bizi reddetti?

K: O zaman bir pata durumundayız.

DH: O zaman öncekinden daha kötü bir durumda olacağız. Herhangi bir girişimde bulunma yeteneğimizi kaybetmiş olacağız. Bunu reddedeceklermiş gibi görünüyor.

K: Bu sizin düşünceniz. Bana diğerleri tarafından kabul edecekleri söylendi.

DH: Ruslar mı söyledi? —

K: Onların bunu söylemesi için herhangi bir sebep görmüyorum, bunu kastetmedim. Bundan ne kazanacaklar ki? Daha tekrar edileli bir saat bile olmadı.

DH: Kaynaklarımıza göre, Sedat hayır diyor.

K: Uluslararası bir güçten bahsederken tamamen geri çekilmeyi mi kastettiniz?

DH: Benim düşündüğüm böyle. Sedat'ın yerinde bir ateşkesi kabul ettiğini farz edin. Uluslararası bir konferans ya da Genel Sekreter ya da bir çeşit uluslararası örgüt girerken uluslararası güç

teklif edildi— Tamamen bir geri çekilme olmadan mümkün olamayacak mı?

K: Bu böyle olmayacak— Sanırım bu konuda bir anlaşmaya vardık, Ruslar ve belki İsrailliler ile.

DH: Elinizdeki tek şey, Rusların Sedat'ın kabul edeceğini düşündüklerine dair Dobrynin'in sözü, bizim elimizdeki bilgiye göre ise buna razı olamazlar. Ruslar Sedat'a baskı yapmak istiyor olmadıkça, böyle bir şey neredeyse raporların tamamen çelişkili olması anlamına gelecek. Bunu kabul edecekler mi?

K: Benim kanım, şayet bu konuda bizi aldattılarsa, tüm ilişkimizin bedelini öderler. Her şeyi kaybederler.

DH: Ted'le [Başbakan Edward Heath] bir başka görüşme yapacağım ve sizi tekrar arayacağım; ama biz girişimi açığa vurduktan sonra bunu reddettiği takdirde, bence itibarımız tamamen kaybolur. Bize bir ateşkesi kabul edeceği koşulları kendisi verdi ve bu tüm eski şeyleri kapsıyor.

K: Ve İsrailliler bize diğer pozisyonu verdiler. İsrailliler Kanal'a geri dönmek zorunda olduklarını söylediler. Devam etmelerini muhtemelen sağlayabiliriz; Sovyetler de Mısırlıların devam etmelerini sağlayabilir. Belki de denemeliyiz.

DH: Karar Pazar gecesine kadar verilmek zorunda değil.

K: Ben bu geceye kadar diye düşünmüştüm. Avustralyalılardan da bu işi yapmalarını isteyebiliriz.

DH: Benim izlenimim şu, silahlarını keseceklerini söylemek istemedikleri sürece Rusların bunu nasıl yapabileceğini anlayamıyorum.

K: Belki de yapmak istedikleri budur. Sizden bunu yapmanızı istemediler, ve biz de karar tasarısını öneremeyeceğimize göre, size karşı yöneltilmiş bir manevra olamaz. Karar tasarısını Fransa'nın sunmasını tercih ederlerdi.

DH: Anlıyorum. ABD'de saat kaç? Yaklaşık sabah 10:00 mu? Bu gece Ted'le ve onun uçağıyla Londra'ya gidiyorum ve onunla bir kere daha görüşeceğim. Sedat tarafından reddedilme riskini gerçekten alamayız, ondan aldığımız şu anki bilgiye göre de bunu yapar.

K: Şayet ihanete başvurmuyorlarsa, Ruslar bunu sürdüreceklerine dair beni temin ettiler. Bunu ileri sürmek için nerede olacaklar ki; işte biz çekimser kalıyoruz ve Sedat reddediyor ve onu des-

tekliyorlar? Ne kazanmaları gerektiğini anlamıyorum. Özellikle bizden Fransa'ya sormamızı istedikleri bir durumda.

DH: İsraillilerin cevabının ne olacağını düşünüyorsun? Evet mi?

K: Evet, ama koşulsuz olarak kabul edilmeyecek. Koşullarını ortaya koysunlar ve ondan sonra adım atabiliriz— Bu sırf bu manyakları bir çeşit dengede tutmak için—

DH: Bir şey denemeliyiz.

K: Bu yüzden, Ruslar herhangi bir karmaşık ateşkesin reddedileceğini söylediler. Çekimser oy kullanmak istedikleri tek şey, basit bir ateşkes.

DH: Bunu tekrar düşüneyim, üç saat içinde Sedat ile tekrar göıüşecek Büyükelçimizden bir rapor daha alacağım.

K: Sedat'tan peşinen bir anlaşma almazsınız.

DH: Hayır, ama o zaman söyleyemem. Diyelim ki, Rusya evet demesi için ona baskı yapıyor. Bu uygun bir durum olmaz. Bunu düşüneyim; keşke bir işe yarasa.

K: Eğer bu devam ederse, oraya büyük bir havadan nakil yapmak zorunda kalırız. Ben sadece biliyorum ki—

DH: Savaşın durumu nedir?

K: İsraililer Iraklıları [Suriye'deki kuvvetler] yendiklerini öne sürüyorlar; ben ise onlardan Sina'ya dönmelerini umuyordum. Bugün İsrail'e uçmaya başladık, ki bu çok tehlikeli.

DH: Üç saat içinde sizi arayacağım. Aradığınız için teşekkürler.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 09: 50

K: Az önce Home ile görüştüm. Sedat'la görüşüyorlar ve Sedat basit bir ateşkesi asla kabul etmeyeceğini söylüyor.

D: Doğrudan Sedat ile mi görüştüler? Hemen Moskova'ya bir telgraf göndermeliyim—

K: Onları zorluyorum, üç saat içinde beni tekrar arayacaklar.

D: Her ikimizin ülkesi de çekimser kalacak. Bu durumda bile bu benim kesin kararım—

K: Hala İngilizlere baskı yapıyoruz—

D: Eğer Sedat onlara böyle söylemiş olsa bile, kesinlikle çekimser kalırız ve bu durumda sözümüzü tutarız. Eğer her ikimiz de çekimser kalırsak, bu siyasi bir öneme sahip olur. Şimdi sorun ne? İngilizler karar vermemişler mi?

K: İngilizler isteksiz çünkü Sedat'ın bunu kabul etmeyeceğini düşünüyorlar. Keşke Moskova onunla [Sedat ile-çn] konuşabilseydi.
D: Sıradan bir telefon kullanmadıkça üç saat içinde bir cevap alamam.
K: Hayır, bu çok tehlikeli.
D: Bence de. Gerçekten, eğer böyle dediyse bile—
K: Çünkü İngilizler Sedat'ın hayır demesinden ve şeye devam etmesinden korkuyorlar—
D: Belki de Avustralya ile ilerlemeliyiz.
K: Bizim yapacağımız da bu. Avustralya'nın Mısır'da kaybedecek hiçbir şeyi yok. Üç saat içinde seninle temas kurarım. Bu geceye kadar bir şeyler yapmaya çalışacağım.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER
13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 10:15

K: Azores'te Amerikan uçaklarına yeniden yakıt ikmali yapmak için izin almak zorunda mıyız?
S: Bunu kontrol etmeliyim. Sanmıyorum.
K: Eğer cevap evetse, o zaman neden orada bir üssümüz var?
S: ABD ordusunun izne ihtiyacı yok.
K: Engel çıkaran kişinin adını bilmek istiyorum ve hemen bu operasyondan alınmasını sağlayacağım.
S: Bunu İsraillilerden mi duydun?
K: Evet. İsrailliler şimdi burada; kendilerine yeniden yakıt ikmali yüzünden uçakların ayrılamayacağı söylenmiş. Bunu onlara kim söylediyse şimdi bu operasyondan alınması gerekecek. Bunu derhal yapabilir misin?
S: Bunu yapabilirim.

LORD CROMER-KISSINGER
13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 10:26

C: Konuşmanız nasıl gitti?
K: Hiç tatmin edici değildi, çünkü siz de şimdi ayrı olarak Mısırlılarla görüşüyorsunuz.
C: Tam olarak görüşme konusunu bilmiyorum—
K: Pekala, Mısırlılarla ayrı bir karar tasarısı imzalamaya çalışılıyor.

Her iki taraf kabul edecek— O [Douglas-Home] düşünürken bunu kendisine iletebileceğini düşündüm.

C: Ne demek istediğini tamamen anladım.

K: Alec [Douglas-Home] ile konuştuktan sonra, Dobrynin'le görüştüm. Dobrynin durumu yanlış anladığınızı ileri sürüyor.

C: — yani Mısır'ın kabul edeceğini.

K: Sovyet hilesi konusunda bir nevi yanlış anlama, ama karar tasarısını kiminle oluşturacağımızı bile bilmiyorlardı. Alec dedi ki, Dobrynin'inkine karşı Sedat'ın sözü; neden Dobrynin'inkine inanayım?

C: Ne olduğunu biliyorum; elbette seni anlıyorum.

K: Yapmaya karar verdiğimiz şey, eğer hala etrafta kıvırıp duruyorsanız, biz de kendi önerdiğimizden başka herhangi bir karar tasarısı ile devam etmeyiz. Bir barış gücü ya da barış konferansı düşüncesi ile sahneye çıkmaya çalışıyorsunuz, bunu veto ederiz. Çok karmaşık.

C: Evet, dün söylediğim gibi— basitlik—

K: Eğer bastırabilirseniz— yani sizi bir amaç haline getirmeyen manevraya katılmaları konusunda, biz de Avustralya ve Fransa'ya gideriz.

C: Tamamen. Bunun çok fark edeceğini sanmıyorum. Bunun daha iyi işleyeceğini sanmayın.

K: Pekala, muhtemelen Fransa ile işlemez ama Avustralyalılarla olabilir.

C: Bunu yapacaklarını sanmıyorum; hala—

K: Sana dürüstçe söyleyeyim, şayet şeyi sağlayamazsam— yani karar tasarısının sunulmasını, biz de teçhizat akıtırız ve savaş sona erdiğinde olacakları görürüz....

Havadan nakil zaten tam hızla devam ettiğinden, büyük bir yeniden ikmal tehdidi biraz riyakarcaydı. Amaç Arap, Sovyet ve Avrupa'nın tepkilerini yumuşatmak için yapılan provokasyona bir cevap olarak bunun önüne geçmekti.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

13 Ekim 1973, Cumartesi

Saat 12:32

K: Merhaba, Sayın Büyükelçi.

D: Evet, Dr. Kissinger.

K: Birkaç şey var. Bugün üç C-5A uçuracağız.
D: C'ler— büyük altmış tonluk olanlar.
K: Doğru. Ve onları Portekiz üssünden uçuracağız [...] Ve Azores'te bulunan C-141'lerin en az üçünü İsrail'e uçuracağız; Phantomların sayısını da 14'e çıkardık.
D: Ondört.
K: Pazartesi gecesine kadar orada olacaklar.
D: Pazartesi gecesi.
K: Şimdi, ancak bu arada senden bir şey istemek zorundayım Sayın Büyükelçi. Az önce Jackson [Senatör Henry Jackson (D.-Wash.)] tarafından tekrar arandım ve bir Kongre soruşturmasıyla tehdit edildim; bunun kriz yönetiminin kötü bir örneği olduğunu ve ulusal güvenlik sisteminin ayrıntılı bir şekilde incelenmesini talep edeceğini söyledi. Şunu söylemeliyim ki— şayet herhangi birinden bir tehdit telefonu daha alırsam ikmal işini bırakırım. Ve tüm dostluğumla söylüyorum, böyle bir şeyi savunmam.
D: Dr. Kissinger, konuşmadığım konusunda bana gerçekten inanmanızı istiyorum— dün onu görmedim bile. Dün Symington ve Javits ile konuştum, onu ise dün ya da bugün görmedim bile— kendisiyle tek kelime konuşmadım.
K: Bu olabilir, ama birisi ne olduğu konusunda bu lafı ona taşımış olmalı.
D: Onu aramak ve ona durumun tam olarak ne olduğunu açıklamak istiyorum; kendisiyle üç gün önce konuştuğumda söylediğim tek şey, Dr. Kissinger'dan daha iyi bir dostumuz olmadığıydı. Ve bunu yüzüne karşı da tekrarlayabilirim. Bu nedenle hemen şimdi onu aramak ve durumun tam olarak ne olduğunu söylemek istiyorum ama [başka] hiçbir senatörü aramayacağım.
K: Pekala, esas nokta şu ki bu krizi ele alışımıza yönelik büyük bir saldırının başlatıldığı bir durumda biz de sakin kalamayız. Her şeyden önce bence oldukça iyi idare edildi. Sevkıyat ertelemelerine rağmen.
D: Fevkalade [zor anlaşılır] evet.
K: Pekala— ama bu unsur şimdi C-5'ler uçurularak telafi edildi.
D: Doğru.
K: Ve eh—
D: Bu ikmal konusunda size bir şeyler sorabilir miyim, efendim, böylece tamamen aydınlanacağım. Üç C-5 bugün mü uçacak? Bir tahmininiz yok mu— sabah— gece— ya da öyle bir şey hakkında.

K: Bu akşama kadar olacağından eminim.
D: Akşama kadar. Üç C-141— bu ilave bir unsur, doğru mu?
K: Evet.
D: Ve bu da bugün Azores'ten havalanacak?
K: Evet.
D: Teçhizatları nereden alacaklar?
K: Dün sizin almanız için malzemeleri Azores'e getirdiler.
D: Malzemeler ellerinde mi?
K: Ve Azores'e getirdikleri teçhizatla devam ediyorlar.
D: Anlıyorum. Devam ediyorlar. Anlıyorum. Bunu bilmiyordum. Açıkçası siz— Kiralık uçaklar konusunda?
K: Ve 20 kiralık uçak alacağız. Bu defa eminim, alacağız.
D: Tamam. Size söylemeli miyim [zor anlaşılır] bizimkiler herhangi bir şey?
K: Sadece tüm bunlan General Gerher'e söyle. Eğer bir sorun çıkarsa bana haber ver.
D: İyi.
K: Biliyorsun işte, sana bunu söylemek zorundayım. Tüm dış politika pozisyonumuz bir krizi berbat etmiş olarak temsil edilmememize bağlı; ve İsrail'e olan tüm temayülümüzle, bu iş şayet bir krizi kötü idare ettiğimiz için saldırıya uğramamıza dönüşürse, size arkamızı dönmek zorunda kalacağız. Bunu kimin yaptığı umurumda değil, eğer böyle olursa, biz de kendimizi savunuruz.
D: Bunu anlıyorum ama [bunu yapmış olan-çn] hiç kimse yok— sadece ben değil— Büyükelçiliğimizden hiç kimse yok, sizi temin edebilirim. Sizden bana inanmanızı rica ediyorum— ne yaptığınızı biliyorum—

GENEL SEKRETER WALDHEIM-KISSINGER
13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 13:13

W: ...Size söylemek istediğim şu. Dün Güvenlik Konseyi toplantısından sonra El Ziyad ile uzun bir görüşme yaptım— ve bilmenizi istedim ki şuna karar verdiler. Doğru olsa da olmasa da, görünüşe göre kendilerini askeri bakımdan çok güçlü hissediyorlar. Öyle veya böyle bana şu noktaları belirtti. Dedi ki, şayet İsrailliler 1967 hatlarına geri çekileceklerini taahhüt ederlerse, bir ateşkesi kabul etmeye hazır olurlarmış.

K: Ya evet, şey, bu söz konusu değil.

W: Ben de onlara bunu söyledim. Bunu elde etme ihtimalinin olduğunu düşünmediğimi söyledim. Ama size söylemem gerektiğini düşündüm, çünkü epeyce bir noktadan bahsetti: Birinci nokta, 6 Haziran hatlarına geri çekilme taahhüdü, ikinci nokta, bu taahhüt— yani aslında ABD'nin yardımcı olması. Sonra üçüncüsü, Şarm eş Şeyh'teki uluslararası güçlere ve ayrıca uluslararası tampon bölgelere bir Mısır taahhüdü verilmesi. Golan Tepeleri'ndeki bu uluslararası askerler— bölgenin tamamında değil ama Suriye sınırı boyunca uzanan bölgede, ve sonra detayları görüşmek üzere uluslararası bir konferansı kabul edeceğimizi vesaire söyledi. Ama Filistinliler için bir çeşit düzenleme bulunacak ve Filistinliler— işte böyle bir konferansa katılacaklar. Bunu size söylemem gerektiğini düşündüm. Ben elbette İsrail için özellikle ilk noktanın kabul edilemez olduğunun tamamen farkındayım; çünkü önceki gün Abba Eban ile görüştüm. Ve ona bu ilk noktanın, anlayabildiğim kadarıyla, kesinlikle İsrail için kabul edilemez olduğunu söyledim. Bana dedi ki, ama daha önceden askeri avantajlarımız olduğuna göre neden daha esnek olmamamız gerekiyor ki?

K: Doğru.

W: Görünüşe göre askeri olarak şimdi kendilerini güçlü hissediyorlar ve [Süveyş Kanalı'nın] doğu kıyısında kazandıklarını ellerinde tutabileceklerine inanıyorlar; daha fazla da esnek olmak istemiyorlar.

K: Doğru. Pekala, buna çok minnettarım Sayın Genel Sekreter; size bildirecek herhangi bir şey olursa, sizi arama cüretinde bulunacağım.

W: Şey, çok teşekkür ederim. Ruslarla görüşmelerinizde büyük bir ilerleme olduğu kanaatinde misiniz?

K: Bu konuda daha sonra öğleden sonra daha iyi bir fikre sahip olurum; kayda değer herhangi bir şey olursa sizi ararım.

Bu noktada Sovyetler Birliği ya başından beri oyun oynadığından ya da daha muhtemelen Sedat Sovyetlerin beklediğinden daha inatçı çıktığından, bir ateşkes çabasından vazgeçti. Yöntemi ise Avustralya'nın karar tasarısını sunacak ülke olmasını reddetmekti.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 13:40

D: Moskova'dan Avustralya varyasyonunun pek de iyi olmadığını belirten bir telgraf aldım.

K: Değil mi?

D: Aldığım şey işte böyle— yani telgrafta daha fazla açıklamanın geleceği de söyleniyor. Basitçe şimdilik elimde ne olduğunu sana söylemek istemiştim.

K: Belki de İngilizler bunun sonucunda bir dünya gücü olmaya çalışıyorlardır.

D: Olabilir. Her neyse, telgraf bu noktada size daha fazla bilgi göndereceğimizi belirtiyor. Sana basitçe söylemek istediğim şu: Neden karşı çıktıklarını bilmiyorum; ben sadece aldığım şeyi bilmeni istedim.

K: Basın toplantımın basındaki muhtevasını gördün mü? İlişkilerimiz açısından çok ılımlıydı. Sanırım amacına ulaştı. Sence?

D: Belirli bir noktaya kadar, evet.

K: Diğer yandan, hakikaten, umarım, büyük hava sevkıyatının bugün sürdüğünü görüyorum [Sovyet sevkıyatı kastediliyor].

D: Aynı derecede.

K: Şimdi 105 uçak gönderilmiş oldu.

D: Hepsi birlikte, başından beri mi demek istiyorsun?

K: Ve bu korkunç bir miktar.

D: Biliyorum; sayıları bilmiyorum ama bu—

K: —belli bir noktanın üzerinde ve henüz tam olarak yapmadığımız bir şeyler yapmak zorunda kalacağımız bir noktaya geliyoruz. Demek istediğim bağıran çağıran senatörler tarafından kuşatıldık. Umarım Moskova anlar. Bunu bir dost olarak söylüyorum; eğer bizimle oyun oynanıyorsa biz de hiç istemesek de bir şeyler yapmak zorunda kalırız. Bazı basit zaferler elde etmeye çalışmamaksınız— biliyorsun işte, basit zafer yoktur.

D: Hayır, bu çok açık.

SÖR ALEC DOUGLAS-HOME-KISSINGER
13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 15:35

DH: Başbakanla önerinizin üstünden tekrar tekrar geçtik. Bu girişim için zamanın uygun olduğunu sanmıyoruz; bunu şimdi üstlenebileceğimizi de sanmıyoruz, her ne kadar önümüzdeki birkaç gün için başka önerilerimiz olup olmadığını görmek amacıyla beynimizi yormaya çalışacak olsak da. Sedat'la temasımızda, şayet herhangi biri bu çeşit bir şey önerirse kendisinin de bir Çin vetosuna başvurmayı düşüneceğini söyleyebilecek kadar ileri gitti. Bu nedenle Rusların, bizce, Sedat'a ne gözle bakıyor olursa olsunlar, bunu yapmaya zorlama ihtimalleri yok. En azından şimdilik böyle. Bunu gerçekten yapmak istiyorsanız, eğer siz ve Sovyetler Birliği çekimser kalacaksanız, elbette biz de elimizden geleni yaparız, Avustralyalıların bunu yapmasını sağlamak istediğiniz takdirde.

K: Bunu sürdürmek istersek, size geri dönerim. Başka fikirlerimiz olursa, sizinle temas kurarız.

DH: Bizim de başka fikirlerimiz olursa yarın sizi ararım. Şu anda, bir fikrimiz yok. İstediğiniz gibi basit bir ateşkes karar tasarısı inisiyatifini üstlenebileceğimizi düşünmedik; çünkü gerçekten Sedat'ın reddedeceğine inanıyoruz— üstelik, şiddetle reddedecek, Ruslarla görüştüm ve bunu onlara da söyledim. Gerçekten bir başlangıç gibi görünmüyor. Avustralyalılar elbette bunu yapmayı istiyor olabilirler. Mclntyre bunu yapmak için özellikle iyi bir konumda— yani siz bunu başlatmak istediğiniz takdirde. Tekrar tekrar üzerinden geçtik ve sizin Güvenlik Konseyi'nde destek alabileceğinizi sanmıyoruz. Her neyse genel olarak Ruslarla detant konusundaki etkiye dair çok endişeli misiniz?

K: — bizim tarafımızdan İsrail için büyük bir ikmal—

DH: İki şey daha. Fransızlar Sedat konusunda bizimle tamamen aynı kanıdalar. Sedat'la mevcut ilişkilerimiz dolayısıyla bunun gibi bir eylemde umut ışığı olsaydı, kendisinin bunu bize söyleyeceğine inanıyoruz; bunun tersine bize tamamen olumsuzdan da kötü bir işaret verdi.

K: Bunu biliyorum. Detantın bizi motive eden düşünce olup olmadığı konusundaki sorunuza gelince— Detant kendi başına bir amaç değildir. Sanırım şimdi gelişmeler bizi bir ihtilafa sürükleyecek.

DH: Biliyorum, bu büyük bir endişe. Bunu Ruslarla düzeltemez misiniz? Vazgeçmelerini sağlayamaz mısınız?

K: Bunu deneyebiliriz.

DH: Avustralyalılarla denemek konusunda cesaretiniz kırmak istemiyorum şayet—

K: Bunu yapacağımızı hakikaten zannetmiyorum; Rusların Avusturyalıları kabul edeceğinden emin değilim.

Amerikan diplomasisi iki yolda ilerliyordu: İsrail'e teçhizat sağlama ve bir ateşkes için BM diplomasisi. İsrail'in de kabulüyle, biz İsrail'in Golan Tepeleri'ndeki kazanımları Mısır'ın Sina'da elde ettiklerine eşit olduğu sürece, yerinde bir ateşkes karar tasarısından kaçınmaya hazırdık; böylece sonraki görüşmeler başından beri tavsiye ettiğimiz eski duruma geri dönülmesi üzerine yoğunlaşacaktı. Pazarlık konumumuzu güçlendirmek ve görüşmelerin başarısız olması halinde devam edecek bir ihtilafta elimizi kuvvetlendirmek amacıyla, ateşkes görüşmelerinden önce havadan sevkıyata başlamıştık— her ne kadar ateşkes girişiminin başarısızlığını Arap dünyası ve Sovyetler Birliği'nin muhtemel tepkilerini hafifletmek için bir bahane olarak kullanmış olsak da.

Sovyet stratejisini açıklamak daha da zor bir şeydi. Eğer Sedat savaşmaya devam etmek istiyorsa, bir ateşkes karar tasarısında çekimser olmak Mısır'la ilişkileri ipotek altına alacaktı. Ve şayet Sedat kabul ettiyse, Sovyetler neden çekimser kalacaktı ki? Belki de Sedat'ın reddedeceği beklentisiyle Moskova, eğer benim tahminim doğru çıkar ve Mısır'ın durumu kötüleşmeye başlarsa, daha sonra üzerinde karar vereceği bir işaret koymuştu.

Moskova'nın diplomasisinin sebebi ne olursa olsun, havadan sevkıyatı, buna bir provokasyonun neden olduğu şeklinde sunmamıza ve askeri bir sonucu ivme kazandırmak için hızlandırmamıza imkan tanımaktaydı.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

13 Ekim 1973, Cumartesi

Saat 16:00

K: Anatoly, İngilizlerden yeni haber aldım, devam edebileceklerini düşünmüyorlar. Sedat onlara 1) bir karar tasarısı istemediğini ve 2) eğer böyle bir karar tasarısı sunulursa Çin'den bunu veto etmesini isteyeceğini söylemiş. Herhangi bir şeyi dikkate alacak— Bu iki ihtimal bırakıyor. Yaz siz bizi aldattınız—

D: Bizimle çek etmek her zaman kolaydı. Ne de olsa, şurası çok açıktı— yani cevabımızın geldiği dünden önceki tüm gün boyunca. İki gün önce Genel Kurul'a geldiğimiz vakit onaylanması çok kolaydı ama—
K: Birincisi, bunu sunması için birini bulmamız gerekiyor.
D: Bunu biliyorum— eğer sunulursa çekimser kalacağız.
K: Çekimser kalacağınıza hiç şüphem yok. Mısırlıların bunu kabul etmeyeceğini düşündüyseniz, böyle bir manevranın mantığı nedir ki? İsraillilerle görüşmelerimizi teşvik etmiş oldunuz— her halükarda İngilizler bunu sunmayacaklar ve siz de Avustralyalıların sunmasını istemiyorsunuz.
D: — bizim talimatımız veriliyor. Şimdi talimatları bekliyorum—
K: Hiçbir şey yapmayacağız. Şimdi gidip ellerimizi bundan temizleyeceğiz ve kendi doğal akışına bırakacağız.
D: Temas halinde olacağım.
K: ...Bu savaş devam etsin ve bizde bu arada İsraillilerle ve İngilizlerle üç günlük görüşmelere devam edelim, sanki siz bunu istiyormuşsunuz gibi görünüyor.
D: Peki biz bundan önce İngilizlerin kesin bir karar vermek için beklediğini nasıl bilebilirdik ki? Eminim İngilizler kendileriyle hiçbir şekilde irtibat halinde olmadığımızı size söyleyecektir.
K: Belki de Sedat'ın ne yapacağını biliyordunuz—
D: Sana söylüyorum bu çok yanlış bir varsayım.
K: Mısır'la bunu kabul edecekleri konusunda görüştüğünüzü söylediğinizde, biz varsayıma dayanarak hareket etmiştik. Hiçbir sebep yok—
D: Tam şu anda— güya baskı altında tutacağız.
K: Şimdi, Çinlilerden veto etmelerini isteyeceklerini söylerken—
D: Belki Sedat fikrini değiştirdi ve—
K: Ve İngilizlere aynı şeyi size de ilettiklerini söylediler. Bu—
D: Hayır.
K: Zaman kazanmak için.
D: Kimin için, kendileri için mi?
K: Aynen.
D: İsrail'in şey yapması için— yani Suriyelileri. Bu çok ilginç bir tahmindi.
K: Bunu tartışmanın bir manası yok—

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER
13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 16:05

K: ...Anladığım kadarıyla, şimdi onbeş C-41 ve üç C-5 yolda. Portekizliler— şimdi [Azores'teki üslerin kullanımını kabul ettiler]. Kiralık uçuşları başlatın. Bir ihtilaf içine yuvarlanacağımızdan, hepsini çıkarmalıyız. Telefon edeceğim— kendisini, sizin ona ulaşabilmesiniz hususunda uyarmak istiyorum— 82. Havadan İndirme'nin hazır olmasının ne kadar süreceğini sor.

S: Elbette.

K: Hiçbir şey yapmamaktansa— sanırım bu piçler [Sovyetler] sadece gaddarlıktan anlıyor.

S: Az önce Dinitz ile konuşuyordum; işlerin yoluna girdiği haberinden çok memnun kaldılar.

K: İki geminin yüklenmesini sağlıyor musun?

S: Şu anda bir tane Boston'da var ve neredeyse yüklendi.

K: Yola çıksın.

S: Diğeri ise 15'inde orada olacak.

K: Eğer oyun oynamak istiyorlarsa oynarız.

S: Bu koşullar altında bence başka şansımız yok.

K: Mısırlılar bunu yapmak isteseydi olabilirdi. Dobrynin'e zaman kazanmak için bizi başından beri kandırmakta olduklarını söyledim. O da bana Suriye saldırısı için bizim onları başından beri kandırdığımızı düşündüğünü söyledi.

S: Bu da mümkün. 82. Havadan İndirme konusunda seni tekrar arayacağım.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER
13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 16:15

K: Portekizliler havaalanının kullanılmasını kabul ettiler.

S: Kiralık uçaklar için mi?

K: Herhangi bir şey için.

S: Aman tanrım, bu bir sürpriz. Onlara ne söyledin?

K: Onlara sadece pazarlık etmeyeceğimizi söyledim. Eğer reddederlerse, biz de bunu unutmayacağız. Yani kendilerini korumak istedikleri bir kriz meydana geldiğinde— Bu aramızda kalsın.

S: Bu Pazartesiye kadar kiralık uçaklara geçebileceğimiz anlamına gelir— yani Azores'e malzeme göndermeye devam etmek için.

K: Hatırlaman gereken bir sorun var— diplomatik girişimimiz darmadağın oluyor gibi görünüyor. İngilizler oyuna katılmayacaklar— çünkü İngilizlere göre Mısır katılmayacak. Sovyetlerle bir ihtilaf durumuna gidiyor olabiliriz. Sovyetler tüm Arap dünyasının bize karşı olmasını hesaplıyor olabilir— Biliyorsun 21. Zırhlı Birlik [Mısır] Kanal'ın karşısına geçti; bunu İsraillilerden duyduk.

S: —bırak tek başlarına kalsınlar— Sina'nın bir parçasında. Çıktıklarında İsrail daha iyi durumda olur.

K: İsrailliler yerlerini aldılar. Ruslar Mısır'ın da saf oluşturduğu konusunda beni temin etti.

S: İngilizleri anlamıyorum. Neden onlara artık Poseidons ya da Polaris [İngiliz nükleer denizaltıları için füzeler] vermeyeceğimizi söylemiyoruz.

K: Hayır, her halükarda alacaklar; bu işler soğukkanlılıkla halledilmeli. Hayır, henüz elindeki bilgiyi paylaşma; bunu yarın sabah yap.

S: Pekala, [Savunma Bakan Yardımcısı William] Clements'e Portekiz meselesini anlatırım. Sana komik bir şey söyleyeyim mi. Dehşet miktarda malzeme gönderilmeye hazır. Doğrudan İsrail'e uçurma emri alırsak diye, uçaklara yükledik. Sonra malzemenin hala burada ABD'de olduğunu öğrendik. Dışişleri Bakanlığı'ndan bir açıklama alamadık. Şimdi malzemeyi Azores'e gönderdik; onbeş C141 ve üç C58 akşam havadan nakledilecek.

K: Tel Aviv'e mi hareket ediyorlar?

S: Evet, Henry.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 16:25

K: Anatoly, az önce Başkan'la konuştum ve benden sana, bu koşullar altında Amerikan uçaklarını uçurmak konusunda sana dün verdiğim sınırlandırmaların hiçbirine artık uyamayacağını söylememi istedi.

D: Hangi koşullar altında?

K: Tasarladığımız plan uygulanmıyor çünkü Mısırlıların gerçek düşüncelerini bilmiyorduk. Siz durduğunuzda biz de durmaya hazırız.

D: Ne?
K: Siz durmak istediğinizde biz de havadan sevkıyatımızı durdurmaya hazırız.
D: Bunu derhal ileteceğim.
K: Bu nedenle sana dün söylediğim şey şu andan itibaren bir saat içinde geçerliliğini kaybedecek.
D: Bir saat bile beklemek istemezsin di mi?
K: Bunu her zaman durdurabiliriz. O kadar çabuk o kadar büyük olmayacak.

LORD CROMER-KISSINGER

13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 16:35

C: Henry, hala hiçbir haber almadım.
K: Alec'le konuştum, sizinkiler bunu yapmayacakmış. Mısırlılarla konuştular ve onlar da buna şiddetle karşı olduklarını söylüyor.
C: Hiçbir şey vermeyecekler mi— ? Belki de Mısırlılar fikirlerini kazanabilecekleri hayaliyle değiştirmişlerdir.
K: Öyle ya da böyle, Başkan'la konuştum, bunu oldukça uygunsuz buluyor. Son üç yılın krizlerine baktığımızda, hiç bir araya gelebilmiş görünmüyoruz.
C: Müşterilerimiz biraz farklı ama amaçlarımız aynı.
K: ...Size İsrail'e bir hava sevkıyatı başlatıyor olduğumuzu söylemek istemiştik. Muhtemelen bir ihtilaf yaşanacak.
C: Bu kaçınılmazdı. Londra'daki adamlarımıza başka alternatifinizin olmayacağını söyledim. Bu çok rahatsız edici.
K: Özellikle de sizden yapmanızı istediğimiz şey, geçen hafta önerdiğiniz şey olduğundan.
C: Bence o zamandan bu yana değişen şey, Mısırlıların açıkça kendilerini aşmış olmaları.
K: Tek teselli, — Batı'nın sahip olduğu— taktik ne olursa olsun, hep beraber batacağız; en azından bunu mümkün olan en kötü zarafetle yapıyoruz.
C: Araplar size petrol diye bağırmaya başladıklarında karşı karşıya kalacağınız durum ne olacak?
K: Karşı koymak.
C: Sadece karşı koymak mı? Zor olacak, değil mi?
K: Şansımız yok.

C: Pekala, biz çaba gösterdik.
K: Bunu Londra'ya iletebilirsin.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 19:40

K: Başkan'ı göreceğim, henüz bir açıklamanız olup olmadığına bakmak için kontrol etmek istemiştim.
D: Beş ya da on dakika içinde alacağım. Bekleyebilir misin?
K: Sedat İngilizlere, sizin Büyükelçinize hiçbir koşulda böyle bir öneriyi kabul etmeyeceğini bildirdiğini söyledi.
D: Seni on dakika içinde arayacağım. Tamam mı?
K: Tamam.

LORD CROMER-KISSINGER
13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 17:25

K: Rowley. Umarım, sana daha önce söylemekte olduğum şeyin talimatlar uyarınca olduğunu anlamışsmdır. Buna katılmadığımı söylemiyor olsam da, benim şahsi görüşüm değildi.
C: Ben de öyle anlamıştım.
K: Elimde bir istihbarat raporu var, telefonda okumak istemiyorum. Yalan söylemediğimizi kanıtlıyor. Yaklaşık beş dakikaya kadar gelebilir misin?
C: Neredesin? Dışişleri Bakanlığı'nda mı? Yirmi dakika içinde ya da o civarda gelsem. Seninle hakkında konuşmak istediğim bazı şeyler de var.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER
13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 18:45

S: ...Helikopter portörü Pazartesi günü ayrılıyor olacak. Yani Akdeniz'dekini kurtaracak olanı. O doğrultuda bir hareket olacak. 82. ile ilgili haberlerin sevkıyat ile aynı zamanda patlamaması gerektiğini düşünüyorum. Bu belki—
K: Ben de bunun olmasını istemem. Artık pislik akmaya başlar.
S: Bu çok kötü.
K: Yapacağımız havadan sevkıyatı Rusya'ya karşı haklı göstermek için her halükarda İngilizlerin reddini kullanmak zorundaydım.

S: Aynen. Bakalım, ilk uçak İsrail'e bizim saatimize göre en erken sabah 06:00'dan önce varmaz. Bence toplantı tam bu saatlerde.
K: Tamam. Teşekkürler.

DIŞİŞLERİ BAKANI EBAN-KISSINGER
13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 19:35

E: Bugün tartıştığımız siyasi eylem konusunda düşündüm.
K: Biliyorsun, bugün mümkün değil. Dinitz sana İngilizler konusunu anlatmadı mı?
E: İngilizlerin reddi konusunu anlattı— ve Sovyetlerin Avustralyalılara itiraz ettiğini de. Ben sadece Sovyetlerin itirazının, artık kendi fikirlerini değiştirme şansı olmayacak kadar güçlü olup olmadığını merak ediyordum— şayet bunu istiyorlarsa, böylesi şuna işaret ediyor gibi görünüyor—
K: Artık bunu istediklerinden o kadar da emin değilim, sizin de bizim teklif etmemizi istemediğinizi tahmin ediyorum.
E: Bayan Meir'a olumsuz bir cevap verdim, kendisi de bunu onayladı— Diğer öneri ise Konsey'de görünme ayrıcalığının Konsey'le sınırlı olmadığı hakkındaydı. Kabaca Danimarka ve Brezilya'yı düşündüm, ama bunların da Sovyetlere Avustralyalılardan daha makul görüneceğini sanmıyorum. İngilizlerin reddinin oldukça kesin olduğunu düşünüyorsunuz. Bunu ABD sunmadıkça ya hiçbir şekilde gerçekleşmez ve o zaman dahi Çinlilerin vetosu imkan dahilindedir. Eğer Avustralyalılara itirazlarının o kadar kesin olduğunu düşünüyorsanız, benim tek sorum kendisinin bunu tasdik etmesi olabilir. Tek ihtimal şu ki siz— ben de neyin acil olduğunu ülkemden öğrenmeye çalışıyorum. Bu sabah bu derdin üstesinden gelmenin yolunu bulduk. Herhangi bir şey olup olmadığını öğrenirim— ...

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
13 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 19:55

D: Sözlü mesaj— Birincisi Brejnev, kabul sırasında senin patronunla dün yaptığım görüşmeden bahsediyor.
K: Bana bundan bahsetti.
D: Büyük memnuniyet duyduğunu ifade ediyor— yani Başkan tarafından Büyükelçiye söylenenler konusunda. Elbette— görü-

şünü paylaştı ve benden Dr. Kissinger'a görüşün aynı noktalarına tamamen katıldığını söylememi istedi. Zorluklar ne olursa olsun umuyor ki— pek çok iyi şey yapıldı ve yapılacak— bunu sürdürmek lazım.

K: Güzel. Umarım— bu [iyi niyet beyanını] kanıtlar.

D: Ortadoğu ve Güvenlik Konseyi'ndeki durum— günlerdir, ABD ve istişarede bulunduğu ülkeler Güvenlik Konseyi'nin derhal toplantıya çağrılması sonucuna varmadılar. Bunun sebebini tam olarak bilmiyoruz. Soru, cevap— Ortadoğu'daki askeri durumun nasıl geliştiği, sadece son günlerde farklı gelişiyor. Bir günde zaman yok. Bizi takip etmeye çalışıldığını düşünmüyor— kendi açımızdan. Ateşkes konusundaki tutuma ilişkin endişeliyiz. Aynı zamanda şunu diyor— ülkelerde İsrail tarafından sivil hedeflerin bombalanmasına başvurulması [Sovyet ateşkes önerisinden vazgeçildiğinin Dobrynin tarafından doğrulanması]. Arap başkentlerinde ve halklar için durumu zorlaştırıyor. Bu konuda tartışmanın zor olmasını sebebi böyle, spesifik olarak karşı çıkıyor— yani şimdi Araplar karşı çıkıyor— yani sadece ateşkesle ilgilenen Güvenlik Konseyi karar tasarısını kabul etmeye. Buna eş zamanlı ateşkesin eşlik etmesi gerektiği ve İsrail'in 1967'de işgal ettiği Arap topraklarından askerlerini geri çekmesini ortaya koyan çözümün başka bir ek kısmı olması gerektiği konusunda ısrar ediyorlar. Henüz bitmedi, son olarak [ateşkes] konusunda Arap ülkeleriyle müzakere— henüz bunun metni gelmedi.*

K: Şimdi [süper güçlerin ortaklaşa çekimser kalmalarıyla gerçekleştirilecek bir ateşkesi] iptal ediyor olduğunuz varsayımı üzerinde üç gün boyunca çalışmıştık.

D: İki gündür bunu yapmaya oldukça hazır görünmüş olabiliriz, ama şimdi Araplar buna karşı çıkıyor. Duruma büyük ölçekte karar vermek istiyoruz— ki bu da tüm savaşın sebebinin ortadan kaldırılması anlamına geliyor. Bu şeyleri belirlemek zorunda kalacak gerçekten büyük bir karar olacak—

K: Pekala, bu bizi nereye götürür? Hiçbir yere.

D: —şimdi Güvenlik Konseyi [meselesine].

K: Şu anda geçen Pazartesi bulunduğumuz yerin gerisindeyiz.

D: Öyle görünüyor—

İfade bozuklukları Dobrynin'e aittir. [Editör notu]

K: —mümkün kılmak 48 saat sürmüştü.

D: İki gündür, dünden önceki gün ve dün ve dün sabah, size bir cevap veriyorum— seninle sarsılmış olsam da— biliyorsun işte sarsıldığımı— Gromyko'dan gelen telgraf birkaç gün alınamadı. İki gün boyunca pozisyonlarımız çok yakındı, biz çekimser kalmaya hazırdık— başka yorum yok. Çok kesin bir şekilde. İki gün için zorluk yaşamak istemiyoruz. Ardından Araplar tavır değiştirdi. Gromyko'dan gelen telgrafta, Kissinger ile kontrol et, cevap ver ya da verme deniliyor. Sizin şey yapmamanızdan yakınıyoruz— yani İngilizlerin ya da bir şeylerin cevabını alana kadar hakikaten bekliyorduk. İki gün boyunca kayda geçecek hiçbir şekilde oy kullanmayacaktık —sizinle çekimser kalacaktık— Araplar kesin olarak reddettiler.

K: Bu arada, 140 uçak yolladmız. Belki de Arapların şimdi bu kadar kuvvetli olmalarının sebebi budur.

D: Aslında değil. İki gün önceki Güvenlik Konseyi karar tasarısı— yani havadan sevkıyatla bir ilgisi yok. Sizin cenahtan engelleniyordu. Belki de İngilizlere çok fazla güvendiniz. Belki de Avustralyalılara— dün hazırlandığınız haliyle. [Avusturya opsiyonu belki de 24 saat erken kabul edilebilirdi.]

K: Dün İngilizler Sedat'la görüştüler— ertelemeye ne sebep oldu? Sedat hiçbir zaman kabul etmeyecekti ki—

D: Dün sabah —dün telgraf yolladı— seninle son konuştuğumda sarsılmıştım....dün sabah Güvenlik Konseyi [ile ilgili olarak] çok netti, bugüne kadar Malik'in çekimser kalması— konusunda— çok net talimat vardı. Şikayet ettiğiniz zaman Malik'e çok sert bir telgraf yolladım. Hemen Scali'yi aradım, çekimser kalacağımızı [söyledim].

K: Önemli olan, şu anda objektif askeri [durum şu ki] — bir çarpışmadan kaçınmaya çalıştığınıza dair Brejnev'in çok dostane sözlerine rağmen, [Ortadoğu'ya Sovyet sevkıyatında] 140 uçağınız var. Hala çok fazla— siz sizinkilere teçhizat gönderirken biz dostlarımıza gönderemeyiz.

D: Pekala , kararınızı vermişsiniz.

K: Beş gün boyunca beklediniz. Bu gece Mısır Sina'da bir saldırı başlatıyor— Yarın Amerikan uçaklarının bazıları İsrail'e ulaştığında Araplar acı acı bağırmaya başlayacaklar. Hiçbir koşulda detantın tek taraflı menfaat amacıyla kullanılmasına izin vermeyece-

ğiz. Bu konuda hayale kapılmamalısınız. Benim— dört gündür havadan sevkıyatım— var, [bu da işte-çn] siyasi anlaşma sağlamanın bir yolu. Dostlar [Büyük Britanya] sizin Arapları ele geçirmek için iki gün uğraştığınız bir şeye katılmayı reddediyor— yani fikir değiştirdiler. Bence bir kere sizinle bu işe bulaştıysak, yani Araplara, Başkan da Brejnev'e bir söz verdiğine göre— günün son anına kadar bunun uygulanacak olduğuna inandık, bunu yapmayacaklarını söylediler. Bu yaz bir anlaşma yapmıştık, dostlar buna itiraz ettiler, biz buna devam ettik— bu bizim için önemliydi. Moskova'ya çabanın kendisini muhafaza etmesini söyleyebilirsin, Mısırlıların tavrını ise kabul etmeyeceğiz. Bunu bize teklif ettiğinizde, sadece durumu daha beter etmiş olursunuz.

D: Tamam, yeterince adil.

K: —Mısırlıların tavrını kabul etmek istiyorsanız, doğrudan bununla ilgilenin. Çarşambadan beri Mısırlıların tavrını biliyorum.

D: Bunu size daha önce mi, Çarşamba günü mü teklif ettiler?

K: Çarşamba günü Mısırlılar bize, size de bir kopyasını verdiklerini söyledikleri ve sizin önerinizle tamamen uyuşmayan bir öneri gönderdiler. [Öneri şuydu] İsrail 67 sınırlarına geri dönecek, sadece uluslararası [sınırları, bu da 1967 sının] — ve güvenlik ve Filistin'in geleceğini tartışmak için büyük güçlerin, Filistinliler ve Arapların katıldığı [bir barış] konferansı olacak.

D: Çarşamba günü desteklemeye oldukça hazırdık—

K: İsmail'den gelen bu mesaja rağmen Başkan'a sizin sözünüze güvendiğimi söyledim. Bu Arapların bize söyledikleriyle oldukça tutarsız. Varsaydım ki Araplar— siz Mısır'ın hiçbir şekilde kabul etmeyeceğini biliyordunuz, şayet Mısır kabul etmeyecek idiyse bunu nasıl destekleyebilirsiniz ki.

D: Bu bakış açısını anlıyorum. Değişti— birkaç gün önce.

K: Bizce uygun, şimdi ise sadece ne olduğunu görmeliyiz.

D: Tamamen kabul edilemez mi, yani iki bölümlü karar tasarısı.

K: Pekala, ikinci bölüm nedir?

D: Safhalar, sınırlara geri dönülmesi.

K: —güvenli ve tanınan sınırlara.

D: 67'deki.

K: Hayır, kabul edilemez. Belki —Moskova bakımından— yükümlülüğü artırmamak için durumu daha da kötüleştirmemek için olabilir. Bu öğleden sonraya kadar şuna inandım ki— bir anlaşma için

zorlama, bir ateşkes için zorlama imkanı vardır. Şimdi bu olmadı, bir ateşkes sağlamayı beceremiyorsunuz ya da istemiyorsunuz— [ABD ve Sovyetler] kaç tane [itiraz] olursa olsun, açıkça çarpışma yolundalar— Pazartesi günü insanlara ne söyleyebileceğimizi düşünüyorsunuz, haftasonunda sakinleştirmiştik— dolayısıyla detantın faydası— her ikimize de [sıkıntı yaratmak oldu], Ortadoğu'da askeri bir kötüleşmeyi kabul edeceğimizi düşünmüyorsunuzdur. Buna inanamazsınız.

D: Buna inanmazdık.

K: Problemleriniz olduğunu farkındayım. Yapmanız gereken [şeyler var] — Ama 140 uçak yollamanız gerektiğini söyleyen bir kanun yok.

D: Biliyorum, bu bir sorun.

K: Şu dakikaya kadar İsrail'e tek bir Amerikan uçağı inmedi. Bir tane bile— Benim tüm stratejim size güvenmeye dayanıyordu. Sana şunu söyleyebilirim, ne gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin buna ilave olarak, şeyle ilgili benim kendi itibarım— şu anda çok da fazla değil. Ama kişisel olarak senden dolayı değil. Dün öğleden sonra Sedat'tan sizden aldığımdan daha çelişkili raporlar alıyorduk. Tam güvenim olduğunu söyledim— bize daha önce hiç yalan söylememiştiniz.

D: Durumu tahayyül edebilir misin? Diğer ülkelere önerilen bir tutum benimsiyorsunuz. Koşullar değişiyor. Durum böyle— dahil olan insanların iki....[zor anlaşılır] varken kesinlikle ben çok daha fazla risk almak zorundaydım..

K: Neden Sedat'a bağlı olan [konularda] sizinle anlaşmak zorundayız ki, neden doğrudan Sedat'la anlaşmıyoruz?

D: Bu size bağlı ve Başkan karar verir, [ama] çok feci sonuçları [olabilirdi]....

K: Bu iş bittiğinde bunu hallederiz— bu özel ilişkiyi ifade edebiliriz. Geliştirilmiş haliyle somut sonuçları olacaktı, eğer basın toplantısını okuduysan, benim izlediğim çizgi böyle.

D: Okudum.

K: Pazartesi günü bu yapılacak—

D: — halkla ilişkiler.

K: Pazartesi 50 ya da 100 uçak göndermiş olursunuz.

D: Şimdi serbestsiniz—

K: Sadece Arap liderleri tahrik etmiş olmak— böylesi sizin açınızdan

zafer. Tek strateji Arapların [kazanabileceklerini] hissetmemelerini [açıkça] ortaya koymak— öyleyse bugünden itibaren üç ya da dört gün içinde durumun ne olduğunu görürüz. 67 sınırlarına geri dönülmesi gibi öneriler ise durumu daha da kötüleştirir.

D: Tamam, telgrafı tekrar gönderirim.

K: Başkan oldukça huzursuz oldu....

D: Telgrafımda, sizin sözlerinizi tırnağa alıp tırnağı kapatacağım. Seni temin ederim— aksi takdirde, [durum] çok tehlikeli.

K: Ocak ayında asıl meselede çalışmak konusunda bir anlaşmaya varmıştık. Bu şimdi tamamen göz ardı ediliyor. Kendimizi buna zorlamayız....

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

13 Ekim 1973, Cumartesi

[Zaman belirtilmemiş]

K: Pazartesi sabah bir Ulusal Güvenlik Kurulu (UGK) toplantısı yapacağız.

S: Tamam.

K: Hangi saatte olduğunu henüz bilmiyoruz. Sana haber veririm.

S: Tamam.

K: Birilerinden İsrail'in askeri durumuna dair doğru bir rapor alabilirsek bunun faydası olacaktı. Savunma ataşeniz bunu halledebilir mi? Yoksa oraya birini mi göndermeliyiz?

S: Ataşemiz oldukça iyi, nitekim raporları dolayısıyla onu ödüllendirmek üzereydik—

K: Yarın akşama kadar kapsamlı bir rapor alabilir miyiz?

S: İkmal durumu— ağzına kadar malzeme dolu. General G[zor anlaşılır]nin bizimkilere ne söylediğini duydun mu? "Cephane konusunda endişelenmeyi bırakın, havaalanlarını bununla doldurmak istemiyoruz. Biz diğer şeylerle daha çok ilgileniyoruz." — göndermek akıllıcaydı. Ticaret alanları— Azores'te iş bağlandığında—

K: Amerika'nın hava sevkıyatını meşru geçici bir şey olarak sunabiliriz.

S: Portekizliler cevap vermeseydi, bu kiralık uçaklar bizim işimize yaramazdı.

K: Pazartesi sabah.

S: Açıkça ya da— el altından kullanabiliriz. Kamuoyuna askeri sev-

kıyatı kesmek istediğini açıkla. Kiralama şirketleri İsrail hükümeti için çalışmayacaklar. Sadece Savunma Bakanlığı için çalışırlar...

K: Kiralık uçaklarla ne yapabiliriz ki?

S: Çok fazla şey değil. Bu aşamada zayıf bir kılıf— biz bunları İsrail hükümetinin kiralamasına izin verdik- hükümetimizin ilgisi yok. Ulaştırma Bakanlığı tarafından önerildiği haliyle, İsrailliler adına kiralayacağımız durumda böyle bir kılıf daha az etkili olur— yani kiralık uçaklara geçmek hakkındaki kamuoyuna yapılan açıklamada.

K: Evet ama birileri kimin neyi kiraladığını da soracak. [Bu hala] Savunma Bakanlığı, hala Amerikan askeri uçakları demek oluyor, neye çözmüş oluruz ki?

S: Bu operasyondaki üniformalı askerlerin rolünü azaltma imkanını sağlamışoluruz.

K: Tamam, bu bir işe yarar.

S: Çok fazla şeye yaramaz. Daha fazla şeyler elde etmek için bir şeyleri kullanmaya yarar— Sovyetler askeri personeliyle orada ve—

K: Sorun, Sovyetlerle teke tek karşı karşıya gelmekte. Lanet olası şeylere verme—

S: Araplara.

K: Araplar beni havadan nakil konusunda endişelendiriyor—

S: Bence bunu bir avantaja çevirebilirsin.

K: Yarın WÖHG'da bunu nasıl halledeceğimizi aklında tut. Kiralık uçaklarla ne sağlayacağız. Bunun için daha iyi bir kılıf [bulmamız gerekiyor].

S: İsrail hava filosunun daha etkili kullanımına imkan tanıyacaklardır. Yapacağımız şey, kiralık uçakların Azores'e malzeme götürmelerini sağlamak.

K: Bunu tercih ederim.

S: Birkaç opsiyonumuz var— yani ABD askeri personelinin yerine Tel Aviv'e uçacak kiralık uçaklar bakımından. Hükümetin [kararçn] alma şansı— ABD hükümetiyle birlikte ya da ABD hükümeti tarafından özel olarak kiralanmış olanlar bakımından.

K: ABD hükümeti tarafından kiralanması. Bundan ne kazancımız olur, bilmiyorum.

S: ...İsrail'i destekleyen yok— herkes onları tehdit ediyor— ya da dışlanıyorlar.

K: Şeyi göstermek için böyle devam eder— kaçınmak istediğim şeyi. Arapların yapmak istedikleri [şey bu].
S: Sana katılmıyorum.
K: Bundan nasıl kaçınabiliriz?
S: Kaçınabileceğini düşünme.
K: Tamam, kiralık uçak prensibini yarın tartışırız.

14 Ekim 1973

Ateşkes girişiminin engellenmesiyle ve bir hava sevkıyatı da uygulanıyorken, şimdi büyük bir düzenleme askeri duruma ve Arap ülkelerinden gelecek bir tepkiyi engellemeye ya da yumuşatmaya tabi hale gelmişti, bunun yanı sıra Watergate krizinin ortasında Sovyetler Birliği ile bir ihtilaftan kaçınmak da söz konusuydu. Bu nedenle İsmail aracılığıyla Sedat'a bir mesaj gönderdim:

> ABD tarafı Mısır tarafına, bir ateşkes sağlandıktan hemen sonra kendi hava yoluyla teçhizat sağlama çabalarına son vermeye hazır olduğunu bildirmek istemektedir.
>
> ABD son savaş patlak vermeden önce var olan koşulların Mısır tarafı için kabul edilemez olduğunu anladığını tekrar vurgulamak arzusundadır. ABD tarafı Ortadoğu'da adil ve sürekli bir barış sağlanmasına destek olmak için savaş sona erer ermez büyük bir çaba harcayacaktır. Çok büyük zorluklarla Mısır ile oluşturulan kanalın olayların baskısı altında bile korunacağını ummaya devam etmektedir.
>
> ABD bu anlamda yapabildiği her şeyi yapacaktır.

Bu tarzda mesajlar ayrıca Suudi Arabistan Kralı Faysal ve İran Şahı'na da gönderilmişti.

Nixon iç politik krizlerin arasında kalmıştı. Agnew'in istifası meselesi Gerald Ford'un Başkan Yardımcısı olarak atanmasıyla çözümlenmişti. Ancak Watergate bant kayıtlarının yayımlanması konusundaki kriz ve soruşturma başlaması ise sadece birkaç gün uzaktaydı.

BAŞKAN-KISSINGER

14 Ekim 1973, Pazar
Saat 09:04

N: Selam Henry, nasılsın?

K: İyiyim.

N: Bu sabah yeni bir şey var mı?

K: Evet, Mısırlılar büyük bir saldırı başlattılar ve bir saldırının ilk safhasında neler olup bittiğini tam olarak bilmek zor.

N: Elbette.

K: İsraillliler 150 tank vurduklarını ve kendilerinin de yaklaşık 15 tane kaybettiklerini ileri sürüyorlar. Ama bu tek başına hiçbir şey ispat etmez— [Mısırlıların] nereye vardıklarına bağlı. Son aldığımız ve pek de kesin olmayan bilgiye göre Kanal'dan yaklaşık 30 km uzaklıktaki ve önemli bir İsrail savunma pozisyonu olan Mitla Geçidi yakınlarına ulaşmış olabilirler— Sina'ya giden yolun yaklaşık üçte biri ve bundan daha çok şey—

[•••]

K: ... İsrailliler— iki ihtimal var, birincisi İsraillliler kuvvetlerinin çoğunu yok etmek için onları SAM (karadan havaya füze) hattının ötesine sürmeye çalışıyorlar ve bu durumda savaş oldukça kesin bir sonuca ulaşabilir. Diğeri ise şu; İsraillilerin başı gerçekten dertteyse, bunu her halükarda bu geceye kadar öğrenmeliyiz. Bence bu durum, barış girişiminin dün neden bir işe yaramadığını da açıklıyor. Mısırlıların da bir saldırıyı başlatana kadar hazır olduklarını sanmıyorum.

N: Aynen. Ve esasında bunu söylemişlerdi— Ruslar istemiş olabilir— Ruslardan başka bir haber aldık mı?

K: Hayır, ama bunun için biraz erken. Gün bitmeden önce alacağımıza eminim.

N: Ondan sonra ne olacak? Aslında Ruslara dedik ki—

K: Şimdi mesele şu, Sayın Başkan. Dünden itibaren bir ateşkes ve savaş öncesi hatlara geri dönülmesi fikriyle çalışmaya başladık. Aklıma gelmişken, eğer İsrailliler Mısırlıları yenerler ise bu oldukça iyi bir pozisyona dönüşecek. Daha sonra basit bir ateşkese adım atardık. İsrailliler Suriye'ye girmeden önce Mısırlılar bunu kabul etmeye hazır olabilirdi. Mısırlılar 67 sınırlarına geri dönülmesini talep ediyorlar; savaşın sonucunda muazzam bir [İsrail] ye-

nilgisi olması dışında, şimdi bu kesinlikle söz konusu değil. Bu, savaşı takip eden görüşmelerin sonucunda gelmeli. Dolayısıyla şimdi yapmaya çalıştığımız şey şu— ikimiz görüştükten sonra Dobrynin ile o geçen gece hakkında konuştum— ateşkesi barış anlaşmasına bağlayacak bir formül bulup bulamayacağımıza bakacağız.

N: Bence bir yol bulmamız gerekiyor. Bak bununla yüzleşmek zorundayız— Ruslara göre, Ortadoğu hakkında önerdiğimiz her şey konusunda oldukça mesnetli şikayetleri var, ne demek istediğimi biliyorsun, San Clemente'deki toplantıda [Haziran 1973'te Nixon ve Brejnev arasında] onları oyalıyorduk ve bunu biliyorlar. Diplomatik cephede bir şeyler elde etmeliyiz; çünkü eğer ateşkes [yoluna] gidersek ateşkesi sağlayacağımızı zannedecekler ve sonra İsraillliler işe koyulacaklar ve biz de her zaman olduğu gibi onları destekleyeceğiz. Bu da biraz fazla açıkça söylemek oldu ama fazlasıyla doğru Henry, değil mi?

K: Bu konuda haklısınız.

N: Onlar bu konumda olamazlar, bu nedenle biz bir şeyler önerebilecek pozisyonda olmalıyız.

K: Şey ben—

N: Çünkü bu bittiğinde İsraillileri sıkıştırmamız gerekiyor ve Ruslar bunu biliyor olmalılar. Onları çok fazla sıkıştırmalıyız. Ve yapılacak olan da bu. Ama şimdi nasıl açıklayabileceğimizi bilmiyorum; daha önce de onları sıkıştıracağımızı söyledik ama yapmadık.

K: Onları sıkıştıracaktık; Kasım ayında bir diplomasi başlatacaktık, İsrail şey yaptıktan hemen sonra—

N: Yapacak olduğumuzu biliyorum, ama—

K: Ve bunun için tüm hazırlıkları yapmıştık ama köprünün altından çok sular aktı. Bence şimdi ihtiyacımız olan— açıkça 67 sınırları demeyen ama bunu açık bırakan bir karar tasarısı bulabilirsek— geri çekilmelerden bahseden Güvenlik Konseyi'nin 242 nolu kararına başvuran bir şeyler ve bu da vaktiyle herkesin kabul ettiği bir şey. İlaveten bir konferans ya da öyle bir şey. O zaman belki bunu yarma kadar Güvenlik Konseyi'nde bir oylamaya dönüştürebiliriz.

N: Evet, evet. Kesinlikle bir konferans iyi olur.

K: Ve İngilizlerin böyle bir şey üzerinde çalıştıklarını biliyorum, daha sonra Cromer ile buluşacağım.

N: Demek ki İngilizler öylece kenarda durmuyorlar— bu çok müthiş olacak.

K: İki şey var Sayın Başkan. İngilizlerin asıl tavrı iğrenç, zira şuna çabalıyorlar ki— bunu dün Cromer'e de söyledim. Bu iş daha da kötüleşirse Suudi Arabistan'da kaybedeceklerinizle karşılaştırıldığında Mısır'da kaybedecek neyiniz var ki dedim. En acil meselede, ki İngilizler bu konuda da berbat bir tavır içindeler, oturdukları yerden etrafa saçılan parçaları toplama peşindeler, hiçbir şeyi şekillendirmeden. Ancak en acil olanında, Sedat olumsuz bir tavır takındı, ama onu ikna etmek için hiçbir şey yapmadılar, herhangi bir risk almak da istemediler. Eğer İngiltere ve Fransa'nın buna yanaşmasını sağlayabilseydik dün sizin önerdiğiniz şeyi yapmış olabilirdik, yani bir ateşkes önermeyi. Ama sadece iki üyenin desteklediği ve bir diğer üyenin belki destekleyeceği bir karar tasarısıyla Güvenlik Konseyi'ne gitmek intihar olurdu.

N: Ya, anlıyorum.

K: Ama günün sonuna kadar, bu şey çok daha netleşecek; çünkü şimdi Sina'daki savaş, Suriye ve Sina'da ne olursa olsun, savaş çok fazla uzayamaz, çünkü her iki tarafın teçhizatları da oldukça uzak bir mesafeden gelmek zorunda.

N: Çöl savaşları uzun sürmez, şunu biliyoruz ki— ki, hızlı ilerler. Bahsedeceğim diğer nokta— teçhizat sağlama cenahında ne yapıyoruz?

K: Sizi bir saat içinde arayabilir miydim; şimdi başlayacak bir toplantım var.

N: Peki.

K: Bu konuda size tam bir rapor verebilirim. Temelde yapmaya çalıştığımız şey bugünden sonra askeri uçakları kesmek ve ticari kiralık uçakları koymak.

N: Evet, evet. Her ne kadar söylemiş olsam da, mekanizma böyle olmalı. Demek istediğim— üç uçak için de en az üç yüz uçak için olduğu kadar suçlanacağız— Rusların oraya serbestçe gelmelerine izin vermeme uğruna. Diğer taraftan bu kahredici bir yol, biliyorum, ama demek istediğim, Henry, onlar altmış kadar gönderirken bizim birkaç uçak göndermekle yetinmemize tahammülüm yok—

N: Benim sorunum eğer— bir harekette bulunduğumuz zaman bunun bize —orada— zararı olacak. Daha fazla gönderdiğimizde de bize

başka bir zararı olacağını hiç sanmıyorum ve— sana şunu belirtmeliyim ki bence bizim şeylerimiz bağlamında ele almış şekli— McCloskey'nin yapacağı tüm sonraki açıklamalarda bunun belirtilmesini de istiyorum— teçhizat gönderiyoruz ama sadece dengeyi sağlamak amacıyla, bu sayede adil bir anlaşmanın yapılmasını sağlayacak koşulları yaratabiliyoruz. Sorun şu ki, eğer bunu bu şekilde ifade etmezseniz, bu savaşın süresiz olarak devam etmesini sağlamak için teçhizat gönderiyormuşuz gibi görünürüz ve bu da savunulması kolay bir pozisyon değil.

K: Doğru. Doğru. Eğer bu daha önce söylenmediyse, bugün mutlaka söyleriz.

N: Düşünce temel olarak şöyle: Teçhizat sağlanmasının sebebi savaşı kızıştırmak değil; amaç sırası gelmişken, oldukça hassas olan dengeyi sağlamak, ve sonra— çünkü ancak o bölgede denge sağlanarak bir tarafa ya da diğerine haksızlık etmeyen adil bir anlaşmaya varılabilir. Bahsettiğimiz şey gerçekten bu.

K: Haklısınız, Sayın Başkan.

N: Ama şimdi Ruslar konusunda—

K: Ruslardan resmi bir haber almayı bekliyorum. Ruslarla geçen gece saat 10:00'a kadar konuşmayı bitiremedim. Ve onlara gerçekten korkunç bir—

N: Onları sürekli her yerde savunma işini yüklenemeyiz—

K: Hiçbir şey yapmadıkları takdirde.

N: Hiçbir şey yapmadıkları takdirde. Şimdi, basitçe söyledikleri böyle. Bence [ABD-Sovyet çözümünü zorla kabul ettiren] bu hakimiyet kurma işini seviyorlar. İngilizler bir kenara çekilmişken, olması gereken, her ne kadar İsrailliler boğazlanan domuzlar gibi susturulacak olsalar da— Dobrynin'e bunu söylemek zorundayız— Rusların şey olduğunu söylemek zorundayız— yani Brejnev ve Nixon'un bu lanet şeyi halledeceklerini. Bu yapılmak zorunda. Bunu biliyorsun.

K: Kesinlikle. Kesinlikle doğru.

N: Eğer bunu atlatırsa, bence belki bundan hoşlanacaktır. Bir saat içinde seni arayacağım— bir saat içinde sen beni ara.

K: WÖHG biter bitmez. Peki, Sayın Başkan.

N: Hoşça kal. Tamam.

BAŞKAN-KISSINGER

14 Ekim 1973, Pazar
Saat 11:10

K: Merhaba, Sayın Başkan.

N: Selam, Henry. Al [Haig] ile konuştum ve birazcık malumat depoladım; çünkü aslında onunla diğer başka şeylerin üzerinden geçmem gerekiyordu.

K: Tamam.

N: Ve bu konunun üstesinden geldiğimizi duyduğuma sevindim.

K: Ha, bu büyük bir havadan sevkıyat, Sayın Başkan. Uçaklar her onbeş dakikada bir inecek.

N: Aynen. Bunları oraya aktarın. Ve ilaveten söylediğim tek şey— ihtiyaçları olan o daha küçük uçaklardan olup olmadığını görmek bakımından, Avrupa cephesini de kontrol etmelerini ve onları oraya indirmelerini söyledim, böylece uçak kayıplarını telafi edebilirler. Ve diğer şey o büyük uçaklardan, iyi tanklardan bazılarım da verebilirsiniz, o M-60 tanklarından, eğer gerekirse eğer iyi bir etkisi olacaksa işte onların birkaçını da oraya aktarın.

K: Peki, Sayın Başkan.

N: Yani, diğer bir deyişle, —yani bunu yapıyorsak— hiçbir şeyi esirgemeyin, sadece—

K: Aslında büyük uçaklar sayesinde, Sayın Başkan, ayrıca bir esnekliğe de sahibiz. Hava şahinlerini [savaş uçaklarını-çn.] uçurabiliriz.

N: [Büyük-çn.] uçakların içine yerleştiririz mi demek istiyorsun?

K: Evet. Başka bir yolu olduğunu sanmıyorum— hiçbir ülke onların kendi üzerinden uçmasına izin vermez.

N: Tamam. Büyük bir uçak kaç tane alabilir?

K: Beş ya da altı tane alabilir.

N: Tamam— birkaç Hava şahini de koyun; onu da yapın. Ne demek istediğimi biliyorsun. Eğer bunun için bize öfkelenilecekse, hadi bunu da yapalım.

K: Sanırım bu doğru. Ve bence, Sayın Başkan, bunu grupta da konuştuk— sanırım Al ayrıldıktan sonra. Bir ateşkes imzalandıktan sonra Ruslar kabul ederse, havadan sevkıyata son vermeyi önerebiliriz.

N: Kesinlikle. Bence söylemeliyiz— bence kişisel bir mesaj şimdiden

gitmeli. Demek istediğim sen mesajları gönderiyordun ama bir tane de benden Brejnev'e gitmeli.

K: Gönderdiğim her şey sizin adınıza gidiyor.

N: Güzel. Ama bence bunu bilmeli— şimdi, bana bak. Sadece bu bölgenin barışı değil burada bütün gelecekteki ilişki tehlikede ve şayet hem sen ve hem biz hazırsak bunu durdurmaya hazırız— ne demek istediğimi biliyorsun. Bilmiyorum— elinde bu doğrultularda gelişen bir şey var mı, böylece bizim şey yapmamızı gerektirmeyecek— ?

K: Var. Bunu şimdi harekete geçiriyorum ve sanırım Dobrynin'i arayabilir ve bunu ona belirtebilirim.

N: Peki, peki. Bunu büyük bir esefle yaptığımı çünkü— büyük bir isteksizlikle— ama şimdi ortaya çıkmış bir durum olamayacağını ve kısasa kısas yapmaya hazır olduğumuzu oldukça yatıştırıcı ama kuvvetli bir şekilde ortaya koy. Şeye gelince durum— şimdiye kadar savaş konusunda hiçbir şey yok mu?

K: Savaş konusunda, İsraillilerin— Hayır, bu henüz açıklanmadı— 150 [tankı] vurdukları.

N: Ve onbeş tane kaybettiler. Evet, bunu bu sabah duydum.

K: Mısırlılar—

K: —yine doğudan çok güneye ilerliyor gibi görünüyorlar ve bu noktada gerçekten Sina'ya dalmaya çalışmıyorlar. Yani sadece kıyıdaki savunma pozisyonlarını koruyorlar. Ve [kandırmak için] için gidiyor olabilirler. Ama, ee—

N: Suriye'de yeni bir şey yok mu?

K: İsrailliler bize Suriye'de bu sabah Şam'a doğru ilerleyişlerini durdurduklarını söylediler. Yaklaşık 20 km kala durdular. Ve şimdi Suriye piyade bölüklerine doğru güneye ilerliyorlar. Şam'dan Suriye tarafındaki cepheye giden bazı yabancı muhabirlerden, Suriye ordusunun şimdi demoralize olmaya başladığını ve malzemelerinin tükenmekte olduğunu belirten bir bilgi aldık. Ama hala, Sayın Başkan, Mısırlıların dayanmalarının sebebi onlar. İsrail ordusunun büyük bir bölümü hala orada toplanmış durumda. Grubumuzun tahmini, İsraillilerin Suriyelileri yenmesinin üç gün daha süreceği ve bir dört ya da beş gün daha Mısırlılara yönelemeyecekleri şeklindeydi.

N: Peki biz ne planlıyoruz?

K: Şey planladığımız şey bu hafta sonuçlanmasını sağlamaya çalışmak.
N: [bozulmuş]
K: Evet.
N: Şey, bildiğim şu ki birisini nakavt edene kadar bu işe devam edeceksin. Sorun da bu. Pekala, en azından kendimi daha iyi hissediyorum. Havadan sevkıyat meselesi— Al'a söylediğim gibi, tartışmaya herhangi bir katkım sadece üç beş uçak işi etrafında dolanıp durmak şeklinde olmasın. Aman ha, ne kadar büyük oldukları filan önemli değil, bu işe şevkle devam etmeniz bile yeter.
K: Sizden aldığım derslerden biri de, eğer bir şey yapılacaksa bunun hakkını vererek yapılması gerektiğidir.

Sovyetler Birliği'ne verilen güvencelerin amacı, yakında İsrail'e her on beş dakikada bir uçağın inmesine varacak kendi sevkıyatımızı artırırken, Sovyet artışını sınırlandırmaktı.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
14 Ekim 1973, Pazar
Saat 12:36

K: Az önce Başkan'la konuştum.
D: Evet.
K: Ve benden, sizin liderliğinizin yararına, iki şeyi bilmenizi istedi— yani size iki şey söylememi. Birincisi, şu anda bir havadan sevkıyat ile, bildiğin üzere, İsrail'e malzeme taşıma işiyle meşgulüz.
D: Ağır teçhizat mı yoksa tedarik malzemesi mi?
K: Şu noktada çoğunlukla tedarik malzemesi ve şu anda ağır teçhizatı kısıtlı tutuyoruz. Ağır teçhizat konusunda önemli sınırlamalar var; sadece az miktarda ama çok az. Eğer siz sevkıyatınızı durdurmaya hazırsanız, biz de bir ateşkesten sonra sevkıyatı hemen durdurmaya hazırız. Ama eğer değilseniz, ilk önce önemli miktarda artırabilir ve ağır teçhizatı da dahil edebiliriz. Demek istediğim, şu anda azami kapasitemizde ya da ona yakın şekilde sürdürmüyoruz.
D: Evet, anlıyorum. Aralıklı olarak devam edeceğiniz anlamında söylemiyorsunuz.
K: Şey, eğer bu devam ederse, buna er ya da geç mecbur kalacağız. Bildiğiniz gibi, biz çoktan, bildiğiniz gibi, Phantomlar konusunda

büyük bir baskı altındayız. Birkaç tane gönderiyoruz ama bizden istenilen düzeyde değil.

D: Evet, anlıyorum. Evet.

K: Biliyorsun bunlar [Başkan'ın-çn] benden [söylememi-çn] istediği asıl konular—

D: Başlangıçta bir havadan sevkıyata başladığınızı söyledin, di mi?

K: Başlangıçta— yürürlüğe konuluyor. Şimdi başlıyor. Evet.

D: Peki, bu bir bilgilendirme sorunu.

K: Bir teklifin [eşlik ettiği] bir bilgilendirme sorunu. Eğer bir ateşkesten sonra sevkıyatınızı durdurmaya hazırsanız, biz de bizimkini hemen durdurmaya hazırız.

D: Tamam, ama bu senin sözünü ettiğin ateşkese bağlı, di mi?

K: Ateşkese bağlı olarak, evet.

D: Tamam. Bunu hemen ileteceğim.

K: Biliyorsun, Anatol, şu anda neyin tehlikede olduğunu hepimiz biliyoruz, çünkü eğer bu daha fazla uzarsa—

D: Şey, [zor anlaşılır] eğer size son gönderdiğim telgrafımı okuma şansın olduysa, bana söylenen de tam olarak buydu.

K: Hayır, hayır ben—

D: Ben kendi çekincelerimi belirttim, elbette, ama bu senin söylediğin her şeyin bire bir aktarmasıydı. Sadece kurallara uygun olması yeterli değil, onlar için ruh halini bilmeleri de önemli. Bizim her zamanki şeyimizin belli bir noktasında, tam olarak alıntı yapmam, ama bir özet, yaparım. Ama dün daha çok söylediklerinin ayrıntısına takıldım, çünkü düşündüğüm bu ve—

K: Ama ayrıca sana tavsiyede bulunuyorum. Bugün basını bilgilendirmeyi tamamen asgaride tutuyorum ve hiçbir şey söylemeyeceğiz ama—

D: Basına demek istiyorsun.

K: Pekala, sadece bir şeyler yaptığımızı ama buna da yarın başlayacağımızı söyleyeceğiz, sana zaten açıkladığım gibi, bir şeyler söylemeye mecbur kalacağız.

D: Evet, anlıyorum. Bunu yarın açısından zaten belirtiyorum: Belki başka şeyler olmadıkça bundan sonra bir şeyler söyleyebilirsiniz.

K: Evet, anlıyorum. Yarın telefon edeceğim.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

14 Ekim 1973, Pazar

Akşam

S: Teçhizat sağlama planlan konusunda nasıl ilerliyorsunuz? Bu sabah on tane diye tartıştığımız miktarı artırmak için dört tane daha Phantomumuz var. Yarın gönderecek miyiz?

K: Bana kalsa yarın gönderirdim; sonra mola verelim, ya da yarın mola verip Salı günü gönderelim.

S: Şayet bizden böyle yapılması istenirse, bu toplamı yirmiye çıkaracak. Diğer bir unsur konusunda, TOW'lar [bir çeşit güdümlü füzeler-çn.]. Bildiğin gibi, orada daha önce hiç ortaya çıkmadılar, dolayısıyla mutlaka çarpıcı bir etki yaratacak. Envanterimizi birazcık dökmeye hazırız ve—

K: Bunlar tam olarak neler?

S: Bu bir tank savar füze, güdümlü füze— daha iyisi, daha uzun menzilli ve daha hassas.

K: Daha uzun menzilli, ha—

S: İki-üç bin metre menzilli.

K: Ama senin derdin sayılarla değil; senin derdin bunları göndermenin hikmetinde yatıyor. İçinden geçen ne?

S: İçimden geçen, evet.

K: Benim içimden geçen ise, madem başladık, yensek iyi olur.

S: Pekala, diplomatik zamanlamayla aynı doğrultuda olmak isterdim.

K: Diplomatik zamanlama şöyle: Ruslara dedim ki, eğer burada herhangi bir şeyi etkilemek istiyorsanız— yarın sabaha kadar, bizim karşımıza çıktığınız takdirde, sizlere şiddetli bir şeylerin olacağını öğretmek acı vermez.

S: Eğilimin, o halde, işi biraz uzatmak ve onları [teçhizatı-çn] ilk uçuşla yollamak.

K: Başka bir şey var mı, Jim?

S: Hayır, Henry. Teşekkürler.

15-16 Ekim 1973

Artık diplomasi askeri operasyonların ivmesini takip ediyordu. Sedat'ın muhtemelen Suriyeli müttefikleri üzerindeki baskıyı hafifletmek için Sina'ya bir saldırı başlatma kararı, Mısır kuvvetlerini Süveyş Kanalı boyunca uzanan hava savunma sistemi menzilinin ötesine taşıdı. Bu durum, İsrail silahlı kuvvetlerinin üçyüzden fazla Sovyet tankını yok etmelerini ve önceki haftanın askeri gidişatının tersine dönmesini sağladı. Şimdi, bir İsrail saldırısının Mısır kuvvetlerini en azından Süveyş Kanalı'nın karşısına kadar püskürtmesi bir an meselesiydi. Bizim başlangıçtaki pozisyonumuz olan eski duruma geri dönülmesi için koşullar oluşmaya başlıyordu. Arapların bir ateşkesin İsrail'in 1967 sınırlarına geri dönmeyi kabul etmesine bağlı olması gerektiği yönündeki tutumu, askeri operasyonların hızı sayesinde devre dışı bırakılıyordu.

1967'de tüm taraflarca kabul edilmiş olan Güvenlik Konseyi'nin 242 nolu kararı temelinde yapılacak görüşmelerin takip edeceği bir ateşkes için çalışmaya başladık; bu kararın tüm taraflarca kabul edilmiş olması, taşıdığı belirsizliğin farklı şekillerde yorumlanmasını büyük ölçüde mümkün kılmasından kaynaklanıyordu.

15 Ekim'de geç saatlerde, Sedat'ın güvenlik danışmanı İsmail, kendisine havadan sevkıyatı bildiren mesajıma cevap verdi. Mısır'ın "bu özel iletişim kanalını" açık tutma "kararlılığını" tekrar teyit etti. Başka hiçbir taraf Mısır adına konuşmadı; diğer bir deyişle, Moskova'nın Kahire'nin bize doğrudan söylediklerinden farklı olan yorumlarını dikkate almamalıydık. İsmail, İsrail'i herhangi bir şekilde aşağılama niyeti bulunduğunu reddetti, "çünkü Mısır aşağılanmanın ne anlama geldiğini tatmıştı." Mısır'ın görüşlerinin tersine— siyasi bir anlaşmaya *hazırlık* olarak bir ateşkes sağlama çabalarımızı "takdir ettiğini" ifade etti. Ancak deneyimi Mısır'ın böyle bir ayırımın pratikte işe yarayacağından şüphe duymasına yol açmıştı. Kısaca, her medeni insan bir diğeriyle nasıl konuşuyorsa, İsmail de Mısır'ın düşmanının başlıca silah sağlayıcısıyla öyle konuştu. Yaklaşımımıza itiraz nedeni, bunun uygulanamaz olmasındandı; diplomasimiz nasıl başarılı olabileceğini gösterebilseydi, Mısır muhtemelen tutumunu değiştirebilirdi.

Ancak bundan sonradır ki İsmail, İsrail'e daha önceki silah satışlarında da olduğu üzere, bunu "kabul edilemez" bulup reddede-

rek, sözü sevkıyata getirdi. Ama konuyu ne uzattı ne de bir takım sonuçlarla tehdit etti. Bunun yerine benden, siyasi bir çözümü askeri bir çözüme bağlamam doğrultusundaki çabalarımı ikiye katlamamı istedi. Ve sonra —şaşırtıcı bir şekilde— beni Mısır'ı ziyaret etmeye davet etti:

> Mısır Dr. Kissinger'ı çabalarından dolayı takdir ederek memnuniyetle karşılayacaktır. Mısır tarafı herhangi bir konuyu, öneri ya da projeyi —Dr. Kissinger'm ya da herhangi birinin reddetmeyeceğine inanılan bir şeyi— Mısır'ın herhangi bir toprak ya da egemenlik tavizinde bulunamayacağı prensipleri çerçevesinde tartışmaya hazır olacaktır.
>
> En sıcak saygılarımla. Hafız İsmail

16 Ekim'in ilk saatlerinde, gelecek hafta Mısır'ın havadan sevkıyata vereceği tepkiyi yumuşatmak bakımından gelecekteki diplomasisinin öncülünü kullanmak üzere hazırlanmış bir mesajla cevap verdik:

> ...ABD bu koşullarda ne yapabilir? Dr. Kissinger her zaman sadece verebileceğini vaat ettiğini ama vaat ettiği her şeyi de verdiğini söyler. Sayın İsmail'in 10 Ekim tarihli mesajında yer alan beş maddelik önerisiyle Mısır tarafı, gerçekte, bir ateşkesin parçası olarak İsrail'in, Mısır'ın tam bir anlaşma için gerekli koşullarını kabul etmesini istemektedir. Dr. Kissinger' in düşüncesine göre bu savaşın uzatılması dışında sonuç verecek bir şey değildir. Mevcut koşullar altında ABD nüfuzu bu hedefin gerçekleşmesini hiçbir şekilde sağlayamaz.
>
> ABD tarafının söz verebileceği ve yerine getireceği şey, bir ateşkese ulaşılır ulaşılmaz nihai ve adil bir anlaşmaya varılmasına yardım etmek için her çabayı göstermektir. Dr. Kissinger, son olayların gelecekte ABD tarafının nüfuzunu böyle bir anlaşmadan yana yapıcı ve etkili bir şekilde kullanması önündeki zorlukları azaltmakta oldukça yararlı olabileceğine inanmaktadır....
>
> Bu nedenle Mısır tarafının vermesi gereken önemli bir karar bulunmaktadır. Azami programında ısrar etmesi savaşın devam etmesi ve başarılan her şeyin muhtemelen riske edilmesi anlamına gelmektedir. O zaman sonuca askeri ölçeklerde karar verilecektir. ABD tarafı bu sonuç konusunda spekülasyon yapmayacaktır, ancak bunun açık seçik olup olmayacağından kuşku duymaktadır.

Her halükarda, bir ABD diplomatik çabası için koşullar uygun olmayacaktır.

Eğer diplomasiye tamamen fırsat tanmacaksa, bir ateşkes bundan önde gelmelidir. Vaat edilen ABD diplomatik çabası ancak bu koşullar altında geliştirilebilir. Mısır bu çabanın ciddiyetine dair garantiyi, ABD tarafının tarafsız bir durumun yanı başında bütünüyle yer almak şeklindeki resmi vaadinde bulacaktır....

Dr. Kissinger Mısır tarafının anlayışlı bir şekilde Mısır'ı ziyaret etme davetini fazlasıyla takdir etmektedir. Bir ateşkes sağlanır sağlanmaz, Ortadoğu'ya devamlı bir barış getirme çabasının ciddi bir parçası olarak, bu daveti en ciddi ve sempatik şekilde değerlendirmekten memnuniyet duyacaktır.

En sıcak saygılarımla....

WÖHG saat 10:00'dan kısa bir süre sonra toplandı. Havadan sevkıyata başvurma kararı nedeniyle haleti ruhiye değişmişti. Tehlikeli sonuçlar karşısındaki potansiyel suçlamayı değiştirme girişimleri şeklindeki önceki haftanın endişeleri ortadan kalkmıştı. Teçhizat sağlama çabamızı belirlemesi gereken prensibi ifade ettim: "Bu yarı-ihtilaf durumundaki tek menfaatimiz Sovyetleri hızla yere çarpmak. Hızlı bir anlaşma için onlara en azami teşviki sağlamak. Her gün onların yaptığından daha fazlasını sunmak." Ve kaba hatlı bir kılavuz olarak da teçhizat sağlamayı en az yüzde 25 oranında Sovyetlerin önünde tutmamızı önerdim. Karadeniz'de Sovyet gemileri en modern ekipmanlar da dahil çok büyük miktarlarda materyallerle yüklenmiş olduğundan, havadan sevkıyatı güçlendirilmiş bir denizden sevkıyat ile tamamlamaya karar verdik.

Süper güçler arasında bir krizin galibi bu durumda ne zaman hasmına sürtiineceğine titizlikle karar vermelidir. WÔHG'daki iş arkadaşlarıma bu konunun altını çizdim:

Ne olursa olsun tüm bu şeyi bugün gizli tutmalıyız. Kimse bir şey açıklamamalı. Eğer bunu Sovyetlerle karşı karşıya gelmeden ve Araplarla ilişkilerimizi kesmeden bitirebilirsek, bunun karşılığını alacağız. Diğer her şey tribüne oynamaktır. Esas konusunda çok sert bir çizgi benimseyeceğiz ve malzemeleri İsrail'e göndermeye devam edeceğiz.

İyi haberler gelmeye devam etti. Sovyet VIP uçağının Kahire'ye gitmekte olduğunu öğrendik; bunun, beklenmedik bir şekilde ziyarette bulunan Danimarka Başbakanı ile randevusunu iptal eden Başbakan Alexei Kosygin'i taşımakta olduğu tahmininde bulunduk. Bu Sovyetlerin Sedat'tan ateşkes yaklaşımımızı kabul etmesini isteyecekleri anlamına geliyor olmalıydı; Sedat'ın ilan ettiği rotasında ısrar etmek için ikna edilmeye ihtiyacı yoktu. Ve Sovyet baskısı muhtemelen Sovyetler Birliği-Mısır ilişkilerini tatsızlaştıracaktı.

Hemen hemen aynı zamanda, yirmibeş İsrail tankından oluşan küçük bir kuvvetin Büyük Acı Göl'de Süveyş Kanalı'nın batı kıyısına geçtiklerini ve karadan havaya füze sahalarını yarmaya başladıklarını öğrendik. Eğer böyle devam ederse, bir İsrail zaferi garanti olacaktı; çünkü Kanal'ın karşısındaki Mısır kuvvetleri İsrail hava gücünün tüm hışmına maruz kalmıştı. Ancak İsraillilerin Kanal'ın batı kıyısında kendilerini ispat edip edemeyeceklerini söylemek için çok erkendi. WÖHG bu hareketi, İsraillilerin ilk sundukları şekliyle basit bir akın olarak değerlendirmişti.

16 Ekim Salı gününün sonunda Nixon'a, kazanma şansının savaşın hızla sonuçlanması lehine üçte iki şeklinde olduğunu rapor ettim.

Bu koşullarda, olayların muhtemelen güzel bir şekilde gelişmesini beklerken, verilmesi gereken birkaç karar vardı— bundan sonraki telefon kayıtları seyrek ve çoğunlukla gazetecilere ve bazı senatörlere bilgi vermeye odaklıdır. 15 Ekim'deki en önemli görüşmeler:

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

15 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 09:08

K: Merhaba.

S: Selam, Henry.

K: Mutlaka aramızda kalmalı, zira— bunu WÔHG'da kullanmayacağım— Sovyetler bu sabah yaklaşık saat üçte şu anda araştırmakta olduğumuz yeni girişim için bir öneriyle geldiler.

S: Çok güzel.

K: Cumartesi günkü ateşkes fikrine geri dönen ve bunu sadece kabul edebileceğimiz 242 nolu karar tasarısına bağlayacak olan bir öneri.

S: Güzel.

K: Biliyorsun— ama bunu henüz çok gizli tutmak istiyoruz. Bence biz— açıkça endişeyle beklemekte oldukları şey— bence biz şu teçhizat sağlama işine devam etmeliyiz.
S: Tamam. O ilave altıyı da mı göndermek istiyorsun?
K: Onları yarın göndereceğim.
S: Tamam. Şimdi küçük bir endişe, benim kaygılandığım şey ve o da 175mm'lik mermilerin tedarik edilmesi. Bildiğin gibi, ellerinde Şam'ı tehdit eden kendinden güdümlü 175 [topçuları] var ve biz de Şam'ın yok edilmesi için cephane temin etmek konusunu çok dikkatli düşünmeliyiz. Senden şimdi bir cevap istemiyorum ama ben, ee—
K: Tamam. Pekala, Şam'ı bombalamayacaklarından emin olup olamayacağıma bir bakayım.
S: Tamam. Ayrıca az sayıda nehir olduğu halde, köprü kurma malzemesi ve köprü malzemesi için de baskı yapıyorlar ve bu açıkça Kanal'ı geçme girişimine yönelik. Pekala, bunlar hakkında düşün ve—
K: Bu konuda düşüneyim.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

15 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 09:40

K: Jim, bu şey hala devam ederken Dobrynin'e söz verdiğim şey, Sovyetler hakkında provokatif açıklamalarda bulunmayacağımız şeklinde.
S: Peki. Tamam, buna çok dikkat ederim.
K: Peki, yani biliyorsun sayıları fısıldayabiliriz ama hiçbir şey söylememeliyiz.
S: Pekala, bu harika....

Bunun nedeni olayların bizim istediğimiz doğrultuda ilerliyor olması ve muhtemel bir petrol kesintisi de dahil, ortaya çıkacak bir ihtilafın sadece işleri daha da zorlaştıracak olmasıydı.

SENATÖR JAVITS-KISSINGER

15 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 09:45

K: Hafta sonu boyunca sizi arama fırsatım olmadı. Size sadece neler olduğunu anlatmak istedim. Cumartesi öğleden sonra İsrail için uçakların her onbeş dakikada bir oraya indikleri büyük bir hava sevkıyatı başlattık ve yarın sabah Sovyetlerin önceki beş günde göndermiş olduklarının miktarına eşitleyeceğiz.

J: Güzel.

K: Ve yaklaşık ortalama günde altı tane F-4 uçuruyoruz.

J: Bu muhteşem.

K: Dolayısıyla yarın yirmi tane olmuş olacak.

J: Bu harika. Henry, şekillenmekte olan bu siyasi savaş konusunda ne diyorsun? Jackson ve grubun yarın sunmak istedikleri bir karar tasarısı konusunda beni dün aradılar. Onlara Marshall Wright'a [Dışişleri Bakanlığı Kongre İşleri Müsteşarı] okumalarını söyledim.

K: Karar tasarıları nedir?

J: Bir karar tasarısı —biliyorsun— çabaların hızlandırılmasını vesaire isteyen, ki bu tam olarak sizin yapmakta olduğunuz şey. Ama bu konuyu Wright'a sormalısın. Onda bunun metni var. Bu sabah vermeliyim.

K: Şey, ben görmedim— metne bakmam gerekiyor. Yönetimi eleştiren bir şey değilse umursamam.

J: Hayır, değil.

K: Bu bağlamda iki sorunumuz var Jack. Birincisi, Başkan gerçekten bir sürü zahmete katlandı.

J: Bundan eminim ve—

K: Ve onun için sonrasında eleştirilmek—

J: Eğer bunu engelleyebilirsem eleştirilmeyecek. Ve engelleyebilirim.

K: Ve, aslında, eğer birisi bu konuda iltifatlı bir şeyler söyleyebilirse—

J: Ben söyleyeceğim.

K: Bu çok daha önemli olacak.

J: Bunu sabah yapacağım. Biliyorsun bu [zor anlaşılır] karar tasarısı tamam olduğunda, sunulduğunda, bunu bir fırsat haline getireceğim.

SENATOR STUART SYMINGTON (D.-MISSOURI)-KISSINGER

15 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 15:15

S: Dün gece söylediğiniz şeye çok ikna olmuştum ve bu sabah okuduğum şeyden biraz üzüntü duyuyorum.
K: Jackson hakkında mı?
S: Scoop'un [Senatör Jackson] incelemesi. Manşet. Dinitz'le konuştuğumu ve ona söylediğimi ve bunun yanlış olduğunu düşündüğümü söylediğimi bilmenizi istedim. Bana yanlış olduğunu bildiğini söyledi. Onunla neredeyse her gün konuşuyordum.
K: Çok incesiniz.
S: Size bunu söylemek istedim, eğer ne zaman— çünkü, biliyorsunuz, hiç kimsenin o küçük ülkeden daha önemli olmadığını düşünüyorum ve gerçekten bunu demek istiyorum.
K: Bunu biliyorum.
S: Diğer yandan, şey için —pek de emin değilim— ama hatırlıyorum da Brejnev, oldukça şiddetli zorlandı ve bunun durumu daha da zorlaştırdığını biliyorum.
K: Şimdi Dobrynin'e detantı elden kaçıracağımızı söylediğimde, ESÜ [En Sevilen Ülke] dışında daha ne kaybedebilirim diyecek.
S: Bir ara bir arkadaşımla, Abe Fineberg'le buluşmanızı isterim.
K: Onunla buluşmayı çok isterim. Buraya mı geldi?
S: Evet. Onu görebilir misiniz?
K: Çok isterim. Bunu ayarlayabilir misiniz?
S: Tamam. Beni oldukça fazla zorluyorlar. Ne size ne de Schlesinger'e ulaşamadım. Adamıyla konuştum ama Phantomlarm oraya gittiğini bana söyleyemezler.
K: Aramızda kalsın, yaklaşık günde altı ila sekiz tane gidiyor.
S: Bunu biliyorum, zira benim şehrimde yapılıyorlar. Bunu söyleyebilir miyim?
K: Henüz değil.
S: Bilmek istediğim buydu.

DIŞİŞLERİ BAKANI ZİYAD-KISSINGER

15 Ekim 1973, Pazartesi
Saat 19:29

Z: Sayın Bakan.
K: Evet, Sayın Dışişleri Bakanı. Nasılsınız?

Z: Sizi bu geç saatte rahatsız ettiğim için kusura bakmayın.
K: Önemli değil, Sayın Dışişleri Bakanı. Sizi dinlemek her zaman bir zevk.
Z: Bu sabah İsmail'den bir telgraf aldım. Sanırım size bir mesaj yolluyor ve bana da bu mesajı gönderdi. Sizce de yarınki toplantımızı şimdilik ertelememiz daha iyi olmaz mı?
K: Bu tamamen size bağlı.
Z: Sanırım bundan ne sonuç çıkacağını görene kadar, ertelemek daha iyi olacak.
K: Tamam. Ona yarın cevap vereceğim.
Z: Başkan'ın açıklamalarını okuyordum— birkaç keredir okuyordum. Gerçekten ne anlama geldiklerini bilmiyorum.
K: Sadece temel politikamızın ne olduğunu açıklıyor ve herhangi bir özel mesaj belirtmedi.
Z: Herhangi bir eylem ya da herhangi bir şey belirtmedi mi?
K: Bu noktada değil, hayır.
Z: Peki. Çok teşekkür ederim.

16 Ekim'deki çoğu telefon görüşmesi, Nobel Barış Ödülü'nün Vietnam Savaşı'nın sona ermesini sağladığımız için Le Duc Tho'ya ve bana verilmesi ile ilgiliydi.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

16 Ekim 1973, Salı
Saat 11:42

D: Umarım partiye davet edilirim.
K: Ne partisi?
D: Nobel Ödülü'nü almanız dolayısıyla vereceğiniz parti.
K: Groucho Marx'in dediği gibi, bunu "Hangi kulüp onu kabul etse, katılmak istemez" şeklinde tasvir ediyorum. Le Duc Tho'nun seçilmeye layık olduğuna dair hiçbir şey söylemeyeceğim, bunda yanlış bir şeyler olmalı.
D: Seni tebrik ediyorum. Bunu gerçekten hak ediyorsun. Bu hatırlanacak bir şey olacak. Gerçekten en iyi dileklerimi iletmek için aradım.
K: Beni mahcup ediyorsun.
D: Henry, muhtemelen ne işler yaptığını hakkaniyetle söyleyebilecek birkaç insandan biri de benim.

BAŞKAN-KISSINGER

16 Ekim 1973, Salı
Saat 11:46

N: Seni tebrik etmek istedim.
K: Buna asıl kimin layık olduğunu biliyorum.
N: Evet. Evet. İki öneride bulunacaktım. Küçük bir açıklama yapman gerektiği aklıma geldi.
K: Herkese, bana bu fırsatı verdiğiniz ve her şeyden önce koşulları yaratan liderliğiniz için size teşekkür etmek istediğimi söyledim.
N: İyi. İyi. Buraya gelmenin ve seni tebrik ederken benimle bir resim çektirmenin senin için iyi olabileceğini söyleyecektim. 12:30 nasıl?
K: Kesinlikle.
N: Bu bize biraz zaman kazandıracak. Açıklamanı yaptıktan sonra gel.
K: 12:30'da orada olacağım.
N: Gelmeden önce açıklamanı yap ki burada yapmanı istemesinler.

SENATÖR BARRY GOLD WATER (C.-ARIZ.)-KISSINGER

16 Ekim 1973, Salı
Saat 15:57

G: Sizi böyle rahatsız etmekten nefret ediyorum. İran Şahı buradayken, Peggy'e [Senatör Goldwater'm eşi] ve bana gelip gelemeyeceğimizi sordu. 1 Aralık'a bakıyorduk, ama durum karşısında—
K: Ortadoğu'dakini kastediyorsunuz, önümüzdeki birkaç gün içinde berbat etmezsek o zamana kadar tamamen bitmiş olacak.
G: Elbette bunu işitmekten sevinç duyarım. Sovyetlerle birlikte mi çalışıyoruz? Hayır, telefonda cevap vermek zorunda değilsiniz.
K: Sovyetlerle birlikte çalışıyoruz ve ayrıca Mısırlılarla . Bu güç bir durum ve patlayabilir.
G: O zaman gitmemiz uygun.
K: Şahane bir davete katılacaksınız.
G: Yarı Yahudi bir delikanlı için bu çok da kötü değil.
K: Ya evet.
G: Diğer her şey sizce uygun.
K: Tamam. Gelecek hafta bazı muhafazakar arkadaşlarımla buluşmak istiyorum ve onlara deyin ki— Sanırım bazı sorunları var.
G: Ben bir şey duymadım.

K: Dışişleri Bakanlığı'mn düşman olmadığını bilmenizi isterim.
G: Bunu biliyorum. Yarın burada olacağım ama ayrılacağım—
K: Ne zaman geri döneceksiniz?
G: Burada olacağım— ama Kasım'da.
K: Kasım'damı?
G: Kasım'ın başında bir sürü konuşma sözüm var.
K: Ofisinizle temas kurarım ve bazı şeyleri hallederiz.

16 Ekim"de Arap ülkeleriyle gerilimleri hafifletmek için Başkan bir Arap dışişleri bakanları heyetini —Kuveyt, Suudi Arabistan, Fas ve Cezayir'den bir heyeti— görmeyi kabul etti.

MÜSTEŞAR SISCO-KISSINGER
16 Ekim 1973, Salı
Saat 16:10

S: Harekat Merkezi'ndeyim. Özel görev kuvveti basın ziyaretlerini kabul etmiyor. Demek istediğim, çok katı talimatları var. Buradaki hiç kimse konuşmadı.
K: Tamam, INR [Dışişleri Bakanlığı İstihbarat Ofisi] olmalı. Başkan ile Araplarla görüşmesine dair bazı noktalarda konuşmam lazım.
S: Yaklaşık otuz dakika içinde sizde olacak.
K: Tartıştığımız doğrultularda olmalılar. Önce onları görmeli miyim? Onlar da beni görmek istemediler mi?
S: Hem seni hem de Başkan'ı söyledi— onları önce mi yoksa sonra mı göreceksin?
K: Onları şey olduğunda göreceğim— ama Başkan— saat 10:15'te ben Beyaz Saray ofisimde olmalıyım ve sonra oradan Başkan'a gideceğim. Ve sen de orada olacaksın.
S: Orada olacağım. Bunu ayarlayacağım ve benden aksi bir haber almazsan, demek ki her şey hazır olmuş olacak.
K: Tek sorun, ya Başkan beni görmek isterse— bunu yapamama ihtimali de var.
S: Eğer Başkan seni 10:15'te görmek isterse, bu durumda onlarla 11:00'den sonra buluşacaksın. Biliyorum— toplantı dışişleri bakanları, Başkan ve seninle sınırlı. Tek bir şey, büyükelçileri de dahil etmek isteyebilirsin.
K: Hayır.

S: Sorum şu, Büyükelçiyi toplantınıza dahil etmek istiyor musun? Benim önerim hem dışişleri bakanlarını hem de büyükelçileri dahil etmen. Elbette, bu tartışmalı bir nokta ve—
K: Şey, istemiyorum— henüz net bir fikrim yok. Bu kalabalık toplantılardan nefret ediyorum.
S: Bu önemli değil. Bu gerekli değil. Kararını neden yarın sabah vermiyorsun? Büyükelçiler Başkan'ın toplantısına gitmeyeceklerini biliyorlar—
K: Aynen.

SUUDİ DIŞİŞLERİ BAKANI ÖMER SAKKAF-KISSINGER

16 Ekim 1973, Salı
Saat 16:35

K: Sayın Dışişleri Bakanı. Sizi yarın göreceğimi umuyordum.
S: Teşekkür ederim. Tebrikler.
K: Teşekkür ederim. Savaş sona erdikten sonra Başkan'ın, Kral'm ABD'yi ziyaret etmesi davetini kabul etmesinden çok memnun olacağını söylemek için Başkan adına arıyorum.
S: Bunu yarın görüşebilir miyiz?
K: Diğerleri de orada olacak. Belki ikimiz görüşebiliriz.
S: Bunun için zaman var mı?
K: En kısa sürede karşılıklı olarak uygun olan bir zaman bulabiliriz.
S: Çok teşekkür ederim. Yarın görüşmek üzere.

BAŞKAN-KISSINGER

16 Ekim 1973, Salı
Gününn Sonu

K: Sayın Başkan.
N: Diplomatik cephede başka gelişmeler var mı?
K: Sudan Dışişleri Bakam'nı gördüm.
N: Güzel.
K: Ve şeylerin sona ermekte olabileceği kanaatinde. Diğer Araplara yakın, biliyorsunuz.
N: Yarın onu davet etmeyecektim—
K: Hayır, kendileri seçtiler— Bırakın gelsinler.
N: Sedat'ın konumunda olduğumuzu düşün: Yüzleşmekten kurtulabilecekleri bir çeşit diplomatik öneri alana kadar, bu şeyin karar tasarısını çıkaramayacağız. Senin yaptığın oldukça güzeldi—

K: Yarın bunu o üçüyle [aslında dört- Suudi Arabistan, Fas, Kuveyt ve Cezayir'den dışişleri bakanları] görüşmeyiz, her ne kadar—
N: Hayır, hayır. Yarın herhangi bir şey görüşmeye niyetim yok.
K: Kosygin Kahire'den geri dönene kadar herhangi bir şey elde edebileceğimizi sanmıyorum.
N: Ona ne söyledin— ?
K: Teklif eline geçti.
N: Eğer geri döndüğünde yapmayacaklarını söylerse ne olacak?
K: Bence yapma ihtimalleri yüksek.
N: Ya da bunun bir varyasyonu. Sence yarın geri dönecek mi. Kosygin'in ziyareti, ne kadar sürecek?
K: Yarın geceye kadar geri döneceğinden eminim. Ya da Perşembeye kadar kalabilir.
N: Mansfield'in [Mike Mansfield, Senato Çoğunluk Lideri] — İngiliz, Fransız, Japon, Amerikalı ve Ruslarla zirve konferansı isteyen— parlak önerisini gördün mü? Tanrı aşkına, ne karar verilecek ki? —
K: Sayın Başkan, bu bizi kahredecektir. Bu İsraillilerin ve— bizim diğer altı ülkeye karşı olmamız anlamına gelecek. Delilik.
N: Tıpkı Vietnam'da olduğu gibi, Demokratlar cenahındaki dostlarımızın bu iş bitecek diye akılları başlarından gidiyor, ve teklif sunarak ve talepte bulunarak orada olmak istiyorlar.
K: Fark etmez— soğukkanlılık kaybedilmedikçe.
N: Olabilir.
K: Yine de olacağını sanmıyorum.
N: Umarım Tel Aviv'deki iniş pisti iyi korunuyordun
K: Ona saldırmazlar.
N: Neden olmasın?
K: Çünkü Sovyet hava sevkıyatına saldırmaya başlamamızdan korkuyorlar. Olasılık üçte iki— şimdi karar tasarısına doğru ilerleme söz konusu. Geçen hafta çok kolaydı, temsilen çok şey yapıldı— bu hafta gücümüzü gösterdiğimizde daha iyi çözüm bulunacak.
N: Eğer havadan sevkıyat devam ederse— Kaç tane— elli uçak mı? Bittiğinde, başında olduğundan daha fazla uçakları olacak.
K: Şey, şimdi ne zaman biteceğine bağlı olarak günde ortalama altı tane gönderilmeleri ayarlandı.
N: İsrailliler bu şeyden sonra çok müteşekkir olmalılar....

K: Senato zemininde açıklamalar oldu; Javits bugün bir tane yaptı— Diplomatik bakımdan, bunu yapana kadar sizin ön planda olmamanızın bize yardımı oluyor.
N: Biliyorum, ama biz— işe giriştiğimizde de bunun olması gerekiyor.

17 Ekim 1973

Amerikan politikası, aynı zamanda havadan sevkıyatı hızlandırarak ve Arapların buna tepkilerini yatıştırmaya çalışarak askeri operasyonların gelişmesini beklemeye devam etmek şeklindeydi. Diplomatik cephede, Güvenlik Konseyi 242 Nolu Kararını uygulamak için devamında görüşmelerin geleceği daimi bir ateşkese doğru ilerlemeye başladık. 242 nolu karar, Altı Gün Savaşı'nın ardından 1967'de kabul edilmişti. Bu, İsrail'in "son savaşta işgal ettiği topraklardan" güvenli ve tanınmış sınırlara geri çekilmesini sağlamıştı. Bununla "tüm" toprakların ne olduğu belirlenmemiş ve kullanılan sıfatların da bir tanımı yapılmamıştı. Kesin ifadelerin kullanılmamış olması ise sağlanılan esneklik ile telafi etmişti. Ortam, hedeflerden birinin tarafların farklı yorumlamaları arasında yeniden bağlantı kurmak olduğu bir görüşmeye başlanılması için oldukça uygundu.

BAŞKAN-KISSINGER
17 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 08:44

N: Bu sabah diplomatik ve askeri cephede yeni olan ne var?
K: Askeri cephede, bu hala bir pata durumu gibi görünüyor. Diplomatik cephede— ne olup bittiğini bilmeyen tüm istihbarat uzmanları şimdi basitçe Rus ziyareti, Arap ülkelerinin önemsiz yorumları falan nedeniyle bir şeyler olduğunu analiz ediyorlar. Kosygin Kahire'den ayrılana kadar herhangi bir şeyin değişeceğini sanmıyorum.
N: Ya evet, evet.
K: Ve bu büyük—

N: Soran şu ki— [Kosygin] ne için orada— kızıştırmak için mi yoksa sakinleştirmek için mi?

K: Böylesi düşünülemez. Şey, her halükarda, Sayın Başkan, sırf o orada diye hiçbir şeyi yavaşlatmıyoruz. Onların yaptığından yaklaşık yüzde 30 daha fazla silah gönderiyoruz. Bugünkü toplam tonajımız onlarınkini geçmeye başlamış olmalı. Biz— söylediğim gibi— hiçbir şeyi yavaşlatmıyoruz, ama kızıştıracak olması bana olanaksız geliyor.

N: Ya evet, evet, evet.

K: Ve hala—

N: Ondan herhangi bir mesaj almadınız mı?

K: Eminimi geri dönene kadar da almayacağız. Ama basınları hala sessiz ve sanırım bir şeyleri halletmeye çalışıyorlar. Artık bunun Mısırlılarla mümkün olup olmadığınımı, onu bilmiyorum. Tek bildiğimiz, Mısırlıların sahip olduklarından daha sert bir tutum takınmakta oldukları.

N: Bu İsrail akını [Süveyş Kanalı karşısına] o kadar büyük değil, ha?

K: Görünüşe göre değil.

N: Şimdi anladım.

K: Şu anda Sina'da devam eden bir tank savaşı var ve henüz sonucuna dair bir rapor almadık. Şimdi, bu dört dışişleri bakanı ile, Sayın Başkan, ben—

N: Konuşma konularını okudum.

K: Aldınız mı?

N: Evet.

K: Asıl nokta, unutmayın ki, toplantı biz bir şey [havadan sevkıyat] yapmadan önce ayarlandı. Buraya protesto etmek için gelmiyorlar.

N: Evet.

K: Ve onlara belirli herhangi bir fikir sunmayacağım; çünkü bunu görüşmeye muktedir olanlar bunlar değil ve belirli fikirleri çoktan Mısırlılara ve Ruslara sunduk.

N: Evet. Peki, İsrail'in 67 sınırına geri çekilmesi gerektiğini söylemek için geldilerse ne diyeceksin?

K: Siz bunun bir ateşkesten sonra görüşülmesi gerektiğini söyleyin.

N: Pekala, görüşülmesi— bunun bir anlamı var mı— o hedefte anlaştık mı?

K: Şey, bence bu elde edilemez Sayın Başkan, ve görüşmelerimde bu konuda hep yalan söyledim ve bunun Güvenlik Konseyi'nin 242

nolu kararı bağlamında görüşülmesi gereken bir mesele olduğunu da söyledim; işte bu insanlara anlatılması gereken esas nokta ateşkesi, ateşkes sonrasından ayırmak ve bu da benim çok etkili bulduğum bir argüman— Amerika'nın işin sonrasında diplomasi ile meşgul olmasını istiyorlar— ki bunu yapmaya söz veren sizdiniz. Ama bu şimdi ayrıca savaşa, bizim tüm taraflarla temas halinde olmamızı sağlayacak koşullarda bir son verilmesi anlamına geliyor. Ve ikincisi, şimdi bunu savaşın sonucu olarak göstermeye çalışırsak, böylesi savaş devam ederken sonu olmayan bir görüşmeye girişmek olacak.

N: Aynen. Eğer anlaşma üzerinde çalışmak için orada bulunmazsak, bu onlara başka bir seçenek bırakmıyor— yani İsraillilere karşı galip gelmekten başka.

K: Yani onları geri püskürtmek için bitip tükenmek bilmeyen bir savaş.

N: İsraillileri tek etkileyebilecek olan ise bizleriz.

K: İşte bu noktanın belirtilmesi gerekiyor. Belirtilmesi gereken bir diğer nokta da savaş nedeniyle askeri durumun da zaten değişmiş olduğu.

N: Ha, değişti mi? Ne demek istiyorsun?

K: Şey, onlar [Arap liderler] bir ateşkesten sonra bir pata durumu olmayacağını nereden bileceğiz ki diyecekler. Ve onlara anlatılması gereken bir nokta durumun stratejik bakımdan değişmiş olduğu— artık hiçbir ülkenin bölgede üstünlük iddia edemeyeceği ve bu yüzden de şeye güvenmek zorunda oldukları—

N: Diğer bir deyişle, temel olarak, İsrail artık üstünlük iddia edemez.

K: Doğru. Bana kalsa bu şekilde ifade etmezdim, zira—

N: Biliyorum. Tamam, ne demek istediğini anladım.

K: Dün Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı ile konuştum ve Kral'ı davet ettiğinizi ilettim ve çok memnun oldu. Aslında, diğerleri gittiklerinde birkaç dakikalığına onu alıkoyabilirsiniz.

N: Ya evet.

K: Ve iki şey yapın— tüm hafta boyunca oynadığı çok ılımlı ve yapıcı rolden dolayı ona teşekkür edin ve ikincisi, bir ateşkes sağlanır sağlanmaz karşılıklı olarak ayarlanabilecek şekilde Kral'ı görmeyi umduğunuzu da söyleyin. Ben ise bunu ateşkese bağlayacağım, Sayın Başkan, çünkü aksi takdirde erteleme için başka bir gerekçeleri olacak.

N: Ya evet.
K: Ve onun şey yapmasını istemeyiz— diplomasinin ön planında olması işine gelmez, çünkü tüm sorunlar başına yıkılır.
N: Ateşkesten sonra—
K: Ateşkesten sonra— onu daha önceden de buraya getirmek isteyebilirler.
N: Biz bunu istemeyiz.
K: Hayır. Bu avantajlı olmaz.
N: Biz hiç kimseyi istemeyiz.
K: Bence yarına kadar bu sorun şu veya bu şekilde son bulacak. Ama Kosygin'in Moskova'ya geri dönmesinin ardından, istenmeyen bir şekilde de sona erebilir—

SAVUNMA BAKAN YARDIMCISI WILLIAM CLEMENTS-KISSINGER

17 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 09:35

K: Önergeye, öyle şiddetle ihtiyacımız var ki, şu anda Beyaz Saray'dayım, bugün o eki [Ortadoğu savaşının masraflarını ve havadan sevkıyatı karşılamak için harcama önergesi] almalıyız, etrafta kesin rakamların dolaşmasına bir son vermek için bu gerekli. Sadece bir rakam elde edelim yeter.
C: Biz hazırız, Henry. Dün gece taslağa baktım.
K: Güzel. Nedir bu? 3.5 milyar dolar.
C: Hayır, Henry, 2.9 milyar dolar. 2.9 milyar dolar olmasının sebebi şu ki, dünkü toplantıda benim 1,7 üzerine yaptığım konuşmayı duymuşsundur, bugüne dek verilen kredi miktarı bu kadar, araştırma sonucunda bu miktarın üzerine çıkılamayacağını tespit ettik. Hiçbir yolu yok. Dolayısıyla ileri sürdüğümüz 2.9 aslında diğer rakamdan daha büyük bir net artış.
K: Güzel. Ama diğer şeyler için bir şeyler koyabilirsin.
C: Kesinlikle. Orada 500 milyon dolar artı Kamboçya var.
K: Güzel.
C: Şimdilik hepsi bu. Bunun bir taslağını elde edebilirim, demek istediğim bu taslağın bir kopyasını hemen sana ulaştırabilirim, ama bence Bili Timmons [Kongre İlişkilerinden sorumlu Başkan Yardımcısı] bunu çoktan almıştır.

K: Hepimiz diplomasinin boşa çıkması ihtimaline karşı, bunu bugünden elde etmenin gerekli olduğunu düşünüyoruz.
C: İyi.
K: Bunu yapabilir misin?
C: Evet yapabiliriz, Henry. Bu öğleden sonra WÖHG'da gözden geçirmek üzere bunu yetiştirecektim ve bu şeye bakman gerektiğini ve hedefi tam olarak vurmadan önce ne yaptığımızın tamamen farkında olman gerektiğine inanıyorum. Bazılarımızın oraya gelmesini ve bu konuda sana yaklaşık onbeş dakika bilgi vermesini ya da öyle bir şey ister misin?
K: İyi olurdu ama Araplar geliyor.
C: Haklısın. Biz hazırız, Henry. Tek sorun ben—
K: WÖHG'dan sonra ne zaman uğrayacaksın? Yarın sabah mı?
C: Evet, yarın sabah.
K: Daha fazla ertelenmemeli, değil mi?
C: Ben böyle düşünmezdim ama planımız WÖHG'da tartışılabilsin diye sabahleyin olsun diyeydi.
K: Böylesi iyi olacak.
C: Tamam, Henry. İyi şanslar.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
17 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 09:42

D: ...Çok gizli olarak sana ileteceğim bazı açıklamalarım var, senden ve Başkan Nixon'dan başka kimse bilmemeli, ona ve sana şu anda Arap liderlerle istişarelerde bulunmakta olduğumuzdan söz ediyorum.
K: Evet, ve Kosygin Kahire'de.
D: Ya evet, size söylememi istedikleri de tam olarak bu. Ama siz zaten biliyorsunuz.
K: Hayır, hayır biz bir Sovyet VIP'inin Kahire'de olduğunu biliyoruz. İsraillilere Kahire'den ve Kahire hava alanından uzak durmalarını söyledik.
D: Bu Kosygin.
K: Bunu doğrulatamadık.
D: Ama özel olarak sana ve Başkan'a söylememi istediler—
K: Umarım burada işleri oldukça sakin tutmaya çalıştığımızı fark etmişsindir.

D: Evet, biliyorum. Bunun bu koşullar altında gizli olduğunu fark ettim. Ama bu gerçekten aramızda kalsın.
K: Biliyorsun spekülasyon olursa yardım edemeyiz, çünkü—
D: Hayır, hayır, anlıyorum.
K: Açıkçası, bir Sovyet VIP'inin orada olduğunu biliyoruz. Ve dolayısıyla bir sürü insan bir şeyler biliyor.
D: Evet, anlıyorum.
K: Ama herhangi bir şekilde resmi olarak doğrul anlayacağımızdan ya da sızdırmayacağımızdan emin olabilirsin.
D: Evet, anlıyorum. Benden bunu özel olarak söylememi istediler— bu istişare ile bağlantılı olarak ve öneri [Güvenlik Konseyi'nin 242 nolu kararını uygulamak için görüşmenin eşlik ettiği bir ateşkes] de dahil orada—
K: Anatol, anlamalısın, çünkü seni yanlış yönlendirmek istemiyorum, ateşkes formülü— Cumartesi günkü, İsraillilerle görüştüğümüz— bu formülü, henüz İsraillilerle görüşmedik.
D: 242 hakkındakini mi?
K: Evet.
D: 242 mi?
K: Evet. Ama kabul edeceklerini düşünüyoruz, ama açıkçası, basınımızın bize karşı kışkırtılmasını istemedik.
D: Ya evet, hayır, hayır.
K: Bu yüzden eğer bir şeylerle gelirseniz bu iş yirmi dört saat sonra halledilebilir.
D: Evet, anlıyorum.
K: Ben sadece sizlerin yanılmanızı istemiyorum.
D: Evet.
K: Size söylediğimize sadık kalacağımızdan emin olabilirsin.
D: Hımm, hıııı. Ve sonuncusu, Henry, Sayın Brejnev'den Başkan'a sözlü olarak iletilecek bazı mülahazalar şunlar. Öneriler açısından değil, ama, sözün gelişi, gerçekten iyi durumda olan ilişkilerimiz bakımından acil, sakin bir şekilde söylemeliyim, dört sayfa— muhtemelen— sözlü, ama, belki sana gönderirim— gerçekten bir şey yok.
K: Önümüzdeki bir saat içinde gönderebilir misin?
D: Hemen gönderebilirim.
K: Gönder, sadece kayıtlarımıza geçsin diye.
D: Sadece kendi kayıtların için. Ama eğer yorumların ya da başka şeyler olursa, lütfen bana bildir.

K: Tamam.
D: Herhangi bir zaman yanına gelebilirim— ya da telefonla.
K: Politikamızı biliyorsun, sana söylediğim gibi, gerçekten çalışmak, azami düzeyde, sadece detantı sürdürmek değil, onu güçlendirmek.
D: Ya evet, bu gerçekten— bu da öyle— bu sözlü mülahazanın— yani Brejnev'in, dediği de öyle. Bence bu oldukça faydalı, tüm arka plan için. Acil ya da belirli bir biçimde yeni olan bir şey yok, ama genel olarak sunumuyla, bence ilginç bulacaksınız.
K: Güzel.

BAŞKAN-KISSINGER
17 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 13:40

K: Sayın Başkan, bence bu sabah en başarılı olanıydı. Daha da önemlisi, onlar [Arap dışişleri bakanları] mutluydular— çok başarılı bir sabah.
N: Şimdi, Ruslar konusuna gelelim. Kosygin'den ne zaman haber almayı bekliyorsun?
K: Brejnev'den uzun bir mesaj aldık. Şimdi, aslında tek başına alındığında, hiçbir şey söylemiyor; sorundan kaçınıyor— Geri dönmeme ve detant noktasına değinilmiyor— Yarın geceye kadar onlardan haber alacağız.
N: Bu arada, Senatör Mansfield'm parlak önerisini de öğrenebilirsin.
K: Sayın Başkan, bizi ne zaman başarısızlığa uğratmadılar ki?
N: Gerçekten önemli bir şey.
K: Ne zaman Başkan'm arkasında durdular?
N: Hayır, ama Birleşmiş Milletler'e gitme gibi aptalca bir planı ileri sürmek, altı devletle bir konferans yapmak—
K: Yapmakta olduğumuzu hiçbir zaman desteklemediler.
N: Kahrolası gazeteci milleti, Araplarla bu toplantı yüzünden handiyse öleceklerdi. Lanet olası her şeyin ortaya serileceğini umuyorlardı.
K: Elbette.
N: Bugün orada çok fazla sayıda insan vardı.
K: Şey, zavallı dışişleri bakanlarını vitrine çıkarmış olduk.

N: Hem de İsrail'e teçhizat sağladığımız bir zamanda.
K: Hem de Amerikan uçaklarının her yarım saatte bir Tel Aviv'e indikleri bir zamanda. İnsanlar her şeyi doğal karşıladılar, böylesi küçük bir başarı sayılmamalı.
N: Savaşla ilgili bir şey var mı?
K: Bir tank savaşı devam ediyor gibi görünüyor—
N: Bunun bir pata durumu olduğunu düşünüyorum, gerçekten böyle düşünüyorum.
K: Ben de öyle düşünüyorum.
N: Her iki taraf da bir şekilde kan kaybediyor.
K: Sanırım İsrailliler güç bela kazanacaklar, ama ödedikleri bedele değmeyecek.
N: Tamam, iyi istirahatlar.

Konuşmadaki "zavallı [Arap] dışişleri bakanlarını vitrine çıkarmış olmak" sözüne yapılan referans, Suudi Dışişleri Bakam Ömer Sakkaf'ın Oval Ofis'ten ayrılırken basına yaptığı şu açıklamadan kaynaklanıyordu: "Vietnam Savaşı'nı çözebilen adam, tüm dünyada barışı tesis etmiş olabilecek adam, bizim Ortadoğu bölgemizde barışın yerleşmesi ve sağlanmasında da kolaylıkla iyi bir rol oynayabilir."

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

17 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 17:20

K: Evet, Sayın Büyükelçi.
D: Cepheden haberlerle sizi rahatsız etmeyeceğim. General'i [Brent Scowcroft] haberdar ediyorum. Elimde cepheden yeni dönmüş olan ve yaklaşık yirmi dakika önce beni arayan Dayan'dan bir mesaj var. Cepheden yeni döndü ve size Nobel Barış Ödülü konusunda gönderdiği tebrik notuna şunu eklemek istiyor: Kanal'da bizden utanmak için hiçbir sebebi olmayacağından eminim. Gördüğünü görmüş ve çok beğenmiş. Öyle bir pozisyondayız ki ona göre, hiç kimseye yalvarmaya ihtiyacımız yok. Sizi ve bizi kastediyor. Beklemekten yani bizlerden birini beklemekten ziyade herhangi bir inisiyatifin ortaya konmasından yana.
K: Neyin gelişmekte olduğunu biliyorsun—
D: Başbakan'a bundan söz ettim.
K: Dışişleri bakanları aynı doğrultuda ilerliyorlardı. Bunu yapmak

kolay olmayacak, yani zaten var olan bir Güvenlik Konseyi kararını yeniden teyit etmek.

D: Genel Sekreter'n konuşma üslubundan bir şey anlamadım. Yani— ateşkes ve 242 hakkındaki.

K: Bu 242 için temeli oluşturmalı. Bize bir formülasyon vermediler. Bir karar verebilmek önce bu formülasyona bağlı olacak.

D: Anlıyorum. Başbakan'ı haberdar ettiğim şey de bu. Sorun şu ki 242'nin çok fazla yorumu var.

K: Herhangi bir yorumu kabul etmeyeceğiz.

D: Yarın sabaha kadar İsrail'in cevabını alacağımı umuyorum ve size haber vereceğim. Savunma Bakam'nın mesajının önemli olduğunu düşündüm. Şeyi hissedeceksiniz—

K: Ben memnunum. Teçhizat sağlama durumu nedir?

D: Çok iyi. Golda benimle telefonda konuştu. İnsanların İsrail'de ağlamakta olduklarını söyledi. Hava alanına gitti ve uçaklarla gelen Amerikalıları gördü ve bunun hayatının en heyecan verici manzaralarından biri olduğunu anlattı. Nobel Ödülü konusunda kendi iyi dileklerimi de eklemek isterim. Biz burada Büyükelçiliktekiler olarak, dün bu haberden çok mutlu olduk.

K: Teşekkür ederim. Başkan bu konuda, sadece size yol göstermesi bakımından, bu kez [242 nolu karara bağlı ateşkesin] reddedilmesinin çok zor bir şey olacağını düşünüyor. Elbette, herhangi bir sözlü beyanımız yok.

D: Doğru. Onu cevaptan sonra önereceğim, muhtemelen daha belirgin bir şeyler görmek isteyeceksiniz.

K: Bir önerimiz yok.

D: Ne zaman sağlamayı umuyorsunuz?

K: Benim içgüdülerime göre, Kosygin Kahire'den döndükten sonra, elbette eğer Kahire'deyse.

D: 67 sınırlarına özel bir atfı kabul etmeyeceğiz.

K: Bizim de 67 sınırlarına özel bir atıfta bulunulmasını kabul etmeyeceğimizi bekleyebilirsiniz ve bunu dışişleri bakanlarına da söyledik. Ayrıca Arap Büyükelçilere de söyledik.

D: Bu bilgiyi hemen ileteceğim.

18 Ekim 1973

18 Ekim Perşembe sabahı İsrail, şimdi yaklaşık sekiz mil genişliğinde kuzeye ve yaklaşık dört mil genişliğinde güneye yayılan Süveyş Kanalı karşısındaki köprü başı mevziini takviye etmekte olduğunu duyurdu. Ron Ziegler'i sabahki basın brifingi için hazırlarken ona, Pazara ya da Pazartesiye kadar (21 ya da 22 Ekim) bir ateşkes beklediğimi söyledim.

RON ZIEGLER, BAŞKANLIK BASIN SÖZCÜSÜ-KISSINGER
18 Ekim 1973, Perşembe
Saat 10:07

Z: Ortadoğu'ya ilişkin benimsememiz gereken genel eğilim konusunda bu sabahki yorumunuz nedir?

K: Soğukkanlı ol. Süsleyip püsleme. Sadece neredeyse orada tut.

Z: Geçen geceki açıklamalarınızı kesmeli miyiz?

K: Ondan daha ötesini yapmayacağım. Bunu şimdi söyledim. Bunu kasten bir sürü haber konusu olamayacak bir yerde söyledim. Biliyorsun, bunları zamanından önce yaymadım. Bunları gazetelerde de görmedim.

Z: Ajanslarda var.

K: Ama gazetelerde yok.

Z: Öğleden sonra gazetelerinde olacak. Ama bu bomba gibi bir manşet haberi değil. Ancak dün hükümetten yapılan son dakika haberleri ve sizin açıklamalarınız diplomatik faaliyet bulunduğuna işaret ediyor, ABD ile—

K: McCloskey'i azarladım. Yapmamalıydık— böyle yapmamalıydı. Tüm bu brifingde biraz kendini kollayan bir nitelik var. Yani McCloskey tarafından demek istiyorum. Diplomatik faaliyeti sürdürürken tartışmak adetimiz değil.

Z: Petrol meselesinde [OPEC'in petrol üretimini kesme duyurusu] takınacağımız en iyi tutumun ne olduğunu düşünüyorsunuz? Üretimdeki yaklaşık yüzde 5 oranında düşüş konusunda bana soru sorulacak.

K: Bunu idare edebileceğimizi söyle. Bunun bir işaret olduğunu biliyorum; ama eğer bunun bir işaret olduğunu söylersen, bu onları fiyatları artırmaya zorlayacaktır. Diyelim ki sen bunun farkmdasın. Aslında bunun şu hassas evrede herhangi bir işe yarar

amaca hizmet ettiğini düşünmediğimizi söylememiz mümkün değil mi—

Z: Sanırım bu en iyi cevap ve bence bu işe yarar. Dün çok olumlu bir toplantı yaptık, tüm taraflarla temas halindeyiz.

K: Olumlu tarafına gelince, bana kalırsa Arap dışişleri bakanlarının söylediklerinden bahsederdim.

Z: Benim demek istediğim de bu. Ve tüm taraflarla temas halinde olmaya devam ediyoruz, elbette Sovyetlerle de irtibat halindeyiz ve bu hassas evrede, petrol konusunda yorumda bulunmak Ortadoğu'da huzurlu bir barış sağlama çıkarına hizmet etmeyecektir. Doğru mu?

K: Aynen. Sanırım yapılacak en iyi şey bu ve her şey bittiğinde böylesi bizim daha iyi görünmemizi sağlayacak. Sana söylemeliyim ki, eğer Araplarla ya da Sovyetlerle ipleri koparmadan bu işi atlatabilirsek, bu hiç de fena bir başarı olmayacak.

SENATÖR FULBRIGHT-KISSINGER

18 Ekim 1973, Perşembe
Saat 13:15

K: Arkansas'ta işler nasıl?

F: Burası iyi. Buraya geldiğimden beri seyahat ediyorum. Şu anda Little Rock' dayım.

K: Çok yorucu mu?

F: Oldukça.

K: Düşündüğüm gibi. İşlerin ne noktada olduğuna dair seni bilgilendirmek istedim. Belki biliyorsundur, Kosygin Kahire'de. Aslında bir önceki akşam ikimizin tartıştığı teklifi sunuyor. Yerinde ve Güvenlik Konseyi'nin 242 nolu kararının uygulanmasına bağlı bir ateşkes.

F: Güzel.

K: Ruslar bunu desteklediklerini bize söylediler. Ancak mesafe almak zor, çünkü Mısırlılar 67 sınırlarına geri çekilmesi için sabit bir tarih istiyorlar. Hepimizin aklında tutması gereken şey, tüm bunlar detant görüşmeleri sayesinde; detant olmasaydı Kosygin de Kahire'de olmazdı. Sovyet basını bizim havadan sevkıyatımızı içine sindirmiş olmayacaktı ve her şey darmadağın olup gidecekti.

Cezayir de dahil dört Arap petrolcüsüyle görüştük ve aynı öneriyi yaptrk. Ateşkes sağlanması halinde, savaşın sebeplerinin bulunması çabasına ABD'nin tüm prestijiyle ağırlığını koyacağı taahhüdünde bulunduk. Ortalık her ne kadar sakin görünse de önümüzdeki kırksekiz ila yetmişiki saat içinde bir şeylerin patlak vereceğini sanıyoruz ve bu da umarız doğru yönde olur.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

18 Ekim 1973, Perşembe
Saat 20:28

K: Sen ayrıldıktan sonra gizli bir şekilde Dobrynin'i aradım ve ona Kosygin'in yakında dönmesini umduğumu ve herhangi bir fikre ulaşmaları halinde acele etmelerini istemediğimi de söyledim— bizim kafa yormamızın makul bir süreyle 36 ila 48 saat süreceğinden dolayı. Liderinin bunu bilmesini, yani işleri yavaşlattığımızı düşünmemelerini istemiştim. Askeri durumu değerlendirmesini de istedim. Aldığı raporların bir pata durumuna işaret ettiğini söyledi. Ben de bizimkilerin de öyle olduğunu söyledim. Üç dakika önce, iki saat zarfında bir öneriyi de kapsayan bir mesajla geleceklerini söyledi.

D: Kosygin bile gelmeden önce mi?

K: Önerinin ne olduğunu söylemedi— yani ne aciliyeti olduğunu. Seni arayabilirim. Sadece bilmeni istemiştim.

D: Sanırım sahadan gelen raporlar onlara da ulaşmaya başlıyor.

K: Böyle bir emare göstermedi. Başkan— onları arayıp Başkan'm uyumakta olduğunu söyleyebilirim.

D: Sizin Başkanınızı bilmem ama benim Başbakanım şu anda kesinlikle uyuyordur.

K: Ben sadece diplomasi hareketlenmeye başladığında daha iyi bilgilendirileceğinizi düşündüm. Artık benim bildiğim her şeyi siz de biliyorsunuz. Başkan'a söyleme fırsatım olmadığından, ondan daha fazla şey de biliyorsunuz.

D: Burada ofiste olacağım.

K: Yaklaşık iki saat sürecek.

D: Acelem yok.

K: Biliyorum. Acele etmiyorum.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

18 Ekim 1973, Perşembe

Saat 20:45

D: Sayın Brejnev Başkan'ı aşağıdaki konuda ikna etmenizi istedi: Bu mesajın tam metni değil ama okuyorum— "Arap liderlerle kapsamlı istişarelerimize devam ediyoruz. Bunun değerlendirilmesi için, biraz daha zamana ihtiyacımız var. Aynı zamanda biz — Sovyetler Birliği, Sovyet liderleri— Güvenlik Konseyi'nin karar taslağının metnine ne tür bir formülasyonun dahil edilmesi gerektiğini de değerlendirmek istiyoruz. Bizim düşüncemize göre bu karar aşağıdaki ana koşulları içermeli:

"1. Taraflara acilen ateşi ve askerlerin bulundukları pozisyonlarda tüm askeri eylemleri kesmeleri çağrısı.

"2. Ateşkes evresinden sonra hemen İsrail askerlerinin Arap topraklarından Güvenlik Konseyi'nin 242 nolu kararına uygun olan hatlara geri çekilmeye başlaması ve bu geri çekilmenin en kısa zamanda tamamlanması talebi.

"3. Ortadoğu'da adil ve şerefli bir barış sağlanmasını amaçlayan uygun istişarelerin ateşkesle hemen ve aynı zamanda başlaması kararı."

Esas nokta bu. Bunu tekrar edeceğim. [Yukarıdaki üç koşulu tekrar eder].

K: Kiminle uygun istişareler?

D: Bizim yorumumuz şu sonuçları içeriyor. En iyisinin bu istişarelerde sınırlı sayıda katılımcı bulunması olacağını düşünüyoruz. Biz, Sovyetler Birliği, eğer sizin için ve doğrudan dahil olan katılımcılar ve İsrailliler için uygunsa, Sovyetler Birliği ve ABD tarafından bu tür bir istişareye hazırız.

K: Neden müttefiklerinize bu kadar sert davranıyorsunuz?

D: Hangi müttefiklerimize? Pek çok müttefikimiz var. Bir açıklama rica ediyorum.

K: Güvenlik Konseyi'nin daimi üyesi olan müttefikiniz.

D: Görüşmeler uğruna onları neden bırakmayalım ki?

K: Aslında artık müttefiklerimizin orada bulunması konusunda sizden daha fazla istekli değiliz. Kendi müttefiklerimizin orada bulunması için daha fazla istekli değiliz.

D: Bu sonuçlara ABD ve Sovyetler Birliği arasında varalım. Eğer karar kabul edilecekse bir güvence konusunda sorun ortaya çıkı-

yor. Her ikimizin müşterisi için de kabul edilebilirse, ABD ve Sovyetler Birliği'nin son forumda bu kararın yerine getirilmesini garanti ettiğini seninle birlikte ben de kabul etmiştim. Biz ayrıca, aynı zamanda egemenlik ve bağımsız var olma hakkını da dikkate alarak, İsrail de dahil herkesin toprak bütünlüğü, güvenliği ve tüm sınırların ve hudutların dokunulmazlığını garanti etmeye de hazırız. ABD ve Sovyetler Birliği'nden verilen bu tür güvencelerle, herhangi bir kimsenin garantinin uygulanabilirliğine dair şüphe duymasının çok zor olduğunu düşünüyoruz. Dolayısıyla Sayın Brejnev, bu doğrultudaki düşüncelerini Başkan'la paylaşmak ve Beyaz Saray'dan da cevap istemektedir. Bence iki temel şey var: Ortadoğu ve sizinle kurmak istediğimiz ilişkimiz.

K: Anlıyorum. Başkan'ın size yaklaşık 10:00 ila 10:30 civarında göndereceği mesajda— bu konuda bizzat çalıştığını ve çalışmak istediğini— ama bunun cevabı bu değildir— detaylara girmeden tamamen aynı noktaya değindiğini göreceksiniz. Başkan'ın mesajını hala size göndermeli miyim?

D: Evet, onun bundan önce alındığını söyleyeceğim.

K: İki saat içinde bir cevap alamayacağımızdan [böyle diyorum-çn.]. Başkan'la konuşmadan sesli düşünüyordum da, [bana kalırsa] buradaki en zor nokta iki numaralı olanı, bir ateşkesten hemen sonra İsraillilerin henüz saptanmamış olan 242 nolu karara uygun bir hatta geri çekilmesi gerektiği hakkında olanı. İlk olarak, çok yapıcı bir çabada bulunduğunuzun farkında olduğumu söyleyeyim—

D: Evet, çok yapıcıyımdır.

K: Şimdi tartışmak yerine neden daha sonra mütalaa etmiyoruz, şayet bir karşı önerimiz olursa size geri döneriz

BAŞKAN-KISSINGER
18 Ekim 1973, Perşembe
Saat 21:35

K: Merhaba Sayın Başkan. Sizi sadece Ruslardan bir ön mesaj aldığımızı söylemek istediğim için aradım. Bizim doğrultumuzda ilerliyorlar, ama henüz oraya varmış değiller.

N: Anlıyorum.

K: Mesaj Brejnev'den. Bu onların ilk düşünceleri. Kosygin henüz Kahire'den ayrılmadı. Kesinlikle sizin dün ana hatlarını belirle-

diğiniz pozisyona doğru ilerliyorlar. Çok soğukkanlı olmalıyız ve bunu kimseye söylememeliyiz.

N: Evet, şunu istemeyiz—

K: İsraillilerin tank savaşında oldukça iyi durumda oldukları kanısındayım. Bize söylemiyorlar.

N: Böylesi Rusları harekete geçirecektir.

K: Sanırım— şey, dereyi görmeden paçaları sıvamamalıyız, ama bence siz bunu başardınız.

N: Bu iyi haber.

K: Bu iş 48 ila 72 saatimizi daha alacak. Brejnev'in dünkü mesajına, burada işleri toparlamakta olduğunuzu ve bunu istediğinizi— ve olumlu bir sonucun son derece arzu edilir olduğunu, işte bundan başka bir şey de söylemeyen —sizin adınıza— bir cevap gönderiyorum.

N: Bu işin sonunu getirmeye hazır olduğumuza dair kendisini temin et. Aksini düşünmelerini istemeyiz— Teşekkür ederim.

Zaman kazanmak için —yani hem Moskova hem de Kahire üzerinde baskıyı artıracak olan bir süre— Nixon'1a görüşüldüğü haliyle, Başkan adına Brejnev'e, İsraillilerin geri çekilmesine dair her türlü ayrıntıdan kaçınan bir mesaj gönderdim.

SOVYET MÜSTEŞAR YARDIMCISI
YURI VORONTSOV-KISSINGER

18 Ekim 1973, Perşembe
Saat 22:20

V: Ben Vorontsov.

K: Yuri, en can sıkıcı düşünce senin şehirde olduğunu bilmek.

V: Buna psikolojik savaş denir.

K: Şimdi, işlerin zorlaşacağını biliyorum. Başkan, Genel Sekreter'e mesajında bazı değişiklikler yaptı. Bu gece sizden henüz aldığımız mesaj ışığında, sadece genel düşünceleri iletmesi ve bu noktada bir tartışmaya girmemesi gerektiğini düşündü.

V: Elbette.

K: Bunlar sadece Ortadoğu ve bizim Sovyetler Birliği ile ilişkimiz hakkındaki genel düşünceler. Almakta olduğunuz mesaj— göreceğiniz gibi, çok yapıcı ve olumlu ve ABD'nin büyük bir gayret göstereceğini taahhüt ediyor; ama geri çekilmeler konusunda

önemli bir noktayı vurgulamıyor. Daha sonra bu konuda görüş alışverişinde bulunacağız. Başkan bunun hemen şimdi fazla kafa karıştırıcı olabileceğini düşündü.

V: Anladım ve bunu her haliyle açıklayacağım.

K: Hemen şimdi yolda olan bir kuryemiz var. Sizin de fark edeceğinize inandığımız çok sıcak bir mesaj, bu işe iki ülke tarafından son verilmesi gerektiğine inanıyoruz.

V: Bizim yaklaşımımız da böyle. Teşekkür ederim. Bunu Büyükelçiye ileteceğim.

K: Genel Sekreter'e bunun görüşmelerin tamamını ele alışımızdan biraz farklı olduğunu da söylemek isterdim. Şayet mesajı aldıktan sonra herhangi bir sorunuz olursa, beni mutlaka arayın.

V: Tamam.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

18 Ekim 1973, Perşembe

Saat 22:45

K: Sovyetler bize, şimdi sana hızla okuyacak olduğum, birinci ve üçüncü noktaların oldukça kabul edilebilir göründüğü üç unsurlu bir plan gönderdiler. Ancak ikinci nokta kabul edilebilir değil. 242 nolu karardaki hatta geri çekilmesini istiyor ki, onlar [İsrailliler] bunu kabul etmeyecektir. Sınırlar konusunda Dinitz'i aradım ve üçüncü noktayı atladım, böylece yarın elimde inisiyatif almak için kullanabileceğim bir şey olacak. Vietnamlılar kadar iğrençler.

S: Bence doğru şekilde bir başlangıcı sağladın. Zaman içinde birlikte kotarabileceğimiz bir şeyler başlattığımızda da, nispeten memnun olacaklar.

K: [İsrailliler] ayrıca bana daha fazla tankla karşıya geçtiklerini söylediler. Korkarım keklik gibi avlayacaklar. Eğer karşıya geçmeye devam ederlerse, birileri ölecek— bu kesin.

S: Asıl tehlike, Mısır ordusunun panikleyecek olması.

K: Bölük kuvvetinin karşısına geçtiler mi böylesi, SAM kuşağının yok olması anlamına gelir. Orduyu hem yukarıdan hem de aşağıdan gördüklerinde, dağılıp gidecekler. O kadar iyi değiller. Malzeme alamayacaklar. Açlıktan ölecekler. Benim anlayamadığım Kanal'ı nasıl aştıkları.

S: Bu benim açımdan da bir muamma. Bu yeni savunma pozisyonunu elde ettiler. Biri piyade diğeri zırhlı, iki bölüğü de aştılar.

K: Detaylı rapor bu mu?

S: Evet. Onlar [İsrailliler] güçlü bir noktadan saldırdılar; çünkü zayıf bir noktadan geçselerdi iki güçlü bölük onları kuşatacaktı.

K: Güçlü bir noktadan yardılar ve Kanal'ın karşısına geçtiler. Ya onlar iyi bir ordu, ya da Mısırlılar çok kötü.

S: İsrailliler çok akıllı ve cüretkar; fırsat yakalamak ve onları çok güçlü bir şekilde püskürtmek istiyorlar—

K: ...Ruslar görüşmelerin kendileri ile bizim aramızda, Araplar ve İsraillilerle birlikte yürütülmesini ve başka bir BM üyesinin bulunmamasını önerdiler. Çuen Lay'ın buna ne diyeceğini tahmin edebilirsin. Elbette, Avrupalılar da hırslarından duvara tırmanacaklar.

S: Tabii ki, görüşmeleri Güvenlik Konseyi'nin daimi üyeleriyle yapma oyunu—

K: İsmail'e bir mesaj göndereceğim. Bunun uygun olduğunu düşünüyor musun? Askeri sonuç ne olursa olsun bunun benim tutumum olarak kalacağını söylemeyi düşündüm; ama bu onları kuşkulandırabilir.

S: Bu işi sevdim, sen de bir mesaj yollamaksın, ama bunun onlar açısından tiyo anlamına geleceğini ve onları kızdırabileceğini söylemeyi unutma.

K: Korkarım hepsi de asılacak. Sanırım bu Sedat'ın sonu.

S: Sanırım haklısın. Onların canına okuyabilirler.

K: Dikkatli olmak zorundalar. Meselenin aslı şu ki, her şey söylendiğinde ve yapıldığında, bu sonuçta bir Sovyet yenilgisi olacak. Bizim bir İsrail yenilgisini kabul edememe sebeplerimizin aynıları onlar için de geçerli; ve bunun [Arap yenilgisinin-çn.] ikmaller sayesinde olduğunu söyleseler dahi, onların [Arap ülkelerinin] şayet bizim tarafımıza geçmiş olsalarmış kendileri için daha iyi olacakmış gibi bir şeyi fark etmelerine yol açmalı.

S: Bu bağlamda daha iyisi de olamazdı.

19 Ekim 1973

Süveyş Kanalı'nın batı tarafındaki İsrail köprü başı mevzii ve bununla birlikte bir ateşkes için baskı da büyüyordu. Kremlin, Brejnev'in önceki günkü önerisini ağırdan aldığımızı, çünkü İsrail'in belirlenmemiş hatlara derhal geri çekilmesi talebini kabul edilemez bulduğumuzu fark edecek kadar tecrübeliydi. Bu çıkmazın üstesinden gelmek için Brejnev beni Moskova'ya davet etti.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

19 Ekim 1973, Cuma

Saat 11:04

K: Merhaba, Anatol.

D: Merhaba. Brejnev'den Başkan'a kısa bir mesaj aldım. Metni sana okuyacağım. Tamam mı?

K: Evet.

D: "Sayın Bay Başkan:

"Ortadoğu'daki olaylar çok daha tehlikeli bir hal aldı. Her ikimizin de kabul ettiği üzere, olaylar çok daha tehlikeli bir dönüm noktasında geldiğinde, bizler her iki devlet olarak, olayların bu sınırları aşmaması için elimizden geleni yapmalıyız.

K: Doğru.

D: "Olaylar bu şekilde ilerlerlerse, Sovyetler Birliği ve ABD arasındaki mevcut ilişkilere bile zararı dokunabilecek bir tehlike söz konusu olmaktadır. Ne sizin ne de bizim böyle bir şeyi görmek istemediğimize inanıyoruz. Eğer böyleyse, acele ve etkili siyasi kararlar alınması gerekmektedir. Gereken isteklilikle iki güç olarak bizlerin bu tür kararların alınmasını kolaylaştırabileceğine inanıyoruz."

K: Doğru.

D: "Zaman faktörü çok önemli olduğundan ve şimdi sadece her gün değil her saat önemli olduğundan— "

K: Doğru.

D: "—meslektaşlarım ve ben, ABD Dışişleri Bakanı ve en yakın yardımcınız, Dr. Kissinger ile, sizin yetkili kişisel temsilciniz olarak elverişli uygun görüşmelerde bulunmak üzere, onun acilen Moskova'ya gelmesini teklif ediyoruz. Yarın, 20 Ekim'de gelebi-

lirse iyi olacak. Acilen cevap vermenizden memnunluk duyacağım.

"Saygılarımla, L. Brejnev, 19 Ekim 1973"

K: Çok dostanesiniz, değil mi?
D: Hı?
K: Bu dostane bir öneri.
D: Elbette öyle.
K: Pekala, Başkan'la konuşmam gerekecek, seni tekrar ararım.

Davet, stratejik problemlerimizin pek çoğunu halletmişti. Bu sayede, bizim açımızdan kabul edilebilir bir netice şekillendirene kadar, sorun Birleşmiş Milletler dışında tutulacaktı. Ben seyir halindeyken ve görüşüyorken, Sovyetlerin tehditler savurmasının önüne geçilecekti. Askeri baskıların oluşması için en az 72 saat daha kazanılacaktı. Nixon ve ben bu doğrultuda Haig ve Scowcroft ile beraber bir görüşme yaptık. Moskova'ya yapılacak bir ziyaretin stratejimizi ilerleteceği sonucuna vardık.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
19 Ekim 1973, Cuma
Saat 11:38

K: Anatol, Başkan'la bir ön görüşme yaptım, üst düzey bir teması prensipte kabul ediyoruz.
D: Evet.
K: Bana hemen tepki gösterdin ama, neden Gromyko buraya gelmiyor ki?
D: Çünkü sanırım, tepkim çünkü, Kosygin oradan döndü, bu nedenle sanırım üçü kendi aralarında görüşmek isteyecektir. Brejnev, Kosygin ve Gromyko.
K: Anlıyorum.
D: Gerçekten böyle düşünüyorlar— Sedat'ın ne söylediğini ya da ona ne söylendiğini ve dahasını söyleyen bir telgraf göndermek yerine, bir günlüğüne oraya gelmeni istiyorlar ve şundan eminim Kosygin herkesi [bilgilendirecektir]. Bunu neden istediklerine dair gerçek izlenimim böyle, çünkü sözgelimi ne düşünüldüğü konusunda yeni bilgilere sahip ve bunu da seninle tartışmak isteyebilirler.
K: Sen de benimle oraya gelecek misin?
D: Evet, eğer senin için mahsura yoksa gidiş dönüş yapmak isterim.
K: Benimle mi?

D: Evet.
K: Şey, ön bölmede oturduğun sürece.
D: (Kahkaha) Peki. Ama yine de daha ziyade kuyruk bölümünde olacağım.
K: Şimdi, seyir subayı falan konusunda ne yapacağız?
D: Sorun yok. Size bir seyir subayı vereceğiz ve bununla biz ilgileneceğiz.
K: Tamam. Seni tekrar arayacağım— ha, şimdi saat kaç, 12'ye çeyrek mi var?
D: Evet.
K: İkiden daha geç olmaz.
D: İkiden daha geç olmaz. Tamam.
K: Teklife çok sempati duyuyoruz.
D: Bence bu gerçekten önemli, Henry.
K: Anatol, Sovyet Hükümeti aciliyet temelinde böyle bir teklifte bulunduğunda, bu hafife alacağımız bir mesele değildir.
D: Evet. Ama yarın gidin çünkü bunun gerçekten acil olduğunu düşünüyorlar.
K: Benim orada olmamı istiyorlar— şey, şimdi bu gece, gece yarısına kadar ayrılamam.
D: Evet, biliyorum. Yani yarın orada olacaksın ama—
K: Yarın orada olacağım ama— yarın gece orada olacağım ve görüşmeyi Pazar günü yapabiliriz.
D: Pazar, evet.
K: Biliyorsun siz üçünüz beni hırpalamaya başlamadan önce, benim birkaç saat uyumam lazım.
D: (Kahkaha) Yaa, sen güzel bir arkadaşsın. Yuri bunu Moskova'da anlamıştı.
K: Sanırım bir gecelik hak elde ettim.
D: Hayır, çünkü—
K: Şu anki düşüncem, bu gece, gece yarısı öteyi beriyi oraya buraya dağıtmış olmam.
D: Geçen sefer olduğu gibi.
K: Gizli ziyarete gittiğimizde olduğu gibi.
D: Sanırım öyle. Demek ki yaklaşık akşam saatleri civarında orada olacaksın.
K: Yaklaşık 08:00 ya da 09:00.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
19 Ekim 1973, Pazar
Saat 13:35

K: Anatoly, o mektup hakkında. Başkan Moskova'ya gitmem gerektiği konusunda hemfikir. Biliyorsun bu bize iç politikada çok büyük zorluklar çıkaracak.
D: Şey-
K: Yaa, boş ver. Sanırım kamuoyuna, bunun Sovyet hükümetinin daveti üzerine yapıldığını söylememiz önemli.
D: Bunda bir zorluk görmüyorum.
K: Bunun bizim saatimize göre bu sabah 01:00 civarında açıklanması bizim menfaatimize.
D: Sabah 01:00'de mi?
K: Evet, sanırım 12:30 civarında ayrılmalıyız.
D: Bu makul.
K: O halde, bunun Sovyet hükümetinin daveti üzerine olduğunu ilan etmeliyiz. Acil istişareler için gidiyorum. Elbette, bizimle gelmenizden memnun olacağız ve— ben yoldayken sizin de hiçbir tektaraflı eylemde bulunmayacağınızı varsayıyoruz.
D: Ne demek istiyorsun?
K: Askeri tehdit yok. Ve her iki tarafın da durumu sakin tutacağını farz ediyorum— oradayken nihai bir anlaşmaya varabileceğimi sanmıyorum. Bir ateşkesi müzakere edebileceğim.
D: Bir ateşkes mi?
K: Ama bir günde halletmeyi bekleyemeyiz.
D: Tamam.

Moskova ziyareti, iç politikadaki durumumuz açısından bundan daha karmaşık bir döneme rastlayamazdı. Nixon, Senatör Stennis ile kendi teyp kayıtlarının yayımlanması konusundaki anlaşmayı görüşüyordu, ki bunun reddi 20 Ekim'de Başsavcı Elliot Richardson, Başsavcı Yardımcısı ve görevde bulunan FBI Direktörü William Ruckelshaus'un istifasına ve Özel Savcı Archibald Cox'un görevden alınmasına neden olmuştu. İki gün sonra, Temsilciler Meclisi Nixon'a karşı meclis soruşturması başlattı.

GENERAL HAIG-KISSINGER

19 Ekim 1973, Cuma
Saat 15:20

H: Bu konuda çalışıyoruz. Başkan bu gece çıkıp senin seyahatini duyurmak istiyor.

K: İmkansız.

H: Neden?

K: İlk önce, şimdi Sovyetlere bu duyuruyu sabah saat 02:00'de yapacağımızı söyledik ve ikincisi, Çinlilerin benim için verdikleri bir Çin akşam yemeğinde olacağım. Bunu ne zaman yapmak ister?

H: Diğer karışıklığı [Stennis uzlaşması] ne zaman halledersek o zaman, ki bu da 06:00 ila 08:00 arasında herhangi bir zamanda olabilir. Basını Basın Odası'nda toplayacak ve kameralar da olacak.

K: Peki ne söyleyecek?

H: Başkan Brejnev ile istişarelerde bulunduğunu ve temas halinde olduğunu söyleyecek.

K: Davet üzerine olduğunu söyleyin.

H: Yapması gereken açıklamayı senin hazırlamanı istiyor. Çok kısa.

K: Neden bunu yapması gerekiyor?

H: Birkaç nedeni var. Birincisi daha sonra yapacağı bir açıklama nedeniyle istiyor.

K: Her ikisini aynı anda mı yapacak?

H: Evet.

K: Bir felaket.

H: Neden?

K: Benim fikrim açıkçası şu ki, bu ucuz bir gösteri. Bu dış politikayı bir iç politika meselesinin üstünü örtmek için kullanıyor gibi görünüyor.

H: İç politik konu artık sorun değil [Stennis uzlaşması]. Çok iyi bir çözüm. Çok iyi bir anlaşma. Ayrıca herkes Ortadoğu'da neler olduğunu bilmek isterken Watergate konusunda önemli bir açıklama yapıp senin Moskova'ya gittiğin gerçeğini göz ardı etmesi, onun açısından çok tuhaf görünür. Bunu bir tezgah olarak görmüyorum. Sanırım meydana gelmekte olan çok önemli iki şey var.

K: Cox'u görevden almıyor mu?

H: Şimdilik, hayır. Sadece onun muhtemelen istifasına yol açacak bir açığa alma emri veriyor.

K: Bana kalsa, dış politikayı Watergate'le birleştirmezdim. Bundan hayatınızın geri kalanı boyunca pişmanlık duyacaksınız. Bunların her ikisini de kendi başına yapması gerektiğini sanmıyorum.

H: Ervin [Sam Ervin (D.-N.C.), Senato Watergate Komitesi Başkanı], Baker [Howard Baker (C.-Tenn.), Senato Watergate Komitesi üyesi], ve Stennis [John Stennis (D.-Miss.), Senato Silahlı Hizmetler Komitesi Başkam] var. Burada bir sürü şey yapıyoruz. Bunu yapmak zorunda.

K: Ama eğer bunu dış politikayla karıştırırsa, Al, o zaman bunu Yahudi cemaatiyle yapması gerekir. Sonra sonsuza kadar bunu Watergate'i örtbas etmek için yaptığı söylenecek. Bunu senden gerçekten rica ediyorum. Keşke bunu diğerinden ayrı bir açıklama olarak yapmak istese.

H: Böyle yapmak istiyor. Bu onun fikri.

K: Hayır, hayır, hayır. Her iki duyuruyu da birlikte yapacak.

H: Aynı anda demek istedin.

K: Doğru. Bana kalsa bir açıklama yapmak istese bile karşı çıkardım. Şimdi, Sovyetler bizden şey istedi— oraya çıkmasıyla bu açık hale gelir.

H: Bunu en iyi değerlendirecek olan sensin.

K: Bu beni neredeyse hiç ilgilendirmiyor. Bence bu zayıf taktik. Ayrıca, Sovyetlere tekrar dönmemiz gerekecek. Bu Başkan'ın prestijini tehlikeye attığı bir durum olacak. Hemen şimdi Sovyetler bizden gelmemizi istediler. Bunu makul ve gizli bir şekilde yapmalıyız— yani eşzamanlı açıklamayla. Gecenin ortasında bazı gazetecileri ararız. Bu hala büyük bir şey, ama Başkan bunu açıklamak için televizyona çıkmamalı.

H: Tamam.

K: Sana söylüyorum, bu şekilde onun için çok daha fazla hayırlı olur. Birincisini önemsiz kılacak ikinci bir haber haline gelmeli. Gerçekten bunu demek istiyorum.

H: Bunu demek istediğini biliyorum.

K: Eğer ısrar ederse, bunu yapmak zorundayız, ama bence de bundan pişman olacak.

H: Tamam. Ne yapabileceğime bakacağım.

GENERAL HAIG-KISSINGER

19 Ekim 1973, Cuma
Saat 15:35

H: Sorununa bir cevabım var. Tamam diyor, ama ziyaret açıklamasının Beyaz Saray'dan yapılmasını istiyor.

K: Evet. Bunu Ziegler yapmalı. Bir diğer soru: Bunu bu gece mi yapmak zorundasın?

H: Kesinlikle, bundan kurtuluş yok. Dava açmanın son tarihi gece yarısı.

K: Tamam. Bunu açıklayacak mısın?

H: Bunu açıklamak derken neyi kastediyorsun?

K: Açıkçası bu benim sorunum. Bu koşullarda Moskova'da olmak, görüldüğü kadar keyifli değil. Başkan'm söylediği her şey bu işi daha da zorlaştırıyor.

H: Bu onu epey güçlendirecektir.

K: Öyle mi düşünüyorsun?

H: Şüphesiz. Tüm basın dava açmak için geceyarısına kadar zamanımız olduğunu biliyor.

K: Aslında bu benim açımdan şehirden uzaklaşmak için iyi bir bahane. Ziegler'in sabah 02:00 civarında birkaç seçilmiş gazeteci çağırması gerektiğini demin söylemiştim. Yarın sabah Beyaz Saray'da bir brifing verebilir. Hepsi Beyaz Saray'da olacak. Dışişleri Bakanlığında değil. Ayrıca, döndüğümde, bundan ne çıkarsa çıksın, o zaman ileri adım atmalı.

H: Seni anlıyorum ve haklısın.

K. Teşekkür ederim.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

19 Ekim 1973, Cuma
Saat 16:30

D: —Onlara bunun ticari bir uçuş olacağını söyleyebilir miyim?

K: Onlara bir B-52 ile geldiğimi söyle.

D: (Kahkaha.)

K: Bu arada Kopenhag'da da durmak zorundayım.

D: Ama sonra ticari rotayı isteyecekler.

K: Evet diyelim.

D: Bence bu daha güvenli olacak. Onlara Kopenhag'da duracağınızı ve sizin Pan American tarafından kullanılan rotayı kullanacağınızı söyleyeceğim.

K: Evet. Bize uçuş yüksekliğini söylemelisiniz.
D: Tamam.
K: Açıklama uygun mu?
D: Seninle irtibata geçeceğim.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
19 Ekim 1973, Cuma
[kaydedildiği] Saat 16:30

D: —Brejnev'den kısa bir telgraf. Başkan'a ve sana önerisine verdiğiniz olumlu cevaptan ötürü teşekkür ediyor. Moskova'ya ziyaretinle ilgili kamuoyu açıklamasına itirazı olmadığını söylüyor ve bizim adamlarımız olmaksızın kendi uçağınızla gelebileceğiniz de bana söylendi.

K: Anlamaya çalışıyorum. İkimizin tartışmakta olduğu çerçevede [ateşkes] görüşüyoruz— nihai bir anlaşma konusunda değil.
D: Onlara bunu söylememe gerek yok.
K: Ben sadece onların hayal kırıklığına uğramalarını istememiştim.
D: Seni davet ettiler; ve sen de onlara Başkan'm tutumunu söyledin.
K: Kesinlikle.
D: Tamam, güzel.
K: Tamam.

İsrail'in yakın görünen biz zafer ışığında, bir ateşkesi, her ne kadar 1967'den beri kayıtlarda olsa da —tekrarlanan İsrail onayıyla— 242 nolu kararın uygulanmasına tabi kılmak konusunda sonradan aklına gelen mülahazaları olduğuna dair işaretler artıyordu.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER
19 Ekim 1973, Cuma
Saat 19:09

K: Sayın Büyükelçi, sizin görüşünüz nedir bilmiyorum, ama sanırım İsrail'e gitsem iyi olacak.
D: Elbette. Ne zaman olursa. Bana haber verin ki sizinle gidebileyim.
K: Eğer şimdi gittiğim yerden [Sovyetlerden-çn.] sonra gitmek istersem, bunu yapacağım; Scowcroft'a haber veririm ve siz de oraya [İsrail'e-çn.] gelebilirsiniz.
D: Başbakan'a söylemedim ama eminim uygundur.
K: Aslında bunu yapmaya [Sovyetlere gitmeye-çn] arzulu değilim. Ama bu tam da bir erteleme hamlesi olarak işe yarar.

D: Kendisini [Meir'ı-çn] hemen ararım, on dakika zarfında size haber veririm.

K: Kendi teklifi yerine sizinki ile başlamak konusunda Başkan'ın onayını aldım, ilk başta onayı yoktu. Bu önerimizi pazarlamaya başlayacağım— Tahminen, şayet sizin teklifinizi kabul ederlerse, siz de bunu derhal kabul edersiniz.

D: Pazar gecesine kadar mı demek istiyorsunuz?

K: Size bir zaman vermiyorum, çünkü kabul edeceklerini sanmıyorum ama sorunun da ne kadar vahim hale geleceğini bilemiyorum.

D: Çok. Son rapora göre, Kanal ve Kahire arasında yarı yol olan, Kahire'den 35 mil uzaklıkta bir kenti aldık. Kanal ve Kahire arası 70 mil ve bu da yolun yarısı.

K: Bunu yapmanız biraz uzun sürdü. Size tam da zor bir zamanınızda el uzatmak isterdim.

D: Birlikte çok zor zamanlar atlattık, şimdi biraz rahatlamış olacağız.

K: Tartıştığımız şekliyle stratejimi anladınız— Görüşmeler Moskova saatine göre Pazar sabahtan önce başlamayacak ve Moskova saatine göre Pazar öğleden sonradan evvel de sonuçlanamaz ve sonuca bağlı olarak, sizinle görüşmeden önce de uygulamaya konulamaz. Bunu sizin kendi planlamanız için söylüyorum. Bir istekte bulunabilir miyim? Daha sonraki diplomatik faaliyetler için Başkan'm iyi niyetini sürdürmesinin önemi hakkında. Elde ettiğiniz sonuç Mısır ordusunun yok edilmesi olduğundan— altı yıl boyunca 242 ile yaşadınız ve ben—

D: Buna yeniden girmeyeceğiz.

K: Sizden hükümetinizin tutumunu değiştirmesini istemiyorum, ki bunu yapamazsınız. Eğer işler o noktaya varırsa, ki varacak ve ben bunu önleyemem, lütfen bir ateşkesten sonra sizin iyiliğiniz için Başkan'ın iyi görünmesinin ve herhangi birine ihanet etmekle suçlanmamasmın önemli olduğunu aklınızdan çıkarmayın. Daha sonraki diplomaside ona çok ihtiyacınız olacak.

D: Elbette, biliyorum. Demek istediğiniz—

K: Sizin açınızdan en kötüsünün olduğunu varsayarak? Size verdiğim karar tasarısı gerçekleşmez. Buna rağmen, devlet adamı olarak gösterdiği başarılardan ötürü onu takdir edin.

D: Şunu aklınıza bile getirmeyin ki herhangi bir bağlantının—

K: [İsrail'in derhal geri çekilmesini talep eden önceki günkü Sovyet önerisinin] İkinci Bölümünün hiçbir ibaresi dahil edilmeyecek.

D: Söylediğinizden anladığım 242 ile bir çeşit pazarlık konusu istiyorsunuz— yani 242'yi uygulamak için görüşmek.
K: Kesinlikle. Tüm bölümleriyle reddedilmesini garanti ettiğimi söylemiyorum. Bu size söylediğim türde bir pazarlık konusu— uzun müzakerelerden sonra en iyi ihtimal haline gelirse, Başkan'a tüm kalbinizle teşekkür etmelisiniz. Buna ihtiyacınız olacak.
D: Öneriniz konusunda Başbakan'ı arayacağım. Moskova geziniz gizli mi?
K: Burada bu sabah saat 02:00'de açıklanana kadar.
D: General Scowcroft'a cephedeki durumu aktarmaya çalışırım.

Saat 19:15'te, iki haftalık WÖHG toplantılarmdaki çalışma arkadaşlarımla kısa bir oturum gerçekleştirdim: Savunma Bakanı James Schlesinger, Genelkurmay Başkanı Thomas Moorer, CIA Direktörü William Colby ve benim yardımcım Brent Scowcroft. Her gün, bazen gergin bir şekilde toplanmıştık. Her zaman anlaşamamış ama olumlu bir sonuca ulaşan zor bir krizi de birlikte idare etmiştik. Temel amaçlarımızı gerçekleştirmiştik: Diplomatik bir hamle için koşulları yaratmıştık. Dostlarımızın güvenliğini korumuştuk. Sovyet silahlarının bir zaferini önlemiştik. Önemli Arap ülkeleriyle ilişkileri sürdürmüş ve savaş sonrası diplomaside hakim bir rol için gerekli temeli oluşturmuştuk. İşte tüm bunları bir yüzyılın en ağır Anayasal iç politika krizinin ortasında yapmıştık.

20-22 Ekim 1973

Yardımcılarım ve ben, neredeyse savaşın başlamasından tam olarak iki hafta sonra, 20 Ekim Cumartesi günü saat 02:00'de Sovyetler Birliği'ne gitmek üzere yola çıktık. Ayrıca kendisi açısından Moskova'ya gitmenin en hızlı aracı bu olduğundan, Sovyet Büyükelçi Anatoly Dobrynin'i de uçağa aldım. Gidişim gizliydi ama havalandıktan kısa bir süre sonra Beyaz Saray, Başkan Nixon'un beni, "Sovyet liderliğiyle Ortadoğu'daki savaşa bir son vermenin yolları konusunda doğrudan görüşmelerde bulunmak üzere" Moskova'ya gönderdiğini açıkladı.

Zaman kazanmak amacıyla, Dobrynin'e, pek çok saat dilimi üzerinden uzun bir uçuştan hemen sonra hiç görüşmede bulunmadığımı ve Moskova saatine göre Pazar sabahına kadar, yani 36 saatten fazla bir süreden önce, görüşmelere başlamaya hazır olmayacağımı söyledim. O sürede, onun da benim de bildiğimiz üzere, askeri durum sadece İsrail'in lehine değişebilirdi. İsrail Büyükelçisi Simcha Dinitz'e mütemadiyen, İsrail'in bir ateşkes önerisini 48 saatten daha fazla engelleyemeyeceğimizi ve bu bilgi ışığında operasyonları yürütmesinin yerinde olacağını söylemiştim. (Moskova seyahatim, sonunda, bu süreyi ikiye katladı.)

İşler tersine dönerken, askeri durum görüşmelerin hızını belirleyecekti. Dinitz'den, ben Moskova'da görüşmelerde bulunurken bize çok dikkatli bir şekilde bilgi vermesi istenilmesine rağmen, İsrail hükümetinden hiçbir konuda haber alamıyorduk.

Sovyetler, transatlantik bir uçuştan sonra benim bir süre görüşmede bulunamayacağım konusundaki ricamı —gönülsüz bir şekilde— kabul ettiler. 20 Ekim'de saat 19:30'da Moskova'ya vardık. Bir devlet konuk evinde sıkıcı bir akşam yemeği verildikten sonra aniden Brejnev'le Kremlin'de saat 23:00'de bir başka "özel" yemeğe katılmaya davet edildim. Atmosfer de mevcut tuhaf görünümden nasibini almıştı. Neşeli geçen ikinci yemek, tam da her iki tarafın diğerinin nüfuzunu yok edemese de azaltmak çabasıyla, umutsuz bir savaşta karşı taraflara günde binlerce ton savaş malzemesi sağladığı bir anda cereyan ediyordu. Brejnev'in ortamdaki neşeli havaya katkısı, Sovyetlerin Ortadoğu'ya hava ve deniz sevkıyatlarında aslında alışılmadık bir şey yapmadıkları iddiası oldu; uzun süredir geçerli olan dört yıllık anlaşmalar "uyarınca çok fazla silah göndermek zorunda olduklarından, işte basit bir şekilde bu anlaşmaların gereklerini yerine getirmiş oluyorlardı.

Moskova'nın Ortadoğu savaşını alevlendirirken, sıra gayet basit şekilde kendilerinin hukuki yaptırımlara olan meşhur bağlılığı konusuna gelindiğinde ise, işte böylesi vakit geçirmek için harcanan sakin bir akşamdaki atmosferi sürdürmek için olsa bile, bu konu yine de biraz fazla kaçmaktaydı. Dayanamadım ve alaylı bir şekilde, "Bize dört yıllık anlaşmayı iki haftada yerine getiriyörmüşsünüz gibi geldi. Bu çok etkileyici bir performans" diye cevap verdim.

Her ne kadar Brejnev, bir görüşmenin hemen orada ve derhal başlaması için baskı yapmamış olsa da, Nixon'un bana tam yetki ve-

ren bir mesajı kendisine gönderdiğini de bildirdi— böylece beni, bir görüşme manevrası olarak Washington'un onay vermesi gerektiği bahanesinin ardına sığınma imkanından mahrum bırakmış oluyordu. Her halükarda, saatler geçtikçe, Washington'un herhangi bir görüşmenin detaylarını izleyecek bir konumda bulunmadığını da öğrendim. Bu Cumartesi Gecesi Katliamı olarak adlandırılacak olan akşamdı: Özel Savcı Archibald Cox'un görevden alınması ve Başsavcı Elliot Richardson ve Başsavcı Yardımcısı ve görevdeki FBI Direktörü William Ruckelshaus'un istifaları. Birkaç gün içinde Nixon'a karşı soruşturma açılması talebine neden olacak bir ateş kasırgası Washington'u silip süpürüyordu.

Ayrıca kendi kaynaklarımızdan Moskova'nın 11 havadan indirme bölüğünden yedisini alarma geçirdiğini öğrendik. İsrail'den hiçbir haber almamış olsak da, Mısır güvenlik danışmanı İsmail, askeri durumun bizim amaçlarımız doğrultusunda olduğunu ifade etmişti. Bize Mısır'ın artık bir ateşkesin ardından İsrail askerlerinin geri çekilmeleri konusunda ısrar etmediğini, ancak bir barış konferansı için bir pazarlık konusunu kabul edeceğini bildirdi.

21 Ekim'de öğle vakti iki ekip Kremlin'de buluştuğunda, Sisco ve benim geceleyin hazırladığımız bir öneriyi sundum. İlk maddesinde, yerinde bir ateşkes talep ediliyordu. İkinci maddemiz, Sovyetlerin İsrail'in derhal yeni hatlara geri çekilmesi talebini ortadan kaldırmaktaydı; aslında hiçbir şekilde geri çekilmekten söz edilmiyordu, taraflardan basitçe Güvenlik Konseyi'nin 242 nolu kararını "tüm bölümleriyle" uygulamaya başlamaları isteniyordu— bu ise diplomatları bir anlaşmaya varamadan yıllarca meşgul edecek kadar muğlak olan bir karardı. Üçüncü maddemiz, "uygun himaye" altında "ilgili taraflar arasında" acil görüşmeler yapılmasını öngörüyordu; diğer bir deyişle, ateşkes, İsrail ve Arap ülkeleri arasında doğrudan görüşmelere neden olacaktı, bu görüşmeler ise sürekli reddedilmekteydi ve birbirini izleyen İsrail hükümetleri de bunun kendi tavizlerinin kapısını kapayan bir şey olduğunu ileri sürmekteydiler. Güvenceler hakkında ise hiçbir şey söylemedik.

Bizi hayrete düşürerek, Brejnev ve Gromyko, sadece en önemsiz bazı yazım değişiklikleri yaparak metnimizi kabul etti. Daha sonra

Aramızda anlaşmaya varılan metin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 338 nolu kararı haline geldi.

doğrudan görüşmeler için "uygun himaye" ibaresini, ortaya çıkacak sonucun ABD-Sovyetler Birliği tarafından garanti edilmesine dönüştürmeye çalıştılar— yani böylesi, zorla kabul ettirilen bir barış için bir kılıf olacaktı. Öneriyi reddettim. "Himaye"yi Sovyet ve Amerikalı diplomatların görüşmelerinin başlangıcında ve ondan sonra sadece önemli meseleler görüşülürken söz konusu olacak mevcudiyetleri anlamında tanımladım. Bu da Brejnev ve Gromyko tarafından asgari bir pazarlık olarak kabul edildi.

Sadece dört saatlik görüşmeden sonra, ateşkes karar tasarısının metni, "himaye'nin anlamı konusundaki bir ABD-Sovyet anlayışı ile birlikte kabul edildi. Böylesi, her şeyi tercüme etme, metinleri kontrol etme ihtiyacı ve istişareler için tarafların her biri toplandıklarından, görüşmelerin sıkı sık bölündüğü düşünüldüğünde, aslında Sovyet liderlerle yapılan bu sıra dışı bir görüşme açısından olağanüstü bir hız demekti.

Doğrusu bu anlaşma iki haftadır önermekte olduğumuz şeyi geliştirmişti. Başlangıçtaki Amerikan önerisi, Güvenlik Konseyi'nin 242 nolu kararına genel bir atıfta bulunmaya bağlanan bir ateşkesti. Dört ay önceki bir zirve bildirisinde Brejnev, bu tür bir atıfta bulunmayı reddetmişti. Sonra ve savaş sırasında, Sovyetler 242 nolu kararın anlamını birlikte açıklamamız ve Sovyet düzenlemelerinde radikal Arap programından farkı olmayan koşulları kabul etmemiz konusunda ısrar etmişti. Üzerinde anlaşmaya varılan metin, 242 nolu kararın yorumlanmasını taraflar arasındaki doğrudan görüşmelere bırakıyordu. Ve taraflar ilk defa doğrudan görüşmelerde bulunacaklardı.

ABD stratejik amaçlarını gerçekleştirmişti: (1) İsrail'e karşı yükümlülüklerini yerine getirmişti; (2) Sovyetlerin Ortadoğu'daki rolünü azaltmıştı ve barış süreci geliştiğinde ise bunu artan bir hızda yapacak pozisyondaydı; ve (3) Arap dünyasıyla dostça ilişkilerini muhafaza etmişti— doğrusu, İsmail'in mesajlarına bakıldığında, Mısır'ın şimdiye dek sadece Sovyet ittifakına olan güveni bakımından ortaya çıkan bir değişikliğin de tüm belirtileri vardı.

Ancak Ortadoğu'da umutların pürüzsüz bir şekilde gerçekleştiği nadiren görülür.

Anlaşmanın uygulamasının detayları için bkz: *Years of Upheaval*, s. 554-55.

23-27 Ekim 1973: ABD Alarmı ve Krizin Sonu

22 Ekim'de ateşkes sağlamak için İsrail'e uğradık ve Londra üzerinden de geri döndük; Londra'da havaalanında İngiltere Dışişleri Bakanı Alec Douglas-Home'a bilgi verdim

23 Ekim saat 04:00'de Washington'a ulaştıktan ve birkaç saatlik uykudan sonra Ortadoğu'daki savaşın yeniden başladığını öğrendim. Başlangıçta çatışmanın bir ateşkes sonrası normal bir itiş kakış olduğunu düşündük. Kısa süre sonra ise aksini öğrendik.

09:30 civarında BM Genel Sekreteri Kurt Waldheim, Mısır'ın İsrail'in ateşkes ihlalleri konusunda resmi şikayette bulunduğunu ve bir Güvenlik Konseyi toplantısı talep ettiğini bildirmek için aradı. Waldheim, ateşkesin asayişini sağlamak için İskandinavya ve diğer ülkelerden uluslararası bir barış gücünün devreye sokulmasını teklif etti. Ona iş arkadaşlarıma ve Sovyetlere danışacağımı söyledim.

Birkaç dakika sonra, Birleşmiş Milletler'le ilişkilerden sorumlu Dışişleri Bakan Vekili David Popper ile ateşkesin asayişinin sağlanması yöntemlerini görüştüm. Mevcut olan el atındaki en iyi imkanın daha önceden Süveyş Kanalı boyunca yerleştirilmiş olan BM gözlemciler grubu olduğunu düşünüyordu.

Daha sonra, Dobrynin henüz Moskova'dan dönmediğinden, Sovyet Müsteşar Yardımcısı Yuri Vorontsov ile konuştum. Konuya olumlu bir açıklamayla girmiş olmak için, önce Sovyet misafirperverliğinden dolayı Brejnev'e teşekkür etmesini istedim. Aynı zamanda, üzerinde anlaşılan görüşmeler için ortak "himaye"nin —ki Sovyetler buna çok dikkat etmişlerdi— Brejnev'in İsrail savaş esirlerini serbest bırakılmasını sağlama sözünün hızlı bir şekilde yerine getirilmesini öngördüğünü vurguladım. Sonra aramamın asıl amacı olan her iki tarafın da birbirlerini suçladıkları bildirilen ateşkes ihlallerini Vorontsov'a bildirme konusuna geldim. En iyi çarenin, Güvenlik Konseyi'nin Waldheim'a taraflara derhal ateşkese uymaları çağrısında bulunması talimatı vermesini sağlamak olduğunu söyledim. Eğer Güvenlik Konseyi BM gözlemcileri ya da bir BM gücü göndermek istiyorsa, biz bunu kabul edecektik. Vorontsov belli ki talimat almamıştı. Ne dediğimi anladığını göstermek çabasıyla, kendini anlaşılması zor "hıhı" ve "doğru" mırıltılarıyla sınırladı. Vorontsov'a

Beyaz Saray santralinin Moskova ile haberleşmeyi hızlandırmasını teklif ettiğimde, "hiç vakit kaybetmeden" bağlantı kurabileceğini garanti ederek, bunu reddetti. Diğer bir deyişle, tahmin ettiğim üzere, Dobrynin savaşın ilk gününde zayıf haberleşme olduğunu ileri sürerken, bizim imkanlarımızdan yararlanmayı da, aslında bir Sovyet-Arap danışıklı dövüşü olmadığını göstermenin bir kanıtı olarak talep etmişti.

Beş dakika içinde, Vorontsov telefondaydı. Besbelli, benim mesajım şu anda açıkça alarmda olan Moskova'dan gelen bir tanesiyle çakışmıştı. Brejnev'den bana gönderilen bir açıklama vardı— geçmişte Genel Sekreter haberleşmelerini istisnasız Nixon'a hitaben yaptığından, böylesi oldukça alışılmadık bir prosedürdü. Brejnev'in mesajının tercüme edilmesi ve Sovyet Büyükelçiliği'nden gönderilmesi bir saat sürdü. Mesajında, bana İsrail kuvvetlerinin Süveyş Kanalı'nın batı kıyısı boyunca güneye ilerledikleri söyleniyordu. Bu haberler Moskova'nın "kendi güvenilir bilgilerinden" gelmekteydi— diğer bir deyişle, Mısırlı kaynaklardan değil ama muhtemelen Mısır hava sahasından keşif görevleri yapan süpersonik MiG-25 Fox-bat'lerden. Brejnev İsrail'in eylemlerini, "kabul edilemez" ve "açıkça düzenbazlık" olarak nitelendiriyordu ki, bundan Mısırlıların başının çok büyük belada olduğu sonucuna varılmalıydı. Öğlen vakti, ateşkesi yeniden teyit eden ve tüm kuvvetlere 22 Ekim ateşkes kararı onaylandığında, ya da ateşkesin yürürlüğe girmesi gerekenden 12 saat *önce* bulundukları hatlara geri çekilmelerini emreden Güvenlik Konseyi toplantısı yapılmasını öneriyordu— bu iş için iki saatten az bir süre vardı. (Söz konusu olan akıllıca bir Sovyet manevrasıydı, bu İsraillileri savaş başladığında açıkça göründükleri şimdiki hatların oldukça gerisine itecekti.) Brejnev görüşlerini içeren bir Sovyet Güvenlik Konseyi karar tasarısı taslağını da mesajına eklemişti.

Şimdi çok ciddi bir vaziyetteydik. Brejnev'in itirazının aciliyeti, Mısır'ın Üçüncü Ordusu'nun durumunun, bizim kendi istihbaratımızın henüz farkına vardığından ya da İsraillilerin bize söylediğinden çok daha ciddi olduğu izlenimini vermekteydi. Eğer Moskova'da Dışişleri Bakanı tarafından görüşülen ve İsrail'de de bir molanın takip ettiği bir ateşkesin ardından, Mısır ordusu yok ediliyorsa ve bu gelişmeler karşısında ABD de hala olduğu yerde duruyorsa; bu durumda ılımlı Arap ülkeleriyle ve hatta Sovyetler Birliği'yle yaratılan güvenilir görüşmelerin temeli berhava olacaktı.

ll:04'te, Simcha Dinitz ile acilen temas kurdum. Yeni savaş hatlarının konumunu bilmiyordu. Ancak bana Başbakan adına diyebilirdi ki, "kişisel, gizli ve samimi olarak Mısır cephesinde gerçekleştirilen eylemlerin hiçbiri bizim tarafımızdan başlatılmadı." Golda'ya olan tüm sevgime rağmen, "başlatma" tanımlaması yaparak, hani saflığımdan yararlandığını düşünmedim de değil. Mısır'ın Üçüncü Ordusu'nun kendisini alt edilmekten kurtaran bir ateşkesten sonra saldırıları başlatmış olması ve durmadan ilerlerken sadece kendilerini koruyan pasif İsraillileri vurduktan sonra da, ulaşabildiği herkesten derhal yeni bir ateşkes istemesi hiç de inandırıcı değildi.

Ancak soyut bir tartışmanın zamanı değildi. Seçeneklerimizi değerlendirmek için zamana ihtiyacımız vardı.

MÜSTEŞAR YARDIMCISI VORONTSOV-KISSINGER

23 Ekim 1973, Salı

Saat 11:25

K: Az önce Başkan'la konuştum. İki şey, (1) eğer mümkünse gerçekten bir erteleme isteyeceğiz.

V: Oh, oh, umarım bu erteleme sırasında İsraillilerin bir 50 mil toprak daha alacakları anlamına gelmez.

K: Hayır, hayır; amma yaptın— ne kadar hızla ilerlediklerini bilmiyorum—

V: Ben de bilmiyorum ama—

K: En azından bir saat.

V: Pekala, Güvenlik Konseyi asla tam vaktinde toplanmaz; ama hala belki 12:00'de başlatabiliriz; ama o zaman Karar konusunda anlaşma ve onun gibi şeylerin zamanı ve siz de zaman kazanmış olacaksınız. Ancak toplantıyı ertelemek Arap ülkelerinin gözünde çok da iyi değil.

K: Malik ve Scali'nin bir erteleme sağlayıp sağlayamayacaklarına bakabilir misin?

V: Malik zaten saat 12'de Araplarla ve Güvenlik Konseyi'nin Başkanı ya da Birinci Başkanıyla randevu ayarladığını söylemişti.

K: O zaman oylamada bir erteleme sağlayabilir misiniz ya da öyle bir şey?

V: Ama bunu daha sonra da yapabilirler. Evet, bunu adım gibi biliyorum.

K: Tamam. Öyleyse bunu yapın. İkincisi, biz kesinlikle sizin "ateşkes konusundaki kararın benimsenme anında oldukları konuma geri çekilmeleri" ibarenizi kabul edemeyiz.
V: Bunu nasıl değiştirmeyi öneriyorsunuz?
K: Şey, henüz karar vermedik. Başkan'la az önce konuştum. Düşünebileceğimiz şey, "ateşkesin yürürlüğe girdiği anda oldukları yer."
V: Yürürlüğe girdiği. Pekala, tamam, Moskova'yı hemen bu konuda uyarırım, sizin bu değişiklikleri sağlayacağınız konusunda; ve Malik'i de uyarırım. Ama, tekrar, Scali ve Malik bu konuda konuşsunlar.
K: Elbette.
V: Tamam mı?
K: Güzel. Ama bu henüz kesin değil.
V: Bana kalsa da kesin değil. Bunu daha çok metinde olduğu haliyle görmeyi tercih ederdim.
K: Hayır, bu söz konusu değil.
V: Söz konusu değil.
K: Yani bunu kabul etmeyeceğimiz.
V: Tamam, bunun üzerinde kafa yoralım.

Dinitz ile Sovyet BM karar tasarısını gözden geçirdim. Ona — Vorontsov'a söylediğim gibi— Sovyetlerin tarafların ateşkes kararının Güvenlik Konseyi tarafından kabul edildiği zaman mevcut olan hatlara geri dönmeleri düzenlemesini kabul etmeyeceğimizi söyledim. Ama ateşkes (12 saat sonra) yürürlüğe girdiğinde mevcut olan hatlara geri dönülmesi çağrısını nasıl reddedebileceğimizi kestiremiyordum. BM gözlemcilerinin önerilmesinden yana olduğumuzu söyledim. Dinitz bilgi almaya çabalayacağına söz verdi.

Bu arada ben de Sovyetlerle kabul edilebilir bir karar tasarısı müzakere etmeye çabaladım.

MÜSTEŞAR YARDIMCISI VORONTSOV-KISSINGER
23 Ekim 1973, Salı
Saat 11:32

V: Evet, Henry.
K: Yuri, yarım saat, 45 dakika içinde sana haber vereceğim; ama ateşkes, yürürlüğe girdiği zaman oluşturulan hatta olmalı.
V: Bu şimdi kesin.

K: Daha kesin değil ama şu anda düşündüğümüz tek [formülasyon].
V: Yürürlüğe girdiğinde. Peki, anladım.
K: Diğer yandan, şimdi, pek sorun olmadığını bildiğim bir diğer konu var— bu amaçla evvela şu anda Kahire'de bulunan BM personelini düşündüğünüzü söylemiştiniz.
V: Doğru.
K: Söylemek istediğimiz "bu amaçla şu anda Ortadoğu'da bulunan BM personelinin kullanılması ama ilk önce— "
V: Şu anda Ortadoğu'da bulunan.
K: Ve her şeyden önce—
V: Bununla demek istediğiniz—
K: Örneğin Kudüs'te olanlar.
V: Ah-ha. Suriye'deki durum hiç aklınıza gelmiyor mu?
K: Hayır.
V: Mısır'dan bahsettiğimiz için ve—
K: Hayır, hayır. Aklımızda olan Mısır'ın durumu.
V: Ya evet.
K: Bu belirli bir biçimde sadece Mısır'a uygulanır.
V: Ya evet, anlıyorum. Yani o ibareyle demek istediğiniz, İsrail tarafından, evet, şeye girişmek—
K: Sırf daha elverişli bir personele sahip olabilmek için.
V: Ya evet, orada elverişli olan tüm personel. Öncelikle Kahire'de olan. Pekala, burada herhangi bir sorun olacağını sanmıyorum. Ama, Henry, erteleme konusunda bir sorun var. Scali Malik'e saat 3'ü önerdi. Bu elbette çok fena.
K: Hayır, hayır; az önce toplantıyı başlatmaları ama oylamayı da ertelemeleri talimatını verdim.
V: Ya evet. Tamam.
K: Tamam mı?
V: Ya evet, bana kalırsa böylesi tamam. Moskova'daki hükümetle istişare etmeye vaktim yok, biliyorsun.
K: Ama Malik'e ne önerdiğimi söyle.
V: Malik'e söyleyeceğim. Hemen şimdi onunla temas kuruyorum.

Öğlen vakti Dinitz, oldukça karmaşık bir mesajla aradı. Özü, İsrail kuvvetlerinin şu anda ellerinde tuttukları pozisyonlardan geri çekilmeyecekleriydi. İsrail hükümetinin asıl ateşkes hattının nerede olduğunu kimsenin söyleyemeyeceği iddiasına katıldığını, bu yüzden bu hatta

geri çekilme isteğini kabul edemeyeceğini bildirdi. İsrail, niteliği gereği uygulanamaz olan yeni bir karar tasarısını kabul ederek BM'nin otoritesini zayıflatmak istemiyordu.

Böyle bir incelik aslında Birleşmiş Milletler'e dair bir kaygının ifadesiydi, İsrail'in kısa süre önceki faaliyetleri de aslında bizi buna hazırlamıştı. Ama bu durumda bizim sorunumuz da çözülmüş olmuyordu. New York'taki Büyükelçi Scali'ye, nasıl adım atacağımıza karar verene kadar, oyalama taktiği gütmesi talimatını verdik.

12:36'da, Brejnev'den bu defa "Sayın Başkan"a acil bir mesaj geldi. Öfkeli bir şekilde İsrail'in "ihanetinden" bahsediyordu; Arap liderlerin ateşkes konusunda gözlemde bulunmaları hususunda kesin bir güvence talep ediyordu. Mesaj, hiddetinden dolayı duyarlı bir konuyu ihmal etmişti; çünkü bize muhtemelen en büyük zorluğu yaşatacak olan meseleyi atlamıştı— yani İsrail'in geri çekilip çekilmeyeceğini ve hangi hatta geri çekileceğini. Sadece savaşın durdurulması konusuna odaklanmıştı. Ateşkesin sağlanacağına dair var olmayan bir Sovyet-ABD güvencesi adına— bu güvence, belki de Sovyetler tarafından Kahire'yi orijinal ateşkesi kabul etmeye ikna etmek için yanıltıcı bir şekilde konulmuştu— bizden ateşkesin kabul ettirilmesi için, "erteleme olmaksızın", ortaklaşa olarak "en kararlı önlemleri" almamız isteniyordu. Benim değerlendirmeme göre, eğer tüm istenilen yeni bir ateşkes ise, işimiz nispeten kolay olacaktı; eğer İsrail'in geri çekilmesi tasavvur ediliyor idiyse, işte o zaman fırtınalı bir zamana çatmışız demekti.

Daha somut bir Sovyet önerisinin gelmesinin önüne geçmek için, Brejnev'in mesajına hemen ilk elden yorumlayarak cevap hazırladık; bir saat içinde, eldeki olguları kendi asıl değerlendirmelerimizden daha kati hale getirerek cevabımızı Nixon adına gönderdik:

> İsrail tarafından savaşa tam bir son verilmesini sağlamak için tüm sorumluluğu üstlendiğimiz hususunda sizi temin etmek isterim. Bizim kendi bilgimiz ateşkes ihlalinin sorumluluğunun Mısır tarafına ait olduğunu göstermektedir; ama bu özel meseleyi tartışmanın zamanı değildir. Biz İsrail'e savaşa son vermek için acil adım-lar atması konusunda ısrar ediyoruz; sizin de benzer önlemleri Mısır tarafı konusunda almanızı istiyorum.

Ateşkesi yeniden teyit eden ortak bir ABD/Sovyet karar tasarısı temelinde adım atmaya karar verdik. Aksi takdirde, Sovyetler Birliği,

bizi görüşmüş olduğumuz bir ateşkesin yenilenmesini veto etme çelişkisiyle karşı karşıya bırakarak, kendi başına bir karar tasarısı sunacak bir konumda olacaktı.

MÜSTEŞAR YARDIMCISI VORONTSOV-KISSINGER

23 Ekim 1973, Salı

Saat 13:35

K: Senin kentte olmanla başımızın büyük belada olduğunu bilmeliydim. Sana [BM karar tasarısında] ne olduğunu söyleyeyim: Tüm askeri harekatın derhal durdurulması konusundaki kararı teyit ediyor— ve iki tarafın kuvvetlerinin ateşkesin geçerli olduğu anda bulundukları pozisyonlara geri dönmelerini istiyor.

V: Ya.

K: Ve aynı şeyi söylüyor— Bunu kabul etmeyi ve isterseniz bunu ortak bir karar haline getirmeyi istiyoruz.

V: Güzel, evet.

K: İkinci paragrafta— Ortadoğu'daki personeli— ve Kahire'deki personeli— bu amaçla kullanmak. Şimdi bu konuyu ikimiz arasında tartışmayacağım.

V: Anlamadım.

K: Bu da dahil edilmeli— Bence bu makul bir öneri, değil mi?

V: Bence de. Malik'le konuşacağım ve teyit edeceğim.

K: Hattın nerede olduğu konusunda tartışsak daha iyi— geri çekilme prensibi bakımından. Bu tartışmayı da ağırdan alacağız.

V: Bırak tartışsınlar, yeter ki savaşmasınlar—

K: İkincisi, [esirlerin] mübadelesi konusunda Genel Sekreter ve benim aramda sağlanan anlaşmaya çok büyük önem veriyoruz—

V: Bunu Moskova'ya tekrarlayacağım.

K: Bunu tekrar vurgulayın. Bana haber ver.

V: Beş dakikaya ihtiyacım var.

K: Bunu ortak bir karar tasarısı yapacağız.

V: Ortak bir karar tasarısı. Malik bunu ayrı yapmak konusunda ısrar ediyor.

K: Malik'e böyle yapmamasını söyle. Eğer benim ifade biçimimi kabul edebilirseniz—

V: Kesinlikle, kesinlikle. Kabul edebiliriz. O zaman beş dakikaya ihtiyacım var.

BÜYÜKELÇİ SCALİ- KISSINGER

23 Ekim 1973, Salı

Saat 13:36

S: Malik lanet bir ahmak gibi davranıyor.

K: Malik'e sakin olmasını söyle. Bunu halletme sürecindeyiz.

S: Ona hemen şimdi mi söyleyeyim?

K: Evet. Ona hemen şimdi söyle. Vorontsov şu anda Moskova'dan talimat alma peşinde.

S: Vorontsov'la konuştuğunu ve şeyi aldığını ileri sürüyor—

K: Az önce Vorontsov'la konuştum ve ona önerimizi verdim. Malik'e tahammül etmesini aksi halde onu Sibirya'ya göndereceğimi söyle. Brejnev'i ondan daha iyi tanıyorum. Ona benim gibi Brejnev tarafından dudağından hiç öpülüp öpülmediğini sor. Vorontsov'a başvurmasını söyle. Yeni bir öneride bulunduk ve başaracağımızı sanıyoruz—

S: Tamam, ona söylerim.

MÜSTEŞAR YARDIMCISI VORONTSOV-KISSINGER

23 Ekim 1973, Salı

Saat 13:40

V: İlk maddede ve ikincisinde istediğiniz değişiklikleri kabul ediyoruz. Yani birlikte kabul etmiş oluyoruz.

K: New York'taki manyaklara haber vermem için bana on dakikalık süre tanı.

V: Malik'le temas kurdum ve o da Scali'ye söyledi, yani Scali biliyor.

K: Güzel.

İsrail'e pazarlık etmesi için azami esneklik vermiş olduğumuzu düşünmekteydik. Ama İsrail kabul etmeyeceğimiz bir şey istedi: Mısır'ın Üçüncü Ordusu'nu yok etmek için serbest bırakılmasını.

23 Ekim'de, Salı günü öğleden sonra, Golda Meir'dan, Dinitz'in bize okuduğu sıkıcı bir mesaj aldık. Meir, önerilen yeni Güvenlik Konseyi karar tasarısını, Mısır'ın ateşkes ihlalinden kaynaklanan bir Mısır-Sovyet dayatması olarak yorumlamayı tercih ediyordu: "İsrail'in ateşkes tarihini kabul etmesi mümkün değildir, zira akabinde ABD tarafından kabul ettirilecek yeni bir Rus ve Mısır ültimatomu ile karşı karşıya kalmak zorunda kalacaktır." Elbette, bir ateşkes yürürlükteyken İsrail ve Mısır'dan ateşi kesmelerini ve aslında titizlikle

belirlemediğimiz bir hatta geri dönülmesi görüşmelerini istemek, üstelik ABD'nin havadan sevkıyatı tüm şiddetiyle devam ediyorken, ültimatom vermek güç bir işti.

Ancak üç zor haftadır yaşadığı hüsranlar nedeniyle İsrail de tepkisini ifade ediyordu. Golda, İsrail'in önerilen karar tasarısına uymayacağını ya da bunun hakkında bile konuşmayacağını bize bildirmekteydi. İsrail savaşı Mısır için bir aşağılama haline getirerek noktalamakta kararlı görünüyordu. Müzakere ettiğimiz ve ortak sponsorluğunu yaptığımız bir ateşkese İsrail'in bu şekilde meydan okuması sonucunda Sedat'ın yok edildiğini görmek ise hiçbir şekilde bizim menfaatimize uygun değildi. Şayet İsrail önceki haftalarda meydana gelen olaylardan dolayı daha az sarsılmış olsaydı, çabaladığı şeyin diplomasi bakımından mümkün tüm umutlara son vereceğini ve kendisini sürekli bir mücadeleye mahkum edeceğini de anlayabilecek bir durumda olacaktı. Çünkü Sedat düştüğü takdirde söz konusu ihtimaller şunlardı: Onun yerine Sovyet yanlısı radikal bir lider geçecek; makul bir zamanda Sovyet silahlan sayesinde Üçüncü Ordu'nun dengini yeniden kuracak; ve er ya da geç, henüz güç bela üstesinden gelmiş olduğumuz aynı ikilemleri yeniden canlandıran başka bir Mısır-İsrail savaşı meydana gelecekti. Amerika'nın hakimiyetindeki barış süreci, başlamadan bitmiş olacaktı; belirsiz bir gelecekte yeniden gündeme geldiğinde ise artık daha elverişsiz bir himayeden söz edilebilecekti.

15:02'de, mevcut durumu kısaca Schlesinger ile görüştüm. İsrail'e hava sevkıyatını durdurup durdurmamak büyük bir sorun haline gelmişti. Ateşkes sonucunda, Pentagon üzerinde, büyük ölçüde bütçesel sebeplerle, sevkıyatı durdurmak konusunda baskı oluşmuştu. Schlesinger, sevkıyatın, en azından mevcut kriz çözümlenene kadar devam etmesi gerektiği yönündeki benim görüşüme katılıyordu.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

23 Ekim 1973, Salı

Saat 15:02

S: Nasılsın?

K: Biraz yorgun ama sanırım hallettik.

S: Şimdi ateşkes sonrası sorunumuz var.

K: Onu da hallediyoraz. Sovyetler Birliği ile saat 4:00'te ortak bir karar tasarısı sunuyoruz.

S: Benim sorduğum, havadan sevkıyat ne olacak?

K: Diğerlerini idare edene kadar devam ettirmeliyiz.
S: Öyleyse, onlar ne zaman keserse, biz de keseriz.
K: Bir öneride bulunduk işte, sanırım sert oynamalıyız. Tek taraflı olarak kesersek, bu kötü olacak.
S: Şüphesiz. Mısırlılar oldukça zayıftı.
K: Sanmıyorum.
S: Aynı şekilde zorlaştırın.
K: Sence yeni bir ateşkes isteyen bir karar tasarısına katılarak hata mı ettik?
S: Bu aşamada yeterince bilmiyorum.
K: Pekala, diyelim ki Sovyetler tek başlarına bir karar tasarısı sundular; o zaman veto eder miyiz?
S: Evet— Yani hayır, edemeyiz.
K: Eğer böyle yaparsak, Araplarla başımız derde girer.
S: Asıl amaç, havadan sevkıyatı devam ettirmek.
K: Saat 05:00'de bir WÖHG var. Yarma kaydırabilirim.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER
23 Ekim 1973, Salı
Saat 16:20

S: Schlesinger ile konuştuğunu biliyorum. Herkes ikmali kesmek istiyor.
K: Onlarla konuşacağım.
S: Onların [Pentagon] sakinleştirilmeleri gerekiyor.
K: Neden?
S: Neler olup bittiği konusunda hiçbir fikirleri yok ve şimdi de sevkıyatı kesmemizi gerektiren bir ateşkes var.
K: En azından ben arayana kadar desteklemelerini söyle. Ruslar Araplarınkini kesmezken neden bizim İsrail'inkini kesmemiz gereksin ki?

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER
23 Ekim 1973, Salı
Saat 17:09
K: Az önce Pentagon kaynaklarının Sovyetler ikmal konusunda yavaşladıklarından, bizim de yavaşlayacağımızı söyledikleri bir

telgraf gördüm. Adamlarını sessiz tutabilecek misin! İsraillilere ihtiyacımız var— onların [kriz sırasında] açık bir ikmal hattına ihtiyaçları var. Tüm hızıyla devam ettireceksin. Yarın saat 10:00'da WÔHG'da buluşacağız.

S: Belki Bill [Clements] orada olacak. Ama benim orada olmamı istemezsen?

K: Hayır, bugün sana her şeyi söyledim. Her neyse, yarın öğle yemeği yiyeceğiz.

S: Biz mi? Ateşkes nasıl gidiyor? Hemen sıkı önlemler alacak mıyız? Yoksa hoş mu göreceğiz— ?

K: Bu— bizim için büyük zafer. Büyük baskılar ise ancak barış görüşmelerine başladığımızda gelmeli.

BAŞKAN-KISSINGER
23 Ekim 1973, Salı
Saat 18:50

K: ...Bir sürü gazeteci Ortadoğu konusunda notlar gönderdi ve aradı ve sizin oynadığınız rolü fark etti. Bence bu bir başarı.

N: Şu anlamda ki— bunu Küba ihtilafıyla mukayese et. Ruslar Kennedy'yi asla aramayacaklardı. 12'ye bir avantajla. Ama Ortadoğu'da şeye sahip olabilirler— Bizim gemimiz yok. [İsrailliler bakımından-çn.] Uçakların gönderilmesinden başka bir şans yoktu—

K: Benim anahtar kelimem de böyle.

N: Bunu yapmanın biraz cesaret gerektirdiğini anlıyorlar.

K: Şüphesiz. Çok büyük bir zaferdi.

N: Müzakere ettiğin şey müthişti. İsteme üslubunu değiştirmek güzeldi. Çok güzel. Şey, her neyse, iyi bir gece uykusuna ihtiyacın var. Yarın canlarını oku.

AMİRAL THOMAS MOORER-KISSINGER
23 Ekim 1973, Salı
Saat 20:28

K: Daha önce bir telefon yazdırdım. Sanırım şimdi olayların gerisinde kaldı. Ben sadece hava sevkıyatının tüm [şiddetiyle] devam ettiğinden emin olmak istemiştim. Ne sorti oranında ne de tonajında bir kesinti yok.

M: Şu anda yaklaşık beş ve onaltı çalıştırıyoruz. Devam ediyoruz zaten.

K: Bunu kesmeyeceğiz. Eğer herhangi bir aksi emir alırsanız, o adamı Başkan'ın ofisine götürme şansım olsun. Uçakları olmaları gerektiği kadar dolu şekilde yükleyin. Tonaj ve sorti oranının onlara söz verdiğimiz gibi olduğundan emin olmak isterim.
M: Evet.

Akşama olduğunda, Dobrynin Moskova'dan dönmüştü ve birlikte krizsiz bir atmosferde yeni ateşkes karar tasarısı hakkındaki mevcut durumu gözden geçirdik:

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
23 Ekim 1973, Salı
Saat 19:10

D: Moskova'dan ayrıldığımda, Politbüro'nun tüm mensupları [memnundu] — Şimdi İsrail seyahatinizden sonra durum hakikaten oldukça olumsuz görünüyor— yani tüm bu gelişmeler.
K: Bu öğleden sonra başka bir ortak karar tasarımız oldu— Mısırlılarla bazı şeyler üzerinde anlaştınız.
D: Kabul etmeyişiniz konusunda şaşırdığım tek nokta ateşkes hattına dair ikinci Paragraf.
K: Hangi ikinci Paragraf?
D: Karar tasarısının onların daha önce üzerinde anlaşmaya varılan pozisyona geri dönmelerini isteyen paragrafı.
K: Öncelikle, bu doğru değil. Olağanüstü zorluk, hattın nerede başladığına karar vermekte yatıyor. Hattın nerede olmuş olduğu konusunda bir tartışmaya girmek istemedik. Sonunda size katıldık. Başkan'la konuşmam gerekiyordu.
D: Yine iyi görünüyor. Şaşırdınız mı?
K: Bu konuda kesinlikle hiçbir bilgim yok.
D: Sanırım gerçekten önemli değil.
K: Vorontsov bu sabah saat 10:00'da beni aradı. 1:00'e kadar bunu kabul etmiştik. Bu aşırı bir erteleme değil.
D: Cephede durum nedir? —
K: İsraillliler önce Mısırlıların kendilerine saldırdığına yemin ediyor. Bundan başka bir bilgimiz yok.
D: Durum nedir? Savaş devam mı ediyor, duruyor mu?

K: Sanırım duruyor. İsraillilerden en şiddetli şekilde buna bir son vermelerini istedik.
D: Şeye başladılar mı— Pazar günü ilan ettikleri pozisyona?
K: Onlar bunu kabul edeceklerini söylüyorlar. Ama pozisyonun ne olduğunu kim bilir ki? Bunu asla kabul etmeyecekler.
D: Keşifleriniz ışığında bir şey bilmiyor musunuz?
K: Herhangi bir hava keşfi yapmadık. Dürüstçe, şu anki durumu bilmediğimizi söyleyelim.
D: Henüz bilmiyorsunuz.
K: Durdurmaları için bugün iki acil mesaj gönderdik, İsrail Büyükelçisi de buradaydı.
D: Brejnev, ben ayrıldığımda—
K: Vorontsov'un Politbüro'ya şikayette bulunmak zorunda olduğunu söylemesi doğru değil. Bize bir karar tasarı verip sonra da on dakika içinde bir yanıt bekleyemezsiniz. Bu hayret verici. Biz—
D: Oniki saat içinde bir ateşkes olacağı konusunda sen ve Brejnev anlaşmaya varmıştınız.
K: Sizin karar tasarınız onların ateşkes konusunda anlaşmaya varıldığı andaki pozisyona geri dönmeleri gerektiğini belirtiyordu— Hiç kimsenin uygulatamayacağı bir şeyi kabul etmek istemiyoruz. Mısırlılar bir şey söylüyor, İsrailliler başka bir şey; siz de bilmiyorsunuz, biz de bilmiyoruz.
D: [BM'nin Sovyet Büyükelçisinin] Malik'e tekrar Moskova'yı aratması gerekiyordu. İkinci ibareyi kabul etti. Sonra birkaç dakika içinde Sisco aradı.
K: Bunu yapmaya hakkı yok. Bunun doğrusunu söyledim. Kazanan tarafın bir ateşkesi kabul etmesini sağlamak kolay değildi. O noktadan beri İsrail kazanıyordu ve yine de bunu kabul ettik.
D: Moskova'da kimin kazanıyor olduğuna dair herhangi bir tanımlama yapmadık.
K: Anlaşmayı sağlamak için çok büyük bir çaba harcadık.
D: Araplardan çok bizim anlayışımız konusunda endişeliyim—
K: Bugün tüm günü İsraillilerin durmasını sağlamak için harcadık ve bence şimdi durdular.
D: Seni yarın görmek isterim. Eğer senin için de uygunsa.
K: Bence bizim şeyi— ilke olarak ortak himayemizdeki İsraillilere hakkında.
D: Bunu kabul ettiler.

K: Henüz yüzde yüz değil. Eğer esirler meselesini halledebilirsek, bunu kabul edecekler. Başbakan'la uzun bir görüşme yaptım. Bu konuda zaten Brejnev'e de bir mesaj gönderdim.

D: Sence yarın mı konuşmalıyız? Yarın bir basın toplantın mı var?

K: Hayır, hayır Perşembe. Ben de seninle konuşmak istiyorum. Önümüzdeki birkaç hafta içinde bazı inişler ve çıkışlar olacak. Bunu çok diplomatik bir yolla hallettik—

D: Kesinlikle konu da bu. Peki, Henry. En önemlisi sen ve Brejnev arasındaki anlaşma ve Ortadoğu'daki durumun tamamı. Eğer bunu sağlam tutarsak başka ne olduğu önemli değil, halledeceğiz. Eğer esen rüzgarlara göğüs gerebilirsek—

K: Beni yeterince uzun süredir tanıyorsun. Brejnev'i aldatmayacağım. Bu yapabileceğim en aptalca şey olurdu. Eğer bunu becersek bile, bir daha asla güvenilir bir ilişkimiz olamaz. İsraillilerin yaptığı her şeyi de kontrol edemeyiz. Bunu Mısırlıların başlattığına yemin ediyorlar.

D: Sorun bunu durdurmak ve Genel Sekreter [Brejnev] ile görüşmeleri siyasi olarak sürdürmek.

Dobrynin Moskova'dan gelirken durum aslında daha da kötüleşmişti. 15:15'te istihbarat kanallarıyla Sedat'tan doğrudan Nixon'a gönderilen acil bir mesaj alındı— ilk kez Sedat'ın ismi açıkça belirtilmişti ki bu da durumun ciddiyetini gösteriyordu. Sedat altı yıldır Mısır'ın diplomatik ilişkisi bulunmadığı ABD'ye, "ortak ABD-SSCB anlaşmasına uygun olarak ateşkes kararının tam olarak uygulanmasını garanti altına almak için, bu güç kullanımını gerektirse bile, etkili bir şekilde müdahale etmesi gerektiğini" söyleyen olağanüstü bir teklifte bulunuyordu. Mektup (muhtemelen Sovyetlerin yanlış beyanına dayanarak) ABD'nin ateşkes için bir "güvence" sunduğunu ileri sürerek devam etmekteydi.

Mısır'ın bizim Amerikan kuvvetlerini müttefikimiz İsrail'e karşı kullanmamız önerisi, tıpkı İsrail'in, bizim görüşmüş olduğumuz bir ateşkesin ardından kendisi bir Mısır ordusunu tuzağa düşürürken, bizim de diplomatik girişimi sürdürmemizi talep etmesi ölçüsünde mantıksızdı. Bu nedenle savaşı durdurmaya çalışma yolumuza sadık kalmaya ve sonra da ateşkes hatlarının konumu konusunda bir görüşmeyi teşvik etmeye karar verdik. 15:15'te Brejnev'in günün erken saatlerinde bana gönderdiği bir mesaja cevap verdim:

Sayın Vorontsov'a söylediğim ve onun da doğruladığı üzere, sizin Güvenlik Konseyi önerinizi prensibini kabul etme arzumuz, hükümetinizin tartışmalı [ateşkes] pozisyonları konusunda taraflar arasında farklılıklar ortaya çıktığında ılımlılık göstereceğine dair bana güvence verilmesi sayesinde mümkün kılındı.

Hala çölde birkaç milden bahsettiğimize inanarak Dinitz'den prensibi korumak uğruna, birkaç yüz yard daha geri çekilmesini istiyordum.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER
23 Ekim 1973, Salı
Saat 19:20

K: Sedat'tan bir ateşkes sağlamamız için bize yalvaran bir mesaj aldık. Dobrynin geri döndü ve akılları başlarından gitmiş durumda.

D: Tabii ki, bu mesajı Başbakan'a ileteceğim.

K: İsrail bunun tamamen savunmaya yönelik bir karar olduğu konusunda bize güvence vermişti— Yahudi kurnazlığınıza ne oldu, öyle bir şey yapın ki, üzerinizde baskı başladığında birkaç yüz yard geri çekilmeye başlayabilesiniz—

D: Başbakan'a bu iş için bir kandırmaca bulup bulamayacağını soracağım.

K: Hemen şimdi değil. Harekete geçme zamanı, bunu yapmaya zorlanmanızdan sadece birazcık önce olsun, ne yaptığınızı öğrenmelerine de fırsat tanıyın. Bu durumda yeni baskılara başvurmak zorunda kalacaklardır. Birkaç yüz yard geri çekildiğinizde— Yarın savaşı durdurun. Perşembe günü de sizin asıl pozisyona geri dönmekte olduğunuzu açıklamanız söylenecek. Demek istediğimi anladın mı?

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER
23 Ekim 1973, Salı
Saat 20:30

D: Az önce Başbakan'1a konuştum ve Sedat'a resmi görüşümüzü iletebileceğinizi Moskova'ya bildirme yetkisini aldım. Eğer Mısırlılar ateş etmeyi keserlerse, biz de ateş etmeyeceğiz. Ayrıca,

Mısır ateşi kesme talimatı verir ve gerçekten bunu uygularsa, sağlayabileceğimiz tüm avantajlara rağmen, bizim de ateş etmeyeceğimize dair size kişisel olarak söz veriyor.

K: İkinci nokta birincisiyle aynı.

D: Hayır, size bizzat kişisel olarak söz veriyor.

K: Bunu Mısırlılara söyleyebiliriz—

D: Mısırlılara ve Ruslara—

K: Bize taahhütte bulunulduğunu.

D: Eğer ateş etmeyi kesme emri alır ve bunu uygularlarsa, biz de ateş etmeyeceğiz. Bunun cephede dezavantajlara neden olacağı gerçeğine rağmen, hareketsiz kalacağımızı size söylüyor. Dün gece her ikinizin konuştuğu yerin mi düşünüldüğünü sormamı istedi. Ateşkese bir şans verilmesi gerektiği şeyine— işte karar verdiler. Ateşkesi bozmak kesinlikle Mısırlıların tercihiydi.

K: Sana şayet İsrail Ulusal Güvenlik Danışmanı ben olsaydım ne yapacak olduğumu söyleyeceğim—

D: Benden ikiyüz ya da üçyüz [yard-çn.] meselesinin işe yarayacağına inanmadığını söylememi istedi. Mısırlılar ve Ruslar nerede olduklarını biliyorlar. Bu taktiği önerdi. Dürüstçe ve samimi olarak ateşkesi derhal kabul etmek istiyoruz. Mısırlılar savaşı yeniden başlattılar ve bunun sonucunda, yeni toprak talep edildi. Kendisinin açıkça ikiyüz ya da üçyüz yardın işe yarayacağına inanmadığını söylememi istedi.

K: Pekala, İsrail'den sorumlu olan kendisi.

D: Bununla başlamamızı öneriyorum, tekrar irtibat kurarız.

K: Bu konuda zor bir konumdayız. Bunu kimin başlattığından söz etmiyoruz. Süveyş kentinde olduğunuza göre, bazı insanlar önümüzdeki bir ya da iki gün içinde açlıktan ölecek.

D: Kente girmedik. Çevresinden dolaştık.

K: Yolu kestiniz. Batı yakasındaki bazı insanlar su alamayacak.

D: Zaten orada ne işleri var ki.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

23 Ekim 1973, Salı

Saat 20:35

K: Bu gece gerçekten uyumak istemiyorsun.

D: Ben kendim bilmiyordum ama New York'a uçmak için Frank-

furt'ta bindiğim uçak İsrail'den havalanmıştı. Bu tamamen bir tesadüftü.

K: Görüşmemizden sonra İsraillileri aradım ve savaşın durması gerektiğini söyledim; Mısırlılar ateşi keserse kendilerinin de her halükarda şimdiki herhangi bir ilerlemeyi durduracaklarına ve Mısırlılar ateşkese uyarsa kendilerinin de ateşkese uyacaklarına dair onlardan söz aldım. Şimdi onların duracağı kanaatindeyim. Buna bir son verelim. Şu anda bir savunma pozisyonundalar. İlerlemiyorlar. Eğer Mısırlıların ateşi kesmelerine dair başka bir emir vermelerini sağlayabilirseniz—

D: Bir sonraki adım karar tasarısı hattına geri dönülmesi olmalı.

K: Bu bir sonraki sorun. Sedat'ın bizden tek yapmamızı istediği, savaşı durdurmamız.

D: Durdurmak ve oldukları yere geri dönmeleri.

K: İlk adım savaşın sona ermesini sağlamak.

D: İstediğim başka bir şey yok.

K: Benim anladığım kadarıyla, şu anda hala ilerleyecekler.

D: Bu konuyu Moskova'ya ileteceğim.

K: Ardından, sonraki adım konusuna bakarız.

D: Tamam, Henry. İyi geceler.

SENATÖR FULBRIGHT-KISSINGER
23 Ekim 1973, Salı
Saat 20:35 [kaydedildiği gibi]

F: Pekala, zor bir dönem geçirdiniz. İlerleme kaydediyor olmanıza memnun oldum.

K: Güzel.

F: Yeniden mi başladılar?

K: Başka bir karar tasarısı geçirdik— Sovyetler Birliği'ne katılarak— yani hemen bir ateşkes ve başladıklarında var olan hatlara geri dönmelerini ve son olarak BM gözlemcilerinin yerleştirilmesini isteyen bir tasarı. Açıkçası, bence hatlara uyulmasını sağlayabiliriz ama nerede olduklarından emin değiliz— böylesi zor olacak.

F: Ruslarla yaptığınız anlaşma hakkında, okuduğum kadarıyla bun dan çok cesaretlendim.

K: Aslında, bir rol oynadınız—

F: Ha, oynadığımı umarım.

K: Kesin olarak söylemiyorum ama Dobrynin birkaç kere bundan bahsetti. Daha iyi göründü— Araplarla İsrailliler arasındaki görüşmelere girişeceğiz— ve uygun himaye altında diyorlar. Sizin bilginiz için söylüyorum, Brejnev ve benim karar verdiğimiz şey Güvenlik Konseyi'nin genel nezaretinde ABD ve Sovyetlerin himaye sağlaması gerektiği.

F: Bu gerçek bir ilerleme ve detantı yeniden yoluna koyar.

İsrail'in askerlerine ateşi kesmelerini emreden ve görünüşe göre savunmaya yönelik önerisi aslında Mısır'ın Üçüncü Ordusu'nu açlıktan öldürmek şeklindeki bir ısrara varmaktaydı. İsraillilerin sonuncu ikmal yolunu da kesmiş oldukları açıklık kazanır kazanmaz, bir kriz de kaçınılmaz hale geliyordu. İsrailliler savaşmayı kesmiş olsa bile, Üçüncü Ordu ablukadan çıkmayı denemek zorundaydı. İsrail'in kararı, bunun uç noktalara çekilmesi halinde, biz de Moskova'daki görüşmelerimizin ardında duracağımızdan, büyük bir krizin patlak vermesini kaçınılmaz kılacaktı.

ABD'nin stratejisi Mısır Üçüncü Ordusu'nun statüsünün halledil meşinin önkoşulu olarak bir ateşkese yoğunlaşmaktı. Koşullar riskli olduğundan, gün ilerledikçe gerginlikler de artıyordu.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

24 Ekim 1973, Çarşamba

Saat 09:45

K: Anatol, Ortadoğu'daki çılgınlar yine iş başında görünüyorlar. Bu defa Doğu Şeria'dan bir mesaj aldık. Batı Şeria şimdi sakin. Az önce İsraillilerin saldırıya uğradıklarını iddia ettikleri bir mesaj aldık. Mısırlılar saldırıları kimin gerçekleştirdiğini söylemiyor. Ne yaptığımızı bilmeni isterim. İlk önce İsraillilere, durmaları gerektiğini söyleyen bir mesaj gönderdik ve savunma pozisyonunda kaldıklarına dair onlardan bir güvence aldık. Mısırlılara, İsraillilerin daha fazla askeri saldırılarına, askeri eylemlerine tamamen karşı çıkacağımızı söyleyen ve onların da saldırgan eylemlere bir son vermelerini tavsiye eden, daha sonra sana da bir kopyasını göndereceğim bir mesaj gönderdik. Ve bağımsız bir kanıtımız yok ama bizim kanaatimizce bu defa bunu Mısırlılar başlatmış olabilir; ama emin değiliz. Karar vermek için maddi bir dayanağımız yok.

Ben sadece bizim ne yapmakta olduğumuzu bilmeni istedim. Ve sana Mısırlılara gönderdiğimiz mesajı gönderiyorum; ama İsraillilere de çok sert bir beyanda bulunduk.

D: Peki.

K: Ama Moskova'nın anlaması gereken bir şey var ki, biz burada herhangi bir oyun içinde değiliz. Bir anlaşma yaptık ve şimdi bu uygulanacak.

D: Asıl mesele de bu.

K: Zaten senin elinde de bizim verdiğimiz güvence var.

D: Moskova'ya bir telgraf göndereceğim.

K: Hemen göndermen için mesajı sana göndereceğim.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

24 Ekim 1973, Çarşamba

Saat 10:10

D: Henry, az önce Moskova'dan bir telgraf aldım.

K: Pekala, ben de seni son gelişmelerden haberdar etmek istedim. Az önce İsrailliler bize, Tel Aviv'den Amerikalı askeri ataşelerin saldırgan eylemlerde bulunmadıklarının gözlemlenmesine yardımcı olmak amacıyla, savaş alanına gitmelerine izin vereceklerini bildirdi ve biz de bu konuyu Mısırlılara bildirdik.

D: Tel Aviv'den mi?

K: Evet. Sadece ateşe cevap verdiklerinden emin olmak, tekrar teyit etmek için ABD askeri gözlemcilerini gönderiyoruz. İlerlemiyorlar. [Zor anlaşılır] garanti etmek, biliyorsun, bu emre uyulduğundan emin olmak için Amerikalı askeri gözlemcilerin oraya gelmesine izin verecekler.

D: [Zor anlaşılır] bir Birleşmiş Milletler [zor anlaşılır]

K: Hayır, hayır, Amerikalı bir askeri ataşe.

D: Önce Birleşmiş Milletler'den gözlemciler dedin.

K: Hayır, Amerikalı askeri ataşeler demek istedim, BM gözlemcilerine ek olarak.

D: Ek olarak. Oraya kaç kişi gönderiyorsunuz?

K: Şey, çok, bilmiyorum. Şu anda askeri ataşenin ofisinde kaç kişi olduğunu öğrenmek için bizimkilerle konuşuyorum. Orada çok fazla adamımız yok.

D: Bunu kim istedi? Siz mi yoksa onlar mı?

K: Başlatan bendim. Saldırgan eylemlerde bulunmadıklarına dair kanıt talep ettim ve biz şunu istiyoruz—

D: Geçici olarak onları gönderiyorsunuz.
K: Sadece geçici olarak. Evet, bir gün içinde onları geri çekeceğiz.
D: Peki.
K: Ama Mısırlılar da bizden eyleme bir son vermemiz için Amerikan kara personelini kullanmamızı istediler.
D: Gerçekten sizden mi istediler?
K: Ya evet.
K: Ve bu konuda kendisini bilgilendirmek için Başkan Sedat'a gönderdiğimiz mesajın bir kopyasını sana da gönderiyorum.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 10:15

K: İki şey. Az önce İsrailliler Doğu kıyısında ateşin kesildiğini bildirdiler. Batı kıyısında zaten pek bir şey olmuyordu. BM gözlemcileri oraya gelene kadar yaklaşık 48 saat boyunca bunu gözlemlemeleri için Tel Aviv'deki on adamımızı gönderiyoruz.
D: Kırksekiz saat.
K: Evet. Şayet size de sorulursa, onları aslında daha uzun süre tutmak istiyoruz.
D: Anlıyorum.
K: İkincisi, az önce bize, ki buna inanmakta güçlük çekiyorum, Brejnev'in bu hafta sonunda Küba'ya gittiği bildirildi.
D: Küba'ya mı?
K: Evet.
D: Bunu ilk kez duydum. Bunu ilk kez duyuyorum. Bu yılın sonuna doğru gitmesi için bir davet aldığını biliyordum.
K: Bizim bilgimiz Aralık ayında gideceğiydi.
D: Benim bildiğim de bu. Ve eminim ben Moskova'dayken şayet gidecek olsaydı bana söylenirdi; bu yüzden tahminimce, elbette bunu doğrudan kendisiyle görüşmedim, dolayısıyla bana inanılmaz gelmesine dayanarak, küçük bir şüpheyle, ama bu yüzde 99.9 tamamen yanlış.
K: Tamam.
D: Ben daha ziyade yüzde 100 yanlış olduğunu söylemek isterdim; çünkü aksi takdirde ben Moskova'dayken, aşağı yukarı dop dolu 20 saatliğine oradaydım—

K: Küba'ya gitmesine engel olamazsın; ama belki şunu göz önüne getirebilirsin ki—

D: Bundan kendisine bahsetmeyeceğim; çünkü eminim, ben Moskova'dayken bile bana bahsederdi, çünkü genellikle büyük planlarını, nereye gittiğini söyler. Hindistan'a gidiyor.

K: Bunu biliyorum.

D: Eminim bundan bana bahsedecektir; ama size sorun çıkardığından dolayı üzgünüm, ama oraya Aralık'ta gitmeyi planlıyordu. Bilginiz neye dayanıyor.

K: Brejnev'in uçağı için bir uçuş izni.

D: Sadece daha önceden ve nasıl olacağını ve falan filan bilmek için emin oluyorlar. Bu sadece buna mahsus olmalı. Evet, bu uçakları biliyorum. O, bu uçağın oraya gittiğini dahi bilmez.

K: Zamanın bu olacağını— bilmen gerektiğini sanmıyorum. Sana ayrıca Çin gezisini de bildirmek istedim. Biz 26 Kasım'da oraya gitmeyi teklif ettik ve onlar şimdi bizden mutlaka 10 Kasım'da gelmemizi istediler; ben de bunu kabul ediyorum.

D: 10'unda. Neden acil böyle?

K: Bilmiyorum.

D: Belki özel bir durum vardır.

K: Hiçbir şey olmadığına eminim. Tekrar ediyorum, hiçbir şey planlamıyoruz. Şimdi biliyorsun, isterlerse— biz oradayken bize inanılmaz bir şey de önerebilirler. Şu anda ya da herhangi bir zamanda, tahminimce, genel istişareler dışında hiçbir şey olmayacak.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

24 Ekim 1973, Çarşamba

Saat 10:19

D: Henry, Brejnev'den Başkan Nixon'a gelen aşağıdaki mesajı aldık.

"Sayın Başkan:

"Elimizde İsrail askerlerinin şu anda Süveyş Kanalı'nın batı kısmında tanklarla ve askeri gemilerle Mısır kuvvetlerine saldırmakta olduklarına dair kesin bir bilgi var. BM Güvenlik Konseyi'nin Or-tadoğu ateşkesi konusundaki kararını ihlal ederek bu limanı ele geçirmeye çalışıyorlar. Aynı zamanda İsrail'in askeri kuvvetleri Süveyş Kanalı'nın doğu kısmına ve yine

Kanal'm güneyine doğ-ru, Mısır askerlerine saldırıyorlar. İsrail'in bu şiddet eylemleri, Güvenlik Konseyi bir kere daha karşılıklı bir ateşkes konusundaki kararını teyit ettikten sadece birkaç saat sonra ve sizin bize yaptığınız çok kesin açıklamanızla ABD'nin İsrail adına tam ateşkesi garanti etmek için tüm sorumluluğu alacağınızı söyledikten sonra gerçekleşti.

"Sayın Başkan, askerlerin hemen provokasyon eylemlerini durdurmaları gerektiğini İsrail'e açıkça ifade etme sorumluluğuna sahip olduğunuzdan eminiz. Sizin ve bizim birbirimize verdiğimiz sözlere ve sizinle vardığımız anlaşmaya sadık kalacağımızı ummaktayız. İsrail'in ikinci Güvenlik Konseyi kararına uymasını sağlamak üzere sizin tarafınızdan adımlar atıldığına dair bir mesajınızdan çok memnun kalacağız. Saygılarımla, ..."

K: Teşekkürler, Anatol. Şimdi birkaç saat içinde size esas konusunda bir mesaj göndereceğiz; ama ona hemen şunu söyleyebilirsin: İsraillilere bu operasyonların devam etmesinin ikmaller de dahil, ilişkilerimizin tamamen yeniden değerlendirilmesi anlamına geleceğini söyledik. İkincisi, harekatı durdurmalarını talep ettik. Üçüncüsü, BM [orada olana] kadar saldırgan operasyonlarda bulunmadıklarını bizim kendi gözlemcilerimizin görmesini talep ettik. Dördüncüsü, son beş dakika içinde Başkan bizzat İsrail Büyükelçisini aradı ve aynı noktayı ifade etti.

D: Tamam.

K: Şimdi bunu Brejnev'e iletebilir misin ve ona hafta sonu boyunca bize [zor anlaşılır] olan anlayışın devam ettiğini ve sizin ya da bizim için bir şey ifade etmeyen beş millik avantaj elde etme oyunu oynamadığımızı söyler misin.

D: Evet, bu kesinlikle doğru. Tamam, Henry.

K: Teşekkür ederim.

Eş zamanlı olarak, Hafız İsmail'den de İsrail'in yeni ateşkesi ihlal ettiğini ileri süren bir mesaj aldık. Ardından Sedat, Nixon'dan araya girmesini talep eden bir mesaj gönderdi. Öğleden sonra sıralarında, Sedat, Nixon'a gönderdiği başka bir mesajda, vahim sonuçları olabilecek kararlara yol açacağı kesin olan bir teklif sundu: *Mısır* tarafında Güvenlik Konseyi ateşkes kararının uygulanması amacıyla, Amerikalı gözlemci ya da askerlerin hemen gönderilmesi. Bu yeni gelişme, tüm kriz boyunca korkmuş olduğum şeydi. Sedat bize aynı isteği "resmen"

Sovyetlere de gönderdiğini bildirmişti. Sedat'ın kişisel mesajından kısa süre sonra, bir haber bülteninden Kahire'nin Amerikan ve Sovyet "kuvvetlerinin" Ortadoğu'ya gönderilmesini istemek amacıyla açıkça bir Güvenlik Konseyi toplantısı çağrısında bulunduğunu açıklamış olduğunu öğrendim. Büyük bir krizin emareleri ortaya çıkıyordu.

Ne Amerikan askerlerini Mısır'a göndermeye hazırdık ne de Sovyet kuvvetlerinin gönderilmesini kabul edecektik. Biz sırf bir BM kararıyla yeniden işbirliği yapmak uğruna, yıllarca Mısır'daki Sovyet askeri varlığını azaltmaya çalışmış olmaktan vazgeçemezdik ki. Bölgedeki rollerini meşrulaştıracak ve radikal unsurları güçlendirecek şekilde Sovyetlerle ortak bir güce de katılmayacaktık. Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Ürdün ve Kuveyt gibi Sovyet karşıtı ılımlılar ABD-Sovyet egemenliğinin bu şekilde sergilenmesinden epey panikleyebilirlerdi. Sovyet kuvveti, çıkarılması imkansız bir hal alabilirdi; sırası gelince Sovyetlerin İsrail'e ya da ılımlı Arap devletlerine herhangi bir noktada müdahale etmesi için sayısız bahaneleri olacaktı.

Gidiş bahaneleri ne olursa olsun Sovyet askerlerinin Ortadoğu'ya gönderilmesine, gerekirse güç kullanarak direnmeye karar verdik. Bu nedenle beni Dışişleri Bakanlığı'ndan saat 16:00'da aradığında, Dobrynin'e, herhangi bir daimi üyenin askerlerinin gönderilmesini isteyen herhangi bir Güvenlik Konseyi kararını veto edeceğimizi söyledim. Aşağıdaki telefon konuşmaları müttefiklerle istişare sürecini ve bunu takiben yardımcılara verilen direktifleri göstermektedir.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 15:40

K: Az önce Sovyetler bize; bunun doğru olduğunu söylemiyorum ama, sizi gelişmelerden de haberdar etmek isterim— kuvvetlerinizin hala saldırmaya devam ettiklerini bildirdiler.

D: Daha yaklaşık beş dakika önce İsrail'le görüştüm ve bana her şeyin sakin olduğunu ve bugün İsrail'deki karartmayı iptal ettiğimizi söylediler.

K: Sizi BM'deki stratejimiz konusunda bilgilendirmek istiyorum. Eğer toplantı çağrısı yapılırsa, aşağıdaki tutumu benimseyeceğiz: 1) Ateşkese riayet edilmesi konusundaki en güçlü talebi destekleyeceğiz; 2) Amerikan ve Sovyet kuvvetlerinin gönderilmesine tamamen karşı çıkacağız (siz bundan yana olmadıkça).

D: Hayır. Hayır. Hayır.
K: 3) Mutlaka, BM gözlemcilerinin, İskandinavya gibi ya da başka yerlerden insanlar getirilmek suretiyle güçlendirilmesinden yana olacağız. 4) Orijinal hatta geri dönülmesi konusundaki prensibi şiddetle destekliyoruz; ancak bunun nasıl uygulanacağı konusunda hiçbir fikrimiz yok. Scali'ye geciktirme ya da ortalığı karıştırması talimatı verilecek. Tamam mı?
D: Güzel. Herhangi birinin bir karar tasarısı sunup sunmayacağı hakkında herhangi bir fikriniz var mı?
K: Hayır. Hiçbir şey duymadım. Mısırlıların ve Suriyelilerin bir toplantı çağrısında bulunduklarını gördüm. Başka bir konuda saat 4:00'te Dobrynin'i göreceğim ve onlara bunu sunmamalarını, çünkü bizim karşı çıkacağımızı söyleyeceğim. Bize herhangi bir askeri eylemde bulunmadığınıza dair, verebildiğiniz kadar çok güvence verin.
D: Beş dakika önce aradım. Başbakan'a stratejiyi bildireceğim ve Rusların size ifade ettikleri endişeyi tekrar edeceğim.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER
24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 16:25

K: İsrail'deki cepheye gitmek için bize izin çıktı mı?
S: İzin çıktı ama bunun iyi bir fikir olduğundan da emin değilim.
K: Sadece kendimiz için bulabileceğimiz bir yol var mı? İsrailliler bize öyle olduğunu söylüyor, Sovyetler ise öyle olmadığını, ve—
S: [BM gözlemcilerini] oraya gönderebiliriz; gitmeye hazırlar. Onlara, kendilerini bizim göndereceğimizi söyledik.
K: Onları resmi bir gözlem grubu olarak göndermek istemiyorum. Sovyetleri de göndermek istemiyorum— Neden gayrı resmi bir grup olarak göndermiyoruz?
S: Problem şu ki, eğer ABD askerlerini oraya gönderirsek, bunu kullanacaklar.
K: Resmi statüsü olmayan birilerini basitçe kendi bilgimiz için gönderemez miyiz? İki ya da üç kişi gönderip, sonra onları Tel Aviv'e geri getirip, böylece Sovyetlere bulgularımız hakkındaki fikirlerimi söyleyemez miyim? — bağımsız bir şeye sahip değilim—

DAVID POPPER, ULUSLARARASI ORGANİZASYON İŞLERİNDEN SORUMLU DIŞİŞLERİ BAKAN VEKİLİ-KISSINGER

4 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 16:50

K: ...sadece olası gözlemciler sorunu.

P: Diyelim ki Amerikan fikri— bana kalsa, sayının kısıtlanmasının bizi ırgalamayacağını düşünürdüm. Eğer kısıtlı sayıda olursa, diyelim ki her iki taraftan on kişi— BM güçlerinin, hepsi birlikte yaklaşık ikiyüz— bunun herhangi şekilde zarar vereceğini sanmıyorum.

K: Eğer konu edilirse, Scali'ye bunu kabul etmesi talimatı verebilirsin. Bir şeyi kesinlikle açık şekilde ifade etmek istiyorum: Askeri ataşelerin gönderilmesi askeri bir şey gibi kurgulanmaz. Bize neler olduğunu rapor etmek için yirmi dört saatliğine gidiyorlar. Neler olduğuna dair kendimizi bilgilendirme hakkımız var. Sovyetler de aynı hakka sahip. Sovyet askeri ataşesine ne yapabileceğini söyleme hakkımız yok. Eğer cepheye gitmek isterse, bu onu ilgilendirir. Sovyetlere, kimin savaştığı konusundaki hükmünü bize rapor etmesi için cepheye askeri [bir] ataşe gönderdiğimizi bildirdim. Bunun şeyle karıştırılmasını istemiyorum—

P: Hayır, hayır. Bu gözlemcilerden oldukça farklı—

K: Bunun oldukça farklı olduğunu biliyorum; ama karıştırılmasını istemiyorum.

P: Askeri ataşelerin gönderilmesinin bu akşam gündeme gelmek zorunda oluşunun herhangi bir sebebi var mı?

K: Hayır, Mısırlıların ve Sovyetlerin bu konuyu bilmeleri dışında. Benim talimatlarım, buna BM gözlemci grubundan ayrı bir şey muamelesi yapılması doğrultusunda.

P: Tamamen anladım.

K: İkincisi, eğer BM gözlemcileri istiyorlarsa— bunu açık bırakacağız. Bunu düşüneceğimizi söyle. Üçüncüsü, Dobrynin hiçbir şekilde [bir] karar tasarısı çıkması için sebep olmadığını düşünüyor. Malik'e gözdağı vermemiz gerektiğini düşünme—

P: Bu şeyden ziyade— [Güvenlik Konseyi] Başkanı tarafından uzlaşma açıklaması anlamına mı geliyor?

K: En iyisi Başkan tarafından uzlaşma açıklaması yapılması olacak, ve Scali'nin zorlaması gereken de bu. Ayrıca, gizli bir şekilde, Malik'e sunmalı—

P: Malik'le zor olacak.
K: Biliyorum. Malik en kolay kişi değil— Ama Scali de değil.
P: Tarafları dinledikten sonra birinci öncelik— savaşın durdurulması—
K: Sovyetlerin ABD-Sovyet kuvvetlerine herhangi bir ilave sunacakları kanaatine kapılma ve—
P: [Basın Sözcü Yardımcısı Gerald] Warren'm açıklaması— Beyaz Saray açıklamayı hatırlattı ve Scali'nin de bu akşam sonunda bunu ifade edeceğini söyledi. Açıklaması neler hissettiğimiz konusunda bir şeyler içermeli. Şimdi bir şeyler yazıyorum, bir paragraf—
K: Tamam, ama bunu ölçülü tut.

Moskova'da çoktan geceyarısını geçtiği için, genel düşünce akşamın ya neticesiz ya da başka bir ateşkes kararıyla sonuçlanacağı yönündeydi.

Saat 19:05'te ise daha fazlasını öğrendik. Sovyetler Birliği bize, ateşkesi kabul ettirmek için ABD ve Sovyet askerlerinin gönderilmesine ilişkin bir isteği destekleyeceğini bildirdi. Eğer Sovyetler Birliği fikrinde ısrar ederse, bir ihtilaf kaçınılmazdı.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 19:05

D: —New York'taki temsilcimizin şimdi aldığı— ama seninle bugün tartıştığımız üzere bu konuda seni yanıltmak istemem. Eğer karar tasarısı acilen gerekli önlemleri almaları için Sovyetler Birliği ve ABD'ye hitaben sunulacaksa—
K: Anatoly, Başkan'dan bir telefon aldım. Beni tekrar arayabilir misin? Sadece bana ne olduğu konusunda genel bir fikir vermek için.
D: [Temsilcimiz-çn.] Gitmesi ve bu bölgeye asker gönderilmesi, sizin askerleriniz bile olsa bu yönde oy vermesi talimatı aldı.
K: Bunu kabul etmeyeceğiz.
D: Sadece sana ne aldığımızı söylüyorum.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 19:15

K: Anatoly, Başkan'la konuşuyordum. Anladığım kadarıyla, Malik, eğer biz kabul edersek karar yönünde, hatta asker gönderilmesi

konusunda bile oy kullanması talimatı almış. Bunu kabul etmeyeceğiz.

D: Ya Sovyetler Birliği ve ABD'ye başvurmayı da içerecek bir karar tasarısı teklif edilecekse—

K: Eğer Mısırlılar bunu teklif ederse.

D: —Güvenlik Konseyi'nin ateşkesle ilgili kararına uyulmasını garanti etmek açısından askeri kuvvet göndermemiz de dahil acilen gerekli önlemlerin alınması için teklif edilecekse, o zaman böyle bir karar lehinde oy kullanması talimatı aldı.

K: Buna karşı oy kullanacağız.

D: Bilmeni isterim ki— seninle konuştuğumda, yanılmıştım.

K: Bence her ikimiz de böyle bir kararın önüne geçmeliyiz.

D: Çoktan talimatları aldı. Bu öğleden sonraki görüşmemiz nedeniyle, hakkını yememek için bunu sana söylemek durumundayım.

K: Pekala, buna karşı oy kullanacağız [yani Amerikan vetosunu uygulayacağız].

BÜYÜKELÇİ SCALI-KISSINGER

24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 19:25

K: Sana bir şey söylemek istiyorum. Az önce Dobrynin bana, Sovyet talimatlarının, eğer birisi ABD ve Sovyetler Birliği'nden ateşkesi yerine getirmek için askeri kuvvetler gönderilmesi de dahil acil önlemler almaları çağrısında bulunan bir karar tasarısı teklif ederse, Malik'in bunun lehinde oy kullanması yönünde olduğunu bildirdi. Sana verilen talimat ise buna karşı oy kullanmak.

S: Anlıyorum.

K: Veto et ve bu konuda çok güçlü bir konuşma yap. Ve diğer bazılarının da veto etmesini sağlamaya çalışabiliriz, İngiliz—

S: —Genel Sekreter konuşacak; İsrail konuşacak; Gine konuşacak ve bir saatlik bir erteleme isteyecek ve Bağlantısız ülkelerden a) İsrail'i kınayacak, ve b) gözlemcileri desteklemek için daha küçük ülkelerden barış gücü çağrısında bulunacak bir karar tasarısı bulmalarını talep edecek. Daha küçük ülkelerin bazıları, hali hazırda BM'ye bunun için tahsis edilmiş bu tür barış güçlerinin bulunduğunu söylediler.

K: İsrail'i kınayamayız, değil mi?

S: Elbette hayır.
K: İsrail'in kınanmasını veto edeceğiz ve barış güçleri lehinde oy kullanacağız.
S: Barış güçleri lehinde mi oy kullanacağız? Bana kalsa buna mecbur olup olmadığımızı düşünürdüm. Ancak Mclntyre'ın bana söylediğinden anladığım kadarıyla Henry, bir saatlik erteleme sırasında vaktimiz olacak.
K: Barış güçlerinden yana değiliz. UNTSO'nun [Birleşmiş Milletler Ateşkes Gözetim Organizasyonu (BMAGO), savaştan önce Süveyş Kanalı boyunca yer alan gözlemciler] artırılmasını tercih ediyoruz, askeri kuvvetleri tercih etmiyoruz.
S: Bunu anlıyorum, ama eğer bir karar tasarısı ile karşı karşıya kalırsak ne olacak?
K: Bunu veto ederiz.
S: a) İsrail'i kına, b) barış güçleri— Sovyetlere devam etmelerini söyle ve bunu veto et. Sana şunu da söylemek istiyordum: Huang Hua'nın [Çin'in BM Büyükelçisi] benden, bir dahaki sefere düşünme fırsatı olmaksızın bizim onları karşı karşıya bıraktığımız türden bir karar tasarısı aldıklarında bunu veto edeceklerini sana iletmemi istedi.
K: Tamam.
S: Sovyet kuvvetlerinin gönderilmesi konusundaki tutumumuzu öğrenmeyi de çok istedi.
K: Ona şiddetle karşı çıktığımızı söyle.
S: —en fazla göz önünde tutacağımız şey, sınırlı sayıda ek gözlemci göndermek.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 19:25

K: Başkan'la konuşuyordum; biz gerçekten de sizden işleri fazla zorlamamanızda ısrarlı olmak istiyoruz, çünkü herhangi bir askeri güç gönderilmesi çağrısında bulunan her türlü karar tasarısını veto edeceğiz. İhtiyacımız olan şey daha fazla gözlemci.
D: Çünkü, Moskova'dayken sana ifade ettiğim gibi, asker gönderilmesi hiçbir şekilde söz konusu değil. Şimdi onlar [Sovyet liderler] çok öfkelendikleri için asker istiyorlar.

K: Neden bizim vasıtamızla? Ne elde edildi ki?
D: İsraillilerin istediklerini yapmalarına izin verdiniz.
K: İlk operasyon başladığında, sizden insanların hatlardan geri dönmelerini sağlamayı rica ettim ve buna bir [Sovyet cevabını almak] bir hafta sürdü.
D: Sen ve Brejnev tarafından çoktan anlaşmaya varılmıştı—
K: Öyle olsun, eğer ihtilaf istiyorsanız, demek ki bir tane yaşamamız gerekecek. Yazık olacak.
D: Biliyorsun, biz bir anlaşmazlık yaşamak istemiyoruz.
K: Bir ateşkesin ilk yirmi dört saatinde karşılıklı suçlamaların olması kaçınılmaz. İki ortak karar tasarısı sunduk—
D: Bunu ileteceğim; ama eminim bu Malik'in aldığı şeydir— Bunu hemen göndereceğim ama eminim [Politbüro] bunu tartıştı ve talimatı bu yönde verdi. Ben sadece sizin şey düşünmenizi istemedim—
K: Ama bu karar tasarısının sunulmasını engellemek için tarafsızlar üstünde yeterli etkiye sahipsiniz.
D: Bu bir tahmin oyunu. Belki de bundan Moskova'ya çoktan söz etmişlerdir.
K: Biz veto edeceğiz ve bir ihtilaf yaşamak çok acı olacak.
D: Bundan bahsedeceğim ve temas kuracağım.

LORD CROMER-KISSINGER

24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 19:28

K: Sovyetlerin, Sovyet ve Amerikalılar da dahil Ortadoğu'ya barış gücü askerleri gönderilmesi için herhangi biri tarafından sunulacak bir karar tasarısı lehinde oy kullanma talimatı aldıklarını öğrendim. Buna tamamen karşı olduğumuzu bilmenizi istedim. Bunu veto edeceğiz. Şu anda orada faaliyet gösteren yeterince askeri güç var.
C: Çok haklısın.
K: Bir vetoda bizim yanımızda tavır almanızı umuyoruz.
C: Karar tasarısını kimin sunduğunu biliyor musunuz?
K: Tarafsızlardan biri olduğu kanaatindeyiz. Bunu üstleniyorlar. Çinlilerin de veto edeceğine inanıyoruz.
C: Bunu hemen ileteceğiz.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 19:30

K: ...Çinlilerin bunu veto edeceğimizden ve sadece Amerikan değil herhangi bir askeri gücün gönderilmesine de karşı çıkacağımızdan haberdar olmalarını istiyoruz. Amerikan ya da Sovyet olmasalar bile, Sovyet nüfuzu altında olacaklar. Onlara [Çin Misyonunu] aradığını söyle; çünkü senin doğrudan bir hattın var ama benim yok. Gözlemcilerin artırılmasından yanayız. Bunu kontrol edecek misin?

S: Evet, onları hemen arayacağım.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 19:35

K: Sayın Büyükelçi, az önce Sovyetlerin, Amerika ve Sovyetler Birliği'ni bağlayan barış gücü askeri kuvvetlerinin gönderilmesini isteyen bir karar tasarısını onaylayacaklarını öğrendiğimizi size haber vermek için aradım— 1) İsrail'in herhangi bir şekilde kınanmasını veto edeceğiz, 2) herhangi bir askeri barış gücü kuvvetini veto edeceğiz, ve 3) herhangi bir Amerikan kuvvetinin gönderilmesini kesinlikle veto edeceğiz. Sizinle alakalı kısmı ise, bu askeri operasyonda sizin tam bir ihtiyat içinde bulunmanız. Size bizim ne yapmakta olduğumuzu haber vermek istemiştim, sizin de bilgi vereceğinizi umuyorum.

D: Gereğini yapacağım.

K: İsrail'i bilgilendirecek misin?

D: Yaklaşık yarım saat önce Başbakan ile görüştüm ve bana uyuyup uyuyamayacağını sordu.

K: Onu haberdar edin yeter

GENERAL HAIG-KISSINGER

24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 19:50

K: Seni olup bitenler konusunda haberdar etmek istedim. Sovyetler çirkin bir dönüşte bulunuyorlar. Kandırıldıklarının farkına vardılar. Şimdi bize, tarafsız üyeler tarafından sunulan, 1) ateşkes ihlalinden dolayı İsrail'i kınayan ve 2) Sovyet ve Amerikan askerleri de dahil askeri barış gücü kuvvetlerinin gönderilmesini isteyen bir

karar tasarısını tasvip ettiklerini söylüyorlar— Dobrynin'e bunun zarar verici olduğunu ve ölçüyü aştığını söyledim. Biz her iki tarafı da kınayacağız— Herhangi bir askeri kuvvetin gönderilmesine tamamen karşıyız.

H: Bu kadar ileri gidiyor mu?
K: Onlarla vuruşmak zorunda kalabiliriz.
H: Bunun kolay olmayacağını biliyorduk.
K: Sanırım şimdi dimdik durmalıyız.
H: Kesin olmalıyız. Kesinlikle.
K: Elbette, İsraililler hemen dün durmuş olsalardı, çok daha iyi durumda olabilirdik.
H: Başkan beni arıyor.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 20:02

K: Başkan'm isteği üzerine seni tekrar arıyorum.
D: Şimdi ne var?
K: Bu, bizimle BM arasında bir ihtilaftan kaçınmanız konusunda size ısrar etmek için—
D: Saat 6:30'da Malik'le konuştum. Salon insanlarla doluydu ve tartışmalar vardı; ama Konsey'in ne hazırlamış olduğunu bilmiyordu. Üçüncü Dünya'yı tartışıyorlardı.
K: Bizim bilgimize göre, şu anda devam eden bir savaş yok.
D: Şu anki mevcut durum nedir? Bunu kontrol etmek sizin açınızdan kolay. Birileri karar tasarısını sunuyor mu?
K: Bunu Scali ile kontrol edeceğim.
D: Tam olarak durumun ne olduğunu bileyim ki bir telgraf göndereceğim.
K: Güzel.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 20:25

D: [Malik] ABD ve Sovyetler Birliği'nden kuvvetlerini göndermelerini istediğini söyledi. Hali hazırda bir konuşma yapıyor. UPI 304'te. Sadece şey yüzünden—
K: Hala büyük bir soğukkanlılık göstermenizi istiyorum. Bu henüz bir karar değil.

D: Ben sadece Güvenlik Konseyi'ne ne söylediğini aktarıyorum.
K: Çok yakın bir işbirliğinden çok tehlikeli bir yola sapmış olacağız.
D: Ben sadece sana söylüyorum.
K: Tamam.

BÜYÜKELÇİ SCALI-KISSINGER

24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 20:52

S: [Malik] bize doğrudan saldırmaya son verdi— sadece İsrail'e çıkıştı ve sonra, Sedat'ın isteği devam ettiği sürece, bunun tamamen haklı ve anlaşmaya uygun olacağını söyledi. Ama açıkça bunu kabul edeceğini söylemedi. Herkese diplomatik ilişkilerini kesme ve İsrail'e karşı yaptırımları destekleme çağrısında bulundu. Sizin Tel Aviv'e gitmiş olduğunuza ve büyük bir sorumluluğunuz olduğuna işaret etti. ABD'nin İsrail'i yapmasını istediği şeyi yapmaya zorlayacak bir konumda olduğuna inanıyor. İsrail'in BM kararlarını görmezlikten geldiğini söyledi.
K: Ne yapacaksın?
S: Bir diğer noktayı daha bitireyim. Gözlemci birliklerinin donanımını eleştirdi ve oraya gönderilmesi gerektiğini ima etti; ama bu kadar doğrudan söylemedi. Yapabileceğim bir konuşma var.
K: Bana kalsa, sunulmamış bir şeyi reddetmezdim.
S: El Ziyad bize Konsey'de resmen sordu.
K: O konuşmayı yapsan iyi olur.
S: Sedat "büyük güçlerin müdahale etmesini ve güçlerini oraya göndermelerini" istediğini söylüyor.

Bir saat sonra, Güvenlik Konseyi'nde belirmekte olan ihtilaf, Dobrynin Brejnev'den Başkan Nixon'a bir mektubu dikte ettiğinde, doğrudan şekilde bir ABD-Sovyet ihtilafına dönüştü.

Brejnev'in mektubunun etkili bölümleri şöyle:

> ... SSCB ve ABD olarak birlikte, Güvenlik Konseyi'nin 22 ve 23 Ekim tarihli tüm askeri faaliyetler ve ateşin kesilmesiyle ilgili kararının uygulanması ve ayrıca Güvenlik Konseyi'nin kararlarının uygulanmasının garanti edilmesi konusunda sizinle olan anlaşmamızı gereğince acilen Mısır'a Sovyet ve Amerikan askeri kuvvetlerini gönderelim.
>
> Anlaşmaya erteleme olmaksızın sadık kalmak gereklidir. Şunu açıkça söyleyeceğim ki, şayet bu konuda bizimle ortak

hareket etmeyi imkansız buluyorsanız, tek taraflı olarak uygun adımları atma konusunu acilen düşünme ihtiyacıyla karşı karşıya kalmaya mecbur kalacağız. İsrail tarafından yapılan keyfi hareketlere izin veremeyiz....

Mektup, buyurgan bir "Sayın Başkan" hitabıyla başlayıp aynı şekilde "acil ve açık bir cevap" talep eden yine buyurgan sonucuyla, bir Sovyet lider tarafından bir Amerikan Başkanı'na yönelik en ciddi meydan okumalardan biriydi. Amerikan ve Sovyet askeri güçlerinin sadece bir ateşkesi değil, nihai bir çözümü kabul dayatması da önerilmekteydi; böyle belirsiz bir çözümün koşulları yıl boyunca Moskova tarafından tekrar tekrar dile getirilmiş ve aynı sıklıkta da bizim tarafımızdan reddedilmişti. Şayet kabul etmezsek tek taraflı olarak asker göndermekle tehdit ediyordu. Mesajın, Moskova saatiyle sabah 4:00'te gönderilmiş olması, Moskova ucunda sinirlerin ne kadar yıprandığının da göstergesiydi.

GENERAL HAIG-KISSINGER

24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 21:50

K: Az önce Brejnev'den bizden birlikte asker göndermemizi isteyen ya da tek başına göndereceklerini belirten bir mektup aldım.

H: Ben de bundan korkuyordum.

K: Sanırım bu konuda elçilik kanallarını kullanmalıyız.

H: Bu [Brejnev'in mesajı-çn.] sizin sert cevabınıza bir tepki mi?

K: Hayır, biz sadece herhangi bir BM kararını veto edeceğimizi söyledik. Onların söylediği ise, şayet birileri teklif ederse buna katılacakları şeklindeydi.

H: Bu noktada İsrailliler nerede?

K: Üçüncü Ordu'yu kuşatmış durumdalar.

H: Sanırım korkakça davranıyorlar. Savaşın sonunda bile kuvvetlerini ortaya koymayacaklar. Buna inanamıyorum.

K: Bilmiyorum—Paraşütçülerini göndermekten onları ne alıkoyacak ki?

H: Bunun onlar için ne yapacağını bir düşünsene. Elbette, argümanları İsrail'in uzlaşmadığı şeklinde.

K: Bence İsrailliler geri çekilmeyi önermeliler. Bu tehlikeli, çünkü oldukları noktanın da ötesine geri çekilmeleri konusunda ısrar edebilirler.

H: İsraillilerin böyle bir şeyi kabul etmesini beklemiyoruz. İsrailliler biliyor mu? Yani, onları yanına çağırdın mı?
K: Onlara haber verdim. Başkan'ı uyandırmak mıyım?
H: Hayır.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 22:00

K: —Sovyetler Birliği ve ABD tarafından ortaklaşa kuvvet göndereceğimize ilişkin ortak bir karar peşindeler ya da savaşı durdurmak için tek taraflı olarak harekete geçecekler. Açıkça katılmayı kabul etmeyeceğiz—
D: Kafalarında ne var?
K: Tüm istediklerinin savaşı sona erdirmek olduğunu ileri sürüyorlar.
D: Elimde dikkatinize sunacak iki unsur var. Az önce Süveyş şehrinde bir paraşütçü birliğimizin birkaç saattir sürekli ateş altında olduklarına dair bir bilgi aldım. Tuzağa düşürülmüş ve ağır silahların saldırısına uğramış ve birkaç saattir komanda birliklerinin ateşi altındaymışlar. Bu birlikleri kurtarmalıyız, yoksa katledilecekler. Niyetimiz onlara havadan destek sağlamak, bu sayede tuzaktan kurtulabilirler.
K: Peki. Düşünüyorum da, dün vidayı fazla sıktığımızdan, Sovyetler gitmeye karar vermiş olabilirler.
D: Bu konuya tekrar girmeyeceğiz.
K: Bunun taktiklerine bir bakalım. Onları tamamen haksız duruma sokacak bir şeyi kendilerine önermek zorundayız— Tüm bunlar başlamadan önce sahip olduğunuz pozisyona geri dönmeyi kabul edip edemeyeceğinizi bilmek istiyorum.
D: Bu nasıl yapılabilir! Eğer benden isterseniz Başbakan'ı bilgilendirebilirim, ama size önceden şunu söyleyeceğim—
K: Buna zamanım yok—
D: Sovyetler bizimle savaşmak için kuvvetlerini mi yerleştirecekler?
K: Bu imkansız değil. Nitekim, bence yapacakları da bu. Yazılı hale getirilir getirilmez mektubu sana okuyacağım. Sovyetler ortaklaşa olarak kuvvetleri yerleştirmezsek, tek taraflı olarak gideceklerini söylüyorlar.
D: Barış kuvvetleri mi yoksa savaş kuvvetleri mi?
K: Barıştan söz ediyorlar—

D: Ben sadece çok küçük bir ülkenin temsilcisiyim.
K: Bak, buna zamanım yok! Kontrol etmelisin— Bunu ya onlarla ortaklaşa yapacağımızı ya da kuvvetlerini tek taraflı olarak koyacaklarını söylediler. Eğer yapabileceğiniz bir şey yoksa, bunu da kabul edeceğim. Size kalsaydı, ne cevap vermeliydik?
D: Bunu Başbakan'a ileteceğim.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 22:15

K: Mektubunuz üzerinde düşünmek için adamlarımızı topluyoruz. Ben sadece cevap verme olanağımız olmadan önce herhangi bir tek taraflı eylemde bulunulursa, bunun çok vahim olacağını bilmenizi istedim.
D: Evet, tamam.
K: Bu çok büyük bir endişe konusu. Bize baskı yapmayın. Tekrarlamak istiyorum, bize baskı yapmayın!
D: Peki.

GENERAL HAIG-KISSINGER

24 Ekim 1973, Çarşamba
Saat 22:20

H: —WÖHG.
K: Şefler, WÔHG'de şimdi fiilen şefler mevcut.
H: Başkan'la konuştun mu?
K: Hayır, konuşmadım. Sadece etrafı suçlamaya başlayacak— yani bunu analiz edene kadar.
H: Bana öyle görünüyor ki, senin değerlendirmene göre Sovyetler şayet iyi niyetle hareket ettilerse, ve eğer bu durumu sakinleştirecekse, demek ki olmayacak— ve eğer oraya ortak bir kuvvet koymak gerekecekse, bunun tamamen çok feci olduğundan o kadar da emin değilim— Sanırım tek başına bir Sovyet gücü olmasına yol açtılar.
K: Şu anda böylesi ABD'de mutlak bir fırtına, Avrupa'da bir fırtına yaratacak ve sonunda İsraillilerin tepesinde patlayacak. Diğer bir deyişle, onlara ulaşmak için bize saldırmak zorunda kalacaklar. Bana kalsa, onlar kendilerininkini koyduktan sonra kendi kuvvetimizi yerleştirirdim.

H: Taahhütler, tartışmalar ve gönüllülükler olabilir. Bizim istemediğimiz onların oraya gitmesi. Korkarım biraz çatışma olacak ve demek ki bir sorunumuz var.
K: Ne demek istiyorsun?
H: Sovyetlerle İsrailliler arasında. Kitabına uydurmanın bir yolu yok mu? Eğer sırtımızı dönersek, bu sefer de sert, gerçekten dirençli olmaya hazır olmalıyız—
K: Acaba bunun ne kadarını bizim iç politika krizimizden cesaret alarak yapıyorlar ki.
H: Sanırım buna çok şey borçluyuz.
K: Görevini yerine getiren bir Başkan olsaydı, onunla uğraşacaklarını sanmıyorum.
H: Uğraşmazlardı. Bunu yapabilmemizin tek yolu, eğer gerekiyorsa oraya bir şey koymak— bu arada kitabına uydurmak konusunda sabahleyin liderliği ikna etmek. Aklım almıyor ama şayet barış gücü kuvvetleri— Bu bizi bile bir araya getirir, hatta karar tasarısından daha fazla.
K: Bu Çinliler ve Avrupalıları da altüst edecektir. Belki de orospu çocuklarının kafasında oraya gitmenin bir yolu olarak aslında bu vardı— [ABD askeri ataşesini] bugün cepheye gönderdik—
H: Onlardan bugün duyduklarıma göre, İsrailliler çok çok inandırcıymışlar.
K: Buna ben de inanırım.
H: Ama eğer bize yalan söyledilerse—
K: Dün Üçüncü Ordu'yu tuzağa düşürdüler. O ordu şu anda muhtemelen açlıktan ölüyordur.
H: Hepsi de doğu yakasında ve erzakları yok, öyle tahmin ediyorum.
K: Ayrıca İsrail'in kestiği bir yol daha vardı.
H: Bununla başa çıkamayacakları— kadar büyük bir bölge değil. Gerektiğinde, o birliğin yaşamasına izin vermek ve oradan çıkmalarını sağlamak bakımından. Her halükarda en önemli nokta şüpheli. Bir barış gücü kuvveti kullanabilirsin—
K: Jackson bu öğleden sonra zaten şiddetle protesto ederek aradı.
H: Herhangi bir fikri var mı?
K: Evet.
H: Bunu nasıl öğrenmiş?
K: Benim toplantılarımdan birinden sızmıştır.
H: Diğer problemimizin tepesinde, bu son olabilir— ya da başlangıç.
K: Bunun Sovyetlerin üzerine oynadığı şey olduğunu unutma. Meclis

soruşturmasıyla karşı karşıya bir kötürüm buldular, bu durumda neden oraya girmesinler ki.

H: Eğer bunu yapar ve savaş başlatırlarsa, çok vahim olur. Oraya girer ve— İsraillilerin şey olduklarına gerçekten inanıyorlar— Eminim Sovyetler her yerdeler.

K: Elbette, istihbaratları var.

H: Acaba İsrailliler bize gerçeği söylüyorlar mı ve eğer söylüyorlarsa—

K: İsrailliler dün büyük bir araziyi ele geçirdiler ve son ikmal hattını kestiler— Bugün Üçüncü Ordu kurtulmaya çalışıyordu ama başarısız oldu. Sorun da bu.

H: Tamam.

K: Bunu İsraillilerin başlattığına inanmıyorum.

H: Dinitz'den sonra ben—

K: Mesele de buydu. Eğer Ruslar adil davranmak isteseydi, daha çok İsraillilerin orijinal hatta geri dönmelerini sağlayabilirlerdi—

H: Görünüşe göre İsrailliler—

K: Dinitz'e yapabileceğimiz bir çeşit öneriyle gelmesini söyledim. Bunu mazur göstermesi gerektiği için çok zor olacak. Başkan'ı rahatsız etmemiz gerektiğini sanmıyorum.

H: Beyaz Saray'da mı buluşuyorsunuz yoksa— ?

K: Dışişleri Bakanlığı'nda.

H: Başkan, yaptığın her şeyin bir parçası olmak zorunda.

K: Onu uyandırmak mıyım?

H: Umarım bu konuyu Beyaz Saray'ın dışına taşınmazsınız.

K: Tamam.

Nixon anılarında şöyle anlatıyordu:

> Haig beni bu mesaj konusunda bilgilendirdiğinde, kendisinin ve Kissinger'ın pek de gizlenmeyen bir tek taraflı Sovyet müdahalesi tehdidine kesin bir tepki vermenin planlarını formüle etmek üzere Beyaz Saray'da bir toplantı yapmaları gerektiğini söyledim. Kelimeler meseleyi ifade etmiyordu— eyleme ihtiyacımız vardı, hatta askeri bir teyakkuz şokuna.

Önerilen toplantı saat 22:40'ta Beyaz Saray Batı Kanadı'nın zemin katındaki Durum Odası'nda benim başkanlığımda başladı. Muhtelif kesintilerle 25 Ekim Perşembe saat 02:00'ye kadar devam etti. Orada bulunanlar, Bakan Schlesinger, CIA Direktörü William Colby;

Müşterek Kuvvetler Komutanlığı Başkanı Amiral Moorer; Genelkurmay Başkanı Alexander Haig; Başkan'ın Ulusal Güvenlik Danışmanı General Brent Scowcroft; Ulusal Güvenlik Kurulu'ndaki askeri danışmanım Komutan Jonathan T. Howe ve ben.

Brejnev'in ortak bir ABD-Sovyet gücü önerisi kabul edilemezdi. Sovyetler Birliği ile ortak bir rolü kabul ettiğimizde, Sovyet askerleri Mısır'a bu kez bizim onayımızla yeniden girmiş olacaktı. Ya da İsrail'e karşı ortak bir güç oyununda Sovyetlerin kuyruğuna takılmış olacaktık; hatta Sovyetlerin ateşkesle ilgili amaçlarını paylaşmak zorunda olan bir ülkede Sovyet güçleriyle artık çatışamayacak ya da onlara karşı çıkmaya gücümüzün olmadığı şeklinde algılanacaktık.

Ancak bunun etkisi Mısır'ın da ötesine geçecekti. Eğer Sovyet güçleri Amerika'nınkilerle birlikte çarpıcı şekilde Kahire'de görünürse —ve üstelik bir de tek başlarına görünürlerse— Arap ılımlılar arasındaki geleneksel dostlarımızın ABD-Sovyet egemenliğinin gerçekten kanıtlanmış olması karşısında güvenleri büyük ölçüde sarsılacaktı. Dört yıllık diplomasi ve iki haftalık kriz boyunca, yorucu bir şekilde izlediğimiz strateji de darmadağın olacaktı: Mısır Sovyet yörüngesine geri itilecek, Sovyetler Birliği ve radikal müttefikleri Ortadoğu'da egemen unsur olarak ortaya çıkacak, Çin ve Avrupa bu kadar hayati bir bölgedeki ABD-Sovyet askeri işbirliği görünümünden kaygı duyacaktı. Eğer ortak çaba çöker ve bir ABD-Sovyet krizine dönüşürse —ki bu ihtimal dahilindeydi— yalnız başımıza kalacaktık.

Sovyet önerisini reddetmemiz gerektiği konusunda kafamda en ufak bir şüphe yoktu. Ve bunu bizi tehdit etmekte oldukları —ve edindiğimiz tüm bilgilere göre tam da bunu planladıkları— tek taraflı eylemden Sovyetleri şoke ederek vazgeçirecek şekilde yapmaya mecburduk. Çünkü tehdidi ciddiye almamız için makul sebeplerimiz vardı. CIA, her ne kadar bizimki de devam ediyor olsa bile, Sovyetlerin Ortadoğu'ya hava sevkıyatının 24'üncü günü erkenden durduğunu bildirdi; can sıkıcı izlenim, alarm statülerinin artırılmış olmasından da fark edildiği üzere, uçakların havadan indirme bölüğünün bir bölümünü taşımak amacıyla toplanmakta olduğu şeklindeydi. Doğu Alman kuvvetleri de üst teyakkuz durumundaydı. Akdeniz'deki Sovyet gemilerinin sayısı 85'e —bu rakam şimdiye kadar en yüksek olanıydı— yükselmişti. (Daha sonra yüzden fazlasına da ulaştı.) Ertesi gün iki adet amfibik gemi de dahil 12 gemiden oluşan bir Sovyet filotillasının İskenderiye'ye gitmekte olduğunu tespit ettik.

Toplantıya detaylı bir brifingle başladım. Günün büyük bir kısmı bakımından alarm için belirgin bir durum söz konusu olmadı. Aslında, bizim saatimizle 19:00'da (ya da Moskova saatiyle yaklaşık 02:00'de) Sovyetler birden bire Ortadoğu'ya ortak bir ABD-Sovyet askeri gücünün sunulmasını önce desteklemeye ve sonra ısrar etmeye karar verdiğinde, işler yatışıyormuş gibi görünüyordu. Ben, Sovyetlere katılmanın bizim açımızdan, bana göre, Ortadoğu, Çin ve Avrupa'daki —hepsi de muhtelif sebeplerle bir ABD-Sovyet egemenliğinden korkan— ilişkilerimizde yaratacağı yıkıcı sonuçları itibarıyla, "başarılı olmayacak bir girişim" olacağını söyledim. Üç ihtimal vardı: (1) Sovyetler bu hareketi başından beri planlamış ve beni Moskova'ya bunun için zaman kazanmak üzere davet etmişlerdi; (2) Buna Arap yenilgisinin sonuçları açıklık kazanmaya başladığından karar vermişlerdi; ya da (3) İsrailliler ateşkesten sonra Üçüncü Ordu'yu boğazlamak için harekete geçtiğinden, İsrail ve bizim tarafımızdan aldatıldıkları hissine kapılmışlardı. Ben muhtemel gerekçelerin, 2 ve 3'ün birleşimi olduğunu düşünüyordum.

Bu, devlet hizmetimde katıldığım en gergin tartışmalardan birinin girizgahıydı. Katılımcılar Sovyet eylemlerini, gerekçelerini ve niyetlerini değerlendirdiler. Geceleyin, Kremlin'in önemli bir kararın eşiğinde olduğuna dair bir fikir birliği ortaya çıktı. Havadan sevkıyatın, iki saat sonra, yani Doğu Avrupa'da şafak sökerken başlayacağını sanıyorduk. Saat 23:00'de, Beyaz Saray'ın Batı Kanadı'ndaki ıssız lobide Dinitz'i görmek için toplantıya ara verdim. Ona Sovyet önerisini reddedeceğimizi tekrarladım; iş sadece hangi taktiklere karar verileceğine kalmıştı. Bu konuda İsrail'in görüşlerini öğrenme arzumuz hala devam ediyordu.

Durum Odası'na geri döndüğümde, Sovyetlerin zaman çizelgesini, onları konuşmaya sevk ederek yavaşlatıp yavaşlamayacağımızı sınamak konusunda hızla bir görüş birliğine ulaşılmıştı. Bu tavır olarak uzlaşmacıydı ama özü itibarıyla güçlü bir Amerikan cevabını öngörüyordu. Tek taraflı girişimlere direnme kararlılığımızı gösteren somut bir eylemle desteklemedikçe, bunun hiçbir etkisi olmayacağı konusunda da bir uzlaşma vardı. İdeal olanı, yazılı cevabımız oraya ulaşmadan *önce*, bizim tepkimizin Moskova tarafından fark edilmiş olmasıydı. Bu yüzden, Brejnev'e cevabımızın taslağını hazırlamaya da, muhtelif hazırlık tedbirlerini tartışacağımız için ara verdik.

Amerikan kuvvetleri normal olarak DefCons (savunma durumu) olarak adlandırılan çeşitli alarm durumlarında bulunurlar; bunlar DefCon I'den DefCon V'e kadar azalan bir sıralamadadır. DefCon I savaş durumudur. DefCon II saldırının yakın olduğu bir durumdur. DefCon III savaşı çıkması kesin olmadığı halde hazırlığı artırır; bu ise uygulamada zorunlu barış dönemi koşulları açısından hazırlıklı olmanın en üst düzeyidir. Vietnam Savaşı'nın derslerinden dolayı Pasifik'tekiler hariç kuvvetlerimizin çoğunluğu genellikle DefCon IV ya da DefCon V durumundaydı, 1973'te sürekli olarak DefCon III durumundaydılar. Stratejik Hava Komutanlığı ise genellikle DefCon IV durumundaydı.

Sovyetlere fark ettirmeden yapılacak hazırlık durumundaki herhangi bir artışın en azından DefCon III'e çıkması konusunda hepimiz anlaştık. Bundan sonra bile diplomasilerini etkileyecek kadar hızlı şekilde değişimin anlamını fark etmeyebilirlerdi. DefCon III'te öngörülmeyen ilave alarm önlemlerini tartışmayı da kararlaştırdık. Bu arada, Amiral Moorer —saat 23:41'de— tüm ordu komutanlarına hazırlıklarını DefCon III'e çıkarmaları emrini gönderdi.

Saat 23:25'te Dinitz Sovyetlerin teklifinin üstesinden nasıl gelineceğine dair bir İsrail önerisi getirdi. Bu uygulamada İsrail'in 1971'deki parçalama önerisinin bir varyantını sunmaktı: İsrail kuvvetleri bir toprak takasıyla Süveyş Kanalı'nın doğu kıyısına geri çekilecek, Mısır kuvvetleri de batı kıyısına geri çekilecekti; böylece Kanal'ın her iki kıyısında on kilometrelik askerden arındırılmış bir şerit oluşturulacaktı. Bu imkansız bir plandı. Sedat bunu Mısır toprağını boşaltmak için talep edilen bir aşağılama olarak görecekti. Başlatmış olduğu yerden on kilometre geri çekilerek de savaş bitirilemezdi. Üstelik yakın bir Sovyet müdahalesini önlemenin vakti gelmişken, bu tür bir teklif müzakere etmek için dahi çok fazla karmaşıktı. Şayet bir de Sedat büyük güç ortaklığında *ısrar* edecek kadar öfkeliyse bu teklif ile, yapılacak hamle hızlandırılmış da olurdu. Dinitz'e öneriyi çalışma arkadaşlarımla tartışacağımı ama bunun işe yaramayacağını bildiğimi söyledim. Aslında, İsrail planını ele almaktansa fazlasıyla Sovyet girişiminin önüne geçme işiyle fazlasıyla meşgul olmalıydık.

Sonraki kararımız, Kahire'yi Sovyetlerin askerlerini göndermesi davetini geri çekmeye ikna ederek Moskova'nın diplomatik seçeneklerinin önünü kapamaya çalışmaktı. Saat 23:55'te, toplantıda, bizim daha önceden ortak bir ABD-Sovyet gücünü reddettiğimizi tekrarla-

yan Nixon adına Sedat'a gönderilecek bir mesaj onaylandı. Mesajın en etkili paragrafında, Sovyet güçleri sahneye çıkığında onlara Mısır topraklarında direnmemiz gerekeceğine dair uyarıda bulunuyordu. En azından, bu koşullarda barış sürecini başlatmak için benim Kahire'ye planlanan gezimin iptal edilmesi gerekecekti:

> Sizden iki büyük nükleer gücün kendi topraklarınızda karşılaşmaları halinde bunun ülkeniz açısından yol açacağı sonuçları düşünmenizi istiyorum. Sizden ayrıca, büyük nükleer güçlerden biri Mısır topraklarında askeri olarak bulunduğunda Dr. Kissinger'm 7 Kasım'daki Kahire ziyareti ile başlayacak olan diplomatik girişimi gerçekleştirmesinin bizim açımızdan imkansızlığını da dikkate almanızı istiyorum.

DefCon III'ü tesis ettikten hemen sonra aşağıdaki talimatlarla Dobrynin'i araması için Scowcroft'un toplantıdan ayrılmasını istedim:

> Ona biz bir cevap verene kadar tüm eylemlerden vazgeçmesini söyle. Senin de herhangi bir cevap verme yetkisine sahip olmadığını söyle. Ben bir toplantıdayım ve ayrılamam. Herhangi bir tek taraflı eylem olmamalı ve eğer olursa çok ciddi sonuçları olacak. Eğer herhangi bir şey söylerse, yorumda bulunmama talimatı aldığını söyleyebilirsin. Ayrıca iş ile bizim neyi kastettiğimizi de zaten bilirler.

Ama ikisi de korkakça davranabilirdi. Dobrynin mesajımızı Moskova'ya ileteceğini söylemek dışında herhangi bir yorumda bulunmamıştı. Ne yeniden güvence; ne yanlış anlaşılma iddiası; ne gece yarısı hepimizin yatacağı ve tartışmalarımıza sabah devam edeceğimiz iması vardı, çünkü kasıtlı bir tehdit yoktu. Kestirmeden, cevabımız için hazır bekleyeceğini söylemişti sadece.

Eğer Dobrynin'in vaziyeti, tehdit algılamamızı artırmayı amaçlıyor idiyse, takdire şayan şekilde başarılı olmuştu. Akşamleyin sekiz Sovyet An-22 nakliye uçağının —her biri iki yüz ya da daha fazla asker taşıma kapasitesine sahiptir— önümüzdeki birkaç saat içinde Budapeşte'den Mısır'a uçacağını öğrendiğimizde, yakında bir Sovyet hamlesiyle karşı karşıya olacağına dair kanaatimiz azalmamıştı. Ve Doğu Alman silahlı kuvvetlerinin Washington saatiyle 05:00'te ya da beş saat sonra alarma geçtiğini tespit etmiştik. Sovyetlerin Mısır'a

günde beş bin asker nakledebileceğini hesaplıyorduk. DefCon III'e geçmenin Sovyet karar mekanizması tarafından yeterince çabuk fark edilmeyeceğine karar verdik. Daha fazlası gerekliydi. Saat 12:20'de 82. Havadan İndirme Bölüğünü muhtemel bir harekat için alarma geçirdik. Saat 12:25'te, uçak gemisi *Franklin Delano Roosevelf* in —o anda İtalya açıklarında olan— Girit'in güneyindeki *Independence* gemisine katılmak üzere hızla Doğu Akdeniz'e ilerlemesi emrini verdik. *John F. Kennedy* uçak gemisi ve ona eşlik eden özel görev kuvvetine tam hız Atlantik'ten Akdeniz'e ilerlemeleri emri verildi.

Saat 12:30'da Brejnev'e resmi cevabın taslağını hazırlama işine geri döndük. Bunu Washington saatiyle sabah 05:30 civarında göndermeye karar vermiştik. Şimdilik Sovyetlerin müdahale kararı bizim mesajımıza bağlı olduğundan, bu bize hazırlıklarımızı tamamlamak için ek zaman sağlıyordu. Ve o zamana kadar Sovyetler de askeri hareketlerimizi fark edecekti. Saat 01:03'te Büyükelçi Cromer'e muhtelif alarm önlemlerimiz ve Brejnev'den gelen mektup konusunda bilgi verdim. Ona Sovyetlere cevabımızı gönderdikten bir saat sonra ya da Brüksel saatiyle öğle civarında resmi olarak Brüksel'deki NATO karargahlarına atanan büyükelçilerin daimi organı Kuzey Atlantik Konseyi'ne bilgi vereceğimizi söyledim. İngiltere'nin bizi diğer başkentlerin yanı sıra Kuzey Atlantik Konseyi'nde destekleyeceğini umuyorduk.

Saat 01:35'te, Dinitz yeniden ortaya çıktı. Başbakan adına bizden, İsrail'in ilk ateşkesin yürürlüğe girdiği zaman (22 Ekim'de) bulunduğu hatta geri çekilmesini istememizi rica etti. Bir Sovyet tehdidine cevaben İsrail'i zorlamak niyetinde olmadığımıza dair kendisine güvence verdim.

Saat 01:45'te Scowcroft, benim isteğim üzerine, önümüzde müzakere için hala birkaç saat daha bulunduğunu ilave ederek, önceki mesajın aynısıyla Dobrynin'i tekrar aradı. Dobrynin benim onunla konuşmayı reddetmemden, müzakere havasında olmadığımız anlamını çıkarabilirdi. Bir kere daha rapor edeceği şeklinde cevap verdi, teminat önermedi ve hazır bekleyeceğini söyledi. Aynı zamanda Avrupa'daki kuvvetlerimizin komutanına, Avrupa'yı hızla takviye etme yeteneğimizi test etmeyi amaçlayan yıllık bir NATO tatbikatına katılmakta olan askerlerin ABD'ye planlanan dönüşlerini ertelemesini bildirdik.

Saat 05:40'ta Nixon adına Brejnev'e cevap Dobrynin'e iletildi. Tüm Sovyet talepleri reddedildi. Bir açıklama yoluyla herhangi bir yumuşamadan kaçınmak amacıyla, bunu bir ulakla göndermiştik. Mektupta, geçici bir temelde, savaşçı olmayan personelden oluşan genişletilmiş bir BM ateşkes denetleme gücünün Amerika tarafından onaylanması —ve buna katılma arzusunun da dile getirilmesiyle— önerilmekteydi; denetleme gücünün tek görevi "her iki tarafın ateşkes koşullarına uymasıyla ilgili yeterli bilgi" sağlamak olacaktı. Cevabımızda şu konu da ilave edilmişti:

> Ancak bilmelisiniz ki hiçbir şekilde tek taraflı eylemi kabul edemeyiz. Bu anlaşmalarımızı, 1972'de Moskova'da imzaladığımız mutabakat Prensiplerini ve Nükleer Savaşın Önlenmesi Anlaşması'nın II. Maddesini ihlal edecektir. Yukarıda belirttiğim üzere, bu tür bir eylem her iki ülkenin de çıkarma olmayacak ve gerçekleştirmek için çok fazla çabaladığımız her şeyi sona erdirecek ölçüsüz sonuçlar doğuracaktır.

25 Ekim saat 08:00'de Sovyetleri yenmiş olduğumuzun ilk işaretini aldık. Sedat'ın Sovyetler Birliği'ne değil ABD'ye oynadığı açıklık kazanmıştı. Mısır'dan gelen iki mesaj beni Beyaz Saray'daki (Ulusal Güvenlik Danışmanı olarak kullandığım) ofisimde bekliyordu.

Durumun ciddiyetine denk şekilde endişe taşıyan Mısırlılar, kendi düşüncelerinin gelişimini takip etmemize yardım etmek amacıyla, bu endişelerini numara sırasına koyarak ifade etmekteydiler. Bir numaralı mesaj, İsmail'in benim İsrail'in ateşkese uymasını güvence altına almak için harcamış olduğumuz çabalara ilişkin açıklamama (24 Ekim öğleyin) verdiği cevaptı. Üçüncü Ordu'nun kötü durumuna rağmen İsmail —ki buna gururuna yediremediğinden, değinmemekteydi— yardım önerimizi takdir ettiğini ifade ediyordu. Amerikan askeri ataşelerinin gönderilmesini yeterli görmüyor; kombine bir ABD-Sovyet gücünün en iyi garanti olduğunu ileri sürüyordu. Ancak "ABD böyle bir önlem almayı reddettiğinden Mısır Güvenlik Konseyi'nden *uluslararası* bir güç sağlamasını istemektedir" (vurgu eklendi). Bu Mısır'ın krize neden olan talebini geri çektiği anlamına geliyordu. Ve bunun yerine BM marifetiyle Güvenlik Konseyi'nin beş daimi üyesinin kuvvetlerini ve dolayısıyla Brejnev tarafından istenen ABD-Sovyet gücünü de *dışarıda bırakan* bir "uluslararası güç" için bir öneri getirmekteydi.

Bu olgu, Sedat'tan Nixon'a gönderilen iki numaralı mesajda açıkça ifade ediliyordu. Sadece bir önceki gece Nixon adına gönderilen mesajın esası değil bunun yanı sıra gerekçesi de kabul edilmekteydi:

> Ortak bir ABD-SSCB kuvvetinin kullanılması açısından ileri sürdüğünüz endişeleri anlıyorum; biz de hali hazırda Güvenlik Konseyi kararlarının uygulamasını incelemek amacıyla bölgeye hızla uluslararası bir güç gönderilmesini Güvenlik Konseyi'nden istedik. Umarız bu, bölgede adil bir barış tesis etmeyi amaçlayan Güvenlik Konseyi'nin 22 Ekim tarihli kararında öngörüldüğü haliyle daha fazla önlemin yolunu da açacaktır.

Diplomatik oyunu kazanmanın eşiğindeydik. Mısır'ın desteği olmadan, bir ABD-Sovyet gücü isteyen herhangi bir BM kararının olabilmesi oldukça olanaksızdı. Eğer Sovyetler asker gönderirse, bu ne ev sahibi ülkenin ne de BM'nin onayını almayan tek taraflı bir girişim olacaktı. Buna karşı çıkmak bizim için çok daha kolay olacaktı, ve bunu yapmakta da kararlıydık. Bu, —her ne kadar bunu sadece şu anda tahmin edebiliyor olsak da— Sedat'ın kendi geleceğini Sovyet askeri baskısından ziyade Amerikan diplomatik desteğine bağ-ladığını göstermekteydi.

İkinci umut verici işaret Birleşmiş Milletler'de bulunan John Scali'den sabahleyin gelen rapordu. Scali'nin bir önceki akşam ortak bir ABD-Sovyet gücüne şiddetle muhalefet etmesinin ardından, bu konudaki ateşlilik önemli ölçüde sönmüştü. Güvenlik Konseyi herhangi bir alternatif sunulması halinde süper güçlerden birinin kararlı muhalefeti aleyhinde oy vermeye hiç de hazırlıklı değildi. Ve Konsey alternatif bulmakta da çok ustalaşmıştı. ABD vetosuyla yüz yüze gelen Bağlantısızlar 25 Ekim'de Genel Sekreter'den BM gözlemcilerinin sayısını artırmasını ve "acilen [Güvenlik Konseyi] yetkisi altında bir Birleşmiş Milletler Acil Durum Gücü oluşturmasını" isteyen bir karar tasarısı sundular. Belli belirsiz ifade edilmiş olsa da karar tasarısı, süper güçleri Acil Durum Gücü'nün dışında tutmanın yolunu açacaktı. Konsey ise taslağı gözden geçirmek üzere 10:30'da toplanacaktı.

Sabah ilerleyen saatlerde, Brejnev'in mektubuna İngilizlerin gösterdiği tepkiyi öğrendik— ki bizimkinin aynısıydı. Cromer "kendileri de [Londra] Brejnev'in mesajını aynen sizin karşıladığınız gibi karşıladı" sözleriyle bizi bilgilendirdi. İngiltere'nin Moskova Büyükelçi-

sinden, tek taraflı askeri eyleme karşı uyarmak amacıyla acilen Brejnev'e açıklamada bulunması istenmişti.

Bu yüzden o Perşembe 25 Ekim'de saat 08:00'den az sonra, her ne kadar hala gergin olsak da yine de umutlu bir haleti ruhiye ile, Haig ve ben, Nixon'a brifing verdik. Gece boyunca Haig UGK (Ulusal Güvenlik Konseyi) toplantısından, tahminen Nixon'la bağlantı kurmak üzere, tekrar tekrar ayrılmıştı. Şimdi ben bir gece önceki diplomatik ve askeri girişimleri yeniden gözden geçiriyordum. Nixon ise her zamanki kriz haliyle, kafası net ve kendinden emin şekilde karşımızdaydı. Sovyetler Birliği kendi sınırlarından uzak bir bölgeye yerel hükümetin de iradesi dışında organize muharebe birlikleri yerleştirirse, bunun emsalsiz—ve dolayısıyla büyük bir meydan okuma— anlamına geleceği konusunda hemfikirdik. Birkaç gün önce onaylanan Savaş Güçleri Yasasına (War Powers Act)* rağmen Nixon, bölgedeki herhangi bir Sovyet asker yığınıyla boy ölçüşmekte ve kendisinin yapacağı bir hamleye son verilmesi işini de Kongre'ye bırakmakta — yeni yasanın mümkün kıldığı üzere— kararlıydı.

Nixon'la görüşmenin ardından Sedat'a bir Başkanlık cevabı gönderildi. Bunda, Sedat'ın "barış gücü meselesine devlet adamına yakışır yaklaşımını" memnuniyetle karşılanıyor ve Amerika'nın Güvenlik Konseyi'nin daimi üyelerini dışarıda bırakan uluslararası bir güce verdiği desteğe işaret ediliyordu.

Saat 08:40'tan 10:00'a kadar, Nixon ve ben Kongre liderlerine akşamki olaylar hakkında bilgi verdik. Aynı anda hem destekleyici, hem başıbozuk hem de değişkenlerdi. Alarmda olmayı onayladılar; ortak bir ABD-Sovyet gücünü kabul etmeyi reddetmemiz konusunda ise hararetliydiler. Ancak verdikleri destek stratejik bir değerlendirmeden ziyade bir Vietnam dönemi tecrit politikasını yansıtmaktaydı. Ortak

* Savaş ilanı konusunda Başkan ve Kongre arasındaki güçler dengesini tanımlayan yasa. Yasaya göre Başkan'ın düşman bir bölgede askeri harekat başlattığında kırksekiz saat içinde Kongre'yi bilgilendirmesini şart koşuyordu. Kongre bu harekatı ya da savaş ilanını onaylamadığı takdirde, askerlerin altı ila dokuz içinde bu bölgeden geri çekilmesi gerekecekti. Bu karar, Vietnam Savaşı sırasında Başkanlardan Lyndon B. Johnson ve Richard M. Nixon'in Kongre'nin onayı olmadan ya da savaş ilan etmemişken saldırgan eylemlere girişmiş olmaları nedeniyle ve Nixon'ın veto etmesine rağmen geçirilmişti. [Editör Notu.]

bir ABD-Sovyet gücüne karşılardı; çünkü Amerikan askerlerinin yurt dışına gönderilmesini istemiyorlardı; önerilen gücün *Amerikan* unsuru, onları Sovyet öğesinden çok daha fazla rahatsız etmişti. Aynı şekilde, bizim görüşümüz ışığında tek taraflı bir Sovyet girişimine direnme ihtiyacı duyulsa bile, Amerikan kuvvetlerinin gönderilmesine karşı çıkacaklardı. Dolayısıyla Nixon, ya İsrail'de ya da dost Arap ülkelerinde tek taraflı bir Sovyet askeri varlığını bir Amerikan varlığıyla eşleştirme kararlılığımızı özetlediği vakit, sergiledikleri işbirliği ruhu da önemli ölçüde yok oldu. Kongre liderlerinin birkaçı en ciddi çekincelerini dile getirdiler. Ve açıkça muhalefet edecek kadar ileri gitmediler ama, alarmda olma durumunu desteklemekte oluşlarının, askerlerin harekete geçirilmesini onaylamak anlamında yorumlanmaması gerektiğini de yeteri açıklıkta ifade ettiler.

Öğle vakti, şimdiye kadarki özel tutumumuzu alenen tekrarladığım bir basın toplantısı düzenledim:

> Amerika Birleşik Devletleri ortak bir Sovyet-ABD gücünün Ortadoğu'ya gönderilmesini tercih etmemektedir ve bunu onaylama-yacaktır. Birleşik Devletler Ortadoğu'da bilhassa yapılması gerekenin gerçeklerin belirlenmesi, hatların nerede olduğunun saptanması ve kimin ateş ettiğinin tayin edilmesi ve böylelikle Güvenlik Konseyi'nin uygun şekilde harekette bulunabilmesi olduğuna inanmaktadır. Büyük devletler bakımından, katılım-cılarm her ikisinin de birbirini dengelemek kaygısıyla bunların gerekli olacak sayıda kuvvet göndermesi ise tasavvur edilemez. Büyük devletler arasındaki rekabeti Ortadoğu'ya nakletmemiz gerektiği ya da alternatif olarak Birleşik Devletler ve Sovyetler Birliği tarafından ortak bir askeri egemenliğin zorla kabul ettirilmesi gerektiği, anlaşılmaz bir tutumdur. Birleşik Devletler, tek taraflı olarak herhangi bir büyük devletin, özellikle de herhangi bir nükleer gücün askeri kuvvetlerini Ortadoğu'ya göndermesine, bu kuvvetlerin hangi görünümle gönderilmesi gerekirse gereksin, çok daha fazla karşı çıkacaktır.

Watergate nedeniyle ortalıkta kol gezen kuşkuculuk, hemen yaşanan alarm durumunu da sarmaladı. İki tür soru ileri sürülmekteydi: Sovyet eylemlerine bizim iç politika tartışmalarımızın mı neden olduğu; ve bunun aksine, bizim dış politika nedenlerinden ziyade iç politik nedenlerle mi krize yol açtığımız— ve kavrayıştan yoksun bir

gazetecinin sorduğu üzere, bizim eylemlerimizin gerçekten "rasyonel" olup olmadığı, sorulmaktaydı. Sovyetlerin gerekçelerine dair sorulan sorular bana Watergate kâbusumu vurgulama fırsatı vermişti: "Bir hat boyunca ilerlerken, aylarca devam etmiş olan bir dönemde, toplumda bir yerlerde bir otorite krizi yaratmanın da bir bedeli vardır."

Amerika'nın gerekçelerine dair sorular ise, politika sınırımızın ne kadar dar olduğunu göstermekteydi. Detant karşıtı fanatiklerin tavsiyesini izleyerek ihtilaf yanlısı bir tutumu benimsemiş olsaydık, bu kez de Watergate'i kafaya takmış olanların hışmına uğrayacaktık; bunlar da Sovyetler Birliği'ne karşı her meydan okuyuşun, nefret ettikleri avları Nixon'u kendilerinden kaçırmaya çalışma manevrası olarak değerlendireceklerdi. Manevra alanımızı genişletmek amacıyla bunlara oldukça öfkeli bir karşılık vermiştim:

> Birleşik Devletler'in dış politikasını sadece seçmene değil gelecek nesillere de borçlu olduğumuz şeyler açısından yönetmeye çalışıyoruz. Ve Birleşik Devletler'in iç politik sebeplerle güçlerini alarma geçireceğinin dahi ileri sürülebilmesi, ülkemizin ne hale getirildiğini ortaya koymaktadır.
>
> Ve bir başka soruya cevabımda:
>
> Çok zor koşullarda barışı korumaya çalışıyoruz. Bunun dış politika alanında bir güven krizi yaratmaya çalışma zamanı olup olmadığına karar vermek de size bağlıdır, bayanlar baylar....
>
> Amerikan hükümetinin üst düzey yetkililerinin Amerikan halkının hayatlarıyla oynamadığına dair asgari bir güven duyulması gereklidir.

Basın toplantısı sona ermemişken, Waldheim'dan gelen bir telefon bize krizin sona erdiğini bildiriyordu. Mısırlıların ABD ve Sovyet güçlerinin gönderilmesine ilişkin karar tasarısı düşürülmüştü. Masada ise, Bağlantısızların Güvenlik Konseyi daimi üyelerini dışarıda bırakan bir gözlemci güce ilişkin bir karar tasarısı bulunuyordu. Şimdi diplomasi gücün oluşumuna ve büyüklüğüne odaklanacaktı.

GENEL SEKRETER WALDHEIM-KISSINGER

25 Ekim 1973, Perşembe

Saat 13:18

W: Geri aramanıza çok memnun oldum. Ben elbette Joe Sisco ile görüştüm ve kendisine bilgi verdim; ama buradaki durumdan sizi de

haberdar etmek istedim. Durum şu ki, bildiğiniz gibi, Ruslar yeni Amerikan değişikliğini kabul etmeleri yönünde talimat aldılar. Sadece Fransa'nın tavrı isteksiz. Fransa Büyükelçisi az önce buradaydı ve —daimi üyeleri dışarıda bırakan— değişiklik konusunda ayrı bir oylama isteyeceklerini söyledi. Karar tasarısı lehinde oy kullanacaklar; ancak bu konuda hemfikir olmadıklarını göstermek amacıyla, değişiklik konusunda da ayrı [bir] oylama isteyecekler.

K: Sayın Genel Sekreter, bunu kapsamayan herhangi bir karar tasarısını veto edeceğimizden hiç kuşkunuz yok değil mi?

W: Evet, Joe Sisco bana bunu bildirdi.

K: Bu konuda uzlaşmayacağız.

W: Evet, bu anlaşıldı. Sorun yok. Artık, Bağlantısızlar— bunlar değişti ve Ruslar da, sadece Fransızlar ayrı bir oylama istiyorlar.

K: Bu onların ayrıcalıkları.

W: Ancak, daha sonra, Fransızlar olduğu şekliyle karar tasarısı lehinde oy verecekler.

K: Mükemmel. Beni endişelendiren tek bir şey var, Sayın Genel Sekreter. Herhangi bir Doğu Avrupa kontenjanından, herhangi bir Komünist ülkenin gönderilmesine özünde karşıyız. Dünyada bunu yapacak yeterince tarafsız olmalı. Eğer Doğu Avrupa ülkeleri olursa, eğer Komünist ülkelerden herhangi bir birlik dahil edilirse, böylesi burada bir güven krizine yol açacaktır.

W: İskandinav ülkelerine ilave olarak bir Afrika, Malezya gibi bir Asya, Nijerya gibi bir Afrika ülkesi olması yönünde güçlü bir eğilim var.

K: Bir Doğu Avrupa ülkesi olmadığı sürece buna bir itirazımız yok.

W: Polonya'yı dahil etmek gibi bir düşünce var.

K: Bizce İsveç'e izin vermek bile çok büyük bir taviz sayılmalı.

W: Ruslarla nasıl gidiyor?

K: —herhangi bir Doğu Avrupalıyı kabul edemeyiz.

W: Kanada ile sorun yaşayacağımız bir duruma neden olabilir.

K: Kanada mı?

W: Evet, NATO nedeniyle.

K: Bizim için sorun yok.

W: Tarafsız ülkeler.

K: Kanada'yı pazarlık konusu yaparız. Ayrıca Yugoslavya'yı da kabul etmeyeceğiz.

W: Onları almak söz konusu değil— Ama sizin verdiğiniz bilgiyi dikkate alırım ve umarım o doğrultuda ilerleyebiliriz.

K: Sayın Genel Sekreter, tüm bunlar bittiğinde, umarım bu yakında olur, ikimiz birlikte bir şeyler içmeli ve eski günleri yad etmeliyiz.

Saat 14:40'ta Dobrynin, Brejnev'den Nixon'a gelen bir mektupla ihtilafın sona ermiş olduğunu resmileştirdi.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

25 Ekim 1973, Perşembe
Saat 14:40

K: Anatoly?

D: Merhaba, Henry. Brejnev'den Başkan'a gönderilen bir mektubu sana okumak istiyorum ve ardından sana göndereceğim. Şimdi yazdırıyorum, yani el yazısıyla.

K: Bu beni yatıştıracak mı yoksa yeniden havalara mı sıçratacak?

D: Hayır, havaya sıçratan cinsten değil— Sessizce yerinde kalmayı tercih et. "Bir kere daha İsraillilerin ateşi kestiğini iddia ettiğiniz mektubunuzu aldım —bizim Moskova'da elde ettiğimiz gerçeklerle çelişkili olarak— İsrail İsmailiye'yi bombalıyordu ve şu ana kadar askeri harekata sahne olmayan [zor anlaşılır] boğazlarında savaş devam ediyordu— Mısır Devlet Başkanı Sayın Sedat'ın bildirdiği üzere— Biz 25 Ekim'de zaten bildirmiştik, Sovyet- Mısır-İsrail cephesinde sayıları yetmiş kişi civarında olan gözlemcileri— yani Güvenlik Konseyi kararına uygun olarak.* Anladığımız kadarıyla, şimdi Mısır'a bir grup Amerikan gözlemci göndermeye hazır olduğunuza göre, bu sorun hakkında hemfikiriz demektir. Sovyet gözlemciler grubu, sistemli bir operasyonda Amerikalı gözlemciler grubuyla, Amerikan grubuyla Mısır'a varır varmaz ve erteleme olmaksızın ve görevlerini yerine getirerek derhal irtibata geçmeleri yönünde talimat aldılar— yani ertelemenin olmadığı bir durumda. Güvenlik Konseyi'nin 22-23 Ekim tarihli kararının derhal uygulanmasını— temin etmek amacıyla durumun gerektireceği diğer önlemleri almak konusunda da Amerikan tarafıyla işbirliği yapmaya hazırız— Gözlemcilerin gönderilmesini takiben

* Cümle bozuklukları Dobrynin'e aittir, [çn.]

biz, kısa bir notayla, diğer siyasi önlemleri de sürdüreceğiz ve Güvenlik Konseyi kararına uyarak— Moskova'da sizin adınıza görüşmeleri yürüten Kissinger'la varılan anlaşmaya uyarak, ABD adına İsrail tarafından Güvenlik Konseyi'nin siz Sayın Başkan'ın mektubunuzda yazdığınız konudaki kararlarının uygulanmasını garanti etmek için, gerçekten etkili adımlar da atılacaktır. Saygılarımla, Brejnev." Hepsi bu.

K: Tamam, Anatoly. Basın toplantımı dinledin mi?

D: Elbette, dinledim, Henry. Seni kaçıramazdım. Televizyonda gördüm.

K: Senin hakkında nazik olmaya çalıştım, bu nedenle—

D: Evet, fark ettim, dün sabah saat 04:00'ten beri.

K: Yo, hayır. Sabah saat 04:00'te nazik olmaya çalışmamıştım. Sizin bizi tehdit ettiğinizi düşünüyordum. Yapma— Tehditleri çok fena anlarım. Bir ara bu konuda konuşmalıyız.

D: Hayır, şu anda tartışılacak bir şey yok—

K: Beyaz Saray'da bana Scowcroft'la mı ileteceksin?

D: Scowcroft ile. Tamam. Daktilo edeceğiz ve ona göndereceğiz. Güzel. Her zamanki gibi.

K: Güzel.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

25 Ekim 1973, Perşembe

Saat 17:35

K: Sovyetler Birliği'nden bir cevap aldık. Yaptıkları tek şey bireysel gözlemci olarak yetmiş adam sunmak. Yani onları yeniden sindirmeyi becerdik.

D: Siz şunu önerecektiniz—

K: Onlara yetmiş kişiye ihtiyaç olduğunu düşünmediğimizi söyleyeceğiz.

D: Evet, anlıyorum. Bu gözlemciler kesinlikle olacak— Bir şey gücünün yanı sıra bir de gözlemci gücümüz olacak. —Ruslar gözlemci gücü kapsamında gelecekler ve siz de onlara o kadar çok göndermelerine gerek olmadığını söyleyeceksiniz. Bugün Kahire'ye inen beş uçakta ne olduğuna dair bir fikriniz var mı?

K: Hayır.

D: Belki de yetmiş gözlemci bugün inmiştir.

K: Evet, benim izlenimim de böyle.

D: Tamam. Bunu ileteceğim. Bizim politikamız, onlardan ne kadar azı gelirse o kadar iyi olur.
K: Bizim politikamız da tam olarak bu.

Saat 14:45'te, başarılı neticeye katkısından dolayı Schlesinger'e teşekkür ettim.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER
25 Ekim 1973, Perşembe
Saat 14:45

K: Sanırım işe yarıyor:
S: Kazandığını düşünüyorsun.
K: Evet. Güvenlik Konseyi karar tasarısını kabul ettiler.
S: Onlardan da doğrudan haber aldık mı?
K: Evet ve yatıştırıcı bir haber. Şimdilik bunu gizli tut.
S: Güzel.
K: Aksi takdirde tuzağa düşürmüşüz gibi görünür.
S: Tamam. Tom [Amiral Moorer] ve Bili [Clements] ile burada araştırıyorum. Dünya çapında DefCon durumundayız ve sanırım bu oylamadan sonra rahatlayabileceğimiz bazı yerler var.
K: Bence gece yansına kadar devam ettirmeliyiz.
S: Bununla bir şekilde alakası olmayan Alaska Komutanlığı ve birkaç başka yer var. SAC'tan [Stratejik Hava Komutanlığı] ya da EUCOM'dan [Birleşik Devletler Avrupa Komutanlığı] bahsetmiyorum.
K: Oylamadan sonra gevşeme. Bu sanki bir baskı oyunu gibi görünüyor.
S: Buna geceyarısına kadar devam ederiz.
K: Gece yarısında çekilmeye başla ve yarın sabah saat 08:00'de konuşalım. Gece yarısı Alaska'yı hallet ve yann sabah konuşuruz ve daha sonra geri kalanını da çek.
S: Çok güzel.
K: Hepiniz dün gece ve bu sabah harikaydınız.

Kendi kendini tebrik etmek ve senatörlere ve gazetecilere bilgi vermek için çok az zaman vardı.

BAŞKAN-KISSINGER

25 Ekim 1973, Perşembe
Saat 13:15

K: Sayın Başkan. Bu saati de atlattım.
N: Dinleyemedim, Henry. Üzgünüm.
K: [Clark] Mollenhoff bu [alarmın] Başkan tarafından verilmiş rasyonel bir karar olup olmadığını sordu? [Ben] — Başkan'm bunu yapmaya karar vermesinin— tüm danışmanlarının tavsiyelerinin bir birleşimi olduğunu söyledim. Tüm bunlar bittiğinde, gerçekleri sizin önünüze koyacağız ve o zaman Amerikan halkı da kendi hükmünü verecek. Ulusal bir krizde böyle bir sorunun sorulabilmesi bile üzücü bir gözlem. Sovyetler göz kırpıyorlar, Sayın Başkan— Güvenlik Konseyi karar tasarısına ilişkin bizim taslağımızı kabul ettiler.
N: İngilizler işin içine ediyorlar.
[•••]
K: Bu bittiğinde—
N: Eğer bitse bile— sadece lanet olası ateşkes söz konusu değil ki— uçakları dolu gönderin.
K: Zaten şey konusunda feryat ediyorlar—
N: Onları sorumlu tuttuğumuzu bildiklerinden emin ol. Eğer bizi utandırırlarsa, Tanrı adına—

GENERAL HAIG-KISSINGER

25 Ekim 1973, Perşembe
Saat 14:35

H: Çok kıyak bir iş başardın.
K: İyi miydi?
H: Fevkalade.
K: Kazandık. Daimi üyeler olmaksızın Güvenlik Konseyi karar tasarısını kabul ettiler ve az önce Brejnev'den Kahire'ye yetmiş gözlemci gönderdiklerini ve biz de yetmiş gözlemci gönderirsek memnun olacaklarını belirten bir mesaj aldık.
H: Pekala, pekala, pekala. İşte üstesinden geldin, Henry.
K: Ve bir hamle daha yapmadan bunu başarmış olacağız.
H: Bence tamamen haklısın.

BAŞKAN-KISSINGER
25 Ekim 1973, Perşembe
Saat 15:05

K: Sayın Başkan, yine kazandınız.
N: Öyle mi düşünüyorsun?
K: Sovyetler ölüm çığırtkanları gibi bağırdıktan sonra BM'de daimi üyeleri dışarıda tutan karar tasarımıza katıldılar; Brejnev'den de bir cevap aldık.
N: Ne diyor?
K: Önerinizi kabul ediyor ve yetmiş gözlemci gönderdiğini ve bizim de yetmiş gözlemci göndermemiz gerektiğini söylüyor, işte hepsi bu.
N: Bu kolay. Eğer isterlerse 170 de göndeririz.
K: İşte bu kadar. Halloldu.
N: Sence öyle mi?
K: Evet. Gece yansına kadar alarm durumunda kalmalıyız, gece yarısında da Alaska'da çekilmeye başlarız falan filan.
N: Yarın basını nasıl idare edeceğiz?
K: Yarın Basın Odası'na çıkmaktan ve bunu açıklamaktan memnuniyet duyacağım.
N: Yarına kadar değil? Akşam haberleri BM karar tasarısını yayımlayacaklar mı?
K: Yayımlayacaklar. Bunu basın toplantısında açıklayacağım. @#$%xs'ler tüm bunları siyasi amaçlarla yaptığımızı söylüyorlar.
N: Biliyorum. Kalb [Marvin Kalb, CBS muhabiri] ve başka kim?
K: Kalb, McCarthy. Reston [James "Scotty" Reston, *New York Times* muhabiri] burayı benzer bir soruyla aradı.
N: Diğer bir deyişle bunu düzenliyoruz.
K: Sabah saat 4:00'te.
N: Ve bizim bir kriz yarattığımız konusunda. Umarım bunu ona kesin bir şekilde söylemişsindir.
K: Kalb'a basın toplantısında tam bir aşağılık gibi davrandım.
N: Ya Scotty [Reston]?
K: Ona birkaç gerçekten söz ettim. Ona sekiz havadan indirme bölüğünün yedisi alarmda olsa sen ne yapardın dedim. Brejnev'in mektubundan ona bahsetmedim.
N: Neden bu sabah Başkan'ın saat 03:00'e kadar ayakta olduğunu düşünüyor?

K: Tüm bunları bizim sahneye koyduğumuzu mu düşünüyorsun dedim. Hayır dedi, ama tüm bilgiyi vermek zorundaymışız.
N: Vermiş olduğunu sanıyordum.
K: Vermiştim, ama onlara Brejnev'in mektubundan ve hava alarmından bahsetmedim. Sizi sırtınızdan vurmasına mecbur bırakmak istemeyiz. Sizin yaptığınız sadece bu hamlelerden biriydi.
N: Bunun yanı sıra basın toplantısı da yapmayacağımı. Bunu bu gece yapacak havamda değilim.
K: Kesinlikle öyle. Sanırım ben de yarın ya da pazartesi günü yaparım.
N: Pazartesiye kadar bekleyebileceğimi sanmıyorum.
K: Yarın gece yapın. Orospu çocuklarının canına okuyacağım. Sayın Başkan. Bana Watergate hakkında sordular. Ben de bir bedel ödemeksizin ülkenin merkezi otoritesiyle oynayamazsınız dedim.
N: Bunun yapılacağından oldukça eminsin.
K: Sayın Başkan, güç göndermeye hazırdınız... ve bu ne olacağını bilmeden önceki yoldu. Kalb'a Başkan'ın ABD'nin dış politikasını her şeye rağmen yönetmeye çalıştığını söyledim— ABD'nin iç politik sebeplerle güçlerini alarma geçirdiği ileri sürülse de—
N: Güzel. Al bana, senin orospu çocuklarını mahvettiğini söyledi. Devam et.
K: Burada olmamın sebebi bu.
N: Devam et. Ayakta kalacağız.
K: Hiç şüphesiz.

BAŞKAN-KISSINGER
25 Ekim 1973, Perşembe
Saat 15:13

K: Sayın Başkan.
N: Henry, bu zamanında açıklanacak mı, yani, BM karar tasarısı— henüz açıklanmadı mı?
K: Henüz oylamaya sunulmadı.
N: Sence oylamaya sunulacak mı?
K: Evet, akşam haberlerine yetişir.
N: Evet.
K: Şüphesiz.
N: Camp David'e gitmeyi düşünüyordum.
K: Bence artık salimen gidebilirsiniz. Sovyetler kabul ettiler ve bu da ilan edildi.

N: Sen de gelebileceğini düşünmüyor musun?
K: Ben, hi, hi—
N: Evet, anlıyorum. Öyleyse sorun olmadığını düşünüyorsun.
K: Sorun yok. Oraya gitmeniz normal olacaktır. Zaten basın da bunu biliyor.
N: Şu lanet olası liderlerden [Kongre liderleri] birkaçını araman ve onlara da anlatman gerektiğini düşünmüyor musun?
K: Bunu şimdi yapacağım, Sayın Başkan.
N: Aferin sana.

BAŞKAN-KISSINGER
25 Ekim 1973, Perşembe
Saat 15:30

K: Sayın Başkan.
N: Bence semantik açısından iyi olacaktır, semantik değil de, yani demek istediğim, keşke buraya gelebilsen, görünebilsen, sırf merhaba demek için katılsan. Biliyorsun, bir nevi, peki şimdi ne yapıyorsun?
K: Bir personel toplantısmdaydım.
N: Ne zaman bitirmiş olursun?
K: Yaklaşık onbeş dakika. Oraya gelebilirim. Çinliler geleceklerdi ama onları bir yarım saat kaydırabilirim. Yaklaşık yirmi dakika içinde oraya geleceğim.
N: Şey, ben zorlamış olmayayım, zamanı sen belirle. Onları burada da kabul edebilirsin.
K: Hayır, yaklaşık yirmi dakika içinde orada olurum.
N: Tamam.

SENATÖR MANSFIELD-KISSINGER
25 Ekim 1973, Perşembe
Saat 16:45

M: Seni bu kadar kısa süre içinde tekrar rahatsız etmekten nefret ediyorum— Senatör [Robert] Griffin (C.-Mich.) yaklaşık bir saat önce ofise geldi. Televizyon tarafından gidip bir açıklama yapmasının rica edildiğini söyledi. Bunu yapmak için uygun kişi olmadığına karar vermiş ve bana geldi— işin tuhaf tarafı Griffin'in böyle yapması. Bunu daha önce hiç yapmamıştı. Gidip orada olanları desteklediğimi vesaire açıklamak için benim daha uygun bir kişi olacağımı söyledi. Sana danışmadan hiçbir şey yapmak istemedim.

K: Eğer bunu yapacaksanız, böylesi çok güzel bir şey olur. Seni gelişmelerden de haberdar edeyim. Güvenlik Konseyi kırka karşı sıfır oy verdi, ondörde sıfır demek istiyorum, dolayısıyla karar tasarısı kabul edildi.
M: Kimse çekimser kaldı mı?
K: Çinliler.
M: Ahhaa.
K: Ayrıca, ve bu kesinlikle aramızda kalsın, bundan şimdi kimseye bahsedemezsin. Sovyetlerden, gözlemci gönderme önerisini kabul ettiklerini belirten bir not aldık, yetmiş kişi gönderiyorlar.
M: Yetmiş.
K: Evet, yani kriz hemen hemen sona erdi. Demek istediğim, geçen akşam askeri müdahaleden söz ediyorlardı ve—
M: Yaa. Pekala, bunun işe yarayacağını düşünüyorsan, öyle yapacağım.
K: Bana kalsa henüz krizin bittiğini söylemezdim, kararı nasıl yorumladıklarını görmek için bir gün bekle. Umutlu olduğunu, desteklediğini söyleyebilirsin, eğer bunu söyleyebileceğini düşünüyorsan—

BAŞKAN-KISSINGER
25 Ekim 1973, Perşembe
Saat 19:15

K: Merhaba, Sayın Başkan.
N: Sanırım Bayan Nixon ve Tricia'nm [Nixon'm kızı] da çok harika bir iş başardığına inandıklarını bilmen gerekiyor. Oldukça iyi eleştirmenlerdir.
K: Şey, Sayın Başkan, bu övgüleri hak eden sizsiniz.
N: Al ile konuştum ve bu işi gürültülü bir şekilde toparlamam istiyorum. Yani yarın New York'tan getirmeni istediğim grubu. [CBS, NBC, ABC, *New York Times* ve *Washington Posf*un başkanlarının isimleri.]
K: Tamam, Sayın Başkan.
N: Bunlar üzerinde muazzam bir etkiye sahip olduğuna inanıyorum. Onların asıl ilgisi İsrail. İsrail'i kim korudu? Başka biri koruyabilir miydi? Onlara bunu söylemen gerekiyor. Şayet Albert [Agnew istifa ettiğinden için ve Ford da henüz görevlendirilmediğinden,

başkanlık için sıradaki kişi olan Meclis Başkanı Cari Albert (D.-Okla.)] bununla yüz yüze gelmiş olsaydı, ne olacağını da— Bu gürültülü bir şekilde yapılmalı.

K: Bir şeyden emin olmak için, eğer bunu yarın yapamazsak, Pazartesi günü yapabiliriz. Onları arayacağım. Haberlere tamamen hakimiz. Yaklaşık onbeş dakika boyunca verdiler.

N: Tüm bu şeyi bizim uydurduğumuz şeklindeki bir haberin CBS'de altı dakikadan fazla verildiğini biliyorum. Hepsini biz imal etmişiz. Hatırlıyor musun— Kalb ve [Dan] Rather, her ikisi de şoke ediciydi.

K: Cevaplarımla onların canına okudum.

N: Her neyse, kamuoyunun aklına tüm bunları uydurduğumuzu sokan o berbat konuya altı dakika ayırdılar. Sakın ha Ziegler bu noktayı atlamasın. Biliyorsun bu sabah nükleer bir ihtilafa çok yaklaşmıştık.

K: Sayın Başkan, CBS haberlerini gördüm ve bence bu bizim için çok iyiydi. Bu suçlamalara karşı tüm sert cevapları da aktardılar.

N: Başkan'm— gerçeğine de işaret ettiler mi—

K: Hayır, bir liderlik rolü olarak.

N: Yarım saat ayırdılar— Tek tek değil. Tüm grubu bir odaya topla ve önce Amerikalı olduğunu ve Amerikalı Yahudiler cemaatinin üyeleri ve İsrail ile ilgilendiğini söyle. İsrail'i kim koruyacak ve gelecekte kim koruyacak?

K: Bu işin yarın hallolmasını sağlamak için elimden geleni yapacağım.

N: Harika bir iş başardın.

26 Ekim Cuma günü Dobrynin ve ben, ABD-Sovyet gözlemci grubunun kaç kişi olacağı hakkında tartıştık. Sonunda, ABD ve Sovyet gözlemci gruplarının her iki tarafının otuzaltışar kişiden oluşması konusunda anlaşmaya varıldı. Mısır, gözlemci talebi konusundaki fikrini hızlı bir şekilde değiştirdiğinden, aslında bu gereksiz bir çabaydı. Mısır'ın göreve yeni gelen Dışişleri Bakanı İsmail Fehmi Kahire'de, Mısır'ın ne gözlemci istediğini ne de ihtiyacı olduğunu açıklamıştı. Sovyetlerin özel bir ABD-Sovyet grubu taktiği, tam anlamıyla asla başlayamadı ve ardından gelen diplomasi faaliyetiyle de bu meselenin üstü örtüldü.

Öğleden sonra, Güvenlik Konseyi'nin 340 nolu kararı onaylandı. Bu, 22 Ekim'de belirlenen orijinal ateşkes hatlarına geri dönülmesi çağrısını tekrarlıyordu; başlangıçtaki "geri çekilme" kelimesi yerine çok daha tarafsız olan "geri dönme" kelimesinin kullanılmasını sağlamakta başarılı olmuştuk. Söz konusu karar, büyük devletleri dışındaki BM üyelerinden oluşan uluslararası bir güç meydana getirmekteydi.

Yüzyılın en kötü Anayasal krizinin tam ortasında dört siyasi hedefimizin üçünü gerçekleştirmiştik: (1) Müttefikimiz İsrail'in güvenliğinin sağlanmasında yardımcı olmuştuk; (2) bir Sovyet askeri müdahale tehdidini—Sovyetlerin haysiyetini kırmamak konusunda hassasiyetimizi muhafaza ederek, sindirmiştik; ve (3) Arap dünyasıyla ilişkilerimizi geliştirme opsiyonunu korumuştuk.

Ancak krize neden olan dördüncü sorun hala varlığını koruyordu. Mısır'ın Üçüncü Ordusu hala kapana kısılmış vaziyetteydi; ateş altında değildi ancak yavaş yavaş boyun eğmek zorunda bırakılıyordu. Yirmidört saattir düzenlemeye çalıştığımız tıbbi malzeme konvoyu, şu veya bu bahaneyle Süveyş kentinin dışındaki İsrailliler tarafından engellenmekteydi. İsrail, bizzat kendisinin tıbbi malzeme naklettiğini iddia ediyordu. Bunu kontrol etmemizin hiçbir yolu yoktu. Zaten bu da Mısırlıların İsrail silahlarının insafı altında bulunduğunu vurgulayarak, onları aşağılamak için tasarlanmıştı. Bu ise Sedat'ın sonsuza kadar kabul edebileceği bir koşul değildi.

Nitekim etmedi de. 25 Ekim Cuma günü saat 09:30'dan kısa bir süre sonra Sedat Nixon'a, İsraillilerin "tecrit etme ve teslim olmaya zorlama çabasıyla Mısır Üçüncü Ordusu'nun haberleşme hatlarının her iki tarafına yerleşerek" durumu istismar ettikleri ve İsraillilerin BM personelinin bölgeye ulaşmasını engellemeye devam ettikleri suçlamasında bulunan acil bir mesaj gönderdi. Sedat ikmal hatlarını yeniden açmak için tek taraflı eylem tehdidinde bulunmaktaydı. Ayrıca bize bu konuda Sovyetlere de bilgi verdiğini söylüyordu. Açmazın devam etmesi halinde, benimle "yapıcı" görüşmeler yapılması için gerekli olan atmosferin tehlikeye gireceğini ileri sürerek devam ediyordu. "Bu ziyaret hazırlığında, nihai bir barış anlaşmasına yönelik bir dönüm noktası sağlamasını umduğumuz kapsamlı öneriler üzerinde çalıştığımızı da size bildirmek istedim" diye yazmaktaydı.

Pek çok tarihi, ahlaki ve stratejik sebeplerden dolayı savaşın başından beri İsrail'i desteklemiştik. Ve Watergate iç politik krizinin

ortasında Sovyetler Birliği ile savaş riskini dahi göze almıştık. Ateşkesin ardından bir Mısır ordusunun yok edilmesi ise İsrail'in uzun vadede çıkarına olmayacaktı. Sürpriz saldırıya uğramış oldukları gerçeğinden ötürü çıldırmış, bunun yanı sıra çok fazla kayıp vermiş olmaktan dolayı da üzgün olan İsrail'in liderleri, kendilerini bozguna uğratmayı planlayan ve düzenleyen Sedat'a derin güvensizlik duymakta ve savaşa onun yok olmasıyla son vermek istemekteydiler. Duyguları anlaşılabilirdi. Ancak menfaatlerimizden biri de Arap liderlerini ılımlı olmaları yolunda teşvik etmekti. Kahire ile bilgi alışverişlerimiz ışığında, Enver Sedat'ın Ortadoğu'da ılımlı bir barış için en iyi şansı temsil ettiğine ikna olmuştuk.

Şimdi Sovyet müdahalesini engellediğimize göre, barış sürecine de başlamak gerekliydi. Bu ise Üçüncü Ordu'nun oldukça hızlı bir şekilde kurtarılmasını gerektiriyordu— ki bu da aslında zor bir taktik sorundu. Hükümetimizde de amaçlar bakımından oybirliği, metotlar bakımından ise anlaşmazlık söz konusuydu. Savunma Bakanlığı, Amerikan yükümlüğü altında C-130 uçaklarını kullanarak Üçüncü Ordu'ya malzeme sağlanmasını önerdi. Ayrıca İsrail'e havadan sevkıyatımızı durdurmamız konusunda da oldukça fazla baskı vardı. Her iki fikir konusunda da endişeliydim. İki haftalık bir sürede bir Ortadoğu savaşının iki karşıt tarafına da havadan bir sevkıyat yapamazdık. Aynı zamanda, İsrail'e havadan sevkıyatın birdenbire kesilmesi de, müttefikimizden ayrıldığımız şeklinde yorumlanma riski taşıyacaktı ve böylece Arap uzlaşmazlığını ve belki de yeniden Sovyet müdahalesini teşvik edecekti.

Bu nedenle 26 Ekim Cuma gününü daha çok İsrail'i, Üçüncü Ordu konusunda bir miktar yardıma rıza göstermesine ve böylece bizi açık bir muhalefete zorlamaktan kaçınmaya ikna etmek için çalışarak geçirdik. Ama bu imkansız bir göreve dönüşmüştü. Huysuz, kibirli ve oldukça sinirleri bozuk olan bir müttefikin, seçimler* öncesinde büyük iç politik yararlar vaat eden bir yolda inat etmemeye ikna edilmesi gerekiyordu; biz ise kamuoyu önünde yakın bir ilişki tutumunu sürdürerek bu hedefi gerçekleştirmek durumundaydık. İsrail'in ikna edilmesi için gerekli olan ıstırap dolu saatler boyunca, Mısır'ın bize duyduğu güveni de korumak zorundaydık. Bu bizim ikna yeteneğimiz ile

Başlangıçta 30 Ekim'de yapılması planlanan İsrail genel seçimlerinin savaş sırasında 31 Aralık'ta yapılmasına karar verilmişti.

Üçüncü Ordu'nun dayanma gücü ve bunun yanı sıra Mısır'da ılımlı bir hükümet ihtimali arasındaki sıkı bir yarıştı. Ve Rus ayısını kafesine dönmeye tam da ikna etmiş ve zorlamışken, aklına sonradan bazı düşünceler gelmesi ve yeniden hücum etmesi korkusuyla, uyanık olmak zorundaydık.

Bu da başka bir uzun gün oldu. Özel bir girişime ihtiyacımız yoktu. Sedat'ın giderek çılgınlaşan talepleri ışığında, Üçüncü Ordu'nun hayatta kalabilmesi için zamanın daralmakta olduğu anlaşılıyordu. Ne Mısır'ın tekrar Sovyet kampına geri koşmasını istiyorduk ne de Moskova'yı ikinci bir ihtilaf raunduna teşvik etmenin arzu edilir olduğunu düşünüyorduk. 26 Ekim sabahından başlayarak bu muammaya bazı çözümler önermesini İsrail'den istemeye başladık. Bunun imkansız olduğu ortaya çıktı ve sonunda bu bizi İsrail'e diplomatik bir ültimatoma denk bir şey göndermeye sevk etti.

Sedat'ın mesajını alır almaz Dinitz ile irtibata geçtim. Bu arada Üçüncü Ordu Süveyş kentinin kuzeyinde İsrail kuşatmasından kurtulmaya çalışıyordu. Bu çaba onun çaresizliğini göstermekteydi ve aslında kaynaklarını tüketerek durumunu daha da kötüleştirecekti. Bu ayrıca bizi ateşkes ihlalleri konusunda bir başka tartışma turuyla daha karşı karşıya bırakacaktı. İsrail'in iki adım atmasını istedim: Ateşkesi denetlemek amacıyla iki ordu arasındaki noktalara hemen ilerlemeleri için BM gözlemcilerini davet etmesi; ve Üçüncü Ordu'ya gıda, su ve tıbbi malzeme konvoylarının ulaşmasına izin vermesi. Mısır ordusu kuşatılmış, savaşma kabiliyetinden yoksun ve bir pazarlık unsuru olarak yararlı biçimde orada kalacak, ancak teslim olarak küçük düşürülmesi söz konusu olmayacaktı. Dinitz'e ayrıca Mısır'ı ziyaret etme planımdan bahsettim. Dinitz kısa süre içinde cevap vereceği taahhüdünde bulundu.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

26 Ekim 1973, Cuma

Saat 11:30

(birinci bölüm eksik)

K: Hayır, hayır, size sorunun ne olduğunu düşündüğümü söyledim. Dış politika kararları verebilecek bir tek adamınız yok.

D: Bu doğru.

K: Eğer siz ve Başbakan, Başkan gibi davranabilirseniz ve ben—

D: Haklısınız. Bazı kereler Başbakan'm söylediği de buydu.

K: Her biri birbirini arkasından vuran Kabineniz olana kadar—
D: Aynen. Herkesin bir söylemi var ve kendi önerilerini ekliyorlar. Kesinlikle doğru. Parlamenter sistemin kötü yanlarından biri. Ve İngilizlerin de daha iyi durumda olduklarını sanmıyorum.
K: İngilizler sinir ediyorlar, biz de aşırı tepki gösterdik. Bu aşırı derecede tehlikeli.
D: *Posftaki* başmakaleyi gördünüz mü? Çok güzel. Başkan'ı destekliyor, sizin basın toplantınızı destekliyor, *Washington Post* için bu önemli bir şey. Bir sonuç görmüş olmaktan ötürü mutluyum....

D: Bir şey daha var, Brejnev Moskova'da bir açıklama yaptı—
K: Gördüm.
D: Ateşkes— için gerekli olan acil ve gerekli önlemler, BM gözlemcileriyle ilişkili personel gönderilmesinden bahsetti.
K: Evet, gördüm.

BAŞKAN-KISSINGER
26 Ekim 1973, Cuma
Saat 11:58

N: Merhaba, Henry.
K: Sayın Başkan.
N: Ne, ı-ıı, işler nasıl gidiyor? Hala aynı mı?
K: Hala neredeyse aynı. Sovyetlerin ve Amerikalıların gözlem gücünde olup olamayacaklarına dair bir ileri bir geri gidiliyor. Bütün olarak, gözlemcilerin askeri güçtekilerle aynı kategoride insanlardan oluşmasını tercih edeceğimiz şeklinde bir tavır aldık. Ancak Genel Sekreter Amerikalıları ve Sovyetleri isterse, biz de kabul edeceğiz. Sovyetler, gözlemci dedikleri yetmiş kişi yolladılar. Biz de istedikleri herkesi gönderebileceklerini ama bizim indimizde Genel Sekreter'in onayladıkları dışında hiçbir statülerinin olmadığını söylüyoruz. Üçüncü Ordu konusunda Sedat'tan size bir mesaj daha var. Pek çok teknik şey ve sizin dikkatinize sunulması gerekli değil. Mısırlıların bunu BM ile halletmelerini sağlamalıyız. Bunu İsraillilere ileteceğiz.
N: Bunun İsraillilere iletilmesini istiyorum— şiddetle. Pazarlığın bizim tarafını koruyalım.
K: İsraillilerin yanlış bir şey yapmakta olduklarını tespit edebilirsek, onlara ağır bir şekilde yükleneceğiz.

N: Anlıyorum.
K: Mısırlılar bir öneride bulundular ve benim ziyaretime dair kapsamlı bir teklif hakkında bu mesajı gönderdiler. Ve biz de Sedat'a sizden, bana yapıcı ve olumlu bir tavır takınmam konusunda talimat verdiğinizi belirten sıcak bir mesaj gönderdik.
N: Güzel, güzel. Eleştiriler ne durumda? Hala olumlu eleştiriler mi alıyoruz?
K: Ha, evet. *Post* başyazı sayfasında sizi destekledi. Diğerini okumadım. Bütün olarak, haber durumu çok olumlu.

Üçüncü Ordu'nun durumunun kolaylaştırılmasına dair birkaç öneri isteğimize İsrail'den bir cevap almayınca o öğleden sonra Dinitz ile temas kurdum.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER
26 Ekim 1973, Cuma
Saat 13:17

K: Gıda ve suyun geçmesine izin vermeyi teklif ettiniz— [aksi bir durum] Ruslarla çok vahim sonuçlara yol açabilirdi.
D: Size hükümetimin değil de benim aklıma takılan bir şey hakkında sormak istiyorum. Farz edin malzemeleri olmadan tüm insanlan özgürce geri göndermeyi önerdik, savaş esiri almayacağımızı söyledik, gıda ve su almalarına izin verdik ve istedikleri takdirde evlerine güvenli bir şekilde geri dönmelerine izin verdik, yolu açtık.
K: Bence, önerilecek en iyi şey gıda ve su, askeri olmayan malzemeler.
D: Tamam, bunu ileteceğim. Yine de bu da sorunu çözmeyecek. Mısır'la yaşayacağımız ihtilafı erteleyecek.
K: Benim kanaatimce sona erdireceksiniz, biz ihtilafın yanlış tarafına nokta koyacağız. Şimdi sınırlı malzeme prensibini oluşturmak çok daha iyi olacak.
D: Bunu inkar etmiyorum.
K: İlaveten gitmek isteyen herkesin gitmesine izin vermeyi önermek, Mısırlılar işte bunu hakaret olarak görecektir.
D: Mısır'a hakaret etmek istemiyoruz, ama sorunun bir çözümü olmalı; onların tekrar muharip kuvvetleri haline gelmelerine izin vermek istemiyoruz.

K: Anlıyorum— nihai çözüm askeri olmayan malzemeye yolu açmak olacak.
D: Evet, anlıyorum.
K: Eğer böyle devam ederseniz, dayanılmaz bir baskı altında kalacaksınız.
D: Buna devam etmek değil; askeri olmayan, insani şeylerle başladık, ve bence ihtimali—
K: Benim kişisel tavsiyem, biliyorsunuz, bu henüz resmi bir tutum değil, ama zaman kazanmak uğruna beklenti içine girmek, benim her zamanki taktiğimdir.
D: Dün gece söylediğim gibi.
K: O orduyu esir almanıza izin verilmeyecek. Eminim.
D: Bu birinci öncelik değil. Aksine onların evlerine dönmesini sağlayacağız.
K: Bunun da mümkün olacağını sanmıyorum. Yani kuvvetlerinizi geri çekmedikçe.
D: Pekala. Tekrar sizin teklifinize dönmüş oluyoruz— yani size o gece önerdiğimiz şeye.
K: Kuzeyde [geri çekilmeyeceksiniz].
D: Kuzeyde Kanal'm heri iki tarafını da istemeyin.
K: Ben açıkçası, işi bütünüyle meydan okumaya zorlarsanız, hata yapacağınızı düşünüyorum.
D: Bir ihtilaf yaratmaya çalışmıyoruz, sadece bunu çözmenin en iyi yolunu bulmaya çalışıyoruz.
K: Pekala, size görüşlerimi söyledim; eğer öğleden sonra erken saatlerde bir cevap alabilirsek yararlı olacak....

BAŞKAN-KISSINGER
26 Ekim 1973, Cuma
Saat 15:45

N: Evet.
K: Sayın Başkan.
N: Henry, personelinin Sovyet gözlemciler gönderilmesiyle ilgili olarak buraya gönderdiği şeyden bir anlam çıkaramadım. Brejnev'den bir mesaj aldığımızı anladım.
K: Sayın Başkan, durum şöyle: Ayrı bir BM gözlemci gücü içerisinde erimek istemiyoruz.

N: Biliyorum; benim bahsettiğim nokta da bu. Genel Sekreter diyecektir ki—
K: Genel Sekreter şunu önermeli ki— artırılmış bir katkıda bulunmayı istemeli—
N: Benim demek istediğim şu, farz edelim ki istemiyor, peki biz Sovyetlerin şeyi gönderiyor olmasına ilişkin ne diyoruz —?
K: Aramızda kalsın, bu öğleden sonra Genel Sekreter'in yirmi Amerikan ve Sovyet gözlemci isteyeceği bir durum üzerinde çalışıyoruz, böylece sizin sorduğunuz soru farazi olacak, Sayın Başkan. Sizin söylediğiniz gibi, belirtilmesi gereken iki nokta var—
N: Biliyorum, yani ayrı bir BM gücü olmamalı—
K: Ayrıca, herhangi bir ülkenin kendi kendini atadığı güçleri de olmamalı. Az sayıda Sovyet ve ABD personelinin isteneceğini sanıyoruz.
N: Bak işte buna inanırım.

MÜSTEŞAR SISCO-KISSINGER

26 Ekim 1973, Cuma
Saat 16:00

K: Waldheim'dan Üçüncü Ordu konusunda kendilerine yardım etmesini (Mısırlılar istediler). Sanırım bir şeyler yapmalıyız.
S: Larry [Eagleburger] bana az önce Mısırlılara gönderilmek üzere hazırlanan mesajı gösterdi. Bunu gönderelim ve ne olduğunu görelim [doğrudan İsrail-Mısır görüşmeleri çağrısında bulununca]. Bu sabah söylediğim gibi, bence gerçekten de yaptıklarını söylediklerini yapıyor olmalarından memnun olmalıyız, ama bunu nasıl yaptığımızı bilmiyorum.
K: İki sorun var. Birincisi bu ve ikincisi de İsraillilerin @##$% hattı konusunda bir şeyler yapmaları.
S: Geri çekilmenin bir yolu olarak demek istiyorsun.
K: Evet.
S: Pazarlığı onların gözlemcileri oraya almaları ve buna karşılık bir nevi geri çekilme olacağı şeklinde düşündüm. Söylediğim gibi, önümüzdeki yirmidört saat içinde İsraillilerin bunu yapmasını sağlayabileceğimizi sanmıyorum, ama denemeye değer.

BAŞKAN-KISSINGER
26 Ekim 1973, Cuma
Saat 16:05

K: Sayın Başkan.
N: Bu konuda şimdi çok dikkatli olmak gerekiyor. Ne söyleyebiliriz? Genel Sekreter tarafından istenmesi halinde ABD'nin gözlemci teminine katılacağını mı? Haberlerin gerisinde olmak istemiyorum. Önünde olmak istiyorum.
K: Genel Sekreter tarafından istenirse.
N: Güzel. Sovyetler Birliği tek taraflı olarak gönderiyor. Buna itiraz edecek miyiz?
K: Genel Sekreter onlardan istemeden hiçbir şey yapamazlar.
N: Henry, buna vakıfım. Bu zaten haberlerde. Sovyetler Birliği'nin gözlemci göndermekte olduğu ve bizden de istediği anlamında—
K: Buna cevap verdik— Şeyden kaçınmalıyız, Sayın Başkan— Oraya insanları yığıyorlar ve onlara da gözlemci diyorlar, aslında bunların gözlemlenmeleri lazım.
N: Bu gece ne diyeceğimizi kavramaya çalışıyorum.
K: ABD— az sayıda Amerikalı gözlemci düşünüyoruz— Genel Sekreter'in istemesi halinde buna hazırız ve olacak olanın bu olduğuna inanmak için her nedenimiz var. —
N: Bu şimdi tartışılıyor ve 'bu şekilde halledileceğine biz inanıyoruz' mu? Ve böyle söylenebilir mi?
K: Evet, Sayın Başkan.
N: Teşekkürler, Henry.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER
26 Ekim 1973, Cuma
Saat 16:15

D: Beni mi istediniz.
K: Mısırlılar bu gece bir Güvenlik Konseyi toplantısı yapılmasını istediler. Şimdi Sedat ve New York tarafından bize bir başvuruda daha bulunuldu— El Ziyad'm Waldheim vasıtasıyla, siz ne yaparsanız yapın Üçüncü Ordu'nun asla teslim olmayacağını ve onları engellemeye devam ederseniz şiddetli önlemler alacaklarını belirttikleri başvuru. Hangi hatta geri gittiğiniz umurlarında değil. Bunu tartışma konusu yapmayacaklar ve esirlerin salıverilmesi ve diğer konularda görüşmek istiyorlar. Bana öyle geliyor ki bu gece

somut önerilerde bulunma ya da [bulunmama] konusunda bir dönüm noktasına geliyorsunuz. Bunu bir arkadaş olarak söylüyorum, bunu bir basın toplantısına hazırlanan Başkan'dan bile sakladım. Sizin pişman olacağınız bir şey söylemesini istemem. [Bilgi] oraya [Camp David] ulaştığında ne yapacağına dair hiç kuşkum yok. Ayrıca Moskova'dan kırmızı telefon hattından da bir mesaj geldi.

D: Askeri durumun ne olduğunu söyleyebilir miyim. Ayrıntı vermeyeceğim.

K: Bizim kendi bilgimize göre bunu siz başlatmadınız.

D: Tanrıya şükür.

K: Ama bu bir şeyi değiştirmiyor. Çatışmaya yol açan şey onların çaresiz durumları.

D: Kesinlikle doğru. Çıkmaya çalışıyorlar.

K: Neden onların çıkmasına ve oradan kurtulmalarına izin vermiyorsunuz?

D: Onların çıkmasına ve evlerine gitmelerine izin vermek isterdik; ama onlar çıkıp kaçmaya çalışmıyorlar ki. Bizim kuvvetlerimize ateş açıyorlar ve—

K: Neden onların tankları da beraberlerinde götürmelerine izin veremiyorsunuz? Ruslar nasıl olsa yenileriyle değiştirecek.

D: Hatları açıp bizi yok etmeye gelen bir orduyu serbest bırakmayız. Savaş tarihinde böyle bir şey hiç vaki değil.

K: Ayrıca küçük bir ülkenin bu şekilde bir dünya savaşına neden olması da hiç vaki değil. Başkan'ı daha ötesine zorlayamayacağınız bir sınır var. Size bir haftadır bunu söylemeye çalışıyorum.

D: Başkan'ı zorlamaya çalışmıyoruz.

K: Oyununuzu oynayın ve neler olduğunu görürsünüz.

D: Başbakan [Golda Meir] şimdi yapılması gerekenlere dair öneriler hususunda toplantı yapıyor.

K: Ben size yapıcı bir öneride bulunmanızı öneriyorum.

D: Anlıyorum ve bu konuda aklınızda bir şey olup olmadığını size sordum.

K: Aklımda olanı size söyledim.

D: Gıda konusunda.

K: Görüşmeler devam ederken askeri olmayan malzemelerin oraya girmesine izin vermeniz konusunda ve belki de hiçbir askeri malzemenin bu yoldan giremeyeceği prensibini de ileri sürebilir ve oradan da geri çekilirsiniz.

D: Size gelmek için telefondan ayrıldığımda Başbakan'm önerilerinden biri şuydu; durumun nasıl çözümlenebileceği konusunda eksiksiz bir öneriyle General'i [Riva] size göndermeyi düşündü.

K: Bu on saat sürer.

D: En az. Bunun ya adamları ya da toprakları değiş tokuş etmek anlamına geleceğini iletebileceğini düşündü. Sorunu çözümleyebilecek şeyler. Karşılığında bir şey almadan onları bırakamayız.

K: Aynen, ama bu tartışma için de zaman kazanmak zorundasınız. Siz ve Mısırlılar arasında sorunu çözmek için acil görüşmeler olacağını önermekten memnun olacağız. İşbirlikçi olmak istiyoruz; ama size söylüyorum, olacak şey Sovyetlerin başka bir maksimum talepte bulunmaları, ama siz de Başkan'ı her gün bir ihtilafa sokamazsınız.

D: Bunu istemeyiz.

K: Bir ateşkesten sonra bir ülkenin diğerinin ordusunu tuzağa düşürmesi nadiren olan bir şey.

D: Yapmak istediğimiz tam olarak bu değil. Acil mesajınızı Başbakan'a ileteceğim.

K: Size kişisel tavsiye olarak söylüyorum. Size garanti ederim, eğer benden bunu Başkan'a iletmemi isterseniz, şunu bilin ki çok daha kötü bir cevap alacaksınız.

D: Tavsiyenizi elbette dikkate alacağım. Bana inanın.

K: Şimdi Almanya Büyükelçisini görmem ve onunla sizin gemileriniz [Bremerhaven'de tutulan İsrail için ikmal gemileri] hakkında kıyameti koparmam gerekiyor.

D: Evet. Tamam. Başbakan'la konuşacağım ve ona söyleyeceğim belki—

K: Bence bir pazarlık konumuna sahipsiniz ve bence bundan bir şeyler elde edebilirsiniz. Bir pazarlık olmak zorunda.

D: Bu konuda nasıl gidiyoruz?

K: En azından şu sınırlı konuda görüşmeleri başlatarak.

D: Gıda konusunda mı?

K: Yeterli derecede kesin bir tavır takınarak; böylece bu denli çaresiz kalmazlar, siz de sürekli savaş içinde olmazsınız.

D: Adamlarımız [Üçüncü Ordu için] en az iki ila üç günlük gıda ve su olduğunu söylüyorlar. Komutandan dinledik— iki ya da üç gün içinde BM'nin bizi buradan çıkaracağını söylüyorlar. Oradaki durum böyle. Bundan bir çeşit pazarlık elde etmeliyiz.

K: Bir öneride bulunun.
D: Peki, size sormaya çalıştığım buydu. Başbakan'a ileteceğim, eğer şeyi düşünmezse—
K: Ama bu akşam 9:00'dan önce meseleyi bulandırmak için bir öneride bulunun. Ya da suçlu duruma düşersiniz.
D: Başbakan'la tekrar konuşacağım.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
26 Ekim 1973, Cuma
Saat 18:30'dan önce

K: Anatoly, birkaç saat önce bize kırmızı telefon hattından bir mesajın geleceği söylendi.
D: Olabilir. Bu konuda bir bilgim yok. Doğrudan hattan iletmek genellikle iki ya da üç dakikadan fazla sürmez.
K: Saat 9:00'da bir Güvenlik Konseyi toplantısı var.
D: Büyükelçiliğinizden haberi almadınız mı?
K: Bilgiyi kimden aldığımızı bilmiyorum. Eğer bu önemliyse, bu konuda neticede ne karar vermemiz gerekiyorsa gereksin, bir [krizden] daha kaçınmaya çalışırız.
D: Başkan'ın bugün bir konuşma yaptığını biliyorum ve elimde sadece rutin telgraflar var. BM'deki sosyalist ülkeler [Doğu Avrupa uydu devletlerinden bahsediyor] konusundaki mesele hariç önemli bir konuda tek bir telgraf almadım. Soruna cevap veremiyorum. Bazen bana bir flaş gönderirler.
K: Bilgiyi nereden aldığımızı öğreneyim, seni tekrar arayacağım.

BAŞKAN-KISSINGER
26 Ekim 1973, Cuma
Saat 18:30

K: Sayın Başkan.
N: BM'de yeni bir gelişme var mı ya da Genel Sekreter bizden katılmamızı istedi mi—
K: Henüz değil.
N: Bu bir açıdan bir barış gücü kuvveti ve diğer açıdan bir gözlemci kuvveti.
K: Hiçbir koşulda bir barış gücü kuvvetini onaylamayacağız. Güvenlik Konseyi'nin emri bu yönde.
N: Kabul ettiler—

K: Gözlemci kuvveti konusunda henüz bizden bir şey istenmedi ama bizden isteneceğini düşünmemiz için haklı nedenimiz var diyebiliriz.
N: Ve Sovyetler kendilerinin de istediğini belirttiler. Çoktan gönderildi mi?
K: Yetmiş kişi gönderdiler ama bu yüzden onları övmemeliyiz.
N: Hayır, hayır. Tamam, [konuşmamda-çn] bunun çevresinde dönmeye çalışacağım.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
26 Ekim 1973, Cuma
Saat 18:45

K: Anatoly, sizin tarafınızdan alarm verildiğini öğrendik, kırmızı hattan.
D: Süveyş Kanalı'nın güney kısmında savaşın devam etmesinden dolayı olabilir. Bu benim tahminim.
K: Aramızda kalsın, İsrail'den bu konuda Mısırlılara bir çeşit öneride bulunmalarında fazlasıyla ısrarcıyız.
D: Güvenlik Konseyi hali hazırda oturumda mı?
K: Hayır, bu akşam saat 09:00'da.
D: Eğer bir şey olursa, elbette temas kurarım.
K: Güzel, çok memnun olurum.

CIA DİREKTÖRÜ WILLIAM COLBY-KISSINGER
26 Ekim 1973, Cuma
Saat 18:55

K: Kırmızı hattan iki saattir bir mesaj geleceğine dair uyarıldık, ki bu tuhaf [bir] prosedür. O kadar paranoyak hale geldik ki bunun bir emrivaki işareti olup olmadığını dahi merak ediyorum. Sen bir şey öğrendin mi?
C: Mısır yakınlarındakiler görünüşe göre dışarı çıktılar. Oldukça sessizler. Sadece Sedat meselesi var. Gerçekten çok sinirlenmeye başlıyor. Mesajını gördün.
K: Bana gönderdiği mesajı mı kastediyorsun?
C: Evet, onu suçlamıyorum. Bu oldukça zor bir durum. Kontrol edeceğim, seni hemen ararım.

WILLIAM COLBY-KISSINGER
26 Ekim 1973, Cuma
Saat 19:02

C: Özellik taşıyan bir şey bulamadık. Sovyet havadan sevkıyat meselesi var. [...]
[...]
C: Hayır— o silahlar İskenderiye'de bir işe yaramak noktasından çok uzaktalar. Bir çeşit gözdağı verdikleri şeklinde uzak bir ihtimal var.
K: Sence Çarşamba günü o mektuba aşın tepki mi gösterdik?
C: Başka şansınız olduğunu sanmıyorum. Sovyetler daha ileri gitmek niyetinde olmamış olabilirler ama kesinlikle öyle göründüler. Mektubun açık ve güzeldi. Alarmı mı kastediyorsun?
K: Evet.
C: Dünya çapında alarma geçerek biraz ileri gitmiş olabiliriz.
K: Ben sadece onların üzerindeki etkisini merak ediyorum. Yapıp yapmadıklarını—
C: Dünya çapında olan tek şeydi. Bence onlara önemli bir mesaj veriyordunuz.
K: Tamam, sağol.

26 Ekim akşamında, Başkan bir basın toplantısı düzenledi. Üç haftadır yaşanan olağanüstü gerginliklere kısaca değindi: Agnew'in istifası konusundaki görüşmeler ve bunların tamamlanması, yeni Başkan Yardımcısı'nın belirlenmesi, Ortadoğu savaşının başlaması, Stennis uzlaşması, Cumartesi Gecesi Katliamı, soruşturma sürecinin başlaması, Brejnev'in mektubu ve alarm durumu. Tüm bunlar, 48 saat önceki Sovyet meydan okumasının Küba füze kriziyle ve aynı şekilde Başkan'ın Sovyetler Birliği'ne yönelik tutumunun da Kuzey Vietnam limanlarına mayın döşenmesiyle mukayese edilmesine yol açan asap bozucu bir tablo yaratmıştı.

Tarih, görünüşe göre üstün gelmiş olandan yükselen zafer iddiaları ve kaybedenin sonradan akla gelen düşünceleriyle yeniden alevlendirilen pek çok kriz örneği şunmaktadır. Ayrıca kırmızı hattın hız amacına aykırı bir şekilde, bize haber verilmiş olmasından sonra iki saat geçmiş olmasına rağmen hala gelmemiş olan mesaj yoluyla da beklenmedik bir uyarı veriliyor olabilirdi. Endişelerimi, Nixon'a iletmesi üzere Haig'e bildirdim ki bu da aşağıdaki telefon konuşmasıyla sonuçlandı:

GENERAL HAIG-BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN
26 Ekim 1973, Cuma
Saat 20:04

H: Dinle, şimdi Başkan'ın yanından geliyorum ve ona bu geceki açıklamalarının abartılmış olduğunu düşündüğümü ve yanlış bir şekilde yorumlanacağını söyledim.

D: Ya evet.

H: Ve kendisinin de durumu ortaya koymuş olduğu kadar keskin bir şekilde resmetmek gibi bir niyetinin zaten olmadığını bilmeni istedim. Yapmaya çalıştığı şey —ve karşı çıktığını sanmıyorum— tabloyu ortaya koymaktı, ama şahsen onu izlerken, bunu pek başardığını sanmıyorum, aslında Brejnev ile güçlü kişisel ilişkisini vurgulamaya çalışıyordu ama bana hiç de öyle gelmedi.

D: Ya evet, bana da öyle gelmedi.

H: Evet. Kendisi de bu konuda oldukça üzgün, çünkü kafasından geçen bunlar değildi.

D: Siz de anlıyorsunuz, General, ben sadece tek bir kişisel gözlemimi söylemek istiyorum. Bu beni bağlar, ama belki de anlamanız bakımından sizin ve Başkan'ın işine yarar.

H: Elbette.

D: Moskova'da olan şu, çok sinirliler ve eğer uygun bir kelime kullanabilirsem— Ben kendi adıma konuşuyorum, bu konuda çok açık olmalısınız.

H: Anlıyorum.

D: Çünkü bana telefon edeceğinizi bilmiyordum.

H: Doğru.

D: Ama bence bu konuda aramızdaki anlayış çok önemli. Ama çok öfkeliler, çünkü bilmediğimiz sebeplerle tüm bunları sizin yarattığınızı düşünüyorlar— bunu tartışmak istemiyoruz— ama suni bir kriz, neden? Ve bunu Küba krizi ile bile karşılaştırdığınızda, bu gerçekten— beni bağışlayın— ama bu herhangi bir benzetmenin ötesine geçiyor. Çünkü neden? Belirtmek istediğim sadece tek bir detay var, tüm konularda Henry ile [sürekli] temas halindeyiz, büyük veya küçük.

H: Evet.

D: Her saat başında. Ama gece ne oldu? Ben bu mektubu verdiğimde, durum Başkan'ın dediği gibiydi: Sert bir şekilde yanıt verdiğini

tespit ettim. Bu biraz makul. Gizli kanal yoluyla olağan prosedür. Ama biz mektubu alana kadar, Henry bir alarm durumuna geçeceğinize dair tek bir kelime bile etmemişti. Bunun en kolay yolu ise— sadece aramak ve Büyükelçiye şunu söylemek: Buraya bakın, Başkan çok kesin düşünüyor, bu nedenle gerçekten ısrar edecekseniz üzgünüz— peki istediğiniz dili kullanabilirsiniz, sert ya da sert olmayan ya da diplomatik— ama bunu yapmaya mecbur kalacağız. Sonra ben Moskova ile temasa geçeceğim; Brejnev cevap verecek ve normal olanı da bu.

H: Ya evet.

D: Ama beş saattir bekletiyorsunuz— oysa Henry ve Scowcroft beni ararlar ve bir cevap, bir cevap beklediklerini söylerler, sonra ben de bir cevap veririm. Cevap Başkan'ın dediği gibi iyi, kesin, uygundu. Ama bu alarm hakkında hiçbir şey söylemedi ki. Öğrenmemiz gerekeni, radyodan öğrenebildik.

H: Ya evet.

D: Ama bana göre, gerçekten gerçek değilmiş gibi görünüyor. Çünkü gerçekten kaygılı olsaydınız, eminim önce neler olduğunu öğrenmek için Brejnev'le irtibat kurardınız, eğer gerçek olsaydı. Ama gerçekten endişeli değildiniz; bu yüzden bize söylemeden bir alarm durumuna geçmek ise en kolay yoluydu. Dolayısıyla azıcık, biraz açıkça, size öfkelenmeksizin söylüyorum, özel duygular olmaksızın, ama bu olay konusunda gerçekten üzgünüm, çünkü bugüne dek yapılmış olanların büyük çoğunluğuna zarar verdi, ama hangi sebeple gerçekten bilmiyoruz. Henry'nin Moskova gezisi çok iyiydi. Brejnev onunla, bu arada Başkan'ın Gromyko için dahi hiç harcamadığı pek çok saat geçirdi. Ve oldukça iyi gibi göründü. Ama daha sonra, böyle bir [zor anlaşılır] krizi yarattı, sizin sahici bizim ise zayıf bir tarafı olduğumuz bir kriz, yaman bir Birleşik Devletlere bakakaldığımız bir kriz. Gerçekten de, bizim de Moskova'da insanlarımız var. Elbette, bunlar daha farklı bakarlar meseleye.

H: Ya evet. Pekala, Sayın Büyükelçi, beni endişelendiren şu, buradaki tavırların yansımasının hiç de böyle olduğunu sanmıyorum.

D: Ya evet.

H: Mesela, alarm durumlarında yapılan neyse, eminim bilirsiniz, pek çok durumda aynısı yapıldı ve bazı sebeplerden dolayı da pek patırtısı olmadı.

D: Evet, patırtısı olmadı. Neden bunu bize bile bildirmeden yaptınız ki, neden? Şayet bu gerçekten savaş olsaydı, eminim savaşı önlemeye çalışacaktınız.

H: Hayır, hayır—

D: Şayet böyle olursa bize söyleyeceksiniz. Ama savaş değilse, neden bu konudaki oyun açıkça oynansın ki; çünkü bizi gerçekten içeride çok zor bir durumda bırakıyorsunuz. Biz sadece ne yapacağımızı düşünüyoruz— yani gerçekten tüm bunları reddeden bir resmi açıklama yapıp yapmamayı; mektuptaki bir izlenimin sizi haklı gösteremeyeceğini ya da bu konuda sadece sessiz kalmayı ama bunu da hiç unutmamayı... Olacak iş değil. Bu işe yıllarımı verdim ve size bütün açıklığıyla söylüyorum— bunun yapılmasına gerek yok, ama neler olduğunu karşılıklı olarak anlamak, bizim için daha iyi.

H: Pekala, açıkçası, şayet dün gece söylenenler konusunda kendimi rahat hissetseydim, zaten sizi aramazdım ki.

Dobrynin'in tanımlaması, olup bitenin bir karikatürüydü, ama Washington'un sinirleri gergin olan tek başkent olmadığını da göstermekteydi.

Her halükarda, kendimize dair sebeplerle, Üçüncü Ordu'nun yok edilmesine müsaade etmemeye karar vermiştik. Bu nedenle Dinitz'e İsrail'in acilen inisiyatifi ele alması gerektiği isteğimi yineledim; daha başlangıçta bildirdiğim bu talebim 12 saattir göz ardı edilmekteydi.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

26 Ekim 1973, Cuma

Saat 20:45

K: Sayın Büyükelçi, sizi bir Bakan olarak değil bir dost olarak arıyorum.

D: Anlıyorum.

K: Bir saat içinde bir kırmızı hat mesajı alacağız. Ben sadece size, kuşatılmış bölge konusunda ciddi bir teklif sunma doğrultusunda hareket etmezseniz, samimiyetle her şeyi kaybedeceğinizi söylemek istedim.

D: Olabilir. Önerinizin ne olduğunu bilmiyorum.

K: Benim bu sabahki teklifim biraz zaman kazanılmasıydı— Biliyorsunuzdur: Başkan bu işe bir kez dahil oldu mu, diğerlerine de da-

hil olmamız gerektiği emrini verecektir; çünkü artık ona göre artık dayanağımız kalmamış olacaktır. İşte bu noktada da artık iş işten geçmiş demektir.

D: İkmal işi mi? Demek istediğiniz bu mu?

K: İkmal işi ya da İsrail zekasının yaratabileceği başka bir şey. Başkanın teklif ettiği şey, bir görüşme.

D: Bunun zaten bizim de onlara önermeyi planladığımız şey olduğunu size söylemiştim.

K: Bana bunun [olacağını değil-çn] olabileceğini söylediniz. Bizim bunu onlara iletmemizi istediğinizi bilmiyordum.

D: Elimizdeki kartların hepsini göstermek istemiyoruz. Belki kendimi çok açıkça ifade edememişimdir. Sizin bunu onlardan saklamanızı kastetmemiştim.

K: Ama bunu da aşağılama olarak görecekler ve nitekim öyle zaten. Ne yapmaya çalıştığınızı biliyorum. Belki de bir süreliğine kendi bildiğiniz gibi oynamalısınız; böylesini kabul edebilirler.

D: Ortak bir dostumuz var; kendisi beni az önce direkt hattan aradı ve size söylemeyecek olduğum bir şey söyledi. Ama aradığınıza göre söyleyeyim, Golda Meir ya da herhangi başka bir hükümet bu yolu açarsa İsrail'de 24 saat sağ kalmayacağını arkadaşım Henry'e söyle dedi. Ben—

K: Trajik olan şu ki, bence İsrail bu yolda sahip olduğu her şeyi kaybedecek; ama bunu bir karar şeklinde yapmaktansa buna mecbur kalmaları daha iyi.

D: Bu Büyükelçilikte, bu savaşta ya bir kardeşini ya da bir kuzenini kaybetmiş olan üç kız var. Bu ülkemize ne yapıldığının bir örneği. Bu yolu kapatırken çok sayıda ve çok sayıda hayat kaybettik. Eğer yolu açarsak, köprübaşı mevzilerimize tehdit oluşturacak iki ya da üç bölüğe güç vermiş oluruz. Bu akşamdan itibaren niyetlerinin ne olduğunu biliyoruz. Bizi ve ABD Başkanı'm tehdit ediyorlar. Bu planları uygulamalarına izin veremeyiz. Şeyi yapmaya çalışmıyoruz— bu ordunun dirilmesine yardımcı olamayız lakin dirilecekler. Tekrar yüklenmeye hazır füzeleri ve tankları var. Bunları tespit ettik; bunlar hakkında bu öğleden sonradan kaydettiğimiz bantlar var.

K: Size bunun birazcık da olsa bir fark yaratmayacağını anlatmaya çalışıyorum. İş o noktaya geldiğinde ise, mecbur bırakılacaksınız.

D: Başbakan Başkan'a bir mesaj yazıp yazmaması gerektiğini sordu.
K: Eğer sizleri rahatlatacaksa, yazın. Şu neredeyse tamamen imkansız ki—
D: Onları serbest bırakmaya hazırız ama zorunlu muyuz ki— onlara. İsrail bu düşmanlarına—
K: Tek bir şey var— ateşkesten sonra yolu tutabileceksiniz.
D: Ama bu da gerçekçi bir argüman değil. Sovyetler Birliği Mısır ordusunun aşağılanmasına izin veremeyeceğine karar verdi, bu yüzden şeyi yapmaya çalışıyoruz—
K: Kırmızı hat mesajının ne söylediğine bakalım. Henüz ne söylediğini bilmiyoruz. Bir sorunumuz olmayabilir. Ben açıkçası çok karamsarım. En azından üzerinde düşünülmekte olan bir öneri olmalıydı.
D: Bu arada, şimdi Kızıl Haç'm yaralılar için girmesine izin verdik. Bu akşam.
K: Biliyorsun ben sizin tarafmızdayım. Eğer o Üçüncü Ordu bu gece ortadan kaybolabilseydi, hiç kimse benden daha mutlu olmazdı. Üçüncü Ordu beni hiç ilgilendirmiyor, ama bu şey bizim için çok büyük hale gelecek. Bu benim düşüncem, ama herhangi bir resmi sıfatla söylemiyorum. Size bu sabah tavsiye ettiğimi, olacağından emin olduğum şey için bir taktik olarak tavsiye etmiştim. Henüz olmadı. Şimdilik bunun için endişelenmeyelim.
D: Bekleyecek ve olduğu haliyle yüzleşeceğiz. Başka şansımız olduğunu sanmıyorum.
K: Bence pratik olarak var— Eğer haklı çıkarsanız, bunu sizinle birlikte kutlayacağım.
D: Her halükarda sizin haksızlığınızı kutlayacağız.
K: Daha önce haksız olmayı hiç bu kadar istememiştim.
D: Benim inanmaya devam etmemi sağlayan tek şey bu, bu konuda beraber çalışabiliriz.
K: Kaçınılmaz hale gelmedikçe, size hiçbir şekilde baskı yapılmayacak.
D: Buna müteşekkirim.

Sonunda saat 21:00'de, bildirilmesinden dört saat sonra, kırmızı hat mesajı geldi.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

26 Ekim 1973, Cuma

Saat 21:14

S: Hemen sonraki üç sayfayı da getiriyorlar. [Brejnev'den gelen notayı okur.]

K: Bu aykırı bir şey olacak.

S: Böylesi mükemmel.

K: [...] Onlar [İsrailliler] deli kahramanlar. Bizim kendileriyle haberleşmemize fırsat tanısalardı. Bu hasta olmak için yeterli.

S: Başka bir muazzam gün daha. Son iki sayfa gelir gelmez seni arayacağım.

K: Onları bunu yapmaya nasıl zorlayabilirdik bilmiyorum.

S: Gerçekten yapamazdık. Nasıl olup da ne yaptıklarının farkında olmadıklarını anlamak hakikaten zor. Olayın bütününü daha da vahim hale getirmeden bunun ötesinde ne yapabilirdik bilmiyorum.

LORD CROMER-KISSINGER

26 Ekim 1973, Cuma

Saat 21:35

C: Başkan'ın kesinlikle harika olduğunu düşünüyorum. Bu öğleden sonraki Dışişleri Bakanlığı açıklamalarına atıfta bulunarak, bence arı yuvasına çomak sokabilirsin. Bugün bir öğlen yemeğindeydim— bildiğin gibi, benim bir şikayetim yok, ama hiçbir konuda istişare yapılmamış olmasından dolayı bir sürü şikayet vardı. Zira Başkan canlı yayına çıkıp Avrupalıların umduğundan daha az işbirliği yaptığını söylediğinde, bu epey hoşnutsuzluğa yola açabilir. Biliyorum—

K: Pekala, biz de bunu sağlama arzusundayız, Rollie. Biz tam da— Avrupalılar Başkan'ın bıkmış olduğu gerçeğiyle yüzleşmek zorundalar.

C: Haberdar edilmek için çağrılmadılar.

K: Bu senin için geçerli değil.

C: Benim söylediğim de bu. Seni bir arkadaş olarak arıyorum, bir Büyükelçi olarak değil. Herhangi bir şikayetim yok. Ben sadece bir karmaşa yaşayabileceğini söylemek amacıyla arıyorum.

K: Dürüst olalım. Şeytana başvurabilir, ardından Avrupalılarla başvurabilirdik ama bir nebze bile değişmezlerdi.

C: Bu doğru olabilir. Ben bunun doğrusundan ya da yanlışından bahsetmiyorum. Bugün öğle yemeğinde duyduklarıma göre, oldukça hoşnutsuzlar.
K: Atlantik'in her iki tarafında ABD ilişkilerini yeniden değerlendirecek bir noktaya gelebiliriz....

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER
26 Ekim 1973, Cuma
Saat 21:40

K: Bize bir gün daha kazandıran bir mesaj aldık. Onlar [Sovyetler] Sedat'ın bizden askeri olmayan malzeme göndermemizi istediğini iddia ediyorlar. Henüz yapmadılar [Sovyetler] ama bir gün içinde eğer bu yapılmazsa gerekli tedbirleri alacaklarını söylüyorlar. Şimdi bunu Başkan'la ele almak zorunda kalacağım. Size şimdiden söylüyorum, diğer geceki performansın tekrarını bekleyemezsin.
D: Biliyorum.
K: Bunu oku ve konuşalım.
D: Okuyacağım.
K: Bizimle gizli bir anlaşmayı tartışıyorlar. Bilmeni isterim, sahip olduğumuz tek gizli anlaşma Başbakan'la görüştüğüm ortak himaye konusundaydı. Başka gizli bir anlaşma yok.
D: Görüşmeleriniz için mi?
K: Evet.
D: Birini göndermemi ister misiniz?
K: Hayır, Scowcroft'u arayın.
D: Onu şimdi arayabilir miyim?
K: Evet, [mesaj] elinde.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER
26 Ekim 1973, Cuma
Saat 22:28

D: Henüz notayı almadım.
K: Scowcroft'la konuştunuz mu?
D: Evet, hemen. Bana on ya da onbeş dakika içinde göndereceğini söyledi.
K: Tamam. Bu konuda görüşeceğim.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

26 Ekim 1973, Cuma

Saat 22:30

K: Brent, Dinitz henüz notayı almamış.

S: Bazı son kelime değişiklikleri yapıp yeniden yazıyorduk.

K: Kelime değişikliklerini boş ver. Özü değiştirmez. Lütfen ona ilet ki bir karar verebilsinler.

S: Bekleyen bir araba var.

K: Hız kelime değişikliklerinden çok daha önemli. Bu konuda konuşmamak için başka bir mazeretleri olması, bizi bir saat daha geciktirecek.

S: Tamam. Hemen gidiyor.

Açığa çıktığı haliyle, kırmızı hat mesajı çok ilginç bir belgeydi. Evrensel barışa yönelik tehditlerden bahsediyordu, ama Sovyetler Birliği'nin bunlar hakkında ne yapacağı hususuna değinmiyordu. Birkaç saat içinde bir Amerikan cevabı isteniyordu, ama niyetlerimiz konusundaki ciddi endişeleri dışında, hiçbir yaptırımla tehdit etmiyordu. Alarm konusunda yakınıyordu; ama kullanılan ihtiyatlı ibare, önceki gecelerde bazı dersler alınmış olduğunu gösteriyordu. Ancak, Sovyet liderlerin kendilerinin güçsüz gösterilmesine karşı hoşgörülerinin de bir sınırı olacaktı.

Bürokrasinin Üçüncü Ordu'ya *Amerika* tarafından malzeme gönderilmesinin üstlenilmesi baskılarına karşı direnmiştim. Karşıt taraflara iki havadan sevkıyat düşüncesi herhangi bir diplomasinin kaldırabileceğinden çok fazlaydı. İsrail'in uzlaşmazlığının— tecrit edilme korkusu, tarihi boyunca felaketle yaşamış bir halkın ruhunun derinliklerine işlemiş bir felaket önsezisi, ve bir kere baskıya teslim oldu mu bunun sonsuz bir talepte bulunma sürecini davet edeceği endişesinin biçimlendirdiği, bir güvensizlik ve umutsuzluk birleşimi olduğunu anlamıştım. Bu ayrıca, üyelerinin hiçbiri meslektaşlarından "daha yumuşak" görünmeye cesaret edemeyen bölünmüş bir kabinenin çıkmazını da yansıtıyordu. Amerika'nın İsrail'den açık bir şekilde ayrılmasını önlemek, onları şanslarını fazla zorlamamaya ikna ederken bile İsrail'in psikolojik özünü muhafaza etmek uğruna tüm gün boyunca manevra yapmıştım. Ancak İsrail'in karar verecek bir pozisyonda olmadığı açıklık kazanıyordu. Gönüllü olarak vazgeçmek yerine avını serbest bırakmaya mecbur edilmeyi tercih ediyor görünmekteydi. Be-

nim nihai sorumluluğum Birleşik Devletler Dışişleri Bakanı olmaktı, İsrail hükümetinin psikiyatristi olmak değil. Çok büyük bir isteksizlikle, görevimin kavganın galibini belirleyecek bir olayı zorlamak olduğuna karar verdim. İsrail'e gösterebileceğim tek dostluk eylemi, bunu gizli tutmaktı, şayet İsrail bana izin verirse.

Böylece Cuma akşam geç saatlerde, Nixon adına Dinitz'i aradım. Başkan'la önceden kontrol edip etmediğimi hatırlamıyorum; yaptıysam da yapmadıysam da, Başkan'ın tüm gün boyunca yaptığı konuşmalardan beni destekleyeceğini biliyordum. Büyük bir olasılıkla, basın toplantısı ve Watergate ile çok fazla meşgul olmasaydı, meseleyi daha önceden zorlamış ya da Üçüncü Ordu'ya Amerika tarafından malzeme sağlanması seçeneğini kabul etmiş olacaktı. Dinitz'e şunları söyledim:

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER
26 Ekim 1973, Cuma
Saat 22:58

K: Ayrı bölümler halinde size Başkan'm tepkisini aktarayım. Birincisi, kısmen bizim de katıldığımız görüşmelerde sağlanan bir ateşkesten sonra elde edilen koşullar altında Mısır ordusunun yok edilmesine izin veremeyeceğimizi kesinlikle açık bir şekilde ifade etmemi istedi. Dolayısıyla böyle bir seçenek yok. BM'de [bu sonucu elde edecek] herhangi bir önergeyi destekleyeceğiz. İkincisi, yarın sabah 08:00'den geç olmamak kaydıyla orduya askeri olmayan malzemelerin ulaştırılması sorusuna bir sizden cevap istiyor. Eğer bunu k abul edemezseniz, BM'de 338 [Savaşı bitirmek için o hafta kabul edilen Güvenlik Konseyi kararı] ve 339 nolu [Ateşkesi yerine getirmek için o haftanın başında kabul edilen Güvenlik Konseyi kararı] kararların uygulanmasından bahsedecek bir karar tasarısını desteklemek zorunda kalacağız. Siz bir türlü karar veremediğinizden dolayı, ister istemez bunu yapmaya mecbur kaldık. Sebepler ne olursa olsun, tutumumuzun böyle olduğunu Başkan size söylememi benden istedi. Askeri olmayan malzeme konusunda bir nevi görüşme ya da bir nevi olumlu cevaba imkan tanıyan bir cevap [talep ediyoruz], aksi halde bunu uluslararası bir mesele haline getiren diğer Güvenlik Konseyi üyelerine katılacağız. Tekrar söylemeliyim, yolunuz intihara doğru gidiyor. Bu or-

duyu yok etmenize izin verilmeyecek. İstediğiniz görüşme ihtimalini ortadan kaldırıyorsunuz, çünkü şunu mümkün kılmıyorsunuz—

D: Ordunun gitmesine izin verme öneriniz bizim önerimizin çok benzeri.

K: Bize istediğiniz her türlü öneriyi yapabilirsiniz ve biz de bunu iletiriz. Mısırlılara [kendi başımıza] hiçbir şey iletmiyoruz. Son mesaja cevap alamadık; ama henüz iki ya da üç saat önce gitmişti. Belki önerinizi kabul ederler ve ben de sizinle içki içerim. Şimdilik resmi konumumuz şu ki, eğer bu doğrultularda bir öneride bulunmazsanız, biz de Güvenlik Konseyi'nin çoğunluğunun tercihini kabul etmek zorunda kalacağız. Muhtemelen bir öneride de bulunabiliriz ve siz de pratik nedenlerle bunun uygulamasını erteleyebilir ve biraz daha zaman kazanabilirsiniz.

D: Askeri olmayan malzeme sağlanması konusunda bir öneride bulunursak mı?

K: Aynen. O zaman en azından elde etmeyi başardığımız bir şey gösterebiliriz— Size söylemeliyim ki, kendi bildiğiniz şekilde oynamakta ve ne olacağını görmekte tamamen özgürsünüz. Belki Mısırlılar o kadar çaresiz kalacaklar ki önerinizi kabul edecekler. Ama ben böyle değerlendirmiyorum. Sovyetlerin Mısır ordusunun yok edilmesine izin vermesi ve Mısırlıların ordularını geri çekmeleri düşünülemez. Böylesi Sedat'ı bitirecektir. Bu kabul edebileceği bir şey değil.

D: Tavsiye vermeye yetkili değilim ya da buna yeterli olduğumu sanmıyorum. İsrail bu ordunun yanlarındaki tüm silahlarıyla eksiksiz gitmesine izin vermeyi teklif ediyor, ancak tekrar bize doğrultacakları iki yüz tankı yanlarında götüremezler diyor; peki ben neden bu cevabı veremiyorum ki?

K: Anlaşma, yerinde ateşkes şeklindeydi. Şimdi tüm bu malzemeyi elden çıkarmayı ve size vermeyi kabul etmezler.

D: Havaya uçurabilirler.

K: Onlardan iki yüz tankı yok etmelerini ve ordularını geri çekmelerini istiyorsun. Bunu asla yapmazlar ve bunu Sovyetler de kabul etmez. Neden bir günlüğüne blöf yapıp bunu elde edip edemeyeceğinize bakmıyorsunuz.

D: Yapmaya çalıştığımız bu.

K: Şayet bu sizin resmi cevabınız ise, elbette bunu ileteceğiz. Bu hiçbir—

D: Sayın Bakan, eğer hükümetimden bu ordunun savunmaları hakkında ele geçirdiğimiz askeri planları size iletmesini isteseydim, bu bir şeyi değiştirir miydi? Operasyonal planları ne?
K: Şu anda herhangi bir planları olduğunu sanmıyorum.
D: Bugünden itibaren var. Teyp kayıtlarında var.
K: Bu onların çıkış yolu.
D: Eğer çıkmak ve evlerine gitmek istiyorlarsa onlara yardım edebiliriz. Bizim adamlarımızı öldürmeleri gerekmiyor. Planları bizi yarmak ve kendilerini tanklarla ve füzelerle güçlendirmek. Her iki şekilde de bu bizim için intihar olur.
K: Öyle.
D: Sovyetlerin onlara sağladığı on bin ton malzeme. Yirmi dört saat ve geçen Cuma gecesi olduğu gibi size koşmak zorunda kalacağız.
K: Başkan'ın ateşkes anlaşmasına dair görüşlerini size aktardım.
D: Sizi Sovyetler Birliği ile karşı karşıya gelmeye zorlayan biz değiliz. Eylemleriyle buna onlar zorladılar.
K: Eğer bir ateşkes anlaşmasından sonra Sovyetler Birliği bunu size ya da Mısır'a yaptıysa, Başkan'dan en şiddetli tedbirleri almasını isteyeceğim.
D: Ateşkesten sonra onlar bizimle savaşmadıkça biz bunu yapmadık. Bunun önemsiz olduğunu söylüyorsunuz. Brejnev'in notası yanlışlarla dolu ve bunu siz de biliyorsunuz, Sayın Bakan.
K: Benim bildiğim tek şey, asıl duruma Üçüncü Ordu'nun başarısızlığa uğratılmasının yol açmış olduğu; ve bence ek askeri malzemelerin oraya sokulmaması konusunda taleplerde bulunabilirsiniz.
D: Kimin himayesinde?
K: BM personeli.
D: Sovyet personeli de dahil mi?
K: Bu söylenebilecek şeylerden biri. Bu makul olur.
D: Elbette bunu Başbakan'a iletirim ve tepkisini öğrenirim. Belki Başkan'a bir nota göndermek isteyecektir. İstiyordu ve ben de onunla bu konuda görüşüyordum.
K: Başkan'a bir nota gönderebilir. En ufak bir fark yaratmayacaktır. Ben alacağım— Bu bürokraside alabileceğiniz olası en hafif tepki. Eğer herkes—
D: Bence burada tehlikede olan şey bizim için çok önemli, ben gelemem— Size söylediğim şey.
K: Beni sabah saat 08:00'de arayabilirsiniz.

D: Eğer Başbakan daha fazla soru sorarsa, size yine ulaşabilir miyim?
K: Eve gidiyorum.
D: Sizi aramamaya çalışacağım.
K: Ama, elbette, önemli bir şey olursa beni arayabilirsiniz.

İsrail'in üzerindeki zaman kısıtlaması hakkında başka hiçbir hükümete bilgi vermedik. İsmail'e Mısır ve İsrail arasında Üçüncü Ordu için malzemelerle ilgili doğrudan askeri görüşmeler olmasını isteyen bir mesaj gönderdik. Dobrynin'e ertesi gün öğleden sonra geç saatlere kadar bir cevap almayı umduğumuz diplomatik bir girişimde bulunduğumuza dair bilgi verdim. Bunun sebebi de, bize tanınan süreyi istismar ederek Sovyet ültimatomlarından kaçınmaktı.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER
26 Ekim 1973, Cuma
Saat 23:15

K: Şimdi Moskova'dan aldığımız kırmızı hat mesajını gördün mü?
D: Hayır, henüz elime geçmedi. Muhtemelen birkaç dakika içinde alırım.
K: Süveyş'teki durumla ilgili.
D: Benim izlenimim de böyleydi.
K: Problemlerimizden biri, her iki taraftan tamamen çelişen haberler alıyor olmamız ve bunu ifade edecek hemen hemen hiçbir vasıtamızın olmaması.
D: Bence sizin adamlarınız ve bizimkiler bunu daha iyi değerlendirebilir.
K: Evet, birkaç saat içinde bir cevap göndereceğimizi söylemek istiyorum. İsraillilerle gerçekten çok acil bir temelde, iddia konusu meseleleri tartışacağız ve bizim saatimizle yarın öğleden sonraya kadar bir cevap almayı umuyoruz, ama bu gerçekten zor bir problem.
D: Moskova'ya söylememi ister misin, yoksa kırmızı telefonu mu kullanacaksın?
K: Kırmızı telefon mu?
D: Kırmızı hat, tabir caizse.

K: O anlamda bir şey söyleyeceğiz ama acaba iletebilecek misiniz. Şimdi bizden bir cevap alacaklar, ama İsraillilerle konuşana kadar sana kesin bir cevap verememem.
D: O halde yarın öğleden sonra. Tamam. İyi geceler.

Aynı muhtevadaki bir başkanlık mektubu saat 2:30'da Brejnev'e de gönderildi.

Tam da bu mesajı göndermişti ki, İsraillilerden Golda Meir'dan da bana bir mesaj gönderildiği haberini altık. Her ne kadar talebimizi Nixon adına iletmiş olsam da, Golda sorunu Başkan'la kafa kafaya çözeceğine biraz fazla güveniyordu. Anlaşmazlıklarının her zaman alt düzeydekilerle olduğuna inanmaktaydı.

Başkan'ı bu şekilde podyuma çıkartarak ona bir fırsat daha vermiş oluyordu; böylece Başkan da Golda'nm sergilediği uyumu bozanları bir kenara iterek, gidişatı değiştirebilirdi. Şayet bu da, yani Başkan'a verilen bu son taviz de işe yaramazsa, biraz beceri ve şansla, verilen tavizler hiç olmazsa gelecekte iyi ilişkilerin kurulmasında bir gerekçe olarak kullanılabilirdi.

Mektubun kendisi de Golda gibi başarılı, tutkulu, egoist, kurnazdı. Birleşik Devletler hükümeti üzerinde olduğu kadar İsrail Kabinesi üzerinde de etki yaratmak kaygısıyla kaleme alınmıştı.

Meseleyi süper güç dayatması bağlamında koymayı tercih ederken, aslında bizim Sovyetlere teslim olduğumuzu ima etmekteydi—bu öyle bir argümandı ki, faş edilmesi halinde bizim üzerimizde azami bir iç politik baskıyı harekete geçirebilirdi: "Her şeyin iki büyük güç tarafından bize dayatılmış olmasından söz ettiğimde, yanılsama içinde olduğum düşünülmemelidir." Bu sözleri bizzat kendisinin onsekiz saat boyunca cevaplamayı reddettiği bir teklif hakkında sarf ediyordu; oysa bu teklifte ABD tarafından yapılan iki haftalık hava sevkıyatının ardından ve Sovyet baskılarına *karşı* Güvenlik Konseyi'nin önünde bizim de savunabileceğimiz *bazı* önerilerin İsrail tarafından yapılması talep edilmişti. Mektuba göre tek istediği, "Mısır'ın [İsrail -çn] saldırganlığı karşısında bir zafer ilan edebileceği durumda" İsrail'e kesin olarak ne yapması gerektiğini söylememizdi. Bu sözler de, Birleşik Devletler'in de katıldığı görüşmeler sonucu ilan edilmiş bir ateşkesten kırk sekiz saat sonra tuzağa düşürülmüş bir orduya gıda ve su gönderilmesine izin verme teklifi hakkındaydı; bu ordu üstelik asgari malzemeyi aldıktan sonra dahi tuzakta kalmaya devam edecekti. Ama

eğer bazı tavizlerde bulunması gerekiyorsa, işte o zaman hiçbir şey bu dişi aslanı artık kibar kalmaya zorlayamazdı: "Kimsenin yapmamızı engelleyemeyeceği tek bir şey var ve bu da hakiki durumun ne olduğunu ilan etmek; yani İsrail eylemleri nedeniyle değil küçük bir ülke olması ve kendi başına olması nedeniyle cezalandırılmaktadır." Bu sözler ise, davasını kamuoyu önünde destekçilerine taşıyacağına dair bir uyarıydı.

Golda öfke beyanı ustalığı sayesinde, yine esas noktaya cevap vermekten kendini kurtarmış oluyordu: Hala bir öneride bulunmayı reddediyordu. Bunu bizim dayattığımız konusunda ise ısrar ediyordu.

Bu hararetli fikir alışverişleriyle yan yana, BM gücüyle ilgili planlamış olan BM görüşmeleri, Sovyetlerin buradaki rolünü asgariye indirme çabalarımızla birlikte devam ediyordu.

BÜYÜKELÇİ SCALI-KISSINGER

26 Ekim 1973, Cuma

Saat 23:25

S: Seni nasıl savunduğumu duydun mu?

K: Beni neye karşı savunuyordun?

S: Bağlantısı dışında senin söylediklerinden alıntı yapmışlardı.

K: Kim yaptı?

S: Arkadaşın Malik'ten başkası değil; basın toplantında İsraillilerin ateşkesi ihlal ettiklerini kabul ettiğini söyledi. Cevap verme hakkımda ben—

K: Hangi sözümü aktardı?

S: Senin ateşkesin bozulduğunu ve İsrail'in başka toprak kazanımları elde ettiğini söylediğini belirtti. Her neyse, senin basın toplantına provokatif şekilde atıfta bulunmasından dolayı ona teşekkür de ettim; çünkü Güvenlik Konseyi'nin diğer tüm misyonlarına tam metni çoktan göndermiştim; çok tarafsız olduğunu düşündüğüm konuda ilgi uyandırdığından, Büyükelçiye teşekkür etmek istediğimi söyledim. Hepsi bunu okuyacaklar ve senin hakkında burada söylenen her şeyden çok daha dengeli olduğunu görecekler. Ardından da onunla bu toplantıyı yaptık.

K: Nasıl gitti?

S: Polonyalılar üzerinde ısrar etti. Romanya'yı önererek karşılık verdim. Ya Romanya ya hiçbiri dedim -hiçbir blok, ne Varşova Paktı ne de NATO.

K: Ne dedi?
S: Bu ayrımcılık. Bu sanki Soğuk Savaş'a geri dönmek gibi [dediçn]. Gözlemci konusunda, elli ya da yirmi kişi göndereceğimizi ya da kendilerinin hiç göndermemesi karşılığında bizimkileri tamamen geri çekmek istediğimizi söyledim. Kafasına balyoz yemiş gibi oldu.
K: Ayrıca oldukça budala.
S: Bunu anlamadığını söyledi. Genel Sekreter'e dikte etmeye çalışıyoruz. Polonya'yı kabul etmeyeceğimizden dolayı öfkeli. Güvenlik Konseyi'ne de dikte etmeye çalışıyoruz, Polonya'nın çok önemli bir ülke olduğunu da.
K: Yani Yahudilere gösterdiği şefkatin uzun ve ayırt edici tarihine sahip Polonya. Son Yahudi ayrıldığından beri hiç soykırım olmadı.
S: Bu konuda çok kesin talimatlar aldığını söyledi.
K: Tutumlarında herhangi bir değişiklik oldu mu— alarmdan bu yana?
S: [Malik] daha sevimsiz oldu.
K: Alarmdan beri mi daha sevimsiz oldu? Bize daha sert vurmaya mı başlıyorlar?
S: Kullandıkları dilde, evet. Çok mantıklı bir cevap verdim ve hiçbiri doğrulanamayacak suçlamaların ve karşı suçlamaların olduğu bir dönemde her ikimizin de sorumlulukları bulunduğunu söyledim.
K: Şimdi ne yapmamız gerektiği konusunda senin görüşün ne?
S: Onlara yaptığımız bu öneriye sıkıca bağlı kalmalıyız.
K: Demek istediğim, şayet İsraillilerin 22 Ekim'de belirlenen hatta geri çekilmeleri konusu gelirse.
S: Sanırım İsraillilerin geri çekilmesini sağlamadıkça evde hiçbir dostumuz olmayacak.

O cumartesi günü saat 4:07'de, Hafız İsmail'den, Mısırlı ve İsrailli yetkililer arasında tümgeneral seviyesinde, "Güvenlik Konseyi'nin 22-23 Ekim 1973 tarihli ve 338-339 nolu kararlarının uygulanmasının askeri yönlerini tartışmak için" doğrudan görüşmeler yapılmasını Mısır'ın kabul ettiğine dair bir söz aldım. Görüşmeler Kahire-Süveyş yolunun 101. kilometresini gösteren yol işaretinin olduğu yerde BM gözetimi altında yapılacaktı. Tek koşul o gün (Cumartesi) Kahire saatiyle 15:00'da yapılması önerilen toplantıdan iki saat önce "tam" bir ateşkesin uygulamaya konulması ve BM ve Kızıl Haç göze-

timinde askeri olmayan malzemeler taşıyan bir konvoyun Üçüncü Ordu'ya ulaşmasıydı.

İsrail, 1948'de bağımsızlığını ilan ettiğinden beri İsrailli ve Arap temsilciler arasındaki ilk doğrudan görüşmelere bizim aracılığımızla girmek üzereydi. Birleşmiş Milletler İsrail'in 22 Ekim hattına geri çekilmesi için neredeyse oybirliğiyle baskı yapmasına karşın, İsrail Üçüncü Ordu'ya erişim yolu üzerinde kontrole sahip olacaktı. Tüm bunlar karşılığında, yirmi dört saattir istemekte olduğumuz üzere, askeri olmayan malzeme taşıyan bir konvoyun geçmesine izin verilecekti.

Saat 4:31'de, Hafız İsmail'e mesajının bizim de güçlü onayımızla "en acil esasta" İsrail'e iletildiğini bildirdim. Saat 6:20'ye kadar, İsrail Mısır'ın önerisinin tamamını kabul etti; ben bunu hemen Sedat'a bildirdim. Üç saat sonra— Sovyetlerin sorun çıkarmamaları için var olan süreyi azaltmak istedik— Nixon adına, yakındaki Mısır-İsrail görüşmelerini ve İsrail'in konvoyu kabul ettiğini bildiren bir mektup Brejnev'e gönderildi.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

27 Ekim 1973, Cumartesi

Saat 08:45

S: [Genel Sekreter Waldheim'a gönderilecek olan mesajın önerilen metnini okur]

"Size, İsraillilere ve Mısırlılara, bizim arabuluculuk önerimiz sonucunda, savaşmakta olan iki tarafın UNTSO [Birleşmiş Milletler Ateşkes Gözetim Organizasyonu] himayesinde bugün bir araya gelmeyi kabul ettiklerini bildirebilmekten memnuniyet duymaktayım. Görüşmenin amacı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 338 ve 339 nolu kararlarının uygulanmasıyla ilgili askeri yönleri tartışmak olacaktır.

"Bizim isteğimiz üzerine, İsrail hükümeti, BM ve Kızıl Haç hima-yesinde, bugün Mısır'a ait Üçüncü Ordu'ya ulaşması için askeri olma-yan malzeme taşıyan bir konvoyun hatlarını geçmesine izin vermeyi kabul etmiştir.

"Gerçek bir ateşkesin; ortak yardımımızla, savaşan tarafların Ortadoğu'da adil bir anlaşmaya ve daimi bir barışa varmalarına imkan tanıyacak bir ateşkesin gerçekleştirilmesi için yakın ve işbirliği içinde çalışmaya devam etmemizi arzuyla umuyorum.

"Bundan başka gelişmeler oldukça size derhal bilgi vereceğim."

K: Birinci taslaktaki "doğru yolda olduğumuzu umarız, falan filan" cümlesini ekle ve "arzuyla" deme.
S: Tamam.

SENATÖR FULBRIGHT-KISSINGER
27 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 10:00

K: Merhaba, Sayın Başkan.
F: Bu sabah nasılsın?
K: Uykusuz bir gece daha geçirdim. Sizi aramaya başlamamın sebebi şu.
F: Bir tane daha olmuyor değil mi?
K: Hayır, bunun mutlu bir sonu oldu. Dün tüm gün boyunca Ruslardan ve Mısırlılardan mesajlar aldık. Temel sorun, İsraillilerin, ateşkesi bitirecek şekilde, yollarını keserek bir Mısır ordusunu kuşatmış olması. Bu savaşın büyük bölümünün kaynaklandığı temel sorun. Kimin ablukadan kurtulmaya çalıştığını ve kimin kendine yonttuğunu söylemek zor. Tüm gün boyunca çılgınca istekler geldi— Sovyetlerin notası önceki kadar acımasız değildi. Çarşamba günkünden çok daha medeniydi. Sovyetler Birliği'yle müzakere edilen bir ateşkesin ardından yapılan bir eylem yüzünden Sovyetler Birliği'yle sürekli ihtilaf yaşama tehlikesi arz eden bir durumun sürmesine izin veremeyeceğimize karar verdik. Bu nedenle biz, İsrail'in askeri olmayan malzemenin orduya ulaşmasına izin vermesi gerekeceğine karar verdik. Kırmızı hattan az çok askeri olmayan malzeme talebinde bulunan mesajı aldıktan sonra İsraillilere, bu sabah 08:00'e kadar kabul etmemeleri halinde, buna izin verilmesinin gerektiğini insani düşüncelerle ifade eden Güvenlik Konseyi'nin çoğunluğuna katılacağımızı söyledik; ve ona [Dinitz] Mısırlılarla temas kurmaları ve ateşkes uygulaması meselesini tartışmaları gerekeceğini bildirdik. Ben de onlara Sedat ve Brejnev tarafından kötü niyetli olduğumuz suçlamasıyla baskı altında tutulduğumuzu söyledim. Son konuda görüşmelere hazırlar ancak, birinci konuda telaşa kapıldılar. Kamuoyunun önüne çıkıp tek suçlarının küçük bir devlet olması yüzünden, süper güçler tarafından tecavüze uğradıklarını söyleyeceklerini ileri sürdüler. Bu dün akşam saatlerimizi aldı. Tavrımızı muhafaza ettik. Her ne olduysa, bu sabah saat 4:00'te Mısırlılar bugün bir konvoyun geçmesine izin verilmesi şartıyla, mevcut askeri problemleri tartışmak

için Süveyş Kanalı'nda İsraillilerle doğrudan görüşmelerde bulunmayı kabul ettiler. Şu anki durum böyle. Askeri olmayan bir konvoy gidiyor ve Mısırlılar ile İsrailliler bir saat içinde bir araya geliyorlar.

F: Şayet onların buluşmasını ve konuşmaya başlamalarını sağlayabilirsen, bu çok büyük bir başarı olur.

Ancak Ortadoğu'da atılacak her bir adımda, kaygan bir zemin üzerinde yüründüğünden, sürekli temkinli olmak lazımdır. Washington saatiyle saat 11:00'de (ya da Kahire saatiyle 17:00'de) İsrail bize Mısırlıların ayarlanan zamanda buluşma yerine gelmemiş olduklarını bildirdi. Bunu telaşlı görüşmeler izledi. Mısır ordusu temsilcilerinin 101. km'deki buluşmaya gelirken 85. km'de onların geçmesine izin vermek için talimat almadıklarını ileri süren İsrailli nöbetçi askerler tarafından durdurulduklarını ortaya çıktı. Mısırlı tümgeneral kendi muhatabının aynı rütbedeki İsrailliler olduğunda ısrar etmiş, diğerleri de böyle öngörülmedik bir vakıa karşısında kendi karargahlarıyla irtibata geçmede tuhaf şekilde lakayt davranmışlardı! Bu kargaşa kısa sürede düzeltildi. Bizzat Golda ile görüştüm. Aşikar şekilde, İsrail, İsmail'e yapacağını söylemiş olduğum gerekli düzenlemeler hususunda BM kuvvetleri komutanı General Ensio Siilasvuo'yu haberdar etmeyi ihmal etmişti.* Yeni bir zaman tayinini ve tüm duyuruların zamanından önce kararlaştırılmasını istedim. Pek çok bir ileri bir geri hamleden — yani birbirinden birkaç yüz mil uzaklıkta olan taraflar arasındaki mesajların Washington üzerinden aktarılması gereğinden, yani on iki bin millik toplam bir uzaklıktan kaynaklanan güçlüklerden— sonra, iki generalin gece yarısında buluşmalarına karar verildi.

Sonunda 28 Ekim Pazar günü yerel saate göre saat 01:30'da, yeni programdan bir buçuk saat sonra, İsrailli ve Mısırlı askeri temsilciler, BM gözlemcilerinin gözetiminde, yirmi beş yıldır ilk defa yapılacak olan doğrudan görüşmeler için bir araya geldiler. Ancak tüm o gün boyunca İsrailliler konvoyun geçişini ertelemeyi de başardılar. Ayın 26'sında geç saatlerde bana Üçüncü Ordu'nun kırk sekiz saatlik yiyecek ve suyunun olduğunu söylemişlerdi; orduyu kısıtlı erzakla tut-

Sonradan General Siilasvuo ile izlenimlerimi kontrol etme fırsatım olmuştu. O zaman bir İsrail manevrasından şüphelenmiş olsam bile kendisi bunun gerçek bir karışıklık odluğunu doğruladı.

makta kararlıydılar; eğer ordu bir konvoy hala yoldayken dağılıp giderse, bu yüzden Kudüs'te hiç göz yaşı dökülmeyecekti. Sonunda 29 Ekim Pazartesi sabahı, Hafız İsmail'e konvoyun hedefine varmış olduğunu bildirebildim. Mısır ileride de görüşmeyi kabul etti. Bunlar sonuçsuz kaldıysa da, görüşmelere doğru gidişat başlamıştı. Bu gidişat, çok geçmeden tersine çevrilemez hale gelecekti.

DIŞİŞLERİ BAKANI ZİYAD-KISSINGER

27 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 12:04

K: Aramanız ne büyük incelik.

Z: Konuşmanız için çok teşekkür etmek isterim. Sorun şu ki, henüz uygulanmadı. İsrail'den bir mesaj gördüm— Kahire, bunların Süveyş'e gitme konusunda direnmekte olduklarını söylüyor.

K: Hayır! Bana şu dakika itibariyle İsraillilerin Kanal'ın 110. km'sinde bekledikleri ve saat 3:00'ten beri orada oldukları ve konvoyun geçmesine izin vermeye hazır oldukları söylendi.

Z: Bizim bilgimiz güvenilir bilgi. Bu sabah orada bekliyorlardı. İsrailliler herhangi bir talimat almadıklarını söylüyorlar.

K: Bu imkansız. Sayın Dışişleri Bakanı, size ne dediysek onun arkasında duracağız. Konvoyunuzu gönderin. İsrailliler 110. km'de bekliyorlar. Adamlarınızı oraya gönderin ve biz de derhal bunun üzerinde çalışacağız. Yardım etmeye çalışıyoruz.

Z: Hemen adamlarımla irtibata geçeceğim.

K: Dayan'ı aramak için ben de diğerleriyle temasa geçeceğim.

Z: Çok teşekkür ederim.

K: Ofisimden birinin aramasını sağlarım ve size çağrıyı hemen iletmeniz konusunda yardım ederim.

Z: Çok teşekkür ederim.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

27 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 12:05

K: Az önce Ziyad'dan, İsraillilerin bir konvoyun geçmesine izin verme talimatı almadıklarını söylediklerine dair bir telefon aldım. Ziyad Kahire'yi aramak istiyor. Oteliyle bağlantıya geçmesi ve temiz bir hat sağlaması ya da bizim ağlardan bağlanması için birini ayarlayabilir misin?

S: Bizim telefon santralimizden iletebiliriz.
K: Hızlı olması gerekiyor.
S: Evet, bunu yapacağım.

GENERAL HAIG-KISSINGER

27 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 12:28

K: Basın toplantısının bilgisi Moskova'ya ulaşmış ve Brejnev Dobrynin'e bunun doğru olup olmadığını sormuş. Çarşamba günü olan şey Hanoi'nin bombalanmasına benziyordu.
H: Yo, hayır! Dobrynin'in morali nasıl?
K: İki beyefendinin [Brejnev ve Nixon] doğrudan karşı karşıya gelmesi gerektiğini düşünüyor ama geceleyin ne olduğunu biliyorsun. İsraillilere Mısır'ı bu şekilde sıkıştırmalarını hoş karşılama-yacağımız ifade edildi— Mısırlılara da İsraillilerle buluşmaları ve detayları halletmeleri gerektiği söylendi. İsrailliler çok öfkelendiler ve halka gidip küçük devlet olduklarından dolayı kendilerine zalimce davranıldığını söyleyeceklerini belirttiler. Saat 4:00'te İsrailliler bir konvoyun geçmesine izin vererek, bu buluşmayı kabul etti. Her şeyin hallolduğunu düşünüyordum, ama şimdi de İsrailliler buluşma yerinde bekliyorlar ve Mısır konvoyu ise İsrail'de [İsrail sınırlarında] bir yerlerde bekliyor.
H: İnsanların açlıktan ölmelerine izin veremeyiz.
K: Savunma'daki manyakları yatıştırmama yardım edebilirsin. [Schlesinger] şimdi her yerde çırpınıyor— Mısır'a malzemeleri havadan sevk edemeyiz.
H: Sözünü ettiği bir şey, petrol almak amacıyla Birleşik Arap Emirlikleri'ne asker yerleştirmekti.

H: Sana gelmemesi gerektiğini ona söyledim. O da bana insanların çölde ölmelerine izin veremeyeceğimizi ve İsraillilerin bize yalan söylediklerini ve daha sert olmamız gerektiğini söyledi. Önemli olan iki tarafın bunu halletmelerini sağlamak.
K: Bu şekilde bir şans var. Eğer biz gidersek, böylesi savaşı tekrar başlatacak. İsrail'e askeri bir misyon göndermemesini istedim. Schlesinger İsraillilerin yalan söyleyip söylemediğini kontrol etmek istiyor— onunla başa çıkmamda bana yardım edecek misin?
H: Elimden geleni yapacağım.

BAŞBAKAN GOLDA MEIR-KISSINGER

27 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 12:40

K: Merhaba, nasılınız?

M: Size sadece şunu söylemek istiyorum, kabul edemeyeceğiniz tek bir şey var ve bu da bunun kasıtlı bir şey olduğudur.

K: Yaptığımız şey tüm düzenlemeleri sağlamaktı.

M: Adamımız belirlenen noktaya gitti— bekledi ve Kahire'den grup gelmediğinde BM karargahına gitti— yani on km uzağa ve herhangi bir şey bekleyip beklemediğimizi sordu ve Kahire ile temas kurmaya çalıştı. Adamımız 3:00'ten 5:30'a kadar belirlenen noktadaydı. Buradan birinin temasa geçmiş olması gerektiği doğru, ama tahminimiz Kahire tarafından bir şeylerin yoldan saptırıldığı şeklinde.

K: Gereken tüm saygıyla ifade ediyorum ki, mesajı Mısır'a ilettik ve tüm koşulların kabul edilmesini istedik ve detayları halletmek için sizin Ziyad'la temas halinde olacağınızı belirttik. Eğer bu olmadıysa, Mısır'ın bunu bilme şansı olmadığındandır. Onlara belirlenen planın kabul edildiğini ve generalle detayları halledeceğinizi söyledim. Gerçek şu ki adamlarınız temas kurmadı— bekliyorlardı. Bize onlara ne ileteceğimizi söylediniz— biz de bunu yaptık. Bir kişinin generalle temasa geçmesi gerekiyordu— o noktaya kadar her şey halledildi; ama o noktadan itibaren Mısırlılar da artık bekliyorlardı.

M: Sayın Bakan, mesajı aldıklarını kabul ediyoruz.

K. Büyükelçiye [bunun] tamamen yersiz olduğunu açıklamaya çalıştım. Burada herhangi bir kontrolün ötesindeki bir durumla karşı karşıyayız.

M: Gönderdiğim mesajı aldınız.

K: Evet, Mısır'a ilettiğimiz de buydu. Bu işin tamam olduğuna inanmak için her türlü sebepleri vardı. Saat 12:00'de beni hiçbir şey olmadığını söylemek için aradılar— yaklaşık 45 dakika önce. BM'nin adamı kontrol noktasında. Mısırlıların bizim mesajımızdan her şeyin yolunda gideceğini ummak için her sebepleri vardı; ve şimdi işin içinde olan bizim kendi itibarımız. Ziyad az önce Mısır konvoyunun hazır olduğuna dair telefon etti.

M: Ama, Sayın Bakan, biz böyle bir şey bilmiyorduk— herhangi bir konvoy görmedik— şimdi ne yapılabilir? Sabahın erken saatleri için bir zaman belirlenmeli, hem konvoy nerede?

K: Mısırlılarla hemen bağlantıya geçeceğim— sabah 5'te. Dinitz ve Ziyad ile temas halinde olacağım. Emin olmak için şunu 6:00 yapalım.

M: Kararlaştırılan noktada saat 6:00'da. Ben de ayrıca derhal generalle temas kuracağım.

K: Teşekkürler, Madam Başbakan.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

27 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 12:55

K: Bir düzenleme yaptık— sabah 6:00 için anlaştık. Az önce Mısırlılarla konuştuk. Bana 85. km'de geçmelerine izin verilmediğini— oradaki adamlarınız talimat almamışlar— söylüyorlar ve ben de onlara inanmaya meyilliyim. Mısırlılara İsrail saatine göre bu gece saat 10'da belirlenen yerde buluşmayı önerdik ve onlar da kabul ettiler. Ayrıca bir görüşme ve konvoy daha. Yedi saat daha ertelenmesi için biz hiçbir sebep görmüyoruz.

D: Açıkçası, teknik olarak bunun yapılıp yapılamayacağına bakmamız gerek. Benim gözden geçirdiklerim sizin gözden geçirdiklerinizden daha az değil.

K: Ona, belirlenen yerde saat 22:00'de konvoy için yapılan düzenlemenin kendi çıkarına olduğunu söyledim. Teslim edip edemeyeceği sorunu başka bir şey.

D: Hemen şimdi Başbakan'la konuşacağım.

K: Olumlu bir cevapla geri gelmelisiniz. Lütfen kontrol eder etmez hemen bana haber verin.

DIŞİŞLERİ BAKANI ZİYAD-KISSINGER

27 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 00:55 [kayıt edildiği gibi]

K: Az önce İsrail Başbakanı ile görüştüm.

Z: Evet.

K: Ve şayet siz de kabul ederseniz olacak olan şu. Temsilcileriniz yarın sabah belirlenen yerde Kahire saatiyle saat 6:00'da hazır bulunurlarsa ve konvoyunuz da saat 6:00'da nereden geçme emri

verildiyse orada hazır bulunursa, konvoy geçecek ve İsrail temsilcisi de orada olacak. Amerikan hükümetinin bu düzenlemenin arkasında olduğuna dair size güvence veriyorum ve şayet yolunda gitmeyen herhangi bir şey olursa, biz de çok kesin bir tavır alacağız. Onlar sizin adamlarınızın gelmediğini ileri sürüyorlar.

Z: Bizim adamlarımız mı gelmemişi? Gelmeleri engellendi de ondan, [zor anlaşılır] ile görüştüm ve kendisine bundan bahsettim. Adamlarımızın 101. km'de olmama sebebinin 85. km'de İsrail kuvvetlerinin bu düzenlemeden haberdar olmadıklarını söylemeleri ve kendilerini engellemeleri olduğunu söyledi.

K: Bunu geceleyin yapmak ister misiniz?

Z: Elbette. Sabaha kadar beklemek istediklerini düşünüyoruz—

K: Makul bir zaman belirleyelim. Kahire'de saat kaç?

Z: Altı saat fark var. Kahire'de saat 7:00'ye 10 var. Eğer saat 9:00'da yapabilirlerse.

K: İki saat çok az. Haberleşmenin bozulmasından korkuyorum.

Z: Evet, bu akşam Kahire saatiyle 10:00'da.

K: Anlıyorum. Size söz verdik ve bunun arkasında duracağız. Birleşik Devleler bir söz verdiğinde biz bunu yerine getiririz.

Z: Bunu takdir ediyorum.

K: O zaman, bu gece onda.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

27 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 13:00

S: Üçüncü Ordu sorunu nasıl gidiyor?

K: —Şu anda bu şeyi yoluna sokma durumundayız. Birleşik Arap Emirlikleri'ne asker indirip Üçüncü Ordu'ya malzeme sağlayamayız.

S: Tabii ki hayır.

K: Bu iki şeyin olmasını sağlamalıyız. Konvoy bu gece geçecek ve toplantı gerçekleşecek.

S: Mükemmel.

K: Tümgenerallerin oraya serbestçe gitmelerini istemeyişimizin sebebi ortalığı galeyana vermemek. Bunu şimdi halledebilir miyiz?

S: Elbette. Önemli olan Üçüncü Ordu.

K: Hayır, ateşkesi sağlamak en önemlisi. Eğer İsrailliler ve Mısırlılar Üçüncü Ordu konusunda bir şeyleri iyi bir şekilde sonuçlandırırlarsa— bizim Üçüncü Ordu'dan bir çıkarımız yok ki—

S: Üçüncü Ordu'dan çıkarımız var. Ateşkes bizim yardımımızla düzenlendi ve onlar da bunun ardından ele geçirildiler ki bu durum bölgedeki barıştırıcı olma pozisyonumuzu oldukça tehlikeye sokuyor.

K: Onlarla oldukça uzun konuştuğumdan emin olabilirsin. Tüm geceyi buna harcadık. Tüm sabah boyunca Ziyad ve İsmail'le telefondaydım ve Mısırlılar yaptığımız şeyden fazlasıyla memnun.

S: İyi iş.

K: Sence o yolda geceleyin bir konvoy gidebilir mi?

S: Bunu kontrol etmemiz gerekecek. Benim kendi düşüncem, evet, bunun üstesinden gelebilirler.

K: Bana kendi fikrini söyle.

S: İsraillilere kabul etmedikleri takdirde havadan sevkıyatlarını durduracağını ima ettin mi?

K: Çok sert olacağımızı söyledim; ama ne yapacağımızı söylemedim.

S: Her halükarda bence konvoyların geçmesine izin verdiklerinde bu sorun da hallolur.

K: Sevkıyat konusunda konuşmadık. Güvenlik Konseyi'nde onlara karşı oy kullanacağımızı söyledim.

S: Eğer bu adamların su ve yiyecek almalarım engellerlerse, bu bir suç olur.

K: Bu gece ona üç saat var.

S: Güzel. Her halükarda, eğer bunu yapmazlarsa sevkıyatı durdurmayı düşünmeliyiz. Bu bakış açımızı açıkça göstermenin bir yolu.

K: Bence bu o zaman düşünmemiz gereken şeylerden biri.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

27 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 13:10

S: Henry, az önce Tel Aviv'deki Savunma Ataşesi'nin Ofisi'nden, derhal haberdar olman gereken bir telgraf aldık. Üçüncü Ordu Kanal'ın karşısında iki köprü kurdu ve İsrailliler onlara saldırmayı planlıyor. Konvoy Kahire'den mi yoksa Tel Aviv'den mi geliyor?

K: Kahire.
S: R [zor anlaşılır] İsrail Savunma Kuvvetleri'nin hem karadan hem de havadan saldıracaklarını belirtti.
K: Sana söylüyorum işte, mümkün olan en sert şekilde onlara bu duruşu [BM karar tasarısı] desteklediğimizi açıkça ifade etmiştim. Demek ki Dinitz ile görüşmek için yeniden telefona sarılacağım.
S: İyi, güzel. Aman çekirge bir daha sıçramasın.
K: Güzel.

Büyük olaylar genellikle büyük bir drama ile değil bir dizi teknik kararla sonuçlanır.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

27 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 13:15

K: Az önce Mısır'dan bir haber aldım. Bir gece yarısı [yerel saate göre] buluşması istiyorlar.
D: Gece yarısında. Bu bizim için daha iyi. Biz 11:00 diye konuşmuştuk. Gece yarısını önereceğim.
K: Ayrıca konvoyu da gece yarısında harekete geçirmek istiyorlar.
D: Evet, konvoy ve buluşma.
K: Mısırlılar ayrıca bize, sizin Süveyş kenti dışında alıkoyduğunuz bazı BM ateşkes gözlemcilerinin bulunduğunu bildirdi. Onların da içeri girmesine izin verebilir misiniz?
D: Bunu kontrol edeceğim. Elbette, bunu söyleyecek yetkiye sahip değilim.
K: Eğer bir kere olsun süratle olumlu hale gelebilseniz. ABD'nin malzeme sağlaması için havadan yaptığı sevkıyatı durdurma istekleri aldım. Hükümetimiz çıldırıyor.
D: Keşke burada bu amaçla nelerle uğraştığımı bir görebilseydiniz.
K: Bana çok hızlı bir cevap alacaksınız değil mi?

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

27 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 13:35

S: Merhaba, Henry. Sert satıhlı bir yol. 13.den fotoğraflarını çektik.
K: Ve gece seyahat edilebilir mi?

S: Başarılı olunsa da zor kısımları var.
K: Güzel. Mısırlılar bunu gece yarısında yapmamızı istediler. İki saat geriye aldılar, bizim saatimizle 6:00'da. Ve İsrail'e en şiddetli yaptırımların acısını çekmemeleri için bu iş olursa iyi olacağını bildirdim.
S: Güzel. Hoşça kal.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER
27 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 13:55

D: Birinci nokta şu ki BM gücü Süveyş kentinde. Anlaşmaya uygun olmayan şekilde Mısırlı irtibat subaylarıyla birlikte geldiler. Dolayısıyla bazı tartışmaların ardından onlarsız ilerlemeye karar verdiler. Onları geçirdik ve kentin kapılarına geldiler. Karanlıktı. Geceleyin şehrin kapılarında kalmak için izin istediler ve seher vakti girdiler.
K: Bize dediler ki—
D: Size Dayan'dan aldığım son bilgiyi aktarıyorum. Herkes hoşnut ve bir anlaşma var.
K: Mısırlılara, kuvvetler girmek isterlerse onların girmesine izin vereceğinizi söyleyebilir miyim?
D: Duyduğuma göre, sabaha kadar şehrin dışında uyuyacaklar ve sonra girecekler.
K: Bu bir yanlış anlama olabilir.
D: O zaman adamlarımı ararım ve girmek istediklerini söylerim. Bu onları engellediğimizden değil, karanlık olduğundan.
K: İddiaya göre siz şeyi planlıyorsunuz—
D: Bir dakika içinde ateşkes işine döneceğim. Şu anda savaş yok.
K: Ya konvoy ve buluşma?
D: Aynı yerde toplantıyı yapmak için, tüm zorluklara rağmen buna hazırız. BM'nin adamlarıyla irtibat kurduk ve onlar da Mısırlılarla temas kurdular. Tam olarak oraya saat kaçta varacakları konusundaki düzenlemeler ABD, BM ve Mısırlılar tarafından yapılıyor. Bizim için tam 12:00'yi ayarlamak imkansız— olacak. Belki 12:15 ya da 11:45.
K: Güzel.

D: Şu anda tüm noktalar üzerinde General Siilasvuo [BM kuvvetlerinin Fin komutanı] ile çalışıyoruz ve Mısırlılar çoktan düzenlemelerini tamamlayarak BM ile temasa geçtiler. Konvoya gelince, tüm zorluklara rağmen onun da ilerlemesine izin verilecek. Tek sorunumuz, eğer Mısırlı şoförlerle gelirlerse yolun İsrail'e giden bölümünde bunların ya BM ya da İsrailli şoförlerle değişmelerini isteyeceğiz. Daha sonra tekrar Mısırlı şoförlerle değiştirebilirler.

K: Bunun gerekçesini açıklayabilir misin?

D: Elimizde şoför yerine istihbarat yetkilileri koyacaklarına dair bir istihbarat bilgisi var. Bizim topraklarımızda 70 km gitmek zorundalar ve böylece tüm mevzilerimizi ve tanklarımızı görürler.

K: Bu işe girmem—

D: Hayır, sadece bunu bilmenizi istedim.

K: Bunu onlara şimdi söyleyemez misiniz?

D: Eminim adamlarımız şu anda onlara, BM'ye söylüyordur.

K: Sizden rica ediyorum, Sayın Büyükelçi, hileci gibi görünmeyin ve bunun bir erteleme gibi görünmesine de yol açmayın; aksi takdirde bunun anlaşılması mümkün olmayacak.

D: Bunu önceden yapmaları için telefon edeceğim. Ateşkes hakkında. Dayan, yirmi dört saat boyunca sürekli ateş ettiklerini ve köprü yapma girişimleri olduğunu bilmenizi istediğini söyledi. Adamlarım sadece ateşe karşılık vermek ve hiçbir şeyi asla tahrik etmemek konusunda emir aldılar. Şu anda cephe sakin. Bir helikopter getirme ve teknelerle geri gitme çabası haricinde, sadece bu tür şeylere ateş açacaklar, cephedekilere değil. Mısırlılardan ayrıca ateşkesi korumalarını ister misiniz, çünkü biz çok kesin talimatlar altındayız.

K: Mısırlılardan bunu yapmalarını isteyeceğim.

D: Elimizdeki tüm bilgi bu.

K: Mısırlılarla hemen temas kuracağım.

D: Güzel.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

27 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 14:10

S: Selam.

K: Gece yarısı 12 için her şey ayarlandı.

S: Çok güzel.
K: Her şey düzenlendi. İsraillilerin tek ısrar ettikleri, Mısırlıların kamyonları kendilerinin sürmemeleri, BM'den şoförlerin kabul edileceği. Bu Mısır için de uygun.
S: Bu harika.
K: Şimdi, neyin bunu berbat edebileceğini bilmiyorum.
S: Bu şerefi Başkan'a bahşet. Buna ihtiyacı var.
K: Zaten hepsini Başkan'a bahşediyoruz.
S: Evet, demek istediğim basma ulaştır.
K: Tamam.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

27 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 14:13

K: Bilgiyi Ziyad'a ilettim. BM şoförlerini kabul edeceklerini düşünüyor.
D: Evet, güzel.
K: Güvenlik Konseyi'nin bu gücün bu gece Süveyş kentine girmesi gerektiğini belirten bir kararı onayladığını söylüyor.
D: Adamlarımla konuştum. Eğer bu gece girmek istiyorlarsa, gerekli düzenlemeleri yaparız.
K: Teklifi siz getirdiğinizden, onları kente girmeye zorlayamazsınız. Ayrıca bir başka şey vereceklerini de söyledi—
D: Sanırım her şey iyi olacak.
K: Size açıkça söylemeliyim, bir dost olarak: Bu mesajı Sedat'tan da Başkan'dan da sakladım. Şimdi ona göndermeyeceğim.
D: —dayanabileceğim tüm baskı— bizim tarafımızda aptalca hatalar yapıldığında bu en büyük şok oldu.
K: Sayın Büyükelçi, tüm bunlar yatıştıktan sonra birlikte bir içkiyi hak ediyoruz.
D: Başbakan'la konuştuğumda, bana neden bu akşam Dr. Kissinger'ı yemeğe götürmüyorsun dedi, konvoydan sonra.
K: Bu akşam olmaz. Tüm bunlar iyi bir şekilde sonuçlandıktan sonra bunu da yaparız.
D: Bunun iyi şekilde sonuçlanacağını hissediyorum.
K: Kendisine[Golda Meir'a-çn] içten saygılarımı iletin.

BÜYÜKELÇİ DINITZ-KISSINGER

27 Ekim 1973, Cumartesi
Saat 15:05

D: Çok vaktinizi almak istemem. Pek o kadar önemli değil. Sizinle konuştuktan sonra Başbakan'la konuştum ve benden şunu yeniden doğrulamamı istedi: 1) Süveyş kenti— Süveyş kenti kapısına gelen Fin komutanı kendi yetkisini kullanarak, tehlike nedeniyle askerleriyle geceleyin girmemeye karar verdi. Bu arada, elli kişiye ilave olarak, ikiyüz kişi daha aldı ve kapının dışında kamp kurdular. Bu onların kendi kararıydı. Şehre girmek isterse buna hiçbir itirazımız yok, ama bunu yapmasına yardım etmeyeceğiz, çünkü halka karşı sorumlu olmak istemiyoruz.

K: Güzel.

D: 2) Ziyad'ın şoförlerin Mısırlı değil BM şoförleri olmasını kabul ettiğine dair açıklamasını not ettik. Bunu General Siilasvuo'ya bildireceğiz.

K: Güzel.

D: 3) Mısır'ın ateşkesin gözetlenmesi için yeni emirler vereceğini not ettik. Müdahalenizi takdir ediyoruz. Bu mesajı kendi genelkurmay başkanımıza da ilettik.

K: Güzel.

D: Durumun kendisi sakin ve bu şekilde kalmasını umuyoruz. Gülünç bir şekilde geçti gitti. Başbakan size selamlarını ve tebriklerini gönderiyor. Bu akşam 3:30'da 111,5 km'de Sedat'la buluşmak istiyor. Eğer Sedat'tan olumlu bir yanıt alırsanız— ondan cevap alacağınız zaman, gerçeği öğrenme görevinizin de imkansız hale geleceğini biliyor.

K: Hala espri anlayışına sahip olduğuna sevindim.

D: Evet, ben kendiminkini kaybetmeye başlamıştım.

K: Bir diğer zor sorunu daha idare ettik.

D: Eminim iyi olacaktır.

K: Bugün en kötü kısmını atlattık.

D: Bu sabah eve gittiğimde karıma dedim ki, "Biliyorsun, bu sessizce uyuyacağım ilk gece, çünkü ışığı görmeye başlıyorum." Sonra uyandığımdaki durum buydu. Bence şimdi başarılı bir şekilde sonuçlandırdık.

K: Evet.

Sonunda, 28 Ekim Pazar günü yerel saatle 1:30'da, yeni programın bir buçuk saat gerisinde, İsrailli ve Mısırlı askeri temsilciler, BM gözlemcilerinin gözetiminde yirmidört yıldan beri ilk kez doğrudan görüşmelerde bulunmak üzere bir araya geldiler.

29 Ekim Pazartesi sabahı, Hafız İsmail'e konvoyun hedefine varmış olduğunu bildirebildim. Mısır daha kalıcı düzenlemeler için İsrail ile başka görüşmelerde bulunmayı kabul etti. Bunlar sonuçsuz kalsa da, görüşmelere doğru bir yönelim başladı. Çok geçmeden Mısır ve İsrail arasında Ocak 1974'te bir geri çekilme anlaşması, Eylül 1975'te siyasi bir anlaşma, ve 1978'de bu yazıldığı sırada yürürlükte olan bir barış anlaşması ile süreç geri dönülemez noktaya geldi.

Bu görüşmelerin yürütülmesi konusunda bakınız *Years of Upheaval* s.799 dn. ve s. 1032 dn. ve *Years of Renewal* s.347 dn.

Çin Hindi'nin Son Ayı

Ortadoğu krizinde politika, olayları Amerika'nın değerleri ve ulusal çıkarlarına uygun olarak şekillendirmek için tasarlanmıştı. ABD'nin Çin Hindi'ne müdahalesinin son ayındaki politika ise, kısıtlamayı bozmakla sınırlıydı. Bu giderek artan bir şekilde, Amerika'daki başlıca iki partimizin beş yönetimi boyunca savunduğu bir politikaya, yani insanların mümkün olduğunca fazlasını kurtarmaya ağırlık verilmesiydi. Ortadoğu krizi sırasında ABD politikasının her ne kadar tartışmalı olsa da bir ana fikri vardı; Çin Hindi krizinin son ayında verilen kararlar ise ısırıcı bir niteliğe sahipti. Her gün insan trajedilerinin üstesinden gelme ya da acil tedbirler için mazeretler üretme ihtiyacından dolayı, bu konular dikkatleri üzerinde toplamaktaydı. Ford yönetimi, dik bir yokuştan aşağı artan bir hızla yuvarlanan bir araçtaki yolcu durumuna düşmüştü. Ama bu süreci maksimum saygınlıkla ve şimdiye kadar mümkün olduğunca bize güvenmiş olanların kaderini kolaylaştırarak atlatmak kaygısı yanı sıra, Çin Hindi halklarına ve Amerika'nın dünyadaki merkezi konumuna borçlu olduğunun da farkındaydı.

Bu çaba yüreklerimizi dağlıyordu; ancak asıl trajedi teknik ya da hukuki görünen meseleler, bürokratik ya da kongrede yaşanan bir dizi münakaşa şeklinde ortaya çıkmaya başlamıştı. Aslında bütün bunlar, Amerika'nın yirmibeş yıl boyunca kanını ve hazinesini feda etmiş olduğu bir çabanın başarısızlığa uğramasından kaynaklanmaktaydı.

Nixon yönetiminin, Amerika'nın asıl hedefini gerçekleştirmiş olduğu inancına dayanarak müzakere ettiği Vietnam barış anlaşması, 27

Ocak 1973'te Paris'te imzalanmıştı: Asıl hedef, Çin Hindi halklarına kendi kaderlerini belirlemek için bir fırsat tanımaktı. Başka bir yerde iç politik tartışmaların ayrıntılarını ve son felakete doğru giden gelişmeleri anlattım. * Burada kendimi bu meselelere dair son ayda yapılan tartışmaların bir özeti ile sınırlandıracağım.

Anlaşmanın askeri koşulları ihtilafın yinelenmesinin bir dizi yasak yoluyla önlenmesi şeklinde planlanmıştı: Bu yasaklar, Kuzey Vietnamlı personelin Güney Vietnam da dahil Çin Hindi'nin diğer bölgelerine sızmalarına karşı; Kuzey Vietnamlı güçlerin Laos ve Kamboçya'da mevcudiyetlerine karşı; (uluslararası kontrol noktalarından eski teçhizatı yenilemek hariç) yeni askeri teçhizatın girişine karşı; Laos ve Kamboçya topraklarının askeri üsler olarak kullanılmasına karşı konulmuştu. Birleşik Devletler silahlı kuvvetlerini iki ay içinde geri çekecekti. Esirler iade edilecekti.

Anlaşmanın siyasi koşulları ise ulusal seçimlerin, her iki tarafa da veto hakkı vererek eşit sayıda Kuzey ve Güney Vietnamlı katılımcılardan oluşan bir konsey gözetiminde yapılmasını öngörüyordu.

Kuzey Vietnam işte bu anlaşmaların hepsini ihlal etti. Kuzey Vietnamlı güçler hem Laos hem de Kamboçya'da kaldı. Personelin Güney Vietnam'a sızması eylemleri, 1975'in başında Kuzey Vietnam'ın 12 bölüğünden 11'inin Güney Vietnam'a hareketiyle doruğuna ulaşarak çok büyük bir boyuta ulaştı. Başından sonuna dek, izin verilen yenilemeyi fazlasıyla aşan miktarlarda askeri teçhizat gönderildi.

Savaşı karakterize eden iç politik tartışmalar savaş sonrasında da devam etti ve Watergate krizi de anlaşmanın uygulanması yönünde baskı yapılması imkanını ortadan kaldırdı. Anlaşmazlık ABD'nin uğruna 55 binden fazla Amerikalının öldüğü bir anlaşmayı savunma hakkı olup olmadığının tartışılmayla başlamıştı. Ve sonra, altı ay içinde, Kongre Haziran 1973'te Çin Hindi'nde herhangi bir ABD askeri harekatını ya da asker konuşlandırmasını yasakladı. ABD ilk kez kendisini, uğruna Amerikan güçlerinin savaşmış ve ölmüş olduğu bir anlaşmayı uygulattırma yeteneğinden mahrum bırakıyordu.

Aynı zamanda, Vietnam için ayrılan Kongre ödenekleri her yıl için yüzde elli oranında azaltılarak, 1973'te 2.5 milyar dolardan 1974'te 1.4 milyar dolara ve sonra 1975'te 700 milyon dolara kadar

Henry Kissinger, *Ending The Vietnam War* (New York: Simon & Schuster, 2003).

indirilmişti. Bu kesintilerin Saygon güçleri üzerindeki etkisi Kuzey Vietnam Komünist Partisi'nin itibarlı dergisi *Hoc Tap* tarafından son Kuzey Vietnam saldırısı arifesinde, Ocak 1975'te şöyle anlatılıyordu:

> Kukla askerlerin [Saygon] ateş gücünün şiddeti ve seyyar teçhizatlarının miktarı önemli derecede azaltıldı. 1974'ün üçüncü çey-reğinde, kukla askerler tarafından açılan top ateşlerinin aylık sayısı, 1973'teki aylık sayıyla karşılaştırıldığında yaklaşık dörtte üç oranında azaldı. Kukla hava kuvvetinin günlük taktik sortilerinin sayısı 1972'de gerçekleştirilenlerin sadece yaklaşık beşte birine denk düşmektedir. Helikopterlerin sayısı yüzde 80 azalırken Güneydeki uçakların şimdiki sayısı, sınırlı savaş döneminde elde bulunan en büyük uçak sayısıyla kıyaslandığında yüzde 70 oranında azaldı.... Kukla askerlerin bomba ve cephane rezervleri azaldı ve muhtelif uçak, tank, muharebe araçları ve ağır silahların yakıt ve bakımında, tamir ve kullanımında büyük güçlüklerle karşı karşıyalar.

Ağustos 1974'te Başkan Nixon'un yerine geçmiş olan Başkan Gerald R. Ford'un 1975'in başında, Kongre'den Vietnam için 300 milyon dolarlık ek bütçenin, ilk barış zamanı yılı olan 1973 için tahsis edilen toplam yardımın yüzde 40'ı olan toplam 1 milyar dolara çıkarılmasını istemesiyle işler kriz noktasına gelmişti. Bu miktar, Senato Silahlı Hizmetler Komitesi Başkanı saygıdeğer John Stennis (D.-Miss.) tarafından 1974'te ihtiyaç durumunda verilmek üzere taahhüt edilmişti. Ancak Watergate'in etkisi altında bir önceki Kasım ayında seçilmiş olan ve George McGovern'ın —1972 Demokrat başkan adayı— görüşlerini destekleyen üyelerin çoğunlukta olduğu bir Kongre'de bu talebe şiddetle karşı çıkılmaktaydı; zira McGovern, seçim kampanyası sırasında Çin Hindi'nden tek taraflı bir çekilmeyi savunmuştu. Vietnam'ı vakıflar tarafından desteklenmesi gereken bir yoksul ülke kategorisine sokarak, son bir kereliğine yardımda bulunmayı savunan bir fikir, giderek taraftar buluyordu. Yönetim bu fikri incelemeye başladığında ise, bu kez bunun için öngörülen miktar da tartışmalı hale geldi ve böylece ülke Kuzey Vietnamlı onbir bölük tarafından işgal edilirken Mart 1975'e kadar para konusunda hiçbir konu gündeme getirilmemişti. Kamboçya'ya ek yardım ise bütünüyle reddedilmişti.

Tüm Kuzey Vietnam ordusuyla karşı karşıya kalan ve Amerikan yardımı konusunda elinde belirsiz ihtimallerden başka bir şey olmayan

Güney Vietnam hükümeti, savunma alanını daralmaya ve Orta Dağlık Bölgeler denilen yerden geri çekilmeye karar verdi. Ancak neredeyse ülkenin yüzde 30'undan vazgeçen bu tür bir yeniden konuşlanma için dahi hiçbir hazırlık yapılmamıştı. Geri çekilmek çok daha zordu; çünkü Güney Vietnamlı askeri birlikler her zaman kendilerine destek veren sivillerle birlikte seyahat etmekteydiler. Bunun ardından bir bozgun geldi; ülkenin kuzeyinin üçte biri ile birlikte Güney Vietnam'ın düzenli kuvvetlerinin dörtte biri ve stratejik rezervlerinin de yarısı kaybedildi. Birleşik Devletler'e ise —yaklaşmakta olan sona dair bazıları acılı, diğerleri jübile niteliğinde olan— gelişmeleri sadece bir seyirci olarak izlemek kalmıştı.

Bu dram gelişmekteyken, ben Ortadoğu'da, daha sonra İsrail ve Mısır arasındaki ilk siyasi anlaşma olacak şey için yapılan mekik diplomasisini yönetiyordum. Washington'daki iş arkadaşlarım gibi, olayları etkileyemez vaziyette, trajedinin ortaya çıkmaya olduğunu da fark etmiştim. 23 Mart'ta geri döndüğümde, Da Nang —yani ülkenin kuzeydeki üçte birinin savunmasının kilit noktası— düşmek üzereydi; göz ardı edilen Kamboçya bakımından bir felaket ise kapıdaydı, Vietnam bakımından da muhtemelen durum farklı olmayacaktı.

Vietnam trajedisinin son ayında Washington'da hüküm süren üç tartışma şunlardı:

- Vietnam'a ek yardımı artırıp artırmamak ve eğer artırılacaksa bunun ne kadar olacağı; bu bir önceki yılın sonunda ihtiyaç duyulursa ek bir bütçe yapılması olarak taahhüt edilmişti. O zaman masadaki rakam 300 milyon dolardı.
- Kalan altı bin Amerikalının ve bizimle çalışmış olan mümkün olduğunca çok Vietnamlının geri çekilme hızı;
- Yaklaşmakta olan felaketi görüşmelerle hafifletme ihtimalleri.

Yardım konusundaki anlaşmazlık şiddetle devam etmekteydi; ve bu arada, Saygon'a nihai çöküşünden önce hiçbir yeni teçhizatın ulaşmasının mümkün olmadığı her zamankinden aşikar hale gelmiş durumdaydı. Kongre, sembolik bir yardımı dahi engellemeye kararlıydı; zira Kongre'nin iddiasına göre bunu engellemesi sayesinde yönetimin Vietnam'daki çatışmalara yoğunlaşmasının önüne geçilmiş olacaktı,

Hikayenin tamamı için bkz: Kissinger, *Ending The Vietnam War,* s.532-33.

ki böyle bir şey aslında Kongre'nin hayal ürünüydü. Kongre çoğunluğu ek bir yardımı da reddederek Amerika'nın Vietnam'la iştigaline de gösterişli bir son vermeyi dayatıyordu; böylece Amerika'nın uzak bölgelerdeki yükümlülüklerinin beyhude olduğu konusunda da bir ders vermiş olacaktı. İşte bunu Vietnam'a yardım konusundaki müzakereleri engelleyerek ve Kamboçya'ya yardımı bütünüyle reddederek gerçekleştirdiler.

Başkan Ford ve ben, trajedinin sonucuna dair hiçbir hayale kapılmamıştık. Ama kaderlerini Amerika'nın verdiği sözlere bağlamış olan insanların kasıtlı şekilde ve açıkça terk edilmesi sonucu oluşmakta olan felaketi artırmamanın da önemli olduğunu düşünüyorduk. Acil bir durumdayken bir müttefike yardımın kesilmesinin ise utanç verici olduğunu ve güvenlik konusunda Amerika'ya sırtını dayayan ülkeler üzerinde feci bir etkisi olabileceğini düşünüyorduk. Ayrıca iki acil operasyonel sorunla karşı karşıya gelmiştik. ABD yardım talebini geri çevirirse, Saygon hükümeti panikleyecekti. Ortaya çıkan krizde, Vietnam'da kalan altı binden fazla Amerikalı (çoğu sivil), buradaki öfkeli bir nüfus ve terk edilen Güney Vietnam ordusu tarafından rehin alınabilirdi. Her şeyden önce, Amerika ile işbirliği yapmış olan mümkün olduğunca çok Vietnamlıyı kurtarmakta tamamen kararlıydık. Tüm bunlar için ise zaman kazanmak lazımdı. Başkan Ford o nedenle Kara Kuvvetleri Komutanı General Fred C. Weyand'ı Vietnam'ın ihtiyaçlarını araştırmak üzere Saygon'a gönderdi. 300 milyon dolarlık ek yardım devre dışı kalmıştı. Biz Kongre'den yardım isteyeceksek, bunu ancak gerçekçi dolayısıyla makul bir rakam ile yapabilirdik. Bu mantığı 10 Nisan'da bir Dışişleri Bakanlığı personel toplantısında Başkan'ın 722 milyon dolarlık yardım talebi konusunda brifing verirken şöyle özetledim:

> Eğer Başkan dün gece bir çok Kongre üyesinin söylemesi gerektiğini iddia ettikleri şeyi söyleseydi— yani "Yeterince yaptık; da-ha fazla askeri yardım veremeyiz" deseydi, bence Phil Habib [Doğu Asya'dan sorumlu Dışişleri Bakan Yardımcısı] bu sabah-tan itibaren, Saygon'da tamamen kontrol edilemez, kaotik bir çöküş olacağını kabul etmek zorunda kalacaktı. Başkan bir kez olsun hiçbir şey yapmamaya karar verirse, hemen böyle bir şeyin neden doğru olduğunu da soracaktır; çünkü Kongre'deki muhalefet sayısıyla ölçülmüyor; prensibiyle ölçülüyor....

> Bu şey şimdi kendi doğrultusunda ilerleyecek; doğrultusu da makul bir şekilde tahmin edilebilir. Bizim yapmaya çalıştığımız şey ise bunu saygın bir şekilde yönlendirmek ve insanların bize biraz güven duyabilecekleri dış politikayı yönetebileceğimiz bir temeli korumak.

Bu talep bile Kongre'yi asla harekete geçiremedi, Güney Vietnam'ın yıkılışına giden son ay ise bu şekilde heba oldu.

Geri çekilmenin hızı meselesi, Savunma Bakanlığı ile Beyaz Saray tarafından desteklenen Dışişleri Bakanlığı arasında bir anlaşmazlık yarattı. Savunma Bakanlığı ihtilaf yüzünden hırpalanmıştı; stratejisini elinde bulundurmadığı bir savaşı yönetmek zorundaydı, gösterdiği çabaları savaş meydanında boğulmuştu, kuvvetleri ise kendi yurdunda karalanmaktaydı. Daha fazla risk almak istemiyordu ve bu nedenle Vietnam'dan en süratli şekilde boşaltma yapılması için sürekli bastırmaktaydı. Herhangi bir boşaltma sırasında da Savunma Bakanlığı kaynaklarının kullanılması zorunlu olacağından, Pentagon bu konuda gösterilmesi gereken özen bakımından özel bir talepte bulunuyordu. Aynı zamanda, Başkan (ve ben) ani bir boşaltmanın, Amerikalıların hayatlarını riske atarak ve ABD ile işbirliği yaparak tehlikeye giren Vietnamlıları kurtarma çabasını engelleyerek panik yaratmasından korkmaktaydık. Tüm bu asli konular Nisan 1975 ayı boyunca kaçınılmaz şekilde tekrarlandı.

Nihayet, önümüzde bir de yaklaşmakta olan felaketi çözmek için görüşmeler yapılması baskısı da bulunuyordu. Beş yıldır Kuzey Vietnamlılarla müzakereler yapmış olduğumdan, bu konuda hiçbir hayale kapılmamıştım. Hanoi, askeri bir pata durumu olduğundan inatçıydı; konferans masasında bizim askeri bir yenilgiden kurtulmamıza izin vermeyecekti. Yine de, Vietnam'ın çaresiz durumunda, diplomasinin boşaltma için zaman kazanma aracı olmasına çalıştık.

Kötü kaderli 1975 Nisan'ı sırasında Çin Hindi can çekişirken Washington'daki siyasi tartışmalara da işte bu üç asli konu egemendi.

Aslında hepsi de önemsizdi ve büyük ölçüde sembolik sebeplerle ortaya atılmıştı. Yardım sağlama önergelerinin onaylanmasından yana olanlarımız, bu yardımın çöküşten önce asla oraya varmayacağını biliyorduk. Buna karşı çıkanlar ise —açıkça söyledikleri üzere— bir savaşın sonunu hızlandırmadıklarını biliyorlardı; yardım tasarısının akıbeti ne olursa olsun, son yakındı. Ve görüşmeler için bastıranlar —

ve çaresizlik içinde buna katılanlarımız— Amerika güçlüyken dahi boyun eğmez olan Kuzey Vietnamlıların, böyle bir çöküş karşısında hiçbir lütuf gösterisinde bulunmayacaklarını yürekten biliyorlardı.

Dolayısıyla tüm katılımcılar, müteakip olaylarda şiddetli bir iç çekişme döneminde oluşturulmuş bir senaryoya bağlı kalmaktaydılar: Yönetim şeref tanımlamasını sürdürdü; muhalefet ise sadece Çin Hindi macerasından tamamen vazgeçilmesinin Amerikan değerlerini muhafaza edebileceği görüşüne bağlı kaldı. Ve müzakere yanlıları, son aya kadar, Amerika'yı ikilemlerinden kurtarabilecek şeyin müzakere teklif etmek olduğu yanılsamasında ısrar ettiler.

Sonun Başlangıcı

23 Mart'ta Ortadoğu'dan dönüşümden sonraki ilk birkaç gün yönetim, engellenen müzakerelerle epey meşgul bir durumdaydı.

Ülkenin kuzey bölümünün merkezi konumunda ve düşmenin eşiğinde olan Da Nang'daki Vietnamlı mültecilerin kötü durumları nedeniyle, benim gündemime de önce Vietnam yerleşti. Doğu Asya'dan sorumlu Dışişleri Bakan Yardımcısı Philip Habib, Da Nang limanındaki Amerikan çıkartma gemileriyle tahliye etmek suretiyle, mümkün olduğunca çok Vietnamlıyı kurtarmayı amaçlayan bir plan tasarlamıştı. Bu plan, Amerikan personelini ve malzemesini tehlikeye atmak konusunda isteksiz olan Pentagon'da endişelere yol açtı. Hem Beyaz Saray hem de Dışişleri Bakanlığı'ndaki hukukçular, böyle bir girişimin, dışarıdan askeri kuvvetler gönderilmesini yasaklayan (bu, mevcut 12 Kuzey Vietnam bölüğünün onbiri illegal bir şekilde ülkedeyken söyleniyordu) 1973 barış anlaşmasına aykırı olacağından dolayı itiraz ettiler. Pentagon'un endişeleri önce Savunma Bakanı ile yapılan bir görüşmede ortaya çıktı; Bakan aşikar şekilde mültecilerin boşaltılması için deniz kuvvetlerinin gemilerinden yararlanılması taleplerine itiraz etmişti.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

27 Mart 1975, Perşembe
Saat 18:12

S: Selam, Henry. Hey, bana bak, tanrı aşkına bunları sakın kişisel olarak üzerine alma— sen Güneydoğu Asya'da yapılabilecek her şeyi yaptın. Bu sıkıntıların böyle yakın olacağını nasıl akıl edebilirdin ki?

K: Yo, hayır, ben—

S: ABD politikasının etkililiğinden bahsederken, eğer Da Nang'a gideceksek şunu yapmak zorundayız ki—

K: Hayır, hayır, beni hedef aldığını düşünmedim.

S: Evet, tamam.

K: Hayır, gerçekten, bence şimdi sen ve ben tamamen aynı kaledeyiz.

S: Bugün gelmemin sebebi şu ki, Habib'in [sivillerin Amerikan askeri gemileri tarafından tahliyesini öneren] raporunu okuduğumda, Savunma Bakanlığı'nm bir nevi Hızır gibi yetişeceğine ve bir şapkadan tavşan çıkarabileceğine dair bir varsayım olduğunu düşündüm.

K: Benden bunu Başkan'ı pas geçerek yürütmemi istedi ama bunu yapamazdım. Ve WOHG'yi [Washington Özel Hareket Grubu, genellikle yöneticilerin katıldığı krizlerin üstesinden gelmek üzere Bakan Yardımcısı düzeyinde bir komite] toplantıya çağırmamızın sebebi de bu. Jim, hayır, hayır, inan bana, bu sözleri bana yönelik söylediğini düşünmedim ve ben gerçekten ikimizin belki de şu anda ülkemize ne olduğunun niteliğini anlayan birkaç kişi arasında olduğumuzu düşünüyorum.

S: Sadece trajik, sadece trajik.

K: Ve bu bize pahalıya mal olacak.

S: Şey, bildiğin gibi çoktan mal oldu.

K: Ama dünyanın Çin Hindi dışındaki diğer yerlerinde de.

S: Pekala, bence çok naziktin ve bence dün toplantında [engellenen Ortadoğu görüşmelerinde] bunun [Vietnam'ın düşüşünün] muhtemelen bir faktör olduğunu ama asıl faktör olmadığını söylediğinde nazik olurken de haklıydın.

K: Pekala, bunu bir bahane olarak kullanmak istemedim— sanki uzanamadığı üzüme koruk dermişçesine.

S: Eğer ABD'nin prestiji yüksekse, bence—

K: Bak, eğer ABD'nin prestiji yüksek olsaydı ve eğer verdiğimiz güvenceler bir anlam taşıyor olsaydı, bu [Martta engellenen ancak Eylül ayında tamamlanan siyasi bir anlaşma için Mısır ve İsrail arasındaki görüşmelerde] işe yarardı.

S: Doğru, şu lanet şey çok üzücü.

K: Jim, eğer çok fazla savaşmadan bu yenilgiye gerçekten bizim neden olduğumuz gerçeğinden kurtulabilmemizin bir yolu varsa—

S: Bu ana kadar öyle yapmayışımın tek sebebi, o kadar savaş olmadığını söyleyince— bunun devamında bir şekilde Thieu'nun [General Nguyen Van Thieu, Güney Vietnam Devlet Başkanı] başlattığı o geri çekilme operasyonunun [Thieu'nun Orta Dağlık Bölgelerden geri çekilmesinin] yetersizliğini söylemek gelir.

K: Evet, ama geri çekilme harekatı başlı başına bir panikti.

S: Ha, aynen öyle, aynen öyle. Biz— yani benim durduğum çizgi böyle ve buna devam edeceğim. Bildiğin gibi, bunu geçen hafta da yaptım, bence bir ara ya da başka bir zaman— bir çeşit brifing.

K: Sanırım bunun faydası olur.

S: Eğer o uçak durumuna bir bakarsan— Thieu seyyar kuvvetlerini hiçbir zaman alınamayan Damytuet'e sokma yetersizliğini gördüğünde ve bu asıl birleşme yeri— Damytuet düştüğünden dolayı Dağlık Bölgeler boyunca anayolu artık kullanamayacaklardı. Ve doğal olarak, panikledi. Şimdi bu geri çekilmenin ele almış tarzı—

K: Ha , tam bir felaketti. Felaket. Ama sonuca nasıl vardığını görebilirsin. Uygulaması bir felaketti.

S: Aynen, ama buna ilave olarak, hiç kimseye danışmadığında— işte Dışişleri'ndeki bazı arkadaşlar da sadece 'durma öyle, kımılda biraz' nosyonuna sahipler, ama bizim yapmakta olduğumuz şey etkili olacağı sürece bunun da bir sakıncası yok.

K: Jim, şunu istemeyiz— yani, Vietnam'dan çıkarken, firari mültecileri vurmayı— buradaki kesin argüman böyle.

S: Doğru, yarın MSC teknesini iyice bir gözden geçireceğiz— bunu bir sınama olayı olarak deneyebiliriz—

K: Neyi?

S: Bizim oraya sokmaktan bahsettiğimiz ticari tekne.

K: Buna karşı mısın?

S: Bu konuda endişeliyim çünkü, bir kere daha, ABD'yi göstermelik bir operasyona dahil ediyorsun, bu da sorgulanabilir bir sonuca yol açabilir.

K: O tekne Korgeneral Ngo Quang Truong'dan [Bölgenin Vietnamlı komutanı] haber almadan önce gönderilmesin.
S: Tamam, Truong'dan haber alana kadar hareket ettirilmemesine dikkat ederim.
K: Bundan emin ol ve sonra ikimiz bir istişarede bulunalım.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

29 Mart 1975, Cumartesi
Saat 12:55

S: ABD Deniz Kuvvetleri'nin çıkartma gemileri Subic Körfezi'nde [Filipinler]. Mültecileri denizden toplamak üzere hazırlıklar yapılıyor.
K: Senin fikrin nedir?
S: Ben çok kuşkuluyum, ama şimdi bürokrasimizde bir çeşit yaygın evrensel bir görüş var; belki de Dışişleri bu konuda çok daha serttir. Sizin insanları kurtarabileceğinizi falan söylüyorlar. Vatikan'dan bile bir talep geldi. Gemilerimiz giriyor ve eğer insanlar taşınabilirse [kıyıdan uzak duracak çıkartma gemilerine taşmabilirse], o zaman çıkartma gemilerinin kullanımını anlayabilirim.
K: Eğer çıkartma gemileriyle girersek isyancıları kontrol altına alabilir miyiz?
S: Hayır. Onların taşınmasını sağlamamız gerekecek. Sanırım Chu Lai olayının [paniğin eşlik ettiği boşaltma] bir tekrarını yaşayacaksınız.
K: Sana katılıyorum. Şimdi savaş gemilerini göndermekte tereddüt etmeyeceğim. Ama taşıma konusunda sana katılıyorum.
S: Tamam. Çok güzel.
K: Orada yeterince taşıma kapasitesi var mı?
S: Buna bakıyoruz ve yeterince kapasite olup olmadığını göreceğiz.
K: Tamam. Sana katılıyorum. Teşekkür ederim, Jim.
S: Tamam. Güle güle.

Sonrasında durumu Başkan Ford ile gözden geçirdim.

BAŞKAN GERALD R. FORD-KISSINGER

29 Mart 1975, Cumartesi
Saat 14:15

K: İki şey var. Birincisi, biliyorsunuz Papa'dan ve başka pek çok insandan mültecileri ve diğerlerini Da Nang'dan tahliye etmek ko-

nusunda çok acil bir istek aldık. Çıkartma gemileri gönderen ülkeler var. Avustralya askeri uçaklar gönderiyor. Biz de Filipinlerden çıkartma gemileri göndermek istiyoruz. Schlesinger işin içinde. Onları kıyılara çıkarmayacağız, sadece mültecilerin taşınmasını sağlayacağız. Hukukçularımız bunun önemli Kongre liderlerine bildirilmesi gerektiğini düşünüyorlar.

F: Ne tür bir bildirim?

K: Sadece onlara bunu yaptığımızı söylemek.

F: Sanırım böyle yapmak zorundayız, bunu onlara bildirmeli ve bir kamuoyu açıklaması yapmalıyız.

K: Önce onlara bildirelim ve sonra kamuoyu açıklamalarını yapalım. Bence bu insani bir davranış.

F: Doğru.

K: İngilizler firkateyn gönderiyorlar.

F: Bunu ne kadar sürede yapabilirler?

K: Filipinler'den ayrılmalarına izin verelim, yarın orada olmalılar.

F: Bence Kongre üyelerine bildirmeli, sonra duyurmalıyız.

Günler geçtikçe, Da Nang trajedisi daha büyük bir Çin Hindi trajedisinden farksız olmaya başladı. Son dakikada üzerinde anlaşmaya varılmış bir çözüm bulunabileceği hüsnükuruntusu sürekli söylentileri beslemekteydi..

DAVID BINDER, *NEW YORK TIMES-KISSINGER*
1 Nisan 1975, Salı
Saat 15:00

B: ... [Başkan Ford'un tatil yapmakta olduğu] Palm Springs'den, Vietnam sorununu çözmek için diplomatik bir girişim ya da çaba başlattığımız hakkında yayılan flaş haberler nedeniyle arıyorum.

K: Palavra.

B: Herhangi bir şey elde ettik mi? Russkies? Hanoi?

K: Bak, David, Kuzey Vietnam'ı biliyorsun ve diplomasiyi de biliyorsun. Bu koşullar altında ne yapılabilir ki?

B: Siz— bugün bu haber üzerinde çalışıyorum— ve ne zaman flaş bir—

K: Benim palavra dediğimi söyleyemezsin, ama bu konuda hiçbir şey bilmiyorum. Ama herhangi bir şeyden nasıl haberdar olabildiklerini de anlamıyorum. Bilgiyi benden aldıkları için bilmiyorum.
B: Reuters bu konuda bir flaş haber geçti ve bu kesinlikle yanlış mı?
K: Evet.
B: Hiç kimseyle görüşmüyor muyuz? Kanın kuruması ve tozun yatışması için beklemiyor muyuz?
K: Söylenecek ne var?
B: Habib'e bugün aynı sorulardan bir sürü soruldu ve bu bültenler de Reuters'ten.
K: Kontrol etmeni takdir ediyorum ama anormal olan hiçbir şey yok.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

1 Nisan 1975, Salı
Saat 15:51

S: Başkan Perşembe günü bir basın toplantısı düzenleyecek. Vietnam konusunda bazı sorular ve cevaplar almak zorunda kalacağız.
K: Sorumluluğu kesin olarak belirtmeli.
S: Çin Hindi konusunda.
K: Çin Hindi konusunda. Sadece ne olduğunu açıklasın. Bu gece [önerilen cevabı] görebilir miyim?
S: Evet.
K: Güzel.

BAŞKAN-KISSINGER

1 Nisaıı 1975, Salı
Saat 19:15

K: Perşembe akşam [Palm Springs'te] görünmek için gerçekten sabırsızlanıyorum. Fred Weyand'ın [Ford tarafından askeri ihtiyaçları tayin etmek için Vietnam'a gönderilen Kara Kuvvetleri Komutanı] Thieu bugün ya da yarına kadar onu göremeyeceği için Saygon'da oyalandığını biliyorum
F: Jim Schlesinger'in bu sabah bana söylediği de bu. [zor anlaşılır] ile konuştum ve Fred bizimle buraya gelmeden önce Cuma günü benimle San Francisco'da buluşacak, yani onu Cuma günü San Francisco'da göreceğim, sonra buraya gelebilir ve üçümüz burada buluşabiliriz.

K: Bu çok güzel. Bir şey daha, Phnom Penh'deki [Kamboçya'nın başkenti] tahliye konusunda Jim'in sizinle konuştuğunu biliyorum. Benim önerim [Kamboçya] hükümetine sizin ayın 9 ya da 10'unda bir konuşma yapmayı planladığınızı söylememiz. Ben 10'unu öneririm.

F: [Temsilciler Meclisi, Cari Albert] Başkanı'mn planları nedeniyle 10'unda olmak zorunda. Kesinlikle 10'u akşamı saat 21:00 olarak belirlendi.

K: Bu bize üzerinde çalışmak için biraz daha zaman verir. Benim önerim, sadece bu arada dayanacak bir şey vermek bakımından onlara o konuşmada sizin yardım için her türlü çabayı göstereceğinizi söylememiz—

F: Bence bu akıllıca.

K: Eğer insanları dışarı taşımaya başlarsak, siz şeyi yapmadan önce tam bir çöküş olacak— Sizin izninizle bir telgraf göndermek ve bunu bu esasta yapmak istiyorum. Onlara [Kamboçya hükümetine] sizin bir konuşma yapma planınızdan söz edeceğiz. Bu onlara tutunacak bir şey verecek ve bu arada ikiyüz Amerikalıyı çıkaracağız.

F: Jim bana [bilgi verilmemiş olan] mevcut durum konusunda altmış ila yetmiş kişi olduğunu söylüyor.

K: Bu doğru ve başka kuruluşlarda da bazı insanlar var.

F: Bence bunu sunmalıyız.

K: Sanırım önümüzdeki birkaç gün içinde [Phnom Penh'den] 150 kişi çıkarmayı planlıyoruz. Çöküşü tetikleyebilir, ama bu konuda fazla bir şey yapabileceğimizi sanmıyorum. Eğer onlara sizinle konuştuğum mesajı gönderirsek, sanırım bu durumu bir şekilde dengeleyecektir.

F: Bana öyle geliyor ki eğer bunu onlara gönderirsek, söyleyecek olduğum şey nedeniyle 10'una kadar dayanmak zorunda kalacaklar ve herhangi bir şey ters giderse, bu çok kötü bir şekilde yanlış anlaşılabilir ve patlayabilir. Biz şeyi yaptığımız sürece—

K: Telgrafa yazmayı önerdiğim şey şu. Sizin bir konuşma yapma planınızı ve yardım isteyebileceğinizi onlara bildireceğiz. Kararı onlara bırakırız ve hükümetlerine karan ve zaruri olmayan personeli çıkaracağımızı bildireceğiz, onlara sizin bir konuşma yapacağınızı söyleyeceğiz böylece Amerikalıları çıkarmaya başladığımız gün yıkılmazlar.

F: Bence bunu ele almanın doğru yolu böyle.
K: Saygon için boşaltma planlarını geliştirmeye başlamalıyız. Henüz o noktaya ulaşmadı, ama orada daha fazla Amerikalı var. Planımız olmalı, ama uygulamak zorunda değiliz.
F: Bence planların hazırlanması hemen başlatılmalı, ama gizli tutulmalı.

Beyaz Saray aynı zamanda, Başkan'ın bir önceki telefon görüşmesinde bahsedildiği üzere, General Weyand tarafından sunulacak rapora dayanarak Vietnam'a yardım tavsiyesinde bulunacağı konuşmasını hazırlıyordu. Bu konuları, Başkan Ford tarafından Ağustos 1974'te Beyaz Saray Genel Sekreteri olarak atanan Donald Rumsfeld ile görüştüm.

DONALD RUMSFELD,
BEYAZ SARAY GENEL SEKRETERİ-KISSINGER
2 Nisan 1975, Çarşamba
Saat 16:57

R: Taslağın ne zaman hazır olacak?
K: Sizin saatinizle yarın akşama kadar.
R: Gönderecek misin?
K: Evet.
R: Bu konuşmada hiç uluslararası ekonomiden bahsedecek misin?
K: Sanmıyorum. Başka bir şeyler koyabiliriz.
R: Bana öyle geliyor ki— bunun iyi bir fikir olduğunu sandığımı bilmiyorum. Sorun şu ki, uluslararası ekonomiyi tamamen ayrı tutabilir misin?
K: Bu güzel bir nokta. Bunun için birkaç sayfa ilave ederiz.
R: Bence, ayrıca, sen ve o bu konuşmanın bir çeşit şey olmasını düşünüyordunuz— Birliğin Durumu [Ulusa Sesleniş -çn.] konuşmasında bu konuya değinmemiş olduğundan.
K: Buna daha çok kritik bir durumda olmamız açısından bakıyorum. Dış politika aslında oldukça iyi durumda. Eğer birlikte uğraşırsak hala kurtarabilir ve iyi şeyler yapabiliriz.
R: CIA konusuna [Senatör Frank Church'ün, D.-Idaho, başkanlık ettiği Merkezi Haber Alma Teşkilatı'nın araştırmalarına] girecek misin?

K: Evet.
R: Güzel. NATO?
K: Evet. Ama o bir başarı öyküsü.
R: Evet. Ona Perşembe gecesi hakkında soracağım. En erken saat 10:00'a kadar seni görmek isteyebilir.
K: Bunu açık bırakabiliriz. Sanırım uçağım 10:05 ya da o civarda.
R: En azından bir otuz dakika daha geç kalacaksın.
K: O zaman bunu geçelim. Benim için her halükarda üç saat sonra, ama onu görmekten memnun olurum.
R: Weyand meselesinden bahsederim, sonra da konuşmanın yeni taslağını bekleriz.

BRUCE VAN VOORST, *NEWSWEEK* DİPLOMASİ MUHABİRİ-KISSINGER

2 Nisan 1975, Çarşamba
Saat 19:45

V: Vietnam konusunda, bugün Savunma Bakanı ve Başkan Yardımcısı [Nelson A. Rockefeller] aynı şeyden bahsettiler, Saygon'un düşeceğinden.
K: Başkan Yardımcısı bunu söylemediğini iddia ediyor.
V: Her halükarda, yol göstermek açısından, sizin operasyonel değerlendirmeniz iki hükümetin kısa sürede düşeceği yönünde mi?
K: Weyand'la konuşana kadar bir şey söyleyemem.
V: [zor anlaşılır] Amerikan siyasi görünümü üzerindeki etkisi ne olacak?
K: Dışarıda ne olacağını biliyorum, çok vahim olacak. Benim görüşümü biliyorsun, beni uçakta dinledin. Haklı olduğumu biliyorsun.
V: Şehirde bu [krizin] bir nevi kendinden menkul bir soru olduğuna ilişkin bir düşünce tarzı var.
K: Olanları tahmin ettiğinizde, tahmin ettiğiniz şeyi yaratmakla suçlanıyorsunuz.
V: Sorun, gerçekten ne kadar vahim olduğu.
K: Bunların hepsi derin arka planda.
V: Bunun farkındayım. Vietnam meselesi, daha çok sizin kişisel ilginiz değil mi?
K: Yapma. Benim kişisel ilgim nedir?

V: Anlaşmayı sağlamak.
K: Bu [zor anlaşılır] ABD bunu uygulama araçlarından yoksun bırakıldıktan sonraydı. Sen söyle, taraflardan hiçbiri bunu uygulamak arzusunda olmadığında herhangi bir anlaşma sağlanabilir mi[ydi]?
V: Ama böyle oldu.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

2 Nisan 1975, Çarşamba
Saat 19:55

K: Schlesinger bugün Thieu'nun mahvolduğunu söyledi mi?
S: Bu konuda bir şey bilmiyorum.
K: *Newsweek*'in bana sorduğu buydu.
S: Brifingini henüz aldım. Gözden geçirip seni aramamı ister misin?
K: Evet.
S: Birkaç sayfa.
K: Bunu söyledi mi? Bu kahrolası bir rezalet.
S: Başkan Yardımcısı kısmen söyledi. "Başkan Thieu'nun iktidarda ne kadar kalacağını sanıyorsunuz" diyor ve "Vietnam'ın kendi kendine karar vermesi gerekecek olan bu" dedi. Hepsi bu kadar. Thieu hakkında başka bir şey görmüyorum.
K: Schlesinger'in çöküşe neyin sebep olduğunu söylemesi gerekiyordu.
S: Belki söyledi. Burada tek satır aralıklı sekiz sayfa var. Tek bir şey arıyorum.
K: Tamam. Teşekkürler.

BAŞKAN (CALIFORNIA 'DAN)-KISSINGER

3 Nisan 1975, Perşembe
Saat 11:22

K: Sayın Başkan, ben sadece sizinle bir şeyi kontrol etmek istedim. Gayler [Noel Gayler, Pasifik Filosu Komutanı] ve Dean [John Gunther Dean, ABD'nin Kamboçya Büyükelçisi] Phnom Penh'den çekilmeyi hızlandırmaya başlama tavsiyesiyle geldiler.
F: Doğru.
K: Bence de bunu yapmalıyız.

F: Bu yirmi dokuz ya da otuz artı altmış ya da yetmişten fazlası [önerilen çekilmenin önceki dilimi]. Diğer bir deyişle, sadece operasyonel olmayan insanlarda fazlası.

K: Uygulamada, gerçekten, havadan taşımayı sürdürmek için gereken asgariye çekmek.

F: Pekala, eğer bunu tavsiye ettilerse sanırım buna girişmeliyiz. Sence?

K: Aynen. Ve bence, Sayın Başkan, eğer aynı fikirdeyseniz, bazı kongre liderlerini aramalı ve sizin bu emri verdiğiniz gerçeğini onlara bildirmeliyiz.

F: Katılıyorum, Henry. Onlara devam etmelerini söyle.

K: Peki. Tamam. Bunu yapacağım. Şimdi, Jack Marsh [Ford tarafından Beyaz Saray'a getirilen başkanlık yardımcısı] ile bir konuşma yaptım. Sizin Kongre hakkında çok yatıştırıcı bir konuşma yapmanızı istiyor.

F: Peki.

K: Ben şahsen buna katılmıyorum. Bence şimdi Churchill vari bir tutuma ihtiyacınız var. Bunun üzerinde fazla durmanız gerektiğini düşünmüyorum— yani bunların.

F: Benim isteğim sadece gerçeklere işaret etmek, Henry, şayet gerçekler farklı olsaydı bugün durumun da farklı olacak olduğunu söylemek.

K: Bu güzel. Suç atmak zorunda değilsiniz. Bence— öncelikle, bence Kuzey Vietnamlıların şeyi konusunda çok sert olmalısınız.

F: İhlalleri.

K: İhlalleri konusunda. Resmi bir şekilde imzaladıkları ve diğer 11 ülke tarafından uygulanan bir anlaşmayı tamamen iptal ettiler ve bir kağıt parçasına çevirdiler. Ben olsam, bunu sert bir şekilde ifade ederdim.

F: Peki.

K: İkincisi, derdim ki— yani bu noktayı vurgulamaya devam ederdim. Bunun iki yönü var— bizim bunu [barış anlaşmasını] uygulama yeteneğimiz ve verdiğimiz yardımın miktarı. Her ikisi de yıllar içinde azaltıldı.

F: Doğru.

K: Ve gerçekler bunlar. Buna ek olarak, tüm bunlar şu anda görmekte olduğumuz paniğe katkıda bulundu. O zaman eğer söylemek isti-

yorsanız, o halde şimdi gelecekle yüzleşmek zorundayız, bu olacak— Bununla hiçbir sorunum yok.

F: Bizim nerede durduğumuz, durumun ne olduğu konusunda bir değerlendirme yapmam istenirse— benim düşüncem şu ki Çin Hindi'ndeki askeri durumu alenen değerlendirmem gerektiğini düşünmediğimi söylemeliyim.

K: Weyand'la konuşana kadar.

F: Aynen, çünkü Komünistleri cesaretlendirecek ve Güney Vietnam'daki müttefiklerimize zarar verecek bir şey söylemek istemem.

K: Kesinlikle doğru.

F: Bence düşündüğüm şeyin ötesinde herhangi bir şey yapmak şu anda tamamen uygunsuz olacaktır.

K: ...Ben kesinlikle ikna oldum, Sayın Başkan, eğer bunu iki haftadan ziyade iki yıllık dönem için ifade ederseniz— şimdi herkes iğneli fıçıdan çıkmaya can atıyor.

F: Doğru.

K: Ama bir şekilde Churchill vari bir tutumla ortaya çıkarsanız— evet, büyük sorunlar var ama dün ele aldığımız şekilde üstesinden geliriz, deyin. O zaman Amerikan halkı gerçekten bir araya gelecektir.

F: Pekala, o doğrultuda üç noktayı kullanmayı düşünmüştüm: 1) Gördüklerimden ve okuduklarımdan üzüntü duyuyorum.

K: Ben açık yüreklilikle, bir ülke olarak belli bir sorumluluk üstlendiğimiz gerçeğiyle yüzleşmemiz gerektiğini söylerdim—

F: Doğru. Ve sonra askeri bakış açısına göre yeterli yardım sağlanmadığı gerçeğinden hüsrana uğradığımı ve askeri olarak bir şey yapmak bakımından da elimizin kolumuzun bağlı olması gerçeğinden hüsrana uğradığımı ekleyeceğim.

K: Mükemmel.

F: Üçüncüsü, mevcut yenilginin bizim dünya liderliğimizi engellemesine izin vermeyeceğimiz konusunda tamamen kararlıyım.

K: Dünya barışı bizim dünya liderliğimize bağlı olduğundan, Amerika'nın çıkarı da zaten böyledir.

F: Tamam....

Kamboçya çözülmekteyken, Vietnam'daki kötüleşen durum, bu ülkeden ayrıca Amerikalıların tahliye edilmelerini de düzenlemeye başlamamızı gerektiriyordu. Bu planlama ABD Büyükelçisi Graham Martin'in zorlu kişiliğinin karşısına dikilmişti. Martin görevini kahramanca yerine getirdi ve içlerinde kendi evlatlık oğlunun da bulunduğu binlerce kişinin uğrunda can verdiği Amerika'nın özgür bir Vietnam taahhüdünü ulaşılan şu acı sona dek destekledi. Martin'in elinden, Washington'u kendi tavsiyelerini kabul etmeye ikna etmek adına, analizlerini önyargılarına kılıf yapmanın ötesinde bir şey gelmiyordu.

Yakında gerçekleşecek bir felaketle karşı karşıya olan Martin gemisiyle batmaya karar vermiş olan bir kaptan gibiydi; ve son günün son saniyesine kadar inançları için mücadele etmeyi sürdürdü. ABD Kongresi'nin Güney Vietnam'dan vazgeçmekle çok büyük bir hata yaptığına inanarak, geleneksel medya ve kongrenin bilgeliği karşısında direndi ve bunların vicdanlarını rahatlattıkları aldatıcı "tavizlere" teslim olmadı. Martin'in nasihat dolu pek çok mesajının daha sonra kısmen yayımlanabilecek —belki de benim aleyhime— bir belge oluşturmak amacıyla tasarlandığını çok iyi biliyordum. Çünkü Martin yüzde yüz destekten daha azını ihanet olarak görme eğilimindeydi. Ama belgeler ne olursa olsun, bunlar Martin'in Amerika'nın ahlaki taahhütlerini korumak uğruna mücadele ettiğini gösterecekti. Her zaman uygulanabilir olmasa da, onun itirazları konusunda hemfikirdim. Ve bazen anormal biri de olsa onu bir müttefik olarak gördüm. Bu arada, acısını cesaretle gizlemesini izlerken, kalbim hep Martin'den yanaydı.

Martin Amerikalıları tahliye etmek konusunda isteksizdi; çünkü böyle bir eylemin Vietnam'ın parçalanmasını hızlandırmasından korkmaktaydı. Her ne kadar ben daha hızlı bir boşaltma için Pentagon'un aciliyet hissini azaltmaya çalışıyor olsam da, Graham Martin'in taş duvar örmesini de tehlikeli buluyordum.

BÜYÜKELÇİ PHILIP HABIB, DOĞU ASYA'DAN SORUMLU DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI-KISSINGER

3 Nisan 1975, Perşembe
Saat 17:07

K: Tahliye hakkındaki o notu Martin'e dostane bir tavırla gönderemez miydin?

H: Bence nazikçeydi. Onun tavrı o kadar da dostane değildi. Ona gayet ciddi bir şekilde anlattığımı sanıyorum. Birisi Dışişleri Ba-

kanı'nın talimatlarını yerine getirmediğinde ve istediği üç gemiyi beklediğini söylediğinde, böyle bir şey, biz onun için bir şey yapana kadar bunu yapmayacakmış anlamına geliyor.

K: Graham Martin'in sorununu biliyorum.

H: Emir almayı öğrenmek zorunda.

K: Ona şimdi daha kibar bir şekilde özel bir emir vereceğim. İşbirliği yapmış olanları çıkarmasını istiyoruz, işte bu konuda harekete geçecek.

H: Benim ne dediğimi gördünüz mü?

K: Evet. Biraz fazla kabaydı.

H: İstediğiniz her şeyi yaparım. Sabrımı yitirmeye başlamam haricinde.

K: Nedenini anlıyorum.

Vietnam parçalanırken Washington günah keçileri arıyordu. Çoktan beri Vietnam'a yardıma karşı çıkacağını açıklamış olan Senatör Henry "Scoop" Jackson (D.-Wash.), Başkan Thieu'ya yazdığı özel mektuplarla, ABD'nin Paris Anlaşmalarının uygulanmasına yardım edeceği sözü veren Başkan Nixon'u Vietnam'a "gizli" taahhütlerde bulunmuş olmakla suçlayarak kısa süreli bir çatışma başlatmıştı.

Bu özel tartışma anlaşmanın imzalandığı ve başkanlık mektuplarının yasal öneme haiz olduğu günlere kadar uzandı. Başkanlık mektupları yasal taahhütler değildir; ancak tahmin edilebilir ihtimaller hakkında görevdeki başkanın niyetinin ifadesidirler. Haleflerine yasal değil ahlaki bir sorumluluk yükler (halefler zaten başkan olmadıkları bir zaman yapılan bu taahhüde kaçınılmaz olarak mesafelidirler). Ve, elbette, hiçbir başkan tek taraflı bir deklarasyonla Kongre'yi bağlayamaz.

Vietnam olayında, Nixon'un mektupları Kasım 1972 seçimleri ve o zamanki görüşmelerin bir anlaşmaya dönüşmeye başlaması zaman aralığında yazılmıştı. O nedenle Thieu'nun, Nixon'un tamamen önceki siciliyle ve Amerika'nın önceki anlaşmalara yönelik tavrıyla uyumlu niyet beyanlarını gerçekleştirmek için dört yılının daha olacağı beklentisini taşıması için her sebebi vardı. Ayrıca Başkan'ın yardımcıları, tekrar tekrar yönetimin anlaşmayı açıkça uygulama kararlılığında olduğunu belirtmişlerdi.* Bu resmi açıklamalar Başkan

Bakiniz Henry Kissinger, *Ending The Vietnam War* (New York: Simon & Schuster, 2003), s. 601 dn.

Thieu'ya yazılan başkanlık mektuplarında yer alan özü yinelemekteydi. Mektuplar konu olarak Nixon'un selefleri tarafından yazılmış mektuplara benziyordu, örneğin, Başkan John F. Kenıiedy'nin Pakistan'ı saldırıya karşı korumak için verdiği gizli taahhütte olduğu üzere.

Her halükarda, Amerika'nın yükümlülüğünün doğasına dair tartışma asıl noktayı gözden kaçırmaktaydı. Ne Ford ne de Nixon yönetimi hiçbir zaman Vietnam'a yardım etmek için yasal bir sorumluluk istemişti. Onların üzerinde ısrar ettikleri şey daha derindeydi— yani ahlaki bir yükümlülük. Amerika bu yardımı bizim yanımızda olmuş insanlara, verilen kayıplara ve dahil olmuş olduğumuz ortak çabalara borçluydu— kısaca, yani kendimize.

ABD bir barış anlaşmasına vardığında, diğer taraf da, bunun koşullarını ihlal etmesine ceza görmeksizin izin verilmeyeceğinin bilincinde olmalı. İhlaller için bir ceza olmaksızın, yapılan bir ateşkes, teslim olan açısından bir hileye dönüşür. Bütün önceki ve sonraki yönetimler bu görüşü benimsediler. Jackson'un suçlaması ise, aslında iki yıldır standart bir tartışmaya dönüşmüş olan bir şeyi tekrar eden şiddetli bir anlaşmazlığa yol açtı.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

8 Nisan 1975, Salı
Saat 17:20

K: Şu Jackson'un açıklamaları konusunda çok fazla sıkıştırılıyoruz.
S: Şu anda sana göndermek üzere bir açıklama taslağı hazırlıyorum.
K: Beyaz Saray'ın da bu konuda yorum yapacağını söyleyelim.
S: Bence böylesi daha iyi— yani Beyaz Saray'dan. Weyand, Kongre bölgesinde öğlen yemeğindeydi ve hala orada; Genelkurmaya da mektuptan [Nixon'un Aralık 1975'te Thieu'ya yazdığı mektup] bahsettiğini biliyorum. Bana bunu Wickham [General John Wickham, Kara Kuvvetleri Komutanı] söyledi.
K: Bunu yapma hakkını nereden alıyor?
S: Hiçbir fikrim yok. California'daki tartışma neydi?
K: Ford beni dışarıda bıraktı. [Weyand] [mektupları] sadece Başkan'a [Ford] gösterdi.
S: Ve sonra bundan Şeflere söz etti.
K: Görünen bu. Bu açık.
S: Bu şimdi aşikar.
K: Başkan bunu biliyor mu?
S: Hayır.

K: Açıklamayı buraya göndersen iyi olur.
S: Birkaç dakika içinde gönderirim.

JAMES "SCOTTY" RESTON, *NEW YORK TIMES*-**KISSINGER**
8 Nisan 1975, Perşembe
Saat 18:40

R: Arkadaşınız Jackson konusunda arıyorum.
K: Oh, İsa aşkına.
R: Şey, onun canına okuyacağım.
K: Bak, sana açıklanmaması şartıyla, Thieu'yu anlaşmayı kabul etmeye ikna etmek için birkaç başkanlık mektubu olduğunu söyleyeyim. Bu mektuplarda Nixon'un kamuoyuna söylediklerinden farklı bulduğum hiçbir şey yok. Gizli anlaşmalar yok, hatta—
R: O sıralar Nixon'un ne dediğine dair kaydı okudum; ABD'nin bir çeşit bekçilik yapacağı açık.
K: Bu doğru ve özel olarak söylediği tek şey bu.
R: Ford hiç Thieu'ya yazılan bu başkanlık mektupları konusunda herhangi bir şey yaptı mı?
K: Hayır.
R: [Jackson'un] yaptığı hainlik suçlamasında bulunmak.
K: Bu şu çifte şeylerden biri. Açıkça herhangi bir şey yapılmasına karşı çıkarken Güney Vietnamlılara ve ülkeye ihanet ettiğimizi söylüyor. Nixon daha sonra kamuoyuna tekrarlamadığı özel hiçbir şey olmadığını söyledi. Bekçilik rolü üstlenmek konusundaki genel açıklamalar daha sonra Kongre'ye söylendi ve Kongre Temmuz 1973'te bekçilik rolünü yasakladı. Temmuz 1973'ten beri yasal olarak hiçbir şey yapmamız yasak, bu aşikar. Temmuz 1973'te Başkan buna yasal olarak asla başvurmadı.
R: Kongre ne şart koştu?
K: Temmuz 1973'te Çin Hindi içinde, üzerinde ve etrafında askeri eylemi yasakladılar.
R: Bizim tarafımızdan askeri eylem mi?
K: Bizim tarafımızdan. O tartışma sırasında hiçbir zaman biz herhangi bir anlaşma istemedik ve sonra Savaş Güçleri Yasası çıktığında, o zaman bir [anlaşmazlık] yaşanmıştı. Sonuç olarak, Çin Hindi konusundaki anlayış o anlamda makul bir durum sağlayabileceğimiz şeklinde.
R: [Nixon'dan alıntı yaparak:] "Kuzey Vietnam'ın anlaşmaya uymasında ısrar edeceğiz."

K: Doğru. Mayıs 1973 Dış Politika Raporunda, [Nixon] Hanoi'ye açıkça ve özel olarak anlaşmanın ihlal edilmesine ve Kuzey Vietnam'ın saldırganca eylemlerine hoşgörü göstermeyeceğimizi söylediğimizi belirtti. Bu konuda söylediğimizin hepsi bu.

R: Jackson gizli anlaşma lafının Wilson'a dek uzanan çok özel bir anlamı olduğunu bilecek kadar uzun süredir bu işin içinde.

K: Bir anlaşma sözleşmeye bağlanmış bir yükümlülüktür; bu en azından bir yükümlülüktü, ve savaştan kurtulmak için ne acılar çektiğimizi de biliyorsun. Herkes [Vietnam'dan-çn.] çıkmamızı istiyordu; oradan kamuoyu marifetiyle çıkarılacaktık. İnsanlar mükemmel bir anlaşma sağlama şansımız olduğunu sanıyor.

R: [Jackson] telefonumu almadığını ve sizi aradığını söylemeye devam ediyor. [Dorothy] Fosdick [Senatör Henry Jackson'un yönetim asistanı] bunu ortaya atmadan günler ve günler önce, size ulaşmaya çalıştığını söyledi.

K: Bu tamamen yalan. [Jackson] benimle temas kurmak için hiçbir çaba göstermedi. Şayet aramış olsaydı, bana ulaşırdı.

R: Öğrenmek istediğimiz de buydu.

K: Doğru. [Jackson] gerçekten erişmeyi zora sokuyor.

R: Eğer haklı olsaydı, hiç üstüne alınmazdı. Eğer haksızsa, bu mantıklı değil.

K: Haklı olsa bile, bir karara varamadık ki. Açıkça sadece yasal değil ahlaki bir yükümlülüğümüz olduğunu belirttim, dolayısıyla bu ne kazandırır?

R: Sadece anlaşmazlık ve biraz şöhret. Bu onun bakış açısından bile iyi bir politika değil. Yasal bir taahhütle karşı karşıya kaldığımızı söylemenin anlamı nedir?

K: Bunu bilmiyorum.

R: Tamam, başka bir gün, teşekkürler, Henry.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

8 Nisan 1975, Salı
Saat 18:45

K: Bu konuda bir haber çıkardık mı?

S: Hayır çıkarmadım. [Başkanlık Basın Sözcüsü Ron] Nessen [Nixon] Başkan'a ulaşana kadar beklemek istedi.

K: Telefon yağmuruna tutuluyorum. Gizli bir anlaşma yoktu. Ve şunu söylüyorum, kayıtların ötesinde hiçbir şey yok.

S: Bence bu kesinlikle doğru. Yıllık raporlardaki açıklamalar da en az o kadar sert. Sorun yok. İhlalleri hoş görmeyeceğiz, söylediği bu.
K: Söylediğinin hepsi bu. [Belirli] bir söz verip vermediğimizi görmek için [konuşma kayıtlarını] tarayacak birisini ayarlayabilir misin.
S: Evet.
K: Weyand Genelkurmaya [mektuplardan] bahsetti.
S: Evet.
K: Bu konuda ona bir çeki düzen vermeliyiz.
S: Beni tekrar aramasını bekliyorum.
K: Ve ona başkanlık mektuplarını Genelkurmaya nasıl verebildiğini de soracak mısın?
S: Evet. Nessen en kısa sürede Başkan'a ulaşmaya çalışacağını söyledi.
K: Ve Başkan'da bizim konuşmamız var.
S: Evet.
K: Teşekkürler.

RICHARD VALERIANI, *NBC* **A®WS-KISSINGER**

8 Nisan 1975, Salı
Saat 19:00

V: Jackson suçlamalarıyla ilgili biraz sıkıntımız var. Bize nasıl ele alacağımızı söyleyin.
K: Nasıl—
V: Bakanlıktan bir çeşit açıklama.
K: Cevap verdiğimizi düşünüyordum.
V: Gizli anlaşma konusunda mı?
K: Şey biliyorsun, gizli bir anlaşma yoktu. McGovern'la tekrar bir yarışa girmeyeceğim. Onun hakkında yeterince tecrübem var. Bir anlaşma yoktu. Açıklanmamak koşuluyla söylüyorum, tam olarak muhtelif basın toplantılarında ve yıllık raporlarda açıkça söylediklerine paralel olan bazı, bir dizi başkanlık mektupları söz konusuydu.
V: Başkan Nixon'dan mı?
K: Evet.
V: Bir basın toplantısında mı?
K: Evet, özel olarak ve kamuoyuna açıklanan şekilde, Kuzey Vietnam'ın anlaşmayı ihlal etmesine hoşgörü göstermeyeceğini söyledi.

V: Bu her iki tarafa gönderilen başkanlık mektuplarında mı söylendi?
K: Özellikle Güney Vietnam'a.
V: Kongre ile çekişmeden kaçınmak amacıyla bunu kamuoyuna açıklamak istemez misiniz?
K: [McGovern] ile bir yarış istemiyorum. Bu sadece sizin bilginiz için. Bir çeşit kamuoyu açıklaması olmalı.
V: California'da yapılan basın açıklamalarının bir tekrarı mı?
K: Hayır. Benim işaret ettiğim— hiçbir anlaşma yapmadık. Birkaç başkanlık mektubu vardı. Düzenlediği muhtelif basın toplantılarından fiiliyatta hiçbir şeyin farklı olmadığı görüşünde olduğunu söyleyebilirsin.
V: Ve mektuplara ihtiyaç duyuluyordu—
K: [Thieu'nun] anlaşmayı imzalamasını sağlamak için.
V: Kayıtların ötesinde hiçbir şey söylenmedi mi?
K: Hiçbir şey, benim bulduğum kadarıyla.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

8 Nisan 1975, Salı
Saat 19:55

K: Nessen'in bunun [başkanlık mektuplarındaki taahhütlerin niteliği meselesinin] araştırılmakta olduğuna dair bu gece bir açıklama yaptığını biliyor muydun?
S: Hayır, bunu bilmiyordum.
K: Bob'a [McCloskey] bu konuda birkaç kişiyi aramasını söyledim.
S: Onun neden bunu söylediğini bilmiyorum. Her zaman bir şey söyler.
K: Açıkça söylemediğimiz herhangi bir şey olup olmadığına bakmak için Peter'm [Rodman] konuşma kayıtlarını gözden geçirmesini sağlayabilir misin?
S: Aralık ayında ihlal durumunda ne yapmaya hazır olduğumuzu gösteren bir tane var. O en kötüsü. Ne yapacağımızı en çok kast eden de bu. Ama bunun bir taahhüt olduğunu sanmıyorum.
K: Hayır, bu sadece yapmak niyetinde olduğumuz şeyin bir işareti. Ama sonra 1973'te [Kongre Çin Hindi'nde askeri harekatı yasakladığında] tartışmalı hale gelmişti.
S: Evet.
K: Tamam. Güzel.

Washington Vietnam konusundaki sürekli çekişmesini sürdürürken, Saygon'u boşaltma problemi çok daha acil bir hal almıştı.

BEN BRADLEE, *WASHINGTON POST* **YÖNETİCİ EDİTÖRÜ-KISSINGER**

9 Nisan 1975, Çarşamba
Saat 14:40

B: ...Saygon'da beni ilgilendiren ve kaygı duyduğum üç adamım var; ve açıkçası tahliye edilmeleri benim için çok önemli. Boşaltma planlarının uygulanabilirliğinden kuşkulu görünüyorlar ve sizin ikna olup olmadığınız konusunda da endişeliyim ki—

K: Şey, şimdi sen neden söz ediyorsun? Amerikalılardan mı Vietnamlılardan mı?

B: Her ikisinden de bahsediyordum. Şimdi özellikle Amerikalılardan bahsediyorum. Demek istediğim, ben de bazı düzenlemeler yapmayı çok isterdim; bu konuda epey çaba gösterildiğini de biliyorum, bundan eminim Vietnamlı çalışanları da çıkarmak için de uğraşıyorsunuzdur. Şimdi bizzat Amerikalılar için endişeliyim. Tahliye planlarının iyi olduğunu düşünüyor musunuz?

K: Bak, tahliye planı— ama bunu kullanamazsın.

B: Bunu hiç kullanmayacağım.

K: Tahliyeyle ilgili sorunumuz bunu, 1) topyekün paniğe ve 2) Amerikan karşıtı isyanlara yol açmayacak şekilde yapmak.

B: Ya evet.

K: Aksi halde hiç kimse tahliye edilemez. Bu nedenle sana veremem— Sanırım boşaltma planları iyi. Ve ondan sonra, ikimizin arasında kalmalı, orada muhtemelen soğukkanlılığını kaybetmek üzere olan bir Büyükelçi var.

B: Şey, sanırım öyle. Bu Büyükelçiyi ben de yirmibeş yıldır tanırım.

K: İşte, dolayısıyla durumu izleyeceğiz. Tamamen bir felaket olacak şekilde kontrolünü kaybetmedikçe Amerikalıları oradan çıkarmak konusunda o kadar endişeli değilim.

B: Evet.

K: Beni endişelendiren, biliyorsun, en azından hayatlarını kurtarmaya çalıştığımızı göstermemiz gereken yüzbinlerce Güney Vietnamlı var. Ve bu planlar— bu iş zor.

B: Evet. Ama bu sabah Don Oberdorfer *[Washington Post* muhabiri] ile konuştum; ve o ki sorumluluk sahibi, soğukkanlı bir adamdır—

K: O nerede?

B: Saygon'da. Mevcut boşaltma planlarının karşı çıkma olmaksızın oniki ila onsekiz saat önceden uyarı gerektirdiğini söylüyor.

K: Pekala, sana şöyle söyleyeyim: Hazır olmayan ne varsa— yarına geceye kadar hazır olacak.
B: Tamam.
K: Demek istediğim, hazırlık süresini oldukça azaltacağız.
B: Bunu oniki ila onsekiz saate mi indireceksiniz?
K: Şey, elimde kesin rakamlar yok; ama bunun mevzulardan biri olduğu konusunda seni temin edebilirim— biliyorsun, yirmi dört saat içinde bir şey olmazsa.
B: Önümüzdeki yirmi dört saat içinde mi?
K: Evet. Bence biz— haftasonuna kadar tahliye planları iyi durumda olur ve insanları daha kontrol edilebilir hale gelecek bir noktaya getirmiş oluruz.

10 Nisan'da Ford, Vietnam'a yardım için 722 milyon dolar talep ederek Kongre'ye hitaben bir konuşma yaptı— söz konusu rakam General Weyand tarafından önerilmişti. Weyand'ın bu kadar kesinliğe sahip bir rakama nasıl ulaştığına akıl erdirmek kolay değildi.

BAŞKANLIK BASIN SÖZCÜSÜ RON NESSEN-KISSINGER

10 Nisan 1975, Perşembe
Saat 15:05

K: Ron?
N: Evet, Henry.
K: Ben saat 6:00 civarında brifing verirken, onlar konuşmayı okumuş olurlar.
N: Umarım.
K: Konuşma ile beraber onlara on dakika tanı.
N: Onlara biraz daha fazla zaman vermeye çalışırım. Belki saat 5:00'e kadar konuşmayı onlara ulaştırmayı umuyorum. Bu onlara okumak ve üzerinde düşünmek için bir saat verecek.
K: Güzel. Ve sonra ben, şey, aslında bunların üzerinde kafa yormalarını istediğimden de pek emin değilim. Keşke yatıştırıcı bir şey yapsaydım— Biliyorsun, bu oldukça sert bir konuşma. Keşke [Ford'un] ne yapmaya çalıştığını açıklayan oldukça yatıştırıcı bir brifing verebilsem.
N: Tamam. Bence bu güzel bir fikir. Dün buradan ayrılırken kongre üyelerinin söyledikleri bazı şeylere dayanarak insanların bir şe-

kilde o doğrultuya meylettiklerine dair bir hisse kapıldım. Partiler üstü bir dış politika için büyük bir atılım olacak ve suçlama olmayacak ve işte bu tür şeyler; bu yüzden elde etmeye çalıştıkları şeyin bu tür bir yaklaşım olduğunu sanıyorum.

K: Ama fiiliyatta Kongre'nin tüm yasamayı iptal etmesini istiyor—

N: Biliyorum, en zor şey bu olacak, bu sabah da bu fikirden söz etmemin sebebi bu.

K: Sen gördün, değil mi?

N: Evet.

K: Ne düşünüyorsun?

N: Şey, sanırım üstesinden gelinmesi gereken en zor şey Amerikan askerlerinin tekrar oraya dönmeleri isteği olacak. [Ford acil durumlarda, Amerikan kuvvetlerinin Amerikalıların tahliye edilmesine yardımcı olabilmelerini öneriyor.] Ve ayrıca para için, ve bu sabah sana paranın şey olduğunu açıklaman gerektiğini söylememin sebebi bu—

K: Şimdi para konusunda yapacağım şey şunu açıklamaktır; Vietnam için düşünceniz ne olursa olsun, şimdi oradan çıkmamız gerektiğini düşünüyor olsanız da olmasanız da, bir müzakere olması gerektiğini düşünseniz de düşünmeseniz de, ya da istikrar sağlanması gerektiğini düşünseniz de düşünmeseniz de aynı miktarı istemelisiniz. Çünkü oradan çıkmanıza yardımcı olacak yerinde bir şeye sahip olmadıkça, şimdi çıkamazsınız.

N: Pekala, konu böyle. Demek istediğim bu çok ikna edici bir argüman. Yani Amerikalıların büyük bir tehlikede oldukları. Ve eğer fişi şimdi çekerseniz altı bin Amerikalının fişini çekmiş olacaksınız. İstediğin temel taktikler nelerdir, Henry? Üst düzey bir Amerikalı yetkiliye mi yoksa bundan daha derine mi atıfta bulunmak istersin?

K: Sen ne düşünüyorsun?

N: Bundan daha derine gitmenin daha iyi olabileceğini tahmin ediyorum. Daha samimi ve kimseye atıfta bulunmadan konuşabilirsin. Konuşmanın ardında ne olduğu, gelecekte nelerin beklediği konularına dair bir kavrayışa sahip olmaları için seni dinlemelerini istediğimizi söyle; Başkan'ın kaydedilmiş konuşmasını alırlar ve böylece senin için herhangi bir atfa ihtiyaçları da kalmaz.

K: Benim için uygun olan bu.

Konuşma hakkında medyayı bilgilendirirken, Amerika'nın sağladığı malzemelerin Kongre tarafından kesilmesi nedeniyle Phnom Penh'in savunucularının cephanesi tükenmişti ve buranın boşaltılmasına da hazırlanmak zorundaydık.

BÜYÜKELÇİ HABIB-KISSINGER

10 Nisan 1975, Perşembe
Saat 20:10

H: Phnom Penh'deki durum çok tehlikeli bir hal almaya başlıyor. [Büyükelçi] John Dean ve adamlarını çıkarmak üzere beklemek için zamanımız olup olmadığını bilmiyorum. Havan topu ve füzelerle oradaki havaalanını bombalıyorlar. Bazı önemli yerlere girdiler.

K: Ne tavsiye edersin?

H: Helikopterleri ve gemileri kullanmak yerine [zor anlaşılır] ile çıkmalarını söylememizi.

K: Ki bu tüm her şeyin dağılacağı anlamına gelir.

H: Şüphesiz. Şafağa kadar havaalanının kapatılmasının kuvvetle muhtemel olduğunu söylüyorlar. Bu [telgrafın] saati, yerel zamana göre 17:00.

K: Başkan'la konuşacağım. Şimdi orada her halükarda gece. Sana öğlene kadar haber vereceğim. Başkan konuşmasında bir ateşkes düzenlemek için (1954) Cenevre Konferansı'nı imzalayan tüm taraflarla temasa geçtiğimizi söylüyor. Bir nota hazırlayacak mısın?

H: Hemen başlayacağım.

BAŞKAN-KISSINGER

10 Nisan 1975, Perşembe
Saat 20:23

K: Sayın Başkan, size sadece iki şey söylemek istedim. Birincisi, Phnom Penh havaalanını artık kullanamayız, bu nedenle [12 Nisan] Cumartesi sabahı gemilerle Eagle Pull'a (Kartal Çekilmesiçn) [helikopterlerle son tahliyenin kod adı] girişiyoruz.

F: Peki.

K: Yarın sabah yapamayız ama bu konuda konuşmasak daha iyi.

F: Şey, Don [Rumsfeld] benimle konuştu ve bunu biraz değiştirdi—yakında çok geç olabileceğini söyleyerek. Bu doğru mu?

K: Bu iyi.

F: Tamam.

K: İkinci şey ise, yaklaşık iki saat boyunca hem televizyona hem de gazetecilere bilgi verdim.
F: Harika.
K: Biliyorsun, başlangıçta 722 [Ford tarafından önerilen yardım miktarı] konusunda şikayet etmeye başladılar ve ben dedim ki: Eğer siz Başkan olsaydınız, sizin için hangi rakam doğru olurdu? Ne yapardınız? Hayali bir rakam ele alalım, çünkü eğer 722 olmasaydı herhangi biriniz istediğiniz herhangi bir rakamı seçebilirdiniz?
F: Doğru.
K: Çok ciddi bir havada olduklarını düşündüm ve hiçbir şekilde—
F: Kavgacı.
K: Hayır, hiç de kavgacı değillerdi. Televizyon muhabirleri hiç değillerdi ve muhabirler de onlara göre oldukça saygılıydı. Bunu gözleri Kongre'ye çevirtmek için yapmadığınızı, son tarihin bu işi arkamızda bırakmak için belirlendiğini vurguladım.
F: Eğer bunu yorumlarında ve makalelerinde yansıtacaklarsa bence bu onlar için iyi bir ruh hali yarattı. Ve, biliyorsun, eğer bu şekilde davranıyorlarsa bunu yapacakları kesin. Ama ben şeyi— bu tutumu da tasvir edeceğim.
K: Bence ne kadar büyük güç gösterebilirseniz, o kadar iyi olacak.
F: Elimizden geleni yapacağız.
K: Pekala, bu iyi bir konuşma, Sayın Başkan, ve bu hafta hepimize yol gösterdiniz.
F: Tamam. Peki. Bu gece orada seni göreceğiz, Henry.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

11 Nisan 1975, Cuma
Saat 7:38

K: İki şey: Başladığında [Kamboçya'nın] boşaltılması konusunda bir Dışişleri Bakanlığı-Savunma Bakanlığı ortak açıklaması olacağını biliyor musun.
S: Hayır, bilmiyordum. Ne zaman başlıyor? Biraz erken değil mi?
K: Şey, bu sadece ne yapılacağı ya da şu anda ne yapıldığı hakkında olacak.
S: Tamam. Pekala bu kadar kısa sürede kimsenin tepki gösterebileceğini sanmıyorum.
K: Saat 10:30'da çıkarmalarını söyleyeceğim. Tamam mı?
S: Bunun faydası olacaktır.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER
11 Nisan 1975, Cuma
Saat 07:45

K: Tahliye konusunda haberler nedir?
S: Schlesinger devamlı olarak telefonda olacak. [İsrail Savunma Bakanı Şimon] Peres'in bu akşam ne dediğini duydun mu? [Vietnam'da şu sıralar meydana gelen olayların daha yeni tamamlanmış olan mekik diplomasisi esnasında İsrail'in Mısır'a daha fazla taviz vermeyişinde ne denli haklı olduğunu ispatladığına dair bir gazete haberinden alıntı yapar.] Dünya (Peres'in konuşmasına) ateş püskürüyor; ben de kararımızın doğru olduğuna ikna oldum.
K: Mükemmel, intihar gibi ama mükemmel....

Phnom Penh tahliye edilirken, tahliyenin hızı konusundaki Pentagon ve Dışişleri Bakanlığı arasındaki taktik anlaşmazlıklar devam ediyordu.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER
11 Nisan 1975, Cuma
Saat 09:01

S: Henry. Nasıl gidiyor? Pochentong [Phnom Penh havaalanı] dün bütün gün açıktı. Yirmi uçağımız indi. İnsanları geri götürebilirler. Sorun yok. Bu adam [Helikopter kullanılmasını öneren Kamboçya'daki Büyükelçi Dean] tam bir deli gibi davranıyor.
K: Bak. İddiası şu ki —konuşmamızdan sonra kontrol ettim— oradaki tüm askeri personeliyle birlikte bunu yapamayacağına inanıyor.
S: Bu tamamen yanlış. Tyler ve Palmer'dan [Phnom Penh'deki Savunma Bakanlığı personeli] aldığı ve uygulamaya konulan her tavsiye, bunun tam tersi. Ve Phnom Penh üzerine çullanmak için büyük bir helikopter tantanası dalgasıyla çıkmak isteyen bir tavır içinde. Bu tehlikeli bir operasyon— yani helikopter yerine uçaklara bu insanları yüklemek zorundayken.
K: Ama, Jim, şimdi karanlık. Anladığım kadarıyla, gün doğana kadar harekete geçmeye hazır olacaklar, bu yüzden— Anladığım kadarıyla, daha fazla anlaşmazlık yok.
S: Eğer kalmak istiyorsa, yüklemek zorunda. Çıkmaya hazır mı?

K: Yarın çıkmaya hazır.
S: Tamam. Pochentong'a gidemeyeceğine inanıyor, bu yüzden bizim helikopterlerle onu getirmemiz gerekirmiş.
K: Bu kendi düşüncesi.
S: Evet. Ama bu dün de kendi düşüncesiydi. Pochentong tüm gün boyunca açıktı. Tamam mı?
K: Biliyorsun, ne söyleyebileceğimi bilemiyorum. Kendisinin ve oradaki askeri personelin bunun helikopterlerle yapılması gerektiğini düşündüğünü iddia ediyor.
S: Tersi yönde tavsiye almaya devam ediyor— ama, öyle olsun. Şimdi Martin konusunda. Martin harika bir iş çıkarıyor. Dün Amerikalıların sayısını 570'e indirdi. Bunu birkaç işbirlikçiyi taşıyarak ve sözde Amerikalıların çoğunu yabancı kılığına sokarak yaptı. [Diğer bir deyişle, Martin, Schlesinger'e göre, Amerikalıdan çok Vietnamlı tahliye ediyordu, ki bu da politikamıza uygundu.]
K: Jim!
S: [Martin'in] iyi bir tekmeye ihtiyacı var.
K: Martin talimatlar aldı— teoriye göre önce UKK [Uluslararası Kalkınma Kurumu] [personeline] yardım edecek ve bu esasta insanları tahliye etmeye başlayacak. Ve sanırım bugün bu uygulanmaya başlanacak.
S: Tamam.
K: Biliyorsun, ayrıca tüm her şeyi başarısızlığa uğratmamak gibi bir sorumluluğumuz var.
S: Biliyorum. Ama, Henry, son on gün içinde günde 250 kişiyi ya da günde yüz kişiyi ya da günde yetmişbeş kişiyi çıkarabilirdik.
K: Şimdi yaklaşık 1200'e indirme talimatı aldı.
S: Tamam. Güzel. Sadece hedefe bağlı kalmasını sağla.
K: Tamam. Teşekkür ederim.

BÜYÜKELÇİ HABIB-KISSINGER

11 Nisan 1975, Cuma
Saat 09:07

K: Phil, bakanlıkta —Savunma Bakanlığı'nda— devam eden bu manevrada az önce Schlesinger'den bir telefon aldım ve kendi fikrine göre sadece uçaklarla bunun yapılabileceğini öne sürüyor. Şimdi, arkandayım. Sadece Dean'in bunun neden olamayacağına inandığını öğrenmek istiyorum.

H: Dean'in bana tam olarak söylediği, eğer hayat kurtarmak istiyorsanız, bunu helikopterlerle yapılacağı şeklindeydi. Aksi takdirde —ki bu tehlikeli olur— havaalanına ulaşamayız. Havaalanı ateş altında. Dün gece orada bir uçak daha kaybettiler. Dün havaalanından sadece iki mil ötede birkaç kişi öldürüldü. Dedi ki, Phil, eğer hayat kurtarmak istiyorsan, bunu bu şekilde yap. Ben de, John, direksiyonda sen varsın. Sen kendi bildiğin gibi yap dedim. Şimdi, dün gece birkaç uçak aldı. Dün malzemeyle birlikte, onları çıkardı ama bu yüzlerce insanı toplamakla, şehrin öbür tarafındaki havaalanına götürmekle, uçaklara bindirmekle ve göndermekle aynı şey değil. Dean bunun en güvenli, en temiz yol olduğuna inanıyor.

K: Seni destekliyorum— bak [Schlesinger] sadece tahliye içine elinden geleni yaptığını söyleyebilmek istiyor; eğer herhangi bir şey ters giderse, bu bizim hatamız. Arkandayım.

H: Biliyorsun, dün de onlara söylemeye devam ettim.

K: Phil, sen hedefine bağlı kal. Bu konuda bir kahramansın. Seninle gurur duyuyorum ve arkandayım....

Sihanuk Arası

Kamboçya can çekişirken 1969 darbesinde tahttan indirilen Prens Norodom Sihanuk Pekin'de kalmaktaydı. 1969'da devrildiğinden beri Kızıl Khmerleri [Komünist gerilla gücü] ciyak ciyak desteklemiş ve ABD ile müzakerelerde bulunmayı reddetmişti. Ancak son dakikada, aklına bazı düşünceler gelmiş olmalıydı. Phnom Penh'de arkasında bırakmış olduğu kültürel objelerin iadesini temin etmek üzere Amerika yardımını isteme kisvesi altında Sihanuk, Pekin'deki ABD İrtibat Bürosu ile bir haberleşme kanalı açtı. Bu tam da Vietnam'ın çözülmekte ve Kamboçya'nın çöküşün eşiğinde olduğu bir sırada başlamıştı. Gelişmeler, okuyucunun bu özel olayı takip etmesini sağlamak amacıyla, burada tarih sıralaması olmaksızın sunulmaktadır.

BÜYÜKELÇİ HABIB-KISSINGER
29 Mart 1975, Cumartesi
Saat 13:25

K: Sihanuk şeyi hakkında.
H: Daktiloda bir taslak var. Kısa sürede hazır ederiz.
K: ...Çinlilere bir mesaj gönderilmesini istemiyorum. Bunu yazıya geçirecek— sana söyleyeceğinin bu olduğunu söyledi.
H: Senin üzerinde başka bir şey deneyeyim. Düşündük ki mesajı— adam zaten ondört kez aldı. Ona sormalıyız da— fark ettim de sen onunla bizzat buluşmayı istemiyorsun. Bir temsilci tayin etmeye ne dersin?
K: Senden yapmanı istediğim şey, ona bir mektup göndermen ve kültürel objelerle ilgileneceğimizi söylemen. Bunu tartışmak üzere bir temsilci gönderilmesine dair fikirlerini öğren ve bunu yapmaya hazır olduğumuzu da söyle. Başka hiçbir şey olmasın. Ona hiçbir soru sorma. Sadece ona taleplerinin karşılanacağını söyle. Kamboçya'daki siyasi olaylar hakkındaki fikirlerini onunla tartışmaya hazırlanıyoruz.
H: Bunun Çin'e gönderilmesini istemiyor musun?
K: Bittikten sonra Çinlilere bilgi verebilirsin.
H: Tamam.

Sihanuk Mart ayında önerildiği vakit, siyasi bir diyalogu reddetmişti. Şimdi ise, Amerikan tahliyesine sadece saatler varken, Sihanuk birdenbire Kızıl Khmerlerin treninde yer almaktansa, oradaki tüm siyasi güçlerin isteği üzerine Phnom Penh'e geri dönme planıyla ortaya çıkıyordu.

BÜYÜKELÇİ HABIB-KISSINGER
11 Nisan 1975, Cuma
Saat 09:07 (devam eden)

H: Bu sabah şu [Sihanuk] meselesinde gece boyunca ne olduğuna dair küçük notumu aldın mı?
K: Evet, ama onunla temasa geçemedik.
H: Şey, biz sonunda yaptık ve bir anlamda girişimi de büyüttü. Ama ben Dean'e dedim ki—
K: Şimdi ne istiyor?

H: Şimdi konuşuyor— onu geri çağırmaları yeterli değil; bonzelere [Budist rahiplere] ulaşmak zorunda ve halk, köylüler ve ordu hepsi de geri dönmesini isteyecek ki geri gelebilsin. Aksi takdirde Kızıl Khmerler— Kızıl Khmerler ile geri gelmek zorunda kalacak. Ben— bu dolaylı olur. Adamının söylediği böyle. Kapı açık. Kamboçyalılar bunu biliyorlar; Dean'e de Eagle Pull'a [Phnom Penh'in helikopterle boşaltılmasına] devam etmesini söyledim. Durdurmamasını.

K: Biliyorsun, eğer normal bir Savunma Bakanımız olsaydı, Eagle Pull'u durdururdum.

H: Bence, çok açıkçası, bunu yapamayız. Şimdi çok tehlikeli. Çok çok yakındalar. Ve son bir şey: Eğer Kamboçyalılar Sihanuk ile birlikte yapmaları için kapıyı açtığımız şeyi hala yapmak istiyorlarsa, bunu şimdi biz olmaksızın da yapabilirler. Çünkü iletmemiz gereken tüm mesajları ilettik.

K: Tamam. Övünebileceğimiz bir gün değil ama elimizden geleni yaptık.

H: Tamam. Hoşçakal.

BÜYÜKELÇİ HABIB-KISSINGER

11 Nisan 1975, Cuma
Saat 10:17

H: ...Dean'den son mesaj az önce geldi. Sana okuyayım. Orada mısın— yoksa burada mı [Beyaz Saray ya da Dışişleri Bakanlığı]?

K: Hayır, hayır, oradayım.

H: Talimatlara uygun olarak [Sihanuk'un aracısını] oyunun durumu hakkında bilgilendirdim. Notlar aldı, falan filan. Sihanuk'un cevaplarını güçlendirmesi gerektiğini not etti. Chou So'nun başbakanlık görevini kabul etme şartını reddetti. Diğer bir deyişle, eğer Sihanuk önceden bir ateşkesi kabul ederse vb. Washington'un 082755 [telgraf numarası] eline yeni ulaştı.

K: Chou So kim?

H: [Başbakan] Long Boret'ten kurtuldukları zaman [Pnom Penh hükümet güçlerinin] başbakan yapacakları adam. Dean, Sihanuk'un Kamboçya'ya dönmesiyle ilgili son gelişmeler Eagle Pull'un programını değiştirmemesi için net ve kesin talimatlarınızı takdir ettiğini söylüyor. Kesinlikle devam etmek istiyor.

K: Pekala, Başkan'm merak ettiği, orada [eğer geri dönerse Sihanuk'a yardım etmek için] bir ya da iki subay ve Dean'i tutmamız gerekip gerekmediği.

H: Bir mesajda özellikle dedi ki —Dean dedi ki— güvenliklerine dair bazı teminatlar olmadıkça hiçbir işe yaramazmış— basbayağı rehine bırakmış olurmuşuz. Bunun da gerekli ya da arzu edilir olduğunu da düşünmüyor. Bunu dün gece bir telgrafta söyledi.

K: Pekala , acaba sen— haberleri alıp göndermek ne kadar sürer?

H: Birkaç saat.

K: Ona bir mesaj iletir ve [arkada kalma fikrini] onunla konuşur musun? Başkan'ın faydalı bir rol oynamasına ve bunu nasıl yapacağına dair ne düşündüğünü merak ettiğini söyle— kararı ona bırakıyor. Bu bir emir değil. Ama Başkan onun bu konuda kafa yorduğu mülahazasını öğrenmek istiyor.

H: İstiyor— karar vermesini ona bırakıyor.

K: Aynen.

H: Schlesinger tahliyenin metodundan mı yoksa tahliyenin tamamından mu şikayet ediyor?

K: Bak, Başkan—

H: Şimdi fikrini değiştiriyor.

K: ...Başkan tamamen arkanda. Hayır, hayır, Schlesinger senin dün çıkmanı istiyor ve Schlesinger geri çekilmeyi ve Kamboçyalılarla kıyameti istiyor.

H: Ya evet.

K: Hayır, hayır, hayır, ama Başkan muhtemel kazançların nasıl ayarlanabileceğim ve şayet bir kazanç sağlanacaksa, varlığımızı nasıl sürdürebileceğimizi de bilmek istiyor.

H: Az önce yapmakta olduğum şey ona, ayrıldıktan sonra onlarla nasıl haberleşebileceğinizi bize haber vermenizi, böylece herhangi bir haberleşme ihtiyacı olduğunda onlarla hala irtibat kurabilmemizi belirten bir mesaj göndermekti. Bunu aynı mesaja dahil edeceğiz— tamam mı? Bence bunu aynı şekilde yapmak iyi olacak.

K: Sihanuk'a başka bir mesaj gönderebilir miyiz? Daha önce oradan çekilmek zorunda kalırsak Phnom Penh'de onunla nasıl temas kurabileceğimizi sormak için— ona bir şekilde destek olmak istediğimizi belirten.

H: Phnom Penh'e giderse mi?

K: Evet.

H: Bir telgraf trafiği var, biliyorsun; hala çalışıp çalışmadığı da başka bir sorun. Eğer Phnom Penh'e giderse.
K: Ya evet.
H: Sihanuk'un Phnom Penh'e gitmeyi kabul ettiğine dair henüz bir haber almadık.
K: Ha, almadık.
H: Sanırım Sihanuk'a bir sonraki mesajda olabilir.
K: Onu da acele ulaştırabilir misin?
H: [Pekin İrtibat Bürosu Başkanı George H. W.] Bush'a Sihanuk ona geri geldiğinde ve 'tamam o zaman gitmeye hazırım' dediğinde, ona şunu sorması gerektiğini unutmamasını bildireceğiz—
K: Hayır, ona daha önce sormalı.
H: Önce mi?
K: Ona Büyükelçiliğimizi çekmeyi düşündüğümüzü haber vermeli.
H: Şey, eğer bunu yaparsak— ona bunu söylemeyi geciktiriyordum, çünkü bu belki Sihanuk hiçbir halt yemeyeceği halde, ona bir ipucu vermek anlamına gelebilir. Çünkü a) orada olmazsak herhangi bir koruması olmayacağını ve b)...her şeyin bittiğini bu yüzden neden bir şey kabul edeyim ki, diye düşünecektir. Canı cehenneme.
K: Tamam. Yarın sabaha kadar öğrenecek.
H: Evet, o zaman kadar elbette çıkmış olacağız.
K: Ama o zaman hiç anlaşma olmaz.
H: Anlaşma hala orada çünkü anlaşma artık bize bağlı değil. Kamboçyalıların onların duyurmasını istediği şeyi kamuoyuna duyurmalarına bağlı— yani—
K: Bak, bir haberleşme aracı düşünsen iyi olur— Phnom Penh'de Sihanuk ile; Eagle Pull'dan çekilmeden iki saat önce de bunu ona haber ver.
H: Tamam.
K: Geri çekildiğimizi ama bunun bizimle temas kurabileceği bir araç olduğunu bilmesini istediğimizi ve Büyükelçilik personelinin güvenliğini sağlar sağlamaz onları tekrar göndereceğimizi söyle.
H: Tamam.
K: Ne demek istediğimi anladın mı?
H: Evet. Evet. Dean Bangkok'a yakın, hazır, hazır beklesin.
K: Kesinlikle. Ve Dean ayrıca bunu diğerlerine de söylemek zorunda.

BÜYÜKELÇİ HABIB-KISSINGER
11 Nisan 1975, Cuma
Saat 10:25

K: Seni tekrar rahatsız ettiğim için üzgünüm. Sadece bir soru daha: Hafızamı tazelemeye çalışıyorum, zira birkaç dakika içinde tekrar Başkan'ı görmeye gidiyorum— Çok haftalar önce Büyükelçiliğimizi Sihanuk'a yaklaşması için yetkilendirdik, değil mi?
H: Ha, evet.
K: Cevabı neydi?
H: Cevabı şuydu— kültürel kayıtlarını almamızı istediği zamanı hatırlayın. Geri döndük ve herhangi bir siyasi meseleyi tartışmaya hazır olacağımızı söyledik. Cevabı siyasi meseleleri tartışmasının uygun olmayacağıydı.
K: Evet, Evet, hatırladım. Ama biz bunda daha önce de—
H: Evet, Çinliler yoluyla bir mesaj gönderdik —bu Şubatta ya da daha sonraydı— bir dakika, Sayın Miller [yetkili daire şubesi şefi] ofisimde. ([Miller'a] Ne zaman Çinlilere yaklaştık ve onlara Sihanuk'a kendisi ya da temsilcilerinden biriyle buluşmayı istediğimizi söyledik, hatırlayın, bunu siz yapmıştınız— Şubattaydı.) Şubatta bizzat siz— Bunu ben yapmıştım ve sonra siz bizzat Han Xu'dan [Çin'in Washington'daki irtibat bürosunun şefi] Sihanuk'la ya da belirlenen temsilcisiyle buluşmaya hazır olduğumuz mesajını iletmesini istediniz.
K: Asla bir cevap almadık.
H: Asla bir cevap almadık.
K: Sence ilettiler mi?
H: İlettiklerinden eminim. [...]
K: Yani onu daha erken geri getirmek için bir fırsatı kaçırmadık mı?
H: Hayır, efendim.
K: Tamam.
H: Elbette, Ocak ayında Fransız girişimi vardı.
K: Ya evet.
H: Aralıkta.
K: Tabii ki, ne ilettiklerini bilmiyorsun.
H: Ha, onlar gönderdiler çünkü hatırlayın sonra biz de aynı şeyi gönderdik.
K: Ha, bu doğru. Nasıl gönderdik?

H: Çinliler aracılığıyla.
K: Evet. Tamam. Peki.
H: Tamam.
K: Şimdi vicdanım rahat.
H: Hayır, bir çaba eksikliği yok.
K: Doğru. Şimdi sadakatin ölçüsünde yetkin de olsaydı keşke, bu kadar çok ülke kaybetmezdik.
H: Ya evet. Teşekkürler.

K: Bak, çok kahramanca bir iş yaptın ve Başkan da tamamen arkanda. Bu sabah ona Eagle Pull'u açıkladım. Tamamen arkasında. Bu yüzden ne sızarsa sızsın endişelenme.

Tahliyenin Gerçekleştirilmesi

TED KOPPEL, ABC NEWS-KISSINGER
11 Nisan 1975, Cuma
Saat 13:04

TK: Kamboçya tahliyesinin haberini aldım ve önümüzdeki birkaç saatin çok kritik olduğunu biliyorum ve haberi bu akşam 6:00'ya kadar kullanmayacağım. Ama boyutunu ve kimlerin dahil olduğunu bilmem gerekiyor. Sayılar hakkında bir fikriniz var mı?
HAK: Birkaç yüz. Kalan Amerikalılar ve bazı Kamboçyalılar— sayılarını henüz bilmiyoruz.
TK: Herhangi bir fikriniz var mı? Onlar? Yüzler?
HAK: Yüzlerce.
TK: Hava yoluyla mı?
HAK: Hepsi hava yoluyla.
TK: Vietnam'ın boşaltılmasıyla ilgili diğer soru: Ne tür bir Amerikan askeri gücünün gerekli olacağı konusunda herhangi bir fikriniz var mı? Kaç tane bölük? Tümenler gerekecek.
HAK: Bunu henüz bilmiyorum.
TK: Tümenler olarak mı düşünüyorsunuz? Epeyce büyük bir güç olması gerekecek.

HAK: Bu konuda henüz düşünmedik.
TK: Teşekkür ederim.

DONALD RUMSFELD-KISSINGER

11 Nisan 1975, Cuma
Saat 13:12

R: Az önce aşağıda Nessen'in brifingini dinliyordum. Gizli anlaşma konusundaki o açıklamayı kullanıyor. Birisi özel haberleşmeler olduğu için, gizli taahhütler olduğu için hangi temelde bunu söylediklerini belirtmesi gerektiğini önerirse diye bir şeyler ekledik. Bu bir nevi Jackson'un peşine takılmış olmak. Sadece yarısını filan dinledim.
K: Bu sabah birileriyle tartışırken yanıma onu da [Nessen] aldım.
R: Onun söylediği de bu.
K: Bunu düzenli bir şekilde yapmayı düşünüyorum.
R: Bence bunun üstesinden iyi geliyor. Umarım iyi oynarlar.
K: Don doğru olanı yapmak istiyor.
R: Ron demek istiyorsunuz.
K: Ron doğru olanı yapmayı istiyor. Don istemez.
R: Dün gece hakkında nasıl hissediyorsunuz?
K: Bence şahaneydi.
R: Yapılabilecek olanın yapıldığını söyledi.
K: Bence işte dün gece Başkan oldu. Bu sabah Hubert Humphrey ile kahvaltı ettim.
R: Dün gece omzumu okşadı ve bunun güzel olduğunu düşündüğünü söyledi.
K: Bana da dün gece bir Amerikalı olmakla gurur duyduğunu söyledi. Bizi destekleyemeyebilir ama gerçekten bir Başkan gibi davrandı. Gerçekten Ortadoğu hakkında konuşmak isteyen [Lee] Hamilton, [Clement] Zablocki, [John] Buchanan ve [Samuel] Stratton [Temsilciler Meclisi üyeleri] buradaydı ve hepsi de 722'yi elde edemeyeceğimizi söylerken, yine hepsi de konuşmayı övdüler. Sonra ben, Başkan'm ne yapacağını anlattım, artık bunu bize nasıl yapabildiği gibi bir şeyin söz konusu olmadığını da. Bence bunu sürdürmeli. Ülkeyi dolaşmak ve konuşmanın ikinci bölümünü birkaç kez yapmalı.
R: Katılıyorum.
K: Seninle kontrol etmek istedim.

R: Güneydoğu Asya bölümünü kastediyorsun.
K: Ve Vietnam bölümünü de gerektiği kadarıyla. Bu konuda iyi görünecek. Bundan bir yıl sonra insanlar Vietnam'dan bu denli gına gelmiş olmayacaklar. İnsanlar televizyonda mültecileri görmekten bezdiler ve bıkkınlar. Bakanlığa gelen mektuplar, kesin değil, geçen hafta Vietnam'a yardımı yüzde 18 destekliyordu ve bu hafta, konuşmadan önce yüzde 40 destekliyordu. Bu çoğunluk değil ama ilginç.
R: Dün gece yaptığı diğer şey de liderliğini gösterdi. Bunun hakkındaki fevkalade şey konuşma konusundaki en önemli konu, Başkan'm gerçekten derinden inandığı şeyi söylemesi. Bu konuda rahat. İnandığı şey bu. Bunu tartışamazsınız.

R: Seninle konuşmak istememin sebebi, saat 4:15'te Başkan Kamboçya'da önümüzdeki üç ya da dört saat içinde ne olacağı hakkında iyi bir fikir almak için küçük bir grubu bir araya toplamayı düşünüyor.
K: Bunu 4:30'da yapabilir miyiz?
R: Dört otuz uygun, ama sonrasında biraz erteleyebileceğimiz bir 5:00 randevusu var.
K: Çok fazla zamana ihtiyacı yok.
R: Söylediği ikinci şey, yapmak istediği Kamboçya siyasi pozisyonu ve Sihanuk'la ne olduğu konusundaki gelişmelerden haberdar olmak ve en önemlisi, üçüncü şey, ben verdiğim için—
K: Yemin ettirilene kadar bu ofise giremezsin.
R: Üçüncü şey, Büyükelçi tahliyeyi normal bir şekilde idare ediyor. Dean orada. Sorun şu ki, yaptığı her şey doğru ya da yanlış, Vietnam'da olabileceklere dair bir öncelik belirlerken Kongre, basın ve kamuoyu tarafından bir [sorgulama] yapılacak. Bu nedenle ABD kuvvetlerinin, ABD uçaklarının kullanımının sonuçları [zor anlaşılır] sorunu [zor anlaşılır] Kamboçya ile ABD karşı karşıya ve gidişat gibi konular. Yapılacak şey bir noktada oturmak ve ne olacağını gözden geçirmek. İnsanların ne sonuçlar çıkaracakları...
K: Yapmadığımız şey Vietnamlıların nereye gideceklerini düşünüp sonuç çıkarmak.
R: Bu mantıklı.
K: Schlesinger bir tavır alıyor bu nedenle tahliye konusunda inandırıcı olabilir.

R: Brent'e konuşmasını söyledim; Schlesinger'in orada olmasını isteyip istemediğinize de karar vermelisiniz.
K: Orada olmalı. Savunma'nın [eksik] yığının tam tepesinde olduğunu falan aklından çıkarma. O bunu etkilemez. Bu her halükarda olur. Habib'e orada ihtiyacımız var.

Başkan'ın Vietnam'a yardım talep ettiği konuşması resmi olarak iyi karşılandı. Ancak Kongre onun tavsiyesi yönünde adım atmayacaktı. Kongre liderleri de engelleme yolları bulmakta becerikliydiler. Yöntemlerden biri benim Vietnam'a yardımı destekleyen ifademi ertelemekti. Ödenekler Komitesi Başkanı ve bundan önce yönetimin güvenlik politikasının güçlü destekçisi olan Temsilci George Mahon (D.-Tex.) ile bir konuşma bunun örneğini teşkil ediyor.

TEMSİLCİ GEORGE MAHON (D.-TEX.),
ÖDENEKLER KOMİTESİ BAŞKANI-KISSINGER

14 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 15:11

M: Biraz nabız yoklaması yaptım. Altkurul başkanımla konuştum.
K: Ve oybirliğiyle beni istemiyorlar.
M: Seni yarın istemiyoruz. O ek bütçe konusunda hiçbir şey yapmaya çalışmak istemiyoruz. Ön hazırlıklar henüz yapılmadı. Vietnam konusunda herhangi bir şey yapılmasını önlemek için mümkün olan her şeyi yapmaya çalışacağız. Ek bir bütçede Vietnam'ın herhangi bir şekilde düşünülmesini engellemeye çalışacağız. Senin bulunmana gelince, senin olmanı isteyebiliriz ama Salı günkü toplantını engellemek istemeyiz.
K: Eğer beni isterseniz, Çarşamba günü gelebilirim Sayın Başkan. Şaka yapıyordum. Emrinizdeyim— eğer gelmemi isterseniz, gelirim.
M: Bunu takdir ediyorum. Başkan'a bu ek bütçe konusunda herhangi bir şey yapmanın çok tehlikeli olduğuna karar verdiğimizi iletecek misin?
K: 300 milyon konusunda bile mi? İzin için bekleyecek misiniz?
M: İzin için bekleyeceğiz; havanın değişmesi için bekleyeceğiz ve birazcık destek alana kadar bekleyeceğiz.

BÜYÜKELÇİ HABIB-KISSINGER

14 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 18:35

K: Yarın [Temsilciler Meclisi Ödenekler Komitesi önünde gözükmem] için ne zaman materyal alacağım?

H: Az önce kendim Kongre'den geri aldım ve hepsi oradaydı [Dışişleri Bakanı'nın ofisinde].

K: Sorular ve cevaplar, rakamların ayrıntılı hesaplarını; ele alabileceğim türden şeyleri istiyorum. Benimle gidiyor musun?

H: Evet, eğer istiyorsanız.

K: Oraya benimle beraber gitmelisin.

H: Tamam. Oraya ne gönderdiklerine bir bakıp kontrol edeceğim. Bakmalı ve bugün oradaki tecrübelerime dayanarak tamam olup olmadığını anlamalıyım. Bugün beni gerçekten çok sıkıştırdılar. Size aynı şekilde davranmayacaklar, umarım; hala biraz saygıları olmalı.

K: Ana çizgi nedir?

H: Askeri yardım konusunda asabiler. Boşaltma işi konusunda ortaya çıkan türden şeyler, 'Neden Başkan'ın bu yetkiye ihtiyacı var ya da neden istiyor? Kaç Vietnamlı söz konusu?' ve saire. Onlara aslında kaç Amerikalının söz konusu olduğunu söyleyebilirdik. Açık oturumda konuştum ve sizin de açık oturumda olacağınızı duydum.

K: Doğru.

H: Açık oturumda tahliye konusunda nasıl konuşabiliriz? Bu konular hakkında açık oturumda konuşamayacağımızı Başkan'm dikkatine sunduktan sonra, kapalı oturuma geçtik. Oylama yaptılar ve sonra kapalı oturuma geçtik.

K: Ben sadece bunların kapalı oturumda olması gerektiğini söyleyeceğim.

H: Bir başka sorun: Askeri yardım konusunda sağlam ayrıntılı hesaplarımız yok— özellikle açık oturum için. Askeri ve ekonomik soruları ele alacak mısınız?

K: Alacağım. Neden Ödenekler Komitesi önüne çıkıyorum ki?

H: Çünkü McClellan [John McClellan (D.-Ark.), Senato Ödenekler Komitesi Başkanı] bunun önüne çıkmanız gereken önemli bir komite olduğunu söyledi. Askeri bütçe genellikle Silahlı Hizmetlerde başlar. Ancak er geç silahlı hizmetler malzemesini Ödenekler Komitesine götürürler.

K: Hızlı bir şekilde ayrıntılı hesabı alabilir miyim?
H: Başlamak için on beş dakika içinde; sonra da bunun yeterli olup olmadığına karar veririz.

JOHN CONNALLY, ESKİ MALİYE BAKANI-KISSINGER
14 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 21:47

C: Sen ülken için çalışan büyük bir adamsın ve o piçlerin sinirini bozmalarına izin verme.
K: Eğer bir alternatifin yoksa, sorunun yoktur. Savaşmak zorundayım.
C: Bu doğru. Ülkenin çıkarlarına göre hareket ediyorsun, bu kesin bir şey.
K: Dışişleri Bakanı'nın bir kongre komitesinin önüne çıkıp bir müttefike para için yalvarmak zorunda kalacağını hiç düşünmemiştim.
C: İşin kötüsü yalvaran sensin, ve muhtemelen de alamayacaksın.
K: Politikayı bilmem, ama bence korkunç bir hesap günü olacak. Komünistlerin Saygon'u ele geçireceklerini bilmiyorlar.
C: Evet, bu Malezya ve Tayland'da da sorun yaratacak. Marcos'un [Filipinler Devlet Başkanı Ferdinand Marcos] ülkesinde zaten savaş var.
K: Paniği başlattık, işin kötüsü bu. Eğer müttefiklerimize yardım konusunda kongre tartışmaları olmasaydı, hiçbir saldın olmayacaktı.
C: Gazeteleri okuyorlar. Zavallı Güney Vietnam'ın cephanesi bittiğinde teslim olmaktan başka şansı olmadığını biliyorlar.
K: Kongre önünde, kendisini ülkeden çıkarmayı önerdiğimizde Matak'ın [Sirik Matak, eski Kamboçya Başbakanı] yazdığı bir mektubu okuyacağım. Bu acınası bir durum; o ölü bir adam, biliyorsun, ama çıkmayı reddetti.
C: Şey, ben bilemiyorum. Pekala, bol şans.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER
15 Nisan 1975, Salı
Saat 20:55

S: Dış İlişkiler Komitesi'nin karar tasarısını gördün mü?
K: Hayır.

S: Güzel. İnsani yardım için 200 milyon dolar öneriyorlar; tahliyeye yardım etmek, Amerikalıları tahliye etmek için asker kullanımına izin vermek, Amerikalıları tahliye etmek için gerekenden daha fazlası gerekmiyorsa Vietnamlıları tahliye etmek için asker kullanımına izin vermek.
K: Bu şekilde Amerikalıların sayısını ikiyüze indirmiş oluyoruz.
S: Aynen. Ayrıca daha fazla malzeme de eklemediler. Bu gerçekten inanılmaz. Bu ise toplantıda devam eden şeyin en kötüsünü özetliyor.
K: Pekala, Çin Hindi gitti ama bunu ödeteceğiz. Bugünkü tüm ifademde, yirmi beş kere bunun Kongre'nin hatası olduğunu söyledim.
S: Bence ülkenin kendisine saygısını yitirmemesi için bunu yapmalıyız.

TED KOPPEL-KISSINGER
16 Nisan 1975, Çarşamba
Saat 12:35

TK: ...Son haberi duydun mu?
HAK: Hayır.
TK: [Phnom Penh'deki] havaalanı düştü ve hükümetten kalanlar bir anlaşma müzakere etmek istiyorlar— bu fiilen bir teslim olma.
HAK: Şey, bu bugün benim için nerdeyse imkansız çünkü konuşmam üzerinde çalışmalıyım.
TK: Nerede konuşuyorsun?
HAK: Yarın ASNE'de.
TK: O nedir?
HAK: Gazete Editörleri Derneği.
TK: Önemli bir nutuk verecek misin?
HAK: Umarım. Verecekmiş gibi üzerinde çalışıyorum.
TK: Bana beş dakika ayırabilir misin? Seninle şimdi yaklaşık beş dakika konuşalım. Bu noktada yapabileceğimiz hiçbir şey yok.
HAK: Benim düşünebildiğim bir şey yok.
TK: Sana sanki Sihanuk geri gelecekmiş gibi mi görünüyor?
HAK: Bu konuda bahse girmezdim.
TK: Eğer gelmezse bu bir felaket olacak.
HAK: Aynen.

TK: Nereye gideriz? Ya yapabileceğimiz herhangi bir şey varsa? Bu konuda herhangi bir şekilde faal misin?

HAK: Geçen hafta Sihanuk'u geri getirmeye çalıştık. Bu kolayca açıklanamaz.

TK: Yani hiçbir şey diyorsun. Çinlilerle ya da Ruslarla temas halinde misin?

HAK: Bu Scotty'nin [Reston] muazzam önerisi ama Ruslar ne yapabilir ki?

TK: Scotty'nin bölümünü gördüm ama ya Çinliler?

HAK: Onlar ne yapabilirler? Temas halindeyiz.

TK: İşbirliği yaptılar mı?

HAK: [Sihanuk'u] geri getirebileceklerini sanmıyorum. Bence geri gelebilir ama kukla başkan olabilir.

JAMES "SCOTTY" RESTON-KISSINGER

16 Nisan 1975, Çarşamba
Saat 16:30

R: Nerede ateşkese gidiyoruz? Sadece ikimizin arasında.

K: Bak Güney Vietnam'da mı ateşkese gitmek zorundayız?

R: Ya evet.

K: Hemen şimdi, hiçbir yere gitmiyoruz, ama eh— şey benim için diplomasi hakkında konuşmak çok zor, ama bu sadece aklımızda olan bir şey.

R: Bazı şeyler alıyoruz— kendi başımıza çıkarmadığımız bazı öneriler topluyoruz, ama iki farklı kaynaktan, Hanoi'nin konuşmak istediğine işaret ediliyor. Şunu yaptıklarına şaşırmadım—

K: Şey, bak, eğer Hanoi konuşmak istiyorsa benim tecrübeme göre bunu bize açıkça ifade etmekte hiçbir zaman utangaç olmadılar ve eğer konuşmak istiyorlarsa, elbette bunu kolaylaştırmak için elimizden geleni yaparız. Bana bunların gazete kaynakları olup olmadığını söyleyebilir misin?

R: Hayır, bunlar Doğu Alman kaynaklar.

K: Pekala, biz elbette— demek istediğim bu bilgi senin işine yarasın diye, biz elbette Ruslarla temas halindeyiz, ve şayet bir şeyler olursa yeterince erken haber alırız.

R: Dobrynin'den ne tür bir yardım alıyorsunuz?

K: Şey, biliyorsun, bence bu adamlar olup biten şeye bizim kadar şaşırdılar. Temelde olan şey yardım düzeylerini sabit tuttular ve

bizimkisi enflasyon ve petrol fiyatları da dahil pek çok sebepten dolayı düştü ve zaten Schlesinger da Mart ayı başında bunun büyük bir saldırı yılı olmayacağına dair istihbarat değerlendirmemizi yansıtan bir basın toplantısı düzenlemişti.

R: Evet, şey dün bu konuda verdiğin ifadeni duydum. Belki de Saygon'da bu gerçekten feci insanlık katliamından kaçınmak için bir şeyler yapılabileceğine dair bir düşüncem var— sadece bir düşünce—

K: Bak, bu zaten yapılabilecek tek şey.

R: Pekala, bu bana öyle görünüyor ki olması gereken— beni endişelendiren, Henry, açıkçası, anladığım sebeplerden dolayı, açıkça ilk önceliğinizin silahları bırakma ahlaki yükümlülüğü olduğu izlenimini vermek zorundasınız, ama elbette daha önemli öncelik—

K: Evet, ama biri olmadan diğerini yapamazsın.

R: Diğerini oraya ulaştırmak için zamanınız bile yok—

K: Muhtemelen, belki yok.

R: Schlesinger dün altı hafta önce oraya gerçekten etkili malzeme ulaştırabileceğinizi söylüyordu— altı haftamız yok, değil mi?

K: Bence olayların ortaya çıkacak belirli bir mantığı var.

R: Bir nevi riyakar bir fikir söz konusu ve bu fikir etrafında da— ve fiiliyatta bu da, büyükelçiliklerimizde, 'hele bakın Washington gerçekten ne yapıyor' diye ifade ediliyor— bunun yaptığı şey ise bir barış görüşmesi, bu sayede onların savaş esirlerinin kurtarılması ve şimdi de bir suiistimali müzakere ediyorlar— geri kalan bütün Amerikalıların çıkarılmasını.

K: Hayır, bence anlaşma Watergate olmadan sağlanabilirdi ve biliyorsun, yasama ve yürütme arasında makul bir atmosferde bu yıl gelişen ödenekler konusunda bu şekilde bir kızgınlık olmazdı.

R: Gerçekten bu konuda Watergate'in bir unsur olduğunu mu düşünüyorsun ki—

K: Bence Watergate meselesi yürütme otoritesini çok zayıflattı ve Mayısta, Mayıs 74'ün sonlarında tüm sinyaller Komünistlerin orada uzun süre dayanmak için kararlı bir şekilde işe koyuldukları yönündeydi ve sonra o yaz çıtayı yükselttiler ve bu yıl Şubat ayında ise işi bitirmeye karar verdiler— akbabalar şimdi sadece yaklaşık bir aylık bir eğitim görmüşler, bu nedenle bence bu bir Watergate kazası.

R: Pekala göreceğiz, ben sadece bu konuda bir şeyler yapabileceğimizi umuyorum—

K: Ama bu sürdüreceğimiz bir mesele değil; yarın gazete editörlerine hitaben bir konuşma yapacağım —sabah sana bir kopyasını gönderirim— yatıştırıcı bir konuşma yapmaya çalışıyorum.

R: Ya evet, tüm gün oradaydım ve şimdi asıl parti orada olduğu için Beyaz Saray'a gidiyorum. Başkan bununla ilgilenmeye çalıştı ama biliyorsun başında her türlü bela var, şey— sadece bize üç yıl daha ver tanrım biliyorsun, İsa aşkına, üç yıla daha kimsenin tahammülü yok.

K: Henüz bir kopya görmedim.

R: Hayır, bir kopya değildi, bu sorulara karşılıktı.

K: Hayır, hayır, demek istediğim ben— o şeydeyken ben öğle yemeğindeydim—

R: Seni başka ne endişelendiriyor?

K: Şu andaki büyük sorunumuz dünyayı değiştirmek— dünyanın Vietnam'ı algılayışı konusunda yapabileceğimiz hiçbir şey yok, ama dünyanın bizim buna tepkimizi kavrayışını değiştirmek için yapabileceğimiz bir sürü şey var ve şimdi bu bizim büyük problemimiz.

R: Pekala, elbette, ama bu bizim ne olduğumuz ve neyi savunduğumuza dair anlayışımız.

K: Kesinlikle.

R: Katılıyorum. Pekala, ayrılmadan önce, sen—

K: Sanırım seni yarın gece göreceğim— Rockefeller'a gitmiyor musun?

R: Evet.

K: Güzel, seni orada görürüm.

R: Harika, iyi şanslar.

ROBERT McCLOSKEY, HALKLA İLİŞKİLERDEN SORUMLU BAKAN YARDIMCISI-KISSINGER

16 Nisan 1975, Çarşamba
Saat 18:30

M: Merhaba, Henry, bugün [Bili] Atwood *[Newsday* Editörü] ile hiç de hoş olmayan bir konuşma yaptığımı bilmeni isterim.

K: Bir dakika içinde buna döneceğim. Pazartesi öğleden sonra Ödenekler Komitesi önüne çıkmayı kabul ettim.

M: Biz de Cuma sabahı Meclis Komitesi önünde olacağız. Şu tatsız konuşma—
K: Biliyorsun, o kendisi için pek çok iyilikler yaptığım bir adam.
M: Seni 17 yıldır tanıdığını söylüyor. Bu ne zaman başladı?
K: Muhtemelen Kennedy zamanında.
M: Suçu başkasının üstüne attı; bunu da kendisinin aslında dörtlü bir dizide editör olduğunu ama bunu dış politikaya çevirdiklerini söylemeye dek vardırdı.
K: Biliyorsun, daha önce de benim istifamı istemişti.
M: Pekala, şayet elinde gerçekler varsa ve Bakan'ı eleştirmek istiyorsa bunda bir sorun olmadığını, ama halkı yanılttığını söylediği için onu fena halde haşlayacağımızı da ona söyledim. Sonra bunun kendi düşüncesi olmadığını, ama gazetenin onun düşüncelerini değil ama konsensüsü yansıttığını söyledi. Yasal taahhüt nedir, diğer taahhütler nelerdir gibi şeylerden bahsediyorlar. Ona hükümette görev yaptığı zamanı ve o hükümetin nasıl işlediğini hatırlattım.
K: Bütün o mektuplardaki her şey ortalığa döküldü, lanet olsun.
M: Ona bunu söyledim. Ama Nessen'in Nixon ve Thieu arasında özel olan haberleşmeler olduğunu kabul ettiğini söyledi. Bili'e bunun kayıtlı olduğunu ve o zaman buna kimsenin ilgi göstermediğinden bahsettim. Şimdi Jackson bunu kamuoyunun dikkatine sunduğunda, herkes aptal yerine konuldu. Ben gerçekten Bakanla ilgili söylediklerinden dolayı öfkeliyim ve bunu ona da söyledim. Sanırım kötü davranarak onu tedirgin etmişimdir.
K: Bunu takdir ediyorum....

16 Nisan itibanyla Kongre liderleri, Ford'un talebinden bunu görmezlikten gelerek kaçınamayacaklarını ve oturumlar düzenlemeleri gerektiğini fark etmişlerdi.

TEMSİLCİ MAHON-KISSINGER

16 Nisan 1975, Çarşamba
Saat 18:35

M: Cuma günü bir Meclis toplantısı yapacağımız bir durum ortaya çıktı. Normalde Cuma günü toplanmazlar. Planlanmış bir toplantımız olduğuna göre, katılmak için zamanın olur mu? Cuma günü saat 10:00'da olacak. O saatte müsait misin?

K: Maalesef, az önce Uluslararası İlişkiler Komitesi önüne çıkmayı kabul ettim.
M: Şansımı deniyordum—
K: Size öncelik verirdim ama çoktan kabul ettim.
M: Tamam. Bunu Pazartesi günü saat 2:30'da yaparız; bu bizim hedef tarihimiz olsun. Sence bunu kapalı mı yoksa açık oturumda mı sunalım? Kapalı olsaydı daha açık sözlü olabilirdin. Bunun kapalı olmasını önereceğim ve bakalım orada neler olacak. Açık oturumda çok daha ihtiyatlı olman gerekecek.
K: Özel bir tercihim yok. Her halükarda sızacak.
M: Elli üyeniz olup da hepsinin sessiz kalmasını bekleyemezsiniz.
K: Kapalı oturumda sunmak için zahmet etmeyin.

SENATÖR JAVITS-KISSINGER

16 Nisan 1975, Çarşamba
Saat 19:55

J: [Senato Dış İlişkiler] Komitesi'nde Vietnam durumu konusunda size bir fikir vermek istiyorum. Bence bunu bilmeniz sizin için önemli. Önce, olumsuz nokta. [Vietnam'dan] geri çekilme ile ilgili herhangi bir planımız olmaması gerçeğinden dolayı endişeliyiz. Bir tane edinmemiz son derece istenilen bir şey.
K: Eagleburger'in [Yönetimden Sorumlu Müsteşar Yardımcısı] size bu öğleden sonra bir program verdiğini sanıyorum.
J: Böyle bir şey almadık.
K: Şey, bir dakika bekleyin; kendisi burada benim ofisimde. Ona soracağım. [Eagleburger ile konuşur] Eagleburger rakamları bu öğleden sonra Moose'a [Senato Dış İlişkiler Komitesi'nden Richard Moose] vermiş; tüm detayları gözden geçirmek için de yarın bir toplantımız olacak.
J: Moose'un bize verdiği tahmin, oradaki pek çok insanı 1 Mayıs'a kadar orada bırakır. Bu bizim için çok büyük önem taşıyor. Bu bir anlaşmazlık meselesi.
K: Burada elimde rakamlar var.
J: Telefonda konuşmak istemiyorum. Bu şimdi sıkıntıya yol açacak.
K: Süreci hızlandırmak için ne yapabileceğime bir bakayım.
J: Durum hakkında bir fikriniz olmalı. Hepimiz aynı patrona hizmet ediyoruz, ve ona iyi hizmet etmek için birlikte çalışmalıyız. Eyle-

min hızından memnun değilim. [Senato] Silahlı Hizmetler Komitesi ve Dış İlişkiler Komitesi arasında bazı anlaşmazlıklar olacak. Bugün açıklanan ve mecliste açıklanmasını istediğim tasarının çeşidi, şu anda tartışmakta olduğumuz yönle ilgili, ama kaynakların kullanımında da serbestlik tanıyor. Tasarıyı gördünüz mü?

K: Hayır, görmedim.

J: Bence görmelisiniz. Beyaz Saray'a gönderildi. Eğer gerekirse, size bir kopyasını göndereceğim.

K: Hayır, temin edebilirim.

J: Konu şu ki, Silahlı Hizmetler Komitesi muhtemelen askeri yardım lehine oy verecek. Bu komite muhtemelen bu özel tasarı, artı konuyla ilgili olarak siyasi intibak oluşturma çabası isteyen bir karar tasarısı lehinde oy kullanacak. Bu Senato'ya geldiğinde, benim tahminim oyların Dış İlişkiler Komitesi tasarısından yana olacağı, Silahlı Hizmetler Komitesi'ninkinden yana olmayacağı şeklinde. Ancak, her ikisi birlikte oylanabilir. Eğer öyle olursa, bu muhtemelen olumlu olacaktır.

K: Sizin tasarınızdaki sorun 200 milyon dolar rakamı. Bu tamamen imkansız.

J: Hangi rakam daha iyi?

K: Bizim size verdiğimiz rakam.

J: O karışıklıktan yana olmayacağım. Sorun şu ki, Kongre ve Başkan arasında, Kongre muhtemelen geri çekilin diyecek ve bizde size bunu yapmanız için işte şu kadar vereceğiz. Ve Başkan, böyle bir pozisyonu kabul etmeyeceğim diyecek ve [Vietnamlıların] askeri ve insani yardımı hak ettiklerini anlatacak.

K: Muhtemelen Başkan'ın yapacağı böyle.

J: Yani bir uzlaşma yolu bulunmadıkça.

K: Nasıl uzlaşabiliriz?

J: Mesele de bu.

K: Sorunu iyi tanımladınız. Başkan'ın durumu şu ki bu konuda çok katı.

J: Bunu bu sabah *Today* programında söyledim.

K: Beni tanımadan önce de bu konuda çok katıydı. Kongre'de her zaman aynı şekilde oy verdi. Aklından geçenleri bildiğim kadarıyla, Dış İlişkiler Komitesi tasarısı versiyonunu kabul etmeyecek. Miktar çok küçük ve sadece geri çekilme için veriliyor.

J: Hepsi bu değil.

K: Fiiliyatta söylediği bu.

J: Evet.
K: Sabah ilk iş kendisine sizin düşüncelerinizi rapor edeceğim ve bir uzlaşmayı tartışıp tartışmayacağına bakacağım.
J: Tamam.
K: Tahliye sürecini hızlandırmak için elimden geleni yapacağım.
J: Bugün komiteye gelecek en iyi şey bu.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER
16 Nisan 1975, Çarşamba
Saat 20:03

K: Javits az önce aradı; bir ihtilafa doğru gittiğimizi düşünüyor. Haklı olduğumu söyledi. Uzlaşmak istediklerini söyledi. Kafanda ne var? dedim. Bize verdiğiniz rakam çok yüksek dedi. Başkan'ın bu konuda çok katı olduğunu bildiğini ama bir anlaşmazlık yaşanacağını söyledi. Konuyu dışarıda bırakan bir Silahlı Hizmetler Komitesi tasarısı olduğunu söyledi. Eğer başarısız olursa ne adımlar atılacağı konusundaki telgrafı Martin'e gönderdin mi?
S: Ona bir senaryo istediğimizi söyledim.

Şimdiye kadar Vietnam'da kötüleşen durum, yardım talepleri tartışmalarını önemli ölçüde konu dışı kılıyordu. Ama Saygon'da bir paniğe sebep olmamak ve bir müttefiki zor bir durumda terk etmemek prensibini korumak uğruna bunları sürdürmekteydik.

BAŞKAN-KISSINGER
18 Nisan 1975
Saat 22:10

K: ...Askeri durum hakkında sizi son gelişmelerden haberdar etmek istedim. Vietnam'da kötüleşiyor. Dört ila on günümüz olabileceğini bilmelisiniz ve en kötü ihtimalle gelecek haftasonuna kadar biteceğini göstermeliyiz. Martin'e bir telgraf göndermek istiyorum. Gelecek Salı Amerikalıların sayısını 1730'a indirmeyi kabul etti.
F: Amerikalılar artı yasal Vietnamlılar mı?

K: Evet. Ona bir havadan nakile denk düşecek şekilde 1250'ye indirmesini. söylemek istiyorum. Ama bu rakamı açıklamamalıyız; bu paniğe neden olabilir.

F: Bu kaçınılmaz olduğuna göre, bunu yapalım, böylece ters tepkiler almayız.

K: Eğer bir havadan nakile indirebilirsek, 1000 ile 1300 arasında fark yok, ama eğer bunu yapmazsak başımız derde girecek. Yarın sabah Dobrynin'i [Anatoly Dobrynin, Sovyet Büyükelçi] çağırdım. Ondan Amerikalıların ve Vietnamlıların tahliye edilmesine imkan sağlamak için geçici bir ateşkes istemek arzusundayım.

F: Bir ateşkesi etkileme gücüne ya da kontrolüne sahipler mi?

K: Hayır, muhtemelen hayır, ama ondan o sırada herhangi bir askeri malzeme sevk etmemesini talep etmek istiyorum. Yirmide iki yardım edebilecekleri ihtimalini kullanmaktan yanayım. O güce sahip olup olmadıklarını bilmiyorum, ama kendilerini kabul ettirmek isteyebilirler. İkincisi, Hanoi kontrollü bir devir isteyebilir.

F: Martin Başkan [Thieu'yu] gördü mü?

K: Hayır. [...]

[...]

F: [...] En iyisini umuyorum. Bu berbat bir durum.

K: Bu trajik. Bugün Meclis Dış İlişkiler Komitesi önünde ifade verdim.

F: Nasıl gitti?

K: [William] Broomfield [(R.-Mich.), Cumhuriyetçi kıdemli Kongre üyesi], [Clement] Zablocki [(D.-Wis.), Demokrat Başkan] çok kötü değillerdi. Daha genç olanların bazıları iğrençti. Sert bir dil kullanıyorlar, ama ben de çok sertim. Bunun sizin uzlaşma politikanıza uymadığını biliyorum, ama sert davranıyorum. Ben sadece bizden neler istendiğinin kayda geçirilmesini istiyorum.

F: Konu da bu. Kamuoyu bunun tutanaklara geçtiğini görebilmeli. New England'dan elli gazeteciyle yaptığım toplantıda ben de aynı tavrı takındım.

K: Nasıl gittiğini düşünüyorsunuz?

F: Kesinlikle iyi.

K: Bugün biri geldi— ha evet, Elliot Richardson [ABD'nin İngiltere Büyükelçisi].

F: Benim halefim mi?

K: Hayır, benim ofisimi arşınlayıp duruyor. Sizin işinizi alması konusunda konuşturulabilirdi, biliyorsunuz.

F: Bu konuda seninle başa çıkacağım.
K: Ülkedeki havanın muhafazakarlaşacağını söyledi.
F: Aynen. New England'da iç ve dış politika [detantı savunan önemli bir dış politika konuşması] konusundaki yaklaşımım güzel bir tepki aldı. Ve ben gerçekten CLA ve istihbarat topluluğu konusunda basın mensuplarına fırça çektim [Church Komitesi soruşturmalarını kast ediyor]. Hiçbir Başkan, ben de dahil, böyle arızalı bir istihbarat topluluğuyla faaliyet gösteremez. Yaptıkları bir hatadan dolayı kurumu yok etmek mantıklı değil.

Başkan'la konuştuğum üzere, 19 Nisan'da Dobrynin aracılığıyla Ford'dan Brejnev'e "sözlü bir nota" gönderdim. (Sözlü nota, sözlü görüşmeyle aynı statüye sahip olan ancak dikkat ve vurgu amacıyla yazıya dökülmüş yazılı bir belgedir.) Notada "Amerikan vatandaşlarının ve doğrudan ve özel bir yükümlülüğümüz altındaki Güney Vietnamlıların tahliyesini" gerçekleştirmek için Vietnam'da bir ateşkese ihtiyaç olduğu belirtiliyordu. Moskova'ya başvuruyorduk çünkü "durumun Sovyet-Amerikan ilişkilerini tehlikeye sokmayacak ya da Amerikan halkının diğer uluslararası sorunlara yönelik tavrını etkilemeyecek bir şekilde sonuçlandırılması uzun vadede karşılıklı çıkarımızaydı."

Bu aslında beylik olan isteğe daha gerçekçi bir görünüm vermek için, "bunu [bir ateşkesi] mümkün kılabilecek özel siyasi koşulları görüşme" isteğimizi de vurguladık —diğer bir deyişle, Saygon'daki siyasi yapıda bir değişiklik. Havaalanlarına ve yolcu uçaklarına yönelik bir saldırının tehlikeli sonuçları konusunda blöf yaptık— Amerikan kongre tartışmalarının oldukça uzman bir gözlemcisi olan Dobrynin'in bu tehdidi çok da ciddiye alması ise söz konusu olamazdı.

Sovyet cevabını beklerken Graham Martin 20 Nisan'da Thieu'ya Güney Vietnam Devlet Başkanı'nın istifa etmeyi düşünebileceğini ima etmişti. Her ne kadar diplomatik girişim böyle bir yaklaşımın dostlarımızı tahliye etmek için bize birkaç fazladan gün vererek bir müzakereye sebep olabileceği zayıf umuduyla aslında Ford tarafından onaylanmış olsa da, Martin kendi kişisel yetkisi çerçevesinde konuşmayı tercih etmişti. Oldukça soğuk bir tavırla, Thieu'nün ülkesi için en iyi olanı yapacağı cevabını vermişti. Martin Washington'a sunduğu raporu şu dokunaklı notla bitiriyordu: "Eve gittim, Washington'dan beslenen günlük haberleri okudum, bir duş aldım, bulabildiğim en sert

sabunla oldukça sert bir şekilde ovalandım. Bunun pek de faydası olmadı." Ford, Scowcroft ve ben de aynı duygular içindeydik.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

19 Nisan 1975, Cumartesi
Saat 12:10

K: Bu sabah görüştüğümüz konuda.
D: Hangi konuda— birincisi mi?
K: Hani sana bir nota verdiğim konu hakkında.
D: Evet, onu çoktan gönderdim.
K: Biliyorum, ama buna eklemek istediğim şey, tasarladığımız koşullar altında, bu elbette tahliyeyi gerçekleştirmek için herhangi büyük miktarda bir Amerikan kuvveti gerektirmeyecektir.
D: Büyük miktarda olmayacak.
K: Hayır, sadece havaalanlarındaki çeteleri önlemeye yetecek kadar.
D: Anlıyorum.
K: Sadece birkaç yüz.
D: Birkaç yüz.
K: Ya evet.
D: Hıı -hıı. Bu önemli bir nokta. Çok teşekkür ederim, Henry. Bunu ekleyeceğim ve onlar— bunun ardından hemen gidecekler—
K: Ve son uçakla ayrılacaklar.
D: Tamam.Teşekkürler.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

21 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 09:21 (güvenli ses)

K: Seni WÖHG toplantısından sonra göreceğim. Dün yoktun ve telefonda görüşmek istemedim.
S: Elbette.
K: [...]
S: [...] Kayda değer bir güce sahip olduğumuz açık. ama bunu kullanmakta kısıtlanıyoruz. Taburu harekete geçirmenin başka sebepleri var—
K: Harekete geçirileceği sürece— Hiçbir şey söylemek zorunda değiliz. Sadece harekete geçirmeli ve hiçbir şey söylememeliyiz.
S: Bence Okinawa'daki o bölük bu sırada biraz takviyeyi hak ediyor. Herhangi bir sinyal bir yana— Endişelendiğim tek sinyal ise Gü-

neydoğu Asya'daki. Daha önce pek çok kez sinyal verdik ve koşullar göz önüne alındığında [Kongre yasağı] blöfümüz görüldüğünde ise hiçbir şey yapamadık.

K: Tonkin Körfezi olayında sanırım bunun yapılmayacağı konusunda hepimiz anlaşmıştık [Bir medya kampanyasıyla, Kongre'nin Çin Hindi içinde ya da yakınında güç kullanımı yasağına uygunluğunu sorguladığından dolayı iptal edilen Tonkin Körfezi'ne uçak gemilerinin gönderilmesi].

S: —Kongre önünde haklı çıkmaya çalışmadan harekete geçmek, bize bir şans verebilirdi.

K: Bu [konuşlandırma] bize bir şans verebilirdi.

S: Şüphesiz. Konuşlandırmamız onsekiz ay boyunca onların aklını başından aldı— Kongre yeni şeyi onayladıktan sonra—

K: Ben sadece arka planı bilmeni istedim. Bunu diğerlerinin önünde tartışmayacağız, ama sonra sen gelebilirsin ve seni son gelişmelerden haberdar ederim.

Senatör Kennedy'i aradım, çünkü mülteciler konusuna özel bir ilgi göstermişti.

SENATÖR KENNEDY-KISSINGER

21 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 11:35

TK: Henry, nasılsın?

HAK: Tamam. İyiyim. Şu anda hareketsiz değilim.... Neyin olabileceğine dair sana küçük bir ön uyarıda bulunmak ve burada Dean Brown'dan [sivillerin Çin Hindi'nden tahliyesiyle görevlendirilmiş olan eski Ürdün Büyükelçisi] mültecilerin tahliyesi sorunu konusunda seninle yakın temas halinde olmasını, Kongre çevresinde başka bir istişarede bulunmadan önce, eğer sen de bunu yapmak istiyorsan, tavsiyeni almak için seninle konuşmasını istediğimi söylemek için dün gece seni aradım.

TK: Güzel.

HAK: Sorunumuz diğer taraftan paniği önlemek ve [Charles] Çinli Gordon [Şehir Mehdi'ye düşene kadar kaldığında öldürülen Hartum'un İngiliz savunucusu] gibi ortaya çıkmak isteyen bir Büyükelçimiz var; ama bunu açıkça söyleyemem.

TK: Çok memnun olacağım. Habib'i, insanların genel olarak yer değiştirmesi sürecinde izliyoruz.

HAK: Kongre yetkisi, sözlü yetki konusunda yardıma ihtiyacım var.

TK: Peki. Oradaki nüfusun korunmasını nasıl sağlayabileceğimizi sınamak ve görmek için ne tür girişimlerde bulunabileceğini görebileceğimiz konusunda aşırı derecede umutluydum.

HAK: Bu tamamen aramızda kalsın— şu anda üzerinde çalıştığımız şey de bu. Dahil olan başka ülkeler de var. Bunu yeniden tartmak zorundayız— kendiliğinden başlayan panik gerçeğinden dolayı.

TK: Bir kan banyosundan söz etmeden önce, şöyle bir yutkunmak gerektiğinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bazı müşkül durumların ortaya çıkacağından eminim, ama bence bir şeyi kırk kere söylersen olurmuş. Açıkçası ihtimaller nedeniyle hazır olmak zorundasın ama [bir] kan banyosundan da söz etmeden önce kırk kere yutkunmaksın. Bir şeyler yapabileceklerinden umutluyum. Geçen hafta [BM Genel Sekreteri Kurt] Waldheim ve ayrıca mülteciler konusunda BM'ye önderlik eden Jackson'ı aradım ve Waldheim'ın yardım elde etmek için kişisel bir talebi var.

HAK: Jackson dediğinde benim göç uzmanımı [Senatör Jackson] kastettiğini düşündüm.

TK: Yo, hayır.

HAK: Başka bir yasa değişikliğinin geçmesini sağlayın.

TK: Umuyorum ki bir şeyler —çok büyük bir şey var— sizin de kavrayabileceğiniz üzere, büyük bir hareketten duyulan endişeden ötürü.

HAK: Diğer taraf işbirliği yapmadıkça büyük bir hareket ihtimali neredeyse yok. Gerçekten bazı önemli insanları çıkarabilmemizi ise onbeş yıllık çabaya borçluyuz.

TK: Sanırım bu doğru.

HAK: Ve eğer koşulların biraz daha kontrol altına alınmasını sağlayabilirsek. Eğer koşulların kontrol altına alınmasını sağlayabilirsek bu çok aşikar olacak, müzakere için de zaman olacak. Bir ya da iki bölükle girip onları çıkarmıyoruz.

TK: [Saygon'un] serbest bir şehir olarak ilan edilmesine dair bir görüşme var mı?

HAK: Şu anda bazı muhtemel girişimleri bekliyoruz ve temas halindeyiz. Bu nasıl yapılacak, bunu halletmeye başlamadık. Henüz

saptanmış bir prensibimiz yok. Yapmaya çalıştığımız şey böyle.

TK: Thieu'nun ülkeden çıkması gerçekten önemli mi?

HAK: Bence bu bir görüşme sağlar.

TK: Sadece vitrin değil.

HAK: Sanmıyorum. Sırası gelmişken, bu tamamen aramızda kalması gereken bir konuşma.

Vietnam ordusu yirmi yıl boyunca gelişmiş Amerikan askeri malzemesi temin etmiş ve kendilerine de büyük miktarda malzeme verilmişti. James Schlesinger ve ben bunların mümkün olduğunca Komünistlerin eline geçmesini engellemek amacıyla Çin Hindi'nden çıkarılmasını görüştük.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

21 Nisan 1975, Pazartesi

Saat 19:59

K: Elimde hiçbir şey yok; sadece daha önce konuştuğumuz şey hakkında bir haber alıp almadığını kontrol etmek istedim. Biz hiçbir şey duymadık.

S: Tahliyeyi hızlandırdılar. Dave Jones [Hava Kuvvetleri Komutanı] bana Clark'dan [Filipinler'deki Hava Kuvvetleri Üssü] bazı İSO'ları hava yoluyla taşıdığımızı söyledi.

K: İyi.

S: Bir şey daha, Kamboçya'dan çıkardığımız doksan uçağımız var ve Tayland Dışişleri Bakanı —bunun üstünkörü bir yorum olup olmadığını bilmiyorum— bunların Kamboçya hükümetine yani Kızıl Khmerlere ait olduğunu söylüyor. Onları aldık, çünkü Kızıl Khmerlere vermek istemiyoruz. Ne de olsa, Amerikan yasasına göre onlar ABD hükümetinin kontrolü altında bulunuyor.

K: Yarın bizim adamlarımızla bir telgraf üzerinde çalışabilir misin? Ellsworth Bunker'ı [şu anda Ortadoğu müzakerelerini yürüten eski Vietnam Büyükelçisi] Hâbib ile bir araya getir; ben de bunu şiddetle desteklerim.

S: Bazı malzemeleri ülkeden çıkarabiliriz.

K: Filipinlere götürebilir miyiz?

S: Onu bana bırak.

K: Filipinlerde olmasını istiyorum.

S: Oldukça eminim. Oradaki dostlarımıza bırakmak istemediğimiz malzemeleri taşıyabiliriz
K: F-5'ler, buna ulaşabilirler mi?
S: F-5'ler ve 130'lar oraya ulaşabilir.
K: Malzemeleri çıkarmak için yapabileceklerinin hepsi büyük bir hizmet olacak.
S: Hızla çalışmalıyız.
K: Kesinlikle katılıyorum. Ne kadar çok çıkarabilirsen o kadar iyi durumda oluruz....

Tahliyenin temposu konusundaki düzenleme malzemenin nakledilmesine dair anlaşmayla sona ermedi. Mücadelenin belkemiğini sivillerin nakledilme hızı oluşturmaya devam etti.

WILLIAM CLEMENTS,
SAVUNMA BAKAN YARDIMCISI-KISSINGER

22 Nisan 1975, Salı
Saat 07:59

K: Beni *Times'*in ilk sayfasına koyduğu için Savunma Bakanlığı'nı tebrik etmek istiyorum.
C: Neyin ilk sayfası?
K: *New York Times'm* ilk sayfasına.
C: Gerçekten mi?
K: Savunma topyekün bir tahliye istiyor ama Birleşik Devletler'in ulusal onurunu ve haysiyetini düşünen orospu çocuğu Kissinger buna izin vermeyecek.
C: Lanet olsun—
K: Biliyorsun, siz oradakiler gerçekten kendinizden utanmalısınız. Birazcık olsun kendime saygımın kalmasına çalışıyorum. Orada öldürülen 57 bin insan da size aitti —onları da savunmak zorundasınız— sadece beni değil.
C: Biliyorsun, Henry—
K: Yapmadığınızı biliyorum —eğer yaptığınızı düşünseydim, sana bağırıyor olmazdım— patronuna bağırıyor olurdum.
C: Bu lanet bir şey.
K: Ama düşünmüyor musun— Birleşik Devletler'in tası tarağı toplu-yor ve herkesi terk ediyor olmasının utancını.
C: Şey, çok üzgünüm, Henry.
K: Ayrıca, personelin tahliyesi için patronunla kusursuz bir prosedür

planlamıştık ve ben Scowcroft'i orada— elimde ayrıntılı notlar var. Ama eğer lanet olası personelinizi çıkarmak istiyorsanız, neden sadece toparlanıp çıkarmıyorsunuz? Benim adamlarım kalacaklar.

C: Hımmm. Dün sen ve Jim birlikte çıkıp gittiğinizde, ikinizin bu sorunun hepsini kesinlikle halledeceğine inanmıştım.

K: Biliyorsun, bir Başkanlık emri var— şayet herkesi bir seferde çıkarmaya kalkışırsak, her şeyden önce lanet olası paniğe yol açabiliriz.

C: Jim— Şey Henry, kesinlikle aynı fikirdeyim. Buna katılıyorum. Şimdi, benden bu sabah ne yapmamı istiyorsun?

K: Ben sadece neresi icap ediyorsa orada son derece hoşnutsuz olduğumun bilinmesini sağla.

C: Tamam—

K: Bunun hiçbir şekilde bir krize dönüşmeyeceğini de. Sadece tekrarlayabileceğin bir şeyleri kayıtlara geçirmek istedim.

C: Sorun değil— Elimden gelen her şeyi yapıyorum.

K: Bili, sen büyük bir vatanseversin. O şekilde davranmıyorsun— toplantıda söyleyebilirdin, ama bunu dışarıda söylemeyecektin. Bazıları bunun tersini yapıyor— toplantıda söylemez ama dışarıda söylerler.

C: Binaya gider gitmez onu [Schlesinger] görürüm— Şu anda ofise beş dakikalık mesafedeyim.

TED KOPPEL-KISSINGER

22 Nisan 1975, Salı
Saat 14:30

TK: Vietnam görüşmeleriyle ilgili olarak aradım. Bana herhangi bir bilgi verebilir misiniz?

HAK: Sana bilgi verip veremeyeceğimi bilmiyorum. Sürüklenen gerçek bir habere kimsenin sahip olabileceğini sanmıyorum.

TK: Herhangi bir bağlantı kuruldu mu? Herhangi bir şey oluyor mu?

HAK: Bir yaklaşımı inceliyoruz.

TK: Doğrudan mı yoksa üçüncü bir taraf aracılığıyla mı?

HAK: Buna girmek istemiyorum.

TK: *Times*'m ilk sayfasında Dışişleri Bakanlığı ve Savunma Bakanlığı'nda bazıları buna karşı çıkarken, sizin bazı Amerikalıları

Vietnam'da tutmaktan yana olduğunuzdan bahseden haberi gördünüz mü?

HAK: Asgari itibarımızı koruyarak bir şeyler yapabilmemizi isterdim. Şimdi herkes kıçını kolluyor. Sorunumuz şu ki, bir paniğe sebep olmayacak şekilde Amerikalıları tahliye etmek istiyoruz. Bunu 1500'e indirdik.

TK: Hepsini çıkarmayı mı planlıyorsunuz? Kongre çevresinde çok güçlü bir iddiada bulunduğunuzu biliyorum— onları orada rehine gibi alıkoymamızın da düşünülemeyeceğini söylediniz.

HAK: Bu ne başarmaya çalıştığına bağlı. Söz konusu olan şey onları tehlikeye düşmeden önce tahliye etmek ve yapmaya çalıştığımız da bu. Ayrıca bazı Güney Vietnamlıları da kurtarmaya çalışıyoruz. Herkesi öylece orada bırakamazsınız.

TK: Güney Vietnam'dan bahsettiğinizde— bir noktada 200 bin kişiden söz etmiş oluyorsunuz.

HAK: Bu bir araya getirebileceklerimizin listesinin asgarisi. Bu sayıya ulaşabileceğimizden kuşkuluyum.

TK: Gerçekçi bir hesabınız var mı? Bir zaman sınırı konusunda bana bir fikir verebilir misiniz? Sizce ne kadar zamanımız var?

HAK: Bu Kuzey Vietnamlıların göstermek istedikleri çabaya bağlı.

TK: Saygon'dakilerin bir savaş istediklerini mi düşünüyorsunuz, yoksa bundan kaçınmak mı istiyorlar?

HAK: Bunu istemedikleri düşüncesi birazcık daha ağır basıyor, ama 50'ye 49'dan fazla değil.

Felaket Washington'un bir fedakarlık önerisinde bulunmasını gerektiriyordu. Bu nedenle Vietnam'dan umutsuz haberler gelmekteyken, benim de istifa ederek bir nevi fedakarlık için kurban olmam talebine dair artan söylentilere cevap vermek zorunda kaldım.

JERROLD SCHECTER, 27ME-KISSINGER

22 *Nisan 1975, Salı*
Saat 17:50

K: Kahvaltıda üzerinizde öyle bir etki bıraktığıma memnun oldum.

S: Bıraktınız. Larry [Eagleburger, Dışişleri Müsteşar Yardımcısı] ile konuştum ve haberin iyi göründüğünü düşündüm.

K: Pekala, Başkan ve benim söylediğimiz her şeyin yalan olduğunun tekrarlanması gerçeği dışında. Hiç kimse bu tür şeylerle Başkan'a gelmedi, bundan eminim.

S: Şey, ofisteki diğer iki kişi bu konuda çok detaylı haberler yaptılar. Haftanın büyük bir bölümünü, hiç kimse Washington'a geri dönmemişken, bunun böyle olduğunu çözmeye çalışmakla harcadım.

K: Bu benim sorunlarımın en küçüğü.

S: Hey, olan diğer şey ise, elimizde Başkan'ın bu konudaki düşüncesi olduğunu çok daha fazla vurgulayan bunun bir versiyon var.

K: Bu görevde beyhude bulunmuyorum. Geçen yıldan beri bilmekteyim ki, şimdi Watergate'in bedelini ödüyoruz. Yetki olmaksızın dış politikayı yürütemezsiniz. Bedelini ödediğimiz şey de bu, dolayısıyla ne kadar uzun süre kalırsam durum o kadar kötüleşebilir. Bir sonrasında Çin politikamızın dağılmasını bekleyeceğim. Gücü olmayan insanlardan etkilenmezler. Kalıyorum çünkü, şey, iki sebebi var— şu anda yaşadığım sorunları geçiştirmek adil değil ve ikincisi, toparlanacak olabilenleri toparlamaya çalışıyorum.

S: Sanırım bunu belirttik.

K: Bu sadece zayıf görünmek istememem değil. Tarihi bir perspektiften, bunlar farklı bir odakta görülecek.

S: Umarım. O durum konusunda ne yapabiliriz? Şimdi Pentagon'un herkesi tahliye etmek ve sizin onları orada tutmak istediğiniz hakkında gelişen bir şeyler olacak.

K: Bak, Jerry, herkesi tahliye etmek için herhangi biri emir verebilir. Tek söylediğim, iki yükümlülüğümüz olduğu— birincisi, Güney Vietnamlılara yardım etmek ve ikincisi durumun düzenini sağlamak. Kimin suçlanacağı konusunda spekülasyon yapmayı bırakmalıyız. Bunun tartışmaya değdiğini düşünmüyorum. Gerekli olandan bir gün daha fazla insanları orada tutmak için deli olmam gerekirdi.

S: Doğru.

K: Müzakereleri korumaya ve ayrıca azami sayıda insanı hayatta tutmaya çalışıyorum ve şimdilik bu işe yarıyor. Eğer sayıyı kontrol edilebilir bir seviyeye indirmeden topyekün tahliye emirleri vermiş olsaydık, bu beyhude yere pek çok hayatı tehlikeye atardı. Bu olayların belli bir mantığı var. Eğer tek bir Amerikalının ayak tırnağı kırılacak olsa, birisi suçlanacaktır.

Ara sıra cesaret verici telefon görüşmeleri de oluyordu.

SENATÖR STROM THURMOND (C.-S.C.)-KISSINGER

23 Nisan 1975, Çarşamba
Saat 00:55

T: ...Güney Vietnam'daki son gelişmeler neler?
K: Oradaki insanların sayısını azaltmaya devam ediyoruz. Aramızda kalsın, pek çok Güney Vietnamlıyı çıkarıyoruz.
T: Memnun oldum. Bizi desteklediler ve biz de onları desteklemeliyiz.
K: Washington'daki herkes böyle düşünmüyor.
T: Tamam. Buna açıklık kazandırdığınız için teşekkürler. Endişeliydim.
K: Endişelenecek bir şey yok.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

23 Nisan 1975, Çarşamba
Saat 19:35

S: Martin'den bir telgraf aldık. Larry aracılığıyla sana gönderdim. Sana en yakın zamanda getireceğini söyledi. [Vietnam] Savunma Bakanı'nın Minh'i [Duong Van "Big" Minh, daimi Güney Vietnam başkanlık adayı ve Amerikalı barış eylemcilerinin favorisi] Başbakan olarak desteklemek istediğini söylüyor ve kendisi de Minh'i destekleyen Fransa Büyükelçisiyle konuştu.
K: [Martin] telgrafımızı almış mı?
S: Hayır, bu onun mesai gününde geldi, yani dün. Sonra Polonyalı ile konuştu, yani Martin konuştu ve Minh'in kabul edilebilirliği konusunun kendisine sorulup sorulmadığını ve Polonyalı'nın fikrinin ne olduğunu sordu. Bunu öğrenmeye çalışacağını söyledi. Sabahleyin kesin rapor verecek; Başkan'a bunu bildirebileceğimi ve bu konuda görüşebileceğimizi de söylüyor.
K: Tamam.
S: Larry bunu sana getirecek.
K: Başka bir tavsiye aldık mı?
S: Hayır aldığımızı sanmıyorum.

BAY LESLIE GELB, *NEW YORK TIMES-KISSINGER*
23 Nisan 1975, Çarşamba
Saat 19:37

G: Aradığınız için teşekkür ederim. Birkaç şey var. Bugün Hanoi ve GDH'den [Geçici Devrimci Hükümet-Güney Vietnamlı Komünistler] aldığımız tek sözün bizi küçük düşürmeyecekleri ve görüşmeye hazır olmadıkları ve şartları bilmedikleri olduğunu söyleyen bir haber buldum.

K: Görüşmeler konusuna girmeyeceğim.

G: Ne söylediğimi size söyleyebilir miyim?

K: Devam et.

G: Esasen iki şey istediğimizi. Birincisi, Amerikalıları ve ailelerini artı doğrulanmamış bir sayıdaki Güney Vietnamlıları tahliye etmek için bir çeşit güvence; ve ikincisi, sizin de Hanoi'ye kamuoyu önünde bir sinyal vermeye çalıştığınızı, eğer sadece beklemek istiyorlarsa, bunun mantığının Saygon'da oluşturulması gerektiğini ve işbaşına yeni bir hükümetin geleceğini ve bununla muhatap olabileceklerini belirttiğinizden söz ettim. Ayrıca aracıların Moskova, Pekin ya da Fransa olmadığından. Aracılardan birinin Romen olmadığını söylemedim. Bunun tek olduğuna inanıyorum.

K: Ben sadece— Bu tamamen yanlış değil ama bazı yanlışlıklar var. Rezil olmayacaksınız.

G: Takdir edilmek istiyorum. Eğer bunun bir kısmı hatalıysa—

K: Sana ne olduğunu gerçekten söyleyemem. Eğer Scowcroft'un seni yönlendirdiği herhangi bir konuda fikrimi soruyorsan— gerçekten senin böyle yaptığını da bana o söyledi. Kendisiyle konuştuğunu söyledi. İnan bana, kendini tuttuğunu ve çok fazla yorum yapmadığını söyledi.

G: Herhangi birinin ne söylediği ya da söylemediği konusunda asla yorum yapmayacağım.

K: Bu karışıklıktan arta kalacak tek sır, gazeteciler ve kaynakları arasındakiler olacak.

G: Bu doğru değil, benim olayımda değil.

K: Senin düşünceni zorlayamam.

G: Yorum yapamayışımın sebebi de bu. Bir şey daha: CBS Başkan'm size göstermeden Florida'da bir konuşma yaptığını bildiriyor.

K: Ne zaman? CBS'temiydi?

G: Ya altı haberlerinden hemen önce ya da hemen sonra, hangisi olduğunu hatırlayamıyorum.

K: Bu yalanı tüm gün boyunca sürdürdüler. Başkan ve ben konuşmanın içeriğini görüştük. Konuşmayı okudun mu? Uçakta yeniden yazmadıysa çok basmakalıp bir konuşma.
G: Durumun bu olduğuna inanamam.
K: Bu saçma.
G: Elbette, ama bunu yayınladılar.
K: Ve tüm bu hikayeler konusunda nasıl yorum yapabilirim bilmiyorum. Bundan ne sonuç çıkarmalıyım?
G: Benim çıkardığımı. Bazı kişiler Başkan'm itibar kaybetmesinde sizin etkinizi görmek istiyorlar. Bu açık; size vereceğim cevap böyle. Bu aptalca ama ben kimim ki söyleyeyim? Bu CBS'ti.
K: Başkan'ın itibarının azalmasında etkimin olmasının ne anlama geldiğini bilmiyorum. Kimseyi düşüncelerini ya da kanaatlerini ona söylemekten alıkoymuyorum.
G: Muhtemelen bu ilişkinizi etkileyecektir.
K: Başkan ve benim aramdakini mi?
G: Her Başkan için önde gelen danışmanlarından birinin sürekli eleştirilmesi bir sorumluluktur. Başkan için bunu halletmek hoşa gitmeyen bir durumdur ve ona yüklenmek zorundadır. Ayrıca Çinliler de uzaklaşıyorlar.
K: Bu tamamen farklı.
G: Hala soruna katkıda bulunuyor.
K: Onlar [Çinliler] Schlesinger'in rolünün vurgulanması gerektiğini çünkü güçlü bir savunma duruşuna sahip olmamız gerektiğini söylüyorlar. Bu siyasi bir oyun ya da bir iç siyaset oyunu değil.
G: Yorumunuz doğru olabilir. Ama Başkan'm Kissinger'dan daha ziyade Schlesinger'e güvendiğini söylüyorlar. Ama bu sizin nasıl görüldüğünüz konusunda başka bir haber. Bence o hikaye basitçe ortadan kaybolacak; ama başarılı olsa da olmasa da, kesinlikle sinir bozucu.
K: Benim için değil. Bu konuda rahatım. Bu tamamen benim kontrolüm dışında. Şimdi endişelendiğim tek şey bunun dışında nasıl ilerleyebileceğimiz.
G: Eğer gerçekten söylediğinizi içselleştirdiyseniz, bu konuda yapılacak en iyi şey bu.
K: Bu konuda yapabileceğim hiçbir şey yok. Zor bir durumdayız. Bugün Rostow ya da Rusk'un [Walt Rustow, Başkan Johnson'm güvenlik danışmanı, ve Dean Rusk, Johnson'ın Dışişleri Bakanı]

inişte mi çıkışta mı olduğunu kim biliyor; yıllar sonra da bu fark etmez.

G: Bu müthiş bir tavır.

K: Şimdiki tavrım bu. Bir yönetimin onsekizinci ayındayız ve yeniden seçilse bile yeniden oluşturulacak ve tamamen farklı olacak.

G: Tüm ihtiyacın olan—

K: Manevrayı kimin yaptığını bilmiyorum. Belki sen biliyorsundur.

G: Sanırım biliyorum ve sanırım sebebini de biliyorum. Bunu bulmak kolay. Bu şu anda şüphe olmayan bir şey.

K: Bunun Beyaz Saray ya da başka bir yerden geldiği senin görüşün mü?

G: Beyaz Saray ve bence kaynağı biliyorsunuz. Larry Eagleburger'ın bu konuda iyi bir sezgisi var....

24 Nisan'a kadar tartışma, Güney Vietnam düşerken bizim Vietnamlıları tahliye etmemize yardım etmenin bir aracı olarak Saygon'da bırakılacak Amerikalıların sayısına indirgenmişti.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

24 Nisan 1975, Perşembe
Saat 10:05

S: Çılgın adamla [Büyükelçi Martin] konuştum. Şifresi çözülüyor biraz sonra burada olacak. Yarın geceye kadar bizi 1100'ün altına düşürecek.

K: Bu onun zamanıyla mı bizim zamanımızla mı?

S: Onun zamanıyla.

K: Yani burada yarın sabah demek.

S: Dünyada yapmak istediği son şeyin herhangi bir Amerikalıyı kaybetmek olduğunu söyledi. Herhangi bir Amerikalı kaybetmeyecek. Orada askeri / Dışişleri ekibi arasında herhangi bir sorun yok— sorun burada Washington'da.

K: Bu muhtemelen doğru.

S: Endişelerimizin farkında olduğunu, ama istediği son şeyin herhangi birini kaybetmek olduğunu söyledi; gereksiz bir risk aldığını da düşünmüyor, ona güvenmeye devam etmeliyiz. Ve, seni neşelendirmek için bir kasırganın geldiğini de ekledi.

K: O halde hiç kimseyi çıkaramayacağız.

S: Doğru, ama bu muhtemelen bir saldırı başlatmayacakları anlamına da geliyor. Bu da Savunma'nm kullanması için başka bir manivela anlamına geliyor.
K: Başkan'la bir konuşma yapmak zorundayız....

Saygon parçalanırken, Washington'daki tartışma mutat şekilde tahliyenin hızı hakkındaydı ve bizimle işbirliği yapmış mümkün olduğunca çok Vietnamlıyı tahliye etmeye dair endişeler de giderek artmaktaydı. Sovyetler Birliği Vietnam konusunda bir diyalog öneren 19 Nisan tarihli sözlü mesajımıza cevap vermek için tam da o anı seçmişti.

BÜYÜKELÇİ DOBRYNIN-KISSINGER

24 Nisaıı 1975, Perşembe
Saat 16:00

D: Merhaba, Henry. Brejnev'den Başkan Ford'a gönderilen şu mesajı aldım. Benden sana okumamı istedi. Önce bunu okuyacağım ve sonra sekreterine dikte ettirebilirim.
K: Tamam.
D: "Hali hazırda Başkan'a söylendiği üzere, Başkan'ın 19 Nisan tarihli mesajı L.E. Brejnev tarafından alındıktan hemen sonra bu bağlamda Vietnam tarafıyla temas kurmak için gerekli adımları attık.

"Bu temasların sonucunda Başkan'a şimdi şunu bildirebiliriz: Amerikan vatandaşlarının Güney Vietnam'dan tahliyesi sorunu konusunda Vietnam tarafının tavrı kesinlikle olumlu. Vietnamlılar Amerikan vatandaşlarının Güney Vietnam'dan tahliye edilmesini amaçlayan askeri harekat sırasında herhangi bir engel yaratmak gibi bir niyetleri olmadığını ve şimdi, aslında, böyle bir tahliye için uygun koşulların oluşturulduğunu belirttiler.

"Aynı zamanda, siyasi bir anlaşmanın sağlanması mücadelesinde, Vietnam tarafının Paris Anlaşması'nı izleyeceği vurgulandı. Ayrıca bize, Vietnamlıların Birleşik Devletler'in prestijine zarar vermek niyetinde olmadığı söylendi.

"Gizli bir şekilde Başkan'a yukarıdakini bildirerek, L.E. Brejnev Başkan'ın Vietnam tarafının böyle bir tutumunu gereğince takdir etmesini ve Birleşik Devletler tarafından Çin Hindi'ndeki durumun yeniden şiddetlenmesi sonucunu doğuracak

herhangi bir eyleme izin verilmeyeceğini umduğunu ifade etmektedir."

K: Bu fiiliyatta ne anlama geliyor?

D: Birleşik Devletler vatandaşlarının tahliyesi önünde hiçbir şekilde bir engel yok. Hiç yok ve bu özel süreç için koşulları oluşturdular; buna yönelik tutumları olumlu.

K: Tamam.

D: Ve siyasi açıdan da bir şey var.

K: Bunu açıklayabilir misin? Paris Anlaşması'ndan daha ileri gitmek istemiyorlar.

D: Siyasi bir anlaşmanın temeli hala Paris Anlaşması.

K: Onlara bununla ne kastettiklerini sormaya hazır olacak mısınız?

D: Onlara soracağım—

K: Hayır, önce Başkan'la duruma bir bakayım.

Brejnev'in mesajını değerlendiren bir Dışişleri Bakanlığı personel toplantısında, her ne kadar İstihbarat ve Araştırma Bürosu Başkanı Bili Hyland "biraz" zamanın en fazla bir hafta olacağı tahmininde bulunsa da, bunu yine de biraz zaman kazanmak için kullanmamız gerektiği konusunda hemfikir olundu. Bu nedenle Martin'e Amerikalıların sayısını sekiz yüzün altına (Genelkurmayın tahminine göre, bu iki buçuk saat içinde nakledilebilecek bir rakam) indirmesi ve daha sonra kalanı "yavaş yavaş çıkarması", böylece azami sayıda Vietnamlıyı kurtarmak için bir hava sevkıyatının sürmesinin sağlanabilmesi talimatını verdim.

24 Nisan'da öğleden sonra Ford nihai boşaltma planlarını gözden geçirmek için bir Ulusal Güvenlik Konseyi toplantısı yaptı. Schlesinger elbette Vietnamlıların tahliyesine de son verecek şekilde, geride kalan Amerikalıların hemen tahliye edilmesinden yana olmayı sürdürdü. Ford 9 Nisan'daki toplantıda yapmış olduğu gibi tartışmaya bir son verdi:

FORD: Riski biliyorum. Bu bana ait ve ben böyle yapıyorum. Ama emirleri uyguladığımızdan emin olalım.

ROCKEFELLER: Risk olmadan Amerika'nın çıkarlarını emniyet altına alamazsınız.

FORD: Tanrının yardımıyla.

Son muhtemel uzatmaların her birine sarılarak, 24 Nisan saat 20:25'te Sovyetlere cevap verdik. Mesajımızda, Sovyetler cevaplarını hazırlarken mülteci sevkıyatının sürebilmesi umuduyla, bir dizi soru da yönelttik. Mesajımızda, "olumlu [Sovyet] cevabı karşısında...ABD tarafının koşulların uygun olmaya devam edeceği varsayımıyla Amerikalıların tahliyesine devam ettiğini" belirttik. "Siyasi bir anlaşmanın gerçekleştirilmesiyle ilgili olarak" Paris Anlaşması'nın şartlarının nasıl uygulanacağı konusunda Hanoi'nin görüşlerini istedik. Başkan Brejnev'i, her halükarda Kongre'nin yasakladığı askeri bir harekattan vazgeçeceğimiz konusunda yeniden temin ettik. Mesajımız, tahliyeye müdahale edilmediği sürece Birleşik Devletler'in "durumu şiddetlendirebilecek hiçbir adım atmayacağını" belirterek devam ediyordu.

Bu inceden inceye cezalandırılmaktı, ama Dışişleri Bakanlığı personel toplantısında söylediğim üzere, şimdi kendimize bıraktığımız tek şey bir cesaret gösterisiydi. Ancak özellikle Hanoi'den keskin gözlü sayıcılar söz konusu olduğunda, diplomatik manevrayla gerçekleştirilebilecek olanın da bir sınırı bulunuyordu.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

25 Nisan 1975, Cuma
Saat 16:02

K: Senatör Clark'in [Dick Clark (D.-Iowa)] şimdi Vietnam'da sayılarımızı azaltmadıkça yardıma karşı olduğunu söylediğini fark ettin mi? Bu (beşyüz).

S: Hayır.

K: Bu sayıyı sence nereden aldı?

S: Bu sayı tanıdık geliyor.

K: Asap bozucu.

S: İnanılmaz.

K: Martin'e, Sovyetler ve Fransızlar hakkında gönderdiğim mesaja hala bir cevap beklediğimi söyler misin?

S: Tamam. Şimdi onu sayılar konusunda sıkıştırmamız gerektiğini sanmıyorum.

K: Kendisine nerede olacağını bilmek istediğimizi söyle.

S: Bize bir şekilde söyledi. 1090 eksi otuzbeş ya da kırk artı çıkarabildiği kadar yetkili olmayanlar şeklinde.

K: Ona bilmek istediğimizi söyle.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER
25 Nisan 1975, Cuma
Saat 08:06

K: ...Martin'e bir telgraf gönderebilir misin? O ve ben aynı plan üzerinde aynı fikirlerle çalışıyor olmalıyız. Yarın, gelecek hafta nereye geçeceğimiz konusunu açarak biraz fikir almak istiyorum.
S: Siyasi olarak gitmek mi?
K: Genel olarak. Söylediği şeyler olacak. Örneğin, eğer görüşmeler başlarsa, Büyükelçiliği açık mı bırakmalıyız, yoksa tahliye mi etmeliyiz? Benim düşüncem GDH (Geçici Devrim Hükümeti) girdiğinde, ayrılmalıyız, ama farklı görüşlere açığım.
S: Onların nasıl girdiğine bağlı.
K: Onun görüşlerini duymak istiyorum.
S: Tamam. Bir taslak hazırlayayım. Gönderilmeden önce görmek ister misin?
K: Neden bana okumuyorsun çünkü az sonra eve gideceğim.
S: Hemen hazırlıyorum.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER
26 Nisan 1975, Cumartesi
Saat 10:10
K: Martin'in telgrafını okudun mu? Ne söylediğini anladın mı?
S: Evet. Tek bir şey için dahi sayıyı daha fazla azaltmayacak; az önce bir telgraf daha geldi. Personelinin yorgun olduğunu ve havadan sevkıyat devam ettiği sürece Amerikan personelini daha fazla azaltmayacağını söyledi. Askeri eylem olmadığı için bazı gazetecilerin geri geldiklerini belirtti. Ayrıca bazı iş adamlarının da geri gelmeyi düşündüklerini söyledi. Yolun sonuna gelmek üzereyiz ve kararı bana bıraktığınız için, Amerikan personel topluluğunun sayısını daha fazla azaltmayacağım diyor. Ancak ben diğer Amerikalıları riski kendileri göze alarak kaldıkları yönünde uyarıyorum, diyor.
K: Sanırım haklı.
S: Şimdi iki sorunumuz var. Kongre öğrendiği zaman baskı arttığında ne yapacağımız ve Sovyetler [Vietnamlıları Amerikan uçaklarıyla çıkardığımızı] öğrendiklerinde onlarla ne yapacağımız.
K: Evet.

S: Ama onunla tartışmak oldukça zor. Tahliye ve her şeyle ilgili yapılması gereken bir sürü işi var.
K: Ayrıca benim GDH'le ilgili atıfta bulunmamı bile bile yanlış anladı.
S: Evet.
K: Bu konuda onu doğru yola getirebilir misin?
S: Evet. Bir şeyler tasarlayacağım.
K: Benim bahsettiğim siyasi konuşmalar Saygon ve GDH arasında değil, ABD ve GDH arasındaydı. Bunların Paris'te yürütülmesini istiyorum. Saygon'daki teknik durum hakkında GDH ile görüşmeleri idare edebilir. Bizim gönderdiğimiz görüşme telgrafındaki stratejilerin hiçbirine henüz bir cevap vermedi. Onun görüşlerini almak istiyorum ki böylece politikayı yürütebileyim; bunu onun yürütmesini istemiyorum.
S: Hiç birini henüz bildirmedi. Buraya geldiğinde senin için de elimde bir telgraf taslağı olacak.
K: İğrenç biri ama iyi iş çıkarıyor. İnsanları dışarı çıkarmak konusunda yavaşlamamak.
S: Onun, bunu kastettiğini sanmıyorum. Kendi bölümümü benim kontrol etmeme izin verin; siz sizinkini kendi başınıza pek de iyi yapmıyorsunuz demeye getiriyor. Bu sadece onun gereksiz şamarlarından biri, ben bunu öyle anlıyorum.
K: Ama yavaşlamakla ilgili bir şeyden söz etti.
S: Eğer biz daha hazırlıklı olmuş olsaydık, çok daha hızlı çalışabileceğini söylüyor.
K: Guam ve Wake'de mi? Ama Dean Brown'in tepesine binmeye devam edeceğim. [Vietnamlılar onbinler halinde kaçarken, onlar için Guam ve Wake adalarında geçici tesisler oluşturuldu. Eski Büyükelçi Dean Brown ise mültecileri kabul etmekle suçlandı.]
S: Peki. Tamam.
K: Kendi kaynaklarıyla insanları nasıl tahliye edecek, merak ediyorum.
S: Kuzeydeki [Danang'daki] Amerikalılar konusunda haklı. Tek bir Amerikalı bile kaybetmedik.
K: Onu şimdi sadece yalnız bırakacağım.
S: En azından bir şekilde dikkatini çektik ki bunu yapmak kolay değil.

BÜYÜKELÇİ BROWN-KISSINGER

26 Nisan 1975, Cumartesi
Saat 10:15

K: Az önce Martin'in bana gönderdiği gizli telgraflardan birini aldım. Tahliyeyi yavaşlatmak istiyor, çünkü Guam'da tam bir karmaşa var.

B: Bunu yapamaz. Clark ve Guam akma uğramış olsa bile. Clark'da onikibin ve Guam'da daha fazlası var.

K: Bu rakamları abartmayın.

B: Abartmadım. Yolda binlercesi daha var.

K: Bana blöf yaptığını sanmıştım. Bu 25 bin ya da daha fazlası olduğu anlamına geliyor.

B: Doğru. Kendi düşüncelerini ve yüksek riskli seçeneklerin neler olduğunu vb sorduğumuz telgrafa Martin henüz cevap vermedi. Hava alanında neredeyse panik var ve durumu kontrol edemiyorlar, özellikle sertifikaların dağıtılması konusunda. Görünüşe göre olan şu ki Amerikalılar Vietnamlı dostlarıyla uçaklara gidiyor ve binin diyorlar. İnsanların yüzde 15 ila 20'sinin belgeleri yok ve hiçbir şekilde yüksek risk altında bulunduklarının bir kanıtı da yok.

K: Ne yapabiliriz?

B: Hiçbir şey. Martin durumu kontrol edemiyor, çünkü havaalanında olamaz.

K: Hiç kimse olamaz mı?

B: Havaalanında bulunmaya çalışan insanlar var ama bu zor. Herkes arkadaşlarıyla ilgileniyor. Belki de onları bir şekilde sınıflandırıyorlar. Ama kaosa yakın bir durum var. Ayrıca Kaliforniya ile de zorluk yaşanıyor. Birkaç gün önce Jerry [Brown, Kaliforniya Valisi] ile konuştum.

K: Buna karşı mı?

B: Hayır, ama federal hükümet Kaliforniya için hiçbir şey yapmadı ve yüksek işsizlik oranı ve saire ile bunun zor olacağını söylüyor. Vietnamlıları onlann üzerine boşaltmak istediğimiz kanısında. Bu siyasi bir sorun. Weinberger [Caspar Weinberger, Eski Sağlık, Eğitim ve Sosyal Hizmet Bakanı, sonraki Savunma Bakanı] bugün onu arayacak ve konuşacak. Yardımcı olmaya çalıştığımızı, ama grupları ABD'ye nakletmeye başlamamız gerekeceğini söyleyecek. Biz gönüllü kurumların onları nakletmesine izin verene kadar

onları tutmak için ABD'de bir yere ihtiyacımız var. Hava yollarıyla konuştum ve parasız geçiş olup olamayacağını sordum; çünkü ABD'de onları taşımak için para yok.

K: Evet. Bu bir kabus.

B: Çok hoş görünmeyecek. WOHG'da söylemek istediğim şeylerden biri, ne kadar insanı tahliye etmek istediğimiz.

K: Sence ne kadar?

B: Beş ila onbin daha. Eğer onları Saygon'dan [zor anlaşılır] taşıyabilirsek baskının büyük bir bölümünü hafifletebiliriz.

K: Bu konuda düşüneyim.

B: Tamam. Ayrıca Hawaii'ye ya da şimdi onları doğrudan Amerika'ya nakletme ihtimali konusunda da düşünün. Bu konuda konuşacağız.

K: Tamam.

B: Savunma işbirliği yapmak zorunda. Weinberger Schlesinger'i arıyor ve ona mülteci akımında aktif bir rol almalarına izin vererek, bir kez olsun orduya iyi bir ün kazandırmasını söylüyor. Bize yine karşı çıkıyorlar. İnsanların, gönüllü kurumların onları alması için zamanlarının olması bakımından, bir sonraki alan olarak askeri üsleri kullanmalarına izin vermemiz gerekiyor. Bu tam olarak Macaristan olayı [1956'da, Sovyet askeri harekatının ardından tahliye] gibi işlemeli.

K: Tamam.

B: Teşekkürler, efendim.

28 Nisan'da Hanoi, Saygon'a karşı bir roket saldırısı başlatarak Washington'un tartışmalarını anlamsız hale getirdi. Sadece iki gün önce, New Orleans'ta yaptığı bir konuşmada Ford, basının alkışları arasında Vietnam'daki savaşın sona erdiğini açıklamıştı. Ancak benim ofisimden onay alınmamış olan konuşma, alakasız bir değerlendirme niteliğine sahipti. Şimdiye kadar savaş aslında bitmişti ve geriye tek mesele olarak ABD ile işbirliği yaptıkları için ölüm ya da toplama kamplarıyla karşı karşıya olan mümkün olduğunca çok Vietnamlının tahliyesine imkan tanımak amacıyla, bunların akıbetinin diplomatik manevralarla ertelenip ertelenemeyeceği kalmıştı. Hanoi'ye dair hatıratların hiçbirinde Kuzey Vietnamlıların programını hızlandırması bakımından Başkan'm konuşmasından bahsedilmiyor ve Ford da bundan kendi anılarında bahsetmiyor. Paradoksal olarak Hanoi'nin son

saldırısının esas sebebi, Güney Vietnam Devlet Başkanı Thieu'nun istifası olabilir. Ülkeyi birleştirmek için savaşta bir ömür tüketen Hanoi'nin liderleri, uluslararası meşruiyet için yeni bir hak talep edebilecek bir hükümetin —kendi kuklaları GDH'nin bile— ortaya çıkmasını görmek istemediler. Sebebi ne olursa olsun, roket saldırıları nihai bir kasılmaya neden oldu: Amerikalıların Güney Vietnam'dan topyekün tahliyesi.

Washington saatiyle 28 Nisan akşamı (Vietnam'da 29 Nisan) Saygon'un nihai çöküşü Tan Son Nhut havaalanına gerçekleştirilen bir roket saldırısıyla başladı. Birkaç bin kişi özellikle tehlikede olan Vietnamlılar ve dörtyüz Amerikalı, tahliye uçaklarının doldurulmasını ve erteleme olmaksızın geri dönmelerini sağlamak için orada toplanmışlardı.

Kısa sürede ateşin kesilmiş olmasına rağmen, mültecilerin varlığının yarattığı tehlike, onların mahvına sebep oldu. Panikliediler, pistlere akın ettiler ve sonuçta havadan nakliyeyi durdurdular. Washington saatiyle 28 Nisan saat 22:45'te, Ford çok gönülsüz bir şekilde son tahliye emrini verdi. Bundan kısa bir süre önce, aslında olayın tarih kitaplarında görünebileceği kıyamet ifadeleriyle konuşmamıştık. Daha ziyade arkamızda bırakmak üzere olduğumuz talihsiz kurbanlar için bir yas tutma hissiyatı söz konusuydu.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

28 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 17:10
(ilk bölüm anlaşılamadı)

K: Eğer bu devam ederse bence C-130 operasyonlarına bir son vermeliyiz. Artık mazeret yok. Sonra perşembeye kadar helikopterlere gitmeliyiz.
S: S anırım karar verdiler—
K: İki günlük manşetlerin karşılığında aldığın da işte bu [Ford'un New Orleans konuşmasına gönderme],

S: Bu doğru. Bunun içinde her kim varsa umarım mutludur.
K: Oynayacaklarını sanmıyorum.
S: Giderek daha da faydasız hale geliyor.
K: İsabet eden çok fazla roket var mı?

S: Kaç tane olduğunu bilmiyorum. Sadece birkaç tane olabilir. Amerikalıların öldürülmesi de sağlandı ya. Şimdiye kadar iki kişi öldürüldü.
K: Amerikalılar mı?
S: Evet. Ara sıra meydana gelen bir saldırı olsa da onları içerde tutmayı artık haklı gösteremeyiz.
K: Bu bir Savunma Bakanlığı kompleksi. Sanırım yarın operasyonları bitirmek zorundalar. Bu telgrafı gönder. Bu onlara sadece stratejiyi veriyor. Bir saat içinde, bu saldırılar ışığında bir telgraf daha gönder.
S: Başkan'ı arayacak mısın?

BAŞKAN-KISSINGER

28 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 17:28

K: Sayın Başkan, Saygon'dan az önce havaalanına yeniden roket saldırısı düzenlediklerine ve iki denizcinin öldüğüne dair haberler aldık. Bence C-130 operasyonlarına son versek iyi olur. Yeterli manivela gücümüz yok.
F: Yani üçyüz kişiyi çıkarmaya girişilmeyecek mi?
K: Bence gün ışığı saatlerinde, ki bizde geceye denk geliyor, üçyüz kişiyi çıkarmak için bu C-130 seferini tamamlamalarına izin vermeliyiz.
F: Evet, o grubun tamamını çıkarın.
K: Askeri personelle kontrol edebiliriz, ama şayet izin verirseniz size tekrar başvurmadan bunu yapacağız.
F: Devam edin. Diğer dörtyüz hakkında yarın konuşuruz.
K: Diğer dörtyüz kişiyi onların zamanıyla Çarşamba ya da Perşembe, bizim zamanımıza göre Salı ya da Çarşamba çıkarmalıyız.
F: Peki, buna devam edin.
K: Tamam.

Tan Son Nhut havaalanında durum kaotikti. Bir yığın mülteci hava alanında uçaklara binmeye çabalıyordu. Büyükelçilik tarafından belirlenmiş özellikle tehlikede olan yediyüz personel öncelikli olarak C-130'larda yer verilmek üzere oradaydı. İşte şimdi bu planlar da çöküyordu.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

28 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 17:32

K: Az önce Başkan'la konuştum. [Saygon hava alanının topa tutulduğunu duyuran açıklamanın] düzeltilmiş kopyası sende var mı?

S: Şimdi gelmek üzere.

K: Clements ve [Genelkurmay Başkanı General George] Brown ile kontrol edecek misin?

S: Brown hemen şimdi ayrılmak istiyor. Senden hemen sonra aradı. Büyükelçilik'ten kontrol edeceğiz, çünkü ateş açıldığında gidebilecekleri konusunda kendilerine güvence verildiğini söyledi.

K: Tüm günün akışı sürmeden son vermek mi?

S: C-130 işleyişinin gelmeye devam ettiğini ve duruma göre onların inmesine izin vereceklerini ya da elle sinyal göndereceklerini söyledi.

K: Onların gün boyunca çalışmasına izin vermeyi ve Amerikalıların gün sonunda gitmelerine izin vermeyi tercih ederdim, aksi takdirde panik bir durum olacak.

S: Bu en iyisi olurdu. Graham üçyüz kadar insanı [tahliye etmeye] çalışıyor.

K: Bunu yapsınlar. Benim için Martin'e bunun Başkan tarafından emredildiğini söyleyen bir telgraf çeker misin? Geri kalanın ne zaman gitmesi gerektiği konusunda Martin'in tavsiyelerine ihtiyacımız var. Onların orada kalmalarına izin vererek hiçbir şey elde etmedik.

S: Belki haklısın.

K: Dobrynin'i arayıp Tan Son Nhut'ta iki denizcinin öldürüldüğü haberini aldığımızı ve eğer bu devam ederse, onlar bize güvence vermiş olduklarından, bunun Sovyet-Amerikan ilişkileri üzerinde vahim bir etkisi olacağını söyler misin....

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

28 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 17:50

S: Seni rahatsız ettiğim için özür dilerim; ama George Brown aradı ve sizin isteklerinize bağlı olarak iki şey yapmaya mecbur olduğunu söyledi. Birincisi SAO [Savunma Ataşesi Ofisi] personelinin hemen gitmesine izin vermek ve ikincisi, buraya gelen nakliye

uçaklarının buldukları her roket fırlatma rampasını vurmalarına izin vermek.

K: Dobrynin'i aradın mı?

S: Şehirde ve beni geri arayacak.

K: Bak, herhangi bir askeri harekatı kabul etmek konusunda çok isteksizim. Bence SAO personelini çıkarabilir ve ben Başkan'la konuşana kadar askeri eylem fikrine kapılmamalı. Başkan'ın toplantıdan hemen sonra beni aramasını sağlar mısın?

S: Tamam.

GENERAL SCOWCROFT-KISSINGER

28 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 18:03

S: Az önce General'in [Brown] ne yapmak istediği hakkında Başkan'a bir not ilettim. Eğer Amerikalılara ateş ediyorlarsa onları vurmamız gerektiğini düşünüyor.

K: Bence aşırı tepki gösteriyor olabilirler. Daha çok uçağın havalanmasına izin vermeliyiz ve onlara ateş açılıp açılmadığına bakmalıyız.

S: Hala ateş ediyorlar. General'e göre asgaride saldıracak bir konuma geçebilmek bir otuz dakika daha alacak.

K: İçgüdüsel olarak buna karşıyım. Savaşın son iki gününde bunu çalkalamanın bir mantığı yok. Alana inebilirler mi?

S: Bunu bilmiyorum. Onların bunu bilip bilmediklerini de bilmiyorum.

K: Orayı arayabilir misin ya da birisi orayı arayabilir mi? Haftalardır bedelini ödediğimiz türden bir tepki; ama o zaman daha fazla kişi ölürse bu da kötü olur.

S: [Brown] benden haber almadan sınırı geçmelerine izin vermeyeceğini söyledi.

K: Schlesinger ne diyor?

S: Onunla konuşmadım.

K: Bence onu araşan ve ne düşündüğünü öğrensen ve ona benim düşüncelerimi söylesen iyi olur; sonra da tekrar Başkan'a döneriz.

S: Tamam.

BÜYÜKELÇİ MARTIN-KISSINGER

28 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 19:05

M: Merhaba, Henry, nasılsın?

K: İyi. Senden duruma dair düşüncelerini öğrenmek isterim.

M: Az önce SAO'nun derhal boşaltılması konusunda emirler veren Noel Gayler [Pasifik Filo Komutanı] ile durumu gözden geçiriyorduk.

K: Şu anda hakkında UGK toplantısı yaptığımız konu da bu. Bu yüzden toplantı bitene kadar beklesen iyi olur.

M: Anlıyorum. Benim düşündüğüm de buydu; ama o devam etti ve bunu yaptı. Şimdi—

K: Bekle— [Scowcroft ile görüşür]

M: [Bakan'ın beklemesi talimatını duymaz] —şimdi durum şu ki saha— hala iyi dayanıyor. Pistlerin biraz sonra kullanılabilir olup olmayacakları konusu kuşkulu.

K: Pistler sorunlu mu?

M: Şey, açıkçası bu noktada bazı mermilerin bir yada iki pisti vurarak kullanılmaz hale getirip getirmediğini bilmiyoruz. Ama sanırım, pistlerin kullanılır durumda olup olmadıklarını, sahada durumun gerçekten ne olduğunu yaklaşık bir saat içinde öğreneceğiz, görünüşe göre— zaten kapalı. Şimdi SAO'nun tahliyesini umursamıyorum, ama bunun biraz düzenli bir şekilde yapılmasını umuyorum. Örneğin, o [tahminen General George Brown, Genelkurmay Başkanı] tüm amirallere gemilerden birine bir helikopter götürmesi emrini verdi— ki birincisi çıktı. Bu tamam, bunu kafanıza takmayın. Amer eğer alanda görev yapan tüm insanlar hemen tahliye edilirlerse, o zaman gerçek bir sorunumuz var, özellikle dün gece buradaki onbin kişiyi bugün tahliye edilmeleri için hazırlamak üzere alarma geçtiğimizden. Bu nedenle personel gece boyunca dışarıdaydı ve bu insanları hazırlıyorlardı. Şimdi sanırım bu muhtemelen [tahliyenin] gerçekleştiği son gün olacak. Benim istediğim—

K: Ama çalışabileceğini düşünüyor musun?

M: —ya da sadece sahada neler olduğuna dair bir sürü dağınık söylentileri değil gerçekleri öğrenmek ve sana geri dönmek.

K: Bunu önümüzdeki bir saat içinde yapabilir misin?

M: [Martin duymaz] —dışarı çıkarmak için bugün mümkün olduğunca çok çıkış kullanarak SAO'yu temizleyeceğiz— Büyükelçi-

liği gerçekten bütünüyle olmasa da, gerekli ama hala iletişim kurulabilir bir çeşit ofise çevirmem gerekiyordu.

K: Bu kaç kişi olacak?

M: [Martin duymaz] —ve ben o insanları çıkarmak konusunda gerçekten endişelenmiyorum.

K: Kaç kişiden bahsediyorsun?

M: Sonunda muhtemelen yaklaşık birkaç yüzden bahsediyorum.

K: Büyükelçilikte mi?

M: Evet.

K: Tamam; peki kaç sivil var?

M: O kadar fazla kalmadı— birkaç yüz, sanırım, çoğunluğu basın.

K: Pekala, onları da çıkarmak zorundayız, sence de öyle değil mi?

M: İsterdim ama Phnom Penh'de olduğu gibi, biliyorsun, bazıları kalacaklar, bunu daha önce de yaşadılar.

K: Evet.

M: Yapabileceğimiz tek şey bunu elverişli hale getirmek.

K: Yani tüm bunların bugün [helikopter değil de-çn.] uçaklarla yapılmasını sağlayabileceğini mi düşünüyorsun?

M: Yaklaşık yarım saat ila kırkbeş dakika içinde pistlerdeki son durumu öğrenene kadar, bunun [helikopterle değil de-çn.] uçaklarla yapılmasını sağlayıp sağlayamayacağımızdan emin değilim.

K: Tamam. Pekala, bana haber ver— ha, Smith [General Homer Smith, Jr., Saygon'daki ABD Savunma Ateşesi] tüm bunlar hakkında ne düşünüyor?

M: Smith hat boyunca aşağı yukarı biraz panik yaşandığını düşünüyor, ama oraya roketleri izlemeye gittiğinde, onun yaptığı gibi, bu biraz—

K: Tamam, şimdi Scowcroft'u bağlıyorum. Gitmek ve Başkan'ı görmek zorundayım.

M: Tamam.

Scowcroft: Merhaba, Graham.

M: Selam, Brent.

S: Devam et, ne diyordun?

M: Pistlerin durumunun tam olarak ne olduğunu ve bugün C-130'lan getirip getiremeyeceğimizi öğrenmenin bana mantıklı geldiğini söylüyordum. Kara harekatı görünüşe göre çok hafifledi. Orada bulunan insanların altı fazlalık bölümünü ve Gayler'in —onbin kişiyi tahliye etme— isteğiyle dün topladığımız diğer yüksek risk

altında bulunan insanların bir bölümünü tahliye edebilirsek, ama bugün panik halinde ortadan kaybolursak, özellikle gerçekten ihtiyaç duyulmadığı çıkarsa, oldukça önemli bir halkla ilişkiler şeyi ortaya çıkacak. Bu yolla, bir göz atmamız gerekiyor, bence, yaklaşık— kesinleşmeden önce yaklaşık bir saat içinde size dönerim.

S: Tamam, keşke Smith'le çalışabilsen, çünkü şayet onun senin tarafına geçmesini sağlayabilirsek, sen de orduyu bir nebze dengelemiş olursun, çünkü burada adamları yaralandığı için çılgına dönmüş vaziyetteler.

M: Tamam. Yapacağım.

S: Biz burada olacağız, Graham.

M: Peki.

S: Hoşça kal.

BAŞKAN-KISSINGER

28 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 22:25

F: Evet, Henry.

K: Sayın Başkan, bombardıman büyük ölçüde durmuş görünüyor. Ancak şimdi bölgede düzen bozulmuş görünüyor ve tüm pistler insan dolu. Bu Danang'a benzemeye başlıyor ki bu da muhtemelen yaklaşık olarak yaratmak istedikleri şeye denk düşüyor.

F: Doğru.

K: Düzeni yeniden sağlamaya çalışıyorlar. Graham Martin'le konuştuk ve ona eğer havaalanı kullanılmaz hale gelirse, acil durum tahliyesine gitmesi gerektiğini söyledik.

F: Her iki yeri de kabul ederim.

K: Ya evet. Pekala, şimdi karşı karşıya kalacağımız en büyük sorun, Sayın Başkan, eğer gerçekten Tan Son Nhut'da [havaalanı] düzen bozulduysa, Amerikan personelini Tan Son Nhut'dan çıkarıp SAO yerleşkesine geri götürüp götüremeyeceğimiz.

F: Ne kadar uzaklıkta?

K: Çok uzak değil. Eğer onları çıkarabilirsek arabayla sadece yaklaşık beş dakika— Biliyorsunuz, birbirlerine ne kadar karışmış olduklarını öğrenmemizin bir yolu yok—

F: Doğru.

K: —yani Vietnamlılarla [ne kadar birbirlerine karışmış olduklarınıçn] ve şimdi sadece bekleyip görmek zorundayız.

F: C-130'lar iniyor mu?
K: Hayır, çünkü şu anda alan sivillerin akınına uğramış görünüyor.
F: Anlıyorum.
K: Bir tanesi bir iniş için gönderildi; ama yaklaştığında tam bir karmaşa yaşandı, bu nedenle onu tekrar uzaklaştırdılar. Şimdi bu bombardıman bir şey hissi yarattı—
F: Hüsran ve panik.
K: Bu yüzden birkaç saat içinde acil durum tahliyesine gitmek zorunda kalabiliriz. Ancak emirler kesinlikle net. Eğer uçak uçuşları kullanılamazsa, helikoptere başvurmak zorunda kalacağız.
F: Ve sadece bizimkileri çıkaracağız. Umarım en iyisi neyse o olur.
K: Aynen. Bunu vuracaklarını sanmıyorum. Ve açıkçası Rusların bizi aldattıklarına inanmıyorum. Bence Kuzey Vietnamlılar haftasonu boyunca başka bir şey düşündüler ve her şeyi göze almaya karar verdiler.
F: Pekala, bakalım— orada saat 10:30, on değil mi?
K: Orada saat 11:30. Sadece yaklaşık altı saat kaldı.
F: Görünüşe göre, ARVN [Vietnam Cumhuriyeti Ordusu- Güney Vietnamlılar] bu konuda bir şey yapamıyor.
K: Şey, General Smith orada. Kendisi Tan Son Nhut'ta. Şehirde Martin var. Yakın temas halindeler ve kendileri karar vermek zorunda kalacaklar. Buradan idare edemeyiz.
F: Evet, katılıyorum.
K: Hem Jim [Schlesinger] hem de ben kanallarımız vasıtasıyla sizin adınıza aynı mesaj lan gönderdik.
F: Peki.
K: Ve Graham Martin'le konuştum ve Savunma'dan Smith'le görüştüklerini biliyorum.
F: Tamam.
K: Yani herkes ne yapması gerektiğini biliyor.
F: Yani bu görünüyor ki—
K: Bana göre, hemen şimdi bir acil durum tahliyesi gibi görünüyor.
F: İki yerden helikopterlerle.
K: Bana göre öyle. Sizi haberdar edeceğiz.
F: Tamam. Sanırım trajik olan, Henry, o beşbin kişiyi orada bırakmak; kendi adamlanmızı çıkarmak zorundayız.
K: Evet. Trajik çünkü hepsi de orada Kuzey Vietnamlılara hedef olacaklar. Hepsi de yüksek risk altında kişiler, ama bu konuda hiçbir şey yapamıyoruz.

F: [uzun duraklama] Pekala, beni haberdar edin ve—
K: Pekala, başka seçeneğimiz yok, Sayın Başkan.
F: Hayır. [Bu] oradaki insanların elinde.
K: Aynen. Ve siz bunu taşınabileceği mutlak limite taşıdınız ve şimdi sadece bunun nasıl sonlanacağını bekleyip görmek zorundayız.
F: Şimdi anladığım kadarıyla, Smith ve Martin helikopter operasyonu talimatı verme yetkisine sahipler.
K: Ne zaman alanın kullanılamaz olduğuna karar verirlerse.
F: Senin bana söylediğine göre öyle, bu nedenle bu eylemi beklemek zorundayız.
K: Evet. Eğer alanı yeniden açabilirlerse bu bizim için daha iyi olacak, en azından uçak uçuşuyla Amerikalıları oradan çıkarmaya yetecek kadar uzun.
F: Doğru.
K: Çünkü tüm karmaşanın yaşandığı yer orası. Ama güç durumda olan onlar olduğu için, gerçekten buna kendileri karar vermek zorunda.
F: Ama bunu yapmak için tam yetkiye sahipler.
K: Bunu yapmak için bütün yetkiye sahipler ve günün sonuna kadar çıkamazlarsa bunu yapma talimatı aldılar.
F: Tamam.
K: Bir gece daha kalma yetkisine sahip değiller.
F: Peki.
K: Bu gece herhangi bir zamanda acil durum tahliyesi isteme yetkisine sahipler —bize göre gece— orada gün sona ermeden bunu istemek zorundalar.
F: Orada gün bitmeden önce mi yoksa burada yarın sabaha kadar mı?
K: Burada yarın sabaha kadar. Eğer C-130'lar onları alamazsa, o zaman helikopterler alacak.
F: Bu gerçekten bir rezalet! Yirmidört saat daha— ya da oniki saat daha.
K: Oniki saat daha ve sekizbin hayat kurtarmış olacaktık.
F: Henry, elimizden geleni yaptık.
K: Sayın Başkan, tüm nasihatlere karşı bunu tek başınıza yürüttünüz ve gittiği yere kadar bunu götüreceğiz.
F: Şey, ben sadece Smith ve Martin'in şimdi nerede olduğumuzu anlamalarını ve harekete geçmek için duraksamamalarını umuyorum.

K: Pekala, Martin'le durumu gözden geçirdik. Onunla onbeş dakika önce konuştum. Bunu isteyerek yaptığını söyleyemem, ama bunu yapacak. Gizlendikleri yerlerden çıkabilecek Amerikalılarla ilgilenmek için iki kişiyle birlikte arkada kalmak istiyor. Ama bunu haklı gösterebileceğimizi sanmıyorum.

F: Ben de sanmıyorum, Henry.

K: Onlara rehine veremeyiz.

F: Hayır, hayır, hayır.

K: Ve aklıma gelmişken Sayın Başkan, bunu öğrenmekten memnun olabilirsiniz— Size çoktan söylemeliydim, Fransızlar da Kamboçya'dan kovuldular.

F: Pekala, bu bir çeşit teselli değil mi? Şey, Henry, elimizden geleni yaptık ve sen ve ben buna göğüs gerdik; sadece Tanrı'nm bizimle olduğunu umabilirdik.

K: Pekala, bunu birkaç gün daha buna göğüs gereceğiz. Bir dakika, bana bir şey getiriyorlar. Evet— tamam. Şimdiden Amerikalıları yerleşkeye geri götürmek üzerinde çalışmaya başlamışlar.

F: Peki.

K: Önümüzdeki yarım saat içinde muhtemelen helikopter tahliyesine gideceğiz.

F: Pekala, ben burada olacağım. Beni mutlaka arayın ve nasıl gittiğini haber verin.

GENERAL GEORGE BROWN,
GENELKURMAY BAŞKANI-KISSINGER

28 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 22:42

B: Ben George Brown, Brent'e ulaşmaya çalışıyorum.

K: Tamam, gelecek.

B: Ben sadece ona diyecektim ki —siz de bilmek isteyebilirsiniz— az önce Saygon'da Smith'le görüştük. Büyükelçi Martin, helikopter tahliyesine gitmemiz gerektiğini kabul ediyor; sizin ofisinizi de arayacak.

K: Tamam. Ona bir çağrım var; siz bekleyin; sonra Başkan'dan alacağım. Bütün bunlar önümüzdeki yirmi dakika içinde gerçekleşecek.

B: Onun da sizi arıyor olacağına dair uyarmak için aramıştım.

K: Güzel. Teşekkür ederim.

BÜYÜKELÇİ MARTIN-KISSINGER

28 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 22:43

M: Merhaba, Henry. Sanırım personel güvenliği Tan Son Nhut'ta bozuluyor, düşman eyleminden daha fazla, ve bir VNAF C-130'u yüklemeye çalıştılar ve ARVN'den [Güney Vietnam ordusu] büyük bir müdahale gördüler. Bu nedenle bence yapılacak tek şey [helikopterlerle] uygulamaya gitmek.

K: Tamam, ne kadar zamana ihtiyacın var? Pekala, sen bunu oradan idare et.

M: Evet, tamam.

K: Sence de öyle mi? Sana geri onay vereceğiz, ki bunu onbeş dakika içinde alacaksın; ve sonra bunu sen programla, ama bunu sizin aydınlık saatlerinizde yap.

M: Bunun hepsini bugün tamamlayabileceğimizden emin değilim, ama emin olun deneyeceğiz.

K: Tamam. Hayır, bugün tamamlasanız iyi olur.

M: Tamam.

K: Tamam, Graham, sen elinden geleni yaptın ve bu mükemmeldi.

M: Çaba için çok fazla A [notu almaktan-çn] hoşlanmam, ama—

K: Pekala, hepimizin aldığı bu. Bundan hepimizin alacağı bu.

M: Ya evet, bunu biliyorum.

K: Tamam, yirmi dakika içinde sana döneceğiz. Teşekkürler.

BAŞKAN-KISSINGER

28 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 22:45

K: Sayın Başkan. Az önce Graham Martin ile konuştum ve tahliye için uygulamayı başlatmamız gerektiğini kabul ediyor.

F: Her iki yerden mi?

K: Evet.

F: Pekala, bence de yapmalıyız. Sen aradıktan kısa bir süre sonra, Jim Schlesinger aradı ve ikinizin aynı fikirde olduğunuz izlenimini edindim; ama ona bunun doğru olduğundan emin olmak için seni aramasını söyledim.

K: Evet.

F: Ve ben— Eğer Martin öyle diyorsa, bence bunu harekete geçirmeliyiz.

K: Doğru. Ve sonra bence bu devam ederken, bence her şey Brent ya da benden geçmeli. Şayet bir şey olursa size haber veririz; ama böylece çok fazla başıboş gezen sinirli ibneler olmaz.
F: Tamam. Sence Durum Odası'na gelmeli miyim?
K: Hayır. Bunun gerekli olduğunu sanmıyorum. Bir şey olur olmaz size haber vereceğiz. Ve uygulamalardan sonra bu gerçekten bir başkanlık kararı gerektirmiyor.
F: Ben burada olacağım, ve her ne olursa beni ara, iyi ya da kötü.
K: Haber verecek herhangi bir şey olursa sizi ararız. Önce Amerikalıları yerleşkeye geri getirmek zorundasınız. Duyduğum kadarıyla bunun üstesinden gelinebilir gibi görünüyor. Ama sonra Graham'in tüm Amerikalıları Büyükelçilikte bir araya toplayabileceğinden emin olmamız gerekiyor. Bu birkaç saatini alabilir. Ona bunu gün ışığında tamamlaması gerektiğini söyledim.
F: Altı saat kaldı.
K: Yaklaşık altı buçuk ya da yedi saat kaldı. Bence bu yapılabilir. Ben sadece başka şansımız olmadığını düşünüyorum.
F: Pekala, ne kadar trajik, bence yapılması gereken bu ve ona bunu yapmasını söyle.
K: Pekala, çok net talimatlar almış durumda. Şimdi General Brown'u ve Jim'i [Schlesinger] arayacağım ve onlara bunun uygulanması emrini verdiğinizi söyleyeceğim. Bizi çok zorlamayacaklar.
F: Bu hafifseyen bir ifade.
K: Tek şey, tahliye edilmek için o kadar istekli olacaklar ki, insanlar toplanmadan önce havadan sevkıyatı başlatacaklar.
F: Onlara herkesi çıkarmak için her türlü makul çabanın gösterildiğinden emin olmalarını söyle.
K: Aynen.
F: Yani bu konuda sorun yok.
K: Tamam. Ve bu koşullar altında daha fazla Vietnamlı alamayız.
F: Hayır. Bunun bir düzen içinde olduğundan emin olalım böylece—
K: Fiziksel kapasite yok, Sayın Başkan, ama bunu da belirteceğim.
F: Tamam. Emri uygulamaya koy; işte bu benim canımı sıkıyor.
K: Sayın Başkan, götürülebileceği noktaya kadar götürdük ve hatta bunu birkaç saat ötesine ve biliyorsunuz pişmanlık duymamalıyız. Bu yapılabilecek olanın en iyisi.
F: Pekala, beni haberdar edin, ama Graham'a bunu mümkün olduğunca çabuk yapmasını söyle.

K: Tamam, Sayın Başkan.
F: Teşekkürler, Henry.

GENERAL BROWN-KISSINGER

28 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 22:45

K: Vietnam'dan işler nasıl görünüyor— az önce Başkan'la konuşuyordum.
B: Şey, pek iyi görünmüyor. İyi görünmüyor çünkü Tan Son Nhut'taki havaalanında [yerel personel] iki Vietnam C-130'unu hareket ettirmeye çalıştığında oldukça fırtınalı bir kalabalık var; fazladan iki C-130'umuz da var ama havaalanındaki bu kalabalıktan dolayı onları getiremedik.
K: Ateşi kestiler mi?
B: Evet, ama kalabalık kontrolden çıkmış durumda ve oldukça tehlikeli hale geliyorlar; Bakan Schlesinger'e de helikopter şeyine gitmemizi ve insanlarımızı yerleşkeye geri göndermemizi önerdim ve helikopterleri yapmak için—
K: Evet, ama herkesin bir arada olduğundan emin olun ve— helikopterleri sadece bir kere kullanabiliriz.
B: Pekala, bunu biliyoruz ve—
K: Böylece şehir merkezindekiler de hazır olabilsinler.
B: Ha, evet, Büyükelçiyle konuşuyorlar; tepkinin de ne olduğunu bilmiyorum— Sanırım Bakan Başkan'la görüşecek.
K: Biliyorsun, pek çok telefon açan çok fazla insan var. Tamam, bu konuda ben zaten Başkan'la konuştum.
B: Bir karar aldınız mı?
K: Başkan [bir karar verdi]. Eğer havaalanı kapatılırsa —ve yeniden açılamazsa— Savunma'nın karar vermesi gerekecek— Bizim şeye gitmemiz emrini verdi—
B: Yeniden açılıp açılamayacağını öğrenmek için beklemek istemiyoruz. Bu, yeniden açılabileceği sonucuna kesin bir şekilde varabilmemizden önce, yani yann sabah olabilir.
K: Hayır, hayır, hayır. Eğer gün sonuna kadar yeniden açılamazsa. Sanırım, Başkan'la gözden geçireceğim, size de haber veririm. Bence helikopter [nakliyesine] gidebilirsiniz. Ne kadar zamana ihtiyacınız var?
B: Neyi kastediyorsunuz? Harekete geçmek için gün ışığını mı?

K: Evet.
B: Ha, en az iki, üç saat isteriz.
K: Ne kadar zamanınız var?
B: Çok zamanımız var— orada daha öğlen bile değil. Yaklaşık onbire yirmi var. Yani sağlam bir yedi aydınlık saatimiz var. Ama havaalanını yeniden açamayacağımız sonucuna varmak için yedi saat bekletilmek hiç hoşuma gitmiyor; helikopter nakliyesini de yarın yapmayı planlıyorum.
K: Hayır, hayır, hayır. Bu söz konusu değil. Eğer helikopter nakliyesini yaparsak, onların saatine göre bu öğleden sonra yaparız.
B: Üzgünüm, efendim, sizi duymadım; burada çok fazla—
K: Gece bitmeden bunu yapın.
B: Evet, efendim. Bakan burada.
Schlesinger: Henry?
K: Evet, Jim.
S: Başkan sadece öğrendiği hikayelerin hepsinin eşzamanlı olduğundan emin olmak istedi— kalabalığın tespit ettiği VHK [Vietnam Hava Kuvvetleri] C-130'larına hafif ateş açıldığını— pist başına kadar olan yoldaki F-5'ler motorları çalışır bir şekilde terk edildiğini anlattım. 130'lan engellemek için pistin karşısına sürülmüş bir araba var, falan. Anlatımlarımız aynı olduğu sürece, kendisinin de adım atmaya hazır olduğunu ama önce anlatımlann şey olduğundan— değerlendirmenin aynı olduğundan, ikincisi, adım atabilmesi için emirlerin Martin ve Smith'den kaynaklandığından emin olmak istediğini belirtti—
K: Onunla konuşayım.
S: Başkan'la mı?
K: Ya evet. Onunla sadece birkaç dakika önce konuşmuştum, ama sanırım bu arada onunla sen de konuşmuş olmalısın.
S: Ya evet, sen onunla konuştuktan hemen sonraydı. Seninle az önce konuştuğundan bahsetti. Düşünce ne olursa olsun Tan Son Nhut'ta güvenliği yeniden sağlayamayacağız.
K: Yani helikopter nakliyesine yönelmemiz gerektiğini mi düşünüyorsun?
S: Ya evet. Hem Gayler hem de Brown bunu önerdi. Smith şimdi o civardan ileri gitmek için Martin'den bir emir almaya çalışıyor.
K: Tamam, ben— iki şey yapacağım. Martin'le konuşacağım ve sonra Başkan'la konuşacağım ve sonra sana tekrar döneceğim.

S: Tamam.
K: Yarım saatten fazla süremez.
S: Tamam, zaman azalmaya başlıyor. Orada yaklaşık yedi saatlik gün ışığımız var.
K: Bunu şey içinde halletmiş olacaksın— Hemen Martin'i arayacağım.
S: Tamam.
K: Seni hemen arayacağım.
S: Güle güle.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

28 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 22:51

K: Jim. Az önce Başkan'la konuştum ve uygulamanın başlatılmasını söyledi.
S: Yoldalar.
K: Ve şimdi sorun herkesin toplandığını sağladığımızdan emin olmak. Az önce CBS'ten bir haber aldık. Beş otobüs dolusu Amerikalının Tan Son Nhut yolunda Güney Vietnam polisi tarafından durdurulduğunu söyleyen birisi Nessen'i aramış. Bence Martin ve Smith'in herkesi ne zaman toplayacaklarını ve nakliyeyi ne zaman istediklerini bize söylemelerine fırsat tanımamız gerekiyor.
S: Evet.
K: Bunu buradan yapabileceğimizi sanmıyorum.
S: Hayır, bu şimdi onların elinde.
K: Tamam. — ilgilenecek misin? Martin'e devam etmesini söyledim.
S: Peki. Tamam. Çoktan uygulamaya konuldu.

BÜYÜKELÇİ MARTIN-KISSINGER

28 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 23:00

M: —Tamam, peki, uygulayacağız—
K: Sen uygulayacaksın ve herkesi bir araya topladığında artık kontrol sende.
M: Tamam, peki.
K: Polisin havaalanına gitmeye çalışan bir grup Amerikalıyı tuttuğuna dair bir haber aldık— bu doğru mu?
M: Bu bir kapıdaki kontrol noktası olabilir, ama ben herhangi bir şey duymadım.

K: Tamam, ama bugün çıkarmak için herkesi zamanında toplayabileceğini düşünüyorsun?
M: Evet, sanırım.
K: Ve sen kendin de helikopterde olsan iyi olur.
M: Birkaç gün daha fazla kalmayı çok isterdim.
K: Başkan bunu onaylamıyor.
M: Pekala, dediğin gibi olsun.
K: Kahramanlarımıza Washington'da ihtiyacımız var— onlardan pek fazla yok.
M: Oh, Tanrım, biliyorsun. Bu şeyden bahsediyorken—
K: Çok kahramanca davrandın Graham ve yaptığın şeye hayranım.
M: Çok teşekkürler, Henry.
K: Şimdi de herkesi tahliye et; seninle yakında konuşuruz—
M: Tamam, peki.
K: Ve berhudar ol—
M: Tamam.

LAWRENCE EAGLEBURGER, SEVK VE İDAREDEN SORUMLU DIŞİŞLERİ MÜSTEŞAR YARDIMCISI-KISSINGER

28 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 23:06

K: Larry?
E: Evet, efendim.
K: Şu acil durum tahliyesine gidiyoruz, Phil Habib'e söyler misin?
E: Evet, hemen.
K: Başka bir şey var mı?
E: Hayır, ben sadece olacak olanın bu olup olmadığına bir bakmak istiyordum.
K: Evet.
E: Tamam, onu hemen arayacağım.

BAŞKAN YARDIMCISI ROCKEFELLER-KISSINGER

28 Nisan 1975, Pazartesi
Saat 23:11

K: Ben sana sadece Tan Son Nhut havaalanında düzenin bozulduğunu, şimdi helikopter tahliyesine gittiğimizi söylemek istemiştim.
R: Bu bir trajedi, yani beşbin kişi tahliye edilemedi.
K: Hayır; hepsi de seçilmiş vaziyette orada oturuyorlar.
R: Bu hangi gruptu?

K: Şey, üst düzey yetkililer— yabancı servis personelinin ailelerinden.
R: Tanrım.
K: Sekiz ya da dokuzbin kişi.
R: Sahi mi.
K: Evet.
R: Helikopterlerle herhangi birini çıkardılar mı?
K: Hayır, çünkü Tan Son Nhut'a helikopterlerle gitmiyoruz.
R: Gitmiyor musunuz?
K: Hayır, yakınındaki yerleşkeye gidiyoruz. Şimdi Amerikalıları çıkarırsak şanslı olacağız.
R: Gerçekten mi?
K: Şey, biliyorsun, bu kalabalığın, eğer varsa tabii, ne kadar çabuk kontrolden çıkabileceğine bağlı.
R: Ne yaptılar— ateş açarak havaalanını mı kapattılar?
K: Hayır, düşündüğüm gibi bombardımanı durdurdular, ama havaalanlarındaki ARVN [Güney Vietnam Ordusu] kontrolden çıkmış durumda.
R: Oh, ARVN'nin kendisi mi?
K: Evet.
R: Ne yapmak istediler, uçakla çıkmak mı? Kuzeyde olanla aynı şey.
K: Evet.
R: Şey, üzücü bir fasıl Henry. Sen kendine düşeni yaptın, bunu asil bir şekilde yaptın, sonuna kadar mücadele ettin. Eğer prensipten yana olursan, bir şeyler yapabilirsin.
K: Başkan'a pişman olacak hiçbir şeyi olmadığını söyledim, sonuna kadar savaştı.

BÜYÜKELÇİ HABIB-KISSINGER

29 Nisan 1975, Sali
Geceyarısı

K: Sana söylüyorum Phil, şayet yeterince umutlu olsaydın, seni gerçekten görevlendirirdik.
H: Aslında Larry'e [Eagleburger] gelip gelemeyeceğimi sordum ve bana haber vereceğini söyledi. İşi bittikten sonra.
K: Biliyorsun bu gece boşaltıyoruz.
H: Bana söyledi.

K: Başka seçeneğimiz yoktu, değil mi?
H: Kesinlikle haklısın.
K: Biliyorsun Graham kancıklık yapıyordu ama öğrendim ki—
H: Kesinlikle haklısınız. O durumu bildiğim için, bir derece pozitif bilgiyle bunu söylüyorum.
K: Ben sadece Saygon'da kargaşa olacağını düşündüm.
H: Onları orada bırakmak için sebep diye gösterilecek hiçbir koşul yok. Ne yapabilirler ki?
K: Kesinlikle.
H: Eğer yerine getirilecek bir fonksiyon olsaydı o zaman bir kısmını bırakabilirdiniz. Elindeki tek seçenek, pek azı hariç hepsini almak. Eğer bir fonksiyonu varsa—
K: Üç kişiyle birlikte arkada kalmak istedi, ama ne yapacağını bilmiyorum.
H: Abartı. Ama ben olsam hayır derdim.
K: Ona çıkmasını emrettim. Ona başka seçeneği olmadığını söyledim. Bu bir başkanlık emriydi. Ama, Phil, ihtiyacımız olan Kamboçya meselesinde yaptığımız üzere, ortak bir Savunma-Dışişleri açıklaması. Ki bu da operasyonların ortasında yayımlanmak. Ve sonra bir başkanlık şeyine ihtiyacımız var. Son için.
H: Oldukça çabuk yayımlasanız iyi olur çünkü [Martin] hareket etmeye başlar başlamaz, basının yapacağı en son şey, hareket ettiklerine dair oradan haberler yapmak olacak.
K: Pekala, o halde bunu operasyon başlar başlamaz yap.
H: Ne zaman başlıyor— başlıyor mu?
K: Bir ya da iki saat içinde.
H: Tamam. Oraya geleceğim.
K: Ben Beyaz Saray'dayım ama ben—
H: Harekat Merkezi'nde olacağım.
K: Beni bir açıklamayla birlikte mi arayacaksın?
H: Sizi mutlaka arayacağım.
K: Güzel.

LARRY EAGLEBURGER-KISSINGER

29 Nisan 1975, Salı
Saat 00:16

K: —bir açıklama hazırlamak için, biliyorsun, harekat başladığında yayımlanmak üzere.
E: Tamam.

K: Ve mutabık kalınmış bir metin olur olmaz, beni ara.
E: Peki.
K: Ve sonra tamamlandığında, biz de Başkan'ın yayımlayabileceği bir taneyi burada hazırlıyoruz.
E: Birkaç dakika içinde sizin için yazacağım.
K: Güzel.

Thieu'nun istifasından sonra Big Minh Başkan olarak atanmıştı. İlk iş olarak, tüm Amerikalıların ülkeden ayrılmaları emrini verdi.

BAŞKAN-KISSINGER
29 Nisan 1975, Salı
Saat 12:22

K: Sayın Başkan, Big Minh'in [Theiu'nun yerini almak üzere başkan olarak henüz atanmıştı] az önce tüm Amerikalıların yirmi dört saat içinde ülkeden ayrılmaları emri verdiğini bilmenizi isterim.
F: Bu işe yarar, değil mi?
K: Şey, bizim ayrıldığımızı bilmeli, çünkü bunu sivilleri toparlamak amacıyla açık radyolardan yapıyorlar ve sanırım Komünistlere karşı özellikle yapıyorlar.
F: Bunu da öğreneceğim.
K: Ama aslında bu Amerikalılar için bir çeşit koruma da olabilir— en azından bu koşullar altında gizlice dinlenmiyorlar. Ayrılmaları emrediliyor.
F: Sen emrettin—
K: Orada maruz kaldığımız şeylerden sonra, bu tahliye etmenin lanet bir yolu.
F: Ya evet, büyük dostumuz.
K: Bence muhtemelen bir bütün olarak alındığında, bu hayat kurtarmak için bir fırsat olacak.
F: Bence de. Bir yorum olarak bunu sevmemen gerçeği dışında, bu tarihe geçecek, ama pratik olarak bu gece, bunun faydası olabilir.
K: Tamam. Harekat başlayana kadar sizi bir daha aramayacağım.
F: Peki, bu konuda beni aradığın için teşekkürler, Henry.
K: Sonra ayrıca sizin için hazırlamakta olduğumuz açıklamayı da size okurum.
F: Bu iyi olur.
K: Peki, Sayın Başkan.
F: Çok teşekkür ederim, Henry.

BAŞKAN-KISSINGER

29 Nisan 1975, Salı
Saat 12:39

K: Sayın Başkan, size sadece helikopterlerin beş dakika uzaklıkta olduğunu söylemek istedim; açıklamayı da göndereceğim ya da oraya getireceğim. Hala ayakta mısınız?
F: Ben—
K: Size bunu sonra okurum. Sadece Rumsfeld'in buna bir göz atmasını ve onaylamasını istiyorum.
F: Neden bana okumuyorsun?
K: Sizi beş dakika içinde arayabilir miyim?
F: Elbette.
K: Sizi Rumsfeld'in buna bir göz atma fırsatı olduktan sonra ararım.
F: Tamam.
K: Ve sonra her şey bitene kadar sizi tekrar rahatsız etmeyeceğim.
F: Şey, bir nebze olsun tereddüt etme, Henry.
K: Bazı zorluklar olmadıkça.
F: Tamam. Beni yaklaşık beş dakika içinde ara.
K: Peki, Sayın Başkan.

LARRY EAGLEBURGER-BÜYÜKELÇİ HABIB-KISSINGER

29 Nisan 1975, Salı
Saat 01:00

E: Sayın Bakan, Phil hatta. Hiçbir şey yayımlamak istemiyor.
H: Merhaba, Sayın Bakan. Benim düşüncem şu ki —az önce Savunma ile konuşuyordum— tahliye başlamadan önce, ya da hatta başında yayımlamak yerine, bir açıklamayı ne kadar geç yayınlayabilirseniz o kadar iyi olur. Tahliyenin olduğuna dair resmi bir doğrulama, orada şu anda kullanılan gazete haberlerinden ve söylentilerden daha farklı bir tepki görecektir. Bana öyle geliyor ki —zaten gazete haberleri bunun olacağını naklediyor— şimdi tek ihtiyacımız olan, diyelim ki yaklaşık fiili sevkıyatın sonuna doğru yapılacak bir çeşit açıklama. Şu anda o havaalanında yaklaşık üç bin Vietnamlı var [ki bunlar uygulamada arkada bırakılanlar],
K: Evet.
H: Ve fazladan birilerinin binmesi uğruna delice bir itiş kakış olabilir. Orada ne olacağını kim bilebilir ki. Ve bence bu tür bir durum-da operasyonda biraz yol alana kadar beklemek daha iyi olacaktır.

K: Tamam. Şey, neden ortalarına doğru yapmıyorsun.
H: Peki. Yarısına geldiğine ya da herhangi bir sorun çıkmadığına dair bir fikir edindiğimiz zaman. Eğer gerçekten bir sorun ortaya çıkarsa, o zaman bence sizi aramalıyız.
K: Aynen. Ve "gerektiği gibi korunuyor" demeyin. Neden "güvenlik güçleri tarafından korunuyor" demiyorsun, öyle değil mi— ABD deniz kuvvetleri ya da bir güvenlik gücü tarafından?
H: "Bir güvenlik gücü tarafından korunuyor." O zaman "gerektiği" kelimesini güç hakkındakinden sonra kullanacağız, "ve ABD Deniz Kuvvetlerine ait güvenlik gücü tarafından korunuyor. Gerekli olmadıkça güç kullanılmayacak" diyeceğiz.
K: Bana kalsa, "taktik uçağı" derdim.
H: Şey, bu da kasten çıkardıklarımızdan biri, çünkü eğer bunu koyarsak, o zaman neyin ilave edildiğini açığa vurmuş oluyorsunuz. Onlara söylemezsek neyin ilave olduğunu bile bilmeyebilirler.
K: Pekala, eğer operasyonda iyi yaparsak—
H: —bir şey fark eder.
K: "Taktik uçağı"nı koyun.
H: Peki. "Taktik uçakları ihtiyaç duyulması durumunda civarda" ya da "civarda".
K: Böyle söylemek zorunda değiliz. "ABD Deniz Kuvvetleri'nin güvenlik gücü ve taktik uçak tarafından."
H: Tamam. îyi. Bunu bir süre tutacağız ve yaptığımızda Bob etrafı aramaya başlayacak.
K: Bob kim?
H: Anderson [Dışişleri Bakanlığı sözcüsü].
K: Evet. Pekala, iyi gittiğini öğrendiğinde, yayımlasan iyi olur.
H: Tamam, efendim.
K: Çok fazla beklemiş olabilmemizden korkarım.
H: Hayır, laf çoktan dışarıda, çünkü gazeteciler Saygon'dan haber geçiyorlar—
E: Bunu yapmak ya da açıklamak için çok mu fazla bekledik?
K: Yapmak için.
E: Bu olabilir.
H: Evet, bu olabilir. Resmi olarak çok erken açıklamakta biraz isteksiz olmamın sebebi bu.
K: Evet, ama başlar başlamaz— Bak, Savunma bunları deli gibi sızdırıyor.

E: Açıkçası beni endişelendiren bu.
H: Bak, Savunma bunu sızdırıyor, ama oradaki basın da haber yayımlıyor, çünkü onlara haber verildi ki—
K: Evet, ama Dışişleri'nin elinde bir şeyle ortaya çıkmasını isterdim.
H: Tamam. Peki. Tamam, bunu oldukça erken yayımlayacağız.
K: Tamam.
H: Peki. Hoşça kal.

BAŞKAN-KISSINGER
29 Nisan 1975, Salı
Saat 01:06

K: Sayın Başkan, elimizde hala herhangi bir helikopterin fiilen indiğine dair doğrulanmış bir rapor yok— THK [Taktik Hava Komutanlığı] ve helikopterleri koordine etmekte biraz sıkıntı yaşıyorlar. Bu herhangi bir sorundan kaynaklanmıyor. Bir sorun var —ya da olabilir— tek bir yerde, birkaç bin Güney Vietnamlının hava üssünde yerleşkeye girmiş olmaları açısından. Ama şimdi sadece bunun nasıl olduğuna bakıyoruz.
F: Her iki yere de inmeyi planlıyorlar. [Sonunda, tahliye elde kalan tek mevki olarak Büyükelçilikten yürütülmüştü.]
K: Sanırım engelleyen şey, anladığım kadarıyla, aralarındaki bir çeşit koordinasyon sorunu— THK ve helikopterlerin koordineli olmasını, böylece THK'nm destek sağlayabilmesini istiyorlar.
F: Pekala, beni haberdar et, Henry.
K: Şey, eğer benden haber almazsanız, hadisesiz devam ediyor demektir.
F: Tamam, o zaman her koşulda tamamlandığında bana haber ver.
K: Her halükarda. Size açıklamayı okuyabilir miyim? Bunu Don'a [Rumsfeld] ve ayrıca Habib'e gösterdim. [Açıklamayı okur]
F: Bence bu güzel, Henry.
K: Sanırım yapabileceğimiz bu—
F: Bence yeterli ve bunu destekleyeceğiz.
K: Peki, ve o zaman bittiğini öğrendiğimizde bunu yayımlayacağız. Ya da sabah altı ya da yedi gibi, böylece sabah haberlerinde yayımlayabilirler.
F: Doğru. Elbette, eğer herhangi bir karışıklık çıkarsa, değiştirmek zorunda kalırız— aksi halde, bununla devam ederiz.

K: Operasyon tamamlandığında ya da herhangi bir önemli zorluk çıkarsa sizi arayacağım.

F: Tamam, Henry. Çok teşekkür ederim. Yarın görüşürüz.

Tahliyenin hızı konusunda haftalarca süren tartışmanın ardından, havadan sevkıyat beklenmedik bir zorluk nedeniyle ertelendi: Büyük ölçüde deniz kuvvetleri komutasında olan havadan sevkıyat çabalarını ve hava kuvvetleri komutasındaki avcı uçağı eskortlarını birlikte hareket ettirmek, sorunu.

BÜYÜKELÇİ HABIB-KISSINGER

29 Nisan 1975, Salı
Saat 01:25

K: Az önce Martin'den bir başka acil gizli bilgi aldık. Minh tarafından kendisinden yirmidört saat içinde savunma ataşelerini çıkarması istendi ve [Martin şöyle yanıt verdi] yukarıdaki isteğe göre benim ve yaklaşık yirmi personelimin, en azından bir ya da iki gün için, en azından ayrılışımıza bir miktar itibar kazandırmak ve buradaki muhtelif eşyalarımızın düzenli bir şekilde hazırlanmasına yardımcı olmak üzere, arkada kalmasına izin verilmesi talebimi tekrarlıyorum. İki Air America [CIA tarafından kullanılan hava yolu] helikopterini alıkoyabilir ve bir dakika içinde de ayrılabiliriz. Şiddetle bu yolu tavsiye ediyorum ve acele onayınızı bekliyorum. Ve sonra Minh'in talebinin ayrılmanın bizim kendi paniğimizden değil [Vietnamlıların] isteğinden kaynaklandığını açıklama imkanı vereceğini belirtti.Ne düşünüyorsun?

H: Şey-

K: Orada ne yapabilir?

H: Orada yapabileceği şu, binasında oturabilir, üç helikopteri çatıya koyabilir ve birkaç telefon konuşması yapabilir ve sokağa çıkar ve birilerini görür. Bunu yapmak için yirmi kişiye ihtiyaç yok. Pekala, bu yirmi ya da üç kişi sorunu değil— ama bu oldukça farklı. Eğer kalacağını söylüyorsa, o zaman ona kalması için ihtiyacı olanı verin, ama bu itibar kazandıracakken, hepsi şimdi çıkarsa, bunun itibar kazandırmayacağı düşüncesi bana mantıklı gelmiyor. Bana öyle geliyor ki ayrılma vaktinin geldiği oldukça açık.

K: Öyle.

H: Güvenlik ve her şey açısından ayrılma vakti.

K: Ve, aslında, diğer yirmi kişi çok daha kolay rehine haline gelebilir.

H: Şey, bu bir olasılık— bu beni endişelendirmiyor. Bence şayet onları binanın çatısına koyarsa aşağıdaki kapıları kapayabilir ve yukarıdan gidebilir. Elbette, onu vurabilirler. Ama insanları orada tutmak için bir sebep görmüyorum. Eşyaların hazırlanması için ne yapacaklar? Demek istediğim, o gider gitmez, on beş dakika içinde bu mekan yağmalanacak. Phnom Penh'de olan buydu ve burada olacak olan da bu. Vietnam'da Amerikalıların yaşadığı her bir ev yirmi dakika içinde yağmalanır.

K: Gerçekten mi?

H: Elbette....

H: ...Bizim geriye kalan çıkarımız, yaklaşık sekizyüz Amerikalının güvenliği. Bundan geri kalan tek çıkarımız bu, özellikle hükümet —sözde hükümet— bizden onların [askeri personelin] üç ya da dörtyüzünü tahliye etmemizi istediğinde. Şu üç ya da dörtyüz kişiyi çıkarmanın tek yolu ise helikopter sevkıyatı. Helikopter sevkıyatları hafife alınmamalı. Gerekli olan tüm güvenlik gücüyle birlikte yapılabilecek en hızlı şekilde içeride ve dışarıda olmalı.

K: Tamam. O lanet olası sevkıyatla ilgili herhangi bir haber aldın mı?

H: Askeri temsilci az önce geldi, hala başlangıçtaki noktalarında döndüklerini söylüyor, henüz ülkeye girip inmeleri bildirilmemiş.

K: Peki bunun nedeni ne?

H: Bilmiyordu, efendim.

K: Şey, yakıtları bitecek.

H: Pekala, orada çok fazla zaman harcamayacaklar— bir dakika içinde oradalar, ama neden henüz inmeleri emri verilmediği belirsiz. Anlatamazsınız ki— belki hava alanında inmelerini zorlaştıran bir şeyler oluyordur. Pekala, sanırım sizin içinize doğduğuna göre, onlara yirmi kişiyle beraber kalmaları söylenmeli.

K: Hayır, benim içimden gelen şey, ona eve dönmesini söylemek lazım.

H: Benim içime de böyle doğuyor.

BÜYÜKELÇİ HABIB-KISSINGER

29 Nisan 1975, Salı
Saat 01:55

K: Sadece neler olduğunu öğrenmek istiyorum.
H: Keşke bilseydim. [Helikopterler] ayrılmakta en az bir saat elli dakika geciktiler. Elimizdeki son varış tahminine göre Saygon'a iniş için tahmini saat 3:00'tü. Şimdi saat 3:07 ve az önce Saygon'la tekrar konuştuk ve helikopter görünmemişler. Şimdi, elimizde bir rapor var—
K: Danang planını [bir ay önce Danang'ı boşaltmak için planın kullanılmasına ilişkin iğneleyici bir yorum] kullanmadığına emin misin?
H: Hayır, şeyi kullandığımızı düşünüyorduk—
K: Bu savaşta her şeyi berbat ettik— neden bunu da etmeyelim?
H: Bu da berbat oldu peki; sadece gözükmelerini umuyorum. Endişeliyim [zor anlaşılır] ama endişelenmekten başka bir şey yapamıyorum. Durum Odası'na açık bir hattımız var. Bir şey öğrenir öğrenmez— Ofisinizde misiniz? Yoksa evde mi? Ya da nerede?
K: Ofisimdeyim ama şimdi eve gidiyorum.
H: Pekala, eğer dramatik bir şeyler olursa sizi ararız.
K: Tamam. Pekala, Durum Odası'nı haberdar et; onlar bana iletirler.
H: Evet. Onlarla açık bir hattımız var. Ama haber verecek bir şey yok.
K: Ama ne olduğunu gerçekten bilmiyorsun.
H: Tek bir şey bilmiyoruz. Helikopterlerin nerede olduklarını bilmiyoruz. Saygon'a geciktiler.
K: Saygon'a geciktiler mi?
H: Geciktiler, evet, geleceklerdi saat—
K: Ama Amerika helikopterlerine ateş açacaklar mı?
H: Herhangi bir ateş açılma olayı bildirilmedi.
K: Bunu bilir miydik?
H: Sanırım bunu bilirdik. Ama avcı uçağı eskortunun herhangi bir mühimmat harcamadığını biliyoruz. Elimizdeki tek gerçek bu.
K: Peki. Tamam. Pekala, güzel. Elimizden geleni yapmış olduk.
H: Bir dakika içinde orada olacaklar, eminim.
K: Tamam. Güzel. Hoşça kal. Teşekkürler, Phil.
H: Güle güle.

Ertesi sabaha kadar, beş saatlik nedeni anlaşılamaz bir ertelemeyle de olsa hava sevkıyatı sonunda tam olarak işletilmeye başlanmıştı.

BÜYÜKELÇİ HABIB-KISSINGER

29 Nisan 1975, Salı
Saat 08:42

K: Phil, sanırım kongre üyelerinin birkaçını aramalı ve onlara neler olduğunu söylemelisin. Beyaz Saray'ın bunun çoğunu yaptığını biliyorum— ama önemli komite üyelerinden bazılarını aramalıyız.

H: Kimleri aradılar, biliyor muyuz? Neden ben asgari arama—

K: Eminim başkanı aramışlardır.

H: Başkanı ve azınlıktan üst düzey şahıslan aramış olacaklar— neden ben de Kennedy ve Clark [Senatör Dick Clark] gibi arkamızda olan önemli adamlann bazılannı aramıyorum?

K: Kennedy'i ben ararım.

H: Siz Kennedy'i arayın, tamam. Ben Flin'i arayacağım. Ve Clark.

K: Sadece önemli üyelerden birkaçını ara; sanıyorum Mansfield [Mike Mansfield (D.-Mont.) Senato Çoğunluk Lideri] ve—

H: Ya Humphrey, onu siz mi arayacaksınız yoksa onlar mı?

K: Hayır, Humphrey'i sen ara, bunu benim adıma yaptığını söyle.

H: Tamam.

K: Kimler olduğunu öğreneceksin —McCloskey öğrenecek— McCloskey bazı aramaları yapacak.

H: Sizinle bir toplantıya geleceğim saat beşte— McCloskey'i alacağım—

K: Bunu fazla dert etme— sadece aramaları yapması için birini ayarla.

H: Peki.

SENATÖR KENNEDY-KISSINGER

29 Nisan 1975, Salı
Saat 08:48

TK: Oo, Henry, nasılsın?

HAK: Ted, nasılsın? Sana sadece neler olduğunu bildirmek istedim— tüm Amerikalılan Saygon'dan tahliye ediyoruz. Onların saatiyle geceleyin Tan Son Nhut'ta bombardıman vardı— yani burada dün öğleden sonranın sonuydu. Tan Son Nhut hava alanında— Tan Son Nhut'un dışında faaliyet göstermeye çalıştık ve orada yüksek risk altında yaklaşık sekizbin Vietnamlı var, ama alanda panik yaşandı ve tüm pistler kapandı, bu nedenle nakledebildiğimiz kadar çok insanı SAO yerleşkesine ve Bü-

yükelçiliğe sevk ettik ve bizde gece, onlarda gün boyunca orada çalışıyoruz. Şimdi hala çalışıyorlar —orada şimdi karanlık— şu anda kadar yaklaşık 45 bin kişiyi tahliye ettik, karşı koyma olmadı. Ve bu tahliyeyi önümüzdeki iki saat sürdürmeyi umuyoruz; ondan sonra Saygon'da bizim bildiğimiz Amerikalı kalmamış olacak. Bu ayrıca, tekneyle çıkanlar haricinde Vietnamlıların tahliyesine de son verecek.

TK: Ya evet.

HAK: Demek ki, bu faslın sonu da işte böyle.

TK: Minh ile sorun neydi —neyi yapamadılar— tahliye etmek çok uzun sürdüğünden— ya da sadece onunla müzakerede bulunmayı reddettiklerinden mi?

HAK: Şey, Ruslarla siyasi bir süreci de kapsayan bir şeyler saptadığımızı düşündük, ancak görünüşe göre, Kuzey Vietnamlılar bizim boşaltmamıza sadece müdahale olmaksızın izin vermeye hazırdı, onlar da sadece onun tamamen güçsüz bir pozisyonda kalmasını istediler. Şimdi zannediyorum artık onunla görüşmeye başlayacaklar ve sanırım bir çeşit hükümet düzenlemesi yapılacak— yani kendilerinin kontrol edecekleri üçlü bir hükümet.

TK: Senin yorumun ne Henry, kaynaklar bakımından, tahsis edilen paraları sorgulamak ve getirmek için sahip olunacak herhangi bir esneklik hakkında— Bu fonlardan herhangi biri koalisyon hükümetince kullanılabilir mi ya da— güvenlik personeli ve o türden şeyler hakkında.

HAK: Şey, benim izlenimim şu ki, bunda bir bozulma gördüm, ve 100 milyon dolar gibi bir rakamın elde edilebilir olduğu kanaatindeyim. Kamboçya'da da devam edebiliriz, ama şu anda Kamboçya'dakiler, kitle katliamları ile meşgul görünüyorlar— hiçbir temasa cevap vermiyorlar.

TK: Bu doğru mu.?

HAK: Biliyorsun, BM onlara yanaştı ve gayri resmi olarak BM'ye biz de olumlu yaklaşacağız dedik, ama Fransızları bile kapı dışarı ediyorlar. Kamboçya, şu anda oldukça kanlı.

TK: Öyle mi?

HAK: Ya evet. Ama prensipte bu konuda açık fikirliyiz. Sonra, ama aramızda kalsın, Paris'te GDH ile temas kurduk, bu nedenle bizimle nasıl konuşacaklarını biliyorlar.

TK: Ya evet.

HAK: Bir süre için kimsenin kontrol edemeyeceği bir durumda; bazı Amerikalıları Saygon'da tutmanın çok tehlikeli olduğunu düşündük.

TK: Evet, evet. Bence kesinlikle haklısın.

HAK: Ondan sonra rehine durumuna düşebilirlerdi. Eğer bir yardım edeceksek, bu özgür bir eylem olmalı.

TK: Evet, bu doğru. Tamam, pekala bunu takdir ediyorum....

BÜYÜKELÇİ BROWN-KISSINGER

29 Nisan 1975, Salı
Saat 10:22

K: Rog Morton [İçişleri Bakanı ve mültecilerin getirilmekte olduğu güvenli bölgelerden (Guam ve Wake Adası) sorumlu] Güvenli Bölgelere dörtbine kadar Vietnamlı alabileceğini söylüyor.

B: Güvenli Bölgeler mi?

K: Büro işleri falan filan için.

B: Oh, bu harika olur.

K: Bunu gerçekten sonuçlandırıp sonuçlandıramayacağınıza bakmak için onunla hemen bağlantıya geçer misin?

B: Onunla hemen temas kuracağız, efendim.

K: Tamam.

B: Hala epeyce insanı naklediyoruz gibi görünüyor— yerleşkede hala 750 kişi var.

K: Toplam yediyüzelli mi?

B: Evet, toplam.

K: Amerikalılar da dahil.

B: Evet. Bu daha yeni bir rakam—

K: Ya, ama bu oldukça iyi.

B: Aynen.

K: Bu demek oluyor ki— muhtemelen bir saatten az bir sürede hareket edebilirler.

B: Aynen, efendim. Bu daha önce konuştuğumuzun üçte biri.

K: Tamam, iyi iş.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

29 Nisan 1975, Salı
Saat 13:45

K: Jim, az önce Başkan'la konuştum ve işe son vermek dışında başka bir ihtimal görmüyor.

S: Tamam. [Martin'in] orada [Büyükelçilik yerleşkesi] şimdi 700 ila 750 kişi var. Beşyüz Vietnamlı— yapabileceğimiz şey, onlara gitmeleri için birkaç helikopter vermek ya da ona zaman kısıtlaması olduğunu söylemek— 3:30'da çıkmış olmalı ya da öyle bir şey.

K: Pekala, ona kaç tane helikopter verebilirsin?

S: Kafilede sekiz helikopterimiz artı onbir var. Sekizi yolda ve olduğu gibi uçmaya hazır olan onbir tane daha var.

K: Sekiz tanesi kaç kişiyi çıkarabilir?

S: Yaklaşık 450.

K: Dörtyüzelli ve toplamda 750 var.

S: Doğru. Lanet olsun, keşke bu son olsaydı— biliyorsun.

K: Neden ona mesela toplam oniki helikopter verip bunun bir başkanlık emri olduğunu söylemiyorsun.

S: Tamam.

K: Oniki halleder mi?

S: Sanırım; bunu onüçe ya da öyle bir şeye sallayabiliriz. Bazı dikkatli hesaplar yapmamız gerekecek.

K: Pekala, onlara şu anda orada olanı taşıyacak olduğunu düşündüğünü ver, bu kadar.

S: Peki.

K: Gemiyle [helikopterlerin havalandırıldığı uçak gemisi] şu anda irtibatınız olduğunu kabul ediyorum?

S: Hala şifre [kodlama] ile gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceğimizden şüpheliyiz, ama yapacağımız şey ona [Büyükelçi Martin'e] iletilmek üzere bir pilota bir mesaj vermek.

BAKAN SCHLESINGER-KISSINGER

29 Nisan 1975, Salı
Saat 14:09

K: Jim.

S: Evet, Henry. Onlara [tahliyeyi yürüten yetkililere] bir mesaj gönderiyoruz —53'lerin yanı sıra 46'lar [helikopterler] nedeniyle— tüm aldığı 760 kişiyle ilgilenmesi gereken ondokuz helikopter ve

onlardan şunu bekliyoruz— en geç yaklaşık 3:30 civarında bitecek hızda onu [Büyükelçiyi-çn.] ondokuzuncu helikopterde tahliye etmelerini.

K: Tamam. Şimdi, ona de ki Jim, bunun bir başkanlık emri olduğunu eklemezsen çıkmayacak.

S: Peki. Bunu yapacağız.

K: Eklediğinden emin olmak isterdim.

S: Yapacağım. O misyonu olan bir adam.

K: Orada bir oğul kaybetti.

S: Evet. Herifi takdir etmelisin.

K: Bak, düşünceleri doğru yönde.

S: Aynen. Kendini adama ve enerji.

K: Ve bence—

S: Ağlıyorsun.

K: Bence sen ve ben bu yoldan gittiğimize memnun olacağız.

S: Amerikan ruhunda şu anda Martin'de de olan bir aşırı duygusallık var—

K: Doğru.

S: Bu kadar çok insanı reddetmesinin sebebi bu.

K: Bu kesinlikle doğru.

S: Ama elbette itaatsiz olabilir.

K: Biliyorum. Biliyorum. Bu şey sona erdiğinde toplam sayıları alacak mıyız?

S: Evet, efendim. Evet, efendim. Alacağız— Aslında şu anda sana çok iyi bir tahmin verebiliriz ve sayıları Brent'e [Scowcroft] ileteceğim.

K: Güzel. Çok memnun olurum.

S: Tamam.

K: O halde bittiğinde beni ara.

GEORGE MEANY, AFL-CIO BAŞKANI-KISSINGER

29 Nisan 1975, Salı
Saat 15:08

K: ...Sizi özellikle hakkında endişelendiğiniz sendika liderlerinin Vietnam'dan çıkarıldıklarını haber evermek için aradım.

M: Sayın Bhu ve adamları.

K: Sayın Bhu ve sanırım tüm adamları. Ama kesinlikle adamlarının

çoğu. Ve sanırım tahliye ettik —sanırım ikiyüz kişi vardı— hepsini çıkardık, ama bu bir nevi karmaşık bir durum. Ama Bhu kesinlikle dışarıda ve en yakın yardımcıları da dışarıda, işte bunu bilmenizi istedim.

M: Teşekkür ederim. Bunu duyduğuma memnun oldum.

K: Ve daha iyi hissettiğinizde, eğer zamanınız olursa, sizinle bir araya gelmek ve muhtelif konularda nerede durduğumuza ilişkin sizi son gelişmelerden haberdar etmek isterim.

M: Tamam, efendim....

BAKAN YARDIMCISI CLEMENTS-KISSINGER

29 Nisan 1975, Salı
Saat 16:14

K: Bili, benim gibi profesyonel olmayan bir kişi için, bu şeyin bu kadar yavaş ilerlemesine hangi lanet şey sebep oluyor?

C: Şey, bu benim için de anlaması imkansız bir şey Henry. Az önce burada kıyameti kopardım ve bundan iğrendim falan filan. Gidecek dokuz helikopterimiz var.

K: Demek istediğim, Başkan kıyameti koparıyor.

C: Buna şüphem yok. Koparmalı. Demek istediğim, sanırım bu ilgili herkesin lanet olası kötü bir performansı ve bundaki en büyük tek engel Henry, haberleşmelerimiz ve bunlar da tamamen berbat. Kesinlikle berbat.

K: Biliyorsun sonra— Şimdi seninle bir arkadaş olarak konuşuyorum: Ama iki hafta hazırlıktan sonra bu nasıl mümkün olabilir?

C: Bunu biliyorum ve bunda bazı soru işaretleri var, o piç kurularından da onbirbin mil uzaktayım, seni temin ederim ki George [Brown] benden çok daha fazla tedirgin durumda ve oradaki iki ya da üç üst düzey kişiyi değiştirmek gerekecek.

K: Sanırım bu doğru.

C: Ve bu kişileri sorumlu tutacağız, Henry. Çünkü bunu sızdırmak istemem ama —ve bu tür şeyleri kesinlikle kamuoyu önünde dile getirmem— ama bu gerçekten açması bir performans.

K: İşte biliyorsun eğer son saatte bir şey kaybedersek—

C: Aynen . Bu kötü olacak. Hayır, bence— Helikopterler havada. Bir motor bozukluğu— makine bozukluğu— öyle bir şey yaşama ihtimaline karşı fazladan bekletilen üç tane daha var. Bu noktada da

bir saat içinde bu insanları oradan tahliye etmek zorundayız. Ama bu bizim bir saatimizi daha alacak.

K: Ama biliyorsun Başkan burada bekliyor. Saat 3:00'te her şeyin biteceğini sanmıştı. Kongre liderlerine de saat 2:00'ye kadar biteceğini söyledik.

C: Biliyorum. Size katılıyorum, Henry. Her bir şeyi sizin hissettiğiniz kadar kötü bir şekilde hissediyorum; keşke bu konuda yapabileceğim bir şey olsaydı. Şimdi Gayler'le telefonda bizzat konuştum. Kendisinden ne kadar hoşnutsuz olduğumu biliyor....

K: Şey, bizim için yaptığı tüm gizlice dinlemelerden sonra, bunu halletmiş olduğunu düşünüyor olmalıydın.

C: Bu doğru, bu nedenle— İşte buradayız. Bu sadece bir talihsiz - koşullar dizisi; gerçekten de herkesi oradan çıkarmamız için dua ediyorum ve bunu diliyorum. Çünkü bu lanet olası şeyin kesinlikle bizim ne kadar zeki olduğumuzla hiçbir alakası yok. Biz sadece şanslıyız.

LEW WASSERMAN, MCA BAŞKANI-KISSINGER

29 Nisan 1975, Salı
Saat 16:30

W: Telefon etmemin amacı karşı karşıya olduğun tüm sorunlara rağmen burada seni düşünen ve seni seven pek çok dostunuzun olduğunu söylemek.

K: Çok şekersin.

W: Telefonu kapatacağım ve işe dönmene izin vereceğim. Seni aramamın tek sebebi buydu.

K: Lew, sen iyi bir dostsun ve bunu unutmayacağım.

W: Hepimiz seni destekliyoruz, Henry.

K: Teşekkürler.

W: Söylememize hiç gerek yok, eğer yapabileceğimiz bir şey olursa gece gündüz bizi arayabilirsin.

K: Şey, bu telefonun benim için ne kadar önemli olduğunu sana anlatamam. Özellikle bugün.

W: Dayan. Biz seninleyiz.

Saat 17:00'de Martin'in muhtemelen son helikopter ile ayrıldığı haberini aldığımda basına brifing verdim.

Ofisime geri döndüğümde Vietnam'ın hala kolayca salıverilemeyeceğini öğrendim. Graham Martin ve Büyükelçilik personelinden kalanlar Saygon saatiyle 16:58'de gerçekten ayrılmıştı; ama tahliyenin güvenliğini sağlayan 9. Deniz Çıkarma Tugayı'ndan elemanlar —129 denizciden oluşuyordu— hiçbir zaman öğrenemediğimiz bir sebepten dolayı geride bırakılmıştı. Gerçi bundan daha önemsizdi ama, büyük güvenilirlik boşlukları da ortaya çıkmıştı; ne var ki biz Beyaz Saray Durum Odası'ndakilerin halkla ilişkiler nedeniyle endişelenecek vaktimiz yoktu. Helikopter nakliyesi yeniden başlatıldı. Neticede, Vietnam konusundaki son görüşmeler, yaşanmakta olan trajedi konusunda yorum yapmayı gereksiz kılıyordu. Bu görüşmeler daha ziyade açıklanamaz biçimde geride bırakılan denizcilerin nasıl kurtarılacağı konusundaki teknik tartışmayla ilgiliydiler.

BAŞKAN YARDIMCISI ROCKEFELLER-KISSINGER

29 Nisan 1975, Salı
Saat 19:06

K: Az önce orada hala 138 adam olduğunu öğrendik.

R: Bu doğru mu?

K: Nelson, bunu sana açıklayamam. Hem NMSC'den [Ulusal Askeri Komuta Merkezi] hem de Clements'ten bunun bittiğini öğrenmiştik. Şimdi otuzsekize düştüğümüzü duyuyoruz. Brifing hakkında ne düşünüyorsun? Fazla savunucu olduğunu düşünmüyorsun, değil mi?

R: Harikuladeydin. Geçmişi ve geleceği izah ettin. Bu mesajı tam ayrılırken mi aldın? Savunma ne diyor?

K: Diğer altı kişiyi suçluyorlar.

BAŞKAN-KISSINGER

29 Nisan 1975, Salı
Saat 19:20

K: Ben sizi bir helikopterin alacağı kadar yani otuzsekiz kişi kaldığını söylemek için aradım; helikopterlerin beş dakika içinde dışarı çıkacakları bildirildi, ama muhtemelen onbeş dakikada çıkabildiler, çünkü bir süreliğine saklandılar.

F: Yani [kalanların sayısı-çn] bir helikopter [ile taşınacak kadar-çn] azaldı.

K: Hayır iki tane var. Nakledilecek otuzsekiz kişi olacak ve her bir helikopter bir yüklemede kırksekiz alabilir —ama aynı anda inecekler— yükleniyor olmalılar, ama bir doğrulama almadık.
F: Havalanır havalanmaz bana haber verin. v
K: Sayın Başkan, ortaya çıkınca bunu almadan olmaz. Ateş açmak zorunda değillerdi.
F: Tamam, bir şey olur olmaz bana haber verin.
K: Tamam, Sayın Başkan.

BAKAN YARDIMCISI CLEMENTS-KISSINGER
29 Nisan 1975, Salı
Saat 20:01
C: Sonunda o insanları çıkardık.
K: Bu mutlak suretle kesin mi?
C: Mutlak suretle kesin. Evet. Son defasında üç defa sayıları değiştirdiler. Son olarak bize üç kişinin kaldığını söylediler. Ve [son] on kişiyi çıkarmak için gittik ve on yerine onbir kişi vardı. Bu inanılmaz. Sadece bu yüzden aramadım, ama bu yüzden şu anda içinde bulunduğun herhangi bir kötü durum nedeniyle çok üzgün olduğumu da sana söylemek için aradım. Tahliyenin artık tamamlandığını söylediğinde— bu senin açından herhangi bir sorun yarattı mı?
K: Bana bazı sorunlar yaratıyor; senin adamların orada brifing verirken daha da kötü olacak.
C: Faydası olacak bir şey söyleyebilir miyim?
K: Yarın nasıl sona erdiğini de görmek zorundayız.Ama eğer basınına bilgiyi bize senin verdiğini söylemek istersen, geride kalan tek yol bu olur.
C: Bunu sabah yapacağım. Bunu yapacağım.

Son denizcileri taşıyan helikopter Büyükelçiliğin çatısından ayrıldığında Washington saatiyle saat 19:35'ti (ve Saygon'da çoktan gün doğmuştu).

İki saat sonra Kuzey Vietnam tankları Saygon'a girdi. İlk girenlerden biri Başkanlık Sarayı'nın kapılarını parçaladı. Bir otorite devri yoktu, çünkü bu bağımsız, ya da en azından özerk bir Güney Vietnam'ın ortaya çıkmasını etkilerdi. Tersine Big Minh ve tüm Kabinesi tutuklandı ve ortadan kayboldular.

Geçici Devrimci Hükümet (GDH), —bir Güney Vietnam demokratik koalisyon hükümetinin varsayılan odağı olarak on yıl boyunca Batı'da reklamı yapılan— Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin (NLF) reenkarnasyonu da Big Minh ile ortadan kaybolmuş oldu. Bir yıl içinde, iki Vietnam geleneksel Komünist model altında birleştirildi. Güney için ufacık bir özerklik bile kalmadı. Hükümette ve silahlı kuvvetlerde olanlar da dahil yüzbinlerce Güney Vietnamlı bir on yıl daha kalacakları sözde yeniden eğitim kamplarına —bu, toplama kampları için bir kılıftı— götürüldü. Onbinlercesi ise teknelerle kaçtı.

Zihnimizin uzun vadeli huzuru uğruna, bir gün neden tüm taraflardaki iyi adamların bu felaketten kaçınmak için bir yol bulamadıklarının ve neden bizim iç dramımızın önce bizi felç edip sonra boğduğunun bir değerlendirmesini yapmayı üstlenmek zorundayız. Ama, son helikopterin Büyükelçiliğin çatısından ayrıldığı günden geriye kalan ise sadece bir boşluk hissiydi.

Teşekkür

Bu derlenmesi alışık şekilde olmayan bir kitaptır. Konuyla ilgili parçalar, genellikle sadece şifreli bir şekilde ifade edilen tanımlayıcı isimler ve zaman geçtikçe önemi gözden kaçmış olan açıklayıcı referanslar olduğundan, bunları kitaba aktarmak, hazırlanmış olan materyaller arasında seçim yapmayı gerektirdi. Ayrıca Ulusal Güvenlik Konseyi'nin temizleme prosedürleri yoluyla materyalin hizaya sokulmasını da gerektiriyordu. Tüm bunlar çok daha rutin görevler olan açıklayıcı metinlerin redaksiyonu ve kitabı ortaya çıkarmak için gerekli olan aşamaların denetlenmesine ilave olarak yapıldı.

Benim personelimden Theresa Cimino Amantea, Jody Williams'in yardımıyla, tüm bu sorumlulukları tükenmek bilmez enerjisi, adanmışlığı ve verimli çalışmasıyla yerine getirdi. Jessee Incao ofisimi yönetme işini yürüttü ve araştırma ve harmanlama işine yardım etti. Peter Mandaville ve Christopher Long araştırmaya yardım ettiler.

Başkan'ın Ulusal Güvenlik İlişkilerinden sorumlu Asistanı Dr. Condoleezza Rice'a temizleme işini kolaylaştırdığı için teşekkür borçluyum ve David Travers'in ofisindeki yardımına da minnettarım. Ulusal Güvenlik Konseyi'ndeki Kayıtlar ve Erişim İdaresi ofisinden üst düzey yönetici William H. Leary ve Erişim İdaresi Direktörü Rod Soubers güvenlik yetkileri konusunda ısrar etmekte cana yakın, yardımcı ve acımasızlardı.

Simon & Schuster'de, tavsiyesi bu kitabı meydana getirme kararıma katkıda bulunan ve kitabı zekice ve anlayışlı yorumlarıyla geliştiren başta Michael Korda olmak üzere şimdiye kadar tanınan yardımsever insanlardan oluşan bir ekiple çalıştım. John Cox iyi bir şekilde redaksiyona yardımcı oldu. Gypsy da Silva hızlı ve verimli çalışması,

neşeli tabiatı ve hak edilmemiş iyi mizahla düzeltme sürecini denetledi; Fred Chase acımasız ve düşünceli bir redaktördü. Jim Stoller, Barbara Raynor, Joshua Cohen ve John Morgenstern vazgeçilmez düzeltmenlerdi. Sydney Wolfe Cohen indeksi hazırladı; George Turianski prodüksiyonu denetledi; ve Amy Hill iç tasarımı yaptı.

Her zaman olduğu gibi karım Nancy ne zaman tavsiyesine, eleştirisine ve teşvikine ihtiyaç duyulsa oradaydı.

Bu kitabın kusurlarından tek başıma benim sorumlu olduğumu söyleme hiç gerek yok.

Bu kitabı, büyüdüklerinde bu sayfalarda anlatılan sorunların artık onların hayatlarıyla hiçbir ilgisi olmayacağı umuduyla çok gurur duyduğum torunlarıma -Sam, Sophie, Will, ve Juliana- adıyorum.

Dizin

1948 Ortadoğu Savaşı, 141-142

1954 Cenevre Konferansı, 403

1967 Ortadoğu Savaşı, 7, 21, 58, 112, 131, 141, 153, 216, 266
ateşkes, 38, 63, 121, 141-42

1973 Mayıs Dış Politika Raporu, 397

82. Havadan İndirme, 209, 212, 313

9. Deniz Çıkartma Tugayı, 481

A-4 Hava Şahini saldırı uçağı, 180

ABC, 328, 406

ABD (Amerika Birleşik Devletleri), 2, 7, 8, 10-14, 16, 17,41,42,48, 59, 62, 64, 67, 72, 75, 83 , 84, 88, 93, 94, 98, 100, 112, 129, 130, 136, 138, 139, 141-44, 153-155, 157, 159, 160, 171, 172, 176, 184, 188-190, 193, 195, 198, 200, 203,210, 213, 216, 219, 220, 224, 231, 240, 251, 252, 254, 256, 259, 270, 271, 273, 277, 279, 285, 288-90, 292, 294, 295, 297, 298, 303-05, 307, 309,310,312,314,315,317,319, 321, 325, 329, 335, 336, 346, 348, 355, 367, 368, 375, 376, 379, 380, 382, 383, 384, 390, 392, 393, 394, 395, 396, 407, 416, 428, 433, 443, 446, 447, 448, 454, 469
1972 seçimleri, 394
1973 Ortadoğu Savaşı'nı önleme çabalan, 12-18
Araplarla ilişkileri, bkz. Arap-ABD ilişkileri
askeri değerlendirmeleri, 11, 13
askeri gözlemciler ve ataşeler, 290-91, 293, 296, 299, 320, 321, 324, 329, 336,
askeri seferberlik düşüncesi, 40-41, 170-71
ateşkes hakkında, 289
barış süreci hakkında Sedat ve, 98, 99
barış talebi, 111
BM stratejisi, 72-73, 98, 293-294
diplomatik taahhüt, 99-101, 131, 142, 160, 187, 222, 229, 230-231, 243, 245, 253-254, 267, 268, 315-316, 329
Genel Kurul'un sonucuna ilişkin endişeler, 34, 36-38, 42, 47, 51, 58, 64,71,75, 82, 92,
İsrail ile gizli anlaşmadan kaçınması, 116, 117, 162

İsrail ile ilişkileri, bkz. İsrail-ABD ilişkileri
kaçınılan izolasyon, 71, 72, 79, 80, 99, 223, 241
Mısır ile ilişkileri, bkz. Mısır-ABD ilişkileri
Ortadoğu barış sürecinde, 98, 141, 142, 171-172
Ortadoğu politikası, 12, 71
savaşın çıkışı konusundaki tarafsız tutumu, 32, 33,
Sihanuk'un yaklaşımı, 407-413
Sovyetler ile ilişkileri, bkz.- Sovyet-ABD ilişkileri
Suriye-Ürdün ihtilafında, 41,
vetosu, 35, 79, 136, 142, 144, 153, 158, 201, 207, 208, 277, 280, 294, 298-301,304,316,319,376

ABD Avrupa Komutanlığı (EUCOM), 322

ABD-Sovyet egemenliği, 294, 309, 310,

Adaz, 166,

AFL-CIO, 478

Agnew, Spiro, 2, 25, 75, 143, 161, 220, 328,

Aiken, George, 93, 106,

Air America, 471

Akdeniz, 45, 97, 154, 212, 310, 313,

Alaska Komutanlığı, 322,

Alaska, 322-324

Albert,Cari, 328, 387

Almanya, 338
Batı, 82
Doğu, 310, 313, 338, 421,

Altı Gün Savaşı, bkz. 1967 Ortadoğu Savaşı

Altıncı Filo, 26, 172

Amerikan Gazete Editörleri Derneği (ASNE), 419

Amman, 132

An-22 nakliye planlan, 313

Anayasa, ABD, 268, 329

A.nderson, Bob, 469

Antonov uçakları, 178,

AP, 104

Arap-ABD ilişkileri, 10, 37, 131, 232, 268,271,329,
Nixon'un Arap liderlerle buluşması, 238- 40
ayrıca bkz. Mısır-ABD ilişkileri

Arap-İsrail ihtilafı, tarihi, 7- 12

Araplar, 7, 32, 33, 42, 43, 54, 61, 62, 63, 76, 77, 79, 80, 84-86, 89, 99, 104, 106, 113, 119, 124, 140, 143,211, 214-16,219, 246, 258
1973 Ortadoğu Savaşı başlangıcında, 41,44, 46, 52-53,60-61,96
242 sayılı BM Güvenlik Konseyi kararı yorumu, 8
ABD ile ilişkileri, bkz. Arap-ABD ilişkileri
ateşkes hakkında, 102, 142, 143, 144, 153,213-214, 276,284, 289
Bağlantısızların desteği, 34
başarısı, 77, 87, 103, 119
başarısızlıklarından korkulması, 99, 119
Filistinli, bkz. Filistinliler
Hartum zirvesi, 8
ılımlı, 8, 273, 294, 309,
milliyetçilik ve, 7-8, 10
petrol ülkeleri, 79, 211, 234, 251-52
radikal, 7, 10, 11,270
Sovyetler ile ilişkileri, bkz. Sovyet-Arap ilişkileri
toprak kayıpları ve kazanımları, 55, 61, 99, 105-06, 130, 142, 143, 254
ayrıca bkz. Mısır; Suriye

ARVN (Vietnam Cumhuriyeti Ordusu), 456, 458, 465

Askeri Uçak Komutanlığı (MAC), 191
Asya, 12, 52, 319, 379, 381, 382, 415, 430
ateşkes, 7, 8, 33, 34, 37, 38, 41-46, 50, 53, 58-60, 62, 66-69, 74-80, 85, 88,94, 99, 100, 104, 107-110, 112, 116, 136, 138-144, 153, 156-158,

160, 162, 167, 169, 172, 174, 181, 184, 186, 192, 195, 197, 198,204, 206, 207, 214, 216, 220-223, 225, 230-33, 243, 244, 247, 249, 250, 252, 258, 262, 266, 268, 270-77, 279, 280-86, 288, 292, 293, 297, 302, 314, 323, 329, 331, 352, 359, 366, 368, 395, 403, 427
13 Ekim girişimi, 160
1967 sınırlan ve, 153, 229, 216-218, 221, 222, 229, 243, 250, 252-253
242 sayılı BM Güvenlik Konseyi kararı ve, 242, 244, 246, 247, 250, 252, 254-57, 266, 267, 269-71
garanti eden ABD-Sovyet kuvvetleri, 269-71, 277, 285, 293-95, 297-305, 309-11,315-19
hatlar konusundaki anlaşmazlık, 8, 273-77, 282, 283, 286-88, 308, 312, 335, 336, 357, 359
İsrail'in ihlalleri, 272, 293, 356,
kararlar, 304-305, 315, 321, 342, 357, 358
Mısır'ın ihlalleri, 277, 279, 331,
Atherton, Alfred L. (Roy), 18, 31
Atwood, Bill, 423
Avrupa, 35, 53, 72, 129, 166, 167, 201, 225, 307, 309, 310, 314, 319, 320, 322, 339
Batı, 53, 94
Doğu, 310, 319, 320, 339
Avustralya, 67, 199, 200, 201, 204, 385
Avusturya, 116, 215
Azores, 180, 189, 191, 193, 194, 200, 201,202, 203,208-10,218,219
Bağlantısız ülkeler, 155, 298
Baker, Howard, 263
Bangkok, 412
Basın Odası, 263, 324
basın, bkz. medya
Batı, 7, 8, 10, 53, 82, 94, 138, 140, 142, 211, 287, 289, 291, 309, 310, 477
Batı Almanya, 82
Batı Şeria, 7, 8, 289
Bayh, Birch, 111
Bennett, W. Tapley, 67,
Beyaz Saray:
Durum Odası, 309, 311, 459, 473, 481
hukukçuları, 381, 385
Bhu (Vietnamlı işçi lideri), 472
Binder, David, 385
Birleşik Arap Emirlikleri (Emirlikler), 150, 294, 365
Birleşmiş Milletler Acil Durum Gücü, 316
Birleşmiş Milletler Ateşkes Denetleme Örgütü (UNTSO), 299, 358
Birleşmiş Milletler, 2, 7, 8, 12, 22, 34, 100, 102, 142, 248, 260, 270, 272, 276, 290, 299, 315, 357, 358
1973 Ortadoğu Savaşı'nın Başlaması ve, 85, 92
ABD'nin stratejisi, 71, 72, 98, 294, 295
ateşkes denetim gücü, 314
barış gücü kuvvetleri, 272, 298-301, 340, 356, 367, 368
Çin Hindi hakkında, 432, 475
Mısır Üçüncü Ordu krizi ve, 329, 330
Mısır-İsrail görüşmeleri, 356-360, 362, 363, 363-69
Ortadoğu gözlemcileri, 36, 38, 46, 120, 121, 271, 272, 275, 287, 291, 292, 295-97, 298, 299, 301, 315, 319, 333,335-37, 340, 359, 362, 363, 366, 367, 371
sosyalist ülkeler, 339
Süveyş sorunu ve, 11, 12
Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 2, 12, 34,36, 37,42, 47,48,49,51,53, 56, 58, 64, 71, 75, 82, 92, 126, 207
Bağlantısız ülkeler, 155, 298
Genel Kurul'da HAK, 2, 13
Mısır'ın toplantı talebi, 315-319

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi,
12 Ekim toplantısı, 166, 167
1967 Ortadoğu Savaşı'nda, 121, 125
1973 Ortadoğu Savaşı'nın başlaması ve,
242 sayılı karar, 8, 47, 87, 108, 222, 229, 233, 242, 243, 247, 249, 250, 252, 254, 255, 257, 266, 267, 270, 271
338 sayılı karar, 351, 357, 358
339 sayılı karar, 351, 357, 358
340 sayılı karar, 329
8 Ekim toplantısı, 126, 127
ABD'nin toplantıya verdiği destek, 75-80, 82-85, 88-94, 96,97, 113, 143
ABD-Sovyet ortak çekimser oyu önerisi, 143-44, 154, 157, 159, 163, 165, 174, 175,
186, 187, 196-99, 205-08, 214, 215
ABD-Sovyet tarafsız tutum önerisi, 32-34,36-45,48,49,51-55, 103
ateşkes kararları, 144, 186, 207, 273, 275, 282, 285, 297
ateşkesin uygulanmasında, 271-73, 293, 294
Bağlantısız ülkeler, 155, 298
daimi üyeler, 258, 317, 319, 324
İngiltere'nin yerinde ateşkes önerisi, 160-64, 166, 181, 185-87, 192, 196-201,205-08,210-16,222
İsrail ve, 117, 119, 120, 155, 156, 298, 299
kaçınılan ya da ertelenen kararlar,
Malik'in konuşmaları, 119, 120, 180, 303, 356, 357
Mısır Üçüncü Ordu krizi ve, 337, 339, 356, 358, 359, 366
Mısır ve, 56, 68, 70, 76, 80, 107, 113, 117-19, 142
Mısır'ın uluslararası güç talebi, 315, 316,329
oluşumu, 34
savaşan tarafların toplantıya itirazı, 80, 81, 113, 142
Scali'nin konuşmaları, 60, 144, 145, 356
Suriye ve, 68, 113, 119, 122
toplantının kararlaştırılması, 38-70, 74, 75, 113
toplantının ertelenmesi, 123, 164, 214
üzerindeki baskı, 151
veto, 35, 79, 136, 142, 144, 153, 158, 201, 205, 207, 208, 213, 277, 280, 294, 298-301, 304, 316, 319, 376

Brandt, Willy, 83

Brejnev, Leonid, 43, 60, 79, 84, 85, 86, 156, 213, 215, 222, 224, 225, 236, 247, 248, 253, 55, 256, 258, 259, 260, 263, 265, 269, 270-73, 276-78, 284, 285, 288, 292, 293, 300, 303,304, 309,311,313-16, 320, 321, 324, 325, 332, 335, 343, 347, 352, 354, 357, 359, 361, 428, 442-44
Çin Hindi'nin tahliyesi hakkında, 428, 442-44
haberleşmeleri, 86, 87, 97, 102, 118, 123-25, 213-15, 247, 248, 253-56, 271, 276, 277, 284-86, 292-94, 308, 315, 316, 320, 321, 323-25, 335, 342, 347, 353
HAK'ın Moskova gezisinde, 258-60, 262, 268-71,344
Nixon'un Moskova zirvesi, 11, 12

Brezilya, 213

Brinegar, Claude, 166, 169

Broomfield, William, 427

Brown, Dean, 431, 446

Brown, George, 451, 453, 458

Brown, Jerry, 447

Brüksel, 313

Buchanan, John, 415

Budapeşte, 146, 313

Budizm, 409

Bumedyen, Huari, 133

Bunker, Ellsworth, 433

Burgiba, Habib, Jr. 181

Bush, George H. W., 411

Büyük Acı Göl, 262
C-141 nakliyeleri, 210
C-5A nakliyeleri, 195,201
Camp David, 326, 337
CBS, 325, 328, 439, 463
Cebelitarık, 154, 184
Cezayir, 8, 133, 150, 238, 240, 252
Chou So, 410
Chu Lai olayı, 384
Church, Frank, 388
CIA (Merkezi İstihbarat Teşkilatı), 12, 28, 30, 99, 130, 162, 173, 268, 309, 310, 341,388, 428, 471
  Church Komitesi soruşturmaları, 388, 428
C-130 nakliyeleri, 189-91, 193-95, 330, 433, 449-51, 454, 455, 457, 458, 461,462
Clark Hava Kuvvetleri Üssü, 447
Clark, Dick, 444, 474
Clements, William, 56, 183, 210, 245, 433, 479, 482
Colby, William, 30, 130, 268, 309
Connally, John, 418
Continental Havayolları, 188
Cox, Archibald, 2, 262, 269
Cranston, Alan, 111
Cromer, George Rowland Stanley Baring, Lord, 52, 74, 82, 88, 89, 104, 105, 138, 139, 168, 181, 186, 196, 200, 211, 212, 222, 300, 313, 316, 347
Cumartesi Gecesi Katliamı, 2, 269, 342
çıkartma gemileri, 381, 384, 385
Çin Hindi Savaşı, son ayında Kissinger'ın telefon görüşmeleri;:
  Anatoly Dobrynin, 429, 442
  Brent Scowcroft, 386, 390, 395, 397, 399. 404, 405, 419, 426, 438, 441, 444, 445, 449, 450, 451, 452
  Bruce Van Voorst, 389
  David Binder, 385
  Dean Brown, 389, 460, 476
  Donald Rumsfeld, 388, 414
  George Brown, 458
  George Mahon, 416, 424
  Gerald R. Ford, 384, 386, 390, 403, 427, 450, 455, 459, 467, 470, 481
  Graham Martin, 452, 458, 463
  Jacob Javits, 424
  James Schlesinger, 382, 384, 405, 430, 432, 463, 477
  James "Scotty" Reston, 396, 420
  Jerrold Schecter, 436
  John Connally, 418
  Lawrence Eagleburger, 464, 466, 468
  Leslie Gelb, 438
  Lew Wasserman, 480
  Nelson Rockefeller, 464, 481
  Philip Habib, 393, 403, 407, 408, 409, 412, 417, 465, 468, 471, 472, 474
  Richard Valeriani, 398
  Robert McCloskey, 423
  Ron Nessen, 401
  Strom Thurmond, 437
  Ted Kennedy, 431,474
  Ted Koppel, 413, 419, 435
  William Clements, 373, 479, 482
Çin Hindi, Çin Hindi Savaşı, 373, 375, 376, 377, 380, 381, 382, 385, 386, 392, 396, 399, 419, 430, 431, 432, 442
  düşüş, 419
  geri çekilme, 2, 3, 381, 382
  hasar sınırlandırması amacı, 375
  kendi kaderini tayin etme, 376
  McGovern'ın önerilen geri çekilmesi, 377
  ayrıca bkz. Kamboçya; Kuzey Vietnam; Güney Vietnam; Vietnam
Çin, 9, 205, 207, 263, 292, 299, 301, 309, 310, 373, 375, 376, 377, 380, 381, 382, 385, 386, 392, 396, 399, 408, 412, 419, 430, 431, 432, 436, 442
  Sihanouk ve, 408, 409, 412, 413, 419, 420

Da Nang, 378, 381, 382, 384, 385
Damytuet, 383
Danimarka, 213, 232
Dayan, Moşe, 85, 162, 171, 184, 249, 361, 367, 368,
Dean, John Gunther, 390, 403, 405, 407,409,410,412,415,431
DefCons (Savunma Koşullan), 311-13, 322
Demokrat Parti, 272, 423
Deniz Piyadeleri, ABD, tahliyesi,
detant, 35, 62, 206, 248, 252
ayrıca bkz. Sovyet-ABD ilişkileri
DIA (Savunma İstihbarat Teşkilatı), 99
Dışişleri Bakanlığı, ABD, 1,2, 28, 86, 95, 130, 149, 183,210,212, 234, 238, 239, 294, 308, 347, 379, 380, 381, 404, 405, 409, 435, 443, 444, 469
Çin Hindi'nde geri çekilme hakkında, 380, 384, 404, 405, 435, 465, 469, 470
İstihbarat Bürosu (INR), 443
İstihbarat ve Araştırma Bürosu, 381, 382
Ortadoğu krizi hakkında, 149, 159, 160, 210, 265, 347
Vietnam yardımı hakkında, 380
Dinitz, Simcha, 51, 108, 128, 129, 130, 136, 137, 153, 157, 162, 167, 172, 187, 188, 189, 191,209,213,235, 257, 269, 275, 276, 279, 285, 308, 310,311,313, 331,333,345, 349, 350, 359, 363, 366
ABD'nin İsrail'e verdiği destek, 133, 134, 161, 164, 165, 183, 184, 202, 203, 325
ateşkes konusunda, 108-12, 136-38, 157-59, 169, 182-4, 187, 213, 249, 250, 253, 267, 275-77, 279, 283, 285-87,293-95,301,310,314, 321-23
İsrail'in askeri durumu, 109, 110, 127-29, 135-37, 165, 166, 168, 169, 250, 253, 267-69, 273-74, 276,305
İsrail'in silahlan ve malzeme istekleri, 130, 131, 136, 154, 159, 164, 165, 168, 183, 184, 187, 188, 189-91, 201-3, 250
Mısır Üçüncü Ordu krizi, 332-35, 337-39, 345-47, 348-53, 358, 363, 366-70
Ürdün'ün durumu, 172, 173, 177
Washington'daki yokluğu, 16, 51, 79, 85
Dobrynin, Anatoly, 16, 18, 25, 28, 31, 33,38,48,49,51,53,56,59, 64, 66,72, 79, 80, 84, 138, 143, 145, 152, 155, 157, 158, 172, 177, 178, 182, 183-86, 195, 197, 200, 209, 214, 221, 224, 225, 234, 236, 253, 268, 272, 282, 285, 286, 288, 294-96,298,302, 303,312-14,320, 321, 329, 344, 353, 361, 421, 427-29,451
ABD ve Sovyet hava sevkıyatları, 145, 146, 155, 156, 205,211,215-17, 226-28
ABD-Sovyet ortak çekimserliği, 122, 123, 143-45, 158, 164, 196-98, 199, 200, 207, 208, 213-15
askeri konuşlandırma, 172, 177, 179, 199, 200
ateşkes, 254, 255, 283-93, 294, 295, 297, 298, 299, 302, 303
Çin Hindi, 420, 427-29, 442, 443, 451,452
ertelemeler, 49, 51, 79, 80, 81, 84
Güvenlik Konseyi toplantıları, 32, 33, 38, 39, 42, 48, 49, 52, 53, 54, 56-58,59, 63,64, 66,79, 80, 90,91, 116, 117, 170, 171,302, 303
Haig'le görüşmesi, 342-45
HAK'ın Moskova gezisi ve, 255-62, 265, 266, 268
Mısır'ın ateşkes konusundaki tutumu hakkında, 117, 118, 185-87,209, 221, 246, 247

Mısır-Suriye savaş hazırlıkları, 13-16, 17-21,25,27
Ortadoğu krizinde ABD-Sovyet işbirliği, 86, 87, 102, 103, 144, 150, 152, 204, 205, 213, 218, 224, 234, 236, 253, 257, 306, 312, 314, 320, 321, 329, 354, 361, 362
savaşın başlaması, 31, 32, 33, 36, 43, 44, 48, 49, 273
yerleştirilen Sovyet gemilerinin protesto edilmesi, 182

DOD, bkz. Savunma Bakanlığı, ABD

Doğu Almanya, 310, 313, 338, 421,

Donanma, ABD:
Altıncı Filo, 26, 40, 41, 45, 97, 172
Çıkartma gemileri (LST'leri), 381, 382, 383, 384

Douglas-Home, Sör Alec, 89, 182, 196-201,205, 206,211,272

Duong Van Minh "Big Minh," 438, 467, 471,475,482, 483

Eagle Pull, 403,409-11,413

Eagleburger, Lawrence, 114, 135, 159, 169, 179, 335, 424, 425, 436, 440, 465

Eban, Abba, 20, 65, 74, 84, 119, 122, 136, 137, 138, 139, 156
tartışılan ve iptal edilen Güvenlik Konseyi konuşması, 94, 95, 116, 117, 119, 122

Eilat, 7

Ekim 1973 Ortadoğu Savaşı,
Arka planı, 7, 12
Ateşkes ihlalleriyle suçlanan İsrail, 272, 273, 276, 277, 292-95, 298, 299, 302, 303, 309, 315, 347, 350-53, 355-57, 365, 369
ateşkes, bkz. ateşkes
başlaması, 11,12
dönüm noktası, 195, 196
fiili durum, 88, 89
Golan Tepeleri'nde, 31, 38, 55, 109, 110, 129, 135, 160, 161, 174, 207
Haig-Dobrynin telefon görüşmesi ve, 342-45
Iraklı askerler, 173, 174, 199
İsrail'e atfedilen Süveyş Körfezi saldırıları, 22-32, 36-38, 47
İsrail'in başarısına ilişkin beklentiler, 42-44, 50, 58, 59, 64, 66, 69, 72, 74, 85, 89, 96,
97,99, 100, 104, 105, 106, 113, 124, 125, 127, 130, 141, 158, 161,232, 233, 249, 255, 266, 268, 269
İsrail'in geri çekilmesi, 311, 312, 314
İsrail'in hava bombardımanı, 118-20, 166
İsrail'in ilerleyişi, 109, 114, 138-40, 187, 188, 192, 255-57
İsrail'in Şam'a yönelmesi, 162, 163, 165, 166, 171, 172, 177, 179, 188, 189, 193, 199, 223, 226, 230, 233, 275
Mısır hava bombardımanı, 24-27, 30
Mısır Üçüncü Ordu krizi, 273, 274, 279, 280, 289, 305, 309, 315, 329-34, 337-40, 345-47, 348-55, 357-71
Mısır ve Suriye'nin saldırgan olarak görülmesi, 95, 116
Mısır'ın ateşkes ihlalleri ile suçlanması, 277, 279, 284-87, 289, 290, 293
Mısır-İsrail cephesi, 55, 73, 95, 99, 100, 121*23, 129, 131, 136, 188, 189, 193, 207, 215, 220, 221, 223, 232, 243, 249, 251, 258, 266, 272, 273, 275, 276, 286-90, 292, 305, 320
Mısırlıların Süveyş Kanalı'nı geçmesi, 14, 28-32, 38, 41, 43, 61, 85, 109, 110, 122, 125, 128, 143, 158, 161, 166, 203, 204, 209, 229, 311
pata durumu, 242, 248, 249
saldırıya uğrayan sivil hedefler, 171, 173-75, 180, 184, 185, 214
Scowcroft-Dobrynin telefon görüşmesi, 54
Sina saldırıları, 196, 215, 220, 223, 226, 230, 275, 276

Suriye hava bombardımanı, 24-27, 166
Suriye'deki Suudi tugayı, 150
Suriye'nin bombalanması, 152, 177
Suriye-İsrail cephesi, 12, 37, 66, 84, 85,95, 99, 100, 109, 116, 124, 125, 131, 135, 143, 160, 161, 173-75, 207
Ürdün'ün Suriye'ye verdiği destek, 168, 169, 173, 174

Ekim 1973 Ortadoğu Savaşı, Kissinger'ın telefon görüşmeleri:
Abba Eban, 23, 27, 39, 55, 78, 83, 94, 116, 152, 181,212
Alexander Haig, 24,38, 46, 51, 56, 59, 64, 66, 76, 80, 85, 158, 177, 262, 264, 302, 304, 306, 324, 361
Anatoly Dobrynin, 14, 20,, 31, 33, 42, 48, 49, 54, 57, 60, 72, 80, 86, 90, 102, 117, 122, 132, 143, 145, 146, 148, 170, 196, 199, 204, 207, 210, 211, 213, 227, 237, 246, 253, 259-61, 265, 283, 287, 289, 290-92, 297-99, 302, 303, 306, 320, 339, 340, 342, 353
Barry Goldwater, 238
Brent Scowcroft, 18, 28,48, 54, 152, 153, 157, 161, 166, 167, 171, 200, 208, 212, 257, 281, 301, 347, 349, 357, 361
David Popper, 296
Edward Heath, 168
Frank Church, 134
George Aiken, 93
Golda Meir, 362
Hubert Humphrey, 178
Hugh Scott, 106, 112
Jacob Javits, 41, 108,234
James Schlesinger, 83, 88, 137, 150, 154, 179, 188, 190, 209, 218, 228, 233, 234, 280, 281, 295, 322, 365-67, 369
John Lindsay, 95
John Scali, 49, 58,91, 118, 151, 180, 278, 298, 303, 355
John Stennis, 103
Joseph Sisco, 126, 163, 164, 167, 176, 239, 335
J. William Fulbright, 92, 252, 288, 358
Kenneth Rush, 131
Kurt Waldheim, 26, 29, 36, 47, 81, 119, 155, 203, 319
Lord Cromer, 52, 74, 88, 104, 138, 181, 185, 186, 200,211,212, 300, 347
Mike Mansfield, 96, 105, 327
Muhammed el-Ziyad, 17, 19, 22, 68, 91,94, 114, 236, 360, 364
Mordechai Shalev, 16, 20, 24, 28, 41, 45,50, 162, 179,
Omer Sakkaf, 240
Richard M. Nixon, 32, 79, 84, 96, 107, 123, 161, 173, 220, 224, 237, 240, 242, 248, 255, 282, 233, 324, 326, 328, 332, 335, 336, 340
Robert McCloskey, 176
Ron Ziegler, 251
Roy Atherton, 18
Simcha Dinitz, 109, 121, 128, 133, 135, 136, 158, 164, 165, 168, 172, 177, 183, 184, 187, 194, 201, 249, 253, 266, 286, 294, 301, 305, 321, 332, 333, 337, 345, 348-50, 363, 366, 367, 369, 370
Sor Alec Douglas-Home, 196, 205
Sor Donald Maitland, 44
Sor Laurence Mclntyre, 35
Stuart Symington, 235
Ted Kennedy, 113
Thomas "Doc" Morgan, 101
Thomas Moorer, 282
William Clements, 245
William Colby, 341
W. Tapley Bennett, 67
Yuri Vorontsov, 182, 256, 274, 275, 277, 279

Ending the Vietnam War (Kissinger), 376 dn

Ervin, Sam, 297

EUCOM (Birleşik Devletler Avrupa Komutanhgi), 334

F-4 Phantom avcı uçakları, 167, 234

F-5 avcı uçakları, 433, 462

Fas, 238, 240

Faysal, Suudi Arabistan Kralı, 220

FBI (Federal Soruşturma Bürosu), 262, 269

Fehmi, İsmail, 329

Fildişi Sahili, 131, 133

Filipinler, 384, 385,418,433

Filistin Kurtuluş Örgütü (PLO), 8

Filistinliler, 204,216

Fineberg, Abe, 236

Ford, Gerald R,, 1,325,436
- Kamboçya'nın tahliyesi, 397, 388, 390-92,410,411,413,415,416
- Çin Hindi konuşması, 386, 389-91, 401-404,415,418,422
- N.ixon'un Vietnam mektupları ve, 395-98
- HAK'ın azalan etkisi hakkındaki söylentiler, 439, 440
- Vietnam Savaşı'nın bittiğini bildiren konuşma, 448, 449
- Başkanlık halefi, 377
- Başkan Yardımcısı'nın atanması, 172, 181, 183,220, 328, 342
- Talep edilen Vietnam yardımı, 377, 380, 401,403,424, 426, 427
- Vietnam'ın tahliyesi, 381, 382, 388, 427-29, 442-44, 449-52, 455-59, 463-65, 466, 468, 470-72, 477, 478, 479, 482
- Vietnam'dan geri çekilme, 377, 379, 380

Ford yönetimi, 1, 375, 394

Fosdick, Dorothy, 397

Franklırı Delano Roosevelt,

Fransa, 198, 201, 223, 319, 438, 439
- Güvenlik Konseyi açıklaması ve, Kamboçya'dan çıkarılması, 458, 475
- Süveyş operasyonu, 7
- Vietnam, 438, 444

Frog füzeleri, 55

Fulbright, J.William, 93, 104, 252, 253, 288, 289, 358, 359

füzeler:
- Frog, 55
- Karadan havaya,
- Polaris, 209
- Poseidon, 209
- Sidewinder, 83, 84, 85
- tanksavar, 112, 128, 228

Gayler, Noel, 390, 452, 454, 462, 480

GDH (Geçici Devrimci Hükümet), 438, 444, 445, 448, 476, 483

Gelb, Leslie, 438-41

Genelkurmay Başkanlığı, ABD, 27, 30, 268, 310, 395, 398, 443, 451, 453, 459

Gine, 156, 298

Girit, 172,313

Golan Tepeleri, 7, 29, 30, 31, 32, 38, 99, 109, 135, 173, 194, 204, 207

Goldwater, Barry, 237, 238

Goldwater, Peggy, 237

Gordon, Charles "Çinli," 431

Grechko, Andrei, 146

Griffin, Robert, 327

Gromyko, Andrei, 20, 33, 44, 57, 60, 61, 81,214,215,260, 270, 344

Guam, 446, 447, 476

Gur, Mordechai, 128-30, 191,

Güney Vietnam, 376, 378, 379, 380, 383, 392, 393, 396, 399, 400, 418, 420, 428, 429, 435, 437, 438, 441, 442, 448, 456, 458, 463, 465, 470, 482
- ABD Büyükelçiliği, 483
- ahlaki yükümlülük, 394, 427, 728, 433, 434
- ateşkes, 420, 428
- düşüşü, 381-83, 408, 427, 441
- helikopter tahliyesi, 457-64, 467, 470-72, 477-79
- Komünist Parti, bkz. PRG .

kötüye giden operasyon, 382
Kuzey Vietnam'ın ele geçirmesi, 418, 427, 483
mülteciler, 379-81, 383, 400, 401, 406, 407, 415, 417, 419, 427-29, 430-32, 435-38, 441-43, 446, 451, 455, 456, 459, 464, 465, 470, 476-78
ordusu, bkz. ARVN
tahliye edilen ABD personeli, 2, 3, 376, 378-81, 388, 392-94, 400-402, 405-407, 414, 416, 419, 421, 424-28,433-38,441-47,449-83
tahliyesinde askeri personel, 414, 419, 429, 430
uçak ve silahlan, 377, 383, 432-34
yardım, 113, 377, 380, 388, 389, 394, 401-403, 415, 417-21, 424-27, 443
yeniden eğitim kampları ve, 483

Habib, Philip, 379, 381, 382, 386, 393, 403, 407-409, 412, 416, 417, 431, 433, 464, 465, 468, 470-472, 474

Haig, Alexander, 2, 24, 38, 46, 51, 56, 59, 64, 66, 75, 76, 80, 85, 110, 128, 158, 177, 224, 260, 262, 264, 302, 304, 306, 309, 306, 324, 342, 361
Dobrynin ile görüşmesi, 342-45
HAK'ın Moskova ziyareti, 260, 263-65

Hamilton, Lee, 415

Han Xu, 412

Hanoi, 361, 380, 385, 397, 420, 421, 427, 438, 443, 444, 448
bombalanması, 361

Harekat Merkezi, 239, 466

Hartum, 8,431
Arap zirvesi, 8

Hava Kuvvetleri, ABD, 154, 155, 159, 160, 166, 471

Havai, 448

Hawk avcı uçakları, 179

Heath, Edward, 83, 168, 173

Hermon Dağı, 160

Hoc Tap, 377

Houphouet-Boigny, Felix, 131, 133

Hoveyda, Feridun, 151

Howe JonathanT., 309

Huang Ha, 298

Humphrey, Hubert, 177, 178, 414, 474

Hüseyin, Ürdün Kralı, 126, 168, 174

Hyland, Bili, 443

Independence, 313

Irak:
Filistinlilere verilen destek, 8
Zırhlı birliği, 173, 174

İçişleri Bakanlığı, ABD, 476

İngiltere, 110, 168-71, 204, 222, 223, 241, 298, 299, 313, 316, 323, 333,
ateşkes hatları, 138-40
Da Nang'ın tahliyesi,
Güvenlik Konseyi açıklaması, 68
Güvenlik Konseyi'nin toplanması, 43, 44,51-53,56, 66, 76, 79, 80,91, 96, 103, 105, 113
Süveyş operasyonu, 7
yerinde ateşkes teklifi, 168-71, 173, 174, 181, 182, 185-87, 192, 196-201,204-08,210-16, 222, 224

İran, 97, 151,220, 238

İskandinavya, 272, 294, 319

İskenderiye, 310, 341

İslam dünyası, 35

İsmail, Muhammed Hafız, 11, 23, 98, 100, 114, 141, 161, 171, 216, 220, 230, 231, 236, 258, 271, 293, 315, 320, 329, 353, 357, 359, 360, 365, 371
havadan sevkıyata tepki, 229, 230, 236
Mısır-İsrail görüşmeleri, 357-60, 365, 371

İsrail Savunma Kuvvetleri (IDF), 366

İsrail, 2, 7-26, 30-32, 35, 43, 47, 52, 54, 55, 58-62, 66, 69, 70, 72, 74, 75,

79, 85-89, 98-101, 104, 106, 109, 118-20, 125-32, 134-36, 138, 140-44, 150, 153, 157-63, 165, 167, 168, 171-76, 178, 185, 187, 190, 192, 194, 195, 197, 199, 201,203, 204, 206, 208,210-12,214-19, 221, 222, 226, 227, 229-32, 234, 242-44, 248, 250, 254, 258, 266-73, 276, 277, 279, 280,281,283-87, 289, 292-95, 298, 299,301-05, 307, 309-11,313,314,317, 320, 328-31,333,336, 338, 340, 345, 346, 350, 352-60, 362-64, 366-68, 371,378,383,405
1967 Ortadoğu Savaşı, 124
1973 seçimleri, 11, 61, 125, 330
242 sayılı BM Güvenlik Konseyi Kararı yorumu, 80, 113, 142
ABD ile ilişkiler, bkz. İsrail-ABD ilişkileri
askeri değerlendirmeler ve strateji, 11,13-16, 84
ateşkes, 156, 157, 162, 163, 196-99, 266, 272, 285-91
Batı Şeria Kuvvetleri, 273
düşürülen uçaklar, 50, 65
görüşmeye hazır oluşu, 86, 87
Güvenlik Konseyi ve, 117-19, 297, 298
HAK'ın Moskova ziyareti ve, 266
hava kuvvetleri, 161, 166, 171,209, 220
istenmeyen BM toplantısı, 214
işgal edilmiş topraklar ve, 6-9
izolasyonu, 219, 220
karşı önerilen yaptırımlar, 303
kayıpları, 55, 64, 109, 110, 114
kiralık uçakların malzeme götürme isteksizliği, 159, 160, 163-65, 175, 188-90, 194-96, 202, 203, 208, 209, 218-20, 223
korkulan işgali, 14-33, 36
Lübnan ve, 168, 174
Mısır ile anlaşma, 371, 378
Mısır ile görüşmeler, 354, 357-71, 382, 383, 405
Mısır'la 1978 barış anlaşması, 371
önleyici saldırıda bulunmama sözü,
sınırları, 7-10, 39, 42, 54, 59, 61, 62, 69, 70, 74, 76, 88, 91-100, 104-06, 109, 113, 114-16, 117, 125, 131, 137, 138, 142, 143, 153, 160, 197, 198, 203, 204, 207, 214, 215, 221, 222, 229, 243, 257, 273, 274
Sina operasyonu, 6, 7
tank kayıpları, 129-32
uçak ve ekipman kayıpları, 84, 109, 110, 129, 130, 132, 134, 135, 155, 166, 220, 226
Ürdün ve, 168, 169, 174
ve İngiliz ateşkes teklifi, 168-73, 184
yerinde ateşkes, 187, 208
yıpratma savaşında, 7, 129, 142, 143
ayrıca bkz. Ekim 1973 Ortadoğu Savaşı
İsrail-ABD ilişkileri, 6, 10, 39, 43, 45, 52, 56, 57, 76, 77, 131, 150, 161, 176, 203, 221, 222, 241, 243, 271, 328-30, 340, 350
ABD silahları ve malzemeleri, 43-45, 75, 76, 83-86, 88, 110-12, 129-31, 133, 135, 137, 141, 145, 154-57, 159, 160, 165-70, 175, 176, 178-80, 184, 185, 187-95, 200-03, 206, 207, 209-12, 215, 216, 218-20, 223-25, 226-35, 241, 242, 244, 248, 250, 252, 258, 269, 279-81, 283, 330, 349, 350, 355, 365, 367
İsveç, 320
İtalya, 313
Jackson, Henry "Scoop," 325
İsrail hakkında, 78, 124, 165, 179, 202, 235, 307
Nixon'un Vietnam mektupları hakkında, 394-98, 414, 423
Jackson-Vanik Değişikliği, 78, 124
Japonya, 241
Jarring, Gunnar, 11
Javits, Jacob:
Çin Hindi, 424-27
Orta Doğu krizi, 42, 43, 108, 109, 112, 113, 184, 202, 234, 235, 242

John R Kennedy, 223

Johnson, Lyndon, 124, 440

Jones, Dave, 432

Kahire, 10, 14, 20-23, 61, 62, 69, 70, 72, 73, 121, 154, 197, 230, 232, 240, 242, 246, 250, 252, 255, 256, 267, 275-78, 293, 309, 312, 322, 324, 329, 330, 357, 359, 360-62, 364, 366
ayrıca bkz. Mısır

Kalb,Marvin, 149, 234, 235, 328

Kaliforniya, 447

Kamboçya, 245, 376, 377, 378, 379, 386, 387, 390, 392, 404, 405, 407, 408, 410, 413, 415, 416, 419, 433, 458, 466, 475
ABD malzeme kesintisi, 402, 403
çıkartılan ekipman, 432
çöküşü, 408, 419
Kuzey Vietnamlıların mevcudiyeti, 376
reddedilen ABD yardımı, 378, 379
sınır dışı edilen Fransız, 458, 475
Sihanuk'un önerilen geri dönüşü, 408-12,416,419,420
tahliyesi, 387, 388, 390-92, 402-14, 453, 465, 472
tahliyesinde askeri personel, 416
toplu infazlar, 475

Kanada, 320

Kanal Bölgesi, 121

Kanetra, 30

Karadeniz, 232

Keating, Kenneth, 13, 16, 18, 23, 153

Kennedy, John F, 395, 423

Kennedy, Ted, 111,113,430, 431, 474

Kenya, 156, 167

Key Biscayne, 24, 28, 58, 66, 75, 81, 94

Kızıl Deniz, 7

Kızıl Haç, 346, 357, 358

Kızıl Khmerler, 407, 408, 409, 433

Kidron, Avraham, 185

Kissinger, Henry A.:
ateşkes tahmini, 251
basın toplantıları, 176, 204, 205, 218, 317, 319, 321, 324, 325, 333, 435, 436, 439-41
Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'ndaki konuşması,
Churchill vari tutum tavsiyesi,391, 392
eleştirisi, 184, 202, 203, 205
El-Ziyad hakkında, 72, 73
İsmail'in daveti, 230
istifa söylentileri ve, 435, 436, 439-41
Kahire ziyaretinin iptali, 312
krizlerin iç politik bağlamı, 2-3, 376, 377
mekik diplomasisi, 338
Mısır ziyareti, 332-34
Moskova gezisi, 258-73, 321, 344
Nobel Barış Ödülü, 236, 237, 249, 250
Pacem in Terris konferansındaki konuşması, 110
Sovyetler hakkında, 238, 239
Ulusal Güvenlik Danışmanlığı, 315
Waldorf Kuleleri'nde, 12, 24, 36
Washington'a geri dönüşü, 43, 44, 52, 56, 75

Komünizm, 319, 392, 407, 418, 422, 467, 483

Kongre Kütüphanesi, 1

Kongre, ABD:
1967 Ortadoğu Savaşı konusunda, 52, 57,60, 109, 116, 124
Çin Hindi ödenekleri, 113, 377-80, 401-04,417-19,425-27,443
Çin Hindi tahliyeleri ve, 324, 325, 390, 391,416,419, 445
ek harcama tasarısı, 243-45
Savaş Güçleri Yasası, 185, 316, 396
Watergate krizi ve, 377
yasaklanan Çin Hindi hareketi, 316, 393, 396, 399, 402, 430

Koppel, Ted, 413, 414, 419, 420, 434, 435

Kosygin, Alexei, 124, 232, 240-42, 245, 246, 248, 250, 252, 253, 255, 260
Kremlin, 258,269, 270,310
Kudüs, 15, 21, 24, 25, 26, 51, 134, 137, 276, 360
Kuveyt, 238, 240, 294
Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü (NATO), 313, 314, 320, 356, 389, 443, 444
Kuzey Atlantik Konseyi, 313
Kuzey Vietnam Komünist Partisi, 337
Kuzey Vietnam, 54, 97, 342, 376, 377, 380,381,385,391,396-98,436, 448, 456, 475, 482
  anlaşmaların ihlali, 376, 381, 382, 391,398
  Güney Vietnam'ın alınması, 418, 427, 482
  HAK'ın görüşmeleri, 380, 381, 438, 439
  Kamboçya ve Laos'taki varlığı, 376
  Nixon ile, 396, 398
  Paris Anlaşmaları'nın yorumu, 443
  roket saldırısı, 448-51, 455, 456
  son saldırısı, 377, 378, 421, 422, 448, 482
Küba füze krizi, 282, 342, 343
Küba, 282, 291,342, 343
Laos, Kuzey Vietnamlıların varlığı, 376
Le Duc Tho, 237
Libya, 8
Life dergisi, 115
Lindsay, John, 95
Londra, 90, 104, 140, 170, 181, 187, 195, 198,211,271,316
Long Boret, 410
Lübnan, 105, 127
M28 tankları, 138
M48 tankları, 55
M60 tankları, 203, 225
MAC (Askeri Uçak Komutanlığı), 191
Macaristan, 448
Mahon, George, 416
Maitland, Sör Donald, 44, 89, 186
Malezya, 319,418
Malik, Yakov, 49, 117, 118, 148, 152, 155, 167, 180, 215, 274, 276, 278, 279, 284, 296-98, 300, 302, 303, 355, 356
  Güvenlik Konseyi'ndeki tavırları, 118, 119, 180, 302, 303, 356, 357
Mansfield, Mike, 107, 114, 241, 248, 474
Marcos, Ferdinand, 418
Marsh, Jack, 390, 391
Martin, Graham, 393, 394, 429, 452, 455,456, 458,459,463,481,
Marx, Groucho, 237
MCA, 480
McClellan, John, 418
McCloskey, Robert, 28, 86, 149, 177, 223,251,399,474
McGovern, George, 377, 398, 399
Mclntyre, Sör Laurence, 35, 121, 151, 153,206, 299
Meany, George, 478
Mecid, Ahmet İsmet Abdül, 23, 119
medya:
  ABD-İsrail ilişkileri hakkında, 161-63, 164, 165
  Nixon hakkında, 324, 325, 328, 329, 333, 334, 369, 370
Meir, Golda, 11, 13, 157, 279, 338, 345, 354, 370
  1973 seçimlerinde, 11, 12
  ABD'den gelen malzemeler hakkında, 130, 169, 170, 195, 250
  ateşkes hakkında, 97, 109, 110, 112, 213, 249, 250, 279, 280, 285-87, 314
  Mısır Üçüncü Ordu krizi hakkında, 273, 332, 339, 339, 346, 348, 353-55

Mısır-îsrail görüşmeleri hakkında, 359, 360, 362, 363,369-71
Mısır-Suriye işgali hakkında, 12, 13, 23, 154, 188
Süveyş deniz saldırıları, 28, 41
Ürdün'ün durumu hakkında, 173, 174
Merkezi İstihbarat Teşkilatı, bkz. CIA
Mısır, 7-9, 11-14, 16-19, 21-27, 30, 35, 36,47-51,56,68,70, 72, 75,80, 84, 87,91,93,94,98-101, 109, 119-21, 129, 134, 135, 141, 143-45, 160, 166, 171, 173, 174, 180, 192, 200, 204, 207-10,215,216, 220, 222, 229-32, 257, 267, 270-73, 276, 277, 279, 285, 286, 289, 292, 293,304, 309,311-15, 320, 329-32, 334, 336, 341, 346, 350-53, 355,357-63, 366,369-71, 378, 383, 405
21. Zırhlı Bölüğü, 209
askeri ataşeler ve gözlemciler, 296, 328, 329
askeri kapasite ve stratejisi, 11, 13, 84
ateşkes, 144, 156, 158, 185-87, 203, 204, 266, 267, 270, 286, 288
BM gözlemcilerinin geri çekilmesi talebi, 120, 121
BM toplantısı çağrısı, 295
ekipman kayıpları, 129, 134, 136, 220, 226, 229
Genel Kurul toplantısı talebi, 37, 38, 47, 48, 50, 51, 57, 70, 71, 295, 297
güveni, 129, 204, 205
Güvenlik Konseyi ve, 55, 68, 70, 76, 79, 80, 107, 113, 117-19, 142
HAK'ın ziyareti, 332-34
İngiltere'nin ilişkisi, 222
İsrail ile anlaşma, 371, 378
İsrail ile görüşmeler, 353, 357-71, 382, 405
İsrail'in kabul edilmesi, 7
İsrail'le 1978 barış anlaşması, 371
işgal için hazırlıklar, 13-29, 52
kayıpları, 50, 65, 69, 114
Ortadoğu diplomasisi için çözüm olarak, 8, 9
önerilen ortak kuvvetler, 319
SAM'ler, 129
savaşı bitirme koşulları, 98
Sovyetler ile ilişkileri, bkz. Sovyet-Mısır ilişkileri
toprakları, 39, 40, 70, 98, 99, 115-17, 153, 197, 198, 207, 214, 221, 229, 254
yerinde ateşkesi reddetmeleri, 196-99, 201, 204-15
ayrıca bkz. Ekim 1973 Ortadoğu Savaşı
Mısır-ABD ilişkileri, 10, 11, 72, 98-102, 105, 117, 171, 172, 203, 204, 219-21, 229-31, 314-17, 331, 332 291, 349, 350
Amerikan karşıtı propaganda, 291, 349, 350
talep edilen ABD yardımı, 9
MiG-25 Foxbat muharebe uçağı, 273
Miller, Mr. (yetkili şube şefi), 412
Minh, Duong Van "BigMinh," 438, 467, 471,475,482, 483
Mitla Geçidi, 221
Mobuto Sese Seko, 145
Mollenhoff, Clark, 323
Moorer, Thomas, 28, 30, 268, 282, 309, 311, 322
Moose, Richard, 425
Morgan, Thomas "Doc," 101, 102
Morton, Rog, 476
Moskova:
HAK'ın ziyareti, 258-73, 321, 344
Ortadoğu zirvesi, 11
ayrıca bkz. Sovyetler Birliği
MSC teknesi, 383
Muhammed Rıza Şah Pehlevi, 97, 220, 238
Nasır, Cemal Abdül, 7-11, 98
NATO (Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü), 313, 314, 320, 356, 389, 443, 444

NBC, 328, 398
Nessen, Ron, 397-99, 414, 423, 463
New Orleans, 448, 449
New York Times, 325, 328, 434
New York, N.Y, 2, 12, 17, 21, 26, 30, 51,53, 56, 75,95, 121, 122, 127, 137-39,148,182,276,279,287, 297, 325, 328, 337, 434
  Mısır Büyükelçiliği'ndeki gösteriler, 95,96
Newsday, 423
Newsweek, 390
Ngo Quang Truong, 383
Nguyen Van Thieu, bkz. Thieu, Nguyen Van
Nijerya, 319
Nixon yönetimi, 1, 30, 375, 395
Nixon, Pat, 328
Nixon, Richard M., 1, 2, 11, 24, 30, 32, 35, 43, 48, 66, 75, 79, 80, 84, 86, 96, 102, 107, 123, 130, 136, 161, 172, 173, 182, 195, 220, 222, 224, 233, 237, 240, 242, 246, 248, 255, 256, 260, 262, 268, 269, 273, 277, 282, 285, 292, 293, 303, 309, 312-18, 320, 324, 326, 328, 330, 332, 335, 336, 340, 342, 350, 354, 357, 361,375, 377, 394-98,423
  ABD-İsrail ilişkileri hakkında, 79, 80, 123-25, 154, 158, 161-65, 175, 221,222, 243,248, 328, 329
  ABD-Sovyet barış gücü ve gözlemci güçleri hakkında, 312, 314-19, 323-28, 340
  ABD-Sovyet ilişkileri hakkında, 15, 43,44, 48,51,52, 56, 103, 184, 185,256, 305
  Agnew'in istifası ve, 2, 25, 46, 75, 147, 148, 162, 220, 221, 328, 342
  Arap liderlerle görüşmeleri, 238-42, 244, 248, 249, 253
  atfedilen iç politika motivasyonları,
  basın toplantıları, 342- 45, 347, 348, 350, 361
  basın ve, 161-65, 324, 325, 328, 329, 333, 334, 369, 370
  Başkan Yardımcısı seçimi, 173, 220, 221,252
  Brejnev ile haberleşmeleri, 79, 86, 87, 97, 102, 123, 124,213,214, 224, 226, 247, 254-56, 292, 293, 304, 314,320,321,335
  Brejnev ile Moskova zirvesi, 11
  Ford'un halefi olarak, 377,
  Güvenlik Konseyi toplantısı hakkında, 90, 94, 96-98
  HAK'ın Moskova ziyareti hakkında, 260, 262-68
  HAK'ın Nobel Barış Ödülü hakkında, 237
  hakkındaki meclis soruşturmaları, 263,309, 347
  İsrail'e sağlanan askeri malzeme hakkında, 83, 84, 86, 88, 110, 129-33, 136, 141, 160, 175, 188, 196, 211, 215, 216, 223, 224, 227, 235, 248,
  Kuzey Vietnam hakkında, 396, 398
  Küba füze krizini Ortadoğu'daki durumla karşılaştırması, 282, 342, 343
  Mısır Üçüncü Ordu krizi ve, 329, 333, 334, 338, 339, 345, 346, 350, 351, 355, 358, 369, 370
  Ortadoğu ateşkesi hakkında, 10 7, 108, 112, 144, 174, 175, 186, 187, 218, 221,244, 250, 273,274
  Sovyet askerlerine ABD'nin tepkisi, 298, 309,312,316,317
  ve 1973 Ortadoğu Savaşı'nın başlaması hakkında, 25-27, 32-35, 38,41,42, 53,59, 66, 80, 85, 86, 342
  ve 1973 Ortadoğu Savaşı'nın ilerleyişi, 85, 86, 124, 125, 173-76, 188, 220-27, 233,242-44
  Vietnam mektupları, 394, 395, 414, 423
  Watergate krizi ve, 1, 2, 219, 220, 221, 262, 263, 318, 325, 342, 350

Nixon, Tricia, 328
NMSC (Askeri Komuta Merkezi), 481
Nobel Barış Ödülü, 237, 249
Norfolk, Va., 154
Oberdorfer, Don, 400
Okinawa, 430
OPEC, 251
Orta Dağlık Bölgeler, 378, 383
Ortadoğu, 2, 5, 7-13, 15, 24, 25, 30, 32, 35,36,48,55,67,81, 82, 87, 100, 110, 112, 114, 131, 134, 141, 142, 144, 149, 150, 182, 213, 215, 216, 220, 221, 231, 238, 245, 249, 251, 252, 254-56, 259, 263, 268, 269, 271, 275, 278, 282, 284, 289, 292-94, 300, 309, 310, 317, 330, 342, 358, 359, 375, 378, 381, 382, 415, 433
  1967-1973'te diplomatik çıkmaz, 7, 8
  barış süreci, 68, 70, 101, 141, 219-21, 249, 254, 255, 312, 330
  diplomasi, 32, 33, 125, 130, 131, 141, 142, 145, 160, 382, 383, 405
  güçler dengesi, 175, 310
  önerilen uluslararası tampon bölgeler, 203, 204
  Sovyet askerleri, 294
  stratejik dengesi, 131
  uzun vadeli politika, 39
Pacem in Terris konferansı, 110
Pakistan, 395
Palm Springs, 385, 386
Palmer, William W, 405
Pan American Hava yollan, 265
Paris, 376, 394, 442, 443, 446, 475
Paris Anlaşması, 442, 443
Pasifik Filosu, 390
Paul VI, Papa, 384
Pearl Harbor, 85
Pekin, 407,411,439
Peres, Şimon, 405
Peru, 156
Phantom avcı uçakları (F-4'ler), 83, 110, 129, 154, 167, 179, 183, 234
Phnom Penh:
  boşaltılması, 387, 388, 390-92, 402-13,453,472,
  Hava alanı, 403-407, 419
  Sihanouk'un geri dönüşü, 408-12, 416,419, 420
PLO (Filistin Kurtuluş Örgütü),
Pochentong, 405, 406
Polaris füzeleri, 210
Polonya, 320, 356
Popper, David, 58, 91, 272
Port Said, 119, 120
Portekiz, 191,201,210
Rabin, Yitzhak, 85
Rather, Dan, 328
Reston, James "Scotty," 325, 420
Reuters, 386
Rice, Condoleezza, 3, 484
Richardson, Elliot, 2, 262, 269, 428
Rockefeller, Nelson A., 389, 422
Rodman, Peter, 110, 399
Romanya, 356
Rostow, Walt, 440
Ruckelshaus, William, 262, 269
Rumsfeld, Donald, 388, 403, 468, 470
Rush, Kenneth, 130, 131
Rusk, Dean, 440
Rusya, bkz. Sovyetler Birliği
SAC (Stratejik Hava Komutanlığı), 322
Sakkaf, Ömer, 249
SAM (karadan havaya füzeler), 84, 109, 125, 143, 178, 221, 257
Savaş Güçleri Yasası, 316, 396

Savunma Ataşesi Ofisi (SAO), 366, 451
Savunma Bakanlığı, ABD 2, 28, 56, 83, 86, 157, 159, 160, 163, 174, 189, 218, 219, 330, 380, 382, 404, 405, 407, 433, 435, 450
İsrail'e yönelik kararsızlık, 56, 77, 86, 157, 159, 160, 163
ve Çin Hindi'nden çekilme, 380-82, 404, 405, 416, 433, 435, 441, 448, 450, 456, 465,469, 470, 481
ve Ortadoğu Krizi, 28, 32, 83, 174, 175, 189, 194, 195,219,330, 362
Savunma İstihbarat Teşkilatı (DIA), DIA
Saygon, 377-79, 386, 387, 389, 400, 401, 418, 421, 426, 429, 432, 436, 439, 441, 446, 448-50, 454, 458, 465, 469, 472-74, 476, 481, 482
Başkanlık Sarayı, 482
boşaltılması, 388, 400, 401, 441, 458, 472, 473, 475, 476, 482
düşüşü, 380, 418, 421, 442, 449, 465, 482
roket saldırısı, 448-51, 455, 456
Scali, John, Scali, 49, 53, 58, 67, 79, 91, 95-97, 108, 116, 118, 126, 151, 153, 167, 170, 180, 186,215,274, 276, 278, 279, 294, 296-98, 302, 303,315, 355
Güvenlik Konseyi konuşmaları, 126, 144, 145, 356, 357
Schecter, Jerrold, 436, 437
Schlesinger, James, 83, 88, 99, 131, 136, 137, 150, 154, 163-67, 174, 179, 183, 188, 190, 195, 209, 218, 228, 233, 234, 280, 281, 295, 309, 322, 362, 365-67, 369, 382, 384-86, 390, 405-07, 410, 416, 421, 430, 432, 435, 440, 448, 452, 456, 459-63, 477
Çin Hindi tahliyesi hakkında, 381-84, 387, 407, 409, 410, 416, 430, 432-35, 440, 443, 444, 448, 452, 456, 458-62, 477, 478
Mısır-İsrail görüşmeleri hakkında, 362, 364-67, 369, 370
Ortadoğu krizi hakkında, 30, 31, 99dn,150, 151, 183, 234, 268, 294, 295,310,322
ve İsrail'e sağlanan malzeme, 83, 84, 89,313, 137, 151, 154-56, 160, 163-68, 175, 179, 180, 188-94, 196, 208, 209, 219, 220, 228, 229
Vietnam brifingi, 389, 390, 420, 421
Scott, Hugh, 106-108
Scowcroft, Brent: 18, 19, 21, 26, 28, 48, 54, 88, 122, 128, 130, 152, 153, 155, 157, 161, 164, 166, 167, 169, 171, 195, 200, 208, 212, 257, 260, 266, 267, 281,301,312,314, 321, 343, 347, 349, 357, 361, 386, 390, 395, 397, 399, 404, 405, 419, 426, 429, 434, 438, 439, 441, 444, 445, 449-54, 478
Çin Hindi hakkında, 385, 389, 390, 149, 427, 429, 437-39
İsrail'e sağlanan malzeme hakkında, 153, 160, 164, 167-69, 195, 200, 208, 212, 281
Kamboçya'nın tahliyesi hakkında, 404, 405,416
Nixon'un Vietnam mektupları hakkında, 394, 395, 397-400
Ortadoğu krizi, 18-20, 25-28, 54, 87, 88, 122, 129, 130, 152, 157, 158, 162, 171, 249, 257, 258, 260, 266, 268, 301, 310, 312, 314, 321, 347, 349,357,358,361
Vietnam'ın tahliyesi hakkında, 433, 434, 441-46, 449-52, 454, 458, 459, 478
seçimler:
ABD, 1972, 12,394
İsrail, 1973, 12,61, 125, 341
Sedat, Enver, 11, 12, 23,71,72,91-100, 141, 143, 153, 171, 173, 174, 195, 197-200, 204-08, 212, 215, 217, 220, 222, 229, 230, 232, 240, 258, 260, 279, 285, 286, 288, 290, 293,

303,311,312,314,315,317, 320, 329, 330, 331, 333, 337, 341, 348, 352, 357, 359, 369, 370
1973 Ortadoğu Savaşı'nı başlatması, 11, 12
ABD ile ilişkileri, 280, 285, 293, 294, 312, 314-17
ılımlı olarak, 280, 329, 330
Mısır Üçüncü Ordu krizi ve, 329-33, 338, 341, 352, 357, 359, 369, 370
Mısırlı sivil hedeflerin bombalanması hakkında, 171, 173, 174
sınır dışı edilen Sovyet askeri teknisyenler, 11, 12
Sina saldırısı hakkında, 229
stratejik hedefleri, 11, 12
yerinde ateşkesi reddetmesi, 153, 196-99, 201, 204-08, 215, 222, 232

Senato, ABD, 93, 107, 112, 125, 134, 178, 183,241,263,377,418,424, 425, 474
Dış İlişkiler Komitesi, 93, 178, 183, 418, 424, 425
Ödenekler Komitesi, 418, 424
Silahlı Hizmetler Komitesi, 104, 125, 236, 377,418, 425
Watergate Komitesi,

Shalev, Mordechai, 162, 179, 181
1973 Ortadoğu Savaşı'nın başlaması hakkında, 16, 17, 20, 24, 28, 41, 45, 50, 78

Sidewinder füzeleri, 83, 84

Sihanuk, Norodom, Kamboçya Prensi, 407-12,415,420

Siilasvuo, Ensio, 360, 368, 370

Sina Yarımadası, 7, 9, 27, 28, 32, 78, 109, 129, 130, 160, 188, 189, 192, 195, 196, 199, 207, 209, 215, 221, 223, 226, 229, 243

Sisco, Joseph J,, 12, 13, 31, 52, 105, 126, 160, 163, 164, 167, 176, 191, 239, 335, 270, 284,
kiralık uçaklar hakkında, 163, 164, 191

Six, Bob, 188

Smith, Homer, Jr., 454, 456-58, 452, 463

Soğuk Savaş, 356

Sohna, 22

Sovyet bloku, 34, 339

Sovyet Büyükelçiliği:
ABD, 21
Şam, 135

Sovyet-ABD ilişkileri, 43, 44, 57, 59, 60, 87, 102, 142, 144, 172, 176, 179, 198, 209, 212, 219, 232, 238, 255,259, 273,314, 428,451
detant, 34, 62, 111,206,215,216, 236, 253,289,318
görüşmeler, 86-88, 252-62, 268, 282
kaçınılan anlaşmazlıklar, 98, 102, 104, 111, 118, 122, 124,219, 220,
rekabet, 7, 10, 11, 72
ve Güvenlik Konseyi'nde ortak çekimser oy önerisi, 143-45, 154, 157, 158, 163, 164, 174, 175, 186, 187, 196, 198, 199, 205-08, 214, 215
ve Güvenlik Konseyi'nde tarafsız tutum önerisi, 32-34, 36-44, 48, 49, 51,52, 54, 104,
ayrıca bkz. ABD-Sovyet egemenliği

Sovyet-Arap ilişkileri, 7-13, 32-34, 37, 39,45, 46,51,53,60, 62, 72, 87, 99, 100, 105, 124, 131, 142,209, 218,246, 254, 255, 271
sağlanan silahlar, 129-31, 142, 143, 146, 149, 150, 157, 158, 160, 166, 173, 178, 205, 211-13, 215-18, 225, 227, 229, 232, 234, 241, 268, 269, 280-82, 339
savaşa katılması istenen Arap ülkeleri, 131-33
şüphe duyulan tuzak, 38-40, 42, 50, 273
ayrıca bkz. Sovyet-Mısır ilişkileri; Sovyet-Suriye ilişkileri

Sovyetler Birliği, 7, 8, 10, 11, 13, 34,

57,72, 77,98, 100, 101, 125, 130, 132, 133, 142-44, 172, 186, 204, 206, 207, 220, 227, 232, 253, 254, 256, 259, 268, 270, 273, 277, 280, 288, 297, 298, 301, 303, 305, 309, 314,316-18, 321,330, 336, 342, 346, 349, 352, 358, 441
askeri gözlemciler ve ataşeler, 233, 296, 320, 327, 329, 333, 335-38, 340
ateşkes hakkında, 153, 169, 172, 184, 204, 214, 233, 286, 287, 295, 296
BM Güvenlik Konseyi'nde, 32, 113
Çin Hindi hakkında, 419, 420, 427-29, 442-45, 456, 475
direkt telefon hattı, 338-40, 342, 345, 347-49, 354
En Çok Sevilen Ülke (MFN) statüsü ve, 78, 111, 124, 236
ertelemeler, 64-66, 75, 76, 80-82, 93, 99, 100,215
geri çekilen Akdeniz filosu, 97
Güvenlik Konseyi taslağı, 254, 255, 257, 267, 283, 284, 297
İsrail hakkında, 7, 72, 86, 87, 89
Merkez Komitesi, 117
Ortadoğu krizine askeri müdahale tehdidi, 171, 172, 176, 179, 184, 185, 298, 299, 304-09,311-18, 327-30, 341-45
personelin Mısır ve Suriye'den tahliyesi, 14, 27, 32, 48, 93, 96, 97
Politbüro, 61, 283, 284, 299
Süveyş Kanalı savunması, 7, 12
ve 1973 Ortadoğu Savaşı'nın başlaması, 14, 18-20, 23, 26, 32, 38,52
ve HAK'ın Moskova ziyareti, 258-71
ve Mısır Üçüncü Ordu krizi, 348, 349, 352, 353, 355, 358
Yahudilerin göçü, 78, 124

Sovyet-Mısır ilişkileri, 6, 87, 98, 209, 232, 243, 270, 310, 314-17, 332, 338, 347,
Kosygin'in Kahire ziyareti, 241, 242, 244, 246, 250, 252, 253, 255
Sovyet silahları, 129-31, 142, 143, 146, 149, 158, 160, 172, 178,205, 211-13, 215-18, 225, 227-29, 232, 234, 241, 268, 269, 280-82, 339

Sovyet-Suriye ilişkileri, 60, 87, 152
Sovyet silahlandırması, 129-31, 142, 146, 149, 150, 157, 160, 166, 173, 178, 205, 211-13,215,217,218, 225, 227, 228, 232, 234, 241, 268, 269, 280-82

Stennis uzlaşması, 104, 124, 263, 377

Stennis, John, 125,263,377

Stratejik Hava Komutanlığı (SAC), 311, 322

Stratton, Samuel, 415

Subic Körfezi, 384

Sudan, 118, 240

Sukkot, 162

Sumner, Gordon, 189, 191, 194

Suriye Büyükelçiliği, 20

Suriye, 7, 8, 12-14, 16-22, 25-27, 30, 36, 40, 42, 47, 48, 50, 55, 66, 68, 74, 75, 84, 87, 94, 98,99, 129, 130, 134, 135, 143-45, 150, 152, 156, 160, 165-68, 171-75, 180, 188, 195, 199, 204, 209, 221, 223, 226, 276
askeri kapasite ve başarıları, 13, 98, 129
ateşkes hakkında, 144, 156
attığı Frog füzeleri, 55
BM toplantısı çağrısı, 295
ekipman kayıpları, 134, 135, 166
Güvenlik Konseyi ve, 68, 113, 119
işgal hazırlıkları, 13, 14-32,
kayıpları, 50, 66, 114, 129
SAM'ler, 129
Sovyetlerin ayrılışı, 26, 48
toprakları, 40, 116, 117, 152, 207, 214, 229
Ürdün işgali, 8, 40, 42
ayrıca bkz. Ekim 1973 Ortadoğu Savaşı

Suudi Arabistan, 26, 150, 192, 220, 222, 238, 240, 244, 294

Süveyş Kanalı, 8, 11, 22, 41, 74, 120, 143, 160, 204, 229, 232, 243, 250, 258, 272, 273, 292, 299, 311, 340, 359
  Batı kıyısı, 121, 258, 289, 292, 311
  Doğu kıyısı, 166, 204, 289, 292, 311
  siper edilen füze savunması, 8, 84, 109, 125, 143, 161,220, 229, 232, 258

Süveyş kenti, 287, 329, 331, 366, 367, 369, 370

Süveyş Körfezi, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 31,32

Symington, Stuart, 183, 202

Şam, 14, 30, 55, 61, 62, 135, 162, 165, 166, 172, 177, 179, 193,226, 233

Şarm eş Şeyh, 203

Şili, 87

Taktik Hava Komutanlığı, 470

Tan Son Nhut hava alanı 479-51, 455, 456, 458,461-64, 474

TAS S, 90

Tayland, 418, 433

Tel Aviv, 13, 56, 171, 184, 185, 210, 219, 241, 248, 290, 291, 295, 303, 366 burada kaldı

Temsilciler Meclisi, ABD, 2, 134, 1643 262, 387,415,417
  Dış İlişkiler Komitesi, 178, 183, 419, 425, 426, 427
  Ödenekler Komitesi, 416, 417, 418

Thieu, Nguyen Van, 383, 386, 390, 394-96, 399, 423, 429,432, 448, 467
  istifası, 448, 467
  Nixon'un yazdığı mektuplar, 394-99, 414, 423

Tho, Le Duc, 237

Thurmond, Strom, 437

Time, 435

Timmons, Bili, 245

Today, 426

Tonkin Körfezi, 430

TOW'lar (tanksavar füzeler),

Truong, Ngo Quang, 383

Tunus, 181

UKK (Uluslararası Kalkınma Kurumu-AID), 406

Ulaştırma Bakanlığı, ABD, 159, 163, 218

Ulusal Arşivler, 1

Ulusal Güvenlik Konseyi, 3, 75, 316, 443, 484

Ulusal Kurtuluş Cephesi (NLF), 483

UNTSO (Birleşmiş Milletler Ateşkes Denetleme Örgütü), 299, 358

UPI, 161, 171,303

Ürdün, 8, 26, 36, 40, 42, 150, 167, 172, 173, 174, 294, 431
  İsrail'in kabul edilmesi, 8
  Sovyetler Birliği ve, 132, 133
  Suriye işgali, 8, 40, 42
  Suriye'ye verilen destek, 167, 173, 174

Valeriani, Richard, 398

Van Voorst, Bruce, 389

Vanik, Charles, 77, 125

Varşova Paktı, 356

Vatikan, 384

Vietnam Hava Kuvvetleri (VNAF),

Vietnam Savaşı, 11, 237, 249, 311,316
  ABD'nin anlaşmanın uygulanmasını sağlayamaması, 376, 389, 396
  bir faktör olarak Watergate, 421, 422
  döneminde izolasyon,
  geri gönderilen esirler, 376, 421
  izolasyonalizm ve, 317
  ödenekler, 112
  ölen Amerikalılar, 376
  Paris Anlaşması, 375, 376, 381, 382, 389, 394, 395, 398, 442, 443

sonu, 11,237,249
aynca bkz. Çin Hindi, Çin Hindi Savaşı
Vietnam, 2, 11, 112, 163, 188,237, 241, 249,311,316,317, 375-83,385, 386, 388-90, 392-95, 397, 400, 401, 402, 405, 408, 414-16, 422, 424, 426-28, 432, 433, 435, 436, 438, 441, 442, 444, 448, 449, 456, 460-62, 472, 478, 481,483
birleşmesi, 482
aynca bkz. Kuzey Vietnam; Güney Vietnam
VNAF (Vietnam Hava Kuvvetleri), 458
Vorontsov, Yuri, 182, 256, 272, 274, 277-79, 283-85
Wake Adası, 476
Waldheim, Kurt:
Çin Hindi hakkında, 431
Ortadoğu krizi hakkında, 26, 29, 30, 36, 47, 81, 83, 84, 95, 119, 153, 155, 156, 203, 272, 319, 335, 337, 357
Waldorf Kuleleri, 12, 23, 36, 68, 115
Wanen, Gerald, 297
Washington Özel Harekat Grubu (WÖHG)
Çin Hindi hakkında, 382, 430, 447
Ortadoğu krizi hakkında, 26, 28, 30, 75, 83,98, 130, 131, 159, 166,219, 224, 232, 233, 245, 246, 268, 281, 306
Washington Post, 176, 328, 332, 400
Wasserman, Lew, 480
Watergate krizi, 2, 220, 376
Weinberger, Caspar, 447, 448
Weyand, Fred C, 379, 386, 388, 389, 392, 395, 398, 401
Whitlam, E. G,, 116
Wickham, John, 395
Wilson, Woodrow, 397
Wright, Marshall, 234, 235
Yahudi Savunma Birliği (YSB), 95
Yahudiler, Yahudilik, 32, 238, 286, 357
ABD, 111, 177, 184,329
Sovyet, 78, 124
Years of Renewal (Kissinger), 371dn
Years of Upheaval (Kissinger), 371dn
Yedanov, Oleg, 18
Yom Kippur Savaşı, bkz. Ekim 1973 Ortadoğu Savaşı
Yom Kippur, 13, 41, 42, 50, 93
Yugoslavya, 320
Zablocki, Clement, 415, 428
Zafarana, 22
Ziegler,Ron, 26,46, 76, 77, 84-86, 250, 251, 264, 264, 328
Ziyad, Muhammed el-, 12, 17, 19, 22, 23,31,36, 37, 43,47, 48,58, 62, 68,72, 82, 88,91,94, 98, 114, 118, 120, 126, 151, 155, 167, 169, 203, 236, 303, 337, 360-65, 369, 370
1973 Ortadoğu Savaşı'nın başlaması hakkında, 12, 17-19, 22, 23, 25-27, 31,36, 98
Genel Kurul konuşması, 126
Genel Kurul toplantısı hakkında, 36, 37, 47, 48,50,51,58, 70, 72, 81, 82
Güvenlik Konseyi konuşmaları, 120, 126, 167, 303
Güvenlik Konseyi toplantısı hakkında, 91, 92
HAK onun hakkında, 72, 73, 118
Mısır-îsrail görüşmeleri hakkında, 360-65, 369, 370
New York protestolan hakkında, 94, 95